

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

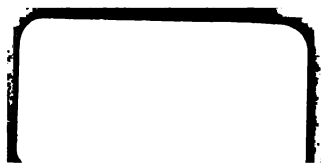
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 3433 08161555 5

NPL
Digitized by Google
Homer

Homer
(Hymn)
N° 1 L

Digitized by Google
-951 B

HOMERI CARMINA

CVM BREVI ANNOTATIONE

ACCEDUNT

VARIAE LECTIONES ET OBSERVA-
TIONES VETERVM GRAMMATIO-
RVM CVM NOSTRAE AETATIS
CRITICA

CURANTE

C. G. HEYNE

TOMVS TERTIVS

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
LONDINI
APVD L. PAYNE ET MACKINLAY
MDCCCII

XXXY W31
1884
YX000

VERSIO LATINA
ILIADIS

PRAEMISSA COMMENTATIONE
DE
SVBSIDIIS STUDII
IN HOMERICIS OCCVPATI

CVRANTE
C. G. HEYNE

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
LONDINI
APVD L PAYNE ET MACKINLAY
MDCCCII

WROY WOB
21004
VIA 9611

D E S V B S I D I I S
S T V D I I
I N H O M E R I C I S
O C C V P A T I

Hom. Il. Vol. III

a

D E

SVBSIDIIS STVDII IN HOMERICIS
OCCVPATI

Antequam de iis, quae mihi ad manus fuere, recte agere possim: praemittenda mihi sunt nonnulla generatim de lectione per editiones propagata, de codicibus, et Scholiis antiquis. Est itaque dicendum I. *de editionibus Homeri*, II. *de Codicibus MS.* III. *de Scholiis antiquis.*

I. *Editiones, quae criticum usum habent, cum lectionis vulgatae fortuna.*

Editionum recensum editum in Biblioth. gr. Fabricio-Harlesiana iis, qui omnium editionum indices et annos cognoscere volent, inspiciendum esse per se patet. Mihi tantum id agendum est, ut earum editionum enumerationem faciam, quae usum criticum habere possunt; *) et inde appare-

*) Nulla facile in iis est et nominum haud paucae editio, si modo vere extitit, editiones quae memorantur, cuius non possit genus ex litura obducendae sunt; eo, quem dedi, recensu, multae Iliadem complecti feruntur, sunt tamen partes editionum, aut rhapsodiae constitui, saltem probabiliter. Dixi, si modo extiterent, nam errore numerorum sigillatim vulgatae.

bit, editiones critici vsus esse paucissimas, videlicet, Florentinam, Aldinam secundam, aliqua ex parte Argentinam primam, tum Romanam, Adr. Turnebi et Henr. Stephani, qui lectionis inde vulgatae auctor est habendus; classicas autem esse nonnisi duas, Florentinam et Romanam.

Homeri editio princeps Florentina fol.

1488.

Graeca in fine subscriptione edocemur, absolutam esse eam Florentiae, sumtibus Bernardi et Nerii Tanaidis Nerilii f. Florentinorum; labore et solertia Demetrii Mediolanensis Cretenfis a. MCCCCLXXXVIII. IX Decembr.

Petro Mediceo (Petro Medicac, Laurentii filio, scribitur) librum inscribit breui epistola latina, *Bernardus Nerlius* seu Nerius *) praeter Nerii fratris liberalitatem laudat Ioannis Acciaiolii

*) In praef. fronte Nerlius, mox iterum Nerius. In Graecis est: τῶν τινες ἐκ τῆς περιφανοῦς πόλεως Φλωρεντίας εὖ πεφυκότων νέοι καλοὶ τε καὶ φιλέλληες, δύο μὲν ἀδελφῶ, Βέρναρδος καὶ Νέρις, τῷ Νηριλίῳ, τρίτος δὲ σὺν τούτοις ἐταῖρος αὐτοῖν, Ἰωάννης ὁ Ἀκκίοιος, οὐκ εἰδ' ὅπως, ἐπιτινὼς τινὶ ἀναφάνησαν εὖ μάλα πρόθυμοι εἰς τόδε τὸ ἔργον. Iuuenum horum nobilissimorum nomen

ac memoria ad omnem posteritatem cara et grata esse debet, qui suis sumtibus tantum inceptum ad effectum perduxerunt. Quam generosioris indolis testis haec liberalitas est habenda, quanto illa illustrior et salubrior, quam ea, quae in vanam ostentationem opes a maioribus partes prodige et temere effundit! Salutate, iuvenes nobiles et generosi, χαίρετέ μοι — καὶ εἰν Ἀἴχο δόμοισι!

auxilium, Demetriique Cretenſis dexteritatem; imprimisque hoc opportunum fuiſſe maximeque optatum, quod ad hanc rem Demetrium Chalcondylen Athenienſem nactus erat, virum ea tempeſtate doctiſſimum, praeceptoremque ſuum, a quo huiusmodi opus accuratiſſime recognoſci poſſet. Memorat paria Demetrius Chalcondyles in praefatione graeca, e qua id quoque patet, quod ex ipſa re apparet, praecipuam eius operam in eo ſubſtituiſſe, vt totum carminum Homericorum corpus partibus in vnā compagem collectis edendum curaret; in iis quae ad ſenſum et ſententiarum nexum ſpectant, vix aliquid deſiderari ſperat; ſi qua ſint vitia, operarum ea eſſe; niſi forte in hymnis, et batrachomyomachia foede corruptis. „O quantum, exclamat, gauſuri eſſent maiores noſtri, ſi illis nuntiaretur, rem ipſis tantopere deſideratam et in votis habitam, vt Homeri exemplaria eſſent paratu facilia, nunc euentum habere.“

Studiis autem horum virorum, quanta gratia a poſteritate debeatur, intelligetur, ſi reputaveris, quā tenuia et exilia eo tempore graecarum litterarum fuerint ſtudia. Ex priſtina caligine, in qua ſitu et ſqualore barbariei oppreſſa latebant, in lucem vix ea tum emerſerant. Inter controuerſias Latinorum et Graecorum Monachi Graeci adierant Italiam, et Itali Graeciam; per legationes mutuas Romam et Conſtantinopolim inuicem miſſas, et per Monachos Monasterii S. Baſilii in Calabria apud Hydruntum, de litteris Graecis iterum Itali leuē auditionem accepe-

rant; narratum est, misso a Nicolao Sigeros Constantinopoli a. 1354. ad Petrarcham Homeri codice, nondum fuisse aliquem in Italia, qui graeca legere posset. Primus *Barlaam, Calaber* Monachus, qui 1348 obiit, nonnulla e graecis latine verterat; eius discipulus, *Leontius Pilatus*, (Bocatii praeceptor, v. in Opusc. meis Vol. III. de Demogorgone Bocatii p. 304) primus Florentiae Homerum enarrauit. a. 1360. Inde alii Graeci Florentiae, Venetiis, Mediolani, Ticini, Romae aliisque urbibus litteras Graecas docere, nonnulla etiam, quae ad litterarum graecarum elementa spectabant, vulgare coeperant: Ge. Lecapenus, Manuel Chrysoloras, Emanuel Moschopulus, Georgius Gemistus Pletho, Bessarion Card., Andronicus Callistus, Theodorus Gaza, Io. Argyropulus, Georgius Trapezuntius, Constantinus Lascaris, magister P. Bembi, cumque his *Demetrius Chalcondyles*, Theodori Gazae discipulus, qui Florentiae et Mediolani litteras Graecas docuit, anno 1511 fati functus. Hic igitur adolescentibus nobilissimis studia sua addixit, vt Homerica collecta prelo ederentur, ea aetate qua vix parui alicuius libelli graece prelo excudendi apparatus idonei suppetebant. At idem, quod Bernardus narrat, Homeri opera „cum *Eustathii commentariis confers* examinauit atque emendauit“ hoc quoque ipse in Graecis affirmat; potuit id fieri in singulis locis; non vtique in tota Iliade; obtigerant autem Demetrio codices si non optimi, satis tamen boni; ita vt Homericae lectioni omni-

no fandus idoneus in principe statim editione substratus esse videri debeat. Adiectae statim in hac editione Vitae Homerì, quae Herodotum et Plutarchum auctores prae se ferunt, cum Dionis Oratione LIII. de Homerì laudibus.

Sequutae sunt *Aldinae* non vno eodemque loco habendae. *Prior* quidem

„Ομηρου Ιλιας. *Homeri Ilias.* Aldus — cum ancora delphino implicita. (1504. 8) subiectae in fine seu fronti praefixae (variant enim in ordine vetera exemplaria cum Aldina tum aliorum typographorum; forte et bibliopegorum) vitae Homerì Herodoto et Plutarcho tribui solitae. Inscribit Aldus librum Hieronymo Aleandro.

„Οδυσσεια. Βατραχομυομαχια. Τμνοί λβ. *Vlysses. Batrachomyomachia. Hymni XXXII.* Aldus. cum signo. Inscriptus et hic liber Aleandro, cum subscriptione: *Venetis secundo Calendae Nouem. M. D. IIII.* Sed in neutra praefatione aliquid de Homero.

Expressum in prima hac Aldina esse exemplum Florentinum, docuit iam Ernesti: qui et var. lect. dedit. Vitia Florentinae, etiam operarum, pleraque relictæ sunt; sunt tamen sublata alia; v. c. K, 362 μεμηλώς, nunc est μεμηκώς, nonnulla quoque emendata, vix sine codice: ut Δ, 183 ἐπιθαρσύνων vbi Flor. sola habet ἐπιθαρσύνων. E, 96 πρόσθεν nunc πρὸ ἔθεν. Versus Π, 381 ἄμβροτοι, οὓς qui in ed. Flor. aberat in hac additus est. Π, 430 ἐπ' ἀλλήλοισι ἐπέρουσαν mutatum ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν. P, 449 οὐ γὰρ εἴσω Ald. 1. statim repositum pro οὐδ' τις ἄλλος.

Altera editio Aldina:

priori, paginarum numero, habitu ac distributione, simillima, nisi quod ad calcem Odyssaeae: *Venetis in aedibus Aldi, et Andreae Asulani soceri. M. D. XVII. Mense Iunio* 8. 1517.

Ipsa praefatio ex priore, cui ad paginarum quoque consensum respondet, repetita; nec vllum aliud indicium est manus doctae, quae plurima in hac editione mutauit, interdum et deprauauit; quod et Ernesti comparatione vtriusque editionis didicit; varietate quoque lectionis inde apposita. Passim tamen vitia operarum illata sunt, quae inde manarunt in seqq. edd. ex ea exscriptas; emendata illa ab Argentinis, pauca a Francino, pleraque cum aliis vitiis a Turnebo ex ed. Rom. sublata: quem plerumque sequutus est Stephanus: dux sequentium edd. v. c. K, 115. Ald. 2. dedit: *Νεκέσω, εἶπερ μοι νεμεσήσαι*. Prius *νεκέσω* iam Ald. 1. e Flor. ed. dederat; idque regnauit in edd. vsque ad Romanam, in qua emendate: *νεκέσω*. Alterum operarum vitium, pro quo iam antea in Flor. et Ald. 1. expressum fuerat, *νεμεσήσαι*, seruatum tamen ex Ald. 2. in apographis, donec tolleretur in Argentina. J, 327 emendatio *μαρναμένοις* in ed. 2. occurrit non bene relicta ab aliis. J, 570. vbi Flor. Ald. 1. dederunt *ἐλίσσοντο*; habet Ald. 2. *ἐνίσσοντο* vitiose; hoc repetunt Ald. 3. Iunt. 1. 2. Farr. 542. Heruag. omnes. At *ἐλίσσοντο* iterum Louan. Arg. 2. Ven. 551. Bas. 558. Turn. Steph. Bergl. *ἐλλίσσοντο* Crisp. Barn. Ceterum duae hae editiones Aldinae fontem con-

stituunt editionum sequentis aetatis, modo secunda sola, modo prior, modo utraque comparata, usque ad editionem Romanam, quam tamen nemo ante Turnebum ad perpetuam carminis emendationem adhibuit; satis visum, interdum consulere aut inspicere.

Tertia Aldina, simili prorsus titulo et habitu; nisi quod ad calcem: Venetiis in aedibus Aldi, et Andreae Asulani soceri. M. D. XXIII. Mense Aprili. 1524. 8.

nil nisi Aldinae secundae est repetitio, quod usu quoque cognouit Ernesti, apposita quoque ex ea lectionis varietate. Sunt in ea lectiones, etsi raras, in quibus ab Ald. 2. recessit. Sic K, 275 pro *πελλόν*, quod Ald. 2. intulerat, restitutum est *Παλλὰς* 'A. at J, 327 *μαρναμένοις* ex ea retinuit: quod iterum dimisit ed. Argent. Hoc tamen miror, cum Scholia antiqua, vulgo sub Didymi nomine a multis laudata, nos breuia appellamus, Romae 1517 prodissent (sine Jliade) eodem anno, quo Aldina secunda, in qua quidem usus eius aliquis esse non potuit; mox repetita a Franc. Asulano 1521. (Scholia in Odyssaeam prodire demum 1528) horum tamen vix usum aliquem animaduerti in editione Jliadis 1524.

Ante hanc Aldinam tertiam prodierat Iuntina prima 1519 ex Aldina secunda expressa: de qua paullo post memorabo; ut et de Louanienſi 1523. Nam memoratu dignior est Argentina, quae altero post Aldinam tertiam anno prodit.

Argentinae.

Et prima quidem:

Ομηρου Ιλιας. Ἡ τῆς αὐτῆς πολὺπλοκας ἀνά-
γνωσις. *Argent. ap. Vuolf. Cephalaeum.* anno
M. D. XXV. 8. 1525.

Οδυσσεια. Βατραχομομομαχια. ὕμνοι. λβ. Ἡ
τῶν αὐτῶν πολὺπλοκος ἀνάγνωσις. (subiunctis Vitis
Homeri Herodoto et Plutarcho tributis) *Anno*
M. D. XXV. 8. 1525.

Ad calcem secundi huius voluminis: Ἐν Ἀρ-
γεντοράτῳ παρὰ Βολφίῳ τῷ Κεφαλαίῳ. Ἐτεῖ τῆς
σωτηρίας ἡμῶν α' φ κ ε. Μηνὶ ἐλαφηβολιῶν. Pot-
est haec editio ex Aldinis II. et III. expressa, et-
iam ad paginas, (et quidem ita, vt tertia operis
exprimenda tradita esset: ita J, 342 αὐτοῦ corre-
cte habet ex tertia, quod in secunda erat αὐτοῦ
ita et K, 275 Παλλὰς Ἀθηναίη.) inter Criticas
haberi, hactenus quidem, quod ad Argentinas
expressae sunt Basileenses, et quod vnam ex his
Stephanus, etsi correctam a se, substrauerat suae
editioni, quae exinde exemplum vulgare factum
est; tum quod Io. Lonicerus, qui eam curauit,
nactus exemplar Florentinum 1488. contulit cum
Aldina vtraque (pr. 1504. et alt. 1517) „Pro-
inde, inquit, in praef. ad Philippum Melanch-
thonem, *nihil temere immutatum est usquam,*
varias modo lectiones in unum redactas cal-
ci subnectere consilium fuit, quo liberum cui-
que maneat seligendi quod velit.“ Haec est
illa ad calcem adiecta et in aliis edd. iterata πο-
λύπλοκος ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Φλωρεντίας, καὶ τῆς

ἐκατέρως Ἀλδίνης, ἐκδόσεων συλλεχθεῖσας. Apparet inde dilectum lectionis non sine iudicio esse habitum; modo enim Florentina, modo Aldina (ed. 2.) lectio est praelata. Lectiones, quae primum in ea apparent, obseruavi: K, 246 τοῦ-
του δ' pro γ'. et K, 513 ἐπεβήσαντο. et 529 et A, 517. quas ferius ed. Romana pretulit. Possunt tamen eae casui deberi.

Irrepserunt etiam vitia, a Basileensibus et alijs seruata, vt E, 141 ἀγχιστῆναι.

— — — M. D. XXXIII. (*Argentorati*
8. 1534.

Praefatur Volfius Cephalaeus: „anno ab hinc nono a se editum poetam; post in manus venisse exemplaria quaedam vetustiora, his conferendis summo iudicio ac studio absterfas esse mendas plures. Addit quoque litterarum ductum in hac editione factum meliorem oculorum aciem minus esse offensurum. Professioni huic parum vt tribuam, facit comparatio vtriusque editionis. Ita seruatum E, 141 ἀγχιστῆναι: tum assequi non licet, quatenus illa exemplaria vetustiora fuerint; nam codicum nullum est vestigium; et editiones, praeter Florentinam, Aldd. et ex his profectas nouimus nullas.

— — — *Argent. ap. Wolf: Cephal.*
M. D. XLH. 8. 1542. 2 Voll.

repetita epistola Io. Loniceri ad Philippum ex priore editione, vt haec potius expressa videri possit quam altera. Mutationem memorabilem offendi vix vllam praeter A, 527 vbi pro ἐπισσύμενοι est ἀπεισ. petitum ex Schol. br.

— — — ἐκ τῆς τετάρτης ἀναγνώσεως.
Cum Indice nunc primum adiecto Argent.
apud Wolf. Cephal. a. M. D. L. 8. 1550.
 praefatus Io. Guinterus Andernacus.

— — — ἐκ τῆς πέμπτης καὶ ἐπιμελε-
 στέρως ἀναγνώσεως. *Cum Indice adiecto. Wor-*
matiae apud Wolfgangi Cephalaei haeredem Phi-
lippum et Sigismundum Feierabent.

8. 1563. 2 Voll.

deteriore charta.

Editiones Iuntinae et Venetae.

Ὅμηρου *Ilias. Homeri Ilias.* (Flor. 1519. 8.)
 Subiūciuntur vitae Homeri quae; Hero-
 doto et Plutarcho tribuuntur, cum Dionis Or.
 LIII. Praefixa dedicatio — ab *Antonio Fran-*
cino Varchiensi; e qua nihil ad rem discas. sub-
 scripta Florentiae Kal. Octobris 1519.

Ὀδυσσεΐα. *Βατραχομυομαχία. ὕμνοι. λβ. Ulyss-*
sea. Batrachomyomachia. Hymni. XXXII. Ad
 calcem: *Florentiae in aedibus haeredum Phi-*
lippi Iuntae anno — DXIX supra mille. Leo-
ne decimo Remp. christianam administrante.
 Datus liber Bartholomaeo Caualcanti ab eodem
Ant. Francino.

Est expressa ex Aldina secunda: quod iam
 Ernesti docuit; et quidem cum ipsis vitiis, vt J,
 512 χαληπαῖνοι. 570 ἐνίσσονται. nec tamen satis fi-
 deliter; itaque nemo paullo intelligentior eam
 magno pretio emturus est.

Ὅμηρου *Ilias. Homeri Ilias. Venetus.*
 M D XXXVII. 8. 1537.

Ομηρεὺ Οδύσσεια. Βατραχομυομαχία Ὕμνοι λβ.
 Ἡ τῶν αὐτῶν πολύπλοκος ἀνάγνωσις. *Homeri
 Odyssæa. Batrachomyomachia. Hymni. XXXII.
 Eorumdem multiplex lectio. (nec tamen vs-
 quam illa conspicitur) Venetiis MDXXXVII.*

8. 1537.

In fine: *Venetiis in officina Lucae Anto-
 nii Iuntæ MDXXXVII. Mense Martio.* Tum
 subiiciuntur Vitæ Homeri per Herodotum et Plu-
 tarchum.

Haec altera est editio ab eodem Ant. Franci-
 no curata. „Nunc vero, ait in præf., nacti
*Venetiis vetusta et magis fide digna exempla-
 ria, hunc (poetam) rursus castigatiorem, et
 pene dixerim absolutum, imprimendum susce-
 pimus.*“ De hac accipiendum esse, non de
 priore, quod Ernesti fecerat, dictum Doruillii in
 Vanno Crit. p. 390. cum eam accuratissimam vo-
 cat, docet Villois. V. C. Proleg. p. XLIV. Vi-
 tia vulgaria in ea esse sublata non negem; ve-
 rum longe ea abest a Turnebi diligentia. Omni-
 no noli professionem Francini, vetera ab eo ex-
 emplaria adhibita esse, de codd. scriptis accipe-
 re. Nam πολύπλοκος illa ἀνάγνωσις inscripta in
 fronte Odyssæae petita est ex ed. Argent. 1525.
 quam ante oculos habuit Francinus ex eaque
 profecit; v. c. J. J, 512 χαλσπαῖνοι pro χαλη-
 παῖνοι. K, 275 Παλλὰς Ἀ. nec tamen ubique, nec
 fideliter expressit, v. c. J. J, 699 ἀνώγη. quod
 eadem Argent. et Iuntina prior ex Ald. sec. re-
 cte receperat; nunc in altera reditum est ad vi-
 tiosum ἀνώγει. Ibid. v. 570 ἐνίσσοντο servatum,

quod in Argentina restitutum erat ex Flor. Ald.
 ι. ἐλίσσοντο. Criticum igitur vsum aut vllam aliam
 praecipuam laudem, vt vides, non habet haec
 editio tam benigne commendata et laudata.

Ὅμηρου Ἰλιάς. *Homeri Ilias. Venetiis*
 MDXLII. 8. 1542.

Ὅμηρου Ὀδυσσεΐα. Βατραχομυομαχία. Ὕμνοι λβ.
 ἢ τῶν αὐτῶν πολὺπλοκος ἀνάγνωσις. *Homeri Odyf-*
ſſea. Batrachomyomachia. Hymni XXXII. Eorun-
 dem multiplex lectio (quam tamen frustra quae-
 ſueris) *Venetiis MDXLII. 8.*

c. signo *Io. Farrei* in fronte et ad calcem
 nulla alia nota appolita, quamuis inter editiones
 raras habita, est tamen illa infimi ordinis. Ex-
 pressa est ex Iuntina altera Francini 1537. cuius
 Ἰφθαλμὰτὰ ſeruat: vt J, 253 τηλέκλυτοι. adeoque
 ad classem ex Ald. ſecunda ductam pertinet; et
 ſi nonnulla emendatiora ex Ald. pr. adſciuit. Ita
 pro vitioſo τὸν δ' ἐλίσσοντο edd. Iuntin. JI. J, 570
 repetiit ex Ald. ι. τὸν δ' ἐλίσσοντο. et pro λέξετο
 Δ, 131 λέξεται.

Ὅμηρου Ἰλιάς. *Homeri Ilias. Noua recogni-*
tione caſtigata. Venetiis. Inſcribit eam *Ber-*
nardinus Felicianus Laurentio Maſſae: nulla
 ſuae operae mentione facta (8. 1551.

Ὅμηρου Ὀδυσσεΐα. Βατραχομυομαχία. Ὕμνοι λβ.
Homeri Odyſſea. Batrachomyomachia. Hymni
XXXII. Omnia noua recognitione caſtigata.
Venetiis. Et ad calcem: *Venetiis apud Petrum*
de Nicolinis de Sabio, ſumptu Melchioris Seſ-
ſae. M. D. LI. (8. 1551.

Derivata est ex Iunt. 1537. cuius vitia servat, aut ex Farreana, quae ex eadem expressa est; ut J, 233 *τηλέκλυτοι*. Itaque cum eadem J, 570 *τὸν δ' ἐλίσσονται* habet, ex Ald. 1. petittum. Hactenus spectat ad classem ex Ald. sec. profectam. Romanam, quae iam 1542 prodierat, inspexit in nonnullis tantum locis.

Editiones Louanienfes.

Ομηρου Ἰλιάδος βιβλοι Α. καὶ Β. *Homeri Iliados liber I et II.* in fine plag. h. signum ancorae: *Theo. Martin.* excudebat. Tum sequitur Rhapsodia γ. et deinceps veterae signatura a—z tum medio libro K noua signatura incipit A vsque ad CCC. et in fine eadem ancora cum nomine *Theodoricī Martini*.

Οδυσσεΐα. Βατραχομυομαχία. Τῦμοι λβ. *Vlyfsea. Batrachomyomachia. Hymni XXXII. Louanii apud Theodoricum Martinum Aloftensem anno M. D. XXIII.* 4. 1525.

Signatura procedit ab α vsque ad ζζ. subiecta vltima plagula ες.

Parata editio e subitaneo consilio; nec nisi *mera repetitio Aldinae secundae*, interpolatae e prima, ut B, 481 *ἀγγραμένησιν*, etsi nec hoc constanter. Ita J, 570 repetitum est ex Ald. pr. *ἐλίσσονται*. K, 48 *ἐν ἡματι*. Forte operis appositum fuit exemplar Aldinae prioris correctae ex secunda. Etiam e Flor. video lectiones emendatas ut *καίτο* Π, 485. Recte adeo Henr. Stephanus de ea in praef. sua: „Louanienfis, quam nonnul-

li immerito aliis anteponunt. " Multum etiam ei tribuebat Valkenaer; immerito.

Eiusdem repetitio est

Ομήρου *Ilias*. *Homeri Ilias*. *Vaenundantur* (sic) *Louanii a Bartholomaeo Grauiio, sub sole aureo*. et in fine: *Louanii ex officinia Rutgeri Rescii. Quarto Idus Octob. 1535. Sumptibus eiusdem ac Bartholomaei Grauii.*
4. 1535.

Ομήρου *Οδυσσεια*. *Βατραχομυομαχία*. *Τμνοι λβ*. *Homeri Vlyssaea. Batrachomyomachia. Hymni XXXII*. Tum sequitur similis subscriptio in fronte et ad calcem, nisi quod *pridie Idus August. M. D. XXXV.* adscriptum est; vt adeo *Odyssaeam* priorem prelo exiisse necesse sit. 4. 1535.

Memorabiles itaque editiones hae esse possunt in re typographica; in re critica auctoritatem non habent.

Interea noua lux affullerat Homero editiqre Romana:

Εὐσταθίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα. Romae 3 Voll. c. Indice Deuarii. 1542 — 1550 fol.

Prodiit liber cura Benedicti Iuntae et Sociorum, in quibus fuit Nicolaus Maioranus, qui praefatus est; quem in Gymnasio Romano litteras docuisse suspicor. Ait ille exemplaria Eustathii iniuria temporum ad tantam paucitatem rediisse, vt non nisi duo supersint, alterum emendatius sane ac perfectius, in bibliotheca Nicolai Rodulphi Cardinalis; Marcellum Ceruinum Cardinalem intulisse alterum exemplar Vaticanae;

his se vsū; alterum hunc non modo studio et auctoritate, sed etiam pecunia editionem operis adiuuissē; neque suam hac in parte liberalitatem desiderari passum esse Bernardinum Maffēum Cardinalem. Inscriptus liber Iulio III. P. M.

Debat inscriptus esse *Homeri Ilias et Odyssaea cum Eustathii Commentariis*. Est haud dubie inter praestantissimas Homeri edd. siue Commentarium respicias, siue contextum poetae. Lectio enim diuersam a Florēntina et aliis sectam constituit; quodque mireris, discrepat quoque in multis ab ipsa Eustathii interpretatione et codice, quem ille habuit; vnde apparet, aut Eustathium commentarios siue poetae carmine vulgasse, quemadmodum plures sunt Scholiorum antiquorum codices siue carmine, vt Victoriani, aut si ille id apposuerat, codicem extitisse, a quo illud abesset; et adiecta postea esse poetae carmina siue ab editoribus siue ab auctore alicuius codicis, qui Commentarios complectebatur. Vtilitas esset maior, et minor molestia, si haberemus editionem ita adornatam, vt singulis versibus adscriptis singula adiecta essent Scholia. In lib. III. IV sqq. plura conueniunt cum Ald. 2. vt hanc operis typographi aut correctori propositam fuisse haud dubitem. Ita vitium Δ, 27 καμέτην καί μοι ἵπποι pro δέ μοι Ald. 2. et Romana habent commune; et mera sphalmata ex Ald. 2. propagata, vt E, 716 ἴλιον τ' ἵππ. In ceteris vero ex codice seu editam seu emendatam Iliadem esse apertum est; quare mirari licet, editores sequentes ante Turnebum aut

Hom. Il. Vol. III. h

nullam, aut exiguam, in nonnullis tantum locis inspectae eius, rationem habuisse. Erat tamen repetitus liber Basileae prelo Frobeniano, 1559. 8 Voll. omisso tamen Indice Deuarii, cui substitutus est breuior Index auctore Sebastiano Guldenbeck. Miro consilio, versione Latina adiuncta repetere typis Eustathium constituerat Alex. Politus Florentiae 1730. ultra librum quintum Iliadis haud progressus.

Extat quoque Eustathii tanquam Epitome, *Κερας Αμαλθειας η Ωκεανος των εξηγησεων Ομηρικων εκ του Ευσταθειου παρεμβολων συνημωσμενων. Copiae cornu, siue Oceanus enarrationum Homericarum, ex Eustathii in eundem commentariis concinnatarum, Hadriano Iunio auctore. Basileae 1558 f.*

Consilium per se haud improbandum, si hominem nactum esset iudicii vi et subtilitate valentem, qui satis apud se deliberasset, quid in excerpto Eustathio maxime sibi sectandum esse putaret. Contexti verba et ipsa ex Romana, seu potius ex editione Basileenfi, apographo Romanae, sunt expressa.

Editiones Basileenses:

Numero extant septem; nec tamen aut nouam, aut classem eandem constituunt; est enim lectio ex aliis exemplaribus repetita, et quidem e diuersis; codices adhibiti nulli; ex Scholiis breuius lectiones nonnullae mutatae sunt; aliae ex Eustathio, nihil autem consilio certo, et per Iliadem totam continuato, curatum esse vidi.

Perperam memorari editionem anni 1531, aut 1533. nunc compertum habeo; et esse primam omnium editionem 1535.

Ὅμηρου Ἰλιάς καὶ Ὀδυσσεΐα μετὰ τῆς ἐξηγήσεως. (Odyssaeae praefixum est μετὰ Διδύμου τοῦ παλαιωτάτου ἐξηγήσιος). *Homeri Ilias et Vlyssaea, cum interpretatione. ἡ τῶν αὐτῶν πολὺπλοκος ἀνάγνωσις. Variarum lectionis in utroque opere annotatio. Basileae apud Io. Heruagium M. D. XXXV.* fol. 1535.

Est ex ed. Argentoratenſi 1525 aut 1534 ducta, etiam cum vitiis, interdum aliis nouis sphaematibus, quae accessere. Ex eadem petita est varia lectio utriusque carmini adiecta, reddita tamen latine: numeris passim turbatis. Scholia ex Ald. Scholiorum editione 1521. expressa esse dubitare haud licet.

Sequitur altera 1541: Ποιήσεις Ὁμήρου ἀμφω — *Opus utrumque Homeri Iliados et Odyssaeae diligenti opera Iacobi Micylli et Ioachimi Camerarii recognitum. Adiecta: Porphyrii Homericarum quaestionum liber. Eiusd. de Nympharum antro Opusculum. Basileae ap. Iac. Heruagium 1541 f.*

In epistola ad Marchionem Ioachimum similia profitetur Camerarius, Iac. Micillum assiduitate recognitionis suae priorem editionem innumeris mendis scatentem repurgasse; opis quoque nonnihil allatum esse a se ipso ait. Et est sane emendatior in multis.

Tertio illa excusa per Io. Heruagium 1551 fol. in qua adiecta etiam est Batrachomyo-

machia. In marg. melior lectio e Turnebo, v. c. Jl. I, 341. Est haec eadem ipsa editio quam Barnes memorat Heruagianam tertiam. Memorari quoque vidi editionem Basileensem 1543. quam nullam fuisse cenleo.

Basileensis per Castalionem ap. Brylinger 1561 et 1567. referenda ad Crispin. 1559. e Turnebo; tum cum Comment. Spondani. 1585. 1603. 1606. infra. Interea prodierat editio inter ceteras praestantior:

Ὅμηρον Ἰλιάς. Homeri Ilias, id est, de rebus ad Troiam gestis. Typis regijs. Parisiis. MDLIII. Apud Adr. Turnebum typographum Regium. Similis fere subscriptio ad calcem. 8. 1554.

Nulla praefatio, nullum monitum, cernitur. Est tamen haec editio etsi ex Aldina, ipsis quoque paginis respondentibus, descripta, lectionis castigatioris dux et fax. Innumera vitia video in edd. superioribus propagata ab hac primum exulare. Editionis Romanae comparisonem diligentiore primus instituit Turnebus; tum ex edd. Cephalaei profecit. In fine adiectae sunt nonnullae lectt. var. ex comparatione superiorum editionum, inprimis ed. Romanae, haud contemnendi iudicii.

Ὅμηρον Ἰλιάς. Homeri Ilias, id est, de rebus ad Troiam gestis. E typographia Io. Crispini Atrebatii. 12. 1559.

Satis nitida editio. Esse eam emendatissimam ait Hagerus. Recte; est *mera repetitio Turnebianae*; ex eadem lectiones var. in fine

subiectae sunt repetitae; suspicor tamen aliquam Basileensem ad Turnebianum exemplum correctam operis librariis fuisse substratam e qua vitia remansere v. c. E, 141 ἀγχιότῃναι. Emendata quoque nonnulla, quae in Turnebo neglecta: K, 12 καίετο quod ed. Rom. dabat. At mox 202 ἐπ' pro ἔπε' seruatum. Ex professione Castalio- nis ad edit. Basil. ap. Brylinger 1561, intelligo latinam interpretationem anno sequente fuisse excusam: de qua nihil memoratum vsquam vi- di. Repetita prodiit editio, adiecta Odyssea cum versione latina 1570. Ecce etiam tertiam:

Ομηρου Οδυσσεια. Homeri Odyssea et rel. *Tertia editio. Cui praeter versionem lati- nam innumeris locis a docto quodam vira emendatam, accessit Heraclidis Pontici de fa- bulis Homericis perelegans libellus cum C. Gesneri versione et annotationibus* (sunt Ca- ligationes; tum loci collecti a Nathanaele Ma- zerio in Heraclidem.) παρα Ε. Ουῖγγωνι.
α φ. π' ε. 12. 1586,

Diu incertus haesi, quemnam editorem hoc volumen habuerit, et quorsum referendum sit. Typographus praefatur eadem fere, et excusat longam moram, qua Odyssea Iliadem subsequa- tur. Typi sunt tenues et oculis infesti. Heraclidi adiecti sunt Nathanaelis Mazerii opera loci Ho- meri quos Heraclides excitat. Tandem vidi ef- se partem libri a Io. Crispino curati, qui colle- gerat τὰ τῶν παλαιῶν σωζόμενα et quidem τὰ Ἡρωικά, Iliadem et Odysseam, tum Γεωργικά, Βουκολικά καὶ Γνωμικά. παρα Ε. Ουῖγγωνι. α φ. π' δ.

1584. 12. iisdem litterarum formis; et repetita Genenae ap. Iohan. Vignon 1620. 12. in praefatione huius alterius voluminis: „quum superioribus, inquit, annis ab Homero, poetarum principe coeptum esset, nunc alterum ab illo, Hesiodum Ascræum — prosequi iucundum duximus“ unde colligo priorem innui 1570 modo memoratam; et Odyssæam ultimo loco esse in lucem emissam.

Succellit editio splendida *Henrici Stephani*:

Poetae graeci principes heroici carminis
— *Excudebat Henr. Stephanus fol. 1566.*

Magnifice ille de sua editione sentit. Edd. Aldinam, (at quam?) Florentinam, Romanam, Louaniensem, Germanicas et Gallicas multas, numero octodecim consuluisse ait; nempe in locis mendosis: ubi saepe eas in mendis conspirasse queritur; (tam parum ille illarum editionum origines tenuerat) tum aliquot earum (at quas?) tantum dignas, quae consulerentur, iudicauit: primum quidem locum inter minus malas Romanae, secundum Florentinae tribuens: quas tamen et ipsas quum periculosis foedatas mendis *alicubi* comperisset, *in veteri quodam exemplari* et in *Eustathii commentariis* spem totam collocare coepit. *Vetus illud exemplar* scriptum sit an excusum non addit: prius tamen probabile; nam in Lexico passim ad illud provocat v. c. in *αὐτῷ* consentiebat maxime cum lectione Eustathii, quando illa a ceteris recedebat. Coniecturis suis nullum in contextu locum

dedit; vna ipso nescio fuit recepta Od. Δ, 730 *ἀνδρείας* pro vulgato *ἀνδρείας*; est tamen emendatio certissima. Deteriores interdum lectiones recepit, cum meliores iam excusae essent: Sic J, 319 *ἐν δ' ἤ*, quod vitium ex Argent. in Basileenses transierat; vnde simul firmatur, quod aliis quoque locis, vt K, 246 patet, vnam ex his ipsius operae substratam fuisse, non Turnebi vel Crispini, in quibus quoque est *ἐν δὲ ἤ*. At in aliis vtrumque hunc sequitur, vt J, 641 *ἑλίου*. Sic Z, 287 *καὶ δ' αἶ* pro *καὶ δ' αἶ*. Atque hoc illud est, quod me male habet, ab eo illum non esse memoratum, cuius doctae in Homero emendando operae plurimum ille debere se profiteri debebat.

Magnis laudibus efferre alii Stephani operam solent, alii deprimere. Scilicet cessit ei laudi hoc, quod Editores eum sequentes superiorum editionum notitiam nullam habuere, ei-que omnia bona adscribere, quorum melior pars Turnebo debita erat. Fuit eius opera non nisi subitanea, et in procinctu. Lectiones variantes in margine non sunt ab eo congestae, sed ex superioribus edd. Basileensibus maxime transcriptae. Primus tamen certam rationem sequutus est in particulis et praepositionibus. Omnino locum haud dubie tenet inter primores Homeri editores.

Subiiciendae nunc sunt ceterae *editiones Basileenses* diuersae ab Heruagianis; sunt enim sine Scholiis, et cum versione latina.

Homeri Opera Graecolatina — In hac operam suam contulit Sebastianus Castalio Basileae per Nic. Brylinger 1561. fol.

Castalio in praef. fatetur *Oporino* flagitanti se hoc dedisse, vt et Homero operam aliquam nauaret et nomen suum apponi pateretur; sed in *Iliadem* (ex edit. Crispini cum versione expressam) nil nisi locos communes in margine signasse; in *Odyssæa* graeca infinitis locis depravata emendasse; latina correxisse; opus, *superiore* anno per *Crispinum Geneuensem* expressum graece et latine, ab operis librariis redditum esse; homo, superstitione pius religioni sibi duxerat operam in emendandis profanis scriptoribus positam. Eum tamen emendasse nonnulla, obuium est; corruptius tamen, quam ab aliis, editum est E, 141 ἀρχαῖον.

Repetita est eadem editio *Basileae* per *heredes Nic. Brylingeri* f. 1567.

Adiectum in libri titulo: *Editio tertia* (ignoratur altera et probabile sit priorem praefixo titulo editionis secundae venditam esse.) *superioribus longe et emendatior et auctior; adiectis etiam, qui in prioribus alicubi desiderabantur, versus aliquot et varia lectione; ad fidem postremae editionis Henr. Stephani diligenter expressa; est itaque ad Henr. Stephani editionem emendata.*

Nihil igitur magni fructus ad Homerum ex his editionibus expectari potest.

Homeri quae extant omnia — cum latina versione, omnium quae circumferuntur

emendatissima, aliquot iam locis castigatiore, Perpetuis item iustisque in Iliada simul et Odysseam Io. Spondani Mauleonensis Commentariis, Pindari quin etiam Thebani Epitome Iliados Latinis versibus, et Daretis Phrygii de bello Troiano libri a Cornelio Nepote elegantius latino versi carmine. Indices Homeri textus et Commentariorum locupletissimi. Basileae Eusebii Episcopii opera ac impensa clxxxiii. f. 1583.

Spondanus-Bearnensi ditione ortus Henrico IV. (tum Nauarraeorum regi) librum dedicavit; ex Epistola ad Episcopium intelligitur, iuuenilem hanc esse Spondani operam; memorabilem tamen propter hoc, quod ad res illustrandas animum ille aduertit; nec praeiuerant alii praeter Camerarium, sed in duobus tantum libris, et Io. Hartungum minime cum eo comparandum. Hactenus illa inter antiquiores edd. eminet, eamque etiamnum ab eo, cui satis otii est, cum fructu inspicere posse censeo. De lectione quam sequutus sit typographus, altum est silentium. Apparet tamen expressam esse editionem superiorem Basil. per Brylinger 1567 adhibita forte iterum Henr. Stephani editione.

Repetita ea est *Basileae per Sebastianum Henricopetri. Editio ultima superiore limatior.* 1606. fol.

Dubitabam, quam fidem et auctoritatem editioni *Gifanii*tribuendam dicerem:

Ὅμηρου Ἰλιάς, ἢ μᾶλλον ἅπαντα τὰ σωζόμενα.
Homeri Ilias, seu potius omnia eius quae ex-

tant opera. Studio et cura Ob. Gifanii I. C. quam emendatissime edita, cum eiusdem Scholiis et Indicibus nouis. Argentorati Excudebat Theodosius Rihelius 8. 2 Voll.

l. a. nota. Similiter Odyſſea cum ceteris. Omnia graece et latine edita quam emendatissime cum praefatione, Scholiis et Indice D. Giphanii. At Dedicatio ſubſcripta Argentorati XIII Kal. April. 1572.

Odyſſeae autem, etiam l. a. editae ſubſcripta eſt Epistoſa dedicatoria ad Comitem Oettingenſem: *Argentorati Idibus Septembr.* (anno non addito.) Odyſſeae in manu habeo exemplar iterum excuſum Argentorati typis Dietzelj et haeredum Chriſtophori ab Heyden. l. a. nota.

In praef. antiquiſſimum Homeri mſ. memorat, quem olim Venetiis in bibliotheca Antoniniana viderat; nihil tamen inde affert, quam titulos rhapsodiarum, quos edendos curauit. (Sunt breues illi tituli: α. λοιμὸς καὶ μῆνις etc. quos nunc quoque in edd. praefixos videmus.) — In optimis edd. habet Romanam cum Euſtathio, et Pariſienſem a Turnebo procuratam. *Verum has, pergit, multis partibus ſuperarunt tres Genuenſes edd. quarum duae ſunt Io. Crispini typographi celeberrimi, vna quidem Graeca, altera Graecolatina; tertia, eaque omnium emendatiſſima, Henrici Stephani, viri doctiſſimi et diligentiſſimi, Graeca tantum. Has nos, id eſt Stephani Graecam, Latinam Crispini, ad verbum ſumus ſequuti; quod utraque aliis omnibus ſit emendatior. Habe-*

mus itaque ipsum Gifanium profitentem, *Stephanianam* editionem a se esse expressam; addidit ipse Scholia et Indices: sed Scholia valde breuia vrgente mercatu. Nec minus properatum in Indicibus.

Lectiones Var. in margine appositae sunt ex ed. Steph. repetitae. Haec editio Gifanii est illa Argentoratensis, quam H. Stephanus fugillat in praefat. minoris editionis: (*Homeri poemata duo* 1589. 12) in censura Epigrammatis: *Θεοτορίδῃ, Σηητοῖον*. ab ea discernit alteram Argentoratensem, quae istam praecessit: scilicet Cephalaeonis.

Aemilius Portus, Professor Vniuers. Heidelberg. Gr. Litt. Iliadem cum versione latina edidisse videtur iam 1584. idem *Homeri Opera* cum patris, Francisci Porti Cretensis *latina ad verbum interpretatione* vulgavit apud Ioh. Vignon. 1609. 12. 2 Voll.

Henr. Stephanus ipse vulgavit Homerica in corpus collecta cum versione latina (est ea Porti) ab erroribus repurgata. *Homeri poemata duo* — alia item carmina eiusdem: (Batrachomyomachiam, Hymnos, epigrammata) adiecti Homerici Centones item prouerbialium Homeri versuum libellus 1589. 2 Voll. 12.

Inde idem consilium variatum in noua editione a *Paullo Stephano*: qui, reiectis Centonibus Iliadis subiecit Coluthum et Tryphiodorum, et vtrique Volumini indices addidit (ex ed. Porti) 1604. 12. 2 Voll. Repetiit eam, Stephani

nomine haud memorato typographus Berjon Geneuae 1621. 12. 2 Voll.

At priorem editionem cum Centonibus repetiit Iac. Steer 1617. 12. et Io. Libert Parisiis Jlias 1622. Odyſſea 1624. 8. 2 Voll. adiectum in fronte; Editio poſtrema diligenter *recognita per I. T. P.*

Hic idem *Libert* ante haec Jliadem per ſingulas rhapsodias *) ſeorſum et temporum intervallis ediderat graece Parisiis in 4to inde ab anno 1616 — 1620. diuerſis quoque typis exaratas; exemplar, cui nihil deest, ſeruat Bibliotheca Georgiae Auguſtae; et hoc comparato vidi aliud exemplar eſſe illud, quod in Bibliotheca Caef. Vindobonenſi ſeruatum operoſe deſcribit doctiſſ. Fr. Car. Alter Vol. II. Homeri Jliad. praef. p. XXVI ſqq.

Euenit, nescio quo caſu, vt Editio *Parif.* 1622. 1624. 8. per I. T. P. recognita fieret exemplum, quod Homeri ſtudia ad Batauos et inde in Britanniam transferret. Nam repetita eſt primo *Amſtelaedami* ap. Io. Raueſteinium 1648. 1650. 2 Voll. „Editio poſtrema diligenter recogni-

*) Omnino per haec et ſeqq. tempora paſſim ſingulae rhapsodiae ſunt prelo excuſae; ita Parisiis a Steph. Prevosteau, Claudio Morello haud dubie ſcholarum habendarum cauſa; quas vide ap. Fabric. et Harleſ. Fraudem fecere nonnullae, vt notiſſa de iis circumfer-

retur, tanquam integris Homeri carminibus. Ita Homeri Opera gr. lat. Parif. ap. Colinaeum 8. nihil aliud ſunt quam tres primae rhapsodiae Jliados Par. 1543. ap. Iac. Bogardum vulgatae, vna cum Eobani Heſiſi verſione.

ta per I. T. P." tum, iisdem verbis Odyssæe adscriptis, *Cantabrigiæ* 1664. 8. excudebat Iohannes Field, celeberrimæ Academiae typographus, Ilias autem cum titulo: *Homeri Ilias cum interpretatione Latina*. Adiectæ sunt breves notæ marginales (meræ sunt lemmata rerum narratarum) *Editio nouissima*, 1664. (alia exempla 1665) 8. Haec ergo fecit fundum studiorum inter Britannos mox de Homero tam praeclare merituros. Repetita illa est seqq. annis Cantabrigiæ per Io. Hayes 1679. 8.

Interea editio *Schreueliana* vel *Hackiana* dicta prodierat: *Ilias graece et latine, cum Scholiis Didymi*: curante *Cornelio Schreuelio* Amsterd. ap. Elzeu. et L. B. 1656. 4. quam paulo post acerbissime agitarunt viri docti, inprimis Meric. Casaubonus Diatribe de nupera Homeri editione 1659. 8. add. praefat. edit. Cantabrig. 1689. propter Scholia breuia mutilata et corrupta: siue negligentia id factum erat, siue iudicio prauo. Repetierant tamen eam Oxonienses 1665. 1675. et suppletis in ed. 1695. ad calcem Scholiis omissis inde ab Jl. Z, 346 subiectisque Scholiis P. Victorii ad Iliad. IX. ab Horneio editis. Emendatius sine Scholiis carmina poetae, modo Ilias, modo Odyssæa, aut vtraque simul, typis expressa sunt aliquoties Oxonii, vt 1705. 1714.

Ομηρου Ιλιας Καὶ εἰς Αὐτὴν Σχόλια τῶν Παλαιῶν. *Homeri Ilias Et Veterum in Eam Scholia, Quae vulgo appellantur Didymi: Totum Opus cum Plurimis, Vetusissimis et Opti-*

mis Edit. collatum; Et Luculenter ex Earum fide Restitutum — Cantabrigiae 4. 1689.

Splendida professio! In praef. Editor ait, ad amussim esse expressam *Editionem Stephanianam*, sublatis tamen mendis: hac de caussa se consuluisse Edd. Flor. Rom. Turneb. Sphalmata sane tolli poterant etiam sine his edd. Lectiones variantes in margine Stephani ad calcem sunt reiectae; vna cum annotationibus Stephani in Iliadem. Versio latina, quae ex ed. Hackiana repeti coeperat, emendata, et a libro inde quinto fere noua. — Scholia, septem edd. eorum collatis, comparauit: (quae tamen sunt merae repetitiones.) De Scholiis eorumque auctore promittit Disf. *ad calcem Odyssaeae*: quae an prodierit, ignoro. 'Accedunt ad calcem p. 738. *Variae Lectiones, Emendationes et Coniecturae in Scholia Homerica; quibus inferuntur Additamenta ex Excerptis MSS. et suppositiorum scholiorum elenchus.* Excerpta illa MSS. sunt ab Aloysio Alamanno exemplari ed. Florent. appicta Florentiae. Scholia supposititia sunt ea, quae in ed. Hackiana 1656 pessime interpolata fuere. Eam sequutus erat Editor vsque ad rhapsodiam Θ. (VIII) De his cf. infra *de Scholiis* dicenda.

Tandem de critica in Homerum opera codicibus quoque inspectis, expectatio facta erat per Lederlinum et Berglerum.

Homeri Opera — graece et latine: Graeca ad principem Stephani vt et ad primam omnium Demetrii Chalcondylae editionem at-

que insuper ad cod. mss. excussa. Ex Latinis selecta sunt optima — Curante Io. Henr. Lederlino LL. Orient. in Acad. Argentor. P. P. et post eum Stephano Berglero Transsylvano. Amstelædami ex offic. Wetsten. 1707. 12. 2 Voll.

Minutis litteris, verum portatilis. Narrat Bergler. in praef. „*Wetstenium parasse sibi Iliadis et Odyssæe MSS. præstantissimos scholiis nondum editis insignes, sed alterum profundæ antiquitatis nomine longe excellentissimum; alter in frontispicio etiam signa Aristarchi et Μυοβαρταχουαχλαν habet — præterea editionem — Chalcondylæ.*“ Quid inde profecerit Berglerus, non apparet; nec quorum codices illi abierint. Contextum est Stephanianum, etiam cum vitiis, vt J, 319 ἐν δ' ἰῆ τι μῆ. quod ex Flor. et aliis corrigi poterat.

Hac quoque spe incisa, arrecti debuerent esse animi ad *Barnesii* promissa, cuius notissima editio 1711. Stephani lectionem ex Schreueliana, quod nolles, editione, etsi emendatam, exhibens; prodiit Cantabrigiae 4. 2 Voll. quae etsi iniqua multorum iudicia experta est, excusationem tamen habet ex eo, quod iudicia virorum doctorum de critica adhibenda et de eo, quod in editionibus classicorum scriptorum sequendum esset, eo tempore adhuc erant perparum explorata et cum subtilitate aliqua exacta. Nondum dispici solebat de lectionis origine, progressu, statu praesenti, non de codicum auctoritate et dilectu, de causis, legibus et consiliis emendandi;

fatis erat codicem quem casus et fortuna obtulerat, conferre, lectiones enotare et chartae mandare; coniecturas e litterarum ductu aut vocum similitudine et variari solito vsu, apponere; interpretationes autem intra verba continere, illustrandis verbis, in quibus variabat lectio, effundere copias philologicas, quas in aduersariis congestas apud se quisque seruaret; de difficilibus et obscuris, maxime in rerum notionibus, sententiis, habitu carminis, tacere. Verum quae ad excusationem Barnesii dici possunt, alio loco a me memorabuntur. v. Sect. II. de codicibus Homer. vbi de subsidiis dicetur, quibus ille vsus est.

Barnesiana lectio, hoc est Stephaniana in nonnullis emendatior, ab eo tempore repetita est ab operis librariis saepius: Jlias Londini 1714. 1722. et al.

Obscurauit Barnesii, paullo post editum Homerum satis functi, cui euulgando ipse rem familiarem impenderat, famam existimatio de editione, quae ei successit, *Clarkiana* satis splendide curata, et „in vsum Ser. Principis Guilielmi Augusti Ducis de Cumberland, Regis iussu scripsit atque edidit Samuel Clarke, S. T. P.“ inscripta. Nomen viri docti, acuti philosophi et theologi sobrie philosophantis, carum et sanctum mihi habetur. In Homeri editione utique fortuna meliore vsus est, quam Barnes; nam regio iussu editionem molitus erat, paratosque adeo habuerat virorum doctorum plausus

iam ante opus inchoatum. *) Lauream sibi paravit ex maiore studio grammatices et prosodiae, saltem in capitibus nonnullis et in observationibus singulis: quarum repetitione vbique inculcata fastidium quidem mouit intolerabile, vtilitatem tamen iis inesse negari nequit, etsi earum subtilitas magna ex parte ipso vsu Homérico elevatur: de quibus disputatum est a me in Excursu. I et II. ad librum XVII. (P) In reliquis Barnesiani in Homerum studii fructus, nullo ipse labore functus, apposuit; varietatem lectionis inde transcripsit, ita tamen, vt, si curiosius eam excutere velis, ad Barnesium sit redeundum. Ex superioribus editoribus plura vtilia in suas notas retulit, multa alia ex lectione classicorum scriptorum vna cum locis et versibus Homericis in iis memoratis: quae quidem diligenter a me enotata videbis, etsi eadem occurrebant mihi ipsi aut familiaribus meis antiquos scriptores in vsum meum perlustrantibus. Quod loca Virgilii ex Homero expressa adscripsit, liberalium litterarum studiosis gratum fecit; modo non tot loca intulisset, quae rem quidem eandem exprimunt, aut in quibus graeca cum latinis convenire necesse est, quae imitatione Homericorum expressa esse dicere nolim. Equidem Virgiliana loca omisi, nisi in quibus ad interpretationem vel criticam aliquid elici poterat; reliqua ad Virgi-

*) In Biographia Britan. nem inuidiam opus. " quod, vita Clarkii narratum lego: nisi odio Barnesii expressum, Bentleium pronuntiasse editionem Clarkii „supra om- se credam.

Hom. Jl. Vol. III

c

lium erant seruanda; quippe ad cuius, tanquam ad Homeri exemplum se componentis, verba notationes istae magis erant appositae. et congruae. Clarke libro XVI. exoudendo haud superfluit, itaque filius e patris Manuscripto reliqua, vna cum Odyssaea, suppleuit. Prodiit editio a. 1729 — 1740. 4. Voll. IV. et editio altera 1754. 4. IV Voll. Lectio est, vt dixi, Barnesiana e Stephano ducta; a Clarkio in nonnullis locis emendata.

Editionis Clarkianae tanta erat auctoritas, vt pro recensione noua, et tantum non absoluta, haberetur. Repetita illa est prelo multorum librariorum: expressae quoque sigillatim particulae Iliados in Britannia ad lectiones in scholis habendas: quarum recensio ad historiam litterariam spectat; alioqui Dalzelii V. C. *Analecta graeca memorarem*; celebritatem aliam adepta est ex laudatissima ac splendidissima repetitione *Glasguensi* 1756. 1758. in aedibus Acad. R. et A. Foulis 4 Voll. fol. per *Iacobum Moor* Prof. Gr. L. et *Ge. Muirhead* curata; plagulis madidis septies reuisis; vt hoc nomine haud dubie sit correctissima, hoc est, typographicis vitiis maxime purgata.

Clarkianam repeti curauit extra Britanniam *Georgi*, mercator librarius Lipsiensis; cumque *Ernestii* doctam operam conatui expetisset, recepit ille curam eius adornandae qualemcunque, et „suas notas adspersit“ 1759 — 1764. 8. 5 Voll. Quibus in rebus salutaris Homero ope-

ra eius fuerit, dicetur infra, vbi de Subsidiis agetur.

Ab eo tempore litteris nostris propitia ea fortuna obtigit, vt per Germaniam Homeri carmina prelo a pluribus repeterentur ex editione fere Ernestina: qua de re, in Praefat. s. XIV. memoratum est.

Omnes conatus in Homero seueriore opera adornando sufflaminauerat expectatio per *Villoisonum* V. C. excitata de antiquissimo codice *Marciano* a se typis describendo; quanto pere mea studia in Homerum ab eo pependere, supra iam exposui, vbi quoque narraui, quomodo liber sub exitum anni LXXXVIII. ad nos perlatus studia incenderit. Agam de eo pluribus paullo post, vbi de Subsidiis agetur.

Opes grammaticae et criticae a *Villoisone* incredibili cum labore et doctrina in lucem prolatae accenderant quoque viri doctissimi *Frid. Aug. Wolfii*, qui, iam antea, Homerum ad exemplar Glasguense typis repetendum curauerat, studia ad nouam recensitionem parandam. Recte ille consilia sibi sua libera esse statuerat, vt ego mea; et laetatus sum equidem reputando, quae et quanta bona in litterarum graecarum studia ex hoc operae in Homericis collocatae concursu essent prouentura; laetabar quoque, Prolegomenis cum *Iliade* inspectis, et de iis multa cum laude memoraui in Recensibus eius temporis litterariis.

II.

DE CODICIBVS HOMERI.

De codicibus scriptorum veterum omnino ut satis idonea et probabilis disputatio institui posset, necesse esset, ut librorum fata a primis inde apographis persequi liceret. Iam autem, si non facile in ullo alio scriptore, omnium minime in Homericis carminibus id fieri potest; quorum antiquiorem faciem et conditionem, vicissitudines et mutationes, vix per obscura vestigia coniectando satis probabiliter fingere licet: Fuisse codices antiquioribus temporibus paucos et raros, nec nisi singularum fere rhapsodiarum, satis constat; rariores totius carminis, vix priuatorum opibus habendos; itaque in urbium fere copiis publicis habiti sunt tales codices, (αἱ κατὰ πόλεις, πολιτικά.) donec frequentior succederet et materiae et scriptionis usus, ut et priuatorum fortuna codicibus parandis par esset. Qua de re exposita vide in Excurs. II. III, sq. ad JI. Ω. Si tamen fortuna omnem certam notitiam antiquiorem nobis inuidit: utinam saltem studia Alexandrinorum grammaticorum, et eorum in carminibus constituendis curas, rationes et consilia, perspi-

II. DE CODICIBVS HOMERI. xxxvii

cue cognita haberemus! Enimuero tametsi multa doctè disputari possunt, et satis multa sunt disputata, inprimis a Villoisfono et inde a Villoisfoni editione Veneta, de Zenodoti, Aristophanis, Aristarchi, Cratetis, Arati, Tryphonis, aliorumque studiis; feriunt quidem aures et impellunt mentem auditae voces *διορθώσεις*, *ἐνδόσεις*, lectionesque Aristophanis, Aristarchi, et sic porro: vel sic tamen nullius grammatici operam satis declaratam habemus. Probabiliter dici posse apparet hoc: fundum nostrae lectionis esse Aristarcheam, mutatam tamen in multis et variatam iudiciis aliorum grammaticorum, interdum temeritate librarioꝝ et vanitate correctorum; multis tamen in locis etiam emendatiorem ac meliorem ipsa Aristarchea. Cum in toto hoc genere grammatices ac critices nihil facile ultra probabilitatem, quae tamen in his iisdem demonstrationis vim et locum habere dicenda est, procedere possit: nihil est, quod de fortuna nostra magnopere conqueramur; acquiescere licet in lectione nostra, virorum doctorum studiis ad probabilem aliquem habitum ac faciem informata: Poterunt adhuc multa doctè quaeri ac disputari; multo magis de antiquiore ante Platonem et Aristotelem facie et fortuna; ab iis, qui Homericorum carminum lectione delectari, vniuersique carminis in singulis sententiis ac verbis propriam vim, versuum simplicitatem et suauitatem, etiam metricam, indolem, partes, dotes et laudes tenere volent: satis prospectum nunc est per ea, quae ex antiquioribus seruata et a re-

centioribus si non ad liquidum perducta, probabiliter tamen sunt constituta.

Procedit igitur notitia nostra codicum ac lectionis accuratior a multo serioribus saeculis. Ad quodnam saeculum antiquissimi nostri codices assurgant, pronuntiari nequit; multo minus de exemplaribus, vnde descripta ea sint. Eustathii lectiones, si recte a librariis redditae sunt, cum ille Saeculo XII. vixerit, e codicibus vna vel pluribus aetatibus antiquioribus ductae esse possunt; sic Porphyrii retro ad Saeculum III. a C. N. et sic porro lectiones aliorum. Enimvero lectiones hae sunt singulorum versuum et locorum; totius vero carminis lectio non nisi e codicibus integris supersitibus peti et diiudicari potest, qualis fuerit aut sit. Cum de iis, quibus editores vsi sunt, codicibus nihil illi prodiderint, omninoque criticorum subtilitas hac in parte desideretur, cumque, quicquid diplomatici pronuntiant, non minus lubricum sit omne hoc de constituenda accurate codicum aetate iudicium: acquiescendum est hac quoque in parte, critices in aestimatione aliqua probabili.

Accessit in Homericorum codicum recensu aliqua res, quae de antiquioribus, qui supersunt, codicibus notitias attulit paullo certiores: ex quo videlicet de Scholiis antiquis quaeri coepit. Quod enim iam antea doctorum virorum perspicacia animaduenterat, recentiores codices Scholiis deterioribus esse oneratos, in antiquioribus antiquiora et meliora seruari: hoc, ipsa re et vsu comprobatum, iudicium de antiquitate mirum in

modum adiuvit. Et de his quidem codicibus paullo post dicendi locus erit, quando de Scholiis agetur. Nunc autem omnino de Codicibus.

Antiquiorum editorum morem, ut de codicibus, quibus usus sint, nihil memorent, molestum accusare licet statim in editione principe *Florentina*; tum in *Aldina secunda*, quam ex codice multis locis, si non ubique emendatam, saltem mutatam esse, apparet. Inde a nullo editore codicem inspectum esse mihi compertum est, excepta editione Romana, cum Eustathio, quae ex alio codice expressa est, lectionis quoque diversitate prostante in ipsis Eustathii commentariis. Est quidem appendicula variae lectionis in edit. Argentina 1525 et hinc in alias transcripta, verum est πολύπλοκος illa ἀνάγνωσις varia lectio ex Florentina et Aldina comparatis. (v. de iis edd.) Henr. Stephanus habet variam lectionem in margine, usus, more superiorum aetatum, voc. „γρ.“ nullo discrimine habito inter ea, quae γράφεται in codice an in libro prelo vulgato, an e coniectura. Quae H. Stephanus apposuit, sunt lectiones eadem illae ex ed. Flor. Ald. 2. correctiones edd. Basileensium, ed. Romanae et ex ea Turnebi, cuius nomen non bene ille silentio preffit, ex Eustathio, et ex codice veteri, quem tamen non admodum locupletem lectionibus diversis fuisse apparet. Has lectiones in margine repetiere edd. sequentes, Cantabrigienfes autem 1689. eas ex ipsa edit. 1566 cum H. Stephani annotationibus, quae paucae numero sunt, praemissae Parti alteri Poe-

tar. gr. heroic., ad calcem suae editionis continua serie collocarunt.

Iosua Barnes codicibus vsus est inque his

I. vno inter antiquissimos habendo, magnae auctoritatis et ad poetam beneficii; *Theodori* ille, *Episcopi Cantuariensis*, qui Saeculo VII vixit, fuisse creditur; designat Barnes codicem nota MS. CCC. (*Manuscriptum Collegii Corporis Christi*) nos simpliciter nota *Cant.* Inspexit eum iterum Benteius. Complectitur *Iliadem* et *Odyssaeam*, Quinti Smyrnaei carmine interposito.

II. Codice *Io. Mori*, episcopi Eliensis *Iliadem* complexo. Est et hic codex notae melioris.

III. Bonae notae Codice *Barocciano* *Iliadis*. No. 203. qui multas cum *Mori* et *Cant.* codd. communes, nonnullas lectiones habet in aliis haud facile obuias. Tho. Hearne cum editis comparauerat. Cum *Mori* codice in vitiis quoque eum conuenire vidi v. c. J, 46. A, 725. 726. quos duo versus contrahunt in vnum ἐνδὲς ῥέζαντες ὕ.

IV. Adhibuit alia, minoris aut levis auctoritatis: a) MStum *Laudianum*, Archiepiscopi Laudi, in quo *Iliados* I. II. continetur vsque ad initium Catalogi nauium. b) MS. libri II. in bibliotheca Bodleiana Oxonii. c) in *Iliad.* I. ex Tzetzae ἐξηγήσει εἰς τὴν αἰ ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος, vix digna memoratu.

Memorat idem Codicem antiquissimum Collegii Reginensis Oxonii, temporis iniuria ita de-

formem, vt legi nequeat; *) porro Mss. *ab aliis* visa et laudata, *Colbertinum* et *Cantabrigiense*. qualia haec sint, non addit.

Lectiones editionum passim memorat, nullo tamen cum iudicio de auctoritate; habet enim eodem loco edd. primarias et aliunde ab operis expressas, vitii inquinatas aut liberatas. Lectiones ex Eustathio conquisiuit diligentius, quam adhuc factum erat; alias aliunde, e margine Stephani inprimis; alias varietates ipse commentus est; hocque illud est quod me maxime male habuit. Omnibus enim paginis subiiciuntur plura, signata per notam „γρ.“ quae apud veteres declarat varietatem lectionis, γράφεται, γράφεται καὶ οὕτως. At Barnes cum aliis viris doctis hoc sibi sumsit, vt coniecturas suas eadem nota designaret, quasi velit dicere γραπτέον, γράφουσαι δὲ. Porro ille varium librariorum morem scribendi certa vocabula, eodem signo declarat, tanquam in hoc quoque loco lectum esset, quod aliis locis occurrere solet, v. c. παντός ἴσην. γρ. παντός ἴσην. ἔειπες γρ. ἔειπας, quoniam aliis locis, non hoc, de quo agitur loco, variat. Ineptius etiam adscribit „γρ.“ vbi duplici modo scribi possunt composita, aut duplicatae consonae, et similia; ita γρ. nullum alium sensum habet, quam posse etiam sic litteras pingi. οὐδὲ τι. γρ. οὐδ' ἔτι. οὐ δ' ἔτι. οὐ δὲ τι. ἐπαίξαι. γρ. ἐπ' αἰξαι. Tanto magis intolerabile hoc est, quod

*) Esse hunc codicem Noni Collegii, monuit me Burges et Wallii schedis.

ipse de suis coniectatis interponit multa molesta et erronea, maxime quae in digammum peccant, cuius ille notitiam nullam habuit. Hoc itaque more prauo multae lectiones variae memoratae sunt, quae solius Barnesii acumine sunt subnatae.

Haec etsi ita se habeant, non tamen Barnes fraudandus est sua laude; primus utique ille, et ea aetate, qua tot magni critici florebant, vnicus fuit, qui operam et studium paullo seuerius Homero consecraret; idem post Turnebum primus fuit, qui accuratius in prosodica inquireret, et multa vitia huius generis primus tolleret; doctrina eius et iudicium criticum cum sensu eorum, quae in poeta probari possint nec ne, tum κακοζηλία in comparandis formulis et locis litterarum sacrarum, haec, inquam, aestimanda sunt ex temporum hominumque, cum quibus vivebat, indole et more. Condonabunt nobis ipsis alia ex saeculi vitio contracta posteris, si erunt qui nostra legant.

Codices adhibuit *Sam. Clarke* nullos, nisi quod inde ab lib. XIII. *Sam. Clarke* filius varias lectiones *codicis Harleiani* et *Italicorum* quorundam a Thoma Bentleio communicatas suis locis inseruit; ex Italicis quidem, in his Florentini, et Vaticani, perpauca; Harleiani codicis copias melius in fructum verterat *Rich. Bentleius*, ut infra commemorabitur.

Ernesti Codicis Lipsiensis, in bibliotheca Paullina, usum habuit, cum lectione variante a viro doctiss. C. L. Bauero excerpta, Rectore

Lycei Hirschfeldensis in Silesia; erat is inter Commilitones meos in Academia Lipsiensi, vir longe doctissimus, inprimis grammaticae subtilitatis studiosissimus; vt de eius diligentia in lectione Codicis enotanda dubitare vix possim. Codicem ab indocto, sermonis et metri imperito librario perscriptum esse, varietas ipsa docet. Nobilitarunt codicem Scholia, de quibus v. Sect. III. de Scholiis.

Codices Vindobonenses. Seruantur in Bibliotheca Palatina Vindobonensi Codices Homerii septem: omnes recentiores: quorum recensum dedit Nesselius et secundum eum V. C. Franc, Car. Alter, Professor Gymnasii Vindob. praef. To. II. namque is miro consilio Iliadem ex vno horum codicum expressam edidit foedis vitiiis contaminato, dudum critica editorum opera ad meliorum codicum ductum sublatis; quae cum vir doctus iterum intulisset, vitiorum correctionem iterum ad calcem subiicere necesse habuit. Causam suam hoc placito, de quo pro se quilibet dispiciat, defendit vir doctus: „se certum habere, *codici cuique plus fidei habere quam etiam optimae editioni.*“ Est is codex No. XXXIX. quem Valkenar. Disf. de Scholiis inedit. p. 107 tanquam *optimum procul dubio* commendauerat, videlicet ex auditione de Scholiorum magno numero quae in eo haberentur, non ex inspectione. Notationem codicis et specimina Scholiorum miserat ad me iam M. Novembri LXXXIV Nicolaus Schow V. Cl. qui tum Vindobonae degebat et bibliothecae Palatinae

copia liberaliter sibi ad vtendum concessa praedicabat. Scholia sunt inter lineas adscripta, maximam partem eadem quae in Scholiis breuibus leguntur, admixtis nonnullis ex Scholiis secundae classis; nec ab homine admodum docto excerpta; continuata sunt vsque ad II, 361. Quantum itaque cum ex his, tum ex specimine vtroque et Alteri et Schowii quod dudum in manibus habueram, colligere licet, nihil habent, quod codicem valde notabilem reddere possit. E ceteris codd. enotatas lectiones equidem adscripsi iis, cum quibus illae conuenirent, omisi tamen meros lapsus et stupores librarii. Turbabat me subinde, quod codices non cum meliore lectione editionum nostrarum comparati sunt, sed cum lectione deteriore codicis Vindob. ab Altero expressa. Codex CXVII. est ab imperito librario descriptus; at lectio diligentissime exscripta ab Altero. Melioris commatis est Codex Busbequianus No. V. Tum Codex charta gossypina No. XLIX. inter meliores numerandus, cuius tamen inde a libro IX. lectiones excerptas reperio nullas; dignior vtique opera habendus quam ceteri omnes. Etiam Alteri codice melior est Codex CLXXVI. Codicis LXI, lectiones paucissimas in prioribus libris expiscari potui. Codex septimus quis sit, haud reperio: nisi est Codex Hohen-dorffianus CXVI de quo p. XXVI. agitur: editio Paris. apud Io. Libert. 1620. de qua iam inter editiones supra memoratum est, cui adscripta est insertis foliis chartaceis metaphrasis graeca Tzetzae e cod. aliquo descripta, quae vsque ad lib.

XII. continuatur. Quod versus nonnulli metaphrasibus rubro notati sunt, nihil ad ipsum Homerum spectare videtur. Ad carmen ipsum nonnullae lectiones e cod. Paris. adscriptae sunt. Memorat inde vir Cl. alium codicem huius metaphrasidis. De iis quae ad calcem Var. Lect. accessere, hic plura monere haud vacat. Ad calcem Odyssaeae p. 991. adiecta est varietas e Cod. CCXLI imperitissimi librarii manu scripti, nec ultra librum IV. procedentis.

Hi sunt codices, quos adhuc aut vulgatos aut ab editoribus inspectos esse, comperi. Quos ipse adhibuerim, exponam Sect. IV. de Subsidiiis nouae editionis.

Non ignoro, codices adhuc superesse haud satis excussos, alios nondum vñsibus doctorum hominum propositos: quorum notitiam petes e Fabricio - Harles. Biblioth. gr. Vol. I p. 401 sq. 408 sq. add. Villoison. Prolegom. p. XV. XVI. Quantum quidem ad Iliadis lectionem attinet, haud multa magni momenti inde expectari posse censeo: si quidem aestimationem facere licet re comparata cum lucro, quod lectio Homerica ex iis codd. tulit, qui adhuc comparati sunt; meliora enim debemus antiquis grammaticis, varians lectio vulgaris errat inter errores sollenes et communes aliis quoque scriptoribus. Saltem antiquiores diligentius excuti velim; ceteros in parte aliqua carminis comparare et enotare varietatem, satis erit, vt iudicium de bonitate codicis fieri possit, an ille satis dignus sit, in quo diligentius excutiendo bonam horam aliquis per-

dat. Omnino codicum bona vulgari expetenda res est haud dubie; nolim tamen id ea ratione fieri, vt euulgentur omnia; pleraque enim, quae expectari possunt, sunt iam vulgata. In Homerici multo breuior et vtilior erit opera, si comparentur Scholia antiquorum codicum cum Scholiis Marcianis, nec enotentur nisi ea, quae noua sunt et ab his intacta. Non autem in verbis grammaticorum, qui easdem res variata oratione tradunt, est haerendum; nulla enim Scholia etsi ex eodem fonte hausta, et ex eodem exemplo descripta, ad verbum inter se conueniunt; nec ex minutis his enotatis vllus fructus ad litteras prouenit. Hoc institutum si sequantur viri docti, libellis paucorum foliorum ingens, ac tandem plenus, apparatus Homericæ lectionis et interpretationis, litteris nostris vtilissimus, curari potest.

Sunt in his codicibus imprimis ipse *Vossianus* seu *Leidenfis* in reliquis *Iliadis* partibus et *Lipsiensis*, tum *Amstelodamensis*, e quo Ev. Wassenbergh specimina lib. I. II. proposuit. Vir hic doctissimus duas priores rhapsodias *Franequerae* 1783 euulgauit eo Scholiorum apparatu instructas, vt, si per vniuersam *Iliadem* ille continuatus proficere, multum laboris et aerumnae editori esset leuatum. Ille itaque praeter *Voss. Cod.* Scholia *Ven. B.* a Bongiouanni edita, et alia, nactus erat *Codicem Amstelodamensem*, olim *Gernlerianum*, *Societatis Remonstrantium*: de quo, v. ei. praefat. p. VII. Est idem quem *Valkenar.* appellauit *Basileensem* et *Wetstenia-*

num. Ex iis, quae Wassenberg. memorat, assequi licet, Scholia esse secundae classis, conueniunt cum Leid. et Veneto B. habere tamen, vt ceteros, propria quaedam. Quod Valk. ad Phoeniss. p. 569 ex eo Codice laudat ad Jl. Ψ, 679 *δεδονότας Οἰδονόδας*, legitur quoque in Victor. Aliud ibid. p. 643 excitatum, spectans ad Jl. K, 290 est in Ven. A. Aliud ad N, 137 legitur in Ven. A. B. In eodem Codice est Paraphrasis de qua x. Wassenb. p. VIII. At in primis vsq. τοῦ A. quae habet, cum Regio (nos Paris. appellamus, v. de Tolliano apparatu in Sect. de Subsidii Edit.) communia habet.

Codicum *Escorialensium* notitiam edidit accurate et docte T. C. Tychsen noster V. C: (*Bibliothek der alten Litt. u. Kunst* 6. Stück p. 134.) vnde apparet, comparandos esse illos quoque cum Scholiis alterius classis, in qua princeps est Venetus B.

Vaticanus Codex memoratur inter meliores, quia Porphyrii nonnulla habere fertur, fide Lucae Holstenii de Porphy. l. c. p. 244. Inspererat eum Villoison. (Prolegom. p. XLVII.) vbi se Obsl. ex eo excerptas suis locis inseruisse ait: scilicet Δ, 433. 457. 491 et ad X, 1. vnde patet esse eadem, quae in Ven. B. quoque leguntur: estque adeo et is Codex secundae Classis.

Ad eandem manifestum est referendum esse *Codicem Mediceum* apud Bandin. Catal. MSS. Bibl. Medic. T. II. p. 124 Cod. III. Plutei XXXII. docent hoc adiecta specimina ex Z, 1 et Ω, extr. porro *alius Cod. VIII.* Alteruter ex his est

ille, quo Alex. Morus ap. Valken. de Scholiis p. 106. vsus erat et Holstenius in Notis in Stephanum Byzant.

Romae in *Bibliotheca Angelica* urbis servatur Codex Iliadis, quem e bibliotheca Card. Passionei eo esse translatum accepi. Notitiam eius debeo humanitati Viri Cl. Louis Lamberti, anno XCVI acceptam beneuolentia officiosa V. C. Caroli Weigel, M. D. Is igitur me docuit, codicem esse chartaceum, optimae notae, Saeculo saltem XIII. exaratum, constantem foliis maioribus 174. Columnis paginae geminis versus scripti sunt caractere litterarum maiusculo; minusculo Scholia, singulis libris I—XII. prioribus apposita; magis quoque exiguo glossas continuas interlineares notasque marginales. Liber vsu et vetustate est attritus, blattis tineisque est adesus, ideoque chartaceis fasciis circumcirca reffectus, ita vt extrema marginalium Scholiorum verba subinde euanuerint. Scholia, quantum assequor, singulis rhapsodiis sunt subiecta, cum hoc titulo: ἱστορίαι καὶ ἀπορίαι τῆς αἰ ραψωδίας et sic porro; ad primam duodecim folia explent, ad ceteras duo triaue. Praemissa Scholiis nonnulla de vita Homeri, aliaque grammatica, mythologica, allegorica, moralia, vt aliis in codicibus, ex Tzetzae allegoriis. Inde a rhapsodia N, si recte intelligo, vsque ad Iliados finem, carmen solum perscriptum est sine Scholiis.

Alium codicem No. 531. in Bibliotheca S. Marci Venetiis inspexerat doct. *Siebenkees*, in quo erant ἐξηγήσεις τινὲς μετ' ἀλληγοριῶν καὶ ἱστο-

ριῶν τινῶν εἰς τὸν Ὅμηρον cum aliis libellis, etiam Ἐκ τῆς Πρέσβου χρηστομαθίας γραμματικῆς Ἐκλογαί. e Card. Bessarionis libris. Sub eo titulo vidit latere Scholia excerpta in Iliadem, pleniora in libros octo priores Iliados, ad reliquos libros pauciora. Commode ut erat ingenio, impertivit nobis Specimen Scholiorum ad Γ. quae vidi continere alia, quae in Scholiis breuib, alia quae in utroque Veneto occurrunt, alia in epitomen contracta, alia disertiora. Ita ad v. 13 habet ea quae de κόνισαλος in Scholiis Venetis legimus, et de αἰλλῆς, habet quoque: Ἀριστοφάνης δὲ γράφει· κόνισαλου ὤρνυτ' αἰλλῆς. quod si verum est, debuit illi haberi ὁ αἰλλῆς, pro ἡ αἰλλα dictum. ad 35 ceteris, quae alii quoque habent, ad εἶλε παρειάς. Ἀρισταρχος οὐδετέρως. ἐν τισὶ δὲ θηλυκῶς ὁ δὲ Σιδώνιος διὰ τοῦ ἢ διὰ τὸ παρήϊον. ergo Dionysius Sidonius scripsit παρηά. Idem vir humanissimus Venetiis in bibliotheca Monachorum a Dominico appellatorum, S. Ioannis et Paulli, codicem cum Scholiis enotare coeperat; nescio magno ne cum fructu. Esse hunc video eum, quem Villoison memorat Prolegom. p. XIV.

De Codice *Parisiensi*, quem *Regium* appellat Wassenberg. v. Sect. IV de Sublid. edit. vbi de Tollianis.

Codicis *Wittiani* desiderium admodum movent ea quae a Villoisone Proleg. p. XIV memorantur; videtur enim ille cum Scholiis suis ex prima classe fuisse et cognatus Veneto A. Coniecturam meam de hoc codice adhuc superstiti

v. inf. Sect. IV. de subsidiis huius edit. vbi de Codd. Harleianis agitur.

Inter antiquiores codices video Codicem *Meermannianum* referri cum paraphrasi perpetua, ap. Wassenberg. praefat., p. X.

Verum inutilis esset opera in enarrando codd. recensu non inspectorum, cum notitiae earum collectae sint in Biblioth. graeca Fabricio-Harles. Vol. I p. 401 sqq. et a Villoisono, ut iam dixi; videndum tamen est, ne sint memorati in his codd. qui deprehendantur esse rhapsodiae singulatim scriptae. Sunt in iis quoque codices cum *paraphrasi* seu *metaphrasi*, quorum vsum ad critice quidem haud magnum esse video; saltem Scholia antiquiora hac ex parte praeferam his interpretamentis recentioribus; vtiliter tamen esse possunt ad studium linguae graecae grammaticum; et hactenus adstipulabor Wassenbergio in praef. ad lib. I. II. Iliad. p. IX sq. natae eae sunt e glossis inter lineas appositis, partim e magistri ore exceptis. Laudem itaque habet opera in hoc genere codicum proferendo ex utilitate, eademque cum eximia doctrina coniuncta esse potest; e quo genere habemus V. C. *Thomae Burges* Initia Homerica — cum *graeca metaphrasi* ex Codd. Bodleianis et Noui Collegii MSS. (Oxonii 1788) quae particulae sunt ex Iliade, in his clipeus Achillis ex Σ. et tota rhapsodia Γ. cum metaphrasi graeca, quae in pagina aduersa, versionis latinae loco, apposita est; vna cum aliis particulis, simili interpretatione e codd., instructis. Metaphrasin

graecam Γ. ediderat iam Villoison e Codd. Paris. ad calcem Apollonii Lexici: de qua ipse disertè egit in Prolegom. ad Lexicon p. LXXXII sq. Primo loco commemoranda est Paraphrasis Codicis Amstelodamensis, cuius Specimen edidit Wassenberg, quem cum de ipsa paraphrasi, tum de toto genere doctè disputantem videbis in praefat. p. VIII sqq.

In *Epigraphis rhapsodiarum* variis, ex scriptis et editis, enotandis operam inutilem perdere nolui; multo minus in *argumentis*, *) quae a grammaticis profecta sunt, qui nihil de eorum ratione et consilio satis subtiliter aut prudenter meditati erant. Miscent inter se grauiora cum leuissimis, episodica pro primariis apponunt; tantum abest, ut rerum narratarum ordinem accurate, plane ac perspicue apponant, ita ut, si, quomodo res inter se nexae sint, discere velis, ex argumentis inspectis sine mora ordinem rerum aut teneas aut in animum reuoces; aut, si memoria fefellerit, qua rhapsodiae parte, quibus versibus res aliqua exposita sit, facile haec reperias. Grammaticorum itaque ommissis argumenta praemissi eius generis, quod in Virgilium adornatum fuit.

Rhapsodiis ab antiquioribus aliter constitutis, (de quo actum est in Exc. II. Sect. II. ad Ω.) Grammatici Alexandrini alium rhapsodiarum

*) *Periochae* quoque di- tiquiores; sunt in his esse, ctiae: cuius generis existere quas Ansonius latinis versibus reddidit.

ordinem et numerum substituerunt, secundum Alphabeti litteras XXIV constitutum; expedita sic erat ratio inscribendi et laudandi. Rhapsodiam α. β. γ. Adiecti tamen in libris sunt tituli breuiores, partim ad antiquiorum ductum varie confecti, vt ad J, modo *Αῖται*, modo, *Περσέβεια*, modo *Ἀπόμενεια*, ab aliis iunctim; accessere versiculi, qui summam rhapsodiae comprehenderent, plerumque ieiune confarcinati.

Variant haec omnia per omnes codices, nullo cum iudicio librariorum. Pro rhapsodiarum nomine inducta est appellatio librorum, recte utique. Hic autem molestia exorta est, cuius penitus tollendae nulla suppetit ratio, quod duplex est mos loca ex carmine excitandi, siue recitando libri numerum v. c. libri XIV. XV. siue apponendo litteram alphabeti Z. O. et sic porro. Oblitus eram in prioribus Observationum voluminibus graecas litteras apponere; paulloque post molestias rei in comparandis diuersis editionibus et codicibus ipse sensi; coepi itaque inde a lib. IX. vtrumque morem notandi libros obseruare.

III.

DE SCHOLIIS IN HOMERICA CARMINA, LEXICIS ET GLOS- SARIIS.

Interpretatio et critica carminum Homericorum iam inter rhapsodos aliqua esse debuit, quandoquidem de sententiis versuum et de versibus varie recitatis, fallente memoria auriumque iudicio, disputari potuit; cum ipso temporum progressu, in recitationibus rhapsodorum sollennibus, ἀγῶνας vocarunt, controuersiae de certis locis ac partibus suboriri debuere; cum autem in grammaticorum scholis legerentur carmina, interpretatio a magistris expeti et addi debuit eorum, quae audientes et legentes, cum ex prisca aetate ac sermone ducta essent, non assequerentur. Haec omnia tantum probabiliter existimari possunt. Qui primi inde a Theagene Rhegino de Homero scripsisse narrantur, de eius annis tantum quaesiuisse censendi sunt; v. Excurs. III. ad Ω. Ex iis autem, qui inter *interpretes* referri possunt, primi fuere ii, qui in mythorum impietate seu accusanda seu diluenda

operam collocarunt, et modo ad phycas, modo ad ethicas interpretationes confugerunt: de quibus dictum satis in Excursu III. ad Jl. *ψ. de allegoria Homerica*. Non sane licet accurate constituere de ipso interpretandi modo; tribuerintne sua commenta poetae, tanquam is ita voluerit sua dicta accipi, an professi sint, tales sensus et notiones rerum ex carminibus posse elici, aut posse mythos in eum, quem ipsi narrabant, sensum transferri; multum enim duo haec inter se differunt. Iudicium itaque superbius de horum virorum prudentium conatibus ferre nefas est. Ita ad vtramque rationem referri potest de Anaxagora quod traditur e Fauorino apud Diogen. Laert. II, 3, 11. *δοκεῖ δὲ πρῶτος τὴν Ὀμήρου ποιήσιν ἀποφῆναι εἶναι περὶ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης*, et quae de Metrodoro, eius discipulo, sequuntur. Vtram rationem amplexus sit Anaxagoras, haud constat; anima candidissima et diuini ortus conscia; quippe qui interrogatus: *οὐδὲν σοι μέλει τῆς πατρίδος; εὐφῆμαι, ἔφη, ἐμοὶ γὰρ καὶ σφόδρα μέλει τῆς πατρίδος, δείξας τὸν οὐρανόν.*

Per philosophorum studia haec et alia subnatae sunt disputationes ac controuersiae, non quales nostra studia mouent, de vera lectione et sensu, verum de poetae pronuntiatis, varie ad opiniones philosophicas reuocatis; admixtae iis sunt subtilitates rhetoricae Sophistarum, de locis ambiguae vel obscurae sententiae. Ita exorta sunt *ἀπορήματα*, et *ζητήσεις*, earumque *λύσεις*, quarum nonnullae in Scholiis sunt seruatae: de quibus post Kusterum a multis actum est, nunc au-

tem cum profusa doctrinae copia a Villois. p. XLI
 §q. et Wolfio in Prolegom. Sunt in his quaestio-
 nes tam spinosae, inutiles et absurdae, ab omni poe-
 ticarum rationum notione et indole alienae, vt
 quomodo ingenia non absurda tales nugae serio
 agere potuerint, haud assequaris. Quod si ea, quae
 de reprehensionibus Zoili in Homero ex eius li-
 bris nouem τῶν κατὰ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως me-
 morantur, etsi Porphyrius ait, γυμνασίαις ἐνεκα
 eam haec scripsisse, more rhetorum, qui, quae
 nos paradoxa appellare solemus, ingenii ostentan-
 di causa affectare solebant, (vt Dio Chryf. de
 bello et Philostratus in Heroicis: ad quae v.
 praef. Olearii) quod si, inquam, ea compares,
 videbis illa eiusdem generis fuisse cum iis, quae
 a philosophis et sophistis iactari solebant. Ve-
 rum eo tempore, quo Zoilus vivebat, non im-
 pune idem facere licuit: tanta tum erat admira-
 tio diuini Homeri. Regnat enim in hoc quoque
 fortuna, quod aliorum admiratio cum vita eua-
 nescit, aliis post mortem, Homero multis saecu-
 lis post, obtigit.

Aliud quaestionum genus accessit per gram-
 maticos Alexandrinos, quod iam plura ad gram-
 maticam spectantia complexum est; praeter ζητή-
 ματα, ἀπορήματα, λύσεις, προβλήματα, philoso-
 phici rhetoricique generis, nunc annotationes
 et commentarii subnati sunt de lectione et acce-
 ptione singularum vocum et sententiarum: de
 formis vocum, de etymis; nunc σημειώσεις, σχό-
 λια, ὑπομνήματα, nunc μεταφράσεις, nunc λέξεις,
 γλῶσσαι: nunc ἀδητήσεις, qua voce quid sibi vel-

lent, grammatici, ne ipsi quidem notiones certas habuisse videntur. Alii artificium carminis declarare voluerunt, ~~verum~~ exigendo poësin ad rhetorica praecepta, v. c. statim ad A, 366. Vt tamen nec de his mihi multis agendum sit, otium fecere viri docti supra memorati.

Cum omne hoc grammaticorum studium seu criticum seu exegeticum per singula de singulis locis scripta, tum ad singula genera et rhapsodias, exactum sit, nihil perpetua aliqua annotatione, multo minus ad totum carmen: deuenire aliquando necesse fuit ad enotandum et adscribendum vni codici plures annotationes diuersorum grammaticorum; cumque hoc per plures aetates processisset, tandem subnata sunt ea Scholia miscella antiquiora, e quibus nos habemus excerpta modo pleniora modo pauciora et exilia, prout iudicio, otio aut studio vsi sunt ii, qui aut codices nostros aut exemplaria, vnde illi exscripti sunt, concinnarunt. Quibus ex ordine sua tempora assignare velle, inane studium foret: multo magis, cum illi omiserint nomina eorum, e quibus singula descripta sunt, vt promiscue in Scholiis habeantur antiquiora, et seriora; itaque nec de aetate eorum grammaticorum, qui in iisdem laudantur, certi aliquid liquet.

Grammaticorum autem, qui in Homerum commentati esse memorantur, et in iis ipsis Scholiis, quae ad nos perlata sunt, laudantur, incredibilis est numerus, in Fabricii Biblioth. gr. Harl. facile ad CL. nomina memorata computes; nec tamen eos ad totum Homerum com-

mentatos esse putes; sunt quoque in iis multa eruditionis laude inter veteres conspicua; poterit quoque eorum aliquando recensui institui haud inutilis ad litteraturam Graecam; ad ipsum enim Homerum non magnus inde fructus redire potest. Quem enim usum habet ad meliorem carminis intelligentiam, hunc vel illum obscurum grammaticum hoc vel illud statuisse; imprimis cum eorum nomina adscribantur iis locis, de quibus aliquid inepte pronuntiasse memorantur. Habent tamen haec speciem doctrinae, suntque omnino multa notabilia, quae non dixeris esse quoque memorabilia. Interea notitiae eorum peti possunt ex Villoisoni Prolegomenis, et ex Indicibus Bibliothecae Graecae Fabricio-Harlesianae Vol. I. insertis, comparatis capp. de grammaticis Vol. VI. Laudantur interdum nomina generalia, ut ὑπομνήματα εἰς Ὅμηρον vniuerse, ut nos omnino *commentatores* in Virgilium et alios laudamus; ἡ παράδοσις, *lectio recepta*; libelli sine auctoris nomine, quod nunc non sine docta aliqua opera erui potest; ut: ἡ πολύστιχος ad Δ, 334 quae Seleuci fuit; at fuere Apollonii Dyscoli, quae laudantur exposita esse ἐν παραλλήλοις Δ, 539. ἐν τῷ περὶ παρωνύμων N, 102 et ad Z, 336. ἐν τῷ περὶ τῶν εἰς μί. tum ad Θ, 441 περὶ ὁρθογραφίας. item ἐν τῷ περὶ ἀντωνυμιῶν. ut patet ad E, 219. At περὶ σχημάτων, J, 499 liber fuit Herodiani, v. ad Γ, 391. Notiora sunt: ἐν τῇ καθόλου, quae eiusdem Herodiani fuit. Laudantur alii nominibus, quae inter familiares notiora fuere, quam nunc sunt, aut esse possunt;

v. c. ὁ Ἀλῖος, qui Aelius Dionysius Halicarnassensis est. ὁ Κοτυαεὺς, est Alexander Cotyaeensis, Cotyaeo, Phrygiae epictetae vrbe ortus, quod et Cotiaeum et Cotyaeum scribitur. ὁ Ἰξίων, Demetrius Ixion. ὁ Σιδώνιος, Dionysius Sidonius. Notiores sunt, ὁ τεχνικὸς, Dionysius Thrax. ὁ Ἀσκαλωνίτης, Ptolemaeus Ascalonita.

Porro tenendum est, in scholis, iis aetatibus, quibus vulgaris Graecorum sermo ab antiqua elegantia ita iam descuerat, ut qui veteres scriptores ac poetas legere vellet, linguae patriae disciplina imbuendus esset, iam tum coepisse Homerum ita legi, ut verba antiqua poetae notioribus redderentur; quae cum in codicibus in puerorum gratiam, inter lineas adscriberentur, succreuit sic seges codicum, in quibus Scholia interlinearia, quae vocant, alia ex aliis aucta fuerunt, multo magis eorum codicum, ex quibus homines latino sermone utentes graecis litteris imbuendi erant. Ita a doctioribus vocibus interpretandis exoriri grammatici descenderunt non modo ad notiora, verum et ad notissima; ea permixta et confusa codicum genus constituunt haud laude eadem et pari praedicandum, vixque criticis vñibus idoneum.

Interea multa ex antiquioribus Scholiis exegeticis sigillatim conscripta, λέξεις dictae, in ordinem redactae, λεξικά appellata, fundum Lexicis alphabeticis fecerunt, aliae γλῶσσαι, glossariis; vnde varia genera nata, de quibus post Ernesti, Ruhnkenium, Villoisonum, nemo plura desiderabit. Ex his lexicis et glossariis serius ite-

rum in codices translatae sunt rariorum vocum interpretationes. Facile hinc assequaris, quot Scholiorum confundendorum causae inde natae sint. Seruatum est ex antiquioribus Scholiis in Homerum Apollonii Sophistae Lexicon a V. C. Ansse de Villoison in lucem editum; inter ceteros libros huius generis Etymologicum magnum plurima Scholia Homerica, in se habet, et propter hoc ipsum inter primaria subsidia Homericae lectionis et verborum interpretationis merito habetur.

Ex diuersis his Scholiorum generibus ac fontibus ductam esse puta Scholiorum farraginem, quae in codicibus nostris habetur, verus *κνηνὸν* seu cinnus doctrinae et imperitiae diuersorum hominum ac temporum; ita tamen ut, quo recentiores sint codices, eo magis ad minutias grammaticas et glossas inter lineas ad verba adscriptas illi desciscant, antiquiores autem meliora ac plura ex antiquioribus seruauerint; etsi nec hi sunt vnus eiusdemque generis, necdum vidi codicem aut Scholia laudari, in quibus non admixta essent primitiuis aliunde admixta, etsi parcius. Eo enim vbiuis est reuocandus animus, vnumquemque, qui librum haberet, ex aliis codicibus, quibus potitus esset, scholia in suum exemplar transcripsisse, et prout esset doctior indoctiorue, meliora, deteriora; ita alium codicem auctiora, quam alterum, Scholia habuisse. Ita codices sunt, in quibus αἱ ἰστορίαι enotatae sunt, in aliis αἱ ἀπορίαι καὶ ἰστορίαι et sic porro. Eorum Scholiorum, quae nobis innotuerunt cer-

ta genera constituere in promptu est, modo ne tibi persuaferis, posse hoc discrimen tam certo ac tuto constitui, ut ex altero nihil in alterum fluxisse videri possit; nec posse nos fontes cuiusque generis constituere ita, ut pronuntiemus, ex hoc vel illo codice reliquos codices omnes ductos esse. Nos non nisi apographa codicum principum, aut verius, codicum ex iis ductorum, habere mihi satis constat; et licere adeo genera ac classes constituere, non riuos et fontes, unde manauerint. Multum autem profecimus hactenus quoque, quod eo peruentum est, ut Scholia antiqua probabili modo in classes distribuere possimus.

Primum genus fuit *antiquiorum* Scholorum, quae ex Alexandrinae Scholae scriptionibus de singulis vocibus, lectionibus, disputationibus coaluerant; ex his plurima sunt seruata in Codice Veneto principe, quem Villoison docta opera descriptum vulgavit; nonnulla quoque in Scholiis Townleianis et Victorianis; etiam in Scholiis breuibus, saltem vtrisque sunt nonnulla communia, v. c. ad Δ, 319. J, 194. Enimvero in his dubitatio suboritur, an non haec sint inter ea, quae in primae classis codices aliunde sunt translata; nam etiam in Venetum codicem seriora, certe diuersa a prioribus, sunt illata; etiam e Porphyrio, ut J, 167. 182. Christianismi quoque vestigia sunt E, 23. Perperam itaque statuas, nos habere vlllo in loco aut codice Scholia antiqua intacta et genuina. Immo vero sunt permixta et confusa plura diuersi generis et diuersae indolis;

multo minus sunt omnia eodem loco habenda et aut promiscue probanda aut sine dilectu aspernanda. Omnino Venetum codicem A non credere licet continere nisi Excerpta ex iis, quae a Grammaticis Alexandrinae Scholae notata fuerant, non totum apparatus, non integras copias. Sunt tamen in his quoque multa per se inutilia, docta tamen, quoniam antiquiora sunt. Multa enim respiciunt controuersias grammaticorum technicas; multa grammatica nunc vulgaria; multa de interpunctione ac scriptione, quae mireris aut controuersa fuisse, aut etiam notabilia esse potuisse; in his vero cogitandum est, ad ea tempora incunabula artis grammaticae esse referenda.

Vtinam ex eo codicum genere, et classe hac, plures codices extarent, quorum comparatione proficere possemus! Pro his, quae fortuna nobis inuidit, locupletiolem habemus classem *alteram*, in qua locum primum tenet Codex Venetus B., Townleianus et Victorianus, Lipliensis, Leidenfis, Moscuensis; tum ceteri codices, in quibus Scholia meliora habentur, etsi admixtis aliis serioribus et deterioribus; in his sunt codd. Vratislavienses et alii, de quibus infra sigillatim agetur. Etiam haec Scholiorum classis antiquos grammaticos habet auctores, non vero criticos, sed eius sectae, quae in quaestionibus et disputationibus versata est, quid in poetae narrationibus ac sententiis notabile esset vel reprehensione aut defensione dignum; in hoc genere regnat Porphyrius. Intolerabilis horum hominum est loquacitas in locis communibus, in declaranda

poetae prudentia; etsi vulgaribus vitae vñibus et sensu communi facile assequenda; eliciunt et accumulant ethica et rhetorica, ad quae sinistro iudicio poetam exigunt et aestimant; sensum poeseos raro videas eos habere; rhetorico artificio poetica metiuntur et aestimant; tum vero argutantur in manifestis ac perspicuis, nodos quaerunt in scirpo et ineptiunt; etsi interponunt saepe vtilia et valde probanda. Deprimit hoc admodum fastum nostrum litterarium, si reputamus, quanta doctrinae nostrae laudisque ex ea partae pars contineatur notitiis per se inutilibus, falsarum et absurdarum opinionum, nugarum et tricarum; quas tamen cognitae habere necesse est, propter alia vtiliora, quae cum iis coniuncta sunt! adeo verum est: οὐ μὲν καλὸν, ὑπερβίον εὐχετάσθαι. Iudicii igitur solidioris nec, vana antiquitatis admiratione, praeuaricantis res est, ex his Scholiis meliora seligere et ad interpretationem adhibere; saepe quidem vtilitatem habent in hoc, quod assequi inde licet, quae veteres passim de Homericis somniarint, subtiliter excogitarint, aut per argutias in ea de suis intulerint: Et hactenus pronuntiare licet, meliore iudicio nos innumera melius assequi, rectius perspicere et saniore iudicio constituisse, quam veteres illi eruditi, qui in Homericis defudarunt.

Tertiae classis sunt Scholia *brevia*, vulgo Didymi appellata, ex fonte diuerso a ceteris ducta, sed omnino manca ac mutila, et multo pluribus aliunde adscitis aucta, plerisque etiam ex glossis interlinearibus. Debit esse Codex ali-

quis antiquior bonorum Scholiorum, ex quo aliquis nonnulla excerpserat; haec excerpta in alios codices sunt transcripta, et multa cum interpolatione in aliis codd. repetita; vnus ex his codicibus in manus venit Ioanni Lascaris, a quo edita sunt Romae, indeque ab Aldo repetita. Sunt itaque et haec Scholia miscella, in multis partibus merae glossae inter lineas in codice appositae; in aliis copiosiores, prouti aliquis codicis alicuius possessor adscripserat aliunde notata; reperiuntur itaque in iis passim ea, quae in codicibus primi et secundi ordinis leguntur; ita, si cum Cod. Ven. B. contuleris, ad K, 56. vbi de fragmento Euripideo cf. Valk. Diatribe p. 203. item ad K, 252. 351. 560. Quo casu viri docti in nomen Didymi inciderint, quod iis praefixerunt, haud constat; nomen Didymi, ex Aristarchea schola in iis excitatur, vti quoque in aliis Scholiis passim: egit de his docte Fabricius.

De *Porphyrio*, quae afferam luculentiora, non habeo post ea, quae egregie disputata sunt a doctissimo viro, Ge. Henr. Nöhden. Edidit ille *Commentationem de Porphyrii Scholiis in Homerum* Gottingae 1797. Cum praeter Quaestiones Homericas (Ὅμηρικὰ ζητήματα) inde ab a. 1518. saepius, cum Homero plerumque editas, nouissime, si bene memini, a Barnesio, cum praeter has, inquam, memorentur in Scholiis antiquioribus, vna cum particulis ex illis, alia quoque, quae in isto syntagmate haud reperiuntur; variae fuerunt coniectationes viro- rum doctorum de alio Scholiorum opere, aut

de duplici opere *Σημμάτων Ὀμηρικῶν* maiore ac minore; sed docuit vir laudatus, probabilius esse, libellum quem nos habemus, praefixa praefatione commentitia, (praefationis ipsius Porphyrii excerpta habentur in Schol. B. ad Jl. K, 252) complecti Excerpta ex opere multo ampliori, e quo etiam repetita sint reliqua, quae passim in Scholiis antiquis occurrunt, modo nomine appposito, modo omisso: quae tamen in promptu est agnoscere ac discernere similitudine indolis et argumenti; sunt enim partim grammaticae, partim ethicae ac rhetoricae disputationes de verbis sententiisque memorabilibus seu controuersis: quarum grammaticae quidem de verbis notabilibus, quae ex ipso Homérico vsu illustrantur, praestant ceteris; aliae sunt de verbis tropicis; aliae difficultatum ex subtilitate grammaticorum intempestiua motarum solutiones, non minus importunae ac subtilitatis molestae. Magnam de his Porphyrii Scholiis existimationem mouerat Valkenarius in Disf. de Codice Leidensi, cuius ille insigne munus Porphyriana illa esse censebat; multo plura cum iisdem ex aliis inde codicibus innotuere; si tamen ea quaeras, quae criticam subtilitatem in *Homerics* aut interpretationis sagacitatem aut exquisitius iudicium prodere videri possint, messem haud opimam te comportaturum esse, persuasum habeo. At, vt dixi, bonae obseruationes grammaticae generaliores insunt; et hactenus non indignae illae sunt studio virorum doctorum; essetque materia libelli haud contemnendi, si quis fragmenta Porphyriana, seu

nomine notata, quorum recensum videre iam potes in Biblioth. Fabric. - Harl. Vol. I p. 449. seu ex reliquis Scholiis eruenda, maturo iudicio facile dignoscenda, vndique congereret, et congesta sub vnum obtutum exhiberet. Sunt enim multa huius generis, quorum auctoris nomen cum plures librarii omiserint, vnus aliquis praefixit, sunt alia aliunde haud difficulter Porphyrio assignanda; quorum magnam partem passim indicaui. Edidit Specimen suo studio confectum in Disertatione laudata Nöhden V. C. Ad historiam Scholiorum veterum illustrandam forte ista facerent; etsi ipsi Homero vix multum lucis inde sit appariturum. Fueritne vnus aliquis grammaticus; qui Porphyriana in suum codicem per particulas inferret, an plures excerpta alius alio dilectu inseruerint, pronuntiari nequit; hoc autem satis liquere videtur, Scholiorum, quae ad nos peruenere, auctores vix ex ipso Porphyriano libello, sed ex aliis Scholiis Porphyriana petiisse et plerumque contracta et sine nomine, suis adscripsisse. Ita factum, vt vix sit vlla Scholiorum compilatio, in qua non Porphyriana aut diserte memorentur, aut sine nomine apposita lateant. Per antiquiora Scholia quam multa sparsa sunt, docuit Nöhden l. c. p. 15 sq. Adeo pauca sunt, quae integra et intacta nobis sint seruata. Nec magis pro certo constitui potest, Porphyriana sintne ipsius obseruata, an descripta ex antiquioribus: quod in multis locis probabile mihi visum est. Certe ἀπορίαι et λύσεις ex superioribus petiit; et grammaticos Alexan-

drinos in his sibi praeiuisse profitetur ipse, in Schol. ad J, 684.

Eustathius plures haud dubie tractauisse codices Scholiorum videri debet, quos excerpere: itaque appellat suam Scholiorum congeriem *παρεκβελαΐς*, ἀπὸ τοῦ παρεκβάλλειν τὰ εὐχρηστα ὡς ἐν ἐκλογῇ. Ipse se iuniorum amicorum causa discendi cupidorum exorsum esse opus ait, nec adscripsisse omnia, sed tantum vtilia, et suo loco, quo poterant quaeri, ea cum mente, vt ferat inde vnusquisque, quod cupiat: sententias, vocabula, historias, mythos, inprimis rhetorice vtilia; nam curabat inprimis (p. 1007, 8.) τὰ εἰς ζητορείαν εὐχρηστα. itaque vbique inculcat monitum, quomodo aliquis versu, vel formula aut verbo in re ac loco simili vti possit; quam ob rem nqs quidem fastidio enecti ei irascimur, ipse suae tamen aetatis hominibus valde vtilis esse potuit. Scripsisse quoque videtur, cum adhuc esset magister rhetorices; Commentarii in Periegeten et in Odysseam iam editi erant, cum in Iliadem commentari inciperet: p. 3, 1. Codices quos habuit, pauciora ex antiquioribus grammaticis prae buere; fuit tamen in iis vnus, qui ex Apione et Herodoro excerpta habebat Scholia, quae ignorant alij Scholiorum compilatores: cum quibus ceteroqui communia sunt plurima alia, quae in Scholiis secundi maxime ordinis occurrunt; ex primo quoque ordine, inprimis, quoties τοὺς παλαιούς laudat, vel τοὺς Σχολιαστάς. et Σχολιαστὴν ad N, 599 p 948, 58. Plurimum profecit ex Lexicis rhetoricis; adscripsit plurima ex Athe-

naeo, Strabone, Stephano Byz. Habet quoque nonnulla Porphyrii. Versatus valde fuit in lectione Tragicorum, Aristophanis, Lycophronis, Pindari, Theocriti, Hesiodi, Herodoti, Platonis, nam ex his videtur multa sua ex lectione, non aliorum notatis, asserre.

His inter se comparatis intelligitur, Scholia antiquiora critici generis mature esse relictæ, et lectorum studium transiisse ad illud alterum, donec sequioribus sæculis ad ea deflecteret, quæ in puerili institutione vtilia esse poterant, mera grammaticæ technicæ praecepta. In medio illo studio multa vulgaria repetuntur in plerisque omnibus, doctiora raro, et modo in hoc modo in altero codice reperiuntur. Mythi, nec tamen constanter, repetuntur, locis interdum, in quibus haud expectes, in aliis codicibus alio loco adscripti; ita tamen plerumque modo omittendo modo alia inferendo, corrupti, vt hinc facile assequi liceat, quomodo notitiæ mythicae seriorum aetatum tam mirum in modum absurda completi possint. Cum enim in breuius redigere volebant librarii narrationes, aut alii aliis eas locupletare, modo obscuritates, modo interpolationes illatae sunt, quæ omnem antiquam fidem euerunt.

Si nostram diligentiam veteres adhibuissent, vt singulis animaduersionibus adscriberent nomen grammatici, qui earum auctor fuerat, aut vnde eae petitæ essent, bene nobiscum actum esset. Hoc enim si fecissent, liceret de auctoritate multorum Scholiorum melius iudicare, etiam de æ-

tate: de qua nunc omnino iudicium certum fieri nequit; nam discerni nequit, sintne verba, quae legimus, eius qui Scholion scripsit, an eius, qui in congeriem, quam habemus, transtulit; v. c. si οἱ ἡμέτεροι leguntur ap. Villois Proleg. p. 27 f. si ad T, 79 Ἀπολλώνιος, ὁ δὲ δάσκαλος ἡμῶν; quod idem Scholion inferuit suis Quaestionibus Hom. 23. Porphyrius, ut etiam illum veteris grammatici verba transcripsisse inde appareat; nam ipse Apollonium magistrum suum appellare haud potuit. Quam parum similibus confidere liceat, vel vno exemplo declarabo: Prouocat Schol. A. ad Jl. A, 294 εἰ δὲ σοι πᾶν ἔργον ad sua notata in Odyss. Γ. „ὅταν περὶ τῆς Ὀδυσσεΐας γραφῆς ἐπιζητῶμεν, πότερον, τοῦ ἑνεκά σοι προτέρω, ἢ, τοῦ ἑνεκά τοι προτέρω.“ Versus est Od. Γ, 50, τούνεκά τοι προτέρω δώσω χρύσειον ἄλυσον. Atqui qui istud Scholion scripsit, ipse *Herodianus* fuit, e cuius *προσωδία* Ἰλιακῇ (diuersa a τῇ καθολικῇ) illum locum transcriptum esse satis constat, vel ex Scholiis B. L. ad eund. v. 294. Fuit autem eiusdem Herodiani *προσωδία* Ὀδυσσειακῇ, vel eis Ὀδύσειαν. Ita quoque Schol. A. ad Jl. M, 157 ῥηθήσεται δὲ (de tono voc. ζαῆς) ἐν τῇ M. τῇ. Ὀδυσσεΐας περὶ τῆς προσωδίας. recte, ad v. Od. M, 313. Eiusdem Scholion esse debet in Schol. B. et L. ad A, 461 de ὁμοθετεῖν. ἔτι περὶ τούτου εἰ. τὸ τέλος τοῦ Γ τῆς Ὀδυσσεΐας atqui hoc factum erat ad Odyss. Γ, 458. Idem Herodianus est intelligendus in aliis locis, vbi ad sua scripta prouocat, ut ad E, 9. ad librum περὶ ὀνομάτων, E, 100 ἐν τῷ περὶ ἐπιρρήμα-

ros. et al. Porro, cum tot aliis locis τὰ Ἀει-
στάχου ὑπομήματα laudentur tanquam inspecta,
in Schol. A ad B, 396. 435. patet, non ex ipsis
ὑπομήμασιν hoc prodi, sed e Didymo, qui ex
istis ea prodiderit. Cum sibi in suos quisque
vſus parauisset Scholia, atque alter ex altero
transcripſiſſet, confilio seu aliquo seu nullo, eue-
nit, vt accommodaret ceteris, quae haberet, mu-
taret, in breuiora redigeret, vnusquisque id,
quod exſcribebat, alia omitteret, alia ſeruaret,
alia infereret ex aliis. Ita fit, vt, ſi plura Scho-
lia compares, etiam ſi ſententia eadem manſerit,
verba tamen inter ſe varient; porro vt multorum
ne ſenſum quidem aſſequaris, niſi alia excerpta
ex iisdem ſontibus compares: quo ipſo efficitur,
vt moleſta opera ſit in his ſcholiis redigendis, ne-
que eius operae pretium ſatis magnum: plerum-
que enim ea, quae inde prodeunt, dudum me-
lius tenebamus, quam ex Scholiis diſcas.

Noli porro, ſi *Scholia ad Iliadem* audie-
ris, tibi perſuadere, niſi aliunde didiceris, vni-
verſam Iliadem ea complecti, aut omnes libros
pari induſtria eſſe adornatos Scholiis, ne in eo-
dem quidem codice. Ita Ven. A. in mediis rha-
pſodiis eſt ieiunior. Itaque in ſingulis rha-
pſodiis locupletiores ſunt modo hic modo ille. For-
tuna mihi obtulerat in poſtremis libris multo co-
pioſiora ſubſidia quam alii habebant. Ad rha-
pſodias I. K. pleniora Scholia aetas pertulit. Ex qui-
bus dictis, quam praeceps virorum doctorum in
his iudicium ſit, exiſtimari poſeſt.

Est quoque hoc notabile, alias rhapsodias Scholiis paucioribus, alias copiosioribus, vt J. Z. esse instructas; neque hoc vbique ac semper librariorum cura vel incuria euénisse puta, verum quoniam veteres Grammatici plerumque in singulas rhapsodias commentati sunt; non in omnes pari continuoue studio.

Serius cum Iliadis libri, maxime priores, in ludis litterariis adhiberentur ad tradenda elementa grammatices, successit genus Scholiorum, quod puerorum tantum vñbus inferuire potest, partim verba etiam vulgata et notissima interpretando, partim vocum flexiones et resolutiones tradendo. Ex hoc genere sunt Moschopuli Scholia ad duo priores Iliados libros a Scherpezelio vulgata (Traiecti ad Rh. 1719.)

Postquam fontes Scholiorum nostrorum quantum fieri potuit monstraui: memorabo nunc nonnulla de singulis; quæ enim ad historiam litterariam spectant, petenda sunt ex Biblioth. Fabric. Harles. Vol. I p. 368 sqq. *Scholia breuia*, minora, prima fuere, quæ in lucem prelo sunt prolata *Romæ* 1517. fol. *) et ad hæc redii.

*) Cura Io. Lascaris, e gis haud paruo negotio chalcographæo Gymnasii Medicei in Colle Quirinali, (ei ne forte putemus nihil in gymnasio tunc ille præsuevit,) his recentioris manus accessisse) *purus nitidusque, ac mille fratribus auctus, matris foecundissimæ chalcographorum artis beneficio, in lucem prode.* Mirum hoc, si iam tum

quoties de eorum veritate quaerebatur, quandoquidem in serioribus edd. vitia irrepere; ne de Schrevelii mala fide memorem, quam post Mericum Casaubonum manifestarunt editores Cantabrigienses Iliadis cum Scholiis (ed. Cantabrig. 1689. 4.) Additae enim ad calcem sunt: *variae lectiones, emendationes et coniecturae in Scholia HomERICA; quibus interseruntur Additamenta ex Excerptis MSS. et suppositiorum* (a Schrevelio) *Scholorum elenchus*. Excerpta haec MSS. *Aloysii Alamanni* (seu Alamannii v. Villois. Proleg. ad Longum p. XLIX) manu in margine exemplaris ed. Florent. ex aliquo codice adscripta erant; sunt pauca nec magni momenti, si cum iis copiis, quas aetas nostra vidit, compares; etsi, pro sua aetate merito, de iis magnifice pronuntiant Cantabrigienses.

Exemplar illud ed. Florentinae cum Alamanni manu servatur in Bibliotheca Etonensi;

nullo exemplaria eiusdem Scholiasten hunc ἀμείλιτα libri excusa fuere! *Didymi* τα κατὰ τῶν ἄλλων (vno nomen nec in hac principe, nec in repetita inde Asulano) ἐκδοθέντα correxisset profiteretur. Coniunctum postea edita sunt *Iacobii Bedrotii* cura cum Aldi editione 1521. memoratur; nec nisi in fronte Scholorum ad Odysseam, quae 1528 prodierunt cura Francisci Asulani cernitur: Διόδμου τοῦ παλαιστάτου εἰς τὴν Ὀδύσσειαν ἐξήγησις. repetita haec sunt *Parisus* 1530 ubi editor

Io. Sturmii *Argentorati* per Wendelinum Rihelium 1539. 8. Adiecta Scholia brevia in margine edd. Basileensium ap. Hervagium 1535. 1541. 1551.

e quo Scholia in *Odyssëam* Iof. Barnes enotarat; at in *Iliadem* Scholia ex eodem codice Barnes, cuius opera in Scholiis excudendis omnino parum probatur, cum partim parum cauta sit, partim audax et temeraria, satis habuit ad fidem editorum Cantabrigiensium repetere, inserta Scholiis breuibus, stellula tamen praefixa, sub *Scholiorum Excerptorum* nomine; quae nulla alia esse putanda sunt, quam illa Alamanni manu enotata; etsi ipse inter *Σχόλια Παλαιά* refert, quo nomine Scholia breuia designari solent, et designata sunt in edd. Flor. et Ald. sane quidem excerpta haec quoque ex antiquioribus, unde etiam cum iis *interdum* conueniunt, quae Eustathius hoc nomine laudauit; omissis tamen grauioribus, enotatis leuioribus et admixtis aliis leuissimis.

Quod ad Scholia breuia ipsa attinet, absterfis iis, quae serius addita sunt, Io. Lascaris e variis codd. ea congesta digessit, itaque constiant particulis vndecunque collatis, nec integrum aliquod et partibus congruis constans opus constituunt; sunt Scholia meliora ex primi ordinis Scholiis, nonnulla quoque ex his alibi haud obuia, in his quoque mythica nonnulla; alia fluxere e riuulis Scholiorum secundae classis, contracta plerumque; tum vero multo plura ex glossis seu scholiis inter lineas appositis ad voces singulas interpretandas; dilectum a Io. Lascaris factum facile credas; nomen Scholiorum *breuium* merito iis indiderunt; probabile fit, virum doctum nullos alios codices ad manum habuisse,

vt doctiora et locupletiora inde apponeret. Wafenberg. V. C. praef. ad Paraphrasin p. XIX acute suspicatur, Paraphrasin aliquam disolutam in Scholiorum morem redhibitam esse a Lascari.

De copiis, quas Eustathius in opus suum transtulisse videri potest, paullo ante dictum est. Quae ille de suo addidit; non admodum desideraremus, si abessent; pleraque rhetorici generis, dum docere vult, quomodo aliquis poetae dicta ac verba ad alia transferat; porro, quae praeclara in poeta sunt, edocere studet, vulgaria saepe monens, vbi subtilius causae recti et pulcri erant enucleandae. Reliqua e Scholiis, quae nactus erat, apposuit; ideoque ea, quae ex antiquioribus memorat, non ipse obseruasse, aut legisse putandus est; sed est grammaticorum omnis illa doctrina, nisi quod ex Athenaeo, Strabone et Byzantino adscripta eius ipsius industriae deberi videntur. Iudicium haud dissimile tulerat Valkenarius.

Venere inde in notitiam *Scholia Codicis Victoriani*; maxime per libellum: *Scholia vetusta in Iliadis librum IX. graece edita a Conrado Horneio. Helmstad. 1620. 8. descripta a Io. Caselio e libro P. Victorii, Florentiae.* Praeclarum hoc Scholiorum Specimen repetitum in edit. Iliados Oxon. 1695 et a Barnesio: cum reliquorum codicis magnum desiderium mouisset, eius explendi opportunitas tandem oblata est. Verum de his paullo post agetur in Sect. IV. de Subsidiis nouae editionis.

Saeculo et quod excurrit serius prodire Graeca Scholia Scriptoris Anonymi in Iliad. I. *Ant. Bongiovanni ex MS. bibliothecae S. Marci eruit, latine interpretatus est, notisque illustravit* Venet. 1740. 4. Est hic codex Marcianus, alter e duobus, quorum Scholia vulgavit Villoifonus, Codex quidem B. codice primi ordinis A. No. 454. praeterito. Est enim Cod. 453. cuius Specimen iam editum erat in Bibliothecae D. Marci Gr. codd. p. 243.

Alius est codex antiquus, cuius notitiam dedit Valkenarius, edito specimine: *Iliadis liber XXII. cum Scholiis veteribus Porphyrii et aliis e codice Leidenfis bibliothecae: vulgavit Lud. Casp. Valkenaer.* Accedit *Ei. Disf. de Codice Leidenfi. Leouardiae* 1747. 8. Est hic codex *Leidenfis* idem, qui *Vossianus*, de quo Spanhem. de vsu et praest. num. p. 85 memorauit; olim Peirescii fuerat, multis laudibus ornatus a Valkenario, cum illo tempore nulla aliorum codicum, quam nunc habemus, notitia esset. Nunc satis constat, esse codicem illum secundi ordinis, cuius plures alii simillimi extant, multo locupletiores, primo loco Venetus B. Optandum utique est, vt exemplum eius descriptum vulgetur, eodem consilio, quo Villoifon doctorum hominum studiis impertiuit bona codd. Marcianorum: Verum quae optare licet, non iure quoque tanquam debita, licet exigere; non magis quam postulare, vt, legibus bibliothecarum contemptis, aut codices aliis communicentur, aut in eorum commodum describantur vel

excerpantur. Desiderium codicis mox leuatum vidi partim specimine libri XXII. partim iis, quae Wassenberg. in Scholiis lib. I et II. Iliados protulerat (Franequ. 1783. 8.) tum Specimine libb. a Villoisfono proposito, et Scholiis Marcianis adiecto; multoque magis Excerptis aliis MSS. e cod. Vossiano manu, Iac. Gogeri factis, quae e bibliotheca Burmanni in bibliothecam Gottingensem peruenerant; pauca enim vidi occurrere, quae non in ceteris eius classis codicibus, plerumque pleniora, habeantur. Codicis Leidenfis Scholia in libro XXIII. deficiunt.

Occurrit in iis, et in Schol. Moscuens. nomen grammatici *Σεραρχεῖς*, cuius Scholia nonnulla iisdem inserta sunt. Videtur ille circa Saeculum XII. vixisse v. Villoisf. et ex eo Fabric. Harles. Vol. I. p. 522. Quae seruata sunt, non magnum desiderium mouent amissorum; sunt enim e genere illo, quod sermocinantium in Homerum, non commentantium est. Alia de hoc codice Leidenfi v. congesta in Valken. Villoisf. Proleg. p. XV. Fabric. l. l. p. 399. Nöhden p. 16 sq.

Memineram paullo ante Speciminis *Everardi Wassenbergh*, quod inscriptum: *Homeri Iliadis libri I et II. Franequerae 1783. Ex Valkenarii disciplina profectus vir doctissimus, qualem mihi omnis huius conatus mei in Homero locum obtigisse optandum erat, memorabile Specimen conatus Scholia diuersa in vnam compagem congerendi proposuit. Valkenarii ille exemplo, e Cod. Leidenfi Scholia libri I et II.*

edere instituerat; ei oblata sunt alia a Ruhnkenio, et aliis; copulata itaque digessit Scholia Leidensia seu Vossiana, Scholia Cod. Regii Parisiensis a Ruhnkenio descripta; (est Codex 2766. de quo inf. Sect. IV de Subsidiis nouae Edit. dixi) Scholia cod. Lipsiensis, et Scholia Mosquensia, vna cum Scholiis vulgaribus, seu breuibus, (quae appellat *edita*) et cum Scholiis cod. Veneti B. a Bongiouanni vulgatis libri primi. Subiecit vir doctiss. Notas in Vitas Homeri, et in Paraphrasin, tum Emendationes in Scholia, sed ad lib. I, 149. abruptas. Vtinam continuatam haberemus eruditi viri operam in vna et altera alia rhapsodia, a qua eum auocasse videntur cum alia tum temporum calamitates, quibus tot virorum doctorum meditata fuerunt intercepta.

Inter codices cum Scholiis nobiliores habendus *Lipsiensis bibliothecae Paullinae*; Scholia in libro XVI. (P) 38. deficiunt; solum carmen suppletum est ab alia manu. cuius notitiam dederat Stephanus Bergler in Actis Erudit. Lips. (iam 1712 p. 316 promissam) 1719 p. 307. I. C. Wolfius Hamburgensis in Miscellan. Obs. crit. Vol. V. p. 153 sqq. sub Homerophili nomine. Opinionem ille, e Caseliano Specimine Scholiorum ad Iliados librum IX comparato susceptam, esse Scholia haec eadem quae Victoriana, videtur stabilire velle; at dicendum erat, vtrique ex communi fonte fluxisse; sunt enim familia Scholiorum secundae classis et ordinis. Lectionem variam carminis editioni suae inseruit Ernesti, et de codice egit praefat. p. V. Scholiorum

autem comparationem cum Venetis receperat Beckius V. C. primis annis, quibus de hac editione consilia communia, vt in praefatione a me narratum est, agitabantur. Libri primi apographum habuit Bentleius, siue a Io. Burc. Menckenio, siue a Steph. Berglero curatum (cf. Sect. IV. *de Subsidiis edit.*) e quo varias lectiones exemplari suo adscripserat Bentleius. Aliud Scholiorum libri I. apographum Sam. Frid. Nathan. Mori, optimi viri, humanitate peruenerat ad Wassenberghium, quod ille cum Scholiis cod. Leidenfis et Amstelod. et Veneti B. comparauit. v. eius praefat. p. XV. XVI. Scholia integra e Codice transcripserat Steph. Bergler, in Io. Burc. Menckenii suspicor gratiam; quod quo peruenerit, non constat; nam ad R. Bentleium peruenisse probabile non fit; verum ex illo apographo aliud apographum inciderat in manus Io. Chr. Wolfii Hamburgensis; cuius bibliotheca nunc pars est eximia *Bibliothecae Hamburgensis*, cui tandem nouissimis his annis Bibliothecarius obtigit, qui in ea ordinanda et constituenda doctam et efficacem operam praestiat, *Chph. Dan. Ebeling*, V. C. Professor, cuius cura opes istae lautissimae litterarum vñbus redditae splendorem insignem consequentur, vnde haud dubie nouum decus cum Gymnasio nunc restituto, tum ipsi vbi paratum erit. Ex eo apographo Hamburgensi libri I. II. III. et IX Scholia excerpta adiecit Marcianis Villoisonus: quem v. in Prolegom. p. XLVII. Nactus eram ipse apographum Scholiorum libri II. vsque ad nauium Catalogum, ma-

nu Marci Guil. Mülleri, Gymnafii Altonenfis Subreitoris, doctrinae meae alumni defideratif-
fimi; immatura enim morte obiit a. LXXXV. is
notitiâ Scholiorum dedit, et fpecimen aliud
vulgauit ex Iliados libro II. inde a vl. 494 fq.
in Noua Bibliotheca philologica et critica Got-
ting. 1783. Vol. I. fascic. II. Premebam defide-
rium infpiciendorum Scholiorum in reliquos li-
bros; etfi amici erant, quorum facilitatem et
promptam voluntatem perfectam habebam. Cum
autem ad calcem operae meae perueniffem, pre-
cibus meis obtulit codicem Hamburgenfem vir
optimus et amiciffimus, Ebeling; nec detre-
ctauit hoc operae meae auctarium, vt potiora ex
eo comparato vna cum Scholiis Victorianis infe-
rerem Supplementis, quae fingulis voluminibus
adiectae funt.

Potitus interea eram alia ex parte *Scholiis*
Mofcuenfibus in *Fragmentis* librorum M. O. P.
Σ. T. quae comparauit diligenter, cum viderem
effe inter meliora referenda; funt ea ex eodem
fonte deriuata, e quo fluxere Scholia cetera fe-
cundi ordinis. Horum gratiam Chr. Frid. Mat-
thaei, Prof. Witteberg. deberi, narraui in Sect.
IV. *de Edit. noftrae Subfidiis*. Scholia in T
(lib. XIX) ipfe vir doctiff. vulgauerat Program-
matibus I. II. III. Miferae fcriptis a. 1786. In
Sect. IV. modo memorata declaratum dedi,
fragmenta haec Scholiorum Mofcouienfium fpe-
ctare ad Codicem Mofcuenfem b, cuius omnino
particulas illa conftituiffe videntur; nam et illis
ineffe narrantur Scholia, Porphyrii et aliorum

dicta; esse tamen ea eiusdem census, quam ea, quae paullo ante commemoravi, apparet ex iis, quae a V. C. Matthaei exposita sunt in praefat. ad Syntipae fabulas p. XIII. et ex Specimine, quod ad calcem adiecit, Scholiorum ad Il. Ω . 1—475 in quo deficit codex; quae bono cum dilectu vir doctissimus vulgavit, cum Scholia Codicis Lipsiensis deficiant in rhapsodia P. Leidensia in Ψ . Inscriptis ea „Porphyrri et aliorum Scholia inedita“ Valkenarii exemplo, quo Porphyrianis Scholiis insignis aliqua praestantia tribui coeperat. Sunt tamen Excerpta selecta ex genere Scholiorum quae in Codd. Veneto B. et aliis huius classis inserta sunt; in quibus etiam sunt nonnulla nomine Porphyrii modo omisso modo appposito. Me vera suspicatum esse, docuit me Specimen Scholiorum ad fragmentum libri A et M. a viro doctissimo, melioribus satis digno, Io. Wilh. Mellmann, Mosc. Professore a. XCV. ineunte ad me missum *); idque firmatum iri spero, si quis reliqua Scholia fragmentorum codicis Mosc. 2. cum Scholiis Venetis comparaverit; apparebit quoque Scholia inter lineas apposita esse Scholia brevia, quae in edd. nostris habentur.

Tandem a. LXXXVIII. expletum erat desiderium *Scholiorum codicis utriusque Marciani Veneti*, immortalis beneficio *Casp. d'Ansse Villosion*, viri doctissimi et bene de litteris meriti,

*) Ex eo quoque didici, phyrri, cuius nomen in Scholion B. et L. ad A, Mosc. praefixum est.

211. de ἐπειδήσειν esse Por.

qui humanitatis exemplum proposuit memorabile, quod aliorum studiis reliquit ea, quibus ipse maturius et melius de poeta ipso mereri poterat. De Scholiis et de Grammaticis idem egit disertissime in Prolegomenis, immensa eruditionis et lectionis copia refertis. Notitiam codicis habueramus iam antea (*in Bibliothek der alten Litteratur und Kunst* 1 Stück. Gottingae 1786. p. 63. et 3 Stück p. 58 sqq.) a viro docto Io. Pet. Siebenkees, postea Prof. Altdorf. tum Venetiis degente, vnde haec tenemus: ipsa Iliadis verba eleganti manu, fere sine litterarum compendiis, exarata esse, Scholia autem antiquiora quidem eadem fere manu, (varias lectiones in interiore margine scriptas esse, monet Villoison p. XXIII.) frequentiora in prioribus et extremis libris, pauciora in mediis, alia cum notis verborum interlinearibus minutis et obscuris saepe, etiam per compendia, litterarum ductibus, nec ab vna manu, nec eodem tempore, scripta esse; Scholia, Aristarcheam lectionem maxime indicantia, non multo serius prioribus, iisque antiquioribus, accessisse. Ex his colligere licet e diuersis aliis codicibus per plures viros doctos adscripta haec Marciani codicis munera esse; neque adeo omnia eodem loco habenda esse, nec iudicium certum siue de codicis siue de Scholiorum aetate et auctoritate ferri posse. Si incideris in nonnulla, quae Alexandrinum aliquem grammaticum, aut Apollonii Sophistae, aut Herodiani discipulum arguere videntur, sunt alia seriora, Porphyrii, adscripta a diuersis, ex antiquioribus codi-

cibus, qui tum supererant; accedere tamen nec minus alia aliunde minoris momenti. Vtinam in describendo codice meminisset vir doctus manus Scholiorum diuersas signis certis notare: quod ad iudicium de iis faciendum non exigui momenti erat. Quod accentus omittere placuit, ambiguitatem facit in iis locis, in quibus de accentu grammatici disputant, vt statim A, 175. Siebenkees etiam picturas ei codici inesse narrauit, arte quidem haud commendabiles, argumentis tamen suis; ad Procli eae Excerpta spectare videntur, non ad ipsam Iliadem. Vellem et has picturas inspicere posse! quod nunc facilius fieri poterit, cum codex Parisios translatus sit. Valde auebam cognoscere accuratius ea, quae de signis, asteriscis aliisque notis grammaticis in eo Codice praedicari audieram: vidi tamen ad perpauca ea redire, ὀβελόν, διπλῆν, διπλῆν περισστιγμένην, ἀστερίσκον ✕ et ✕ reliqua vt ∩ et ∩, tantum in primis foliis occurrentia adscripta esse ab aliquo, qui ex notatis περὶ σημείων in fronte, quae ad alios codices, non ad hunc, spectant, signa illa in hunc Codicem inferre voluit; omnino enim ista σημεία in codicibus admodum variarunt pro librariorum lubitu aut more. Verum de his nemo doctius et copiosius egit quam Villoisonus. Memorabilis est subscriptio librorum singulorum de illis σημείοις: apparet enim ista signa esse Aristonici et Didymi in Aristarchi διορθώσιν, nonnulla etiam ex Herodiani prosodia Iliaca, et ex Nicanore de interpunctione: παράκειται τὰ Ἀριστονίκου σημεία, (ad calcem τῆς B adiicitur

Hom. JI. Vol. III

μετὰ ὑπομνηματίου) καὶ τὰ Διδύμου περὶ τῆς Ἀριστάρχου διορθώσεως, τινὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἰλιακῆς προσωδίας, (adiectum ad Δ. Ε. Ἡρωδιανῶ) καὶ ἐκ τοῦ Νικάνωρος περὶ στιγμῆς. adscripta haec libris omnibus, praeterquam rhapsodiae Γ. Ρ. Φ. Ω. Pollet de his permultis agi; verum alia me vocant. Mirationem facit, in primis utique libris, magnus numerus versuum obelo notatorum et ἀθετουμένων; est tamen ille multo minor in reliquis libris, si ultra tres priores libros processeris. Sunt quoque passim lacunae in Scholiis A. plerumque cum ipsis Iliadis foliis deficientibus, a Cl. editore notatae; deficiunt tamen aliquot locis Scholia A. ubi nihil de codicis accepta iniuria memoratum est, ut E, a 363 ad vf. 638. Videtur ergo et ille codex mutilatus fuisse, ex quo Ven. A. descriptus est.

Haec fuere Scholia iam vulgata, quibus opera mea in Iliadem instructa et locupletata est; quo iudicio ac dilectu id factum sit, iam in Praefatione memoravi. Nam, quod unicuique obvium esse potest, non in Scholiis euulgandis et corrigendis opera mea aut fuit, aut esse debuit, occupata, sed in eorum usu siue ad interpretandum siue ad crisin qualemcunque carminis. Novus Scholiorum apparatus humanitate et liberalitate virorum praestantiorum mihi obtigit: de quo vide quae exposita sunt in subiecta Sectione IV. *de novis huius editionis Subsidiis.*

IV.

DE SVBSIDIIS HVIVS
EDITIONIS.

Dicendum nunc mihi quoque est de iis, quae huic operae meae fortuna aliqua propitia obtulit; idque facio tanto lubentius, quoniam mihi memorandum est de iis, per quos profecerim, studiumque meum subleuatum et sustentatum fenserim. Est enim iucunda res, humanitatem et benevolentiam praedicare eorum, qui nullo tuo officio prouocati bene de te meruerint.

Me *Clarke - Ernestinam editionem* pro fundo meae operae substrauisse, facile, me non monente, intelligas; etsi verba poetae *ex prioris Wolfii V. C. editione*, ad mea consilia accommodate, prelo excudenda tradiderim. Erāt enim mihi opus crepidine, cui Observationes superstruerem. *Clarkii* itaque bona, interdum breuib. enuntiata, iis inserui, quoties vtiliter tradita esse videbam. *Ernestii notas*, etsi iis tantum locis, de quibus aliquid, quod monere posset, ipse habuerat, adscriptas, facile in optimis mecum numerabunt iudices intelligentes; commendat eas accurata doctrina viri summi,

simplicitas et perspicuitas, qua ipse delectabar, quo tempore eum e cathedra academica docentem audire mihi contigit. *Varium lectionem* in easdem *Observationes* conieci, ita tamen, ut editiones classicas et criticas ipse ad singula inspicerem. Lectionem *codicis Lipsiensis* Ernestio vnice debeo; nobilitarunt codicem Scholia, de quibus dictum est in Prolegom. Sect. III. *de Scholiis*. Idem lectionem *codicis Vratislauensis Mich. Apostolii* manu scripti adiecerat Volumini extremo: de quo paullo post iterum dicam.

Inter fortunae, si ita dicere licet, casus haberi poterat hoc, quod praestantiora subsidia nonnulla, dudum manibus virorum doctorum versata, nondum tamen in vsum carminum Homericorum versa erant, in iisque primo loco *Etymologicum Magnum*, quod magna ex parte ad Homerum interpretandum compositum est; ita ut in eo multa veterum grammaticorum observata recondita lateant, ex grammaticorum scriptis, quae perierunt. Apposita quoque sunt nonnullis nomina, in his imprimis Didymi, Herodiani, et Epaphroditii. Nota res est, posse has copias, etsi Sylburgii doctrina et industria plurimum iis profuit, multis aliis subsidiis adhibitis, insigniter locupletari; fuerat quoque his curis occupatus aliquando Kulenkamp, Collega noster, vir doctissimus, cuius apparatus a Bibliotheca Academica est comparatus; mihi vero de his non erat cogitandum nec animus distinendus aliis, quae a consilio primario erant aliena; cui

vnice intentus circumspecti tantum ea, quae ad Homericam lectionem et interpretationem *utilia* esse poterant; omissis et reiectis innumeris argutiis, imprimis etymologicis, quae pro alius operae consilio, imprimis futuri editoris Etymologici, etiam cura debita, erunt exigenda. Quod operam meam haud parum leuauit, est, quod ab herede Kulenkampi dono acceperam exemplar, cui vir doctus locis Homericis in Etymologico excitatis numeros versuum in margine adscripserat.

Me post Etymologicum Magnum nec *Hesychium* et *Suidam* incuria praeteriisse, facile vnusquisque intelligat. Suidae quidem ad Homerum vsus est exiguus; insunt eius sarragini paucissima, et ea quoque aliunde nota. Non ille in exscribendo ea, quae in corpus redegit, inciderat in lexica eius generis, in quibus veterum glossae seu scholia in Homerum aliosue epicos aut tragicos erant notata; scholia vetera in Aristophanem exscribere contentus. Obtulerat quoque vsibus meis Indicem locorum Homericorum in Suida memoratorum vir doct. Albertus Chr. Meinecke, nunc Director Scholae Osterodanae sub montibus Hercyniis. Hesychium euolui ac consului magno cum fructu in locis, in quibus exquisitior aliquis vocis vsus aut vocabulum antiquatum me ad grammaticorum antiquiorum sententias comperiendas excitabat.

At nullus adhuc vsus ad Homericas editiones fluxerat ex *Apollonii Sophistae Lexico Graeca Iliadis et Odyssae*: quod in litteratorum commoda vulgatum doctae industriae viri

eiusdem de litteris graecis meritissimi debemus, a quo Ilias e codd. Venetis Marcianis est profecta; Io. Baptistae Casp. d'Ansse de Villoison, Parif. 1773. editione splendide instructa; et aliquot annis serius eruditorum vsibus accommodatius ab *Hermanno Tollio* editum L. B. 1788. qui ex Ruhnkenii disciplina progressus, quam ipse grato animo profitetur, breuibus, sed doctis animaduersionibus, Excursibus et Indicibus instruxit; qua editione ipse vsus sum, maxime expeditiore libri vsu adductus; nec tamen neglexi inspicere Villoisoni exemplar, inprimis eius Prolegomena varia et exquisita doctrina referta. Apollonii Lexicon, etsi multis in locis truncatum, in pluribus corruptum et interpolatum, egregii tamen vsus et fructus ad antiquiorem et lectionem et grammaticorum iudicium de verborum vi et notatione esse cum per se cuius patet, tum ex Observationibus meis ad cognoscendum in promptu est. Nec neglexi acute obseruata in hoc Lexicon a *Boccho Slothhouwer*, Rectore Doccumano, in Tirocinio critico in vet. Aut. Gr. (Leopardiae 1792. 8.)

Fuit porro haud exigua operae pars posita in enotandis antiquioribus ex Eustathii Commentariis, ita quidem, vt ex iis siue ad crisin siue ad interpretationem vtilia seligerem: omissis iis, quae ille modo ex rhetoricis praeceptis, modo ad vulgarem disciplinam et vsum idonea cum legentis taedio saepe effudit.

Nouae autem opes litterariae in Homerum mihi obtigerunt hae:

Codices Vratislavienses sex.

Humanitate et liberalitate eximia Senatus Vratislaviensis Reichium vsum codicum Bibliothecae Gymnasii Elisabethani impetrasse, quos ad me mitteret, iam in Praefatione memoravi. Signati illi a me sunt litteris his, laudatique iisdem in Observationibus:

Codex a. membranaceus fol. mai. moduli, e bibliotheca Thomae Rhedigeri, foliis 176. luculenter et eleganter satis scriptus, ab indocto tamen et socordi librario; multis verbis omis- sis, ab alia manu suppletis, tum vitiis calami ex incuria scribentis, omnes paginae scatent. Le- ctiones itaque inde enotatas tantum in compa- ratione cum reliquis codd. vulgaribus habere vsum criticum patet. Praecedit Batrachomyo- machia, recensione Lycii plerumque consentiens, cum glossis interlinearibus, in prima tantum pa- gina; tum vita Homeri, a Leone Allatio vulga- ta; tandem Ilias, lib. I. II. III. IV. V. VI usque ad vs. 356. tandem Odyssaea integra.

Codex b. membranaceus, rescriptus e bi- bliotheca Th. Rhedigeri. fol. mai. mod. 120 fo- liis. Ad calcem Βαεθολόμιος aliquis (ita scriptum est) se scriptorem profitetur. Folia aliquot figu- ris monstratis ex Iliade adumbratis per lulum in- genii lasciuientis sunt foedata; tum 2) ὑπόθεσις τῆς ὅλης Ἰλιάδος, scriptura euanida. 3) Allego- riae aliquot cum Vita Homeri ab Allatio edita. 4) ὑποθέσεις Iliadis librorum I—V. 5) Ilias in- tegra cum Scholiis, quae Porphyrii esse crede- bantur, in margine et inter lineas a diuersis

manibus scriptis, tam parum attento animo, vt idem interdum Scholion bis terque verbis paululum mutatis appositum sit. Versus omissi a librario, ab alia manu sunt suppleti, et lectiones passim emendatae. Ductus litterarum sunt parum elegantes; nullis tamen foedata calami vitiis est lectio, ex codice haud infimi loci repetita, saepe codici Lipfienfi congruens. Ceterum codex multas magnasque iniurias passus oculos legentis multis in paginis fallit, oblitterata scriptura, in membrana, cuius prior scriptura eluta et abolita est. Specimen scripturae huius codicis Vratisl. *b.* ex η , 1—8. aere expressum est in Tab. A.

Codex *c.* membranaceus e Bibliotheca Tho. Rhedigeri fol. moduli maximi, splendide et diligenter scriptus, litteris quoque in fronte pictis, 403 foliis, nec tamen procedit ultra JI. A—K, vl. 377. Eustathio adiecto. Lectio carminis concinit editioni Florentinae.

Codex *d.* membranaceus fol. min. e bibliotheca Tho. Rhedigeri: continens JIiadis alteram partem, videlicet rhapsodias N— Ω cum Eustathio, a diuersis manibus exaratus maximam partem indoctis; vel sic tamen haud contemnendus, quoniam multa e codice profecta sunt haud vulgari, etsi vitiose scripta; Codicem, qui ante oculos erat, litterarum compendiis obscuratum, valde vitiatum et in margine decurtatum fuisse colligas e syllabis deficientibus; Eustathius deficit versus finem libri O et initio libri Ψ . in hoc tamen suppletus a recentiore manu. Manus me-

lioris cum altera deteriore specimen propositum vides in Tab. B. Extrema Eustathii ad P. et quatuor primi versus Σ.

Codex A. e Bibliotheca Tho. Rhedigeri, foliis minoris moduli 484. manu Michaelis Apostolii scriptus, expugnata patria Constantinopoli in Creta insula exulantis et victum libris scribendis quaerentis; mercenaria opera, qua excusatur incuria et oscitantia scripturae, e codice vulgari ductae. Complectitur Iliadis lib. I — XXIV. cum Scholiis interlin. Ad calcem adscriptum: *Μιχαήλης Ἀποστόλης Βυζάντιος τῇ πενίᾳ ἐξέγραψεν.* Obiit ille a. 1472. Est hic Codex ille, cuius varietatem ad calcem Tomi quinti Corrigen- dis et Addendis inseruit Ernesti, et de quo egit in praefat. eiusdem Tomi quinti.

Alterum eius codicis Volumen constituit Odyssea: a duabus manibus diuersis scriptum, altera Apostolii, altera elegantiore ignoti librarii; subscriptum tamen ad finem voluminis: *Μιχαή- λος Ἀποστόλης Βυζάντιος μετὰ τὴν τῆς αὐτοῦ πα- τριδος ἁλωσιν πενίᾳ συζῶν καὶ τότε βιβλίον ἐν Κρή- τη ἐξέγραψεν.* Codicem casu nescio quo male truncatum foliis excissis mox ab alia manu sup- pletum fuisse suspicor, insertis ex alio codice et- iam mutilato foliis partim in charta laeuigata partim in charta vulgari. Occurrunt quoque in margine interdum lectiones variantes.

Vel ex his memoratis intelligitur, vsum ho- rum codicum spectandum esse in hoc, quod passim bonas lectiones aliorum codicum firmant, interdum lectiones suppeditant codicum, quo-

rum lectio propria quaedam sibi habebat; et in his nonnunquam coniectandi meliora caussae et semina suppetunt.

In his codicibus comparandis vsus sum opera, quam facile sibi quisque in tali negotio votis expetat, viri exquisitè docti et graecarum litterarum scientia locupletissima instructi, quam vel Anthologiae Graecae illustratio nobilitauit, *Frid. Jacobs*, Professoris Gymnasii Gothani et e Praefectis Bibliothecae Ducalis. Eius igitur doctae industriae debetur fructus, qui ex his codicibus ad Homerum prouenerit; grati autem animi testificatio Viris Illustribus debetur, Directoribus, Consuli perpetuo et Senatoribus urbis Vratislaviae: quam numen fortunet!

Codices Matthaeiani.

Chr. Frid. Matthaei, Professor Vniuers. Wittenbergensis, vir eruditissimus, et per multa e codicibus in lucem protracta de litteris graecis sacris profanisque meritissimus, dum Moscaue versabatur, codices quosdam Homeri quoque, qui ibi habentur, comparauerat; et lectiones inde enotatas exemplari editionis Ernestinae adscripserat. Parauit sibi hoc exemplar, auctore Reichio, ut iam in praefat. §. VI. memorauimus, officina Weidmannia, et ad me misit; quo inspecto equidem saepe miratus sum operam doctam et laboriosam viri praestantissimi. Exscripta in eo exemplari est lectio varians

1) *Codiciſ e bibliotheca Archiui Collegii Imperialiſ*, qui scriptus esse dicitur Saec. XIV. forma maiore. Continet inde ab Iliad. A ad

Θ, vl. 434. cum Scholiis inter lineas, h. e. glossis, seu interpretamentis vocum singularum per vocabula magis trita et nota. Varietas lectionis magna ex parte ad diuersam scribendi rationem redit, in accentibus ac similibus aliis; bonas tamen passim lectiones in censum recipere potui quibus firmaretur melior aliorum librorum lectio.

2) *Codicis truncati, sed bonae notae, ex genere eorum, qui ad Saec. XII. referri solent, e bibliotheca SS. Synodi No. 75. formae maioris.* Fragmenta, quae extant, continent: JI. A, 195 — 331. 604 ad fin. B, 1 — 304. tum 391 406. tandem 424 — 440. E, 438 ad fin. Z, 1 — 97. 234 — 301. 438 ad fin. H, 1 — 24. Δ, 65 — 133. 340 ad fin. M, 1 — 60. Z, 237 ad fin. Π T. Φ. X. Ψ. integrae. Ω, 1 — 475. Praeter solennia⁹ scripturae a librariis variari solitae, sunt enotatae multae lectiones bonae; vt omnino inter meliores hic Codex Mosc. 2. sit numerandus, vna cum Scholiis, de quibus v. sup. Sect. III. de Scholiis.

Ad supplendas lacunas nonnullas fortuna seruauerat *fragmenta alia librorum Iliadis* M, 61 — 467. O. P. Σ. T. integrorum, cum *Scholiis* in margine, quae ad genus Scholiorum Classis secundae pertinent, in qua Venetus B. pro principe haberi potest: vt iam memoratum est sup. Sect. III. de Scholiis. Haec fragmenta sunt, quae laudantur a me nomine *Fragmentorum Moscuensis*, et inter meliora antiquitatis monumenta referuntur. Enotauerat lectionem an. XC vir doct. Nöhden, disciplinae olim meae alu-

mnus, nunc in Britannis degens inter virorum doctorum studia. Paucas enotatas videbis varietates; haec vero omnino dos est meliorum codicum, si modo e bona lectione manarunt. Specimen scripturae exhibitum Tab. C. XII versuum ex Jl, P, 591 — 602.

3) *Codicis recentioris*, qui servatur in *Bibliotheca Tabularii*, seu *Archivi Imperialis*, et fragmenta exhibet Iliadis, lib. A, 1. ad fin. B, 1 — 26. Γ, 1 — 323, Δ — K (lib. IV — X) integros, tum Λ, 1 — 688. Inquinata sunt omnia vitiis et lapsibus indocti librarii.

4) Comparata est tota *Odyssaea* cum *Codice Bibliothecae SS. Synodi* No. 286. membranaeo, Saeculi XII, ut adscriptum est; vitia tamen scripturae deducunt me ad seriore aetatem; quantivis tamen est momenti in hoc carmine cum paucis adhuc libris scriptis comparato.

Adscripta quoque est *Batrachomyomachiae* lectio varians e Cod. Vratislaviensi, supra memorati, insigniti littera *a*.

Tum *Hymnorum* e *codice* qui nunc servatur in *Bibliotheca Leidensi*, e quo Hymnum in Cererem edidit laudatissimae memoriae Ruhnkenius; deficit ille in Hymno in Mercurium p. 92 ed. Ernest. Eidem codici inesse comperi fragmenta cum Scholiis Iliadis J. K. A. M. N, 1 — 134. Utinam has et tot alias lautissimas huius Bibliothecae copias lectionis varietate saltem enotata in lucem eductas aliquando adspiciamus!

Codex Bentleianus

h. e. adscripta Rich. Bentleyi manu in margine exemplaris edit. Henr. Stephani.

Quorum virorum humanitati et beneuolentiae eximium ac singulare beneficium, inspiciendi hunc codicem, debeam, et quam grato animo acceptum hoc iis referam, ita vt in iis, quae in Homerum a me collata sunt, hoc principe loco ponam: declaratum est a me in Praefatione l. VIII. Nunc mihi exponendum est, quaenam illa sint munera et ornamenta Homeri, quae Bentleyi ingenio et doctrinae debeantur, quaeque vt virorum doctorum vñibus proponere possem, generosa Britannorum voluntas mihi permisit.

Rich. Bentleyum in noua Homeri recensione aliquando occupatum fuisse, inter viros litteratos constabat; qua vero aetatis parte hanc curam suscepit, quando et quibus de causis deposuerit, mihi quidem compertum non est; neque in hoc, quod ad mea consilia haud spectabat, laborandum mihi esse putavi; fructum laboris quaerebam. Notam quidem temporis nullam in codice reperi. Barnesii vtique editionem, vt et Clarkii in lucem emissas videre debuit; inciderunt enim haec in viri summi *) tempora. Mi-

*) Bentley natus Ianuar. 1661. fato functus est 1742 aetatis LXXXI. Barnes nat. 1654 obiit 1712 paullo post editum Homerum qui 1711 prodierat. Sam. Clarke vita decessit a. 1729. successit in eius partes filius, Sam. Clarke. In *Biographia Britannica*, voc. Barnes p. 619 *Epistola Bentleyi* ad Dr. Davies habetur, in qua

ror tamen Barnesii vix ter quaterue mentionem ab eo in correctionibus lectionum factam; notatum Barnesium non vidi nisi ad Odyss. Δ, 652. H, 6. Θ, 299. Clarkium notat, sine obiurgatione ad Λ, 591 vbi *κουφόν* ex Barnes retinuerat, 732 vbi τὸ male inferere voluerat: *ἀμφιστάντο τὸ τεῖχος*. M, 100 propter *Ἀρχιλοχος* scriptum pro *Ἀρχάλοχος*.

Primarium R. Bentleii consilium ab initio fuisse suspicor, vt de digammo certi aliquid statueret; itaque hoc vno respectu vtrumque poema, etiam Hymnos, perlegisse et digamma vbi-que apposuisse, fluctuans primo et incertus, saepe obliterando iterum scripta, mutando animi decreta; appinxerat quoque ad calcem multa de digammo notata, quae iterum obduxerat calamo, aliis substitutis. Quantum equidem ex iis ipse profecerim, ex mea opera qua Excurss. ad lib. T. XIX. doctrinam de Digammo proposui, iudicari potest; si quam lucem quaestioni attulisse videri possum, debere me eam Benteio profiteor, cum in iis quae ex eius studiis profeci, tum

de Barnesio haec scribit: „*I was one of his first subscribers, and an useful director to him, if he had followed good advice.*“ hoc ipso, puto, alienata fuit voluntas Barnesii. Solet enim hoc ita euenire, vt ii, quibus consilia salubria impertias, vt mouesse ac sobrie de se aliis-

que statuere velint, te recte monentem seu clandestina maleuolentia seu odio implacabili insequantur. Narratum tamen ibidem est, Benteium, cum se a Barnesio in praefat. fugillari audiisset, contumeliose minas ei fecisse, si petatum se ab eo senserit.

in explorandis et constituendis iis, quae ei nondum satis constituere et ad liquidum perducere licuerat. Inuentis et animaduersis aliorum, quibus acute cernere seu ingenii seu temporum et fortunae beneficio obtigit, addere alia facile est; tantoque magis modeste de se sentire debebant critici, qui ad minuta et tenuia sigillatim excutienda transferunt observationem aliquam vniuersae a viro docto enuntiatam; nec iactare se in iis, quae cum per se tenuia sunt, tum, ut ad singula transferantur, nec doctrinae copiam nec ingenii subtilitatem magnam desiderant. Equidem si nihil aliud Bentleio deberem, sunt tamen plura et magna quae ei debeo, hoc utique ei acceptum referrem, quod in re, cuius notionem obscure adhuc nec satis explicite et perspecte, mente conceperam, eius auctoritate firmatum sensi animum; uti in sensu animi et iudicio de Homericis carminibus in lucem proferendo, me, verecundia cunctantem, plurium virorum doctorum consensus fidentiore reddidit in profitendis iis quae sentirem; etsi de gloriola inuenti ne manum quidem verterim. Verbo, si qua est utilitas digammi in re critica Homericorum carminum, inuenti laus R. Bentleio debetur; tanto maior vero ea laus est, quod cum aliqua eius rei notitia exiisset, risu et cauillatione aliorum ea est excepta: quod vel Popii versibus constat: de quibus v. Excurs. II. ad lib. XIX. Vol. VII. p. 721 sqq.

Hac cauillatione multorum, qui scurrili dicacitate ingenium ostentare maluerunt, quam

docilitate et explorandi subtilitate ingenii vires exserere, offensus Bentleius totum consilium recensionis nouae Homeri abiecit videtur. Quo meditata eius post mortem abiissent, diu ignoratum est, donec ea cum aliis eius MStis ad Curatorem testamenti, Richardum Bentley, vnum ex senioribus Sociis Collegii S. Trinitatis Cantabrig. transiisse accepit; alia MSta peruenisse ad Richardum Cumberland, Bentleii e filia nepotem, dramatis scriptis clarum. Ex his mss. editio parata est Lucani.

Verum praeter ea, quae ad digamma spectant, multa alia in chartis Bentleii se offerebant, quibus locupletare et ornare criticam Homeri licuit. Plures enim codices vir doctissimus partim contulerat cum Stephaniana lectione, partim in locis suspectis inspexerat; in aliis locis suam coniecturam adscripserat, quam, etsi non in contextum recipiendam, Bentleiano tamen ingenio dignam vbique facile deprehenderis; facilitate enim mirabili et sermonis proprietate se commendant; praeter Codices, qui ad Odysseam spectant, memoratos aut certis signis, obscuris tamen saepe et ambiguis, vt de iis saepe diu dubitauerim, designatos vidi sequentes:

Praeter Eustathium et marginem H. Stephani, laudat duo codices, quorum lectionem variam integram habuit, M. et C. quos aperte cognoui esse *Mori* et *Cantabrigiensem*, seu *Canuariensem*; utroque vsus erat Barnes: v. sup. Sect. II. de Codicibus. Verum quantopere discrepet vsus codicis, quem viri, alter doctus et

acutus, alter doctus nec acutus, faciunt, comparatione facta saepe perspexi. Io. Mori, Episcopi Eliensis, codex Iliadis haud dubie est ex melioribus, habet quoque Scholia antiquiora, e quibus Bentleius ea, quae criticum usum habent, sedulo elicit; Cantuariensis autem, seu Cantabrigienfis, inter praestantiores locum suum merito habet ac tuetur.

H. est *Harleianus*. Habuit quidem Harleianos duo; ex iis tamen alterum *optimum* ipse appellat, ad E, 901 quem versum ille in margine habet: hocque vnice vsus esse videtur; est et hic inter principes codices habendus, manu critica descriptus, duplici lectione in locis dubiis et ambiguis instructus, Scholiis quoque, e quibus interdum criticam opem Homericis quaesitam esse video. Eum iterum inspectum esse a Tho. Bentleio, e nonnullis notis Clarkianis inde a lib. XIII. apparet.

Cum plures sint *bibliothecae Harleianae*, nunc in Museo Londinensi seruatae, codices Homeri *), diu erravi inter eorum numeros, vt com-

*) v. *Catalogue of the Harleian Library* 5672. 5673. 5674. 5693. 5600. 1. 5627. 5617. 5658. 6301. 6325. 1771. Ex his copiis, in usum bonarum litterarum eunclatis, melioribusque inde docte et prudenter enotatis, quantopere nostra locupletari possint bene intelligo. In votis habebam, vt vnus et alter ex his libris a me inspici posset; nihil tamen, quod legibus Curatorum voluntatem inhibentibus repugnet, aut petere aut sperare volui.

Est in iisdem Harleianis No. 5674 eximius codex 150 foliorum, cum Townleiano Iliadis codice com-

pertum haberem, quis ex illis a Benteio inspectus fuerit. *A. Stapferi*, V. C. per a. XCI Londini degentis, studio et humanitate notitia accuratior ad me missa certiore me reddidit, non alium eum Codicem esse posse quam Codicem 5693 inscriptum: „Homeri Ilias cum glossis Porphyrii. graece.“ Codex Saec. XV. fol. in charta non optima, litteris minoribus et admodum inaequalibus; continet Iliadem integram, Scholia in margine et inter lineas, crebriora in libris prioribus, ut tamen nusquam totius paginae expleant spatium. Ex specimine misso et ex iis, quae a Benteio memorata sunt, etsi paucioribus, intelligo Scholia esse classis secundae, admixtis tamen aliis ex Scholiis primae classis. Nisi fallor, codex notatum habet: „Reu. Gasparis Volaterrani Apostolicae sedis Protonotarii;“ praemissa habet nonnulla grammatici generis; in quibus fuere: Tryphonis de dictionum figuris, proprietatibus Homeri, et eiusdem vita; Procli Commentarii super sex prioribus libris Iliadis: verum

parandus; *Odyssaeam* complexus, pergamenus, nitide, multis tamen cum mendis, ut ex specimine colligo, scriptus ab antiquiore manu, et cum Scholiis. Subscriptum ad calcem libri: „*Antonii Seripandi et amicorum.*“ Hunc esse suspicor codicem, e quo a viro graece doctissimo splendidam Odyssaeae editionem

parari audio. Suborta quoque mihi est alia suspicio, an forte hic Codex Harleianus 5674. cum altero 5693 ipsum illum codicem Wittianum cum obelis *Aristarchi* constituerint: in quo tantam iacturam factam esse conqueruntur viri docti. v. sup. de Codicibus.

hae duae particulae surreptae aut euulsae haud supersunt. Sunt in bibliotheca Harleiana no. 5727. Scholia in A—T. et ipsa Ilias chartae. 4. foliis 89. Codex vix antiquior Saeculo XVI. molestiae lectionis propter litterarum compendia. Quod inde habeo Specimen libri III. varia habet, quae Scholiis breuibus respondent; alia ex farragine Scholiorum primae et secundae classis una cum minutis grammaticis aliunde adscitis. Apparet, codicem dignum esse, qui diligentius comparetur cum iis quae habemus. Inscriptae sunt primae tres rhapsodiae *ἀπὸ τῆς καὶ ἰσοπέδας τοῦ α. β. γ.* ab quarta inde tantum: *αὐτὴ ἰσοπέδας.*

Ceterum dici non potest, quantopere Bentleiano ingenio et iudicio critico saepe recreatus et ad eius admirationem abreptus, fuerim; etiam in hoc, quod leuiora quidem e codd. adscribere haud neglexerat, nec tamen nisi in grauioribus tentare aliquid in animum induxerat; contemptis plane et praeteritis minutulis his coniectatiunculis, e quibus viri docti superiore aetate lauream sibi quaerebant.

Praeter ea, quae modo memorata sunt, vidi eum specimina nonnullorum codicum aut variae lectionis ex iis exscriptae in manibus habuisse; inque his primo loco, *Codicis Lipsiensis*, quem sub sigla L. latere intellexi, cum enotatis e Scholiis: nec tamen ultra librum primum ea, quae acceperat, siue a Mœnckenio siue a Berglero, (cf. Sect. III. de Scholiis) processerunt; suspicor quoque eum ex aliis rhapsodiis specimina nonnulla lectionis habuisse; nam video L. praescribi, O,

24. *Supr.* Vat. L. H. 79, 88. 114. totius vero Iliadis apographum Berglerianum ad Bentleium peruenisse, quod I. C. Wolff, sub nomine Homerophili narrat in *Miscell. Obs.* Vol. V p. 154. haud probabile fit; cur enim Bentleium, si habuit, eius nullam mentionem nec usum fecisse putes? Porro *Codicis Etonensis*, quod fragmentum est primorum librorum, diligenter excussum et descriptum a V. C. Nöhden, de quo paullo post dicam. Specimen *codicis Vaticani* cum Scholiis eum habuisse, intelligo ex notatis ad rhapsodiam O. et passim in sequentibus vsque ad T. tum *Medicei codicis* in particula rhapsodiae X inde a vs. 135. In primis rhapsodiae A versibus nonnullis adscripserat ms. Tzet. sed videtur mox abiecisse.

Codex Townleianus

qua humanitatis eximiae testatione a. XCI meis vñibus sit concessus a V. C. *Carolo Townley*, in cuius opibus litterariis ille habetur, iam in praefatione declaravi. Est ille codex facile omnium, quos habemus, vna cum Venetis, antiquissimus, idemque in optimis; hoc est, non tam novas, in nullis aliis codd. reperiundas lectiones supeditat; id quod bonitatem codicis nec constituit; sed bonas lectiones cum aliis bonis codicibus, exhibet, nec nisi raro, vitiis librariorum sollennibus est inquinatus. Lectionem Aristarcheam seruat diligentius, quam alii codices. Est pergamenus, forma maiore, foliorum 288. (cf. Nöhden de Porphyrio p. 45 sq.) Propositum est ex eo specimen scripturae Tab. D. P,

478—484. ductus tamen, si bene memini, erant paullo maiores.

Idem Codex habet Scholia antiqua, quorum praestantiam ex speciminibus enotatis prima statim inspectione intellexi; persuasique facile V. Cl. *Ge. Henr. Nöhden*, tunc Seminarii philologici Sodali, ut totum codicem conferret, una cum Scholiis; cum in primis maxime foliis, admodum attritis, litterae essent euanidae ita ut vix assequi verba liceret, ab humanissimo viro petii, ut saltem ea describeret, quae legi sine molestia possent. Descripserat meis votis obsequutus Scholia integra rhapsodiarum A. T. T. Φ. X. quae statim vidi cum Schol. Ven. B. et Lips. in plerisque convenire, ex Schol. Ven. A. tamen nonnulla habere Scholia, si non ab eadem manu, qua ipsa Ilias, certe a manu eiusdem aevi sunt exarata. Inter lineas sunt adscripta alia a secunda et tertia manu, utraque recentiore, quae pleraque sunt vulgaria, partim parum docta: v. c. ad A, 65 inter lineam: *ἐκατόμβη, τελεία θυσία. ἡ δὲ ἑκατὸν βοῶν γινομένη. ἡ ἑκατὸν νομισμάτων ἀξία. οἱ γὰρ παλαιοὶ βοῶν ἐχάρασσον ἐν τῷ νομίσματι.*

Maluisssem ipse codicem ante oculos habere per omne tempus, quod in Observationibus conscribendis et critica lectionum exercenda exacturus eram; enimvero hoc vetabat pudor meus, ne humanitati incomparabilis viri, qui Codicem impertierat inspiciendum, parum humaniter respondere viderer; itaque, collecta in-

de per Nöhdenium meum lectione codicem amplissima cum gratae mentis significatione remisi.

Cum autem postea variae lectionis comparisonem cum reliquo apparatu facerem, eamque in Observationes locis suis inferrem, saepe pudoris mei poenitentia me incessit; multoque magis, cum Scholiorum fragmenta cum aliis adhibenda compararem; tam praeclara haec esse intellexi, multoque magis in extremis libris: vidi enim ea esse ex antiquissimis, excerpta partim e fonte primi ordinis, partim e fonte communi secundae classis: ex hoc quidem plura.

Cum superiore demum anno in manus meas peruenisset apographum Scholiorum Victorianorum: cum iam in libris quatuor extremis Iliadis opera mea versaretur: valde pupugit animum consensus inter Scholia Victoriana et Townleiana; coepique suspicari, ex vno non modo fonte ea esse deriuata, verum ex vno eodemque exemplari vtraque esse descripta; seposui tamen subtiliorem disquisitionem post laborem in ipsum carmen exhaustum.

Nunc omnem rem ex integro dispexi et loca, in quibus disensus a ceteris omnibus Scholiis, et consensum duorum inter se notaueram, denuo comparaui et exploraui, nuncque hoc pro certo et explorato habeo, codicem hunc *Townleianum*, facile principem, esse ipsum fontem Scholiorum *Victorianorum*, qui, quo peruenisset, omnes litteratores ignorabant; ut adeo eius dignitas sit summa gratulerque dignissimo possessori de exquisitissimo hoc cimelio. Ut au-

tem Scholiorum bona, quantum per me fieri posset, studiosorum Homeri in manus peruenirent, constitui, Excerpta eorum, quae in Venetis non habentur, pro Supplemento Observationibus meis in singulis Voluminibus adiicere.

Scholia vtraque, ut dixi, videbam accuratissime conuenire; at incertus haerebam, cum certiora de Monacensi codice rescuisssem: quem intellexi non esse nisi apographum in charta vulgari Scholiorum sine poetae carmine. Reminiscebar verba a Cl. possessore litteris a. XC perscripta: se Romae cum versaretur, ante viginti annos, adeoque circa a. LXX saeculi elapsi, cum aliis Mss. hunc codicem parasse; et Assemanum, Bibliothecae Vaticanae bibliothecarium, eo inspecto iudicasse Codicem esse Saeculi IX.

Inquisiui diligentius, nec incassum; tandem enim compertum habui, esse hunc ipsum codicem *Florentinum*, quem Lucas Holstenius de Vita et scriptis Porphyrii C. VII. (ap. Fabric. B. Gr. Vol. IV p. 244) memorat: „*extare*, ait, *Florentiae apud Ducem Saluiatum Scholia antiqua* in poetam, *ἀδισπότην*, et multis in locis *vetustate* exesa, quae nonnulli Porphyrio, alii etiam antiquioribus auctoribus tribuunt. Apponit Specimen a Io. Bapt. Donio sibi communicatum; et ecce est hoc ipsum genuinum Codicis Victoriani et Townleiani: Cum exesa sit scriptura sitaque obscurata, non mirum est occurrere verba nonnulla, non eodem modo ab omnibus lecta. Ita in Monacensi exemplari diserte scriptum est ad vs. 1. ἢ ἐν τοῦ πάθους ἀποκαθα-

εὐση τὸ τοιοῦτο μῶριον τῆς ψυχῆς. nec aliter est
 legendum; nam est hoc ipsum Aristoteleum de
 Poetica, atque etiam Porphyrianum, *ut animae*
pars haec purgetur affectu; cui substitutum est
 in Ven. A. a Villoisono edito, et in Cod. Par.
 ἀποκαταρρέυση quod alienum est; nec bene pro-
 nuntiatum est, etiam Lipsiensem codicem ita
 legere, nam in illo est ἀποκαθαριεῖση, etiam hoc
 recte. Descripserat porro Donius nonnulla ex
 inter lineas scriptis, quae cum Scholiis confun-
 denda non erant. *Mediceum* autem codicem
 non recte dictum arbitror istum Florentinum;
 diuersi enim ab illo sunt omnes codices Medicei
 memorati apud Bandinium. At enim est vnus
 inter Codd. Mediceos Plut. XXXII, No. VIII,
 quem Holstenius testatus est esse simillimum Co-
 dici, quem Saluiati pro cimelio asseruant. Di-
 fertiora sunt verba Lucae Holstenii in recensu
 MStor. optimorum Bibliothecae Mediceae codi-
 cum edito in *Selectis historicis et litterariis*
 (auct. Mich. *Lilienthal*. Regiomontii et L. 1715.)
 p. 98. „Codex. Homeri Ilias cum Scholiis an-
 tiquis non editis, optimaе tamen notae. Hunc
 Scholiasten eundem esse deprehendi cum *eo*
quem Saluiati pro cimelio asseruant; nisi quod
 illi primis aliquot paginis diuersarum annotatio-
 num sarrago adiuncta sit; quo assumento Co-
 dex Mediceus caret. Sane operae pretium es-
 set, exemplar hoc vetustate passim arrosū et
 exesum, recenseri a viro quodam docto et com-
 poni cum Codice Saluatorum, et cum altero,
 itidem vetusto, qui extat apud Marchionem Ri-

ciardum; posset enim ex cunctis egregius Scholiorum cento contexi.“

Nunc quoque assequutus sum, *Victoriana Scholia* nihil aliud esse, quam apographum e codice isto Saluiati, nec mirum esse, si illa cum Scholiis Townleianis tam mirifice conspirent; *unum enim eundemque codicem esse Florentinum Saluiati et Townleianum.*

Codex est, ex iis, in quibus Catalogus nauium deest cum Scholiis: quorum nec vestigium habetur in Scholiis Victorianis. Continuatur scriptura ab eadem manu et procedit post B, 493 ad Γ, 1. nulla addita eius, quod deficit, nota; nisi quod ab alia manu rubro adscriptum est: *λείπει ἐνταῦθα ὁ κατάλογος. στίχοι τ π δ'.* (384) Signa, quibus Scholia ad poetae verba retrahuntur, sunt varia et arbitraria, prouti se librarii animo offerebant. In extremo folio subscriptum est: *ἐτελειώθη μὲν Σεπτεμβρίῳ 1η. ἡμέρᾳ ζ. Ἰωδ. κτιῶ 17.* erasis reliquis, nisi quod in fine superest *πρῆταρχίζων χιδων.* Fateor me non habere de hac subscriptione quid statuam. Estne primi librarii? an correctoris? Patriarcharum catalogos frustra excussi; numeros annorum aerae Graecae frustra in litteris singulis quaesivi.

Scholia Victoriana.

Apponam notitiam quam rogatus a me vir doctissimus et humanissimus *Ignatius Hardt* Presbyter et Bibliothecarius aulicus Monacensis ad me misit. „Est codex chartaceus No. XXI. forma maiore. 470 foliis. Sunt Scholia in Iliadem sine ipso Homero: titulis et

initialibus miniatis, literis minutis, et nitidis, cum Scholiis marginalibus, et correctionibus *Petri Victorii*, mutilatus, praesertim initio, Saec. XV. incipiunt:

Ιλιάδος Ὅμηρου ραψωδίας. Μηνιν αειδὲ θεα.
ζητοῦσι, δια τι ἀπο τῆς μηνίδος ηῤῥῆατο. et verba
codicis extrema: ὡς οἱ γ' ἀμφιπέποντα φον. αἰττικοί
τὸ περιδείπνον ταφον λεγούσι, Πωλυίδος δὲ, τὸ μνη-
μειον.

Codex in bibliothecam Monacensem transiit cum libris P. Victorii a Ser. Electore nostro Romae coemtis. Dolendum est, lacunis eum scaterere plurimis, et statim initio post duorum foliorum lacunas sex sequi folia omnino vacua.“

Esse hunc eundem Codicem, e quo Scholia libri IX. Iliadis edidit Horneius, Helmstadtii 1620. 8. descripta a Io. Caselio Florentiae degente, a possessore aliquo in prima pagina adscriptum est.

Serius in manus meas peruenerat codex cum iam in nouissimis libris eram occupatus; itaque eum contuli exarando Observationes inde a libro T. (XX) cuius habebam quoque Scholia ex Codice Townleii ab humanissimo Nöhden descripta. Pupugit me, vt paullo ante commemoravi, consensus vtriusque codicis; vltterius progrediendo ominabar, vnum idemque exemplum me ante oculos habere; verbo perspe-xi tandem et habui exploratum, Victorianum codicem esse apographum Scholiorum codicis Townleii, nec vero ab ipso Victorio, sed saeculo forte maturius, certe dudum ante Victorium,

ab aliquo viro docto descriptum; animaduerti et illud, quod modo dixi, Townleii codicem esse celebratissimum illum codicem Saluiati. Cum autem huic Scholiorum Codici Victoriano tanta bona inesse viderem, non piguit, totum apographum codicis ab humanissimo viro Ignatio Hardt transmissum inde ab initio Iliadis cum ceteris Scholiis conferre et memorabilia in Supplenda referre.

Apparatus Tollianus.

Hermanni Tollii Viri Clarissimi eximiam graecarum litterarum scientiam perspectam habebam ex Apollonii Sophistae Lexico Homérico eruditis annotationibus ab eo adornato 1788. nec minus cognitam habebam eius humanitatem et comitatem. Cum itaque audiissem, ad librum Iliados XXII seruare eum lectionem variam e Codicibus Parisiensibus descriptam, appellavi virum praestantissimum litteris meis, petique vt eam mihi inspiciendam communicaret, a. XCI. Vide vero viri humanitatem ac liberalitatem! Misit ille non modo, quae rogaueram, verum etiam totum apparatus Homericum, quem iuvenilibus annis, cum Parisios adiisset, sibi parauerat. Non possum satis eloqui, quantopere et ipsa re et animi egregia indole, quam ea testabatur, delectatus sim. Recreat enim et perfundit animum iucunditate, si virum, quem magni facis, colis et admiraris, laudanda facere videas, ita vt eum iure meritoque eo, quo habebas, loco habuisse intelligas.

De codicum dignitate et vtilitate iudicium solidius lectionum e codicibus his descriptarum studio et vsu me mihi parasse ingenue profiteor. Comparata est rhapsodia X (liber XXII.) cum vndecim codicibus msc. in Bibliotheca Parisiensi, quorum recensum videram in Catalogo MSSorum Bibliothecae Regiae Paris. Vol. II. No. 1805. 2680. 1. 2. 3. 4. 5. 2766. 2767. 2768. 2894. *) Sedulo lectiones a viro praestantissimo excerptas comparavi et ea, quae bonae frugis erant, suis locis adscripsi; vix tamen expectassem, tam multa librariis vitiis et calami erroribus in codicibus deberi, et tam pauca bonae frugis ex variis lectionibus interdum colligi. Sunt fere omnes hi codices recentissimi, simulque foedissimis vitiis referti. Soli codices 2766. et 2685 e bonis exemplaribus sunt descripti, ceteri e diuersis quidem inter se, vt videtur, apographis, nullo tamen meliore ea carminis lectione quam iam in prelo excusis habemus.

In eodem Codice 2766. bombycino, Saec. XIII. vt tradunt, (v. Villois. ad Apollon. p. LXXII) cum metaphrasi prosaica ad oram rubro adscripta, leguntur quoque Scholia, quae Ruhnkenius a se descripta laudauit praef. ad Hesych. p. 8. 9. et Koen. ad Gregor. p. 20. Comparauerat ea Tollius cum Scholiis breuibus ed. Barnes. et quae ampliora istis in codice erant, enotauerat.

*) Docte de nonnullis ex No. 2682 cum Porphyrogeneti Scholiis 2681. 2766. legom. p. XIV. scilicet de 2767. 2768.

Esse ea apparet ex eo genere, quod Scholia breuia, vna cum farragine quisquiliarum grammaticarum, quibus pauca melioris notae adspersa sunt, complectitur. Praeter ea, quae in Obsl. passim adscripta sunt, alia Auctario Scholiorum supplendorum inserui; proxime accedere videtur codici Amstelodamensi, quo Wassenberg. vltus est.

Porro in iis chartis, quae additae erant, occurrebant Scholia antiqua in Iliados A. ex Codice Bibliothecae Coislinianae, postea S. Germanensis No. 387., membranaceo, quaternis, Saec. X, vt censebat Montfauc. Spem fecellit egregie lectio paucarum paginarum, nam Scholia haec meris argutiis grammaticis, etymologicis maxime, referta sunt, vt, vltra aliquot vicensas paginas exscriptas, ipse Tollius taedium vltius tolerare nequiret. Nec proprie inter Scholia referri posse videntur, sed e Lexicis vndique excerpta et ad primam rhapsodiam congesta, imprimis e Philoxeno aliquoties laudato, semel *περὶ ἀναδιπλασιασμοῦ*, ad vl. 353. Inscriptus est liber nomine *ἐπιμερισμῶν τῆς α̃*.

Eiusdem generis *Lexicon Homericum* fuit, cuius *fragmentum* litterae A. inde a voc. *ἄλλος* describere coeperat Tollius; nil nisi ineptias etymologicas, minutiasque et tricas grammaticas in iis reperire potui. Omitto alia leuiora ex iisdem Codicibus. Adiectae erant aliae schedae, in quibus doctrinam et studium Viri praestantissimi pertinax magnopere miratus sum.

Codex Etonensis

seruatur in Bibliothecâ Collegii Regii Etonensis: membranaceus, fragmentum Iliadis lib. I. II. III. IV. V. 1—84 quo iam Bentleium vsus lectionesque enotasse, supra monui: etsi ille vltra librum secundum progressus esse haud videtur. Sunt quoque in eo Scholia, ex ordine eorum, quae cum Schol. Veneto B. conueniunt, itaque Townl. Lips. ceterisque paria fere et cognata. Narrationem de hoc codice dedit Nöhden de Porphyrii Scholiis p. 56 sq. Eiusdem viri docti industriae et amicitiae debeo et Var. Lect. et Scholia. Specimen Codicis aere expressum est in Tab. E. Jl. B, 1—7. et 783—5. In Scholiis, quod est ex Scholiis Classis secundae, verbis vltimis versus expressus est Ζ, 358 ὅφρ' ἔτι εὖδης Ζεύς.

Comparaui quoque Specimina codicum ex vna vel altera rhapsodia descriptorum: quod tamen non, nisi opera vniuersa finita, faciendum mihi esse censui, cum iam omnem morem vsusque codicum cum variantis lectionis prouentu haberem notum ac perspectum; Ita autem intellexi, longe aliud haberi animi iudicium, si iam qualemcunque codicum vsus et magnam lectionis variantis farraginem collectam habeas, quam si quis, nondum vsu codicum imbutus lectiones colligit aut e codice aliquo eas transcribit; huic enim notantur singulae lectiones, quae ab exemplari, quod in manu habet, discrepant, messemque inde aufert opulentam: etsi paullo post, ubi de vsu earum dispicit, plerumque multo plus inanis paleae, quam quod in granario recondi pos-

sit, collegisse se videat. Enimuero, si iam habes apparatus variantium lectionum, videbis, falce iam immissa segeti, se offerre partim librariorum errores et calami ludibria, vix enotatu digna, partim varietates sollennes, vt in parte codicum sic, in aliis aliter legatur: ita vero otiosam operam esse, annotare, „etiam hunc, vel illum, et tertium, et sic porro codicem ita quoque legere:“ satis enim est, semel bonam lectionem auctoritate legitima esse constitutam; in his tantum *optimi Codices* in censum veniunt, auctoritatem afferentes; vulgares frustra nulloque cum fructu memorantur; Nunc eae tantum varietates oculos nostros in se conuertunt, quae ab aliorum codicum professione prorsus recedunt, et noua, nondum aliunde nota, suppeditant. Ita e bonis quoque codicibus varietas lectionis enotata potest esse valde parca, etsi forte per se haud aspernanda. Itaque e Speciminibus istis plerumque ea tantum in Observationes retuli, quae memorabilia essent; sic in codd. Paris. Excerptis versatus sum; sic in aliis, in *Specimine* quoque lectionum rhapsodiae I. *Codici Barocciani* 203 (qui mihi visus est esse idem, quem Barnes adhibuit) et *Codici Noui Collegii*, quod viri eximii, Thomae Burgels humanitas mihi iam a. LXXXVII obtulerat; impertierat quoque *Wassii emendationes* ex Barnesianae editionis exemplari descriptas, quod seruatur in Bibliotheca aenei nasi Collegii; sunt illae acuto cum iudicio scriptae, continent tamen se intra correctiones Barnesii, iudicia de hac vel illa lectione variante, excerpta

ex Eufiathio et Scholiis breu. Pleraque eius sunt generis, quae cuius litterarum graecarum notitia imbuto facile se offerant. Quod idem vidi locum habere in Exemplaribus, viro-
rum doctorum manu passim adscriptas notas habere dictis, quae passim in venditionibus publicis venditari solent; vbi enim inspiciendi facultas data est, reperias fere ea, quae cuius alii obuia esse solent in simili lectione. Ita plerumque locum habet, quod dici solet, carbones pro thesauro; quod in Homero quoque me docuere exempla Burmanni aliorumque manum ostentantia.

Dixi paullo ante librariorum errores sollennes vix dignos esse vt iterum iterumque enotentur; inprimis in poetis, in quibus tam facile illi se produnt quia sunt ἀμετρεα, alia quia grammaticae manifeste repugnant. Incredibile est, quanta ignorantia rei metricae in codicibus, etiam melioribus occurrat; haec enotare, inane est studium; nec minus inutile est, sollennes lapsus in geminandis consonis, et vocalibus diphthongisque inter se permutandis et confundendis: quippe quae prosodia et orthographia vel minus peritis ex praeceptis grammaticis nota esse debent.

V.

DE VERSIONE HOMERI
LATINA.

De versione Graecis adlicienda equidem haud cogitaueram; neque videbatur ea cum consilio recensitionis meae coniuncta esse, quod ad interpretationem grammaticam antiquitatisque nativam indolem, et ad criticam verborum rerumque spectabat; utque ea tanto facilius carerem, carmini ipsi tale notarum genus subieceram, quo et carminis summa, et nexus continuo tenore legentibus ante oculos positus esset, et breuiter explicarentur ea, quae moram iniicere possent, cum remissione ad Observationes, in quibus de iisdem accuratius disputaretur, quoties aut in verbis, aut in iunctura, aut in sententia, parratione, mytho, aliqua obscuritas ac difficultas occurreret, aut si qua passim non grammaticae satis accipi vidissem. Cum tamen mancipem librarium alias rationes sequi comperissem, quibus mihi obtemperandum esse viderem: nolui repugnare, quin versio latina ex editione Clarke-Ernestina adiceretur.

Sunt quidem interpretationum seu versionum genera plura, quae pro consilio cuiusque et instituto probabilia esse possunt omnia, etsi aliud alio praestare dixeris. Possunt ea in doctiorum gra-

tiam confici, aut in eorum gratiam, qui doctrinam et scientiam graecarum litterarum consequi volunt; possunt quoque parari ad usum lectorum, qui graeca aut ignorant, aut otio ad graeca legenda haud vtuntur aut vtî nolunt, aut qui vel otii fallendi causa legunt, vel ingenii fingendi et ornandi materiam desiderant. Pro diuersis his consiliis laudes versionum esse possunt admodum diuersae.

Si itaque in alio versionum genere perspicuitatem, et elegantiam primo loco ponas, in aliis pro primaria virtute habebis subtiliorem curam, fidem, doctrinam exquisitiorem; in aliis sensus disertam enucleationem, etsi periphrasi illa sit propior; potest praeferrî pedestris, potest metrica versio. Metricas Homericorum carminum versiones habemus plures, quae quidem si eo consilio proculae sunt, vt interpretationi poetae inseruiant, vix consilio suo satis respondere videntur: quandoquidem et diuersa sermonis indoles et metri necessitas cogit, verbis graecis alia tantum ex parte respondentia substituere, eorum ordinem et colorem mutare, structuram et sententias inuertere, nonnulla interponere, alia omittere; itaque in locis obscurioribus aut difficilioribus, in quibus haereas, raro aliquam lucem inde consequaris; aut enim alia clariora substituta sunt, aut redhibita obscura, plerumque in altero sermone, in quem translata sunt, etiam obscuriora. Quod igitur iam antea tenebas, quae sit sententiae et contexti summa, id firmes forte accedente alterius iudicio simili; quomodo vero hunc sensum ex verbis ipsis

elicias; inde haud facile didiceris. Itaque versiones metricae Tragicorum et Lyricorum carminibus adiectae vix hoc nomine recte commendantur, si ad poetarum verba interpretanda illae aptae et vtilis esse dicuntur; quod eo minus fieri potest, quo magis lingua et indolem habet a sermone carminis alienam ac diuersam.

Aliter statuendum est de iisdem versionibus, si de earum praestantia, seorsum ab illo consilio, ex earum virtutibus, ex artis et ingenii excellentia, iudicium fertur; tum possunt esse versiones, quae inter ingeniorum fetus, qui principem locum teneant, referendae sint. Sunt in hoc genere versiones, in quibus certamen ingeniorum committi dixeris, altero annitente, ut exaequet aut attingat alterius vim aut felicitatem, dum interpretatio ita instituitur, ut reddantur carmina eo more, quo probabile sit auctorem sua redditurum fuisse, si nostro sermone usus esset. Talis versio est inter praeclarae artis opera referenda, et summo honore habenda. Prauo modo studio iis utuntur, qui iis lectis putant, se bene nunc antiquis litteris posse carere, aut qui graeca nondum ex disciplina accurata sibi cognita inde se assequi posse existimant.

Contra versionis genus est per se tenue et exile, nec facile elegantia aut sermonis proprietate commendabile, tolerandum tamen et utilitate probabile in hoc, quod verba verbis accurate respondentibus redduntur, unde ii, qui nec satis usus ac peritiae, nec facultatis et otii habent, graeca tamen verba facile, quo sensu ac-

cipienda sint, assequantur, easque consulant in locis, in quibus aut interpres aut alia subsidia ad manum haud sunt. Nolui itaque repugnare consilio talis versionis adiiciendae; vt aliam tamen conficerem, factu inutile esse iudicavi; correxi tamen multis in locis, quando me ab eius indole et consilio haud nimium recedere, contra vero substituta voce magis latina notionem ac vim commodè reddere posse viderem.

De versionibus Homericorum carminum latinis consulenda est Bibliotheca Fabricio-Harlesiana; vnde tamen ducta sit haec in editionibus nostris repetita versio ad verbum facta, edoceri me haud vidi. Ernesti vitia eius nonnulla tantum notauit in notis. Clarke ait eam maxima ex parte a se esse correctam, parte aliqua denuo a se compositam esse. Vnde tamen eam petiisse videri debet? Scilicet ex editione Barnesii. Iam is quoque profitetur se eam perpoliisse. Comparando perspexi, eum pro fundo habuisse, editionem Cantabrigiensem 1689. Instruxerant illi editionem suam ad editionem Hackianam Schreuelii; mox autem, animaduersa eius flagitiosa carminis et Scholiorum interpolatione, etiam de versione curatius dispexerant, ita vt ab ea recederent; professique sunt, se a libro quinto eam emendasse, vt fere pro noua haberi possit; adhibuisse se versionem Aemilii Porti; non, puto, eam, quae ab ipso Porto curata erat Lugduni 1580. sed eam, quae ab Henr. Stephano emendatior prodierat in edit. graecolatina 1589. 12. Hanc sequutae sunt editiones ab eo tempore,

quantum vidi, omnes. Pronuntiat autem H. Stephanus, versionem tot vitiiis oneratam fuisse, ut in ea acquiescere haud posset, cumque Portum, ut recognosceret, frustra rogasset, tandem id, quod ab illo obtipere haud potuerat, partim a se ipso, partim ab aliis impetrare necesse habuisse. Apparet ex his, plurium virorum doctorum opera coniuncta versionem hanc confectam esse, mutando, interpolando, poliendo et emendando. Nec vero Aemilius Portus pro primo auctore habendus esse videtur; primum enim auctorem Iustinum Dium fuisse apparet, primumque eam nactam esse emendatorem Henr. Pantaleonem, tum diuersos viros doctos in edd. Basileensibus per Nicol. Brylinger, primo quidem Sebast. Castalionem 1561. qui se ait editionem superiore anno a Crispino Geneuensi typographo curatam, reddidisse et versionem castigasse; multo tamen maiorem operam se in Odyssea praestitisse. Castalionem sequutus est Spondanus in ed. Basil. 1583. Miror Castalionis diligentiam ab aliis fere esse neglectam aut ignoratam. Non dubito ab Henr. Stephano eam in consilium esse adhibitam, a quo sequentes editores et correctores pependisse paullo ante docui. Post omnes tamen has virorum doctorum curas nolim eam vilo alio nomine cenferi, quam quod, cum *κατὰ πρῶτα* facta sit, verborum singulorum sensum qualicunque modo reddit; ceteroqui autem nec elegantia se commendat, nec vilo modo de poetica dignitate ac spiritu carminis iudicium aliquod admittit, aut vllum sensum pulcritudinis instillat;

nec nisi, quoties in verbis haereas, recte consuli potest ac debet.

Versionum latinarum lectionem nostra quidem aetate, qua tot vernaculo sermone factae versiones extant, nemo facile appetet. Aliter res se habebat superioribus saeculis, in quibus earum usus frequens, inde etiam magna laus tali opera parari poterat. Extant praeclarae versiones metricae Latinae Nicolai Vallae, Vincentii Oropoei et Helii Eobani Hessi coniunctis studiis factae; et ex recentiore aetate Francisci Xaverii Allegrii et Raymundi Cunichii. Periit tamen iis nunc omnis fere suus honos, ex quo studiorum nostrorum ratio penitus est immutata, et litterarum nostrarum ea iam est conditio, ut, *pro communibus omnis Europae litteris*, sermone aliquo eruditioni consecrato tanquam vinculo comprehensis, succedant *litterae*, ut in multo plura genera dispersitae, ita *per plures linguas* dispersae et difseminatae; quo ipso euenire necesse est, ut litterae cultioris Europae, non vno nunc, ut olim, alueo ferantur, verum in multos variosque alueos deductae distrahantur; quod et si et ipsum suas utilitates habet, tamen ita verendum est, ne idem fiat, quod in fluminibus per plura brachia diremtis, et partim aquae cursu remissiore partim aggesto limo vadosis; ut, cum humana ingenia rerum verborumque, ex linguarum diuersitate, copia et mole, obruantur, tanto languidiora et ieiuniora, saeculo iam nunc ad inertiam et mollitiem praecipite, succedant studia. Verum de his videbit posteritas.

I L I A D I S

LIBER I.

Iram cane, dea, Pelidae Achillis perniciosam,
quae plurima Achiuis mala attulit; multasque
fortes animas orco demisit heroum, ipsosque
6 praedam fecit canibus, alitibusque quibusuis:
Iouis autem perficiebatur consilium: ex quo uti-
que primum disfederunt litigando Atridesque,
rex virorum, et nobilis Achilles.

Quisnam igitur eos deorum contentione com-
misit ut pugnarent? Latonae et Iouis filius: hic
10 enim regi iratus luem per exercitum excitauit
pestiferam; peribant autem copiae, quoniam
Chrysen contumelia affecerat sacerdotem Atri-
des. Ille enim venerat celeres ad naues Achiuo-
rum, redemturusque filiam, ferensque infini-
tum pretium *eius redimendae* infulamque ha-
15 bens in manibus longe-iaculantis Apollinis, au-
reo cum sceptro; et supplex orauit omnes Achi-
vos, Atridas vero inprimis, duos duces copia-
rum: „Atridaeque, et alii bene-ocreati Achi-
vi, vobis quidem dii dent, coelestes domos ha-
bitantes, excindere Priami urbem, feliciterque
20 domum reuerti: filiam autem mihi liberate di-
lectam, et pretium accipite, reueriti Iouis fi-
lium longe-iaculantem Apollinem.“

Hom. Il. Vol. III.

A

Tunc alii quidem omnes comprobarunt Achivi, reuerendumque esse sacerdotem, et splendidum accipiendum pretium: at non Atridae
 25 Agamemnoni placuit animo; sed contumeliose dimisit, minacemque sermonem addidit: „Ne te, senex, cauas ego apud naues offendam vel nunc, commorantem, vel posthac, reuersum; ne forte tibi non proffit sceptrum et insula dei. Hanc autem ego non liberabo; quin
 30 potius ipsam et senectus inuadet nostra in domo, Argis, procul a patria sua, telam percurrentem, et praesto stantem ad meum lectum. Verum abi; ne me irrita; saluus vt redeas.“

Sic dixit; timuit autem senex, et paruit mandato; iuitque tacitus iuxta littus multum-strepentis maris, et multum deinde seorsum iens
 35 precatus est senex Apollinem regem, quem pulcricoma peperit Latona: „Audi me, splendidum-arcum-gerens, qui Chrysen tueris, Cillamque eximiam, Tenedoque potenter imperas, Smintheu: si quando tibi venustum templum cor
 40 ronauit vel si quando tibi pingues coxas cremaui, taurorum et caprarum, hoc mihi perfice votum; Pendant-poenas Danaï ob meas lacrymas tuis sagittis!“

Sic dixit orans; eum autem audiuit Phoebus Apollo; descenditque ex coeli verticibus
 45 iratus animo, arcum humeris gestans, et tectam circumcirca pharetram: clangorem autem dederunt sagittae in humeris irati, eo moto; ipse vero ibat nocti similis. Sedit deinde seorsum a navibus, et sagittam emisit. Terribilis autem

50 clangor edebatur splendidi arcus. Mulos quidem primum petiit *telis*, et canes veloces. Sed postea ipsis (*hominibus*) sagittam mortiferam immittens feriebat; perpetuoque rogi cadaverum ardebant frequentes. Nouem dies quidem per exercitum ibant *emissae* sagittae dei. Decimo autem ad concionem vocauit populum

55 Achilles; huic enim in animo posuit dea candidas-vlnas-habens Iuno; curam enim gerebat Danaorum, quia scilicet morientes videbat.

Hi itaque postquam congregati sunt, in vnumque conuenerant, inter eos surgens locutus est pedibus velox Achilles: „Atride, nunc nos

60 redeuntes puto reuersuros, si modo mortem effugerimus; liquidem simul bellumque domat et pestis Achiuos. Verum age quaeso, aliquem vatem consulamus, vel sacerdotem, vel etiam somniorum-interpretem, (etenim somnium quoque ab Ioue est:) qui dicat, cur tantopere

65 iratus sit Phoebus Apollo; siue is *nos* ob vota-non-reddita inculat, siue ob hecatomben: si forte agnorum nidorem caprarumque lectarum vult affecutus a nobis pestem depellere.“

Ille quidem sic locutus resedit: inter eos autem surrexit Calchas Thestorides, augurum

70 longe optimus, qui nouerat et praesentia, et futura, et praeterita, et nauibus auctor (*navigationis*) fuerat Achiuorum ad Ilium, suam propter vaticinandi artem, quam ei dedit Phoebus Apollo: qui ipsis cordatus concionatus est, et dixit: „O Achilles, iubes me, Ioui care,

75 eloqui iram Apollinis longe-iaculantis regis.

Igitur ego dicam: tu autem animum aduerte,
et mihi iura, omnino te mihi propensum ver-
bis et manibus opem laturum. Profecto enim
suspicoſ virum iratum fore, qui late omnium
Arginorum imperium habet, et ei obediunt Achivi.

80 Potentior enim rex, quando irascatur viro infe-
riori; etenim si forte iram quidem eodem die
repreſſerit, tamen et poſtea retinet ſimultatem,
donec perfecerit, (*ultus fuerit*) in pectore
ſuo: tu itaque dic, an me ſis ſervaturus.“

Hunc autem reſpondens alloquutus eſt pedi-
85 bus velox Achilles: „Confidens proſus, dic va-
ticipinium, quodcunque ſcis: non enim, per
Apollinem Ioui carum, cui tu, Calcha, vota
faciens Danaïs vaticinia prodīs, non vllus, me
vino et in terra vidente (*lucem*), tibi cauas
90 apud naues graues manus adferet, cunctorum
Danaorum: ne *quidem* ſi Agamemnonem dixeris,
qui nunc longe potentiſſimum in exercitu proſi-
tetur ſe eſſe.“

Et tum quidem cepit animum, et dixit vates
præcellens: „Neque hic (*nos*) ob vota *non*
reddita inculat, neque ob hecatomben; ſed
cauſa ſacerdotis, quem contumelia affecit Aga-
95 memnon, neque liberauit filiam, et non ac-
cepit pretium redemptionis. Idcirco dolores de-
dit Longe-iaculans (*Apollo*), et adhuc dabit:
neque hic prius a peſte graues manus abſtinebit,
quam patri dilecto reddat (*Agamemnon*) migris
oculis puellam inemtam, ſine pretio; et ducat
100 (*mittat*) ſacram hecatomben in Chryſam: tunc
ipſum (*Apollinem*) forte placando flexerimus.“

Ille quidem ita loquutus confedit: inter eos
autem surrexit heros Atrides late- dominans
Agamemnon dolens: iraque valde praecordia
(*sanguine*) atra, intumuerunt, oculique ipsi
105 igni lucenti similes-erant: Calchantem primum
torue intuens alloquutus est: „Vates malorum,
nunquam mihi gratum dixisti: semper animo
tuo iucundum est mala vaticinari; bonum au-
tem nondum aliquid dixisti verbum, neque effe-
cisti; et nunc inter Danaos vaticinans concio-
110 naris, quasi idcirco ipsis Longe- iaculans
(*Apollo*) dolores struat, quoniam ego puellae
Chryseïdis splendidum *redimendae eius* pretium
nolui accipere, quandoquidem longe malo illam
domi habere; etenim *ipsi* Clytaemnestrae prae-
fero, quam- virginem- duxi, uxori; quoniam
115 non ipsa inferior est, neque corpore, neque
statura, neque mente, neque opere *muliebri*.
Sed et sic volo reddere, si hoc est melius: Ma-
lo equidem populum saluum esse, quam perire.
Sed mihi praemium statim *aliud* praeparate; vt
non solus Argiuorum praemio caream: quippe
120 *id* non aequum est. Videtis enim hoc omnes,
quod mihi praemium abit alio.“

Huic autem respondit postea pedibus- prae-
stans nobilis Achilles: „Atride gloriosissime,
auarissime omnium; quomodo vero tibi dabunt
praemium magnanimi Achivi? Non utique sci-
125 mus communia vllibi reposita multa: sed quae
quidem ex vrbibus depraedati sumus, ea diuisa
sunt: Copias autem non aequum est iterum-
collecta haec congregare. Sed tu quidem nunc

hanc deo mitte: at Achivi tripliciter quadrupliciterque compensabimus; si quando Iupiter det urbem Troiam bene-munitam diripere.“

130 Hunc autem respondens allocutus est rex Agamemnon: „Ne sic, quamvis sis solers, deo similis Achille, fallere mente: quoniam non antevertes *astutia*, neque mihi persuadebis. Numquid vis, ut ipse habeas praemium, ac me frustra sedere indigentem? iubesque me hanc
135 reddere? Atqui si dabunt praemium magnanimi Achiui, parantes *illud* ad voluntatem *meam*, ut, aequale sit valore; *bene est*: Sin autem non dederint, ego certe ipse auferam vel tuum, vel Aiacis, veniens, praemium, vel Vlyssis abducam ablatum; ille autem habebit cur irascatur
140 cui superuenero. Verum enimvero de his consultabimus posthaec. Nunc vero age, nauein nigram deducamus in mare vastum, colligamusque in eam remiges affatim, et hecatomben imponamus, ipsamque Chryseidem pulcram-genas conscendere faciamus: vnus autem aliquis prae-
145 fectus ex proceribus sit, vel Ajax, vel Idomeneus, vel nobilis Vlysses; vel tu, Pelide, omnium honoratissime virorum: ut nobis Longeiaculantem (*Apollinem*) places facris factis.“

Hunc autem torus intuitus alloquitus est pedibus velox Achilles: „Heu! impudentia in-
150 structe, lucri appetens, quomodo aliquis tibi promptus mandatis obsequatur inter Achiuos, vel ut expeditionem *aliquam* faciat, vel aduersus viros fortiter pugnet? Non enim ego Troianorum gratia veni bellicosorum huc pugna-

turus; quippe qui culpa in me earent. Non enim vnquam meas boues abegerunt, neque
 155 equos: neque vnquam in Phthia glebosa, viro-
 rum alumna, segetem populati sunt; quoniam
 valde multi inter *iacent* montesque vmbrosi,
 mareque resonans. Sed te, o valde impudens,
 vna secuti sumus, vt tu gauderes, vltionem ho-
 norificam parantes Menelao tibiue, canino-vir-
 160 aspectu, a Troianis: quae *beneficia* neque re-
 spicis, neque curas; quin et mihi praemium
 ipse te ablatum minaris, super quo multum
 laboravi, dederuntque mihi filii Achiuorum.
 Non equidem tibi vnquam aequale habeo prae-
 mium, quando Achiui Troianorum exciderint
 165 bene-habitatam urbem, verum quidem ma-
 iorem partem impetuosi belli manus meae mi-
 nistrant; at si quando diuisio venerit, tibi prae-
 mium multo maius; ego vero modicumque gra-
 tumque quid venio auferens ad naves, post-
 quam defessus sim pugnando. Nunc itaque ab-
 170 eo in Phthiam: quoniam multo melius est, do-
 mum ise cum nauibus recuruis: neque tibi con-
 stitutum *apud me* habeo, hic contumelia affe-
 ctus quum sim, diuitias et opes colligere.“

Huic autem respondit postea rex virorum
 Agamemnon: „Fuge omnino, si tibi animus
 ad hoc fertur; neque te ego rogo, gratia mei
 175 manere: apud me et alii sunt, qui meam di-
 gnitatem tuehuntur; praecipue vero prouidus Iu-
 piter. Inuisissimus vero mihi es a-Iove-nutri-
 torum regum; semper enim tibi contentioque
 grata, bellaque, pugnaeque. Si valde fortis es,

deus certe tibi hoc dedit. Quin domum reuer-
 180 sus cum naubusque tuis, et tuis sociis, Myr-
 midonibus impera: te vero ego non moror,
 neque *quicquam* te curo iratum: minabor au-
 tem tibi sic: quoniam a me aufert Chryseidem
 Phoebus Apollo, hanc quidem ego cum nau-
 que mea, et meis focis mittam: ego autem
 185 abducam Briseidem pulcram-genas, ipse pro-
 fectus ad tentorium, tuum praemium: ut bene
 intelligas, quanto potentior sum te: vereatur
 vero et alius aequalem *se* mihi dicere, et com-
 parari coram."

Sic dixit: Pelidae autem dolor ortus est, et
 ipsi cor in pectore virili bifariam deliberavit,
 190 vtrum ipsemet, ense acuto stricto a femore,
 hos quidem dimoueret, ipse autem Atridem in-
 terficeret; an iram sedaret, compesceretque
 furorem. Dum ille haec agitabat mente et ani-
 mo, trahebatque e vagina magnum ensen,
 195 venit Pallas coelitus: praemiserat enim dea vl-
 nis - candida Iuno, ambos simul ex - animo
 amansque, curansque. Stetit autem a-tergo,
 et flava coma prehendit Peliden, soli apparens,
 aliorum vero nullus videbat. Obstupuit autem
 Achilles et retro conuersus est, statimque agno-
 200 vit Palladem Minervam; terribilesque ei oculi
 visi sunt: et ipsam compellans, verbis alatis
 allocutus est: „Cur huc, Aegiochi Iovis proge-
 nies, venisti? An vt iniuriam videas Agamem-
 nonis Atridae? Sed tibi edico, quod et perfe-
 205 ctum iri puto; sua superbia cito tandem ani-
 mam perdet.

Hunc autem rursus alloquuta est dea caecili-
 ocalis Minerva: „Veni ego sedatura tuam iram,
 si modo parueris, coelitus; praemisit autem
 me dea candidis-vlnis Iuno, ambos simul ex
 210 animo diligensque curansque. Sed age, dimitte
 contentionem, neque ensen trahe manu: at ver-
 bis quidem conuitiator, sicut acciderit. Sic enim
 edico, quod et perfectum erit: aliquando tibi
 vel ter totidem obtingent splendida dona, iniu-
 riae causa huius: tu autem cohibe te, obtem-
 peraque nobis.“

215 Hanc autem Respondens allocutus est pedi-
 bus velox Achilles: „Oportet quidem vestrum,
 dea, iussum obseruare, quantumvis sim animo
 iratus: sic enim melius. Quisquis vtique diis
 obtemperauerit, magis et illi exaudiunt ipsum.“
 Dixit, et argenteo manubrio impressit manum
 220 grauem, retroque in vaginam condidit magnum
 ensen, neque fuit inobediens verbo Minervae;
 haec autem ad coelum abiit, in domos aegi-
 dem gestantis Iouis, ad deos alios.

Pelides autem iterum asperis verbis Atri-
 den alloquutus est, et nondum cessabat ab ira:
 225 „Violente, canis oculos habens, cor vero cer-
 vi; neque vnquam in pugnam vna cum copiis
 armari, neque ad insidias ire cum primoribus
 Achiuorum, ausus es animo: hoc vtique tibi
 mors videtur esse. Certe multo tibi fructuo-
 230 sius est, per exercitum latum Achiuorum dona
 auferre illius, quicumque tibi contradixerit, po-
 pulum atterens Rex, quandoquidem hominibus
 nullius pretii imperas: certe enim, Atrida,

nunc postremo contumeliam fecisses. Verum
 tibi edico, atque insuper magnum iuramentum
 iuro, nae per hoc sceptrum, quod quidem
 235 nunquam folia et ramos producet, postquam
 semel truncum in montibus reliquit, neque re-
 pullulabit; circum enim ei ferrum delibavit, fo-
 liaque et corticem; nunc autem ipsam filii Achi-
 vorum in manibus portant iudices, qui utique
 imperium a Ioue tenent; hoc autem tibi erit
 240 magnum iuramentum; certe aliquando Achillis
 desiderium inuadet filios Achiuorum vniuersos:
 his autem non poteris, dolens licet, opitulari;
 quando multi ab Hectore homicida morientes
 cadunt: tu autem intus animum lacerabis ira-
 tus, quod fortissimum Achiuorum non hono-
 245 raris." Sic dixit Pelides; sceptrumque proiecit
 in terram aureis clavis distinctum; confedit au-
 tem ipse.

Atrides vero ex altera parte ira ardebat. In-
 ter eos igitur Nestor suauiloquus surrexit, ar-
 gutus Pylionum orator, cuius etiam a lingua
 450 melle dulcior fluebat sermo. Ei iam duae qui-
 dem aetates articulata-voce-loquentium hominum
 praeterierant, qui cum ipso antea simul nutriti
 erant, et vixerant in Pylo eximia, inter tertios
 autem iam regnabat. Qui illis prudens concio-
 natus est, et dixit: „O dii, certe magnus lu-
 255 ctus Achiuam terram inuadit. Certe laetabitur
 Priamus, Priamique filii, caeterique Troiani
 valde gaudebunt animo, si de vobis haec om-
 nia audiuerint decertantibus, qui quidem con-
 silio Danais antecellitis, et pugnando. Sed per-

suadeamini: ambo nempe iuniores estis me.
 260 iam enim aliquando ego et cum fortioribus,
 quam vobis; viris versatus sum; et nunquam
 me ipsi parui pependerunt. Non enim vnquam
 tales vidi viros, neque videbo, qualem Piri-
 thoumque, Dryantemque, ducem populorum,
 Caeneumque, Exadiumque, et diuinum Poly-
 265 phemum, Theseumque Aegidem, similem im-
 mortalibus. Fortissimi certe illi terrestrium nu-
 triti sunt virorum: fortissimi quidem erant, et
 cum fortissimis pugnabant; Centauris montico-
 lis, et terribiliter stragem eorum dederunt. At
 270 qui cum illis vixi e Pylo profectus, procul ex
 Apia terra; evocarunt enim ipsi; et pugnabam
 pro meis quidem viribus ego; illis autem nullus
 eorum, qui nunc homines sunt terrestres, se
 equipararet; et tamen mea consilia audie-
 bant, obtemperabantque dicto. Verum obedite
 275 et vos; quandoquidem obedire melius. Neque
 tu ab isto, quantumvis praestans, auferas puel-
 lam, verum sine, vt ei primum dederunt prae-
 mium filii Achiuorum: neque tu, Pelide, velis
 contendere regi contra: quia nunquam ullus
 similem, atque hic, sortitus est honorem. Scep-
 triger rex, cui vtique Iupiter dignitatem hanc
 280 dedit. Si autem tu fortior es, deaque te ge-
 neravit mater: at hic potentior est, quia plu-
 ribus imperat. Atride, tu autem compesce tu-
 am iram: verum, ego ipse supplico tibi, vt in
 Achillem deponas iram, qui magnum omnibus
 propugnaculum Achiuis est belli itali.

285 Hunc autem vicissim allocutus est rex Agamem-

non: „Sane haec omnia, senex, conuenienter dixisti;
verum hic vir vult supra omnes esse alios; in om-
nes dominari vult; omnibusque imperare, et om-
nibus praeesse: in quibus minime ei obtemperatu-
290 rum me esse constitutum apud me habeo. Quod
si ipsum bellicosum fecerunt dii semper existentes,
an propterea ipsi permittunt contumelias loqui?“

Huic autem interpellato-sermone respondit
nobilis Achilles: „Certe timidusque et nullius
pretii vocari debeam, si utique tibi in omni re
295 cesserō, quamcunque dixeris. Aliis sane haec
impera; nec enim mihi praecipias; non enim
ego amplius me tibi obtemperaturum aio. Aliud
autem tibi dicam, tu vero in praecordiis tuis
conde: Manibus quidem non ego pugnabo
causa puellae, neque tecum, neque cum alio
quouis, quum a me aufertis, quod dedistis:
300 aliarum autem rerum, quae mihi sunt velocem
apud nauem nigram, harum utique nihil aufe-
res abripiens, inuito me. Quin age, fac peri-
culum; ut cognoscant et isti: statim tibi san-
guis niger fluat circa lanceam.“

305 Sic hi contrariis contendentes verbis sur-
rexerunt; solueruntque concionem apud naues
Achiuorum. Pelides quidem ad tentoria et na-
ues aequales abiit, cumque Menoetiade et suis
sociis; Atrides autem nauem velocem in mare
deduxit, et in eam remiges elegit viginti; in-
310 que eam hecatomben imposuit deo; insuper
vero Chryseidem pulcras genas habentem col-
locauit ducens; dux autem conscendit sapiens
Vlysses. Hi quidem deinde, cum conscendis-

sent, innaugabant humidias vias. Exercitum autem Atrides lustrari iussit. Illi igitur lustrabantur, et in mare fordes proiciebant; sacrificabantque Apollini perfectas hecatombas taurorum et caprarum, iuxta litus maris infructuosi: nidor autem ad coelum ibat circumfusus fumo.

Sic hi quidem haec operabantur per exercitum: neque Agamemnon cessabat a contentione, quam primum minatus fuerat Achilli. Sed is Talthrybiumque et Eurybatem affatus est, qui ipsi erant praecones et seduli ministri: „Abite ad tentorium Pelidae Achillis, manu prehensam adducite Briseïdem pulcris-genis. Quod si non dederit, ego ipse auferam, veniens cum pluribus: quod illi et acerbius erit.“ Sic dicens, praemisit; asperum autem sermonem addidit *in mandatis*. Hi itaque inuiti iuerunt iuxta litus maris infructuosi: Myrmidonum vero ad tentoriaque et naues peruenerunt. Illum autem inuenerunt apudque tentorium et nauem nigram sedentem: neque sane hos intuitus laetatus est Achilles. Hi quidem timidi, et reuerentes Regem, stabant, neque ipsum alloquebantur, nec interrogabant. Sed is cognouit suis in mentibus, dixitque: „Saluete praecones, Iouis nuncii, atque etiam hominum: propius accedite; nihil mihi vos culpandi, sed Agamemnon, qui vos misit Briseïdis causa puellae. Verum age, generose Patrocle, educ puellam, et ipsis trade, ut abducant: ipsi autem testes sunt *iniuriae* coram diis beatis, coramque mortalibus hominibus, et coram rege immiti. Sin vero

vnquam posthac. opus me fuerit ad foedam internecionem depellendam ab abis: — certe enim ille perniciosus consiliis furit, neque omnino potest circumspicere simul praesentia et futura ut sibi apud naues salui pugnent Achivi.

345 Sic dixit: Patroclus autem caro paruit sodali, eduxitque tentorio Briseïdem pulcris-genis, et tradidit abducendam: illi autem redibant ad naues Achiuorum: atque inuita vna cum his mulier ibat. Sed Achilles lacrymans, a fo-

350 ciis statim seorsum secedens confedit littus ad maris cani, inspicieus nigrum pontum. Multa autem matri dilectae supplicauit, manus porrigens: „Mater, quandoquidem me peperisti brevis aevi futurum, honorem saltem mihi debebat Olympius tribuere, Iupiter altitonans; nunc autem neque me tantillum quidem honorauit;

355 certe enim me Atrides late-dominans Agamemnon contumelia affecit: prehensens enim habet praemium, ipse cum abstulerit.“

Sic dixit lacrymas fundens. Hunc autem audiuit veneranda mater, sedens in fundo maris apud patrem senem: raptinque emerfit e

360 cano mari, velut nebula; et ante ipsum sedit lacrymas-fundentem, manuque ipsum demulsit, et verba fecit, et compellauit: „Fili, quid fles? Quis vero tibi mentem inuasit moeror? dic; ne celes animo; ut sciamus ambo.“

Hanc autem grauiter suspirans allocutus est

365 pedibus velox Achilles; „Nosti: cur tibi haec scienti omnia dicam? Inimus in Theben sacram urbem Eetionis, hancque diripimus, et ad-

dūximus huc omnia: et haec quidem bene di-
viferunt inter se filii Achiuorum, elegerunt au-
370 tem Atridae Chryseïdem pulcris-genis. Chry-
ses vero postea sacerdos longe-iaculantis Apollini-
nis venit ad veloces naues Achiuorum aere-
loricatorum; redempturusque liliam, ferensque
infinitum pretium-redemptionis, insulamque
habens in manibus longe-iaculantis Apollinis,
aureo cum sceptro; et supplex oravit omnes
375 Achiuos, Atridas vero inprimis, duos duces
populorum. Tunc alii quidem omnes compro-
barunt Achiui, reuerendumque esse sacerdo-
tem, et splendidum accipiendum pretium; at
non Atridae Agamemnoni placuit animo; sed
contumeliose dimisit, et minacem sermonem ad-
380 didit. Iratus itaque senex retro abiit; hunc au-
tem Apollo precantem exaudiuit, quoniam val-
de illi carus erat; misit itaque in Argiuos ma-
lam sagittam; populi vero moriebantur alii su-
per alios; ibantque spicula dei *emissa* quoquo-
versus per exercitum latum Achiuorum. Nobis
385 autem vates peritus in concione narrabat vati-
cinia Apollinis. Tum statim ego primushorta-
bar deum placare. Atridem vero deinde ira
cepit; statimque exsurgens minans eloquutus
est dictum, quod utique et effectum est. Illam
quidem enim cum naui veloci nigris-oculis
390 Achiui ad Chrysen deducunt, feruntque do-
naria deo: at *mihi* iam nuper e tentorio iue-
runt praecones abducentes puellam Brisei, quam
mihi dederant filii Achiuorum. Sed tu, liqui-
dem potes, auxiliare filio tuo. Profesta ad

coelum Iouem precare, si vnquam vtique ali-
 395 quid vel dicto iuisti cor Iouis, vel etiam fa-
 cto: saepe enim te patris in aedibus audiui
 gloriantem, quum dicebas, ab atras-nubes-co-
 gente Saturnio Iolam te inter immortales indi-
 gnam perniciem auertisse, quando ipsum colli-
 400 gare coelestes voluerunt alii, Iunoque et Nep-
 tunus, et Pallas Minerva: sed tu eum, quum
 accessisses, dea, liberaisti a vinculis, statim
 Centimanum vocans in excelsum Olympum,
 quem Briareum vocant dii, homines autem om-
 nes Aegaeonem; is enim viribus suo patre
 405 *Urano*, praestantior. Qui porro apud Satur-
 nium confedit ferocia elatus. Hunc vtique ex-
 horrerunt immortales dii, neque *Iouem* am-
 plius ligauerunt. His nunc illi in memoriam
 reuocatis asside, et prehende genua, si quo
 410 modo velit Troianis auxiliari, hos vero apud
 puppes et ad mare conglobare Achiuos dum
 caeduntur, vt omnes fruantur rege, sentiat au-
 tem Atrides late-dominans Agamemnon suam
 culpam, quod fortissimum Achiuorum non ho-
 nore mactauit.“

Huic autem respondit deinde Thetis, lacry-
 mas-effundens: „Heu, fili mi, cur te enutriui,
 415 quem malo fato peperii? O vtinam apud naues
 sine lacrymis et illaesus sederes; quoniam tibi
 aeuum, in breue, neque valde diu futurum;
 nunc autem simul et cito-moriturus, et aerumno-
 sus supra omnes es: idcirco te malo fato pepe-
 ri in aedibus. Hoc tamen nuntiatura mandatum
 420 Ioui gaudenti-fulmine vado ipsa in Olympum

valde ninofum, si moueatur forte. Sed tu quidem nunc, nauibus affidens velocibus, irascere Achiuis, bello autem abstine omnino. Iupiter enim ad Oceanum inter praeclaros Aethiopes hesternus abiit ad conuiuium, diique simul omnes sequuti sunt. Duodecima autem rursus veniet in coelum; et tunc postea vadam Iouis ad aere-fundatam domum, et ipsius genibus advoluar, et eum permotum iri spero.

Sic vtique locuta abiit; illum autem reliquit ibi iratum in animo, *propter* mulierem elegantem-cinctam, quam vtique vi ab inuito abstulerant. Sed Vlysses in Chrysen peruenit, ducens sacram hecatomben. Hi autem quando portum valde profundum intrauerant, vela quidem legerunt, posueruntque in naui nigra; malum autem receptaculo suo admouerunt, rudentibus demissum statim; ipsamque in stationem protraxerunt remis, ancorasque iecerunt, ac retinacula alligauerunt. Et ipsi autem exierunt in littus maris; et hecatomben exposuerunt longe-iaculanti Apollini. Dein et Chryseis naui exiuit pontigrada. Hanc quidem postea ad altare ducens sapiens Vlysses, patri caro in manibus posuit, et ipsum allocutus est: „O Chryse, misit me rex virorum Agamemnon, filiamque tibi vt ducerem, Phoeboque sacram hecatomben sacrificarem pro Danaïs; vt placemus deum, qui modo Argiuis acerbissimas curas immisit.“

Sic locutus, in manibus posuit. Ille autem accepit gaudens filiam dilectam; hi vero con-

Hom. Il. Vol. III. B

festim Deo splendidam hecatomben ordine flaturerunt aedificatum-pulcre circa altare, manusque deinde lauarunt, et molas sustulerunt.

- 450 His autem Chryses alta voce precabatur, manibus sublatis: „Audi me, argenteum-arcum habens, qui Chrysen tueris, Cillamque eximiam, Tenedoque potenter imperas: iam quidem aliquando me antea exaudisti precantem; honorasti quidem me, valde autem afflixisti exercitum
- 455 Achiuorum: itidem et nunc mihi hoc perfice votum, iam nunc a Danais indignam pestem remoue.“ Sic dixit orans; hunc vero exaudivit Phoebus Apollo.

- Caeterum postquam precati sunt, et molas proiecerunt, *ceruicem* retro egerunt quidem
- 460 primum, et iugularunt, et excoriarunt, femoraque exsecuerunt, adipeque cooperuerunt, postquam duplicauerant; super ipsis autem frustra cruda posuerunt. Adolebat autem *ea* super lignis fissis senex, et insuper nigrum vinum libabat; iuvenesque, secus illum, tenebant verua in quinque mucrones fissa manibus. Tum, postquam femora exulta erant, et viscera gustarant, minuta-
- 465 tim dein secuerunt caetera, et verubus transfixerunt, assaruntque scite, detraxeruntque omnia. Atque vbi cessarunt ab opera, appararuntque conuiuium, conuiuati sunt; neque quicquam animus indignit cibo aequaliter distributo. Porro postquam potus et cibi desiderium exemerant,
- 470 pueri quidem crateras coronarunt vino; distribueruntque omnibus, auspicando, *praebitis* poculis. Illi igitur totum diem cantu deum plac-

bant, laetum canentes paeonem, iuvenes Achivorum, cantu celebrantes longe iaculantem *Apollinem*: ille autem animo delectabatur audiens.

475 Quando vero sol occidit, et tenebrae supervenerunt, utique tunc dormiuerunt iuxta retinacula navis. Quando autem mane-genita apparuit rosea-digitos Aurora, tunc deinde re-
vecti sunt ad amplum exercitum Achivorum. His porro secundum ventum misit longe-iaculans

480 Apollo. Illi vero malum erexerunt, velaque alba panderunt; ventus autem flatu-implevit medium velum, circumque fluctus carinam ater valde resonabat, naui eunte: haec itaque cur-
rebat per fluctum conficiens vias. Ac postquam venerunt ad exercitum latum Achivorum;
485 navem quidem hi nigram in continentem subdu-
xerunt, alte super arenas, phalangasque longas subtenderunt: ipsi autem sparsi sunt per tentoriaque nauesque.

Verum iram fouit, nauibus assidens veloci-
bus, generosus Pelei filius pedibus velox Achil-
490 les, neque vnquam in concionem prœdiit viros confusos reddentem, neque vnquam in prae-
lium; sed macerabat suum cor, illic manens; desiderabat autem clamoremque pugnamque. At
quando iam ex illo duodecimus erat dies, tum
utique ad Olympum redibant dii semper existen-
495 tes omnes simul, Iupiterque praeibat. Thetis
autem non oblita est mandatorum filii sui, sed
emerfit ex vnda maris, matutinaque conscendit
in magnum coelum Olympumque. Inuenit au-

tem late-sonantem Saturnium seorsum sedentem
 ab aliis in summo vertice multa-cacumina-ha-
 500 bentis Olympi. Et ante ipsum sedit, et pre-
 hendit genua sinistra; dextraque mento pre-
 henso, supplicans allocuta est Iouem Satur-
 nium regem: „Iupiter pater, si vnquam reuera
 te inter immortales iuui, vel dicto, vel re;
 505 hoc mihi perface votum: *Vlciscendo* honora
 mihi filium, qui breuissimae vitae prae caeteris
 est; sed ipsum nunc rex virorum Agamemnon
 contumelia-affecit: ereptum enim habet prae-
 mium ipse abripiens. At tu ipsum vlciscere,
 Olympie, sapientissime Iupiter; tamdiu autem
 510 Troianis para victoriam, donec Achiui filio meo
 satisfecerint affecerintque eum *debito* honore.“
 Sic dixit. Hanc autem nihil allocutus est nubes-
 cogens Iupiter, sed tacitus diu sedit. Thetis
 vero, ita vt apprehenderat genua, sic tenebat
 inhaerens, et rogabat secundo iterum: „Vere
 515 iam mihi promitte, et annue, vel abnue; quo-
 niam non tibi inest timor; vt bene sciam, quan-
 to ego inter omnes contemtissima Dea sum.“

Hanc autem grauiter suspirans allocutus est
 nubes-cogens Iupiter: „Sane odiosus es, quum
 me in offensionem impelles Iunoni, quando
 520 me laceggeris contumeliosis verbis. Atqui illa
 et temere mecum semper inter immortales Deos
 rixatur; atque me dicit in pugna Troianis au-
 xiliari. Sed tu quidem nunc abi, ne te videat
 Iuno; mihi autem haec erunt curae, vt persi-
 ciam. Verum age, tibi capite annuam, vt fi-
 525 dem habeas. Hoc enim a me inter immortales

maximum signum: non enim *promissum* meum
 reuocabile, neque fallax, neque infectum,
 quodcunque capite annuero.“ Dixit, et nigris
 superciliis annuit Saturnius, ambrosiae vero
 comae concussae sunt regis a capite immortalis;
 530 ac magnum tremefecit Olympum. Illi re sic
 deliberata discesserunt: haec quidem deinde in
 mare defiliit profundum e splendido Olympo;
 Iupiter autem *rediit* in suam domum. Dii vero
 simul omnes affurrexerunt ex sedibus, sui pa-
 tris in occursum; neque quisquam sustinuit
 535 manere *in sede* eo accedente, sed obuii stete-
 runt omnes.

Sic hic quidem illic resedit in folio; neque
 ipsum Iuno ignorauit, conspicata, quod con-
 tulerat cum eo consilia argenteos-pedes-ha-
 bens Thetis, filia marini senis. Statim *itaque*
 540 conuitiis Iouem Saturnium allocuta est: „Quis
 vero tecum, dolose, deorum contulit consilia?
 Semper tibi gratum est, a me seorsum agenti,
 clandestina *consilia* ineuntem statuere: ne-
 que vnquam mihi lubens sustines dicere rem,
 quam animo agitaueris. Huic autem re-
 spondit deinde pater hominumque deorumque:
 545 Iuno, ne, quaeso, omnia mea sperato consilia
te scituras: difficilia *cognitu* tibi erant, vxor
 quamuis *mea* sis: sed quod quidem par fuerit
 audire, nullus vtique neque deorum prior
 hoc sciet, neque hominum. Quod autem
 ego seorsum a diis voluero animo concipere,
 550 ne tu haec singula interroga, neque perscru-
 tare.“

Huic autem respondit postea magnos oculos habens veneranda Iuno: „Seuerissime Saturnie, quale verbum dixisti? Et omnino te antea neque interrogavi, neque perserutor: sed admodum imperturbatus ea consultas, quaecunque vis.

555 Nunc autem valde timeo animo, ne te induxerit argenteos-pedes-habens Thetis, filia marini senis. Matutina enim tibi assedit, etprehendit genua. Cui te suspicor annuisse, certe fore, ut Achillem in honorem restituas, perdas autem multos ad naues Achiuorum.“

560 Huic autem respondens dixit nubes-cogens Iupiter: „Improba, semper quidem suspicaris, nec te lateo; proficere tamen nihil poteris, sed animo ingrata magis eris meo; hoc autem tibi acerbius erit. Si vero ita hoc habet, *ut tu suspicaris*, mihi ita constitutum erit, *ut volo*.

565 Verum tacita sede, meoque obedi monito; ne tibi non auxilio sint, quotquot dii sunt in Olympo, aduersus me inuadentem te, quando tibi inuitas manus iniecerō.“

Sic dixit: timuit autem magnis-oculis veneranda Iuno; et tacita sedit, suo animo com-

570 presso. Ingemuerunt autem, per domum Iouis, dii coelicolae. Hisce autem Vulcanus inclitus-artifex exorsus est dicere, matri dilectae gratificans, candidas-vlnas habenti Iunoni: „Certe pessima res haec erit, nec amplius tolerabilis, si quidem vos gratia mortalium contenditis hoc
575 modo, interque deos tumultum excitatis; neque vlla conuiuii boni erit voluptas, quoniam deteriora obtinent. Matrem autem ego admo-

neo, et ipsam licet intelligentem, patri caro
 obsequium praestare Ioui; ne iterum iurget pa-
 580 ter, et nobis conuiuium conturbet. Si enim
 velit Olympius fulminator, ex sedibus *omnia*
 deturbare, ille sane longe potentissimus est. At
 tu hunc verbis demulceto mollibus; statim de-
 inde placidus Olympius erit nobis." Sic dixit:
 585 et surgens, poculum duplex rotundum matri
 dilectae in manibus posuit; et ipsam allocutus est:
 „Tolera, mater mea, et sustine; moesta quam-
 vis sis; ne te, tam caram *mihi*, *his* oculis
 videam verberatam; tunc utique non potero,
 quantumvis dolens, iuuare; difficilis enim
 590 Olympius, cui resistatur. Iam enim me et alias
 adiuuare studentem deiecit, pede prehensum,
 de limine diuino; totam autem diem ferebar;
 vnaque cum sole occidente decidi in Lemno;
 parum autem iam animae inerat; ibi me Sinties
 viri statim exceperunt cadentem."

595 Sic dixit: risit autem dea candidas-vlnas-
 habens Iuno; subridensque a filio accepit ma-
 nu poculum. At ille caeteris diis a dextra-exor-
 sus omnibus fundebat dulce nectar ab cratere
 hauriens. Immenfus autem excitatus est risus
 600 beatis diis, vt viderunt Vulcanum per aedes
 ministrantem.

Sic tunc totum diem vsque ad solem occi-
 dentem conuiuati sunt; neque quicquam ani-
 mus indiguit dapibus aequalibus, nec cithara
 perpulcra, quam tenebat Apollo, Musisque,
 605 quae canebant alternantes voce pulcra. Caete-
 rum postquam occidit splendida lux solis, hi

quidem decubitori abierunt domum unusquisque,
vbi singulis domum inclitus utroque-pede-clau-
dus Vulcanus fecerat solertibus praecordiis:
Iupiter autem ad suum lectum abiit Olympius
610 fulgurator, vbi antea dormiebat, quando ipsum
dulcis somnus inuaderet; illic dormiuit cum
ascendisset; iuxtaque, aureum - folium - habens
Iuno.

I L I A D I S

L I B E R II.

Caeteri quidem diique et homines bellatores
curules dormiebant totam noctem; Iouem au-
tem non tenebat dulcis somnus, verum is an-
xie-cogitabat animo, vt Achillem in honorem
restitueret, perderetque multos ad naues Achi-
5 vorum. Hoc autem ei in animo optimum vi-
sum est consilium, mittere ad Atridem Aga-
memnonem perniciosum Somnium; et id com-
pellans, verbis alatis allocutus est: „Vade, age,
perniciosum Somnium, celeres ad naues Achi-
vorum: ingressus in tentorium Agamemnonis
10 Atridae, omnia valde accurate nuntia, sicut
mando: armare ipsum iube comatos Achiuos
cum omnibus copiis; nunc enim capiat urbem
lata - vias habentem Troianorum; non enim
amplius diuerse coelestes domos habentes im-
15 mortales sentiunt; inflexit enim omnes Iuno
supplicans; Troianis autem mala impendent.“

Sic dixit: iuit autem Somnium, postquam
sermonem audiuit; protinusque peruenit cele-
res ad naues Achiuorum. Iuit utique ad Atri-
dem Agamemnonem; hunc vero deprehendit
dormientem in tentorio; circumque dulcis fusus
20 erat somnus. Stetit autem supra caput, Neleio

filio similis, Nestori, quem maxime senum honorabat Agamemnon. Huic se cum assimilavisset, eum *ita* alloquebatur diuinum Somnium: „Dormis, Atrei fili, bellicosi, equum-domitoris? non oportet per totam noctem dormire principem virum, cui populi que sunt commissi, et tanta curae sunt. Nunc vero mihi mentem adhibe ocyus; Iouis enim tibi nuntius sum, armare te iussit comantes Achiuos cum omnibus copiis; nunc enim capias urbem latas-vias-habentem Troianorum; non enim amplius diuerse coelestes domos habentes immortales sentiunt; inflexit enim omnes Iuno supplicans; Troianis autem mala impendent a Ioue. Sed tu tuo tene animo, neque te obliuio capiat, quando te dulcis somnus dimiserit.

35 Sic quum dixisset, abiit; illumque reliquit ibi ea cogitantem animo, quae non effectum erant habitura: putauit enim capturum se Priami urbem die illo, stultus; neque ea sciebat, quae Iupiter scilicet moliebatur. Erat enim insuper, 40 impositurus doloresque suspiriaque Troianisque et Danaïs per acres pugnas. Experrectus igitur est ex somno; diuinaque ei *adhuc* circumfusa erat vox. Sedit autem arrectus, mollemque induit tunicam, pulcram, novam: circaque magnum sibi iecit pallium: pedibus item sub nitidis ligauit pulcra calceamenta; circumque humeros suspendit ensen argenteis-clauis; prehenditque sceptrum paternum, incorruptum semper; cum quo iuit ad naues Achiuorum aere-loricatorum.

Aurora quidem dea conscendit magnum
 Olympum, Ioui lumen nuntiatura et aliis im-
 50 mortalibus: at ille praeconibus argutis-vocibus
 praecepit, conuocare ad consilium comantes
 Achinos. Hi quidem conuocarunt, illi autem
 frequentes affuerunt valde celeriter. Consulta-
 tionem vero primum magnanimorum sedere iussit
 Senum, Nestoream apud nauem Pylo-nati re-
 55 gis: quos ille cum coëgisset, prudentem strue-
 bat consultationem: „Audite, amici, diuinum
 mihi in somnis venit Somnium, dulcem per
 noctem; maxime vero Nestori nobili, forma-
 que, staturaque corporisque habitu, simillimus
 erat. Stetit autem supra caput, et ad me ver-
 60 ba fecit: Dormis, Atrei fili, bellicosi, equum-
 domitoris? non oportet totam noctem dormire
 principem virum, cui populiue commissi sunt,
 et tanta curae sunt. Nunc vero mihi mentem
 adhibe ocyus; Iouis enim tibi nuntius sum, qui
 de te, *quanquam* distans, valde sollicitus est, et
 65 te miseratur. Armare te iussit comantes Achi-
 vos cum omnibus copiis; nunc enim capias
 urbem latas-vias-habentem Troianorum; non
 enim amplius diuerse coelestes domos habentes
 immortales sentiunt; inflexit enim omnes
 Iuno supplicans; Troianis vero mala im-
 70 pendent ab Ioue. Sed tu tuo tene animo.
 Sic illud loquantum abiit avolans; meque iu-
 cundus somnus reliquit. Verum agite, si quo
 modo armemus filios Achinorum. Primum
 autem ego verbis tentabo, quatenus fas est,
 et fugere cum navibus multorum-transitorum

75 iubebo : vos autem aliunde alius cohibete
verbis."

Ille quidem sic loquutus, confedit. Inter
illos autem surrexit Nestor, qui Pyli rex erat
arenosae, qui ipsis prudens concionatus est, et
dixit: „O amici, Arginorum ductores et prin-
80 cipes, siquidem aliquis somnium Achiuorum
alius dixisset, mendacium diceremus, et auer-
saremur admodum. Nunc autem vidit is, qui
se longe praestantissimum in exercitu profitetur
esse. Verum agite, si quo modo armemus fi-
lios Achiuorum."

Sic loquutus, concilio incepit excedere.
85 Hi autem surrexerunt, parueruntque pastori po-
pulorum, sceptrigeri reges; accurrebant au-
tem *interea* copiae. Sicut gentes eunt apum
confertarum, e petra caua semper recens ve-
nientium, in modum autem racemi volant su-
90 per floribus vernis, et aliae hac confertim vo-
lant, aliae illac: sic horum gentes multae a
nauibus et tentoriis littus ante immensum pro-
cedebant ordine turmatim ad concionem; in-
terque ipsos Fama increbescebat, incitans ire,
95 Iouis nuntia. Hi itaque congregati erant; tu-
multuabatur autem concio, subtusque gemebat
terra, populis confidentibus; clamorque in-
conditus erat. Nouem autem ipsos praesones
vociferantes cohibebant, ut aliquando a clamore
desisterent, et Iouis alumnos reges audirent.
Vix tandem resedit populus, cohibebaturque in,
100 sedibus, cessantes a clamore: quum rex Aga-
memnon surrexit, sceptrum tenens; quod Vul-

canus labore-fabricauerat. Vulcanus quidem
dedit Ioui Saturnio Regi: sed Iupiter dedit in-
ternuntio Argicidae; Mercurius autem rex de-
105 dit Pelopi auriganti; ac rursus Pelops dedit
Atreo pastori populorum; Atreusque mo-
riens reliquit diuiti-pecorum Thyestae; ac rur-
sus Thyestes Agamemnoni reliquit gestandum,
vt multis infulis et Argo omni imperaret. Hoc
110 ille nixus, verba alata dixit: „O amici heroës
Danai, famuli Martis, Iupiter me valde Satur-
nius malo irretiuit graui; laeuus; qui antea
quidem mihi promisit et annuit, Jlio exciso
bene munito, *me* rediturum: nunc vero ma-
115 lam fraudem struxit, et me iubet inglorium
Argos redire; postquam multum perdedi popu-
lum. Ita scilicet Ioui videtur praepotenti pla-
citum esse, qui iam multarum vrbiũ demo-
litus est vertices, et adhuc etiam demolietur:
eius enim potentia est maxima. Turpe enim-
120 vero hoc erit etiam posteris auditu, incassum
adeo talem tantumque exercitum Achiuorum
irritum bellum gerere, et pugnare cum viris
paucioribus: exitus tamen nondum vllus apparet.
Si enim quidem velimus Achiuique Troianique,
125 foedere fido percusso, numerari vtrique; Tro-
ianos quidem legere, ciues quotquot sunt; nos
autem in decurias disponamur Achiui, Troia-
norumque viros singulos habeamus, qui vinum
fundant; multae vtique decuriae indigerent po-
cillatore. In tantum ego aio plures esse filios
130 Achiuorum Troianis, qui habitant in vrbe.
Sed auxiliares multis ex ciuitatibus hastas-vi-

brantes viri sunt, qui me valde impediunt, et non sinunt volentem Troiae expugnare bene habitatum oppidum. Nouem vtique praeterierunt Iouis magni anni, et iam tigna computruerunt nauium, et funes dissoluti sunt: et nostrae vtique vxores, et infantes liberi sedent in aedibus expectantes: nobis autem opus frustra infectum, cuius gratia huc venimus. Sed
 140 agite, vt ego dixero, pareamus omnes: redeamus cum nauibus dilectam in patriam terram: non enim iam Troiam capiemus latas-vias-habentem.“

Sic dixit. His autem animum in pectoribus commouit, omnibus inter multitudinem, quicumque non consilium audiuerant. Mota est
 145 vero concio, vt fluctus ingentes, maris Pelagi Icarii, quos quidem Eurusque Notusque commouit, cum irruerit patris Iouis ex nubibus. Sicutque quum mouerit Zephyrus ingentem segetum campum, veniens, rapidus superne ingruens, et *seges* inclinat se *cum* spicis; sic horum tota concio mota est. Alii autem fremitu
 150 militari ad naues ruebant; a pedibus vero subter puluis stabat excitatus; alii vero alios adhortabantur, vt prehenderent naues, et traherent in mare vastum; alueosque expurgabant. Clamor autem in coelum iuit domum properantium; subtrahebantque phalangas nauibus.
 155 Tunc sane Argiuis praeter-fatum reditus contigisset, nisi Minervam Iuno sermone affata fuisset: „Papae, Aegiochi Iouis filia indomita, siccine vero domum, dilectam in patriam ter-

ram, Argiui redibunt super lata dorſa maris?
 160 Gloriam autem Priamo, et Troianis reliquerint
 Argiuam Helenam; cuius gratia multi Achiuo-
 rum ad Troiam perierunt, dilecta procul a
 patria terra? Verum abi nunc ad populum
 Achinorum aere-loricatorum, tuiſque lenibus
 165 verbis cohibe virum quemque, nec ſine naues
 in mare trahere, quae hinc et inde impelluntur
 remis.“

Sic dixit; nec non paruit dea caeſis-oculis
 Minerua. Descendit itaque ab Olympi vertici-
 bus concitata; raptimque venit veloces ad na-
 ves Achiuorum: inuenit deinde Vlyſſem Ioui
 170 conſilio parem, ſtantem; neque hic nauem
 bonis - tranſtris - inſtructam nigram attingebat,
 quia ipſum dolor corde et animo inuaſerat.
 Prope igitur ſtans alloquuta eſt caeſis-oculis
 Minerua: „Generoſe Laertiade, ſolertiſſime
 Vlyſſe, ſiccine vero domum, dilectam in pa-
 175 triam terram, abibitis, in naues multa tranſtra
 habentes irruentes? Gloriam autem Priamo et
 Troianis reliqueritis, Argiuam Helenam, cuius
 gratia multi Achiuorum ad Troiam perierunt,
 dilecta procul a patria terra? Verum abi nunc
 180 ad copias Achiuorum, neque ceſſa; tuiſque
 blandis verbis cohibe virum quemque, neque
 ſinas naues in mare trahere, quae-vtrinque-im-
 pelluntur-remis.“ Sic dixit: hic autem intel-
 lit deae vocem loquentis; tendebatque curre-
 re, laenamque abiecit: illam vero ſuſtulit prae-
 co Eurybates Ithaceniſis, qui eum ſequebatur.
 185 Ipſe autem Atridae Agamemnoni obuius veniens,

sumsit ab eo sceptrum paternum incorruptum
 semper, cum quo iuit per naues Achiuorum
 aere-loricatorum. Quemcunque quidem, seu
 regem, seu primarium virum inueniret, hunc
 190 blandis verbis detinebat adstans: „Vir optime,
 non te decet, timidum vti, trepidare; quin
 ipse et sede, et alias federe fac copias. Non-
 dum enim certo scis, qui animus Atridae: nunc
 quidem explorat *mentes vestras*, mox autem vl-
 ciscetur filios Achiuorum. In concilio enim
 195 non omnes audiuius quid dixerit. *Caven-*
dum igitur, ne iratus afficiat aliquo malo filios
 Achiuorum. Ira enim grauis est, Iouis-alumni
 regis; honor autem ab Ioue est, diligitque ipsum
 prouidus Iupiter.“ Quemcunque vero plebe-
 ium virum videret, vociferantemque offenderet,
 hunc sceptris percutiebat, increpitabatque voce:
 200 „Improbe, quiete sede, et aliorum dicta audi,
 qui te praestantiores sunt; tu autem imbellis et
 inualidus es, neque vnquam in bello aestima-
 tus, neque in concilio. Non quidem vlllo pa-
 cto omnes regnabimus hic Achiui. Non bo-
 num, multorum principatus; vnus princeps esto,
 205 vnus rex, cui dedit, filius Saturni versuti scep-
 trumque et iura, vt ipsis dominetur.“

Sic ille imperatorem agens dirigebat exerci-
 tum. Illi autem ad concilium rursus ruebant,
 a nauibus et tentoriis, cum tumultu: sicut cum
 210 fluctus-multum strepentis maris littore magno
 fremit, resonatque pontus. *Ac* caeteri qui-
 dem sedebant; tenebantque sedes. Therfites
 autem adhuc solus blaterans tumultuabatur, qui

dicta animo suo et scurrilia et multa tenebat,
 ad temere, ac non prout decebat, exprobrandum
 215 regibus, verum, quodcunque ei videretur ridi-
 culum Argiuis fore. Turpissimu s autem vir ad
 Jlium venerat; strabo erat, claudusque altero
 pede; et ipsius humeri gibbi, in pectus con-
 tracti; at superne acutus erat capite, rarum
 220 vero supra sparsum erat capillamentum. Inimi-
 cissimus autem Achilli maxime erat et Vlyssi;
 his enim *praecipue* conuiciari solebat. Tum vero
 Agamemnoni nobili stridule clamans dicebat
 probra; huic itaque Achiui vehementer irati
 erant, et indignabantur animo. At hic alte vo-
 ciferans, Agamemnonem increpabat sermone:
 225 „Atrida, quam ob rem quereris, aut *qua re* in-
 diges? Plena tibi aere tentoria, multae et mu-
 lieres sunt in tentoriis selectae, quas tibi Achi-
 vi *omnium* primo damus, cum urbem ceperi-
 mus. An adhuc et auro indiges, quod quis af-
 230 ferat Troianorum equum-domitorum ex Jlio,
 pro filio redemptionis-pretium, quem ego vin-
 ctum duxero, vel alius Achiuorum? Aut mulierem
 iuuenem, cum qua consuefcas amore, quamque
 ipse seorsum detineas? Minime quidem decet
 eum, qui princeps sit, mala infligere filiis Achi-
 235 vorum. O imbelles, ignaua probra, Achiuae,
 non amplius Achiui. Domum cum nauibus re-
 deamus; hunc vero sinamus isthic ad Troiam
 praemia concoquere; vt sciat, num in aliquo
 ei et nos adiumento simus, an non: qui etiam
 240 nunc Achillem, se multo fortiozem virum, con-
 tumelia affecti; ereptum enim habet eius munus

honorarium, quod ipse vi abstulit. Enimuero non Achilli bilis est in praecordiis, sed locus *ille est*; alioqui enim, Atrida, nunc postremum iniurius fuisses.“

Sic dixit, conuicians Agamemnoni, pastori populorum, Therfites: huic autem cito adstitit
 245 nobilis Vlysses, et ipsum torae intuitus duro increpauit sermone: „Thersite loquacissime, volubili lingua quamquam sis concionator, desine, neque velis solus conuiciari regibus: non enim ego, quam tu sis, censeo imbelliorem mortalem alium esse, quotquot cum Atridis ad Ilium
 250 venerunt. Quare ne reges in ore habens concioneris, neu ipsis probra facias, nec reditum *opportune* captes *ad id*. (Nondum plane scimus quomodo futurae sint hae res; vtrum bene, an male, redituri simus filii Achiuorum.) Propterea nunc Atridae Agamemnoni, pastori populorum,
 255 sedes iacens conuicia; quia ei valde multa dant heroës Danai; tu vero maledictis irritans concionaris. Sed tibi edico, quod et perfectum erit: Sicubi iterum te infanientem deprehendero, sicut iam hic, ne amplius de-
 260 inceptis Vlyssi caput super humeros sit, neque posthac Telemachi pater vocer, si non ego, te comprehenso, tuas quidem vestes exuero, laenamque et tunicam, quaeque pudenda contegunt, ipsum autem te flentem veloces ad naues demifero caesum e concione duris verberibus.“
 265 Sic dixit, sceptroque tergum atque humeros percussit; ille vero intorquebat se; verberaque ei exciderunt lacrymae; vibexque cruenta

in dorso exorta est, sceptrō ab aureo; ipse
 tamen sedit, timuitque, dolensque vultu foe-
 270 do, absterlit lacrymas. Illi autem, quamvis
 moesti, super eo suauiter riserunt. Sic autem
 aliquis dicebat, intuens propinquum alium:
 „Dii boni, certe plurima Vlysses bona fecit,
 consiliaque inchoans bona, praeliumque in-
 struens: nunc vero hoc sane multo optimum
 275 inter Argiuos fecit, qui hunc conuiciatorem
 contumeliosum coërcuit a garrulitate. Nequa-
 quam certe ipsum iterum stimulabit animus prae-
 ferox obiurgare reges contumeliosis verbis.“

Sic dixerunt multitudo. Sed vrbium vastator
 Vlysses surrexit sceptrum tenens: (iuxtaque cae-
 280 lis oculis Minerua, assimulata praeconi, silere
 populum iussit; vt simul primique et postremi
 filii Achiuorum sermonem audirent, et expende-
 rent consilium:) qui ipsis prudens concionatus
 est et dixit: „Atrida, nunc te, rex, volunt
 285 Achini omnibus probrosissimam rem facere ar-
 ticulate-loquentibus mortalibus: neque tibi per-
 ficiunt promissionem, quam polliciti sunt, huc
 venientes ex Argo equis alendis apto, Illo ex-
 ciso bene munito te rediturum esse. Tanquam
 290 enim vel pueri tenelli, viduaeue mulieres, in-
 ter se comploratione facta desiderant domum re-
 dire: Sane quidem ea est aerumna, *quam to-
 leramus*, vt possit aliquis ea confectus domum
 redire velle; etenim quispiam vel vnum men-
 sem manere *procul* a sua vxore aegre fert,
 apud nauem multa- transra- habentem, quam
 procellae hybernae detinent, commotumque

295 mare: nobis vero nonus est, qui circumuoluitur, annus hic manentibus; qua de causa non succenseo, Achivos aegre ferre *moram* apud naues reclusas. Veruntamen turpe, diuque manere, inanemque redire. Tolerate, amici, et
 300 manete aliquandiu; ut sciamus, an verum Calchas vaticinetur, an et non. Probe enim hoc tenemus animo; estis autem omnes testes, quos non Parcae inceserunt mortis, auferentes herique et nudius tertius; Quando in Aulidem naues Achivorum congregabantur, mala Priamo
 305 et Troianis ferentes; nos autem, circum circa fontem, sacris in altaribus faciebamus immortalibus perfectas-hecatombas, pulcra sub platano, unde fluebat limpida aqua: illic apparuit magnum signum: draco rubris maculis dorsa distinctus, horribilis, quem ipse Olympius miserat in lucem, *ex imo* altari prolapsus, ad platanum concitatus perrexit: ibi erant passeris pulli, pusilli nati, ramum super summum, sub foliis latentes, octo; verum mater nona erat, quae pepererat natos; ibi ille hos miserabiliter
 315 voravit stridentes; mater vero circumuolabat lugens dilectos natos: hanc autem implicans alaprehendit valde clamitantem. Verum postquam natos deuorauerat passeris, et ipsam, hunc quidem mirabilem fecit deus, qui ostenderat: lapidem enim ipsum fecit Saturni filius versuti. Nos autem stantes admirabamur, quale factum
 320 esset. Sic igitur terribilia portenta deorum subiere hecatombas; Calchas vero statim deinde vaticinans *hoc modo* concionabatur: Cur muti

facti estis, comantes Achiui? Nobis quidem
hoc ostendit signum magnum prouidus Iupiter,
325 serum, feri exitus; cuius gloria nunquam peribit.

Vtique, vt hic natos deuorauit passeris, et ipsam,
octo, ac mater nona erat, quae pepererat natos:
sic nos tot annos bellabimus ibi; decimo autem
330 urbem capiemus latas vias habentem. Et ille
quidem sic concionatus est: quae vtique nunc
omnia ad exitum properant. Verum age, ma-
nete omnes, bene-ocreati Achiui, hic, vsque
dum urbem magnam Priami ceperimus.“

Sic dixit; Argiui vero altum clamabant (cir-
cumcircaque naues terribiliter sonitum redde-
335 bant, succlamantibus Achiuis.) sermonem col-
laudantes Vlyssis diuini. Inter hos autem dein
dixit Gerenius aurigandi peritus Nestor: „Dii
boni, reuera pueris similes loquimini paruis,
quibus non sunt curae bellicae res. Quo, ob-
secro, pactaque et iuramenta ibunt nobis?
340 In ignem nempe consiliaque abierint, curaeque
viro- rum, foederaque vini- libatione- sancita,
et dextrae, quibus confisi sumus? Frustra vera
dictis contendimus, neque vllam rationem in-
venire possumus, multum tempus hic morando.
Atrida, tu vero etiamnum, sicut prius, habens
345 firmum consilium, impera Argiuis in duris
praeliis; hos autem sine tabescere vnum et al-
terum, qui ab Achiuis seorsum consultant, (ef-
fectus autem non erit ipsorum *propositi*.) vt
prius Argos reditus paretur, quam et, Iouis Ae-
giochi cognitum sit an falsa sit promissio, an
350 et non. Dico enim annuisse praepotentem

- Saturnium die illo, quando naues citas concenderunt Argiui, Troianis caedem ac fatum ferentes; quum fulgurabatur ad dextram, fausta signa ostendens. Quare, nemo prius festinet
- 355 domum redire, quam quisque apud Troianorum uxorem dormiuerit, vltusque fuerit Helenae raptum gemitusque. Sin autem quis vehementer volet domum redire, attingat suam navem, habentem-bona-transtra, nigram: vt ante
- 360 te alios mortem et fatum assequatur. Sed, rex, tuque ipse bene consulito, et ausculta alteri: non reiectaneum consilium erit, quod dixerò. Secerne viros per tribus, per curias, Agamemnon, vt curiae curiis opem ferant, et tribus tribubus. Quod si sic feceris, et tibi paruerint Achiui,
- 365 cognosces dehinc, quique ducum ignauus, quique militum, et quis fortis fuerit; per seiplos enim pugnabunt. Cognosces etiam, vtrum diuina *voluntate* urbem non sis expugnaturus, an vi-
rorum ignauia, et imperitia belli. Hunc autem respondens allocutus est rex Agamemnon:
- 370 „Reuera iterum in concione praecellis, o senex, filios Achiuorum. Vtinam vero, Iupiterque pater, et Pallas, et Apollo, tales decem mihi consultores essent Achiuorum! Sic cito caderet vrbs Priami regis manibus nostris captaque ex-
- 375 cisaque. Sed mihi Aegiochus Saturnius Iupiter dolorem inflixit, qui me in vanas lites et contentiones impingit. Etenim ego Achillesque certauimus gratia puellae, inter-se-aduersantibus verbis; ego autem primus coepi irasci. Sin autem vnquam in vnum consultabimus, non

380 amplius postea Troianis dilatio excidii erit, ne tantillum quidem. Nunc autem abite pransum, ut conferamus pugnam: bene quidem quisque hastam acuito, bene et scutum parato, bene vero quisque equis prandium dato veloces-pedes-habentibus, bene vero quisque currum

385 undique explorans, pugnam meditator: ut per totum diem horrendo cernamus Marte. Nulla enim cessatio intercedet, ne tantillum quidem: nisi nox veniens diremerit ardorem virorum. Sudabit quidem multorum lorum circum pectora scuti, circumtegentis hominem, circum autem
390 lanceam manum fatigabuntur: sudabit et multorum equus, politum currum trahens. Quem autem ego seorsum a pugna volentem videro manere apud naues recurvas, non ei postea auxilium erit ad effugiendum canes alitesque."

Sic dixit: Argiui vero altum clamahant, sic
395 ut quando fluctus ad littus altum cum *eum* admonerit Notus ingruens procurrenti scopulo; quem nunquam fluctus relinquunt, quibusvis ventis *stantibus*, quando hinc vel illinc oriantur. Surgentes autem ruebant, dispersi per naues, fumumque excitabant per tentoria, et
400 prandium fumebant. Alius autem alii sacrificabat deorum semper-existentium, orans ut mortem fugeret, et discrimen pugnae. Atque *ipse* bouem sacrificavit rex virorum Agamemnon pinguem; quinquennem, praepotenti Saturnio; vocavitque senes optimates omnium-Graecorum:
405 Nestorem quidem primum, et Idomeneum regem, ac deinde Aiaces duos, et Tydei filium; lex-

tum autem Vlyſſem, Ioui cōſilio aequalem.
 Spontaneus vero ei venit bello ſtrenuus Mene-
 laus: norat enī in animo, fratrem epulas
 410 parare. Bouem itaque circumſteterunt, et mo-
 las ſuſtulerunt. Inter hos autem orans dixit
 rex Agamemnon: „Iupiter glorioſiſſime, maxi-
 me, atraſ-nubes-cogens, in aethere habitans,
 ne prius ſol occidat, et tenebrae adueniant,
 quam ego pronum deiecero Priami palatium
 415 ardens, exuſſeroque igni infeſto portas; He-
 ctoream vero loricam circa pectora diſcidero,
 ferro ruptam; multique circa ipſum focii proni
 in pulueribus mordicus prehendant terram!“

Sic dixit: nec tamen ei annuebat Saturnius;
 420 verum hic accepit quidem ſacrificia, aerum-
 nam vero ei maiorem etiam deſtinabat. Cae-
 terum poſtquam precati ſunt, et molas proiece-
 runt, *cervicem* retro egerunt quidem primum,
 et iugularunt, et extoriarunt, femoraque ex-
 ſecuerunt, adipeque cooperuerunt, omento
 duplicato; ſuper ipſis autem fruſta cruda poſue-
 425 runt: et haec quidem lignis-ſiſſis-ſine-ſoliis
 adurebant: viſcera autem *verubus* fixa tene-
 bant ſuper ignem. Tum poſtquam femora exu-
 ſta erant, et viſcera guſtarant, in fruſta parua
 vtique conciderunt caetera, et verubus tranſfixe-
 runt, aſſaueruntque ſcite, detraxeruntque om-
 430 nia. Atque, vbi ceſſarant ab opere, appa-
 verantque conuiuium, epulati ſunt, nec quic-
 quam animus indignit epuli aequalis. Porro,
 poſtquam potus et cibi appetentiam exemerant,
 his loqui incipiebat. Gerenius eques Neſtor:

„Atrida gloriosissime, rex virorum, Agamemnon,
 435 ne nunc diutius hic tempus teramus, neque diu
 differamus rem, quam *peragendam* deus in ma-
 nus dat. Sed age, praecones quidem Achiuo-
 rum aereas-loricas-habentium copias praeco-
 nio congregent ad naues: nos autem conferti
 440 ita per exercitum amplum Achiuorum eamus,
 ut ocyus cieamus acrem Martem.“

Sic dixit: neque renuit rex virorum Aga-
 memnon. Statim praeconibus argutis imperauit,
 conuocare ad pugnam comantes Achiuos. Hi
 quidem conuocarunt, illi autem congregati sunt
 445 valde celeriter. Qui autem circum Atridem
erant reges Iouis alumni, properabant *ordines*
distinguentes; inter eosque, caeliis oculis Mi-
 nerua, aegidem habens valde pretiosam, senii
 expertem, immortalemque; *ex* qua centum fim-
 briae totae-aureae suspensae erant, omnes be-
 ne contextae; centum-boum *nummorum* vna-
 450 quaeque. Cum hac impetum faciens percurrere-
 bat exercitum Achiuorum, concitans ad eun-
 dum, roburque excitauit vniuscuiusque in
 pectore, ut indefinenter bellarent et pugnarent.
 His itaque statim bellum dulcius factum est, quam
 redire in nauibus cauis dilectam in patriam
 terram.

455 Velut ignis edax comburit immensam syluam,
 montis in verticibus; proculque apparet splen-
 dor: sic, his gradientibus, ab aere admirando
 fulgor vndique collucens per aërem coelum
 ascendit. Horum porro, sicut auium volatiliū
 460 gentes multae, anserum vel gruū, vel cygno-

rum longa - colla - habentium, Afio in prato,
 Caystri circa fluenta, huc et illuc volitant, ex-
 ultantes alis, cum clangore, aliorum ante
 alios confidentium, resonatque pratum: sic
 465 horum gentes multae a nauibus et tentoriis in
 planitiem profundebantur Scamandriam; ac terra
 terribiliter resonabat sub pedibus ipsorumque et
 equorum. Steterunt autem in prato Scaman-
 drio florido infiniti, quot folia et flores na-
 scuntur tempore-verno. Veluti muscarum fre-
 470 quentium gentes multae, quae per caulam pa-
 storalem errant, tempore verno, quando lac
 vasa rigat: tot contra Troianos comantes Achi-
 vi in campo stabant, profligere eos cupientes.
 Hos autem, ut greges magnos caprarum caprarii
 475 facile distinguunt, postquam in pascuis commixti
 sunt: sic hos ductores *sui* in ordines redige-
 bant huc et illuc, ut ad praelium irent: inter
 eos autem rex Agamemnon, oculis et capite si-
 milis Ioui gaudenti-fulmine, Marti autem bal-
 480 teo, pectore vero Neptuno. Veluti bos in ar-
 mento longe eximius est inter omnes taurus;
 (hic enim boues inter excellit congregatas;)
 talem Atridem fecit Iupiter die illo, insignem
 inter multos et eximium heroas.

Dicite nunc mihi, Musae, coelestes domos
 485 tenentes, (vos enim deae estis, adestisque, sci-
 tisque omnia; nos vero famam solum audi-
 mus, neque quicquam scimus:) qui duces Da-
 naorum et principes fuerint. Multitudinem au-
 tem *militum* non ego dixero, neque nomina-
 vero, ne si mihi decem quidem linguae, de-

490 cemque ora sint, vox autem frangi-nescia,
aereumque mihi cor inlit; nisi coelestes Musae,
Iouis Aegiochi filiae, commemorent quot sub
Jlium venerint. Principes utique nauium di-
cam, nauesque vniuersas.

Boeotis quidem Peneleus et Leitus impera-
495 bant, Arcefilasque, Prothoënorque, Clonius-
que, quique Hyrien colebant, et Aulidem
petrosam, Schoenumque, Solumque, iugo-
samque Eteonum, Thespian, Graeamque et
spatiosam Mycaleffum; quique circum Harma
500 habitabant, et Ilesium, et Erythras, quique
Eleonem tenebant, et Hysten, et Peteonem,
Ocaleam, Medeonemque bene aedificatam urbem,
Copas, Eutresinque, columbisque abundantem
Thisben; quique Coroneam, et herbosam Ha-
liartum, quique Plataeam tenebant, et qui Glis-
505 santem incolebant, quique Hypothebas habi-
tabant, bene aedificatam urbem, Onchestum-
que, sacrum Neptunium, pulcrum lucum; qui-
que vuis abundantem Arnen habitabant, quique
Mideam, Nissamque eximiam, Anthedonamque
remotissimam; horum quidem quinquaginta na-
510 ves venerant, quarum vnamquamque iuuenes
Boeotii centum et viginti conscenderant. Qui
vero Aspledonem habitabant, et Orchomenum
Minyeum, his imperabat Ascalaphus et Ialme-
nus, filii Martis, quos peperit Astyoche, in
domo Actoris Azidae, virgo verecunda, supe-
515 riorem partem domus cum ascendisset, ex Mar-
te forti: hic enim ipsi accubuit furtim. Horum
autem triginta cauae naues ibant ordinibus.

Porro, Phocensibus Schedius et Epistrophus imperabant, filii Iphiti magnanimi Naubolidae; qui Cyparissum tenebant, Pythonemque petrosam, Crissamque eximiam, et Daulidem et Panopeum, quique Anemoriam, et Hyampolin circumhabitabant, quique apud fluuium Cephissum nobilem habitabant, quique Lilaeam tenebant, fontem ad Cephissi: hos autem simul
 525 quadraginta nigrae naues sequebantur. Hi quidem Phocensium ordines constituebant circumerentes. Boeotos autem prope, ad laevam armabantur.

Locrensis autem erat dux, Oilei *filius*, velox Ajax, (minor, nequaquam tantus, quantus Telamonius Ajax, sed multo minor; parvus quidem erat, lineum thoracem gestans,
 530 hastae autem peritia eximius erat *inter* omnes Graecos et Achiuos.) Qui Cynumque colebant, Opoentemque, Calliarumque, Bessamque, Scarphenque, et Augias amoenas, Tarphenque, Throniumque, Boagrii circa fluentia: hunc autem simul quadraginta nigrae naues sequebantur
 535 Locrensiū, qui habitant ultra sacram Euboeam.

Qui autem Euboeam tenebant, robur spirantes Abantes, Chalcidemque, Eretriamque, abundantemque visus Histiaeam, Cerinthusque maritimam, Diique altam urbem, quique Carystum tenebant, et qui Styra habitabant: horum utique dux erat Elephenor, soboles Martis, Chalcodontiades, magnanimorum princeps Abantum: hunc autem simul Abantes sequebantur

veloces, occipite comantes, bellatores, docti
porrectis hastis fraxineis thoraces dirumpere
545 hostium circa pectora; eumque simul quadra-
ginta nigrae naues sequebantur.

Qui porro Athenas tenebant, bene aedifica-
tam urbem, ciuitatem Erechthei magnanimi,
quem olim Minerua nutriuit, Iouis filia, ab
alma Tellure editum, et Athenis collocauit, suo
550 in pingui templo: vbi ipsam tauris et agnis
placant filii Atheniensium, circumuolutis annis.
His vtique praeerat filius Petei Menestheus.
Huic haud quisquam similis inter terrestres fuit
vir, in instruendis curribus et viris scutatis:
555 Nestor solus aequabat: hic enim aetate grandior
erat. Hunc autem simul quinquaginta nigrae
naues sequebantur.

Aiax autem ex Salamine ducebat duodecim
nanes, constituitque ducens, vbi Atheniensium
stabant phalanges.

Qui autem Argosque tenebant, Tirynthem-
560 que bene-munitam, Hermionen, Asinenque,
profundum sinum occupantes, Troezenem, Eïo-
nasque, et vitibus-conlitam Epidaurum, qui-
que tenebant Aeginam, Mafetemque, iuuenes
Achiuorum: his porro praeerat bello strenuus
Diomedes, et Sthenelus, Capanei inclyti dile-
565 ctus filius: cum his vero simul Euryalus tertius
ibat similis-deo vir, Mecistei filius Talaïoni-
dae regis. Vniuersis autem praeerat bello stre-
nuus Diomedes: hosque simul octoginta nigrae
naues sequebantur.

Qui autem Mycenae tenebant, bene-aedifi-
 570 catam urbem, opulentamque Corinthum, be-
 neque structas Cleonae, Orniaeque colebant,
 Araethyreamque amoenam; et Sicyonem, ubi
 Adrastus primum regnavit; quique Hyperesiam-
 que et excelsum Gonoëssam, Pellenemque tene-
 575 bant, et Aegium incolebant, et per omnem
 oram maritimam, et circa Helicem spatiosam:
 horum centum navibus imperabat rex Agamem-
 non, Atrides: simul hunc longe plurimae et
 praestantissimae copiae sequebantur; ipse autem
 inter eos indutus erat splendido aere, gloria
 exultans, quod omnes inter elucebat heroas:
 580 quoniam maximus erat; longeque plurimas du-
 cebat copias.

Qui autem tenebant montibus clausam Laca-
 daemona magnam, Pharique, Spartamque,
 abundantemque columbis Messam, Brysiasque
 habitabant, et Augias amoenas, quique Amyclas
 585 tenebant, Helosque maritimam urbem, quique
 Laan tenebant, et Oetylum circumhabitabant:
 horum eius frater praeerat praelio strenuus Me-
 nelaus sexaginta navibus; seorsum vero arma-
 bantur; interque eos ipse ibat sua animosa vir-
 tute fretus, adhortans ad bellum; maxime vero
 590 cupiebat animo vlcisci Helenae raptumque ge-
 mitusque.

Qui autem Pylumque colebant, et Arenen
 amoenam, et Thyrium, Alphei vadum, et bene
 aedificatum Aepy, et Cyparisseentem, et Am-
 phigeniam habitabant, et Pteleum, et Helos, et
 595 Dorion: ubi etiam Musae occurrentes Thamy-

rim Threïcium priuarunt cantu, ex Oechalia
 venientem, ab Euryto Oechaliensi: afferebat
 enim gloriabundus se relaturum victoriam, si vel
 ipsae Musae canerent, filiae Iouis Aegiochi:
 at illae iratae caecum fecerunt, sed et cantum
 600 diuinum ademerunt, et obliuisci-fecerunt artem-
 pulsandi-citharam. His porro praeerat Gere-
 nius eques Nestor; cum eo autem nonaginta
 cauae naues ordine proficiscebantur.

Qui autem tenebant Arcadiam, sub Cyllenes
 montem altum, Aepytium prope monumentum,
 605 vbi viri cominus-pugnantes: qui Pheneumque
 incolebant, et Orchomenum pecorosum, Ri-
 penque, Stratienque, et ventosam Enispen, et
 Tegeam tenebant, et Mantineam amoenam,
 Stymphalumque tenebant, et Parrhasien cole-
 bant: horum imperabat Ancaeï filius rex Aga-
 610 penor sexaginta nauibus: multi autem in na-
 vem vnamquamque Arcades viri conscenderant,
 periti rei-militaris. Ipse enim eis dederat Rex
 virorum Agamemnon naues bene-transstratas,
 vt transfretarent super nigrum pontum, Atri-
 des: quoniam non ipsis res maritimae erant
 curae.

615 Qui autem Buprasiumque et Elidem nobilem
 habitabant, quantum agri Hyrmine et Myrsi-
 nus extrema, Petraque Olenia, et Alisium in-
 tus continet, horum vtique quatuor duces erant,
 decem vero virum vnumquemque naues seque-
 bantur veloces, multique eas conscenderant Epei.
 620 His quidem Amphimachus et Thalpius praeerant,
 filii, alter quidem Cteati, alter autem Euryti

Actorionis: istis vero Amaryncides imperabat fortis Diores: quartisque praeerat Polyxenus deo similis, filius Agasthenis, Augeadae regis.

- 625 Qui autem *venerunt* ex Dulichio, Echinadibusque sacris infulis, quae sitae sunt trans mare, Elidis e regione; his utique praeerat Meges, aequalis Marti, Phylides, quem genuit Iovi dilectus rei curulis studiosus Phyleus, qui olim in Dulichium migrauerat patri iratus.
- 630 Hunc autem simul quadraginta nigrae naues sequebantur.

Porro Vlysses ducebat Cephallenenses magnanimos, qui Ithacam tenebant, et Neritum frondosum et Crocylea colebant, et Aegilipem asperam, quique Zacynthus tenebant, et qui

635 Samum incolebant, quique terram continentem tenebant locaque iis obiacentia incolebant: his quidem Vlysses imperabat, Ioui consilio par. Hunc autem simul naues sequebantur duodecim proras-rubras-habentes.

Aetolis autem imperabat Thoas, Andraemonis filius; qui Pleuronem colebant, et Olenum, et Pylenen, Chalcidemque maritimam,

640 Calydonemque petrosam. Non enim amplius Oenei magnanimi filii supererant, neque item amplius ipse supererat, mortuus autem erat flavus Meleager. Isti igitur summa-rerum erat commissa, ut imperaret Aetolis; eumque simul quadraginta nigrae naues sequebantur.

- 645 Cretensibus autem Idomeneus hasta clarus praeerat, qui Gnoſsumque tenebant, Gorty-

nemque bene - cinctam - moenibus, Lyctum,
Miletumque, et albicantem Lycastum, Phaestum-
que Rhytiumque, vrbes bene-habitas, caeteri-
que, qui Cretam centum - vrbium incolebant.

650 His vtique Idomeneus hasta - clarus praeerat,
Merionesque par Marti homicidae: hos autem
simul octoginta nigrae naues sequebantur.

Tlepolemus autem Heraclides, fortisque ma-
gnusque, ex Rhodo nouem naues ducebat Rho-
655 diorum magnanimorum, qui Rhodum incolebant
trifariam instructi, Lindum, Ialysumque, et albi-
cantem Camirum: horum quidem Tlepolemus ha-
sta - clarus dux erat, quem peperit Astyochea for-
titudini Herculeae; quam *uxorem* duxerat (*Her-*
660 *cules*) ex Ephyra, fluuio a Sellēnte, depopu-
latus vrbes multas Iouis - alumnorum iuuenum.
Tlepolemus autem, postquam vtique nutritus fue-
rat in domo bene - extracta, illico patris sui
dilectum auunculum interfecit iam senescen-
tem Licymnium, sobolem Martis: statim igitur
naues compegit, multasque copias cum coëgisset,
665 abiit fugiens per mare; minati enim ei fuerant
alii filii nepotesque fortitudinis Herculeae. At-
que hic Rhodum venit errans, aerumnas perpes-
sus. Trifariam autem *distincti* habitant tribu-
tim, et dilecti fuerunt Ioue, qui diis et ho-
670 minibus imperat; et ipis ingentes diuitias im-
pluerat Saturnius.

Nireus porro ex Syma ducebat tres naues
aequales; Nireus, Aglaëaeque filius Charopique
regis; Nireus, qui formosissimus vir ad Ilium
venit, caeterorum Danaorum, post laudatissi-
Hom. Il. Vol. III. D

675 *mun* Peliden; sed imbellis erat, paucaeque
eum sequebantur copiae.

Qui vero Nisyrumque tenebant, Crapathum-
que, Casumque, et Coon, Eurypyli urbem,
insulasque Calydnas, his Phidippusque et An-
tiphus praeerant, Thessali filii duo, Herculis-
680 filii regis; horum autem triginta cauae naues
ordine ibant.

Nunc verb*o* istos, quotquot Pelasgicum Ar-
gos habitabant, quique Alon, quique Alopen,
quique Trachinem colebant, quique tenebant
Phthiam, et Helladem pulcras - mulieres - ha-
bentem, Myrmidones autem vocabantur, et
685 Hellenes, et Achaei: horum utique quinquaginta
nauib*us* erat dux Achilles. Verum hi non
pugnam horrifonam curabant; non enim erat,
qui ipsos in ordinibus duceret; otiabatur enim
ad naues pedibus - velox nobilis Achilles, ob
690 puellam iratus Briseidem bene comatam, quam
ex Lyrnesso ceperat multos perpessus labores,
Lyrnessum depopulatus, et muros Thebarum:
quin et Mynetem deiecit et Epistrophum bellicosos,
filios Eueni, Selepiadae regis: ob
istam is otiabatur moerens, cito autem se erectu-
rus erat.

695 Quique tenebant Phylacen, et Pyrasum flori-
ridam, Cereris sacrum - locum, Itonemque
matrem ouium, maritimamque Antronem, et
Pteleum herbosam: horum utique Protefilaus
bellicosus dux - erat, dum viueret; tunc vero
700 iam detinebat eum terra nigra. Eius autem
ambas - laceratas - genas vxor in Phylace relict*a*

erat, et domus semiperfecta; eum enim interfecit Dardanus vir, de naui defilientem longe primum Achiuorum. Et tamen ne isti quidem sine duce erant; desiderabant quidem ducem suum priorem; sed ipsos ordinabat Podarces, 705 proles Martis, Iphicli filius diuitis - pecore Phylacidae, frater germanus magnanimi Protefilai, minor natu: erat vtique maior natu et fortior heros Protefilaus bellicosus: at neutiquam copiae eius indigebant duce; desiderabant tamen 710 ipsum strenuum *Protesilaum*; hunc autem simul quadraginta nigrae naues sequebantur.

Qui vero Pheras colebant apud Boebeïdem lacum, Boehen, et Glaphyras, et bene-aedificatam Iacolcum; horum imperabat Admeti dilectus filius vndecim nauibus Eumelus, quem ex Admeto peperit praestantissima mulierum 715 Alcestis, Peliae filiarum forma praestantissima.

Qui autem Methonen et Thaumaciam colebant, et Meliboeam tenebant, et Olizonem asperam, horum Philoctetes praeerat, arcu peritus, septem nauibus; remigesque in vnam- 720 quamque quinquaginta conscenderant, arcu periti ad fortiter pugnandum. Ceterum ille in insula iacebat ingentes dolores perferens, Lemno in diuina, vbi ipsum reliquerant filii Achiuorum, vlcere laborantem tetro perniciosi hydri. Ibi ille iacebat moerens: cito autem recordaturi 725 erant Argiui apud naues Philoctetae regis. Et tamen ne isti quidem sine duce erant, desiderabant tamen ducem suum, sed Medon ordina-

bat, Oïlei spurius filius, quem peperit Rhena
ex Oïleo vrbium - euerfore.

Qui autem tenebant Triccam, et Ithomen mon-
730 tosam, quique tenebant Oechaliam, vrbem Eu-
ryti Oechalienfis: horum duces erant Aesculapii
duo filii, medici boni, Podalirius et Machaon;
cum his autem triginta cauae naues ordine ibant.

Qui vero tenebant Ormenium, quique fon-
735 tem Hypeream, et qui tenebant Asterium,
Titanique albos vertices, horum dux erat Eu-
rypylus, Euaemonis praeclarus filius; hunc
autem simul quadraginta nigrae naues seque-
bantur.

Qui vero Argissam tenebant, et Cyrtonen
colebant, Orthen, Elonenque, vrbemque Olo-
740 ossonem albam: his itidem praeerat firmus bel-
lator Polypoetes, filius Pirithoi, quem immor-
talis genuit Iupiter: hunc utique ex Pirithoo
peperit inclyta Hippodamia eo die, quo Cen-
tauros vltus est hispidos; eosque ex Pelio pe-
745 pulit, et ad Aethicas *vsque* abegit: non solus;
vna cum eo Leonteus, soboles Martis, filius
magnanimi Coroni Caenidae; hos autem simul
quadraginta nigrae naues sequebantur.

Guneus vero ex Cypho ducebat duas et vi-
ginti naues: hunc autem Enienes sequebantur,
750 firmique bellatores Peraebi, qui circa Dodo-
nam valde frigidam domicilia posuerant, qui-
que circa amoenum Titaresium arua colebant,
qui in Penëum immittit pulcre-fluentem aquam,
nec ille Peneo commiscetur argenteos -vortices-
habenti, sed ipsum in summo supernatat, vel-

755 uti oleum; iuramenti enim gravis, Stygis
 aquae, est riuus.

Magnetibus vero praeerat Prothous Tenthre-
 donis filius, qui circa Peneum et Pelion fron-
 dosum habitabant; his quidem Prothous velox
 dux - erat; hunc autem simul quadraginta ni-
 grae naues sequebantur.

760 Hi vtique duces Danaorum et principes erant.
 Quis iam horum praestantissimus fuerit, tu mihi
 dic, Musa, ipforum, et equorum, qui simul
 Atridas sequebantur? Equae quidem multo prae-
 stantissimae erant Pheretiadae, quas Eumelus
 765 agitabat, pedibus veloces, aues veluti, eius-
 dem pili, eiusdem aetatis, *quasi* ad perpendi-
 culum dorso pares: quas in Pieria aluit ar-
 genteum - arcum - gestans Apollo, ambas foe-
 minas, terrorem pugnae ferentes. Virorum au-
 tem longe praestantissimus erat Telamonius Ajax,
 tamdiu dum Achilles in ira permanebat; is enim
 770 multo fortissimus erat, et equi, qui ferebant
 laudatissimum Pelidem. Sed hic quidem in na-
 vibus recuruis per - pontum - transeuntibus oti-
 abatur, iram fouens *aduersus* Agamemnonem,
 pastorem populorum, Atridam; copiae vero
 ad littus maris discis delectabantur et hastili-
 775 bus iaculantes, arcubusque: equique apud
 currus suos singuli lotum depascentes, palu-
 streque apium, stabant: currus autem bene-
 tecti iacebant dominorum in tentoriis; illi
 vero ducem bellicosum desiderantes vagabantur
 huc et illuc per castra, neque pugnabant.

780 Hi vero ibant, veluti si igni solum omne
 depasceretur, terraque subtus gemiscebatur, Ioue
 veluti fulminibus - gaudente irato, quando cir-
 ca Typhoëum terram verberat in Arimis, vbi
 dicunt Typhoëi esse cubile: sic utique horum
 785 sub pedibus multum gemiscebatur terra gradien-
 -tium; valde vero velociter pertransibant campum.

Troianis autem nuntia venit pedibus - ventos
 aequans, velox Iris, a Ioue Aegiocho, cum
 nuntio tristi. Illi vero conciones habebant in
 Priami vestibulis omnes simul congregati, tam
 790 iuvenes, quam senes. Prope autem stans allo-
 cuta est pedibus - velox Iris; assimulauerat autem
 se voce filio Priami Politaë, qui Troianorum
 speculator sedebat, pedum velocitate fretus,
 tumulto in summo Aëfyetæ senis, obseruans
 quando a nauibus impetum facerent Achiui;
 795 huic se cum assimulasset, alloquuta est pedibus -
 velox Iris:

„O senex, semper tibi sermones cordi sunt
 multi, sicut olim, quum pax esset; praelium
 autem *nunc* ineuitabile instat. Equidem per-
 saepe praeliis interfui virorum, sed numquam
 800 tales tantasque copias vidi; prorsus enim fo-
 liis similes, vel arenis, gradiuntur *per* cam-
 pum, praeliaturi circa urbem. Hector, tibi
 vero potissimum mando hoc modo facere:
 (multi enim per urbem magnam Priami auxi-
 liares *sunt*, aliaque aliorum lingua late - di-
 805 sperforum hominum *est*;) his unusquisque vir
 imperet, quibus princeps est; eorumque dux
 sit, ordinans *suos* ciues.“

Sic dixit: Hector autem minime deae orationem ignorauit, statimque dimisit concionem; ad arma vero ruebant. Totae autem aperiebantur portae, et foras ruebant copiae, pedestres pariter, et curules: multusque tumultus coortus est.

Est vero quidam ante urbem collis editus, in planitie seorsum, circumuius vndequaque: quem quidem homines Batiëam vocant, immortales autem sepulcrum agillimae Myrinnēs: 815 illic tunc Troianique in ordines discreti sunt, et auxiliares.

Troianis quidem dux erat magnus expedite pugnam - ciens Hector Priamides: cum hoc quam plurimae et fortissimae copiae armabantur, promptae hastis.

Dardaniis porro imperabat strenuus filius Anchisae, Aeneas; quem ex Anchisa peperit diua Venus, Idae in iugis, dea cum mortali cubans; non solus; cum eo duo Antenorē filii, Archilochusque, Acamasque, pugnae periti omnigenae.

Qui vero Zeleam habitabant sub pedem imum 825 Idae, diuites, bibentes aquam profundam Aesepi, Troiani; his porro praeerat Lycaonis clarus filius, Pandarus, cui etiam arcum Apollo ipse dederat.

Qui autem Adrasteamque tenebant et ciuitatem Apaesi, et Pityeam tenebant, et Tereae 830 montem altum: his imperabat Adraustusque et Amphius lineum - thoracem gestans, filii duo Meropis Percosii, qui supra omnes nouerat

vaticinia, neque suos filios sinere volebat proficisci in bellum homines-perdens; ipsi vero ei non paruerunt; Fata enim eos agebant atrae mortis.

835 Qui vero Percoten et Practium incolebant, et Sestum et Abydum tenebant, et nobilem Arishen, his porro Hyrtacides praefectus erat Asius, princeps virorum, Asius Hyrtacides, quem ex Arisba ferebant equi splendidi, magni, fluuio a Selleente,

840 Hippothous vero ducebat gentes Pelasgorum - hastis - exercitatorum, eorum qui Larissam glebosam habitabant: his praeerat Hippothousque, Pylaeusque, proles Martis, filii duo Lethi Pelasgi Teutamidae.

Caeterum Thracas ducebat Acamas, et Pirus heros, quotquot Hellespontus aestuosus intus continet.

Euphemus vero dux Ciconum erat bellicosorum, filius Troezeni, Iouis alumni, Coadae, [i. e. ex Cea nati.]

Porro Pyraechmes ducebat Raeonas curuis-arcubus - vtentes, procul ex Amydone, ab 850 Axio late fluente, Axio, cuius limpidissima aqua diffunditur *super* terram,

Paphlagonibus vero praeerat Pylaemenes animoso pectore, ex Enetis, vnde mularum genus agrestium, qui Cytorum tenebant, et Sesamum incolebant, circaque Parthenium fluuium 855 inclytas domos habitabant, Cromnamque, Aegialumque, et excelsos Erythinos.

At Halizonibus Hodijs et Epistrophus imperabant, procul ex Alybe, vnde argenti est origo.

Myſis vero Chromis praeerat, et Ennomus
 augur; ſed non auguriis effugit mortem nigram,
 860 verum ſtratus eſt ſub manibus velocis Aeacidae
 in fluuio, vbi quidem Troianos contrucidabat
 etiam alios.

Phorcys porro Phrygios ducebat et Aſcanius
 deo ſimilis, procul ex Aſcania; ardebant vero
 praelio pugnare. Maeonibus porro Meſthlesque
 865 et Antiphus duces erant, filii Pylaemenis,
 quos Gygaea peperit palus, qui etiam Maeonea
 ducebant ſub Tmolo natos.

Nafes porro Caribus praeerat barbare-lo-
 quentibus, qui Miletum tenebant, Phthiro-
 rumque montem frondolum, Maeandrique flu-
 870 enta, Mycalesque alta cacumina. His vtique
 Amphimachus et Naſtes praeerant, Naſtes, Am-
 phimachusque, Nomionis clari filii, qui et au-
 rum geſtans ad bellum ibat, velut puella, ſtul-
 tus; neque omnino ipſi hoc depulit acerbum in-
 teritum; ſed ſtratus eſt ſub manibus velocis
 875 Aeacidae in fluuio; aurum vero Achilles ab-
 tulit belli peritus.

Sarpedon autem praeerat Lyciis, et Glaucus
 laudatiſſimus, procul ex Lycia, Xantho a
 vorticola.

I L I A D I S

LIBER III.

At postquam instructi fuerunt vna cum ducibus
quique; Troiani quidem *cum* clangoreque, cla-
moreque incedebant, aues veluti: sicut clan-
gor gruum procedit in aëre longe, quae post-
quam scilicet hyemem effugerunt et immensum
5 imbrem, *cum* clangore eadem volant supra
Oceani fluentia, hominibus Pygmaeis caedem
et mortem ferentes: aëriae quippe eae noxium
conflictum inferunt. At proficiscebantur *cum*
silentio robur spirantes Achiui, in animo ge-
10 stientes opem ferre sibi inuicem. Quemadmo-
dum *cum* montis verticibus Notus offudit nebu-
lam, pastoribus nequaquam gratam, furi au-
tem etiam nocte magis opportunam, et eous-
que quis *cum* prospicit, quousque lapidem iacit:
sic horum sub pedibus puluis excitabatur turbi-
dus euntium; valde enim celeriter pertransi-
bant campum.

15 Hi vero quum iam prope erant se inuicem
inuasuri, Troianis quidem in - prima - acie-
erat Alexander diuina - forma - praeditus pardi
pellem humeris gestans et incuruos arcus, et
ensem: is porro hastilia duo praefixa aere
vibrans, Graecorum prouocabat quosque for-

20 tissimos, *ut* contra *se* dimicarent in saeva
pugna.

Hunc igitur postquam animaduertit bellicosus
Menelaus incedentem ante agmen, magnis
passibus gradientem: sicut leo gauisus est, qui
magnum in corpus inciderit, nactus aut cer-
25 vum cornutum, aut agrestem capram, esu-
riens; auide enim deuorat, etiamsi ipsum inse-
quantur velocesque canes, florentesque iuuenes;
sic gauisus est Menelaus Alexandrum diuina-
forma praeditum oculis conspicatus; cogitabat
enim vlturum se virum sceleratum; statim ita-
que de curru cum armis defiliit humi.

30 Illum autem postquam animaduertit Alexan-
der diuina - forma - praeditus in prima - acie
apparentem, perculsus est suo corde; retroque
sociorum in agmen recessit, mortem euitans.
Vt scilicet cum quis draconem conspicatus resi-
liens fugit montis in saltibus, subtusque tre-
35 mor occupauit artus, retroque recessit, pallor-
que eius cepit genas: sic retro in agmen se
recepit Troianorum superbiorum metuens Atrai
filium Alexander diuina - forma - praeditus.

Hunc autem Hector obiurgauit conspicatus,
probrosus verbis: „Infelix Pari, forma praestan-
40 tissime, mulierose, deceptor, utinam non na-
tus fuisses, aut nuptiarum - experts periisses. Sa-
ne illud mallet, et quidem multo vtilius esset,
quam te sic dedecus esse et turpi spectaculo om-
nibus. Certe cachinnantur comantes Achiui,
suspicati egregium propugnatorem esse, quoniam
45 venusta species tibi inest: sed non est vis ani-

mo, neque vllum robur. Num talis cum sis,
 in pontum - transeuntibus nauibus mare emen-
 sus, fociis caris coactis, inuisens exteros,
 mulierem formosam abduxisti ex Apia terra,
 50 sponsam viri bellicosi *Menelai*, patrique tuo
 magnum detrimentum, ciuitatique, totique po-
 pulo, inimicis quidem gaudium, dedecus au-
 tem tibi ipsi? Nonne verò sustinueris bellicosum
 Menelaum? Nosses vtique qualis viri teneas flo-
 rentem vxorem, Non tibi profuerit cithara, et
 55 dona Veneris, et coma et species; cum in pul-
 verem prouolutus fueris! Sed valde Troiani *sunt*
 ignaui: *alias* certe iam lapideam indutus esses
 tunicam, *tot* malorum gratia, quae patraasti.“

Hunc autem vicissim alloquutus est Alexan-
 der diuina - forma - praeditus; „Hector, quo-
 niam me iure increpasti, non iniuria — *feram*;
 60 semper tibi cor, securis veluti, est indomitum,
 quae penetrat lignum, a viro *acta*, qui arte
lignum nauale exscindat, augetque viri impe-
 tum; sic tibi in praecordiis intrepidus animus
 est. Ne mihi dona amabilia exprobra aureae
 65 Veneris: neutiquam aspernanda sunt deorum
 praeclara dona, quaecunque ipsi dederint,
 suo arbitrio autem non quiuis ceperit. Nunc
 vero, si me vis bellare et pugnare, caeteros
 quidem sedere - facias Troianos et omnes Achi-
 vos, me autem in medio et bellicosum Mene-
 70 laum committite, de Helena et opibus omni-
 bus vt pugnemus, Vter autem vicerit, supe-
 riorque fuerit, opes acceptas penitus omnes,
 mulieremque, domum abducatur; vos autem

caeteri, amicitia et foedere firmo percusso,
habitatis Troiam glebosam; illi vero redeant
75 ad Argos equis *pascendis* aptum, et Achaiam
pulcras - mulieres - habentem.“

Sic dixit; Hector vero gaudens est valde, ser-
mone audito, et in medium progressus, Troiano-
rum cohibuit phalanges, media hasta prehensa;
illi autem resederunt omnes. In hunc autem sa-
80 gittas dirigebant comantes Achiui, missilibus-
que, collineantes, lapidibusque petebant. Sed
alte clamavit Rex virorum Agamemnon:

„Continete vos, Argini, ne iaculemini,
filii Achiuorum: pollicetur enim se aliquid di-
cturum expedite - pugnam - ciens Hector.“

Sic dixit. Illi vero abstinerunt a pugna,
85 silentesque facti sunt confestim; et Hector in-
ter virosque locutus est:

„Audite ex me, Troiani, et bene - ocreati
Achiui, sermonem Alexandri, cuius causa bel-
lum ortum est. Caeteros quidem iubet Troia-
nos et omnes Achiuos arma pulcra deponere
90 super terram aliam; se vero in medio et bel-
licosum Menelaum, solos de Helena et opibus
omnibus pugnare; vter autem vicerit, supe-
riorque fuerit, opes acceptas penitus omnes,
mulieremque domum abducatur; caeteri autem
amicitiam et foedera firma feriamus.“

95 Sic dixit; illi autem omnes taciti facti sunt
silentio. Inter illos vero itidem locutus est
bello strenuus Menelaus:

„Audite nunc et me; maxime enim dolor
iniuriae incessit animum meum; censeo autem

diremtum - iri iam Argiuos et Troianos; quo-
 100 niam mala multa passi estis propter meam *bel-*
landi caussam, et Alexandri propter ausum, *quo*
laceffuit; nostrum vero vtri mors et fatum
 paratum est, moriatur: caeteri autem dirima-
 mini citissime. Adferte vero agnos, alterum al-
 bum, alteram vero nigram, Terraeque, et
 105 Soli; Iouique nos adferemus alium. Adducite
 autem Priami vim, [*Priamum.*] vt foedus feriat
 ipse; quoniam ei filii foedifragi *sunt* et infidi;
 ne quis transgressionem Iouis foedus violet. Sem-
 per autem iuniorum virorum animi leues sunt:
 quibus vero senex interfuerit, *in iis* simul prae-
 110 terita et futura prospicit, vt quam optime in-
 ter vtrosque transigatur.

Sic dixit; at grauissi sunt Achiui Troianique,
 sperantes *se* finem facturos aerumnosi belli. Et
 currus quidem coërcuerunt in ordines, descende-
 runt, autem ipsi, armaque exuerunt, quae quidem
 115 deposuerunt in terra prope se inuicem; exi-
 guum autem erat hinc inde terrae - spatium.

Hector vero ad urbem duos praecones misit
 festinanter, *qui* agnosque adferrent, Priamum-
 que vocarent. At Talthybium misit Rex Aga-
 memnon, naues ad cauas vt iret, et agnum
 120 iussit adferre; ille vero haud fuit dicto non
 audiens Agamemnoni nobili.

Iris autem Helenae candidas - vlnas habenti
 nuntia venit, assimulata glori, Antenoridae
 vxori, quam Antenorides habebat Rex Helicaon,
 Laodicen, Priami filiarum forma praestantissimam.
 125 Eamque inuenit in domo. Ea vero magnam te-

lam texebat, duplicem, splendidam; multos-
que intexebat labores Troianorumque equum-
domitorum et Achiurum aere-loricatorum,
quos sui causa sustinebant a Martis mani-
bus. Prope autem stans allocuta est pedibus
velox Iris:

130 „Huc veni, nympha cara, vt admiranda
facta spectes Troianorumque equum-domito-
rum et Achiurum aere-loricatorum: qui
prius sibi inuicem inferebant lacrymosum bel-
lum in campo, perniciosae cupidi pugnae:
iam vero sedent taciti, (bellumque cessat,) 135
scutis innixi, iuxtaque hastae longae fixae sunt;
at Alexander et bellicosus Menelaus longis ha-
stis pugnabunt de te; ei vero, qui vicerit,
cara vocaberis vxor.“

Sic locuta dea, dulce desiderium iniecit
140 animo virique prioris, et vrbis, atque pa-
rentum. Protinus autem, candidis operta
velis, properauit ex gynaeceo, teneram la-
crymam effundens; non sola, simul eam et
famulae duae sequebantur, Aethra Pitthei
145 filia, Clymeneque magnis oculis. Confestim
deinde peruenerunt, vbi Scaeae portae erant.
At Priamus et Panthous et Thymoetes, Lam-
pusque, Clytiusque, Hicetaonque, soboles Mar-
tis, Vcalegonque et Antenor, prudentes ambo,
150 sedebant populi-seniores in Scaeis portis, ob
senectutem scilicet a bello cessantes; sed erant
concionatores boni, cicadis similes, quae in
sylua arbori insidentes vocem suauem emittunt;
tales utique Troianorum procures sedebant in

turri. Hi autem ut viderunt Helenam ad turrim
 155 venientem, submisit inter se verbis alatis
 dixerunt.

„Non *est* indigne ferendum, Troianos et
 bene-ocreatos Achivos tali de muliere longum
 tempus aerumnas pati: omnino immortalibus
 deabus ad adspectum similis est. Sed et sic,
 160 talis quamvis sit, in navibus redito, neque
 nobis liberisque in posterum detrimentum re-
 linquatur.

Sic dixerunt: Priamus autem Helenam vo-
 cavit voce: „Huc coram veniens, cara filia,
 affide mihi, ut videas prioremque maritum,
 affinesque, amicosque; (non mihi *tu* in causa
 165 es; dii utique mihi in causa sunt, qui mihi im-
 miserunt bellum lacrymosum Achivorum;) ut
 mihi et istum virum ingentem nomines, quis-
 nam iste sit Achivus vir ampliusque magnusque.
 Certe quidem *aliis* capite proceriores etiam alii
 sunt: pulcrum autem adeo ego nondum vidi
 170 oculis, nec adeo venerabilem; regi enim viro
 similis est.“

Huic autem Helena verbis respondit, no-
 bilissima mulierum: „Reuerendusque mihi es,
 dilecte focer, timendusque. Vtinam mors
 mihi placuisset mala, quando huc filium
 tuum secuta sum, thalamo fratribusque relictis,
 175 filiaque charissima, et coetu aequalium amabili!
 Sed haec non facta sunt: quamobrem et lacry-
 mis liqueco. Illud autem tibi dicam, quod
 ex me quaeris atque percontaris: hic qui-
 dem, Atrides *est* late imperans Agamemnon;

utramque, Rexque bonus, fortisque bellator.
 180 Lenir utique meus erat inuerecundae, liqui-
 dem erat."

Sic dixit: hunc vero senex admiratus est,
 dixitque: „O beate Atrida, laeto - fato - nate,
 fortunate, certe tibi multi sub imperio sunt iu-
 venes Achiuorum. Olim etiam Phrygiam ingres-
 185 sus sum vitiferam, ubi vidi plurimos Phrygas,
 viros equos - agitandi peritos, copias Otrei et
 Mygdonis deo-similis, qui quidem tunc castra-
 habebant apud ripas Sangarii. Etenim ego,
 auxiliaris cum essem, cum illis numerabar die
 190 illo, quando venerunt Amazones virgines. Sed
 neque isti tot erant, quot viuidis oculis Achiui."

Secundo dein, Vlysses conspicatus, inter-
 rogauit senex: Dic age mihi et istum, dilecta
 filia, quisnam is sit: minor quidem capite Aga-
 memnone Atrida, latior vero humeris et pe-
 195 ctoribus visu. Arma quidem ei iacent super
 terram almam; ipse vero, aries veluti, obit
 ordines virorum. Arieti ipsum ego assimilo den-
 velleris, qui ouium magnum gregem oberrat
 candidarum."

200 Huic autem respondit deinde Helena Ioue nata:
 Ille porro, est Laërtiades solers Vlysses, qui nu-
 tritus est in populo Ithacae, asperae licet, sciens
 omnimodosque dolos et consilia prudentia."

Hanc autem Antenor prudens contra locutus
 est: „O mulier, profecto valde hoc verbum
 205 verum es locuta; iam enim et huc olim venit
 nobilis Vlysses, tui causa legatus, cum bellicolo
 Menelao; hos autem ego hospitio - accepi, et

Hom. Il. Vol. III.

E

in aedibus humaniter - tractaui: amborumque
indolem perspexi et consilia prudentia. At cum
210 iam Troianis congregatis essent, stantibus qui-
dem, Menelaus eminebat latis humeris; ambo-
bus autem sedentibus, augustior erat Vlysses.
Sed cum iam verba et consilia omnibus texebant,
certe quidem Menelaus succincte concionabatur,
pauca quidem, sed valde argute; quoniam non
215 multiloquus erat, neque verbis aberrans,
quamvis aetate minor erat. Sed cum iam solers
surrexisset Vlysses, stabat, deorsumque despi-
ciebat in terram oculis defixis; sceptrum vero
neque retrorsum, neque in anteriorem - partem
mouebat, sed immotum tenebat, imperito viro
220 similis; dixisses iracundum aliquem esse, stultum-
que itidem. At cum iam vocemque magnam ex
pectore mitteret, et verba imbribus nivalibus
similia hibernis: non deinde cum Vlysse con-
tendisset mortalis alius: non tunc adeo Vlyssis
mirabamur speciem intuentes.“

225 Tertio rursus Aiace[m] conspicatus, interroga-
bat lenex: „Quisnam item iste alius Achivus
vir validusque magnusque, eminens in Argivis
tum capite tum latis humeris?“

Huic autem Helena sinuoso - peplo induta
respondit, nobilissima mulierum: „Hic quidem,
230 Ajax est ingens, propugnaculum Achivorum;
Idomeneus autem illinc inter Creteneses, deus
veluti, stat: circum vero ipsum Cretenesium
duces congregati sunt. Saepe eum hospitio ex-
cepit bellicosus Menelaus domo in nostra,
quum ex Creta venisset. Nunc vero alios qui-

235 dem omnes video viuidis oculis Achiuos, quos
facile cognouerim, nomenque protulerim; duo
vero non possum conspiciere principes populorum,
Castoremque equorum domitorem, et pugilatu
strenuum Pollucem, germanos - fratres, quos
mihi vna peperit mater. Aut non secuti sunt
240 Lacedaemone ex amoena, aut huc *illi* quidem
secuti sunt nauibus in pontigradis; nunc vero
nolunt pugnae interesse virorum, dedecora ve-
riti et probra multa, quae mihi sunt."

Sic dixit: hos autem iam continebat alma
tellus in Lacedaemone istic, dilecta in patria
terra.

245 Praecones autem per urbem, deorum fere-
bant sacra ad foedus firmum, agnos duo, et
vinum laetum, fructum telluris, vtre in capri-
no; ferebat etiam cratera splendidum praeco
Idaeus et aurea pocula, excitabatque senem ad-
stans, *his* verbis:

250 „Surge, Laomedontiade; vocant optimates
Troianorumque equum - domitorum, et Achiuo-
rum aere - loricatorum, in campum descende-
re, vt foedus firmum feriat: quippe Alexan-
der et bellicosus Menelaus longis hastis dimica-
255 bunt de muliere; victorem autem mulier et
opes sequentur: caeteri vero, amicitia et foe-
deribus firmis percussis, incolemus *nos* Troiam
glebosam; illi autem reuertentur in Argos
aptum - equis et in Achaiam pulcras mulieres
habentem."

Sic dixit; cohorrui autem senex, iussitque
260 locios equos iungere; illi vero impigre parue-

runt. Ascendit itaque Priamus, ac lora traxit
retrosum; iuxtaque eum Antenor perpulcrum
ascendit currum. Illi utique per Scaëas portas
in campum dirigebant veloces equos.

At vbi iam venerunt ad Troianos et Achiuos,
265 ex equis descendentes in terram aliam, in
medium Troianorum et Achiuorum processerunt.
Surrexit autem statim deinde rex virorum Aga-
memnon, surrexit etiam Vlysses solers; at
praecones, conspicui *res necessarias ad* foe-
dera fida deorum cgebant, cratere autem vinum
270 miscebant; ac regibus aquam supra manus fude-
runt. Atrides vero, districto manibus cultro,
qui ei ad ensis magnam vaginam semper pende-
bat, agnorum ex capitibus abscidit pilos; et
eos postea praecones Troianorum et Achiuo-
275 rum distribuerunt principibus. *Inter* eos vero
Atrides alta voce precabatur, manibus sublati:

„Iupiter pater, qui ab Ida imperas, augu-
stissime, maxime, Solque, qui omnia adspicis,
et omnia audis, et Flumina, et Tellus, et
qui sub *terra* mortuos homines punitis, qui-
280 cunque periurium iurauerit, vos testes estote,
et conseruate foedus fidum: Si quidem Mene-
laum Alexander interfecerit, ipse deinceps He-
lenam retineto, et opes omnes; nos vero in
nauibz redeamus pontum - transeuntibus: sin
autem Alexandrum interfecerit flauus Menelaus,
285 Troiani exinde Helenam et opes omnes reddunto,
multam vero Argiuis pendunto, quam conuenit,
quaeque etiam posteros inter homines sit *memo-
rata*. Sin autem mihi multam Priamus Priami-

que filii pendere noluerint, Alexandro pro-
290 strato: tum ego etiam deinde pugnabo, gratia
multae, hic manens, vsque dum finem belli
inuenero.“

Dixit, et fauces agnorum abscidit saeuo fer-
ro; et hos quidem deposuit super terram pal-
pitantes, anima carentes: nam vires ademerat
295 ferrum. Vinum insuper ex cratere haustum po-
culis effundebant, et vota faciebant diis im-
mortalibus. Sic autem aliquis dicebat Achiuo,
rumque Troianorumque:

„Iupiter angustissime, maxime, et immorta-
les dii caeteri; vtri priores contra foedus of-
300 fenderint, ipsis sic cerebrum humi fluat, sicut
hoc vinum, ipsorum, et liberorum; vxores
vero cum aliis concumbant.“

Sic dicebant; nec tamen ipsis *votum* ra-
tum faciebat Saturnius. Inter eos autem Darda-
nides Priamus verba fecit:

„Audite me, Troiani, et bene - ocreati
305 Achiui; equidem ego abeo ad Ilium ventosum
retro, quia nullo modo sustinebo oculis videre
pugnantem dilectum filium cum bellicoso Mene-
lao. Iupiter nimirum hoc scit et immortales dii
reliqui, vtri mortis finis fato - destinatus sit.“

310 Dixit, et in currum agnos posuit diis par-
vir, et ascendit ipse, ac lora traxit retrorsum;
iuxtaque eum Antenor perpulcrum ascendit cur-
rum. Hi quidem itaque reuerfi, ad Ilium ab-
ibant.

Hector vero Priami filius et nobilis Vlysses
315 locum quidem primum dimensi sunt: ac deinde

fortes in galea aerea quatiebant acceptas, vter prior emitteret aeream hastam. Populi interim supplicabant, diisque manus eleuabant; sic autem aliquis dicebat Achiuorumque, Troianorumque:

320 „Iupiter pater, qui ab Ida imperas, angustissime, maxime: vter horum facinorum inter utrosque auctor fuerit, hunc da interemtum subire domum Orci; nobis vero rursus amicitiam et foedus ratum fieri.

Sic quidem dixerunt; concutiebat vero in-
 325 gens, expedite - pugnam - ciens Hector, retro aspiciens; Paridis autem illico fors exiliit. Illi deinde confederunt secundum ordines, vbi vnicuique equi veloces, et varia arma iacebant. At circa humeros induit arma pulcra nobilis Alexander, Helenae maritus pulcras - comas habentis.
 330 Ocreas quidem primum circa tibias posuit pulcras, argenteis fibulis apte - iunctas; tum postea thoracem circa pectore induebat sui fratris Lycaonis; habilis enim erat ipsi; circa autem humeros suspendit ensen argenteis clauis
 335 distinctum, aereum; ac postea scutum magnumque solidumque. Capiti vero forti galeam affabre - factam imposuit, setis equinis comantem; terribiliter vero crista desuper nutabat; summisque robustam hastam, quae ipsius manibus apta erat. Pari autem modo et Menelaus Mauortius arma induebat.

340 Hi igitur postquam ex vtraque acie armati erant, in medium Troianorum et Achiuorum procellerunt, toruum intuentes; stupor autem

occupabat aspicientes, Troianosque equorum-
domitores, et bene-ocreatos Achiuos. At hi
345 propius steterunt dimenso in loco, quassantes
hastas, sibi inuicem irati. Prior autem Alexan-
der emisit longam hastam, et feriit Atridae scu-
tum vndique aequale, neque perrupit aes; in-
flexa est enim ei cuspis scuto in valido. At se-
350 cundus impetum fecit ferro Atrides Menelaus,
precatus Iouem patrem:

„Iupiter rex, fac me vlcisci, qui me prior
iniuria affecit, scelestum Alexandrum, et meis
sub manibus sterne; vt quisque horrescat etiam
posterorum hominum, hospitem iniuria afficere,
qui hospitalitatem exhibuerit.“

355 Dixit, et vibratam emisit longam hastam, et
feriit Priamidae scutum vndique aequale; per
scutum sane penetrauit fulgidum rapida hasta,
et per thoracem affabre-factum infixata est; pe-
360 nitus porro iuxta ile discidit tunicam hasta;
ille vero inclinatus est, et euitauit mortem atram.
Atrides autem educto ense argenteis-clauis di-
stincto, percussit attollens galeae conum; su-
per eo vero in triaque et quatuor frustra dis-
ruptus excidit manu. Atrides autem ingemuit,
suspiciens in latum coelum:

365 „Iupiter pater, nullus deorum exitiosior
alius; certe speraueram me vlturum Alexan-
dram de iniuria: nunc autem mihi in manibus
fractus est ensis; mihiq; hasta euulsa est mani-
bus irrita, neque sum assecutus ipsum.“

Dixit, et irruens galea eum prehendit fetis-
370 equinis-densa, trahebatque conuersus ad bene-

- ocreatos Achiuos; praefocabat autem eum acupictum ligamen tenero sub iugulo, quod ipsi sub mento retinaculum adstrictum erat galeae; et portraxisset utique, et immensam tulisset gloriam nisi cito sensisset Iouis filia Venus, quae ipsi rupit lorum bouis - vi - occisi: inanis autem galea simul sequebatur manum robustam. Eam quidem tum heros ad bene - ocreatos Achivos proiecit contorquens, sustuleruntque delecti focii. At ille iterum irruit interficere cupiens
- 380 plena hasta aerea: hunc autem eripuit Venns facile valde, utpote dea, cooperuitque caligine multa; collocavitque in thalamo suaevolenti, fragrante suffimentis. Ipsa autem Helenam vocatura abiit; hanc autem inuenit turri in alta,
- 385 circumque Troades magno numero erant. Manu vero, odora veste concussit prehensam, anuique eam similis facta grandaeuae allocuta est lanificae, quae ipsi Lacedaemone habitanti carpebat lanas pulcras, maximeque ipsam diligebat: huic se cum assimilasset, allocuta est diua Venus:
- 390 „Huc veni, Alexander te vocat, ut domum redeas; ille ipse in thalamo et tornato lecto et pulcritudine splendens, et vestibus; neque dixeris cum viro *armis* - congressum illum reddisse, sed ad choream ire, vel a chorea modo cessantem sedere.“ Sic dixit; huic autem animum in pectore commouit; atque ut vidit deae perpulcrum collum, pectusque amabile, et oculos *vibranti* - *splendore* - coruscantes, expauit inde, verbaque fecit, dixitque:

„Improba, quid me his cupis decipere?
 400 An in aliquam me ulterius urbium bene-habita-
 tarum abduces, vel Phrygiae, vel Maeoniae
 amoenae, si quis tibi et illic amicus, articula-
 te-loquentium hominum? Num, quia nunc
 nobili Alexandro Menelaus victo, vult odiosam
 405 me domum abducere, ideo iam nunc huc do-
 los-struens aduenisti? Sede apud ipsum profe-
 cta, deorum vero abrenuncia vias, *reditum ad*
deos, neque vnquam tuis pedibus reuertaris in
 Olympum; sed semper circa illum aerumnas-
 perfer, et eum foue, *ministrando*, donec te
 410 vel uxorem fecerit ille vel ancillam. Illuc autem
 ego non ibo, (indigna res utique esset) illius
 adornatura lectum. Troades fane me postea
 omnes vituperabunt; sustineo vero dolores im-
 menses animo.“

Hanc autem irata allocuta est diua Venus:
 „Ne me irrites, misera, ne irata te deseram,
 415 tantumque te odio habeam, quantum iam miri-
 fice amavi. In medio autem utrorumque struam
 odia perniciosa Troianorum et Danaorum; tu
 vero malo fato percas.“

Sic dixit; expauit vero Helena Ioue proгна-
 ta; iuitque, cooperta peplo candido splendi-
 420 do, tacite; omnesque Troadas latuit: praeibat
 autem dea. Hae vero ubi in Alexandri domum
 pulcram venerunt, ancillae quidem deinde ve-
 lociter ad munera *sua* conuertebantur: ipsa
 autem in altum thalamum ascendit nobilissima
 mulierum. Ei autem sellam prehensam Venus
 425 blanda ex aduerso Alexandri dea deposuit fe-

rens; ibi sedit Helena, filia Iouis Aegiochi,
 oculis auersis, virumque obiurgauit *hac* oratione:
 „Venisti ex pugna; vtinam illic periisses, a vi-
 ro interfectus forti, qui meus prior maritus erat.
 430 Certe quidem antea gloriabaris, bellicoso Mene-
 lao, tuisque viribus et manibus, et hasta, te
 praestantiorum esse; sed vade nunc, prouoca
 bellicosum Menelaum rursus pugnare contra; at
 te ego desistere moneo, neque flauum Me-
 435 nelaum contra pugnam pugnare, et praeliari
 temere; ne forte ab ipso hasta interficiaris.“

Hanc autem Paris verbis respondens est allo-
 cutus: „Ne mihi, mulier, acerbis opprobriis
 animum incessas. Nunc quidem enim Menelaus
 440 vicit cum Minerua: illum vicissim ego *forte*
alias vincam; nam dii adfunt et nobis. Sed
 age in gratiam redeamus concumbentes; non
 enim vnquam me sic amor mentem complexus est,
 ne *tunc quidem*, quando te pridem Lacadae-
 mone ex amoena nauigabam rapta in transeun-
 445 tibus - pontum nauibus, insula vero in Cranaë
 iunctus sum amore et concubitu; sicut te nunc
 amo, et me dulce desiderium capit.“

Dixit, et praeibat in lectum ascendens,
 simulque sequebatur vxor. Hi quidem igitur in
 tornatis cubuerunt lectis. Atrides vero [*Mene-*
 450 *laus*] per turbam ruebat, ferae similis, sicubi
 conspicaretur Alexandrum diuina - forma - prae-
 ditum. Verum nullus poterat Troianorum in-
 clytorumque auxiliatorum ostendere Alexandrum
 tunc bellicoso Menelao: nec enim propter ami-
 citiam abscondissent, si quis vidisset; aequè

enim ipsis omnibus odio erat, atque mors atra.

455 Inter hos autem locutus est rex virorum Agamemnon: „Audite me, Troiani, et Dardani, et

auxiliores; victoria quidem manifesta est bellicosi Menelai; vos igitur Argiuam Helenam et

opes cum ipsa reddite, et multam persoluite,

460 quam oportet, quaeque et posteris hominibus memoretur.“ Sic dixit Atrides: comprobabant

autem caeteri Achiui.

I L I A D I S

LIBER IV.

Dii interim apud Iouem sedentes consulta-
bant aureo in pavimento; interque hos ve-
neranda Hebe nectar ministrabat; illi autem
aureis poculis excipiebant alter alterum, Tro-
5 ianorum urbem aspicientes. Tum continuo co-
nabatur Saturnius irritare Iunonem, mordaci-
bus dictis oblique compellans: „Duae quidem
Menelao adiutrices sunt dearum, Iunoque Ar-
giua, et auxiliatrix - potens Minerva: at enim
10 ipsae seorsum sedentes, aspicientes oblectantur;
huic vero [*Paridi*] risum - amans Venus
semper adest, et ab ipso fata repellit; et nunc
conseruauit putantem se moriturum. Sed vi-
ctoria quidem, bellicosi Menelai: nos igitur
consultemus, quem exitum habiturae sint hae
15 res: vtrum rursus bellumque perniciosum et
certamen graue excitemus, an amicitiam inter
vtrosque conciliemus. Quod si ita hoc omnibus
gratum et iucundum sit, omnino vtique habi-
tetur vrbs Priami regis, retro autem Argiuam
Helenam Menelaus abducatur.
20 Sic dixit. Compressis vero labris gemeabant
Mineruaque et Iuno, propinquae hae vtique
sedebant, malaque Troianis cogitabant. Sane

Minerua quidem tacita erat, neque quicquam dixit, irata Ioui patri, indignatio enim ipsam saeva tenebat: Iuno vero non continuit in pectore iram, sed respondit:

25 „Improbissime Saturnie, quae verba dixisti! Quomodo vis vanum reddere laborem et sine fructu sudorem, quem sudavi prae labore? defatigati sunt mihi et equi copias cogenti, Priamo mala, eiusque filiis. Fac; at nequaquam omnes comprobamus dii caeteri.“

30 Huic autem valde indignatus respondit nubes - cogens Iupiter: „O bona, qui tibi Priamus Priamique filii tanta mala faciunt, quod indefinenter cupis Ilii euertere bene - aedificatam urbem? Quod si tu, ingressa portas et

35 muros altos, crudum voraueris Priamum Priamique filios, caeterosque Troianos: tunc fortasse iram saturaueris. Fac, quomodo vis; ne haec contentio posthac tibi et mihi magna concertatio inter utrosque sit. Aliud autem tibi

40 dicam, tu vero in praecordiis reponere tuis: Si quando et ego molitus, urbem excindere aliquam voluero, ubi tibi dilecti homines nati sunt, ne remoreris meam iram, sed me *facere* permitas: etenim ego tibi *urbem hanc* dedi volens inuito animo. Quae enim sub soleque et coelo

45 stellifero sitae sunt urbes terrestrium hominum, harum a me maxime ex animo honorabatur Ilium sacrum, et Priamus et populus hastae-fraxineaeperiti Priami. Non enim mihi unquam ara carebat epulis conuenientibus, libationeque, nido-
reque: hunc enim sortiti sumus honorem nos.“

- 50 Hæc autem respondit deinde magis - oculis
veneranda Iuno: „Certe mihi tres quidem mul-
to dilectissimæ sunt vrbes, Argosque, Sparta-
que, et latas - vias - habens Mycene: has ex-
scinde, quando tibi inuisæ fuerint animo. Has
55 non ego propugno, nec inuideo *tibi*. Quam-
vis enim intercederem et non sinerem excindere,
nihil profecerim intercedendo: quoniam multo
potentior es. Sed oportet et meum facere labo-
rem non irritum. Nam et ego dea sum, genus
autem mihi inde, vnde tibi, et me maxime-
60 venerandam genuit Saturnus versutus, vtrum-
que, tum quod ad genus, tum quod tua coniux
voco: tu autem omnes inter immortales regnas.
Verum enimvero in his quidem concedemus *nos*
inter nos, tibi quidem ego, tu autem mihi;
sequeuntur autem dii caeteri immortales. Tu
65 vero ocyus Mineruæ manda, ire in Troiano-
rum et Achiuorum pugnam grauem, conari-
que, vt Troiani gloria - elatos Achiuos inci-
piant priores præter foedera laedere.“

Sic dixit; neque non paruit pater hominum-
que et deorum. Protinus Mineruam verbis ala-
tis allocutus est:

- 70 „Cito admodum ad exercitum vade, ad
Troianos et Achiuos, et conare efficere, vt
Troiani gloria - elatos Achiuos incipiant prio-
res præter foedus laedere.“

Sic fatus, instigauit antea propensam Miner-
vam. Descendit vero *ea* ab Olympi verticibus
75 festinans. Qualem autem stellam mittit Saturni
filius versuti, aut nautis portentum, aut exer-

citui lato populorum, splendidam; ex ea autem multae scintillae emittuntur: huic similis impetu ferebatur in terram Pallas Minerua, defiliitque in medium; stupor autem tenebat
 80 aspicientes, Troianosque equorum domitores, et bene ocreatos Achiuos. Sic vero aliquis loquebatur intuitus in propinquum alium:

„Sane rursus bellumque perniciosum et pugna grauis erit, vel amicitiam inter vtrosque statuit Iupiter, qui inter homines arbiter belli est.“

85 Sic vtique aliquis dicebat Achiuorumque Troianorumque. Illa vero viro similis Troianorum subiit multitudinem, Laodoco Antenoridae, forti bellatori, Pandarum deo similem quaerens, sicubi inueniret. Inuenit Lycaonis filium
 90 laudatumque fortemque, stantem; circaque ipsum fortes ordines clypeatorum militum, qui ipsum secuti fuerant ab Aesepi fluentis: prope autem stans, verbis alatis allocuta est:

„Nunquid mihi parueris, Lycaonis fili bellicoſe? ausis ne Menelao immittere velocem sagittam? Ab omnibus vtique Troianis gratiam
 95 et gloriam reportares, inter omnes vero maxime ab Alexandro rege: a quo profecto inprimis luculenta dona feras, si viderit Menelaum Mauortium, Atrei filium, tuo telo domitum,
 100 rogum conscendentem tristem. Quin age, sagitta - pete Menelaum gloria sublimem. Vove autem Apollini in - Lycia - genito, arcu - in - clyto, agnorum primogenitorum te sacrificaturum in-

clytam hecatomben, domum reuersum sacrae
in urbem Zeleae."

Sic dixit Minerva, huic autem animum de-
105 menti flectebat. Statim eduxit arcum perpoli-
tum, *factum* ex veloci capro agresti, quem
quondam ipse, sub pectore consecutus, e rupe
exeuntem excipiens in insidiis, percusserat in
pectus; hic autem supinus cecidit in petram.
Huius cornua ex capite sexdecim - palmorum na-
110 ta erant: atque haec quidem elaborans cor-
num - politor aptauerat faber, totumque cum
recte leuigasset, aureum imposuit cornu: et
hunc quidem *arcum Pandarus* scite disposuit
tendendo, ad terram inclinans; ante autem
scuta tenebant strenui locis, ne prius confur-
115 gerent *in eum* Manortii filii Achiuorum, quam
percuttus esset Menelaus Mauortius, propugna-
tor Achiuorum. Porro ille detraxit operculum
pharëtræ, exemitque sagittam, nondum - in
quenquam coniectam, pennatam, profundorum
causam *validam* dolorum: statimque ad ner-
vum aptauit acerbam sagittam, vouitque Apol-
120 lini in - Lycia - genito, arcu - inclyto, agno-
rum primogenitorum *se* sacrificaturum inclytam
hecatomben, domum reuersum sacrae in urbem
Zeleae. Traxit autem simul crenasque *sagittae*
prehenfas, et neruum bubulum: neruum qui-
dem mammae admouit, arcui autem ferrum.
Porro postquam rotundum magnum arcum te-
125 tenderat, striduit arcus, neruus autem valde
sonuit, exiliitque sagitta, acutam - habens-
cuspidem, in turbam aduolare cupiens.

Neque tui, Menelaë, dii beati obliti sunt
 immortales, prima autem Iouis filia praedatrix,
 quae ante te stans, sagittam mortiferam depulit.
 130 Haec vero tantum inhibuit a corpore, ut cum
 mater a filio arcet muscam, quando dulci sopi-
 titus est somno. Ipsa vero eo direxit, ubi bal-
 tei annuli aurei constringebant *thoracem*, et
 duplex obtendebatur thorax. Incidit itaque in
 135 balteum bene - aptatum acerbis sagitta, et per
 balteum quidem adacta est affabre factum, et
 per thoracem artificiose - factum infixam est, fa-
 sciamque lamina munitam, quam portabat, tu-
 tamen corporis, munimentum aduersus tela;
 quae ipsum plurimum iuuat; perforauit tamen et
 140 ipsam; summamque sagitta perstrinxit cutem
 viri. Statim autem fluxit sanguis purpureus ex
 vulnere.

Ac veluti quando aliqua ebur mulier purpura
 tinxerit Maeonia, vel Caria, maxillare ut sit
 equorum: iacet autem in thalamo, multique
 ipsum optarunt equites gestare; regi vero est
 145 repositum ornamento, vtrumque, ornatusque
 equo, equitique deus: talia tibi, Menelaë,
 foedata sunt cruore femora formosa, suraeque,
 et malleoli pulcri inferius.

Cohorruit autem deinde rex virorum Aga-
 memnon, ut vidit atrum sanguinem defluentem
 150 ex vulnere; cohorrui autem et ipse bellicosus
 Menelaus. Quum vero vidit neruumque et sa-
 gittas hamos extrorsum extantes, iterum ei
 animus in pectoribus collectus est. Inter hos
 autem grauiter suspirans locutus est rex Agamem-
Hom. Il. Vol. III. F

non, manu tenens Menelaum; , adgemebant-
que focii:

- 155 „Care frater, *in* mortem ergo tibi foedus
percussi, solum cum obieci pro Achiuis cum
Troianis pugnare: quandoquidem ita te vulne-
rarunt Troiani, et foedus firmum concilcarunt.
Non tamen villo modo irritum erit foedus sanguis-
que agnorum, libaminaque mero - facta, et
160 dextrae, quibus fisci sumus. Etiam si enim protin-
nus Olympius non perfecerit, attamen tandem
aliquando perficiet; et magno luerint, cum
propriis capitibus, vxoribusque et liberis. Bene
enim ego hoc scio mente et animo, erit dies,
165 quando pereat Ilium sacrum, et Priamus, et
populus hastae - fraxineae - periti Priami. Iupi-
ter vtique ipsis Saturnius, in excelsis sedens, *in*
aethere habitans, ipse incutiet terrificam Aegi-
dem omnibus, ob hanc fraudem iratus. Haec
sane erunt non irrita. Sed mihi grauis dolor
170 tui *causa* erit, o Menelaë, si moriaris, et fa-
tum adimpleueris vitae. Vtique summa tum
ignominia notatus carum Argos repetam. Statim
enim cogitabunt Achiui de patria terra, glo-
riam vero Priamo et Troianis relinquemus, Ar-
giuam Helenam: tui autem ossa putrefaciet terra
175 iacentis in Troia, non - ad finem perducto super
bello; et aliquis sic dicet Troianorum ferocien-
tium, sepulcro insultans Menelai gloriosi:
Vtinam sic in omnibus iram expleat Agamemnon,
180 sicut et nunc incassum exercitum duxit huc
Achiuorum, et sane rediit domum, dilectam
in patriam terram, cum vacuis nauibus, relicto

strenuo Menelao. Sic aliquando aliquis dicet;
tunc mihi dehiscat lata terra.“

Hunc autem confirmans allocutus est flauus
Menelaus: Bono sis animo, neque quicquam
185 terrefacias copias Achiuorum. Non in lethali
loco acuta fixa est sagitta, sed ante tutatus
est balteusque varius, et subtus cinctusque,
lana munita lamina, quam aerarii cuderunt
fabri.

Hunc autem respondens allocutus est rex Aga-
memnon: „Vtinam sane ita sit, dilecte o Me-
190 nelaë! Vulnus autem medicus tractabit, et adhi-
bebit medicamina, quae sedent tetros dolores.“

Dixit; et Talthybium, diuinum praeconem,
allocutus est: „Talthybi, quam citissime Ma-
chaonem huc arcesse, virum, Aesculapii filium,
195 laudatissimi medici, vt videat Menelaum ma-
vortium, ducem Achiuorum, quem aliquis
missa - sagitta vulneravit, arcus peritus, e Tro-
ianis, vel Lyciis; quod illi quidem gloria, no-
bis vero luctus.

Sic dixit; neque ei praeco immoriger fuit,
quum audiisset; perrexit autem ire per copias
200 Achiuorum aere - loricatorum, circumspiciendo-
quaerens heroem Machaonem; illum vero vidit
stantem, circumque ipsum fortes ordines clypea-
torum militum, qui ipsum secuti sunt Tricca
ex equorum - altrice. Prope autem stans, ver-
bis alatis allocutus est:

„Veni ocyus, Asclepiade; vocat rex Agamem-
205 non, vt videas Menelaum mauortium, Atrei
filium, quem aliquis sagitta - missa vulneravit,

arcus peritus, e Troianis vel Lyciis: *quod*
illi quidem gloria, nobis autem luctus."

Sic dixit; huic vero animum in pectore com-
mouit. Perrexerunt autem ire per turbam, per
210 exercitum latum Achiuorum; ac quum iam
peruenissent, vbi flauus Menelaus vulneratus
fuerat, circumque ipsam congregati erant quique
praestantissimi, corona - facta, ille vero in me-
diis stabat diuinus vir: protinus utique e bal-
teo bene - aptato extraxit sagittam. Ea vero
dum extraheretur, retro curuati sunt acuti hami.
215 Soluit porro ipsi balteum variegatum, et subtus
cinctumque, et laminam, quam aerarii cuderant
fabri; atque vbi inspexerat vulnus, quo inci-
derat acerba sagitta, sanguine exfacto, lenia
medicamenta peritus insperfit, quae eius quon-
dam patri amicus praebuit Chiron.
220 Dum hi occupati erant circa bello strenuum
Menelaum, interim Troianorum ordines admo-
uebantur clypeatorum. Hi autem contra arma
induerunt, et recordati sunt pugnae. Tunc
non dormitantem vidisses Agamemnonem nobi-
lem, neque trepidantem, neque detrectantem
225 pugnare; sed valde properantem pugnam in
gloriosam. Equos quidem enim dimisit, et cur-
rum varium aere: et hos quidem minister seor-
sum tenebat anhelantes Eurymedon, filius Pto-
lemaei Piraïdae: huic plurimum mandauit pro-
230 pe se *currus* tenere, si quando ipsum per
membra occuparet defatigatio, multos *obeuntem*
et imperitantem; at ipse pedes obibat *lustrans*
ordines virorum, et quos quidem properantes

videret Danaorum velocium - equitum, his magnopere animum addebat adflans verbis:

235 „Argiui, ne quid remittatis de acri fortitudine; non enim mendaciis pater Iupiter erit auxiliator; sed qui priores contra foedus iniuriam - intulerunt, horum certe ipsorum tene-rum corpus vultures vorabunt: nos vero vxoresque dilectas, et infantes liberos, abducemus in nauibus, postquam urbem ceperimus.“

240 Quos autem e contrario detrectantes videret inuisam pugnam, eos valde obiurgabat iracundis verbis: „Argiui, sagittis addicti, probro digni, nonne vos pudet? Curnam sic statis stupidi, sicut hinnuli? qui utique postquam fessi

245 sunt, per magnum campum currentes, fiant, nec vllum ipsis in praecordiis est robur: sic vos statis stupidi, neque pugnat. Anne expectatis Troianos dum propius veniant, ubi naues subductae sunt pulcras - puppes habentes, cani in littore maris, ut cognoscatis, an vos protegat manu Saturnius?“

250 Sic is imperitans obibat ordines virorum; venitque ad Creteneses, iens per cateruam virorum. Hi autem circum Idomeneum bellicosum armabantur. Idomeneus quidem in prima acie erat apro similis robore; Meriones autem ei
255 extremas incitabat phalanges. Hos ergo conspiciatus, laetatus est rex virorum Agamemnon, protinusque Idomeneum allocutus est blandis verbis:

„Idomeneu, equidem te honoro prae Danais pernicipibus - aurigis, tum in bello, tum alio

quolibet in opere, tum etiam in conuiuio,
 260 quando honorarium nigrum vinum Argiuorum
 proceres in crateribus miscent. Et si enim cae-
 teri comantes Achiui portionibus-certis hibunt,
 tuum sane plenum poculum semper stat, sicut
 mihi *meum*; vt bibas, quando animus iusserit.
 Sed propera in pugnam, qualis antea gloriaba-
 ris esse.“

265 Hunc autem Idomeneus, Cretensium dux,
 contra *sic* est allocutus: „Atrida, valde qui-
 dem tibi ego concors socius ero, sicut pri-
 mum promisi et annui: verum alios hortare
 comantes Achiuos, vt quamprimum pugnemus;
 270 quoniam foedus confuderunt Troiani; his
 vtique mors et mala postmodum erunt,
 quoniam priores contra foedus iniuriam-in-
 tulerunt.“

Sic dixit; Atrides vero praeteribat laetus
 corde, venitque ad Aiaces iens per cateruas
 virorum. Hi vero armabantur: simulque nim-
 275 bus sequebatur peditum. Sicut autem quando
 a specula vidit nubem pastor *aliquis*, venien-
 tem per mare a Zephyri flatu: eique, procul
 stanti, nigra, ceu pix, apparet veniens per
 mare, ducitque turbinem multum, cohorret-
 que videns, subque speluncam cogit pecudes;
 280 tales simul cum Aiacibus velocium-in-bello iu-
 venum infestum in praelium densae moueban-
 tur phalanges fuscae, scutisque et hastis hor-
 rentes. Et his quidem laetatus est visis rex Aga-
 memnon, et ipsos compellans verbis alatis est
 allocutus:

285 „Aiaces, Argiuorum duces aere-loricatorum,
 vobis equidem, nec enim conuenit, *milit*es in-
 citare non praecipio: vos enim ipsi valde po-
 pulum instigatis ad fortiter pugnandum. Vtinam
 enim, o Iupiterque pater, et Minerva, et Apollo,
 290 talis omnibus animus in pectoribus esset: sic
 cito caderet vrbs Priami regis, manibus nostris
 captaque excisaeque.“

Sic fatus, hos quidem reliquit illic, iuit autem
 ad alios; vbi is Nestorem inuenit, argutum Py-
 liorum oratorem, suos socios ordinantem, et
 295 hortantem ad pugnandum; [*nempe*] circa ma-
 gnum Pelagonem, Alastoremque, Chromiumque,
 Haemonemque principem, Biantemque pastorem
 populorum. Curribus pugnantes quidem primum
 cum equis et curribus, pedites autem a tergo
 constituit multosque et strenuos, vallum vt essent
 300 belli; imbelles vero in medium coëgit, vt etiam
 non volens quis necessitate pugnaret. Curru pu-
 gnantibus quidem primum mandata dabat; hos
 enim iussit suos equos continere, neque turbatis
 ordinibus versari in turba. „Neue quis, equitan-
 di-peritiaque et robore fretus, solus ante alios sit
 305 nimis cupidus cum Troianis pugnandi, neque
 retrocedat; imbecilliores enim eritis. Quicun-
 que autem vir a suo curru ad alium currum
 venerit, hasta porrecta appetat *hostem*: quo-
 niam multo melius sic *pugnare*. Sic et veteres,
 vrbes et muros euertebant, hanc mentem et
 animum in pectoribus habentes.“

310 Ita senex adhortabatur, dudum rei militaris
 bene peritus. Et eum quidem laetatus est cum

vidisset rex Agamemnon, et ipsum compellans
verbis alatis est allocutus:

„O senex, vtinam, sicut animus est in pe-
ctore tuo, sic tibi genua essent, robur-
315 que tibi firmum esset. Verum te senectus atterit
omnibus aequè - molesta: vtinam quis viro-
rum alius *eam* haberet, tuque in numero iu-
venum esses!“

Huic autem respondit deinde Gerenius eques
Nestor: „Atrida, valde quidem ego vellem et
ipse sic esse, vt quando nobilem Ereuthalio-
320 nem interfeci. Verum nunquam simul omnia
dii dederunt hominibus: si tunc iuuenis eram,
nunc vice - versa me senectus inuadit. Verun-
tamen et sic curru pugnantis interero, et ad-
hortabor consilio et verbis; hoc enim munus
est senum. Hastas autem vibrabunt iunio-
325 res, qui me minores nati sunt, confidunt-
que robore.“

Sic dixit; Atrides vero praeteribat, laetus
corde. Inuenit *deinceps* filium Petei Mene-
stheum equos agendi - peritum stantem; cir-
cumque *erant* Athenienses, periti pugnae. Cae-
330 terum prope stabat solers Vlysses, iuxtaque,
Cephalenum circum ordines non imbecilli sta-
bant; nondum enim horum audierant copiae cla-
morem *pugnae*; sed recens concitatae moueban-
tur phalanges Troianorumque equum - domi-
torum, et Achiuorum; hi vero expectantes
stabant, quando phalanx Achiuorum alia inua-
335 dens in Troianos impetum faceret, et ineci-
rent praelium. Hos itaque conspiciatus obiur-

gavit rex virorum Agamemnon, et ipsos compellans verbis alatis est allocutus: „O fili Pe-tei, Iouis-alumni regis; et tu, malis dolis in-
 340 structe, astute; cur trepidantes abstitis, expectatisque alios? Vos quidem conveniebat inter primos consistere, et pugnae ardenti occurrere. Primi enim et ad conviviū vocamini a me, quando conviviū proceribus instruimus
 345 Achiui. Ibi iuvat assatas carnes edere, et pocula vini bibere suavis, quoad usque placuerit; nunc vero libenter videretis, etiam si decem phalanges Achiuorum ante vos pugnarent saevoferro.“

Hunc autem torue intuitus allocutus est solers Vlysses: „Atrida quale tibi dictum fugit ex
 350 septo dentium? Quomodo tandem dicis in pugna remissos nos esse? Quando Achiui in Troianos equorum domitores cieimus acre praelium, videbis, si volueris, sique tibi haec curae fuerint, Telemachi dilectum patrem antesignanis
 355 immixtum Troianorum equū-domitorum; tu autem haec vana dicis.“

Hunc vero subridens allocutus est rex Agamemnon, ut sensit iratum, vicissimque repetiit sermonem; *iterum dixit*:

„Generose Laërtiade, solertissime Vlysse,
 360 neque te obiurgo temere, neque hortor. Scio enim, quod tibi animus in pectore tuo benevola *erga me* consilia novit, *sensus fouet*; eadem enim sentis, quae et ego. Quin age; haecce in posterum componemus, si quid male nunc dictum est; haec autem omnia dii irrita faciant.“

Sic locutus, hos quidem reliquit illic, iuit-
 365 que ad alios. Inuenit vero Tydei filium magna-
 nimum Diomedem, stantem interque equos et
 currus bene compactos; iuxtaque ipsum stabat
 Sthenelus, Capanei filius. Et hunc quoque ob-
 iurgauit conspicatus rex Agamemnon, et ipsum
 370 compellans verbis alatis allocutus est: „Eheu,
 Tydei fili bellicosi equum - domitoris, cur tre-
 pidas? cur et circumspicis aciei semitas? Non
 utique Tydeo ita solitum trepidare erat, sed
 longe ante dilectos socios cum hostibus dimicare;
 sicut dixerunt, qui eum viderunt praeliantem;
 375 non enim ego interfui, neque vidi: verum
 aliis *eum* dicunt praestitisse. Certe enim sine
 bello [*sine copiis*] intrauit Mycenae hospes,
 cum deo - pari Polynice, copias colligens, qui
 tunc bellum admouebant sacra ad moenia The-
 bes; et valde supplicabant, ut darent inclytos
 380 auxiliores. Atque illi *quidem* volebant dare,
 et annuebant, sicut hortabantur illi. Verum
 Iupiter auertit, sinistra prodigia ostendens. Hi
 autem postquam abierant, et in via progressi
 fuerant, ad Asopum venerunt iuncosum, her-
 bosum. Tum porro legatum (*Thebas*) Tydeum
 385 miserunt Achiui; atque ille abiit, multosque
 inuenit Cadmeos conuiuentes in domo forti-
 tudinis Eteocleae [*Eteoclis*]. Tunc non, ho-
 spes licet esset, agitator - equum Tydeus pau-
 bat, solus cum esset multos inter Cadmeos;
 quin ad certandum prouocabat; in omnibus au-
 390 tem vincebat facile: talis ei auxiliatrix erat Mi-
 nerua. Verum irati Cadmei, stimulatores equo-

rum, ei reuertenti densas insidias locauerunt
 adductos iuuenes quinquaginta; duo autem
 ductores erant, Maeon Haemonides, similis
 395 immortalibus, filiusque Autophoni, in - pu-
 gna - peruicax Lycophontes, Tydeus tamen et
 his duram mortem intulit; omnes *scilicet* inter-
 fecit, vnumque solum dimisit domum redire;
 Maeonem vtique dimisit, deorum signis obse-
 quens. Talis erat Tydeus Aetolus; sed filium
 400 genuit, se ipso inferiorem pugna, facundia au-
 tem praestantior.

Sic dixit: huic vero nihil respondit fortis
 Diomedes, reueritus regis increpationem ve-
 nerandi,

Huic autem filius Capanei respondit inclyti:
 405 „Atrida, ne mentiaris, sciens vera loqui. Nos
 sane patribus longe fortiores gloriamur esse;
 nos etiam Thebes sedem cepimus septem - portas-
 habentis, paucioribus copiis ductis sub murum
 Marti - sacrum, freti signis deorum et Iouis
 auxilio: illi autem sua vecordia perierunt,
 410 Quare ne mihi patres vnquam in simili ponas
 honore.“

Hunc autem torue intuitus allocutus est for-
 tis Diomedes: „O mi *Sthenele*, tacitus sede,
 meoque pare sermoni; non enim ego succen-
 seo Agamemnoni, pastori populorum, cohort-
 anti ad pugnandum bene - ocreatos Achiuos:
 415 hunc enim gloria simul sequetur, si quidem
 Achiui Troianos debellarint, ceperintque Ilium
 sacrum; huic vero contra ingens luctus, Achi-

vis caesis. Verum age quaeſo, et nos cogitemus [*utamur*] de acri virtute.“ Dixit, et de
 420 curru cum armis deſiliit in terram; terribiliter
 autem ſonuit aes circa pectus regis, qui concitus ferebatur; vtique vel fortiffimum metus corripuiſſet. Vt vero quando in littore ſonoro
 fluctus maris concitatur alius ſuper alium, ſub
 Zephyro mouente: in alto quidem primum at-
 425 tollitur; ſed poſtea terrae allifus vehementer
 fremit, et circa promontoria tumidus faſtigia-
 tur, exſpuitque maris ſpumam: ſic tunc aliae poſt
 alias Danaorum mouebantur phalanges continuo ad pugnam. Imperabat autem ſuis
 vnusquiſque ducum; caeteri vero taciti ibant,
 430 (neque dixiſſes tantas copias ſequi habentes in
 pectoribus vocem,) ſilentio reueriti ductores.
 Circum autem omnes arma varia ſplendebant,
 quibus induti procedebant - ordine. Troiani
 autem, perinde ac oues locupletis viri in caula
 innumerae ſtant, dum mulgentur lac album,
 435 aſſidue balantes audita voce agnorum: ſic
 Troianorum fremitus per exercitum latum eſt
 exortus. Nec enim omnium erat vna vocifera-
 tio, nec vna vox, ſed lingua miſta erat, e
 multis quippe locis conuocati fuerant homines.
 Inſtigabat vero hos quidem Mars, illos autem
 440 caeſiis - oculis Minerua, Terrorque et Fuga,
 et Discordia inſatiabiliter furens, Martis homi-
 cidae ſoror, ſociaque, quae parua quidem
 primum attollitur, ſed poſtea coelo condit ca-
 put, et ſolo ingreditur. Quae iſtis et tunc li-
 tem vtrinque pernicioſam iniecit in medium,

445 gradiens per turbam, mouens ingentem gemitum virorum.

Hi vero, quando iam in locum vnum coeuntes venerant, committebant scuta, vnaque hastas, et robora virorum aereis - thoracibus-indutorum; atque clypei umbones - habentes adorti sunt se inuicem, multusque tumultus
450 coortus est. Tum vero simul eiulatusque et iactantia erat virorum, perdentiumque et pereuntium, fluebatque sanguine terra. Vt vero quando *duo* torrentes fluii, de montibus fluentes, in conuallem conferunt rapidas aquas, scatebris ex magnis, concauum intra alueum voraginis;
455 horumque procul fragorem in montibus audit pastor: sic hisce congressis oriebatur clamorque timorque. Primus autem Antilochus Troianorum interfecit virum bellatorem, strenuum in prima acie, Thalysiadem Echepolum, quem utique percussit primus galeae in conum
460 setis - equinis - densae, inque frontem fixit; penetrauit autem os intra cuspis aerea; eum vero tenebrae oculos operuerunt; ceciditque, sicut quando turris, in forti pugna. Hunc autem prostratum pedibus prehendit rex Elephenor Chalcodontiades, magnanimorum princeps Abantum,
465 tum, subtrahebatque extra tela cupidus, ut quamprimum arma praedaretur: brevis vero ei fuit *iste* conatus. Cadauer enim trahentem conspicatus magnanimus Agenor, latera, quae ei inclinato a clypeo denudata erant, vulnera-
470 vit hastili aerato, soluitque membra. Itaque eum quidem reliquit animus; super eum vero

pugna coorta est ardua Troianorum et Achivorum: hi autem, lupi sicut, inuicem irruebant, virque virum manu occidebat. Tunc percussit Anthemionis filium Telamonius. Ajax iuuenem, florentem, Simoïsum: quem olim
 475 mater ab Ida descendens, ad ripas Simoëntis peperit, cum parentes simul sequeretur, pecus ut videret: propterea ipsum vocabant Simoïsum: neque parentibus nutritia caris reddidit, brevis autem ei aetas fuit ab Aiace magnanimo
 480 lancea intersecto. Primum enim ipsum venientem percussit in pectore, ad mammam dexteram; ex aduerso autem per humerum aerea hasta iuit; hic autem in puluere humi decedit, populus ceu, quae in irriguo loco paludis magnae enata est laevis; atque ei rami in summo ver-
 485 tice creuerunt: quam quidem curruum fabricator micanti ferro excidit, ut curuaturam rotae flectat ad pulcrum currum; illa quidem arefcens iacet fluminis ad ripas; talem sane Anthemidem Simoïsum intersectum spoliavit Ajax generosus: In hunc autem Antiphus indutus-
 490 varium - thoracem Priamides per turbam iaculatus est acuta hasta. Ab eo quidem aberravit; at Leucum, Vlyssis fidum socium, percussit in inguine, cadauer aliorum trahentem; cecidit itaque hic iuxta illud, cadauer autem ei excidit manu. Ob hunc vero intersectum Vlysses valde
 495 animo iratus est, prodiitque per primos pugnatore armatus corusco aere, stetitque valde prope accedendo et iaculatus est hasta splendenti, circa se oculis conuersis; at Troiani retrocesse-

runt, viro iaculante; ille vero non irritum telum misit, sed filium Priami nothum percussit
 500 Democoontem, qui ei ex Abydo venerat, ab equabus velocibus. Hunc utique Vlysses ob socium iratus, percussit hasta in tempore, atque alterum per tempus penetravit cuspis aerea; illum autem tenebrae oculos cooperuerunt. Fragorem vero edidit cadens, sonitumque dedere.
 505 arma super ipsum, recesseruntque et primi pugnatōres, et illustis Hector. Argiui autem altum clamabant, trahebantque cadauera; rectaque proruperunt multo longius. Indignatus est autem Apollo, ex Pergamo despiciens; Troianosque adhortatus est inclamans:

„Irruite, equūm-domitores Troiani, neque
 510 cedite pugna Argiuis; quoniam non illis lapis est corpus, neque ferrum, ut aes sustineat acutum percussis. Sed neque Achilles, Thetidis filius pulcras-comas-habentis, pugnat; verum ad naues iram cruciantem coquit.“

Sic dixit ab vrbe terribilis deus. At Achiuos
 515 excitauit Iouis filia gloriosissima Tritonia, gradiens per turbam, vbi remittentes *praelium* videret.

Tunc Amaryncidem Diorem fatum implicavit; pugillari enim saxo percussus est ad malleolum aspero in tibia dextra; percusserat autem
 520 tem Thracum dux virorum Pirus Imbrasides, qui ex Aeno venerat. Ambos autem neruos et ossa lapis improbus prorsus confregit; ille vero supinus in puluere decedit; ambas manus caros ad socios pandens, animam expirans. Ille

525 autem accurrit, qui percusserat, Pirus, vulneravitque hasta ad vmbilicum; atque omnia effusa sunt humi intestina; illumque tenebrae oculos cooperuere.

Istum vero Thoas Aetolus irruentem percussit hasta in pectore super mammam, fixum est autem in pulmone aes. Prope autem ad illum 530 accessit Thoas, et validam hastam extraxit pectore; strinxit autem ensem acutum, eoque is ventrem percussit medium, abstulitque animum. Arma vero non exuit; circumstabant enim socii, Thraces vertice-summo-comantes, longas hastas manibus tenentes, qui ipsum, magnum licet 535 et fortem, et praeclarum, propulsarunt a se; is vero recedens, vi repulsus est. Sic hi duo in pulvere prope alter iuxta alterum extensi sunt; hic quidem Thracum, ille vero Epeorum aere-loricatorum, duces; multi autem circum intercepti sunt et alii.

Tum vero non pugnam quisquam reprehenderit 540 diffet interueniens, qui adhuc illaesus et inuulneratus acuto aere versaretur in medio, duceretque ipsum Pallas Minerua, manu prehenso, ac telorum auerteret impetum. Multi enim Troianorum et Achiuorum die illo proni in pulvere prope iuxta se deinceps prostrati sunt.

I L I A D I S

LIBER V.

Tum vero Tydidæ Diomedi Pallas Minerva
dedit robur et audaciam, ut conspicuus inter om-
nes Argiuos fieret, et famam insignem auferret.
Accendebat *utique* ei ex galeaque et clypeo in-
5 defessum ignem, stellæ autumnali similem,
quæ maxime splendide collucet lota ex Oceano:
talem ei ignem accendebat a capiteque et humeris;
impulitque eum in medium, ubi plurimi tumultu-
abantur. Erat autem quidam inter Troianos
10 Dares, locuples, praeclarus, sacerdos Vulcani;
duoque ei filii erant, Phegeus, Idæusque,
pugnae bene periti omnis: hi ei [*Diomedi*]
semoti a suis, obuii proruerunt; hi quidem ab
equis, ille vero a terra pugnam ciebat pedester.
Hi itaque quum iam prope erant in se mutuo va-
15 dentes, Phegeus quidem prior emisit longam
hastam, Tydidæ vero super humerum sinistrum
venit cuspis hastæ, nec percussit ipsum; po-
sterior vero irruit hasta Tydides; huius autem
non irritum telum fugit e manu; sed percussit
pectus inter mammæ, deturbavitque de equis
20 [*de curru.*] Idæus autem desiliit, relicto per-
pulcro curru, neque ausus est protegere fra-
trem interfectum. Nam nec ipse quidem effu-

gisset mortem atram; verum Vulcanus eripuit,
 seruauitque caligine tectum, ne scilicet ei pe-
 25 nitus senex contristatus esset. Equos autem ab-
 ductos magnanimi Tydei filius dedit sociis vt
 deducerent cauas ad naues. Troiani vero ma-
 gnanimi, vt viderunt filios Daretis, alterum
 quidem fugientem, alterum vero interfectum
 apud currus, omnibus perturbatus est animus.

30 Caeterum caesis - oculis Minerua manu pre-
 hensum, verbis allocuta est impetuofum Martem:
 „Mars, Mars, pernicies hominum, inqui-
 nate - caede, murorum - euerfor, an non iam
 Troianos quidem sinemus et Achiuos pugnare,
 vtris pater Iupiter gloriam praebeat; nos autem
 cedamus, Iouisque euitemus iram?“

35 Sic fata, praelio eduxit impetuofum Martem;
 hunc quidem postea sedere fecit in herbofo Sca-
 mandro. Troianos autem in fugam verterunt
 Danai; interfecitque virum quilibet ductorum.
 Primus vtique Rex virorum Agamemnon ducem
 Halizonum Hodium magnum deiecit e curru.
 40 Primo enim ei verso - in fugam in tergum ha-
 stam infixit humeros inter, perque pectora tra-
 iecit; fragorem vero edidit cadens, sonitum-
 que dedere arma super ipso.

Idomeneus autem Phaestum interfecit, Mae-
 onis filium Bori, qui ex Tarne glebosa vene-
 45 rat. Hunc vtique Idomeneus hasta - inclytus
 longa hasta vulnerauit, currum conscendentem,
 ad dextrum humerum; decidit autem de curru,
 horrendaque ipsum caligo inuasit. Hunc quidem
 inde Idomenei spoliarunt famuli.

Filium autem Strophii Scamandrium, peri-
 50 tum venationis, Atrides Menelaus interfecit
 hasta acuta, bonum venatorem: docuit enim
 Diana ipsa iaculari ferarum omne genus, quas
 utique nutrit in montibus sylua. Verum non ei
 tunc profuit Diana sagittis - gaudens, neque
 peritia - iaculandi - eminus, qua antea instructus
 55 erat: sed ipsum Atrides, hasta - inclytus Mene-
 laus, ante se fugientem, in dorso vulnerauit
 hasta, humeros inter, perque pectora traiecit.
 Cecidit autem pronus, sonitumque dederunt ar-
 ma super ipso.

Meriones vero Phereclum interfecit; fabri
 60 filium Harmonidae, qui manibus sciebat artifi-
 ciofa omnia fabricari, egregie enim ipsum di-
 ligebat, Pallas Minerva; qui etiam Alexandro
 fabricatus fuerat naues aequales, exordia ma-
 lorum, quae omnibus exitium Troianis fuerunt,
 sibi que ipsi; quoniam non deorum oracula intel-
 65 lexerat. Hunc utique Meriones, cum scilicet
 assecutus esset insequens, ferit clunem ad dex-
 trum: at penitus e regione iuxta vesicam sub
 osse exiit cuspis; in genua itaque prouolutus
 est eiulans, morsque ipsum obnupsit.

Pedaeum vero interfecit Meges, Antenoris
 70 filium, qui nothus quidem erat, studiose ta-
 men *eum* educauit nobilis Theano, aequae cum
 dilectis liberis, gratificans marito suo; hunc
 utique Phylei filius *Meges* hasta inclytus, prope
 cum venisset, ferit capitis ad occipitium acuta
 hasta; e regione vero per dentes linguam sub-

75 secuit aes; ceciditque *ille* in puluere, frigidumqueprehendit aes dentibus [*mordicus*].

Eurypylus vero Euaemonides Hypsenora nobilem, filium magnanimi Dolopionis, qui Scamandri sacerdos fuerat, deque instar honorabatur a populo; hunc utique Eurypylus, Euaemonis praeclarus filius, ante se fugientem, in cursu percussit in humero, ense irruens, absceditque manum grauem; sanguinolenta vero manus humi decidit; ipsius autem oculos occupavit purpurea mors et fatum violentum. Sic hi quidem laborabant per acre proelium.

85 Tydidem autem non dignosces, utris interesset, utrum cum Troianis pugnaret, an cum Achiuis: furibundus enim ferebatur per campum, fluuio inundanti similis, torrenti, qui velociter fluens dissipat pontes: quem utique neque pontes muniti coercerent, neque septa retinent camporum perquam-virentium, venientem derepente, quando ingruerit Iouis imber; multae autem ab ipso segetes deiectae sunt laetae iuuenum: sic a Tydide densae turbabantur phalanges Troianorum; nec ipsum 95 sustinebant, multi licet existentes. Hunc autem postquam vidit Lycaonis praeclarus filius furibunde ruentem per campum, ante se turbantem phalangas, illico contra Tydidem intendebat incuruatum arcum, et percussit irruentem; Terrens in dextro humero per thoracis cauum: 100 peruolauit autem acerba sagitta, atque in oppositam partem perrupit; foedabaturque sanguine

thorax; super hoc autem altum clamavit Lycaonis clarus filius:

„Ingruite, Troiani magnanimi, stimulatores equorum; vulneratus est enim fortissimus Achivorum; nec ipsum autumo diu toleraturum
105 acrem sagittam, si vere me impulit *ut sagittam emitterem*, rex, Iouis filius, profectum ex - Lycia.“

Sic dixit iactabundus; hunc vero non sagitta velox interfecit; sed relato pede ante equos et currus stetit, et Sthenelum allocutus est, Capaneum filium:

„Propera, suavissime Capaneade, descende
110 de curru; ut mihi ex humero trahas acerbam sagittam.“

Sic dixit; Sthenelus autem de curru defiliit in terram; et adstans, sagittam velocem penitus - traiecit extraxit humero; sanguis autem ei aculebatur se per tortilem annulis tunicam. Tum vero vota concepit pugna strenuus Diomedes:

115 „Audi me, Aegiochi Iouis filia, indomita; si unquam mihi et patri fauens adstitisti ardenti in pugna: nunc rursus mihi faue, Minerva, atque da me virum *istum* interficere, et eum intra iactum hastae venire, qui me percussit praeveniens, et gloriatur, neque me dicit diu amplius visurum splendidum lumen Solis.“

Sic dixit precans; eum vero exaudiit Pallas Minerva, ac membra fecit levia, pedes, et manus desuper; et prope stans verbis alatis est allocuta:

„Confidens iam, o Diomedes, contra Tro-
 125 ianos pugna; nam tibi in pectore robur pater-
 num immisi intrepidum, quale habuit vibrator-
 scuti eques Tydeus. Caliginem vero tibi ab ocu-
 lis abstuli, quae prius inerat, ut bene digno-
 fcas tum deum, tum etiam hominem. Itaque
 130 nunc, si quis deus tentans te huc venerit, ne-
 quaquam tu immortales deos contra pugna
 alios: verum si Iouis filia Venus venerit in pu-
 gnam, hanc vulnera acuto aere.“

Sic quidem locuta discessit caecis - oculis Mi-
 nerua: Tydides vero reuersus primis pugnatori-
 135 bus mixtus est. Et licet antea quoque animo
 promptus *esset* aduersus Troianos pugnare, at
 tunc tamen illum ter tantum incescit robur, tan-
 quam leonem, quem opilio in agro apud lani-
 geras oues perstrinxerit quidem caulam transi-
 lientem, nec tamen interfecerit; eius quidem
 vim irritauit; postea vero non amplius ei resistit,
 140 sed stabulis se occulit, *oues autem* desertae fu-
 gantur; atque hae quidem confertae aliae super
 alias sternuntur, at ille alacer ex alto exilit
 ouili: sic alacer Troianis mixtus est fortis Dio-
 medes.

Tunc interfecit Astynoum, et Hypenora,
 145 pastorem populorum; altero quidem super mam-
 mam percusso aerata hasta; alterum autem ense
 magno in iugulo ad humerum percussit; ab
 ceruice vero humerum abscidit et a dorso. *At-*
que hos quidem omisit; Abantem vero petebat
 et Polyidum, filios Eurydamantis, somniorum-
 150 interpretis senis: quibus non, ad bellum pro-

ficciscentibus, senex interpretatus est somnia, verum ipso fortis Diomedes interfectos - spoliavit. Perrexit autem *deinoeps* ad Xanthum Thōnaque, Phaenopis filios, ambos prouectaetate - gentos; ipse vero *Phaenops* conficiebatur senecta tristi, filium enim non susceperat
 155 alium, *quem* haeredem relinqueret. Tum ille hos interfecit, eorumque eripuit animam amborum, patri vero luctum et curas tristes reliquit, quoniam non viuos ex pugna reuerfos accepit; gentiles vero haereditatem partiti sunt.

Tunc filios Priami duos corripuit Dardanidas
 160 in vno curru stantes, Echemonemque, Chromiumque. Vt vero leo in boues irruens cervicem fregit iuuencae, vel bouis, fruticetum depascentium; sic hos ambos de curru Tydei filius deturbauit saeuiter innitos; posteaque ar-
 165 mis spoliavit; equos vero suis sociis dedit ad naues agendos.

Hunc autem vidit Aeneas disipantem ordines virorum, coepitque ire perque pugnam et per strepitum hastarum, Pandarum deo - parem quaerens, sicubi inueniret. Inuenit *uique*
 170 Lycaonis filium laudatumque, fortemque, stetitque ante ipsum, verbumque eo coram locutus est:

„Pandare, vbi tibi arcus et volucres sagittae, et gloria? qua nullus tecum contendit hic quidem, neque quisquam in Lycia te gloriatur esse praestantior: sed age, huic immitte
 175 viro sagittam, Ioui manibus sublatis, quisquis is sit, qui superior est pugna, et sane malis

multis affecit Troianos; quandoquidem multorumque et fortium genua soluit. Nisi quis deus est, iratus Troianis, ob sacrificia succensens; acerba autem dei est ira.¹⁷⁶

Huic autem respondit Lycaonis clarus filius:
 180 „Aenea, Troianorum princeps aere-loricatorum,
 Tydidæ eum ego bellicoso in omnibus assimulo,
 clypeoque agnosco, oblongaque galea, equosque
 inspicies; plane vero haud scio, an deus sit. Quod si hic homo, quem dico, bellicosus
 185 *sit* Tydei filius: non hic sine deo ista furens
 facit, sed aliquis prope stat immortalium, nebula
 innolutus humeros, qui ab isto sagittam
 velocem *eum iam* attingentem auertit alio;
 iam enim ei immisi telum, et ipsum percussi in
 humero dextro, penitus per thoracis cauitatem;
 190 et ipsum ego putavi ad Plutonium demissum
 iri, attamen non occidi: deus sane aliquis est iratus.
 Equi autem non adsunt, et currus, quos conscendam;
 attamen alicubi in aedibus Lycaonis undecim sunt currus pulcri, novi,
 195 recens-facti; circumque vela expansa sunt;
 apudque eorum unumquemque biuges equi adsunt,
 hordeum album comedentes, et auenas. Atqui mihi
 valde multa senex bellator Lycaon proficiscenti
 mandata dabat in aedibus affabre-factis;
 200 equis me iubebat et curribus vectum
 praeesse Troianis in acribus pugnis: sed ego non
 parui, (profecto multo satius fuisset,) equis parcens;
 ne mihi indigerent pabulo, apud viros in urbe
 205 eos reliqui; ac pedes ad Ilium veni, arcubus

fretus: qui tamen mihi non erant profuturi.
Iam enim duobus principibus *sagittam* immisi,
Tydidaeque et Atridae; atque ex ambobus ve-
rum sanguinem elicui percussis; irritavi autem
magis. Ideo malo fato de *paxillo* curuos arcus
210 die illo detraxi, cum Ilium ad amoenum dux
fui Troianis; gratificans Hectóri nobili. Quod
si rediero, et adspexero oculis patriam meam,
vxoremque, et altam magnam domum: illico
215 post mihi caput abscidat hostilis vir, si non
ego hunc arcum lucido in igne posuero mani-
bus contractum: inutiliter enim a me est ap-
portatus.“

Hunc autem vicissim Aeneas, Troianorum
dux, contra allocutus est: „Ne sic loquere;
prius vero non erit aliter, quam nos ambo ad-
220 versus hunc virum, cum equis et curru obuiam
inaucti, cum armis, experti fuerimus. Verum
age, meum currum conscende; ut videas qua-
les *sint* Troii equi, periti *per* campum rapide
valde huc et illuc insequi, et fugere; qui et
225 nos ad urbem saluos perducent, si denuo Iupi-
ter Tydidae Diomedi gloriam praebuerit. Ve-
rum age, nunc scuticam et habenas miro artificio-
factas accipe, ego vero de equis descendam, ut
pugnem; vel tu istum adoritor, curae autem
erunt mihi equi.“

Hunc autem vicissim allocutus est Lycaonis
230 clarus filius: „Aenea, tu quidem ipse tene habe-
nas et tuos equos; melius sub auriga consueto
curuum currum ferent, si retro fugerimus Ty-
dei filium; ne hi, si expauerint, temere vagen-

tur, neque velint efferre praelio, tuam vocem
 235 desiderantes; nos autem cum - impetu - infecutus magnanimi Tydei filius, ipsosque interficiat, et abigat solidos - vngulis equos. Sed tu ipse age tuum currum et tuos equos, hunc autem ego irruentem excipiam acuta hasta.“

Sic locuti, curru varie ornato conscenso,
 240 impetu concitati contra Tydidem dirigebant veloces equos. Hos autem vidit Sthenelus, Capaneus praeclarus filius; contestimque Tydidem verbis alatis allocutus est:

„Tydide Diomedes, meo carissime animo,
 duos viros video fortes contra te paratos pugnare,
 245 vires immensas habentes; alter quidem, arcuum peritus, est Pandarus, filius vero Lycaonis profitetur esse; Aeneas autem filius magnanimi Anchisae profitetur natus esse, materque ipsi est Venus. Verum age quaeso retro
 250 cedamus conscenso curru, neque mihi sic discurrito furens per primos pugnatore, ne forte dulcem vitam perdas.“

Hunc autem torue intruens allocutus est fortis Diomedes: „Nequaquam ad fugam hortare, quoniam non te persuasurum puto: non enim mihi decorum est fugitantem pugnare, neque
 255 pavitare; adhuc mihi vires integrae sunt. Piget autem equos conscendere; Quin et sic obuiam ibo ipsis: trepidare me non sinit Pallas Minerva. Hos autem non iterum retro auferent veloces equi ambos a nobis, si vel alter quidem effugerit. Aliud vero tibi dicam, tu autem in animo re-
 260 conde tuo: Si mihi consultissima Minerva glo-

riam praebuerit ambos interficiendi, tum vero
 tu hosce quidem veloces equos hic detine, ex
 orbili - ad - fellam - fixo habenis suspensis; in
 Aeneae vero irrue memor equos, abigequae a
 265 Troianis ad bene ocreatos Achiuos. Eius enim
 stirpis *sunt*, e qua Troi late - tonans Iupiter
 dedit pro filio pretium Ganymede: quoniam
 optimi *sunt* equorum, quicumque sunt sub Au-
 roraque, Soleque. Ex hac stirpe furatus est rex
 virorum Anchises, clam Laomedonte, submissis
 270 feminis equabus: horum ex stirpe ei *Anchisae*
sex nati sunt in aedibus; quatuor quidem ipse
 retinens saginavit ad praesepe, duos autem Ae-
 neae dedit, aptos bello: si hos ceperimus, re-
 tulerimus sane gloriam magnam.“

275 Sic hi quidem talia inter se dicebant; illi
 vero cito prope accesserunt, incitantes veloces
 equos. Hunc prior allocutus est Lycaonis prae-
 clarus filius:

„Pertinax, bellicose, illustris Tydei fili,
 profecto te non, telum velox interfecit, acerba
 sagitta; nunc rursus hasta experiar, an ferire
 valeam.“

280 Dixit, et vibratam emisit longam hastam,
 et fecit Tydidæ clypeum: per eum autem pe-
 nitus, cuspis aerea volans thoraci admota est.
 Tum vero altum clamavit Lycaonis praeclarus
 filius:

„Vulneratus es ad ille penitus, neque te puto
 285 diu amplius toleraturum; mihi autem magnam
 gloriam dedisti,

Hunc autem non exanefactus allocutus est
 fortis Diomedes: „Errasti, nec feristi: at non
 equidem vos puto ante cessaturos, quam sal-
 tem alter *vestrum* stratus sanguine satiarit
 Martem inuictum bellatorem.“

290 Sic fatus iaculatus est, telumque direxit Mi-
 nerua in nasum ad oculum; albos autem tra-
 iecit dentes. Eiusque linguam extremam absci-
 dit aes rigidum, cuspis vero exiit ad extremum
 mentum. Cecidit autem e curru, sonitumque
 295 dedere arma super ipso varia, collucentia;
 trementis vero resistabant eius equi pedibus
 celeres; eiusque ibi soluta est animaque robur-
 que. Aeneas vero *tum* irruit, cum clypeo ha-
 staque longa; veritus, ne qua sibi traherent
 cadauer Achiui. Circumiens autem *propugna-*
 300 *bat*, tanquam leo, robori confusus; praeten-
 ditque ipsi hastamque, et clypeum undique ae-
 qualem, illum interficere paratus, quicumque
 huic obuius veniret; horribiliter vociferans. At
 saxumprehendit manu Tydides, magni pon-
 deris, quod non duo utique viri ferrent, qua-
 les nunc homines sunt; ipse vero id facile vi-
 305 brabat etiam solus. Eo percussit Aeneae coxem-
 dicem, ubi scilicet femur in coxa vertitur;
 acetabulumque ipsum vocant; confregit autem
 ipsi acetabulum, et insuper ambos dirupit ner-
 vos; detraxitque cutem asper lapis: tum vero
 heros constitit in genua lapsus, et sustentauit
 310 se nixus manu robusta in terram; oculos vero
 nigra nox cooperuit.

Atque adeo ibi periisset rex virorum Aeneas,
 nisi cito animaduertisset Iouis filia Venus, ma-
 ter, quae ipsum ex Anchisa peperit boues - pa-
 scente; circum autem suum dilectum filium fu-
 315 dit lacertos candidos; antequae ipsum pep-
 litidi plicaturam obtendit, septum ut esset telo-
 rum; ne quis Danaorum celeres - equos - re-
 gentium aere in pectora coniecto, ei animam
 eriperet. Illa quidem *igitur* suum dilectum
 filium subducebat e praelio; neque *vero* filius
 320 Capanei oblitus est mandatorum eorum, quae
 dederat pugna strenuus Diomedes; sed hic suos
 quidem inhibuit solidos - vngulis equos seorsum
 a strepitu *bellico*, ex orbili - ad - sellam fixo ha-
 benis suspensis; Aeneae vero, irruens, iubis-
 pulcris comantes equos abegit a Troianis, ad
 325 bene - ocreatos Achivos; deditque Deïpylo,
 socio dilecto, quem supra omnem honorabat
 aequalium coetum, quod sibi mente consentanea
 erat; naues ad cauas ut ageret; at ipse heros,
 suo curru conscenso, sumpsit habenas miro - ar-
 tificio - factas; statimque post Tydidem egit
 330 validos - vngulis equos, alacer. Is vero Vene-
 rem persequabatur crudeli aere, gnarus quod
 imbellis esset dea, neque dearum earum, quae
 virorum pugnam imperio - administrant, neque
 Minerua, neque urbium - vastatrix Bellona. At
 cum iam affecutus esset, frequentem per turbam
 335 persequens, tum protensa *hasta* magnanimi
 Tydei filius summam vulneravit manum insi-
 liens acuto aere imbecillam: statim vero hasta
 cutem perfodit, diuinum per pepulum, quem

ei Charites elaborarant ipsae, extremam supra
 volam; fluebat autem immortalis sanguis deae,
 340 ichor, qualis nempe fuit beatis diis, non
 enim panem edunt, neque bibunt nigrum vi-
 num; ideo exsangues sunt, et immortales ap-
 pellantur. Illa vero altum clamans, abs se de-
 iecit filium; et hunc quidem manibus eripuit
 345 Phoebus Apollo obscura nebula, ne quis^o Da-
 naorum celeres - equos - agentium aere in pe-
 cтора coniecto, animam eriperet. Illam vero
 altum inclamauit pugna strenuus Diomedes:

„Cede, Iouis filia, bello et pugna; an
 350 non satis, quod mulieres imbelles decipis? Sin
 autem tu in bello versabere, certe te puto re-
 formidaturam bellum, etiam si vel alibi *nomen*
eius audieris.“

Sic dixit: illa vero mente - turbata abiit;
 affligebatur enim grauiter. Eam vero Iris pre-
 hensam pernix duxit extra turbam, oppressam
 355 doloribus: liuebat vero cutem pulcram. Inue-
 nit deinde pugnae ad sinistram impetuofum Mar-
 tem sedentem; caligine autem hasta erat abdi-
 ta, et veloces equi; illa vero in genua *sua*
 prolapsa, fratris cari, multum supplicans, au-
 reis - phaleris insignes petebat equos:

„Dilecte frater, curamque mei gere, des-
 360 que mihi equos, vt ad Olympum perueniam,
 vbi immortalium sedes est. Valde doleo vulnere,
 quo me mortalis vulnerauit: homo Tydides,
 qui iam et aduersus Iouem patrem pugnauerit.,

Sic dixit: ei autem Mars dedit aureis - frae-
 nis - ornatos equos; eaque in currum conscen-

365 dit, moerens suo corde; iuxtaque ipsam Iris
 conscendit, et habenas cepit manibus; flagel-
 lauitque, vt irent; illi vero non inuiti volabant.
 Statim autem deinde peruenerunt ad deorum se-
 dem, excelsum Olympum; ibi equos sistebat
 pedibus pernix velox Iris, solutos ex curru,
 370 atque immortale apposuit pabulum. Ad genua
 vero cecidit Diones diua Venus, matris suae:
 haec autem vlnis complectebatur filiam suam,
 manuque ipsam demulcebat, verbaque fecit,
 dixitque:

„Quisnam tibi talia fecit, dilecta filia, coe-
 licolarum temere; ac si quid flagitii patrassem
 palam?“

375 Huic autem respondit deinde risum - amans
 Venus: „Vulneravit me Tydei filius, superbus
 Diomedes, eo quod dilectum filium subduce-
 bam e praelio, Aeneam, qui mihi omnium
 longe dilectissimus est. Non enim iam Troiano-
 380 rum et Achiuorum pugna grauis est; sed nunc
 Danaï etiam cum immortalibus pugnant.“

Huic respondit deinde Dione, eximia inter
 deas: „Perfer, filia mea, et tolera, moesta li-
 cet: multi enim iam *multa* pertulimus coeli-
 colae ab hominibus, graues dolores inuicem
 385 inferentes. Pertulit quidem Mars, quando ip-
 sum Otus, fortisque Ephialtes, filii Aloëi, li-
 gauerunt duris vinculis; aereo autem in car-
 cere vinctus erat tredecim menses. Et fortassis
 ibi periisset Mars, infatiabilis belli, nisi nouer-
 390 ca, perpulcra Eriboea, Mercurio indicasset;
 ille vero furtim subduxit Martem iam confe-

ctum; dura enim ipsum vincula affixerant. Pertulit etiam Iuno, quando illam fortis filius Amphitryonis dextram ad mammam sagitta tricuspidem percussit: tunc ipsam grauissimus inuasit dolor. Pertulit et Pluto inter hos ingens velocem sagittam, quando ipsum idem vir, filius Iouis Aegiochi, ad Pylum apud inferos vulneratum doloribus affecit: (verum is iuit ad domum Iouis et excelsum Olympum, corde dolens, doloribus confixus; nempe sagitta humerum in crassum adacta erat, cruciabatque animum: hunc autem Paeon, dolores-pellentia pharmaca inspergens, sanauit: non enim omnino mortalis erat.) audax! facinorosus! qui pro nihilo duxit nefaria patrare, qui arcu violabat deos, qui Olympum habitant. In te autem hunc concitauit dea caecis-oculis Minerua. Deimens! neque hoc scit animo Tydei filius, quod omnino non longaeuus sit is, qui cum immortalibus pugnauerit; neque omnino ipsum filii ad genua pappavocant, reuersum ex bello et graui praelio. Itaque nunc Tydides, etsi valde fortis est, cogitet, ne quis secum fortior te pugnet; ne aliquando Aegialeae, cordata Adraasti-filia, ex somno, lugens, suos domesticos excitet, suum, qui-se-virginem-duxit, desiderans maritum, fortissimum Achiuorum, generosa vxor Diomedis equum-domitoris."

Dixit, et ambabus ichorem a manu abstergebat: sanata est manus, doloresque mitigati sunt graues. Tum vero intuentes Minerva et Iuno mordacibus verbis Iouem Saturnium irri-

420 tabant: inter hos autem sermonem orsa est dea
caecis - oculis Minerva:

„Iupiter pater, num quid mihi succensebis
ob id, quod dixero? Certe iam aliquam Ve-
nus Achiviarum stimulans, Troianos ut simul
sequeretur, quos nunc vehementer diligit, uti-
que aliquam demulcens Achiviarum pulcris - pe-
435 plis - indutarum, ad auream fibulam perstrinxit
manum teneram.“

Sic dixit, subrisit vero pater hominumque
deorumque, et advocatam allocutus est auream
Venerem:

„Non tibi, filia mea, commissa sunt bellica
studia; quin tu desiderabilia obi munera nu-
430 ptiarum; haec vero Marti veloci et Minervae
omnia curae - erunt.“

Sic isti quidem talia inter se colloquebantur.
In Aeneam autem irruit pugna strenuus Diome-
des, gnarus quod eum ipse tegeret manibus
Apollo; sed ille ne deum quidem magnum re-
435 verebatur; cupiebat autem semper Aeneam in-
terficere, et inclytis armis exuere. Ter quidem
dehinc irruit, interficere cupiens; ter autem
illi incussit fulgentem clypeum Apollo: sed,
cum iam quartum impetum faceret, deo par,
minaciter tum vero increpitans allocutus est lon-
ge - iaculans Apollo:

440 „Perpende, Tydide, et recede, neque diis
paria velis meditari; quoniam nequaquam genus
par est immortaliumque deorum, humi - ince-
dentiumque hominum.“

Hom. Il. Vol. III.

H

Sic dixit; Tydides autem recessit paululum
 retro, iram euitans e longinquo - ferientis
 445 Apollinis. Aeneam vero seorsum a turba posuit
 Apollo, Pergamo in sacra, vbi ipsi templum
 erat. Vtique illum Latonaque et Diana sagittis-
 gaudens, in magno adyto curabantque, deco-
 rabantque. At imaginem fabricauit argenteum-
 450 arcum - gerens Apollo, ipsique Aeneae similem,
 et armis talem: circumque imaginem Troiani
 et nobiles Achiui caedebant inuicem circa pe-
 ctores bubulos clypeos pulcre orbiculatos, par-
 mulasque leues. Tum porro impetuofum Mar-
 tem allocutus est Phoebus Apollo:

455 „Mars, Mars, hominibus perniciofe, inqui-
 nate - caede, murorum - euerfor, nonne iam
 istum virum proelio subduxeris, aggrediens Ty-
 didem, qui iamiam vel Ioui patri pugnaverit?
 Venerem quidem primum cominus vulnerauit
 manu ad carpum: at postea in meipsum irruit,
 deo par.“

460 Sic locutus, ipse quidem resedit in Pergamo
 excelsa; Troianorum vero ordines perniciosus
 Mars concitauit obeundo, assimilatus Acamanti,
 strenuo ductori Thracum; filios autem Priami
 Iouis - alumnos adhortatus est:

465 „O filii Priami, Iouis alumni regis, quous-
 que tandem caedi finetis populum ab Achiuis?
 An donec circa portas bene fructas pugnent?
 Iacet vir, quem aequaliter honorabamus Hectori-
 nobili, Aeneas, filius magnanimi Anchisae;
 verum agite, ex tumultu eripiamus strenuum
 socium.“

- 470 Sic locutus, excitauit robur et animum vni-
uscuiusque. Tunc vero Sarpedon valde obiur-
gavit Hectorem nobilem: „Hector, quo iam
tibi robur abiit, quod prius habebas? Dixisti
quondam, sine copiis te urbem defensurum et
auxiliis, solum, cum affinibus, fratribusque
475 tuis: horum nunc nullum ego videre possum,
neque animaduvertere; sed trepidant, canes
tanquam circa leonem: nos vero pugnamus,
qui socii adsumus. Etenim ego, auxiliator, ad-
modum e longinquo venio. Procul enim est
480 Lycia, Xanthum ad vorticofum; vbi vxorem-
que dilectam reliqui et infantem filium, et pos-
sessiones multas, quas cupit, quicumque indigens
est: Attamen etiam sis, Lycios adhortor, et
promptus sum ipse cum viro *isto* pugnare; tam-
etsi nihil mihi hic tale *sit*, quale vel auferant
485 Achiui, vel abducant. Tu vero stas; ac ne
alias quidem hortaris copias sustinere *hostem*,
et opem-ferre vxoribus. *Caue*, ne forte vel-
uti nexibus lini, *retis*, capti omnia - trahentis,
hostibus captura et praeda sitis, illi vero cito
490 excindant bene habitatam urbem vestram. Tibi
autem conuenit haec omnia curae esse, noctes-
que diesque, principibus supplicanti longe - vo-
catorum sociorum, vt perseueranter locum-
teneant, asperamque deponant increpationem.“

Sic dixit Sarpedon: momordit autem prae-
cordia Hectori sermo; statimque de curru cum
495 armis defiliit ad terram; vibransque acutas
hastas, per exercitum ibat vndique, adhortans
ad - pugnandum; excitauitque pugnam grauem.

Illi vero conuerſi ſunt *a fuga*, et aduerſi ſteterunt Achiuis. Argiui autem ſuſtinebant conferti, neque in - fugam - verſi ſunt.

Sicut autem ventus paleas differt almas per
 500 areas, viris ventilantibus, quando vtique flaua
 Ceres ſecernit vrgentibus ventis fructumque et
 paleas; et ſubalbicant palearum - receptacula:
 ſic tunc Achiui albi ſuperne facti ſunt puluere,
 quem inter ipſos coelum ad vſque ſolidum ex-
 505 citabant pedes equorum, conuerſa - acie con-
 ſiſgentium; flectebant nempe *equos* aurigae.
 Ipſi vero robur manuum recta tulerunt; circum
 autem caliginem impetuoſus Mars offudit proe-
 lio, Troianis opem - ferens, omnem aciem
 obiens; effectaque dabat mandata Phoebi
 Apollinis aureum - enſem - geſtantis, qui ipſum
 510 iuſſerat Troianis animum excitare, poſtquam
 vidit Palladem Mineruam abeuntem; haec enim
 erat Danaïs auxiliatrix. Ipſe autem Aeneam per-
 pingui ex adyto emiſit; et pectori robur indi-
 dit paſtori populorum.

Aeneas itaque inter ſocios ſtetit: hi vero ga-
 515 viſi ſunt, vt viderunt vivumque et incolumem
 aduenientem, et vires integras habentem; per-
 contati ſunt tamen nihil: non enim ſinebat
 labor alius, quem argenteum - arcum - gerens
 Apollo excitabat, Marsque hominum pernīcies,
 Discordiaque inſatiabiliter furens.

At Aiaces duo et Vlyſſes et Diomedes
 520 concitabant Danaos ad pugnandum: ii vero etiam
 per ſe neque vires Troianorum timebant, ne-
 que clamores; ſed expectabant eorum impe-

sum, nubibus similes, quas Saturnius, tranquillitatis - tempore, sistit in summis montibus, quiete, quando dormit vis Boreae, et aliorum
 525 impetuosorum ventorum, qui nubes opacas flatibus stridulis dissipant flantes: sic Danaï Troianos expectabant firmiter, neque fugiebant. Atrides autem per aciem discurrebat, multa mandans:

„O amici, viri estote, et fortem animum
 530 sumite, et alius alium verecundantes obseruate per acrem pugnam. Verecundantium utique virorum plures salui, quam interfecti sunt: fugientium vero neque gloria existit, nec ullum robur.“

Dixit, et iaculatus est hasta impigre; percussitque principem virum, Aeneae socium magnanimum; Deicoontem Pergasidem, quem Troiani aequae ac Priami filios honorabant; quoniam impiger erat, inter primos pugnare: hunc utique per scutum hasta percussit rex Agamemnon; illud vero non hastam inhibuit, transiit autem ea penitus etiam per ipsum; immumque in ventrem
 540 per balteum traiecit; fragorem autem edidit cadens, et sonitum dedere arma super ipso.

Tum vero Aeneas Danaorum interfecit viros hosce fortissimos, filios Dioclis, Crethonemque, Orsilochemque: horum pater quidem habitabat bene-aedificata in Phera, diues opum;
 545 genus autem erat a fluuio Alpheo, qui late fluit Pyliorum per terram: qui utique genuit Orsilochem multis viris imperatorem; Orsilochem autem genuit Dioclem magnanimum; ex

Diocle autem gemini filii nati sunt, Crethon,
 Orsilochusque, pugnae bene scientes omnigenae.
 550 *Ac* hi quidem puberes - *iam* - facti, nigris in na-
 vibus Ilium ad generosis - equis - secundum
 simul Argiuos secuti sunt, honorem Atridis,
 Agamemnoni et Menelao, expetentes: eos ve-
 ro ibi terminus mortis obtexit. Quales leones
 555 duo montis in verticibus nutriti sunt sub ma-
 tre, profundae in densis - recessibus sylvae:
 qui quidem rapientes boues et pingues oues,
 stabula hominum vastant, donec tandem et ipsi
 virorum manibus interfecti sunt acuto aere:
 560 tales hi manibus sub Aeneae dormiti ceciderunt,
 abietibus similes proceris. Horum vero prostra-
 torum misertus est pugna strenuus Menelaus.
 Processit itaque per primos - pugnatōres, arma-
 tus corusco aere, quassans hastam; eiusque
 excitabat animum Mars, ea cogitans, ut mani-
 bus sub Aeneae prosterneretur.

565 Hunc autem vidit Antilochus, magnanimi
 Nestoris filius; processitque per primos - pu-
 gnatores: valde enim timebat pastori populorum,
 ne quid pateretur *humanitus*, grauiterque ipsos
 frustraret laboris. Illi quidem iam manusque,
 et hastas acutas, contra se inuicem tenebant,
 570 parati pugnare: Antilochus autem valde prope
 adstitit pastori populorum. Aeneas vero non
 sustinuit, impiger licet existens bellator, ut vi-
 dit duos viros prope iuxta se stantes. Illi igitur
 postquam mortuos traxerant ad populum Achiuo-
 rum, eos quidem miseros posuerunt in mani-

575 *bus lociorum ipsi vero conuersi, inter primos pugnabant.*

Tunc Pylaemenem interfecerunt parem Marti, principem Paphlagonum magnanimorum clypeatorum. Hunc utique Atrides hasta - inclytus Menelaus stantem hasta vulnerauit, ad iugulum
580 *affectus. Antilochus vero Mydonem percussit aurigam eius famulum, fortem Atymniaden, (ille autem auertebat solidos - ungulis equos,) saxo cubitum feriens medium: atque ex manibus fraena candida ebore humi ceciderunt in puluere. Antilochus autem irruens ense percussit tempus;*
585 *atque is anhelans affabre - facto excidit curru, praeceps in puluere, in siniputque et humeros. Dia admodum fixus stetit, inciderat enim in arenam profundam; donec equi percussum humi deiecerunt in puluerem; illos autem scutica-agitabat Antilochus, et ad exercitum egit Achivorum.*

590 *Hos autem Hector animaduertit inter ordines, irruitque in ipsos vociferans; vnaque Troianorum sequebantur phalangea fortes; dux autem erat ipsis Mars, et veneranda Bellona; illa quidem, tenens Tumultum immanem pugnae: Mars vero in manibus ingentem hastam*
595 *quassabat; itabatque modo quidem ante Hectoram, modo a tergo.*

Hunc autem conspicatus cohorruiit pugna strenuus Diomedes. Vt vero cum homo rerum imperitus, emensus ingentem campum, constitit ad rapidum fluvium in mare profluentem, spuma trementem conspicatus, continuoque re-

600 currit retrorsum: sic nunc Tydides recessit,
dixitque copiis:

„O amici, quam sane admiramur Hectora
nobilem, hastaque fortem esse, et audacem
bellatorem! Huic autem semper adstat vnus
aliquis deorum, qui mortem arceat: et nunc
605 ei adstat ille Mars, mortali viro similis. Sed,
ad Troianos conuersi semper, retro cedite,
neque contra deos velitis fortiter pugnare.“

Sic dixit; Troiani vero admodum prope ve-
nerunt *ad* ipsos. Tunc Hector duos viros in-
terfecit, peritos pugnae, in vno curru existen-
610 tes, Menesthem, Anchialumque. Horum vero
prostratorum miseratus est magnus Telamonius
Ajax; stetitque, admodum prope cum acces-
sisset, et iaculatus est hasta fulgenti, ac percus-
sit Amphium, Selagi filium, qui in Paeso ha-
bitabat praediues, locuples; sed eum fatum
duxit, auxiliaturum, ad Priamumque et filios:
615 hunc ad balteum percussit Telamonius Ajax,
imoque in ventre defixa est longa hasta; frago-
rem vero edidit cadens; accurrebat autem illu-
stris Ajax arma detracturus; Troiani vero in
eum hastas coniecerunt acutas, collucescentes;
620 scutumque *eius* excepit multas. At ille calce im-
pressa ex cadauere aeream hastam euellit; non
tamen et alia potuit arma pulcra ab humeris
auferre; premebatur enim telis. Timuit itaque
circuitionem potentem Troianorum fortium,
qui multique et strenui instabant hastas tenentes,
625 qui ipsum, magnum licet, et fortem, et prae-

clarum, propulsarunt a se: ille vero recedens,
vi - repulsus - est.

Sic hi quidem laborabant per acrem pugnam:
Tlepoleum vero Heraclidam, fortemque, ma-
gnumque, incitavit in deo-parem Sarpedonem
630 Fatum violentum. Hi autem cum iam proxime
essent se inuicem adorientes, filiusque nepos-
que Iouis nubes - cogentis, hunc utique Tlepo-
lemus prior verbis allocutus est:

„Sarpedon, Lyciorum princeps, quae tibi
necessitas trepidare hic cum sis pugnae imperi-
635 tus? Mentientes te dicunt Iouis sobolem Aegio-
chi esse: cum longe illis inferior sis viris,
qui Ioue prognati sunt temporibus priscorum ho-
minum. Longe alium aiunt vim Herculeam
[Herculem] fuisse, meum patrem animumsum,
640 spiritum - leonis habentem, qui quondam huc
profectus, causa equorum Laomedontis, sex
solis cum nauibus et viris paucioribus, Ilii va-
stavit urbem, desolavitque compita. Tibi au-
tem ignavus quidem animus, intereunt vero co-
piae; neque te Troiana credo propugnaculum
645 fore, profectum ex Lycia, ne quidem si per-
quam fortis sis, sed a me interfectum ad por-
tas orci descensurum.“

Hunc vero Sarpedon, Lyciorum dux, con-
tra allocutus est: „Tlepoleme, sane ille euer-
tit Ilium sacram, viri prae vecordia, praecla-
650 ri Laomedontis, qui ipsum bene meritum malo
increpuit sermone, neque dedit equos, quo-
rum gratia e longinquo venerat. Tibi autem
ego hic edico caedem et mortem atram a me

futuram, meaue *te* hasta caesum gloriam mihi daturum, animam vero Plutoni insigni-equis.“

655 Sic dixit Sarpedon; at sustulit fraxineam hastam Tlepolemus; et horum quidem eodem-tempore hastae longae e manibus euolarunt; ac quidem percussit ceruicem mediam *Tlepolemi* Sarpedon, cuspisque penitus transiit acerba; eumque circum oculos caliginosa nox operuit.
660 Tlepolemus autem femur sinistrum *Sarpedonis* hasta longa percussit; cuspisque pertransiit rapido impetu acta, ossi inflicta; pater vero *Iupiter* mortem auertit.

Tum quidem deo - parem Sarpedonem nobiles focii ferebant e praelio; graui autem dolore
665 afficiebat eum hasta longa tracta *vna*; quam quidem nemo notabat, neque aduertebat femore extrahere hastam fraxineam; vt *currum* conscenderet, festinantium *vtique*: tantum enim habebant laborem, curam *eius* habendo. Tlepolemum autem ex - altera - parte bene - ocreati Achiui efferebant praelio. Animadnertit
670 autem nobilis Vlysses, fortem animum habens; commotumque est ei suum cor. Anxie vero cogitabat deinde mente et animo, vtrum vltius Iouis filium magnum - sonantis insequeretur, an ipse plurium Lyciorum animam eriperet. Non vtique Vlyssi magnanimo in fato erat,
675 fortem Iouis filium interficere acuto aere. Itaque ad multitudinem Lyciorum vertit *eius* animum Minerua. Tunc ille Coeranum interfecit, Alastoremque, Chromiumque, Alcandrumque, Haliumque, Noëmonemque, Prytanimque. Et

quidem adhuc plures Lyciorum interfecisset no-
 680 bilis Vlyſſes: niſi ſtatim animaduertiſſet ingens
 agilter-pugnam-ciens Hector. Proceſſit itaque
 per primos pugnatoreſ armatus coruſco aere, -
 terrorem inferens Danaïſ; gauiſus eſt autem eo
 accodente Sarpedon, Iouiſ filiuſ, verbaque lu-
 gabria dixit:

„Priamide, ne quaefo me praedam Danaia
 685 linas iacere: ſed auxiliare; deinde me vel de-
 ſerat vita in vrbe veſtra; quoniam non eram
 ego, reuerſuſ domum, dilectam in patriam
 terram, oblectaturuſ vxoremque dilectam et
 infantem filium.“

Sic dixit; huic autem nil reſpondit agilter-
 690 pugnam-ciens Hector, ſed praeteruolauit,
 ardens cupidine, vt quam citiſſime repelleret
 Argiuoſ, multorumque vitam eriperet. At qui-
 dem deo-parem Sarpedonem nobileſ ſocii col-
 locarunt ſub Aegiochi Iouiſ perpulcra ſago, ex
 eiſ autem femore haſtam fraxineam extraxit foras
 695 fortis Pelagon, qui ei dilectuſ erat ſociuſ.
 Hunc autem deſeruit anima, circumque oculoſ
 offuſa eſt caligo; ruruſ tamen ſpirituſ - rece-
 pit, ac circum aura Boſea recreabat adſpirans
 aegre ſpirantem animam,

Argiuſi vero propter Martem et Hectorem
 700 aere-armatuſ nec unquam verſuſ - tergiſ - fu-
 giebant nigras ad naueſ, nec unquam contra-
 ferebantur in pugnam; ſed ſemper retro cede-
 bant, poſtquam audierant apud Troianoſ Mar-
 tem eſſe.

Tum quem primum, quemque ultimum in-
 terfecit Hectorque Priami filius et aereus Mars?
 705 Deo - parem Teuthrantem, et insuper equum-
 agitorem Orestem, Trechumque hastatum
 Aetolum, Oenomaumque, Oenopidenque He-
 lenum, et Oresbium mitram - habentem - variam,
 qui in Hyla habitabat, valde diuitiis *parandis*
 intentus, lacui vicinus Cephissidi; iuxtaque
 710 ipsum alii habitabant Boeoti, valde opulentum
 tractum habentes. Hos quum igitur animaduer-
 tit dea candidas - vlnas - habens Iuno Argiuos
 interimentes in acri pugna, illico Mineruam
 verbis alatis allocuta est:

715 „Papae, Aegiochi Iouis filia indomita, cer-
 te vanum *hoc* promissum fecimus Menelao,
 Ilio exciso bene - munito eum rediturum; si
 sic furere sinamus perniciosum Martem. Sed age
 iam et nos cogitemus de strenua virtute *exse-*
renda.“

Sic dixit; neque non obsecuta est dea caeliis-
 720 oculis Minerva. Ac quidem aggressa aureis-
 fraenis - ornatos instruebat equos Iuno, vene-
 randa dea, filia magni Saturni: Hebe autem
 currui velociter admouit curuos orbes *rotarum*,
 aereos, octo - radios habentes, ferreum axem
 circum; quorum utique aurea curuatura peren-
 725 nis; ac desuper aereae laminae - rotam - mu-
 nientes, adaptatae: mirabile visu; modioli au-
 tem ex argento erant rotundi vtrinque, sella
 vero aureis et argenteis funibus tenta erat;
 duoque semicirculi; vnde - habenae - suspendun-
 tur, erant. Ex hac porro argenteus temo pro-

730 currebat; ad cuius extremitatem ligauit aureum pulcrum iugum, et lora - iugalia pulcra innexuit, aurea: sub iugum vero duxit Iuno equos pedibus - celeres, cupida conflictus et praelii.

Caeterum Minerva, filia Iouis Aegiochi, peplum quidem *laxatum* defluere - fuit pulcrum, 735 patris super pauimento, varium, quod ipsa fecerat et elaborarat manibus; ipsa autem, lorica induita Iouis nubes - cogentis, armis ad pugnam armabatur lacrymosam. Circum autem humeros posuit aegidem fimbriatam, horribilem, cui quidem vndique Terror circumdatus 740 erat; in ea Contentio, in ea Fortitudo, in ea atrox Infectatio; in ea et Gorgonium caput diri monstri, dirumque, horrendumque, Iouis portentum Aegiochi. Capiti vero clavis - vndique - ornatam galeam imposuit quatuor - conos - habentem, auream, centum 745 vrbium peditibus sufficientem. Inque - currum fulgidum pedibus - scandit; sumisitque hastam grauem, magnam, validam, qua domat ordines virorum heroum, quibuscunque irascitur praepotenti - patre - nata. Iuno autem scutica velociter vrgebat equos. Sponte sua autem portae crepuerunt coeli, quas custodiebant Horae, 750 quibus commissum est magnum coelum Olympusque, vt et aperiant densam nubem et claudant. Hac vtique *via*, per eas, stimulo - parentes dirigebant equos. Innenerunt autem Saturnium, a diis seorsum sedentem aliis, summo vertice 755 multa - cacumina - habentis Olympi. Ibi equos

sistens dea candidas - vlnas - habens Iuno Iovem supremum Saturnium interrogavit, et allocuta est:

„Iupiter pater, annon succenses Marti ob haec atrocia facta, eo quod tantasque et tales perdiderit copias Achiuorum temere, nec secundum *id quod fas est*. Mihi sane dolor: at
760 vero quieti delectantur Venusque et argenteo-
arcu - decorus Apollo, dementem hunc quum
exstimularint, qui nulla nouit iura. Iupiter pater, nunquid mihi irascaris, si Martem graviter percussum pugna exegerim?“

Hanc autem respondens allocutus est nubes-
765 cogens Iupiter: „Agedum, aduersus ipsum incitata Mineruam praedatricem, quae ipsum maxime solita - est in graues dolores coniicere.“

Sic dixit; nec non obsecuta est dea candidas - vlnas - habens Iuno; et scutica verberauit equos: hi autem non inuiti volabant per medium terraeque et coeli stellati. Quantum vero
770 aëris per - horizontem - extensi - spatium homo videt oculis, sedens in specula, prospectans in nigrificantem pontum; tantum saltu - conficiunt deorum altisoni equi. At quando iam Troiam peruenissent, fluuiosque labentes, qua fluenta Simois
775 moïs commiscunt et Scamander: ibi equos stetit dea candidas - vlnas - habens Iuno, solutos curru; circumque caliginem multam fudit. Illis vero ambrosiam Simois summisit ad depascendum.

Hae autem iuerunt pauidis columbis incessu
780 similes, viris Argiuis auxiliari properantes. Sed quando iam venerant, vbi plurimi et fortissimi

fabant, circum vim Diomedis equum domitoris
 [circum Diomedem] conferti, leonibus simi-
 les cruda - vorantibus, vel suis apris, quo-
 rum robur non imbelle: ibi stans clamauit dea
 785 candidas - vlnas - habens Iuno, Stentori assimu-
 lata magnanimo, aeream vocem - habenti, qui
 tantum vociferabatur, quantum alii quinquaginta:
 „Proh pudor, Argini, turpia probra, for-
 ma tantum admirabiles! Quamdiu quidem in
 bello versabatur nobilis Achilles, nunquam
 790 Troiani ante portas Dardanias progrediebantur;
 illius enim timebant validam hastam:
 nunc vero procul ab vrbe cauas apud naues
 pugnant.“

Sic fata, commouit robur et animum vnus-
 cuiusque. Tydidae autem superuenit dea cae-
 lis - oculis Minerua; repperitque hunc regem
 795 apud equos et currus vulnus refrigerantem,
 quod ei inflixerat Pandarus sagitta: sudor enim
 ipsum affligebat sub lato loro clypei pulcre - or-
 biculati; quo vtique affligebatur, laborabatque
 manu; ac eleuans lorum, nigrum sanguinem
 abstergebat; equinum autem dea iugum attigit,
 dixitque:

800 „Profecto parum sibi filium similem genuit
 Tydeus. Tydeus vtique paruus quidem erat
 corpore, sed pugnator. Ac quando ipsum ego
 pugnare non sinebam, neque furenter irruere:
 quando scilicet venit seorsum ab Achivis i lega-
 805 tus ad Thebas, multos ad Cadmeos, conuiuari
 ipsum iussi in aedibus quietum: sed is animum
 retinens suum fortem, sicuti prius, iuuenes

Cadmeorum prouocabat; in omnibus autem vincebat, facile: talis illi ego adiutrix eram. Tibi
 810 vero equidem ego assistoque, et te tueor, et te prompto animo hortor aduersus Troianos pugnare: sed tibi vel defatigatio ex multo labore membra subiit, vel te certe aliquo - modo timor tenet exanimans. Non sane tu posthac Tydei soboles es *reputandus*, rei - militaris - periti Oenidae.

Hanc autem respondens allocutus est fortis
 815 Diomedes: „Agnosco te, dea, filia Iouis Aegiochi, ideo tibi lubenter dicam rem, neque celabo. Neque aliquis me timor tenet exanimis, nec vlla ignauia; sed adhuc tuorum recordor mandatorum, quae mandasti. Non me sinebas
 820 cum beatis diis ex - aduerso pugnare caeteris, sed si, Iouis filia, Venus veniret in praelium, hanc vulnerare acuto aere. Quare nunc et ipse recedo, atque etiam caeteros Argiuos iussi se colligere hic omnes: agnosco enim Martem in praelio pugnando - *aliis* - prae-euntem.

825 Huic autem respondit deinde dea caeciliis-oculis Minerva: „Tydide, Diomedes, meo carissime animo, neque tu Martem hunc vllatenus time, neque quemquam alium immortalium; talis tibi ego adiutrix sum. Verum age, in Martem primum dirige solidos - vulgus equos,
 830 ferique *eum* cominus, neque reuerere impetuosum Martem hunc insanientem, paratum malum, omnium partium, qui non ita - pridem mihi-que et Iunoni promisit dicens, aduersum Troianos *se* pugnaturum, atque Argiis auxilia-

tarum; nunc vero cum Troianis versatur, horumque est oblitus."

- 835 Sic locuta, Sthenelum quidem e curru depulit humi, manu retrorsum trahens; ille autem dicto - citius defiliit; ipsaque in currum conscendit iuxta Diomedem nobilem ira - concitata dea: valde autem gemuit faginus axis sub pondere; grauem enim vehebat deam, virumque fortissimum. Corripuit autem scuticam et habenas Pallas Minerua; ac statim in Martem primum dirigebat solidos - vngulis equos. Ille quidem Periphantem ingentem occiderat, Aetolorum longe fortissimum, Ocheii praeclarum filium: hunc utique Mars occidebat caede - in-
- 845 quinatus; sed Minerua induit Orci galeam, ne ipsam videret impetuofus Mars.

- Postquam vero vidit hominum - perniciem Mars Diomedem nobilem, is quidem Periphantem ingentem illic fuit iacere, ubi primum interficiens abstulerat animam; atque iuit recta in
- 850 Diomedem equum - domitorem. Hi vero quum iam prope erant, alter in alterum vadentes, prius Mars protenta - manu - iaculatus est super iugum, habenasque equorum, hasta aerea, cupiens animam eripere; et vero hanc manu prehensam dea caesis - oculis Minerua summovit a curru, ut incassum praeterfugeret. Secundum impetum fecit pugna strenuus Diomedes hasta aerea; infixit autem connixa Pallas Minerua imum in ile, ubi cingebatur cinctu; ea utique parte ipsum vulneravit assecutus, cutemque pulchram dilaceravit, atque hastam extraxit rursus.

860 Tum vero boabat aereus Mars, quantum scilicet nouies - mille clamant, vel decies mille viri in bello, certamen committentes Martis. Tum vero tremor occupauit Achiuosque Troianosque territos: adeo boabat Mars, insatiabilis belli.

Qualis autem ex nubibus nigra apparet cato
865 ligo, ab aestu vento grauiter - spirante excitato: talis Tydidæ Diomedis aereus Mars apparebat, cum nubibus iens in coelum latum. Statim vero venit deorum in sedem, excelsum Olympum: propterque Iouem Saturnium sedit,
870 animo moerens, ostenditque immortalem sanguinem defluentem ex vulnere, et lamentans verbis alatis allocutus est:

„Iupiter pater, nonne indignaris, videns haec violenta facinora? Semper sane acerbissima dii passi sumus, mutuo consilio, gratificantes
875 nempe hominibus. *Atqui* tui causa omnes pugnamus: tu enim peperisti dementem filiam perniciosam, cui semper iniqua facta curae sunt. Alii enim quidem omnes, quotquot dii sunt in Olympo, tibi que obediunt, et subiecti - sumus vnusquisque: hanc autem neque verbo coerces,
880 ces, neque quaquam facto, sed indulges, quoniam ipse genuisti filiam pestiferam; quae nunc Tydei filium insolentem Diomedem furere exstimulauit in immortales deos. Venerem quidem primum cominus vulnerauit manu ad carpum; ac postea in me ipsum irruit deo se
885 aequans. At me subdixerunt veloces pedes; profecto *alioqui* diu ibi dolores passus fuisset

inter horrendas cadauerum - strages, aut vivus viribus - fractus fuisset aeris ictibus."

Eum autem torue intuitus allocutus est nubes-cogens Iupiter: „Nequid mihi, diuersarum
890 partium desertor, assidens quiriteris: Inuisissimus utique mihi es deorum, qui Olympum tenent; semper enim tibi contentioque grata, bellaque, pugnaeque: matris tibi ingenium est intolerandum, cedere nescium, Iunonis; quam quidem ego vix reprimis verbis: idcirco te pu-
895 to illius haec pati consiliis. Attamen non te amplius diu patiar dolores sustinere: nam e me genitus es, mihi que te peperit mater. Quod si aliquo ex alio deorum natus esses ita improbus, sane iam pridem fuisses inferior Vrani - filiis, [*Titanibus.*]"

900 Sic dixit, et Paeonem iussit mederi. Ei itaque Paeon dolorem - pellentia medicamina inspergens, eum sanauit; nequaquam enim mortalis erat. Sicut autem quando fici - succus lac album agitatus in - coagulum - cogit, liquidum quod erat; valde autem velociter circumagitur a miscente; sic utique is celeriter sanauit impetu-
905 tuosum Martem. Hunc autem Hebe lauit, elegantesque vestes induit; iuxtaque Iouem Saturnium sedit gloria exultans.

Tum vero rursus ad domum Iouis magni redierunt, Iunoque Argiua, et potens - auxiliatrix Minerva, postquam repressissent hominum perniciem Martem a virorum - caedibus.

I L I A D I S

LIBER VI.

Troianorum. porro destituta est et Achinorum pugna grauis *deorum praesentia*. Saepe autem huc et illuc propendebat impetus praelii per campum, *copiis* in se inuicem dirigentibus aeratas hastas, inter Simoëntis et Xanthi fluenta.

5 Ajax autem primus Telamonius, murus Achiuorum, Troianorum rupit phalangem, spemque sociis attulit, virum percutiens, qui fortissimus inter Thracas erat, filium Eüffori, Acamantem, strenuumque, magnumque. Hunc percussit primus in galeae cono setis - equinis - den-
10 sae, inque fronte fixit; penetrauitque intra os cuspis aerea: eum vero tenebrae oculos coeperunt.

Axylum porro interfecit pugna strenuus Diomedes, Teuthranidem, qui habitabat benestructa in Arisba, diues opum, benignusque
15 erat hominibus: omnes enim excipiebat - comiter, ad viam *sitas* aedes habitans. Sed ab eo nullus horum tunc arcuit tristem interitum, ante subueniens; sed ambos anima priuauit *Diomedes*, ipsum et famulum Calestium, qui tunc equorum erat auriga; hique ambo terram subierunt.

20 Drefum autem Euryalus et Opheltium inter-
 fecit; perrexit porro ad Aefepum et Pedafum,
 quos quondam nymp̄ha Naïs Abarbarea peperit
 infigni Bucolioni; Bucolion autem erat filius
 clari Laomedontis, maximus natu, clandesti-
 25 num vero ipſum peperit mater; paſtor autem
 quum *Bucolion* eſſet, inter oues *ei* mixtus eſt
 amore et cubili; ea vero grauida - facta gemel-
 los peperit filios. Et quidem horum ſoluit ro-
 bur et pulcra membra Meciſtei filius, *Eurya-*
lus, et ab humeris arma detraxit. Aſtyalum
 30 item occidit bellicoſus Polypoetes. Pidytem
 vero Vlyſſes Percoſium interfecit haſta aerea;
 Teucerque Aretaonem nobilem. Antilochus au-
 tem Ablerum interemit haſta ſplendenti Neſtori-
 des; Elatum vero rex virorum Agamemnon;
 habitabant autem Satnioëntis pulcre - fluentis
 35 apud ripas, Pedafum altam. Phylacum porro
 interfecit Leſtus heros, fugientem; Eurypylus
 item Melanpthium interfecit.

Adraſtum vero deinde pugna ſtrenuus Mene-
 laus viuum cepit: equi enim ei pauore - atto-
 niti - *fugientes* per - campum, ramo impediti
 40 myricino, curquum currum cum fregiſſent ad
 extremum temonem, ipſi quidem contenderunt
 ad urbem, quo alii pauore - attoniti fugiebant:
 ipſe autem de curru iuxta rotam deuolutus eſt,
 pronus in puluere in os; prope autem ipſum ſte-
 tit Atrides Menelaus, tenens longam haſtam.
 45 Adraſtus vero deinde complexus genua ſupplex
 orabat:

„Vivum - cape, Atrei fili, tuque dignum
accipe liberationis - pretium. Multae utique in
diuitis patris *domo* res - pretiosae - reconditae
iacent, aesque aurumque, varioque - artificio-
elaboratum ferrum: ex quibus certe tibi largie-
50 tur pater infinita dona *liberationis* - ergo, si me
vivum *esse* audiuerit ad naues Achiuorum.“

Sic dixit: huic autem animum in pectoribus
flectebat; ac sane ipsum mox erat velox ad
naues Achiuorum daturus suo famulo dedu-
cendum: verum Agamemnon obuius venit cur-
rens, et minaciter - clamans verba fecit:

55 „O mollis, o Menelae, curiam vero tu
solicitus es ita *de seruandis* hominibus? Certe
tibi optime res gesta est domi, per Troianos:
quorum nullus effugiat graue exitium, manus-
que nostras! ne quidem quem in sinu mater
infantem gestet, ne is quidem effugiat! sed simul
60 omnes ex Ilio funditus pereant, inhumati et
prorsus dispersi!“

Sic locutus mutauit fratris mentem heros,
recta admonens; illeque a se depulit - manu
heroem Adrastum; hunc vero rex Agamemnon
vulnerauit ad ile; ille vero resupinatus est; Atri-
65 des autem pede pectoribus imposito extraxit
fraxineam hastam. Nestor autem Argiuoshorta-
batur, altum clamans:

„O amici, heroës Danai, famuli Martis,
ne quis nunc exuuiarum cupidus pone maneat,
70 ut plurima ferens ad naues redeat; sed viros

interficiamus, postea vero et his otiosi corpora
per campum spoliabitis mortua.“

Sic fatus, concitavit ardorem et animum
vniuscuiusque. Ac tum sane Troiani bellicosus
ab Achiuis in Ilium se recepissent, prae igna-
75 via sua domiti; nisi Aeneaeque et Hectori
dixisset adstans Priamides Helenus, augurum
longe praestantissimus:

„Aeneaeque, et Hector, siquidem labor vo-
bis maxime Troianorum et Lyciorum incumbit,
quia praestantissimi omnem ad conatum estis,
80 ad pugnandumque et ad consulendum; stete
istic, et copias continete ante portas, quoquo-
versum discurrendo; prius quam in complexum
vorum fugientes incidant, hostibusque gau-
dium fiant. Ac postquam phalanges cohortati
fueritis omnes, nos quidem aduersus Danaos
85 pugnabimus hic manentes, quamuis valde
pressi; necessitas enim vrget; Hector, at tu
urbem adi; dicitoque desum matri tuae et
meae; eaque congregans honoratas matronas
in templum Mineruae oculos-caesiae, in arce
90 summa, apertis claue valuis sacrae aedis, pe-
plum, quod sibi videtur elegantissimum et maxi-
mum esse in aedibus, et sibi longe carissimum
ipsi, ponat Mineruae ad genua pulchrae-comas;
et ei voueat se duodecim boues in templo an-
niculas, iugum-non-passas, sacrificaturam, si
95 miserata fuerit urbemque, et Troianorum vx-
res, et infantes liberos; si utique Tydei filium
auerterit ab Ilio sacra, ferocem bellatorem,
violentum artificem-fugandi-hostes; quem sane

ego fortissimum Achiuorum arbitror esse; nec
Achillem quidem vnquam sic timuimus, ducem
100 virorum, quem aiunt e dea *natum* esse: sed
hic valde furit, neque quisquam ei potest viri-
bus par esse.“

Sic dixit: Hector vero nequaquam fratri non-
obsecutus est; statim vero de curru cum armis
defiliit in terram; vibransque acutas hastas, per
105 exercitum ibat quoquouersum, concitans ad
pugnandum; suscitauitque praelium graue. Illi
itaque conuerſi - sunt - a - *fuga*, et aduersi stete-
runt Achiuſ. Argiui autem pedem - retulerunt,
desieruntque a caede: existimabant vtique ali-
quem immortalium de coelo stellato Troianis
110 auxiliaturum descendisse; ita conuerſi sunt. He-
ctor autem Troianos hortabatur, altum incla-
mans:

„Troiani animosi, et e longinquo - vocati
loci, viri estote, amici, et exserite strenuam
fortitudinem, *tantisper* dum ego iuero ad
Ilium, et senibus dixero consiliariis, et nostris
115 vxoribus, deos vt precentur, voueantque he-
catombas.“

Sic vtique locutus, abiit expedite - pugnam-
ciens Hector; circum autem ipsi malleolos pul-
ſabat et ceruicem corium nigrum, ora, *in-*
quam, quae extrema ambiebat scutum vmbonem
habens.

Glaucus autem Hippolochi natus et Tydei
120 filius in medium vtriusque aciei congregiebantur,
animis - prompti ad pugnandum. Hi vero
cum iam prope essent, se inuicem inuadentes,

illum prior allocutus est pugna strenuus Diomedes:

„Quisnam tu es, fortissime, mortalium hominum? non enim unquam vidi te pugna in
 125 gloriosa antehac: atqui nunc longe antecessisti cunctos tua confidentia, quandoquidem meam longam hastam expectasti. Infelicium sane filii meo robori occurrunt. Sin aliquis immortalium de coelo venisti, non equidem ego cum diis
 130 coelestibus pugnauero. Non enim, ne Dryantis quidem filius fortis, Lycurgus, diu vixit, qui cum diis coelestibus contendebat; qui utique furentis Bacchi nutrices persequabatur per sacrum Nyseium montem; illae vero simul omnes thyrsos humi proiecerunt, ab homicida Lycurgo
 135 percussae stimulo - boario; Bacchus vero fugatus subiit maris undam; Thetisque excepit sinu timentem; vehemens enim occupauerat tremor ob viri comminationem, huic quidem postea irati sunt dii tranquille viuentes, et ipsum caecum
 140 fecit Saturni filius; nec amplius diu vixit; quoniam immortalibus exosus erat omnibus diis. Quare nec ego cum beatis diis velim pugnare. Si vero quis es mortalium, qui telluris fructu vescuntur, propius accede, ut ocyus mortis ad metas peruenias.“

Hunc autem vicissim Hippolochi allocutus
 145 est illustris filius: „Tydide magnanime, cur genus meum percontaris? Qualis foliorum generatio, talia et hominum. Folia alia quidem ventus humi fundit, alia vero sylua germinans producit; verisque succrescunt tempore: sic

hominum generatio, haec quidem nascitur, illa
 150 vero definit. Si vero vis et haec discere, ut
 bene cognoscas nostram stirpem, multi utique
 ipsam homines norunt, est urbs Ephrya, in
 recessu Argi equis - apti; ibi Sisyphus fuit, qui
 prudentissimus erat mortalium, Sisyphus Aeoli-
 155 des; Is autem Glaucum genuit filium; at
 Glaucus genuit laudatissimum Bellerophontem;
 huic autem dii palcritudinemque et virtutem
 amabilem praebuerunt; sed ei Proetus mala
 molitus est animo; qui e ciuitate expulit:
 (quoniam *Proetus* multo potentissimus erat
 Argiuorum: Iupiter enim ei illos sub sceptro sub-
 160 diderat.) Cum hoc *Bellerophonte* vxor Proeti
 furiose cupierat, nobilis Antea, clandestino
 amore misceri; sed nequitiam persuasit bona-
 mente - praedito prudenti Bellerophonti. Illa
 vero mentita, Proetum regem sic allocuta est:
 „Moriendum tibi statue, o Proete, aut inter-
 165 fice *Bellerophontem*; qui mihi voluit amore
 misceri nolenti. Sic dixit: at regem ira occu-
 pavit, eo - quod - talia audierat; interficere
 quidem nolebāt, religioni enim habuit id in ani-
 mo, misit autem ipsum in Lyciam, deditque
 is notas perniciosas, scribens in tabella compli-
 170 cata exitialia multa; ostendereque eam iussit
 suo focero, quo periret. Itaque ille abiit in
 Lyciam, deorum fausto ductu. Sed, quando
 iam ad Lyciam peruenisset Xanthumque fluen-
 tem, propenso - animo ipsum honorauit rex
 Lyciae latae. Nempe per - nouem - dies eum
 hospitaliter - excepit, et nouem boues mactauit;

175 verum vt iam decima apparuit roseis - digitis au-
rora, tum quidem ipsum interrogauit, et petiit
notam (*tefferam*) videre, quam vtique sibi ge-
nero a Proeto ferret. At postquam notam exi-
talem accepit generi, primum quidem Chimaee-
180 ram insuperabilem *eum* iussit interficere: haec
vtique erat diuina progenies, non hominum,
ante leo, post autem draco, media vero capra,
terribilem, spirans ignis vim ardentis. Et hanc
quidem interfecit, deorum signis fretus. Se-
cundo vero, *cum* Solymis pugnaui inclytis:
185 acerrimam certe hanc pugnam dicebat *se* iniisse
virosum. Tertio vero, interfecit Amazonas vira-
gines. Huic autem redeunti callidam fraudem
aliam struxit: Delectis ex Lycia lata viris for-
tissimis, collocauit insidias: ii vero nequaquam
190 rursus domum redierunt; omnes enim interfe-
cit eximius Bellerophontes. Sed quando iam
cognorat *hunc* dei sobolem praeclaram esse,
illic ipsum detinuit, deditque is filiam suam:
dedit etiam ei honoris regii dimidium totius.
Quin et ei Lycii portionem - agri dederunt separa-
195 tam, praestantem caeteris, amoenam, et viti-
feram et arabilem, vt coleret. Illa vero pepe-
rit tres liberos prudenti Bellerophonti, Ifan-
drumque et Hippolochum et Laodamiam. (Cum
Laodamia quidem concubuit prouidus Iupiter,
haecque peperit deo - parem Sarpedonem bellico-
200 sum.) Sed quando iam et ipse [*Bellerophon*]
exosus - fuit omnibus diis, sane is per cam-
pum Aleium solus errabat, suum animum exe-
dens, vestigia hominum vitans. Ifandrum vero

eius filium Mars, insatiabilis bello, pugnan-
 205 tem aduersus Solymos interfecit inclytos. Hanc
 autem irata aureas - habenas - tractans, Diana oc-
 cidit. Hippolochus vero me genuit, et ex
 hoc dico *me* natum esse: misit autem me ad
 Troiam, et mihi valde multum mandauit, *ut*
semper fortissime rem gererem, et superior vir-
tute essem aliis; neque genus patrum dedeco-
 210 *rarem; qui quam fortissimi inque Ephyra ex-*
titerunt et in Lycia lata. Hoc tibi ex genere-
 que et sanguine gloriior esse."

Sic dixit; laetatus autem est pugna strenuus
 Diomedes; hastam quidem defixit in terram al-
 mam, atque ipse blandis *verbis* allocutus est
 pastorem populorum:

215 „Certe mihi hospes paternus es vetus: Oe-
 neus enim olim nobilis eximium Bellerophontem
 hospitio - excepit in aedibus, viginti dies reten-
 tum; hi autem etiam sibi mutuo dederunt xe-
 nia pulcra: Oeneus quidem balneum dedit pu-
 220 niceo - colore fulgentem, Bellerophontes au-
 tem aureum poculum duplex rotundum; et id
 ego reliqui, cum *huc* proficiscerer, in aedibus
 meis. Tydeum vero non memini; quoniam me
 adhuc paruulum existentem reliquit, quando ad
 Thebas perierunt copiae Achiuorum. Quare
 nunc tibi quidem ego hospes amicus Argo in me-
 225 dia sum; tu autem in Lycia, siquando Lycio-
 rum ad gentem venero. Hastis vero alter alte-
 rum *petere* vitemus et in turba; multi quidem
 enim mihi Troiani, inclytique focii, *quorum*
 occidam quemcunque deus obtulerit, et pedibus

allequutus fuero; multique vicissim tibi Achiui,
 230 *quorum* interficias quemcunque possis: arma
 vero inter nos permutemus, vt et hi norint,
 quod hospites paternos profitemur *nos* esse.“

Sic vtique loquuti, de curribus desilientes,
 manusque mutuo prehenderunt, et fidem - dede-
 runt. Tum vero Glaucō Saturnius mentem ade-
 235 mit Iupiter, qui cum Tydide Diomede arma
 permutauit, aurea aeneis, centum - boues-
 valentia nouem - boues - valentibus.

Hector autem vt ad Scaesasque portas et fa-
 gum peruenit, circa vtique Troianorum vxores
 accurrebant et filiae, percontantes *de* filiisque
 240 fratribusque, amicisque, et maritis; ille vero
 deinceps diis supplicare iussit omnes ordine:
 multis autem mala impendebant.

Sed quando iam *ad* Priami domum perpul-
 cram peruenisset, fabrefactis porticibus extru-
 ctam; nempe in ea quinquaginta inerant tha-
 245 lami *ex* polito lapide prope se inuicem aedifi-
 cati; vbi filii cubabant Priami, apud legitimas
 vxores; filiarum autem e - regione oppositi in-
 tra atrium duodecim erant sub - tecto thalami
ex polito lapide, prope se inuicem aedificati;
 250 vbi generi cubabant Priami, apud pudicas vxo-
 res; ibi ei benigna obuia venit mater, ad
 Laodicen iens, filiarum forma praestantissimam,
 inque eius haesit manu, verbaque fecit, et com-
 pellauit:

„Fili, cur relicto praelio aspero venisti?
 255 Certe valde iam premunt detestandi filii Achiuo-

rum, pugnantes circa urbem; te autem, *cre-*
do, huc animus impulit profectum, ex summa
 arce Ipei manus attollere. Sed mane, donec
 tibi dulce vinum attulero, vt libes Ioui patri et
 260 caeteris immortalibus primum; deinde et ipse
 reficiaris, si biberis: viro vtique defatigato ro-
 bur valde vinum auget, sic tu defatigatus es,
 pugnans *pro* tuis ciuibus.“

Huic autem respondit deinde ingens pugnam-
 expedite - ciens Hector: „Ne mihi vinum afferas
 265 mellitum, veneranda mater, ne me enerues,
 robore autem viribusque deficiam. Manibus au-
 tem illotis Iouis libare nigrum vinum vereor:
 nec vlllo - modo *fas* est, nubes - cogenti Saturnio
 sanguine et tabo inquinatum vota facere. Sed
 tu quidem ad templum Mineruae praedatricis
 270 vade cum suffimentis, congregatis *honoratis*
 matronis; peplum autem, quod tibi elegantissi-
 mum et maximum est in domo, et tibi longe
 carissimum ipsi, hoc pone Mineruae ad genua
 pulcræ - comas, et ei voue *te* duodecim boues
 275 in templo anniculas, iugum - non passas, sa-
 crificaturam; si miserata fuerit urbemque, et
 Troianorum vxores, et infantes liberos: si Ty-
 dei *nempe* filium auerterit ab Ilio sacra, fero-
 cem bellatorem, fortem auctorem fugandi - *hostes*.
 Sed tu quidem ad templum Mineruae praedatricis
 280 vade; ego autem Paridem adibo, vt vocem,
 si velit dicentem audire: vtinam ei illic terra
 dehiscat: magnum enim ipsum Olympius nutri-
 vit detrimentum Troianisque, et Priamo ma-
 gnanimo, eiusque filiis. Si illum vtique vide-

285 rem descendente in orcum, existimarim equi-
dem animum *meum* ingrata aerumna liberatum
esse.“

Sic dixit; haec vero profecta ad aedes ancil-
lis mandata dedit; et *illae* congregarunt per
urbem matronas - honoratas. Ipsa autem in re-
positorium descendit odoribus - fragrans, vbi
erant ei pepla omnigeno - artificio - varia, opera
290 mulierum Sidoniarum, quas ipse Alexander
diuina - forma - praeditus abduxerat a Sidone,
nauigando - permenfus latum pontum, ea via,
qua Helenam adduxit nobili-patre-natam. Ho-
rum vnum promens Hecuba, tulit donum Mi-
neruae, quod pulcerrimum erat ornatu - verfi-
295 colori, et maximum; velutque stella resplende-
bat: iacebat autem infimum omnium. Perrexit
itaque ire, multaeque propere - sequebantur ma-
tronae honoratae.

Illae vero cum *ad* templum peruenissent Mi-
neruae, in arce summa: eis fores aperuit The-
ano pulcra genas, Cisseis, vxor Antenoris
300 equum - domitoris: illam enim Troiani fece-
rant Mineruae sacerdotem. Illae vero voce-
sublata omnes *ad* Mineruam manus sustulerunt.
At peplum acceptum Theano pulcra - genas,
posuit Mineruae ad genua comas - pulcrae; vo-
vensque precabatur Iouis filiam magni:

305 „Veneranda Minerua, custos-urbis, excellen-
tissima dearum, frange iam hastam Diomedis,
atque ipsum pronum da cadere Scaetas ante
portas: vt tibi statim tunc duodecim boues in
templo anniculas, iugum - nondum - passas, sa-

310 crificemus; si miserata fueris urbemque, et
Troianorum vxores, et infantes liberos.“

Sic dixit vouens; abnuuit autem Pallas Minerva. Ita illae quidem vota - faciebant Iouis filiae magni: Hector vero ad aedes Alexandri iuit pulcras, quas ipse aedificarat cum viris,
315 qui tunc peritissimi erant in Troia glebosa architecti viri; qui ei fecerunt thalamum, et tectum, et atrium, prope aedes Priami et Hectoris in arce summa. Illuc Hector intrauit Iouicarus; inque manu hastam tenebat vndecim-
320 cubitorum; praemicabat vero hastae cuspis aerea, circumque aureus ambiebat annulus. Illum autem inuenit in thalamo perpulcra arma curantem, clypeum, et thoracem, et curuos arcus tractantem; Argiua autem Helena inter famulas mulieres sedebat, et ancillis insignia
325 opera imperabat. Eum vero Hector obiurgauit conspiciatus, probrosis verbis:

„Bone vir, non sane decore indignationem istam concepisti animo; copiae quidem per-eunt circa urbem, altaque moenia, pugnan-tes; tui autem gratia pugnaque, bellumque urbem hanc circum - ardet; tu vero etiam ob-
330 iurgares alium, si quem vsquam detrectantem videres horrendam pugnam. Verum surge, ne forte vrbs igni ardente deflagret.“

Hunc autem vicissim alloquutus est Alexander diuina - forma - praeditus: Hector, quoniam me iure increpasti, nec iniuria, propterea tibi dicam; tu autem animum - aduerte, et me audi:
335 Non ego tam in Troianos ira, neque indigna-

tionem, sedebam in thalamo; sed volebam dolori dare - locum. Nunc vero me suadens vxor mollibus verbis, impulit ad bellum: videturque mihi sic et ipsi melius fore; victoria vtique alternis - vicibus accedit ad homines. Verum age nunc expecta, donec martia arma induero; vel praei, ego autem sequar; allecuturumque me te puto."

Sic dixit; ei autem non respondit pugnam - expedite - ciens Hector. Hunc vero Helena verbis allocuta est blandis:

„Leuir mei, impudentissimae, malorum auctoris, auersandae; vtinam me die illo, quo me primum peperit mater, abreptam tulisset perniciofa venti procella in montem, vel in vndam multo - strepitu - resonantis maris, vbi me fluctus obrutam - perdidisset, antequam haec facinora patrata forent. Sed quoniam haec ita dii mala statuerunt, viri saltem debueram fortioris esse vxor, qui sentiret indignationemque et probra multa hominum. Huic autem neque nunc mens est constans, neque in futurum erit; idcirco ipsum sua stultitia fruiturum credo. Verum age nunc, intra; et sede hac in sede, leuir, quoniam tibi maxime labor mentem inuasit, gratia mei impudentissimae, et Alexandri causa noxae: quibus Iupiter imposuit malam sortem, vt etiam in - posterum hominibus sumus famosa - cantilena posteris."

Huic autem respondit deinde ingens pugnam - expedite - ciens Hector: „Ne me sedere facias, Helena, officiofa licet; nam nec mihi persuade-
Hom. Il. Vol. III. K

bis. Iam enim mihi animus incitatus est, ut succurram Troianis, qui valde mei desiderium absentis habent: verum tu concites hunc, festinetque et ipse, ut me intra urbem assequatur
 365 subsistentem. Etenim ego domum ibo, ut videam domesticos, uxoremque dilectam, et infantem filium. Neque enim scio, vtrum amplius ipsis redux veniam rursus, an nunc me sub manibus dii doment Achiuorum."

Sic utique fatus, abiit pugnam expedite-
 370 ciens Hector; statimque postea peruenit ad aedes suas habitantibus - commodas, nec inuenit Andromachen candidam - vlnas in aedibus; sed illa cum filio et ancilla eleganti - peplo - induta in turri stabat gemensque ploransque. Hector vero, ut intus praeclaram non inuenit uxorem,
 375 stetit ad limen procedens, ancillisque dixit:

„Eia agite; mihi, ancillae, vera dicite: quo iuit Andromache candida - vlnas ex aedibus? an aliquo ad glorum, an ad fratriarum elegantibus - peplis indutarum aedes, an ad Mineruae
 380 templum exiit, vbi aliae Troianae comas - pulcras tremendam deam placant?"

Hunc autem vicissim sedula proma conda verbis allocuta est: „Hector, quandoquidem omnino iubes vera loqui, nec aliquo ad glorum, nec ad fratriarum elegantibus - peplis - indutarum aedes, nec ad Mineruae templum
 385 exiit, vbi aliae Troianae comas - pulcras tremendam deam placant: sed ad turrin iuit magnam Ilii; quoniam audiuit premi Troianos, praevalentemque esse vim Achiuorum. Illa qui-

dem *dudum* ad murum festinans contendit,
furenti similis: fert et vna puerum nutrix.“

390 Dixit mulier proma conda; concitusque exiit
domo Hector eadem via retro, bene-structos
per vicos. Quum ad portas venisset, pertrans-
iens magnam urbem, Scaetas, (hac enim erat
ei egrediendum in campum;) tunc vxor, quae
magnam - attulerat - dotem, obuia venit currens,

395 Andromache, filia magnanimi Eëtionis; Eëtion,
qui habitabat in Hypoplaco siluosa, Thebe in
Hypoplacia, Cilicibus viris imperans; cuius uti-
que filia nupserat Hectori aere-armato: quae
ipsi tunc occurrit, vnaque famula ibat cum ipsa,
400 filium in sinu gestans tenellum, infantem adeo,
Hectoris filium vnicum, similem stellae pulchrae:
atque hunc quidem Hector vocabat Scaman-
driam, at alii Astyanactem; solus enim tuta-
batur Ilium Hector. Et ille quidem subrisit,

405 intuens filium tacite; Andromache vero ipsi
prope adstabat lacrymans, inque eius haesit
manu, verbaque fecit, dixitque:

„Animose, perdet te tua virtus, neque mi-
sereris filique infantis, et mei calamitosae,
quae mox vidua tui ero; mox enim te interfi-
410 cient Achivi, omnes simul in te impetu facto;
mihi autem satius esset, a te destitutae, terram
subire. Non enim amplius aliud erit solatium,
postquam tu mortem obieris, sed moerores.
Nec mihi est pater, et veneranda mater. Etenim
415 patrem meum interfecit nobilis Achilles, et vr-
bem deuastauit Cilicum bene-habitatam, The-
ben - portis - altam; interemitque Eëtionem,

- neque ipsum spoliauit: subueritus enim est id
 animo: sed ipsum combussit cum armis scite-
 factis, et tumulum - aggesta - terra super *eum*.
- 420 fecit; circum autem vltimos plantauerunt Nym-
 phae Oreades, filiae Iouis Aegiochi. Qui porro
 mihi septem fratres erant domi, hi quidem
 omnes vno migrarunt die ad orcum; omnes
 enim interfecit pedibus - celer nobilis Achilles,
 boues inter [*dum pascere*] flexipedes, et can-
 425 didas oues. Matrem autem, quae regio honore
 habebatur in Hypoplaco syluosa, hanc post-
 quam utique huc duxisset cum caeteris opibus,
 retro ille eam dimisit - liberatam, accepto infini-
 to pretio; patris autem in aedibus *eam* per-
 cussit Diana sagittis gaudens. Hector, at tu
 430 mihi es pater et veneranda mater, et frater,
 tu etiam mihi floridus maritus. Sed age nunc
 miserere, et hic mane in turri, ne puerum pu-
 pillum facias, viduamque vxorem; exercitum
 autem siste apud caprificum, vbi potissimum
 ascensu facilis est vrbs, et scandi potest murus.
- 435 Ter enim hac venientes periculum fecerunt for-
 tissimi, Aiaces duo, et perceleber Idomeneus,
 et Atridae, et Tydei fortis filius: siue quis ip-
 sis dixit vaticiniorum peritus, siue etiam ipsorum
 animus eos impulit et iussit.
- 440 Hanc autem vicissim allocutus est ingens pu-
 gnam - expedite - ciens Hector: „Certe et mihi
 haec omnia sollicitudinem iniiciunt, vxor; sed per-
 quam vehementer vereor Troianos et Troades
 longa - peplorum - fymata - trahentes, si, signa-
 tus velut, eminens *stans* deuitem praedium. Neque

vero me animus ita facere iubet, quoniam di-
 445 *dici esse fortis semper, et primos inter Tro-*
ianos pugnare, conans - vindicare patris-
que magnam gloriam, et meam ipsius. Bene
enim hoc scio mente et animo: erit dies, quan-
do peribit Ilios sacra, et Priamus, et popu-
 450 *lus hastae - fraxineae - periti Priami. Sed non*
mihi Troianorum tantopere curae est dolor in
posterum, neque ipsius Hecubae, neque Pri-
ami regis, neque fratrum, qui sane multique et
fortes in pulvere casuri sunt sub viris hostibus,
quantopere tui; quando aliquis Achiuorum aere-
 455 *loricatorum lacrymabundam abduxerit, libe-*
rum diem eripiens; atque tu in Argo vi-
vens, sub alienae imperio telam texas, atque
aquam feras ex fonte Melleïde, aut Hyperea,
valde inuita; dura autem incumbet necessitas;
et aliquando quis dixerit, conspiciatus lacrymas-
 460 *fundentem: Hectoris haec vxor, qui praestan-*
tissimus erat in pugnando Troianorum equum-
domitorum, quando Ilium circa - pugnabant.
Sic aliquando quis dicet; tibiue, rursus nouus
erit dolor. ex desiderio tui mariti, ad depel-
lendum seruilem diem. Sed me mortuum ag-
 465 *gesta terra obtegit, antequam tuumque clamo-*
rem, tuamque abreptionem audiero."

Sic fatus, suum filium porrectis - manibus-
 petiit illustris Hector; retro autem puer ad sin-
 num eleganter - cinctae nutricis inclinatus est
 clamans, patris cari aspectum exhorrescens,
 timens aesque et cristam setis - equinis horridam,
 470 horrendum a summa galea nutantem intuens;

leniter vero arrisit paterque carus, et veneranda mater. Tum statim a capite galeam abstulit illustris Hector, et hanc quidem deposuit in terra collucentem; atque ille suum dilectum, filium ut osculatus fuerat, leuiterque agitarat manu,
 475 dixit precans Iouemque, caeterosque deos:

„Iupiter, alique dii, date et hunc fieri, filium meum, ut et ego sum, eximium inter Troianos, ita viribusque fortem, et Ilio potenter imperitare! et olim quis dicat, Patre vero
 480 hic multo est fortior, ex pugna redeuntem conspicatus; referat autem spolia cruenta, interfecto hoste, gaudeatque animo mater.“

Sic fatus, vxoris dilectae in manibus posuit puerum suum; haec vero ipsum fragranti excepit sinu, lacrymabundum - ridens: Vir autem mi-
 485 fertus est intuitus, manuque ipsam demulsit, verbaque fecit, dixitque:

„O bona, ne mihi praeter - modum tristeris animo; non enim quis me praeter fatum vir orco praemature - mittet; fatum vero neminem arbitror, qui effugerit, esse hominum, neque ignauum, neque vero fortem, postquam pri-
 490 mum natus fuerit. Sed in domum profecta, tua ipsius opera cura, telamque, columque; et ancillas iube munus obire; bellum autem viris curae erit omnibus, mihi vero praecipue, qui in Ilio nati sunt.“

Sic utique fatus, galeam sustulit illustris Hector
 495 setis - equinis - comantem; vxor autem dilecta domum abiit respectans, vberes lacrymas effundens. Statim autem deinde venit ad

aedes habitantibus - commodas Hectoris homici-
dae; inuenitque intus multas ancillas; his vero
500 luctum omnibus commouit. Hae quidem adhuc
vivum lugebant Hectorem sua in domo; non
enim eum amplius putabant reducem ex pugna
venturum, elapsum robur ac manus Achinorum.

Neque vero Paris moram - trahebat in altis
aedibus; sed is, postquam induit inclyta arma
505 varia aere, properabat deinde per urbem, pe-
dibus velocibus fretus. Vt vero cum stabulans
equus, hordeo - pastus ad praesepe, vinculo
rupto currit per campum terram - pedibus pul-
sans, consuetus lauari in pulcre fluente fluuio,
superbiens; alte vero caput fert, circumque iu-
510 bae humeros motantur; ipse autem pulcritu-
dine corporis fretus, facile ipsum genua ferunt
ad loca - consueta et pascua equarum: sic filius
Priami Paris a Pergami arce armis collucens,
tanquam sol, incedebat exultans; veloces au-
515 tem *eum* pedes ferebant; statimque postea He-
ctorem nobilem inuenit fratrem, quando iam
erat digressurus e loco, vbi cum sua colloque-
batur vxore.

Hunc prior allocutus est Alexander diuina-
forma - praeditus: „Venerande frater, certe val-
de iam te etiam properantem detineo, remo-
rans, neque veni mature, vt iussisti.“

520 Hunc autem respondens allocutus est pu-
gnam - expedite - ciens Hector: „O bone, nemo
tibi hominum, qui aequus - rerum - aestimator
sit, facta vituperauerit bellica; nam fortis es.
Sed sponte remittisque *animum*, et non vis pu-

gnare; at meum cor tristatur in animo, quando de te probra audio a Troianis, qui ferunt multum laborem gratia tui. Sed eamus; haec autem postea componemus, si quando Iupiter dederit, coelestibus diis sempiternis oraterem statuere liberum in aedibus, quum Troia expulerimus bene-ocreatos Achivos.“

I L I A D I S

LIBER VII.

Haec fatus, portis erupit illustris Hector;
cumque eo simul Alexander iuit frater; animo
vero ambo ardebant bellare et pugnare. Sicut
5 autem deus nautis desiderantibus dat ventum-
secundum, postquam defatigati fuerint politis re-
mis pontum agitantes, laboreque membra so-
luta sunt: sic utique hi Troianis desiderantibus
apparuerunt. Tunc interfecerunt, hic quidem
[Paris] filium Areïthoi regis, in Arna habi-
10 tantem, Menesthium, quem clauiger genuit
Areïthous, et Philomedusa magnis-oculis; He-
ctor autem Eioneum feriit hasta acuta ad cer-
vicem sub galea aere - solida; soluitque membra.
Glaucus vero, Hippolochi filius, Lyciorum dux
virorum, Iphinoum feriit hasta, in aspera pu-
15 gna, Dexii filium, currum insilientem velocem,
in humero; hic autem curru humi oecidit, solu-
taque sunt membra.

Hos vero ut animaduertit dea glaucis - oculis
Minerva Argiuos perimentes in aspera pugna,
descendit de Olympi verticibus impetu facto
20 Ilium ad sacram; ei autem obuius properabat
Apollo, ex Pergamo conspicatus, Troianisque
cupiebat victoriam; sibi inuicem autem hi oc-

currebant apud fagum. Hanc prior allocutus est rex, Iouis filius, Apollo:

„Cur tu vero rursus concitata, o Iouis filia
25 magni, venisti ab Olympo, magnusque te affectus impulit? An ut iam Danaeis pugnae anticipem victoriam des? quandoquidem minime Troianorum pereuntium misereris. Sed si mihi quid obtemperaueris, quod certe multo satius esset, nunc quidem cessare - faciamus bellum et
30 pugnam hodie: posthac rursus pugnabunt, donec finem Ilii inuenerint: quandoquidem sic gratum est animo vobis deabus, euertere hanc urbem.“

Hunc autem vicissim allocuta est dea caecis-oculis Minerva: „Ita sit, o eminus iaculans;
35 eadem enim sentiens et ipsa veni ab Olympo, ad Troianos et Achaeos. Verum age, quomodo fert - animus praelium sedare virorum?“

Hanc autem rursus allocutus est rex, Iouis filius, Apollo: „Hectoris excitemus fortem animum equum - domitoris, si quem forte Danaorum prouocabit; quocum solo solus ex aduerso
40 pugnet in graui pugna; tum autem ipsi indignati aere - ocreati Achaei solum aliquem incitent pugnare cum Hectore nobili.“

Sic dixit; neque non - obsecuta est dea glaucis - oculis Minerva. Horum autem Helenus,
45 Priami carus filius, sensit animo consilium, quod utique diis placuit consultantibus; stetit itaque iuxta Hectorem profectus, et eum allocutus est:

„Hector, fili Priami, Ioui consilio par,
num mihi quid obsequeris? frater utique tibi
sum. Caeteros quidem sedere fac Troianos et
50 omnes Achiuos; ipse autem prouoca Achiuo-
rum quicumque fortissimus, ut contra te pu-
gnet in graui pugna. Nondum enim tibi fatum
mori et interitum attingere; sic enim ego vo-
cem audiui deorum immortalium.“

Sic dixit; Hector vero gaudius est vehemen-
55 ter, sermone audito; et in medium progressus,
Troianorum coërcuit phalangas, media hasta
prehenso: illi autem resederunt omnes. Sed et
Agamemnon sedere - fecit - ocreatos Achinos:
atque Minerva etiam et argenteum - arcum - ge-
rens Apollo desederunt, auibus similes vulturi-
60 bus, fago super alta patris Iouis Aegiochi,
viris delectati: horum utique ordines sedebant
denso, scutis et galeis et hastis horrentes.
Qualis autem Zephyri funditur super pontum hor-
ror surgere iam inchoantis, nigrescitque pon-
65 tus sub illo; tales quidem ordines sedebant
Achiuorumque Troianorumque in campo: He-
ctor autem inter utrosque locutus est:

„Audite me, Troiani, et bene ocreati
Achiui, ut dicam quae me animus in pectori-
bus iubet. Foedera quidem Saturnius in excello-
70 sedens non rata - fecit, sed mala cogitans mo-
litor vtrisque; donec vel vos Troiam bene-
turritam ceperitis, vel ipsi ad naues domiti
fueritis pontum - transiicientes. Vobis quidem
enim sunt viri fortissimi omnium Achiuorum;
quorum nunc, quemcunque animus suus mecum

75 pugnare iubet, huc prodeat ex omnibus, ut
 pugnet - ante - alios cum Hectore nobili. Sic
 vero aio, Iupiterque nobis testis adsit; si qui-
 dem forte me ille occiderit. protensam - cuspi-
 dem - habente hasta: arma detracta ferat ca-
 vas ad naues, corpus vero meum domum re-
 80 mittat, ut ignis me Troiani et Troianorum
 vxores participem - faciant mortuum. Sin ego
 illum interfecero, dederitque mihi victoriam
 Apollo: arma detracta feram ad Ilium sacram,
 et suspendam ad templum Apollinis longe - iacu-
 lantis; at cadauer ad naues bonis - transtris-
 85 instructas remittam, ut ei exsequias - faciant
 caput - eomantes Achiui, tumulumque ei ag-
 gerant ad latum Hellespontum; et aliquando
 aliquis dicat etiam posterorum hominum, in
 naui multis - transtris - instructa nauigans super
 nigrum pontum: *Viri quidem hic tumulus*
 90 *iam pridem defuncti, quem olim fortissime-*
se - gerentem occidit illustris Hector. Sic
 olim aliquis dicet; mea vero gloria nunquam
 peribit. “

Sic dixit: illi autem omnes obmutuerunt si-
 lentio; verebantur quidem renuere, timebant
 autem recipere. Tandem vero Menelaus fur-
 95 rexit, et inter eos dixit, cum increpatione
 probra - obiectans, grauiterque ingemifcebat
 animo:

„Me miserum! iactatores, Achiuae, non am-
 plius Achiui! Certe iam dedecus hoc erit gra-
 uiter grauiterque, si nullus Danaorum nunc
 Hectori obuius it. Atque vos quidem omnes

100 aqua et terra fiatis, sedentes hic singuli excordes, inglorii sic; aduersus istum vero ego ipse me armabo; verum superne victoriae summa habetur in immortalibus diis.“

Sic fatus, induebat arma pulcra. Tunc
105 utique tibi, Menelae, adfuisset vitae finis Hectoris in manibus, quoniam multo fortior erat; nisi propere exsurgentes inhibuissent te reges Achiuorum: ipseque Atrides, late dominans Agamemnon, dextram prehendit manum, verbaque fecit, et compellauit:

„Infans, Menelae Iouis alumne; neque
110 quicquam tibi opus est hac dementia; contine vero te, dolens quamuis; neque velis, prae contentionis studio, te fortiori cum viro pugnare, Hectore Priamide, quem extimescunt et alii. Quin et Achilles huic pugna in gloriosa horret occurrere, qui te multo est fortior.
115 Verum tu quidem nunc sede, profectus ad agmen sociorum; huic autem duellatorem alium excitabunt Achiui. Licet intrepidusque sit, et etiam si pugnae sit infatiabilis, existimo eum libenter genu flexurum, (*confidendo*) si efugerit ardenti ex pugna, et graui praedio.“

120 Sic fatus flexit fratris praecordia heros, recta monens; ille autem paruit. Illius quidem postea laeti famuli ab humeris arma detraxerunt; Nestor autem inter Argiuos surrexit et dixit:

„O dii, profecto ingens luctus Achiuam terram inuadit. Certe valde plorauerit senex equum agitator Peleus, praestans Myrmido-

num consiliarius et concionator, qui olim
 me interrogans valde laetabatur sua in domo,
 omnium Achiuorum inquirens genusque sobolem-
 que. Quos nunc si metu - consternatos pro-
 130 pter Hectorem omnes audierit: saepe sane
 immortalibus suas manus attollet, anima e
 membris ut - descendat intra domum Plutonis.
 Vtinam enim, o Iupiterque pater, et Minerva,
 et Apollo, essem iuuenis, sicut quando ad ra-
 pidum Celadontem pugnabant congregati Py-
 lliique et Arcades hastarum - usu - exercitati,
 135 Pheae ad muros, Iardanis circa fluenta; inter
 illos autem Ereuthalion in acie - primus stabat,
 par - deo vir, arma gerens humeris Areïthoi
 regis, nobilis Areïthoi, quem cognomento
 Clauigerum viri appellabant, eleganterque -
 140 cinctae mulieres, quoniam utique non arcu
 pugnabat, hastaque longa, sed ferrea claua
 rumpebat phalangas. Hunc Lycurgus interfecit
 dolo, non vi, angusta in via, ubi utique non
 claua ei exitium arcebat ferrea; ante enim Ly-
 145 curgus occupans hasta medium transfodit, is-
 que supinus solo allisus est; armisque interfe-
 ctum - spoliauit, quae ei dederat aereus Mars.
 Et ea quidem ipse postea gestabat in pugna Mar-
 tis; at postquam Lycurgus in aedibus fenue-
 rat, dedit utique Ereuthalioni, dilecto famulo,
 150 gestanda. Illius igitur hic arma ferens prouo-
 cabat omnes fortissimos; hi autem valde tre-
 mebant et timebant, neque quisquam sustinebat;
 verum me animus impulit audax, ut pugnarem,
 confidentia sua; natu autem minimus eram om-

nium: et pugnabam cum - eo ego, deditque
 155 mihi victoriam Minerua. Hunc utique proce-
 rissimum et fortissimum interfeci virum; mul-
 tus enim iacebat extensus hinc atque illinc. Vti-
 nam sic *nunc* pubescerem, viresque mihi inte-
 grae essent! ita cito haberet, quicum - pu-
 gnaret expedite - pugnam - ciens Hector. Ve-
 strum autem qui sunt fortissimi omnium Achiuo-
 160 rum, ne hi quidem alacriter parati - estis He-
 ctori obuiam ire.“

Sic increpauit senex; at *statim* nonem omnes
 surrexerunt. Surrexit multo primus quidem rex
 virorum Agamemnon; post hunc autem Tydi-
 des surrexit fortis Diomedes; post hos autem
 165 Aiaces, strenua muniti fortitudine. Post hos
 Idomeneus, et armiger Idomenei Meriones,
 par Marti homicidae. Post hos autem Eurypy-
 lus, Evaemonis praeclarus filius. Surrexit por-
 ro Thoas Andraemonis filius, et nobilis Vlysses.
 Omnes utique hi volebant pugnare cum Hectore
 170 nobili. Hos autem inter rursus dixit Gerenius
 equorum rector, Nestor:

„Sortibus nunc sortimini vniuersi, cui fors
 obtigerit; ille enim sane merebitur de bene -
 ocreatis Achiuis. Quin etiam ipse suo animo
 laetabitur, si effugerit ardenti ex praelio et
 graui pugna.“

175 Sic dixit: hi autem sortem signauerunt sin-
 guli, et iniecerunt galeae Agamemnonis Atri-
 dae. Populi interim supplicabant, diisque manus
 attollebant, sic autem quis dicebat, intuens in
 coelum latum:

„Iupiter pater, *da* aut Aiacem sortiri, aut
 180 Tydei filium, aut ipsum regem diuitis Myce-
 nes!“

Ita dicebant. Concutiebatque *sortes* Gere-
 nius equorum rector Nestor: exiliit autem
 fors e galea, quam utique volebant ipsi, Aia-
 cis; praeco autem ferens per coetum vndiqua-
 que, ostendit, orsus - a - dextra, omnibus
 185 principibus Graecorum. Hi autem non agno-
 scentes, renuerunt singuli. Sed cum ad illum
 peruenit *praeco*, ferens per coetum vndiquaque,
 qui ipsam inscriptam galeae iniecerat illustris
 Ajax; porrexit quidem manum, et is imposuit
 prope - adstans; agnouit autem sortis signum
 190 conspicatus, et gaudius est animo. Hanc qui-
 dem ad pedem suum humi iecit, dixitque:

„O amici, sane fors *est* mea, gaudeoque et
 ipse animo, quoniam puto superaturum me
 Hectorem nobilem. Verum agite, dum ego bel-
 lica arma induo, interim vos supplicate Ioui
 195 Saturnio regi, tacite vobiscum, ut ne Troiani
 audiant; vel etiam palam; quandoquidem ne-
 minem timemus prorsus. Non enim quis me vi-
 volens nolentem summouebit, neque vero per
 imperitiam *meam*; quippe neque me rudem ad-
 eo spero in Salamine natum educatumque
 fuisse.“

200 Sic dixit; illi autem supplicabant Ioui Satur-
 nio regi. Sic autem quis dixit, intuens in
 coelum latum:

„Iupiter pater, qui inde - ab - Ida imperas,
 augustissime, maxime; *da* ut victoriam Ajax

et praeclaram gloriam referat. Quod si et He-
 205 ctorem diligis, et curam geris eius, aequalem
 ambobus vim et gloriam praebe.“

Sic dixerunt. Ajax autem armabatur splen-
 dido aere. Postquam vero omnia circa corpus
 induerat arma, concitus - ferebatur deinde,
 qualis ingens incedit Mars, qui it in bellum
 210 ad viros, quos Saturnius animum - rodentis
 contentionis vi commisit pugnare; talis vtique
 Ajax progressus est ingens, murus Achiuorum,
 subridens terribili vultu; infra autem pedibus
 incedebat, magnis - *passibus* gradiens, quassans
 praelongam hastam. Hunc autem et Argiui
 215 valde laetabantur adspicientes; Troianis autem
 fremor grauis subiit membra singulis; Hecto-
 rique ipsi animus in praecordiis palpitabat; sed
 nequaquam iam poterat metu - refugere, neque
 regredi retro copiarum in turbam, quoniam
 prouocarat ad certamen. Ajax autem prope
 220 accessit, ferens scutum, instar turtis, aereum,
 septem - boum - pellibus - opertum, quod ei Ty-
 chius elaborarat fabricans, coriariorum longe
 praestantissimus, in Hyla aedes habitans: qui
 ei fecerat scutum varium, septem - bubulis - pel-
 libus - munitum taurorum praepinguum, octa-
 vum autem superinduxerat aes. Hoc ante pe-
 225 ctus ferens Telamonius Ajax stetit valde He-
 ctorem prope, minabundusque allocutus est:

„Hector, nunc sane manifesto scies per te
 solum solus, quales etiam Danaë principes in-
 terfint; etiam praeter Achillem hostium - agmi-
 na perrumpentem, animo - leonino - praeditum.

Hom. Il. Vol. III.

L

Sed ille quidem in nauibus recuruis pontum-
 230 transeuntibus iacet iram - longam - fouens
 aduersus Agamemnonem pastorem populorum:
 nos autem sumus tales, qui tibi obuiam - ire-
 possimus, et multi. Sed ordire pugnam et
 certamen.“

Hunc autem vicissim allocutus est ingens pu-
 gnam - expedite - ciens Hector: „Ajax nobi-
 235 lissime, Telamonie, princeps populorum, ne
 me, tanquam puerum imbecillum, tenta. vel
 mulierem, quae nescit bellicas res. Atqui ego
 bene scio pugnasque, caedesque. Scio ad dex-
 tram, scio ad sinistram motare scutum ari-
 240 dum, ita vt possim indefessus bellare. Scio
 quoque in stataria pugna, ad saeui *leges* gres-
 sum - componere Martis: scio etiam, post-
 quam insiluerim, pugnam in curru equarum ve-
 locium. Sed enim non te volo ferire, talis
 cum sis, clanculum obseruans, sed aperte, si
 assequi potuero.“

Dixit, et vibratam emisit praelongam hastam,
 245 et percussit Aiakis ingens scutum septem - bubulis-
 pellibus - munitum, summum ad aes, quod
 octauum erat in illo. Sex autem per plicaturas
 penetrauit dissecans hasta indomita; in septi-
 ma vero pelle haesit. Secundus vicissim Ajax
 250 nobilissimus emisit praelongam hastam, et fe-
 riit Priamidae clypeum vndique aequalem. Per
 clypeum quidem penetrauit splendidum rapida
 hasta, et per thoracem affabre factum infixa
 est: e regione autem iuxta ile discidit tuni-
 cam hasta; ille vero inclinatus est, et euitauit

- 255 mortem nigram. Itaque eductis longis hastis
 cominus simul ambo congressi sunt, leonibus
 similes cruda - vorantibus, vel suibus apris,
 quorum utique robur non imbecille. Priami-
 des 'quidem postea medium scutum feriit hasta;
 neque rupit aes, reflexa est autem ei cuspis.
- 260 Ajax autem clypeum punctim feriit insiliens, et
 penitus transiuit hasta; conturbauitque illum
 irruentem et caesim ceruicem percussit; ater
 autem exsiliit sanguis. Verum ne sic quidem
 cessauit a pugna expedite - pugnam - ciens He-
 ctor; sed retrocedens lapidem prehendit ma-
 265 nu robusta, iacentem in campo, nigrum, as-
 perumque, magnumque: eo percussit Aiacia
 ingens scutum septem - bubulis - pellibus muni-
 tum, medium ad umbonem; circumsonuitque
 aes. Secundus autem Ajax; multo maiore la-
 pide sublato, misit contortum, adhibuitque -
- 270 connixus vires immensas; perfregitque cly-
 peum, percussum molari - veluti saxo; laesit-
 que ei genua: is autem supinus extensus est,
 scuto inhaerens; sed eum statim erexit Apollo.
 Iamque ensibus cominus vulnerassent *se inuicem*,
 nisi praecones, Iouis nuncii atque hominum,
- 275 aduenissent, alter Troianorum, alter Achinorum
 aere loricatorum, Talthylusque et Idaeus,
 prudentes ambo. Medii autem inter - utros-
 que sceptrata tenuerunt; dixitque sermonem
 praeco Idaeus, prudentium consiliorum peritus:
 „Ne amplius, filii dilecti, bellate, neque
 280 pugnate; ambos enim vos diligit nubes - co-
 gens Iupiter: amboque *estis* armis - acerrimi:

quod quidem et scimus omnes. Nox vero iam adest; bonum etiam nocti parere.“

Hunc autem respondens allocutus est Telamonius Ajax: „Idaee; Hectorem haec iubete
285 loqui; ipse enim ad pugnam prouocauit fortissimos quosque; incipiat, ac ego omnino parebo, si quidem ille *paruerit*.“

Hunc autem vicissim allocutus est ingens pugnam - expedite - ciens Hector: „Ajax, quandoquidem tibi dedit deus magnitudinemque vimque, et prudentiam, hasta autem Achiuorum
290 longe praestantissimus es; nunc quidem cessemus a pugna et certamine hodie; posthac rursus pugnabimus, donec fatum nos dirimat, det autem alterutri victoriam. Nox vero iam est; bonum etiam nocti parere: vt tuque ex
295 hilares omnes ad naues Achiuos, tuosque maxime amicos, et socios, qui tibi sunt; at ego per urbem magnam Priami regis Troianos exhilarabo et Troianas longa - peplorum sformata-trahentes, quae vtique pro me supplicantes diuinum adeunt templum. Dona autem age
300 mutuo indyta demus ambo, vt quis sic dicat Achiuorumque Troianorumque: Profecto pugnarunt studio pugnandi animum exasperante, et iterum in amicitia discessere conciliati.“

Sic vtique locutus dedit enssem argenteis - clauis - distinctum, cum vaginaque offerens et
305 scite - facto balteo; Ajax vero cingulum dedit puniceo - colore splendidum.

Hi itaque digressi, alter quidem ad populum Achiuorum ibat, alter vero ad Troianorum

multitudinem vadebat. Hi autem gauisi sunt,
vt viderunt viuumque et incolumem venientem,
Aiacis elapsam fortitudinem et manus inuictas,
310 et deduxerunt ad urbem, desperantes saluum esse.
Aiacem vero ex - altera - parte bene -
ocreati Achiui ad Agamemnonem nobilem deduxerunt laetum victoria. Hi autem cum iam
in tentoriis Attidæ essent, horum causa bovem sacrificauit Rex virorum Agamemnon. marem,
315 quinquennem, praepotenti Saturnio; huic pellem - detraxerunt, et curarunt, et ipsum dissecuerunt totum, et in - frustra - parua - conciderunt scite, et transfixerunt veribus, et as-
larunt accurate, detraxeruntque omnia. Caeterum postquam cessarant ab opere, apparuerantque conuiuium,
320 epulati sunt, neque quicquam animus indiguit epuli aequalis; tergo vero Aiacem perpetuo honorauit heros Atrides, late dominans Agamemnon. At, postquam
potus et cibi appetentiam exemerant, his senex primus - omnium texere coepit consilium
325 Nestor, cuius et antea optimum apparuerat consilium: qui ipsis prudens concionatus est et dixit:

„Atridaeque et caeteri principes Achiuorum;
multi quidem mortui sunt comantes Achiui,
quorum nunc sanguinem atrum, circa pulcre
330 fluentem Scamandrum, diffudit acer Mars,
animaeque ad orcum descenderunt: itaque te oportet pugnam quidem prima luce intermittere
Achiuorum, nos vero congregati curribus -
aduehemus huc cadauera bobus et mulis; ac

comburemus ea prope ante naues, vt ossa
 335 filiis quisque domum ferat, quando reuertamur
 in patriam terram; tumulum autem circa
 pyram vnum aggesta - terra faciamus egressi,
 omnibus communem in campo; iuxta autem ipsum
 aedificemus cito murum altum, (*vallum*)
 propugnaculum nauiumque et *nostrum* ipsorum;
 in ipsis autem portas faciamus bene coagmentatas,
 340 tas, vt per ipsas equestris via sit; exterius
 autem profundam fodiamus prope fossam, quae
 equos et viros prohibeat circum - ducta, ne
 quando irruat pugna Troianorum superborum."
 Ita dixit: Omnes autem approbarunt principes.

345 Troianorum item concio facta est Ilii in arce
 summa, trepida, turbulenta, ad Priami fores;
 in his autem Antenor prudens incepit concionari:

„Audite me, Troiani, et Dardani, et Socii,
 vt dicam quae me animus in pectore iubet.
 350 Eia agite, Argiuam Helenam et opes cum ipsa
 reddamus Atridis abducendas; nunc autem foedere
 fido violato pugnamus: quare nihil vtile
 nobis autumo effectum - iri, nisi fecerimus ita."

Ille quidem sic locutus refedit. In iis autem
 355 surrexit nobilis Alexander, Helenae maritus
 pulchrae - comas, qui ipsum respondens verbis
 alatis allocutus est:

„Antenor, tu quidem non iam mihi grata
 haec dicis; nosti et aliam sententiam meliorem
 hac excogitare. Sin autem reuera hanc
 360 serio dicis, vtique tibi iam dii mentem ad-

emerunt ipsi. At ego Troianes inter equum -
domitores dicam - sententiam: aperte autem
profiteor, coniugem quidem non reddam; opes
vero quascunque abduxi ex Argo nostram
domum, omnes volo dare, atque etiam de
meo alias adiungere.“

365 Ille quidem sic locutus confedit. Inter eos
autem surrexit Dardanides Priamus, diis con-
siliarius par; qui ipsis sapiens concionatus est
et dixit:

„Audite me, Troiani, et Dardani, et Socii,
ut dicam, quae me animus in pectore iubet.
370 Nunc quidem coenam sumite per exercitum, sic
ut antea, et excubiarum mementote, et vigi-
late quisque: mane autem Idaeus eat cauas
ad naues, nuntiatum Atridis, Agamemnoni et
Menelao, sententiam Alexandri, cuius causa
375 contentio exorta est. Quin et hunc addat pru-
dentem sermonem, num velint cessare a bel-
lo horrifono, donec cadauera combusserimus;
postea iterum pugnabimus, donec fatum nos
dirimat, detque alterutris victoriam.“

Sic dixit; illi autem ei maxime auscaltarunt,
380 et paruerunt. Coenam deinde sumserunt per
exercitum turmatim: mane autem Idaeus iuit
cauas ad naues. Inuenit vero in concione Da-
naos, famulos Martis, naus ad puppim Aga-
memnonis; atque ille inter eos, stans in me-
diis, vocem - edidit vocalis praeco:

385 „Atridaeque et alii Principes omnium Grae-
corum, iussit Priamusque, et alii Troiani illu-
stres, dicere, si quidem vobis gratum et iu-

cundum sit, sententiam Alexandri, cuius causa contentio exorta est. Opes quidem quas
 390 cunque Alexander cauis in nauibus adduxit Troiam, (vtinam ante periisset,) omnes vult dare, et etiam de suo alias adiungere; iuuenem autem vxorem Menelai gloriosi negat se redditurum: quanquam eum Troiani sane hortantur. Quin et hunc *insuper* iusserunt dicere ser-
 395 monem, num velitis cessare a bello horrifono, donec mortuos cremauerimus; postea iterum pugnabimus, donec fatum nos dirimat, detque alterutris victoriam.“

Sic dixit; illi vero omnes obmutuerunt silentio. Tandem autem inter eos locutus est pugna strenuus Diomedes:

400 „Ne quis nunc opes Alexandri accipiat, neque *ipsam quidem* Helenam; manifestum enim ei, qui vel plane infans est, quod iam Troianis exitii vltima imminet.“

Sic dixit; omnes autem acclamabant filii Achiuorum, sermonem admirati Diomedis
 405 equum domitoris. Atque tum porro Idaeum allocutus est rex Agamemnon:

„Idaee, vtique sententiam Achiuorum ipse audis, quemadmodum tibi respondent: mihi autem *itidem* placet sic. Sed de mortuis cremandis nihil recusor. Non enim vlla prohibitio
 410 cadauerum mortuorum est, postquam occuberint, *iis igne-gratum-officium-facere* ocyus. Foederis autem Iupiter esto-testis, altitonans, maritus Iunonis.“

Sic locutus, sceptrum iussulit omnibus diis.
 Retro vero Idasus iuit ad Ilium sacram. Se-
 debant autem in concione Troiani et Dardani,
 415 omnes congregati expectantes quando rediret
 Idaeus; ille autem venit et nuntium exposuit,
 stans in mediis. Hi autem accingebant se per
 quam celeriter, vtrumque *ad opus*, alii ad
 cadauera aduehenda, alii vero ad lignandum.
 Argiui item ex - altera - parte bonis - transtris -
 420 instructis a nauibus properabant, alii vt ca-
 dauera adueherent, alii vero lignatum.

Sol quidem dein recens percutiebat *radiis*
 arua, ex leniter - fluente profundo Oceano,
 coelum ascendens; illi vero occurrebant sibi in-
 vicem. Ibi dignoscere difficile erat virum quem-
 425 que *in mortuis*; sed aqua abluentes tabum
 sanguinolentum, lacrymas calidas fundentes,
 curribus imposuerunt. Non tamen sinebat fle-
 re Priamus magnus; illi igitur silentio cadaue-
 ra rogo cumulatim - imponebant, moerentes cor-
 de; quum vero igne cremassent, redierunt ad
 430 Ilium sacram. Similiter etiam ex - altera - par-
 te bene - ocreati Achiui cadauera rogo cu-
 mulatim - imponebant, moerentes corde: *his-*
que igne crematis, redierunt cauas ad naues.
 Cum vero nondum *esset* aurora, sed adhuc sub-
 iustis nox, tum circa pyram lecta surrexit
 435 manus Achiuorum; tumulumque circa eam
 vnum fecerunt egressi omnibus communem
 extra campum; iuxtaque ipsum, murum (*vallum*)
 aedificarunt turresque altas, propugnaculum
 nauiumque et ipsorum; inque eis portas fece-

runt bene coagmentatas; vt per illas equestris
 440 via effet; exterius autem profundam prope
 illum fossam foderunt, latam, magnam; inque
 ea vallos defixerunt. Sic quidem opus facie-
 bant comantes Achiui.

Caeterum dii, apud Iouem sedentes fulgu-
 rum - auctorem, admirabundi - spectabant ma-
 445 gnum opus Achiuorum aere-loricatorum. Eos,
 que inter loqui orsus est Neptunus concussor -
 terrae:

„Iupiter pater, ecquis est mortalium in im-
 mensa terra, qui posthac immortalibus men-
 tem et consilium *suum* communicabit? [*eos con-*
sulet] Non vides, quomodo rursus comantes
 Achiui murum struxerint pro nauibus, circum-
 450 que fossam duxerint, neque diis dederint in-
 clytas hecatombas? Huius profecto gloria erit,
 quacunque diffunditur lux; illius autem obli-
 viscentur, quem ego et Phoebus Apollo heroï
 Laomedonti aedificauimus - circa urbem, malis -
 exerciti - laboribus.“

Hunc autem grauiter indignatus allocutus est
 455 nubes - eogens Iupiter: „Papae, terrae - con-
 cussor late - potens, quale *hoo* dixisti? Alius
 vtique aliquis deorum hoc reformidasset ausum,
 qui te multo imbecillior manibusque animisque
 460 *sit*; tua vero certe gloria *tibi* erit, quam - la-
 te diffunditur lux. Age porro, cum retro co-
 mantes Achiui abierint cum nauibus dilectam
 in patriam terram, murum deturbatum hunc
 quidem in mare totum demergito; postea au-

tem littus magnum arena obtegito; ut tibi ingens murus evanescat Achivorum."

Sic illi quidem talia inter se colloquebantur. 465
Occidit vero sol, absolutumque est opus Achivorum. Boues autem mactabant per tentoria, et coenam fumebant. Naues porro e Lemno appulerunt, vinum vehentes, multae, quas miserat Iasonis filius Eunëus, quem peperit Hyppipyle ex Iasone pastore populorum, 470
Scorsum autem Atridis, Agamemnoni et Menelao, dederat Iasonis filius muneri - ferendum vinum mille mensuras. Inde utique vinum - emebant comantes Achivi, alii quidem aere, alii autem splendido ferro, alii autem pellibus, alii vero 475
ipsis bobus, alii demum mancipiis; apparabantque conuiuium laetum. Per - totam - noctem quidem deinde comantes Achivi epulabantur; Troës vero per urbem, et focii. Pernox vero ipsis mala moliebatur prouidus Iupiter, 480
terribiliter tonans; illos autem pallidus timor cepit; vinum autem ex poculis in terram fundebant, nec quisquam ausus est ante bibere, quam libasset praepotenti Saturnio. Decubuerunt deinde, et somni donum ceperunt,

I L I A D I S

LIBER VIII.

Aurora quidem croceo - peplo - induta spargebatur totam per terram; Iupiter verò deorum concionem habuit gaudens - fulmine, summo in vertice multa - cacumina - habentis Olympi. Ipse autem illis concionabatur, dii vero simul omnes auscultabant:

- 5 „Audite me, omnesque dii, omnesque deae, ut dicam, quae me animus in pectore iubet. Ne qua igitur femina dea hoc, neu quis mas deus tentet rescindere meum edictum; sed simul omnes assentimini, ut celerrime perficiam has res. Quemcunque vero ego seorsum deorum ultro neum intellexero profectum, ut vel Troianis auxilium ferat, vel Danais; sauciatus indecore redibit in Olympum; aut ipsum correptum proiciam in Tartarum tenebrosum, procul valde, ubi profundissimum sub
15 terra est barathrum, ubi ferreaeque portae et aereum limen, tantum infra Orcum, quantum coelum distat a terra; cognouerit deinde, quanto sum deorum potentissimus omnium. Quin agite, periculum - facite dii, ut sciatis omnes, catena aurea de coelo suspensa;
20 omnesque ex ea pendete dii, omnesque deae;

at non traxeritis de cœlo in terram Iouem
 summum consiliarium, ne quidem si valde mul-
 tum labore contenderitis. Verum quando de-
 inceptis ego lubens voluero trahere, cum ipsa
 25 vtique terra traxero, ipsoque mari; catenam
 quidem dein circa cacumen Olympi alligauero;
 illa vero sublimia omnia pependerit. Tanto
 ego superque sum deos, superque sum homi-
 nes.“

Sic dixit. Hi autem omnes obmutuerunt
 silentio, orationem admirati; valde enim mi-
 30 naciter concionatus erat. Tandem vero inter-
 locuta est dea caecis - oculis Minerva:

„O pater noster, Saturnie, summe regum,
 bene et nos scimus, quod tibi potentia vinci-
 nescia; attamen Danaos lugemus bellicosos,
 35 qui iam malo fato expleto perierint. Verum
 enim vero pugna quidem abstinebimus, si tu iu-
 bes: consilium vero Argiis suggeremus, quod
 proderit; vt ne omnes pereant, irato te.“

Hanc autem subridens allocutus est nubes -
 cogens Iupiter: „Bono - esto - animo, Tri-
 40 tonia, dilecta filia: neutiquam animo infesto
 loquor; volo vero tibi mitis esse.“

Sic fatus, sub curru iunxit aripedes equos
 celeriter - volantes, aureis iubis comantes; au-
 rum autem ipse induit circa corpus; cepitque
 scuticam auream, scite factam, suumque con-
 45 scendit currum. Scutica autem percussit, vt
 traherent currum, iique non inuiti volabant in
 medio inter terramque et coelum stellatum.
 Idam eadem venit fontibus irriguam, matrem fe-

rarum, *ad* Gargarum, vbi vtique *erat* ei ager
 lacer altareque odoratum: ibi equos stitit pa-
 50 ter hominumque deūque, solutos curru, ca-
 liginemque multam circumfudit. Ipse autem in
 verticibus sedit gloria exultans, inspiciens
 Troumque urbem et naues Achiuorum. Illi ve-
 ro ientaculum sumserunt, comantes Achiui, ra-
 ptim per tentoria, statimque post id armabantur.

55 Troiani item ex - altera parte per urbem ar-
 mabantur pauciores; prompti tamen erant et-
 iam sic pugna contendere, necessitate dura,
 proque liberis et pro vxoribus. Omnes ita-
 que aperiebantur portae, forasque ruebant co-
 piae, peditesque equitesque; ingensque tumul-
 60 tus coortus est. Hi autem cum iam in locum
 vnum congregientes conuenissent, commise-
 runt scuta, itemque hastas, et robora virorum
 aereis - thoracibus - indutorum; ac clypei umbo-
 nibus - muniti appropinquabant inuicem: in-
 gensque tumultus est coortus.

Tum vero simul eiulatusque et gloriatio erat
 65 virorum perdentiumque et pereuntium: flue-
 bat autem sanguine terra. Quamdiu quidem
 tempus matutinum erat, et crescebat sacra dies,
 tamdiu vtique vtrorumque tela attingebant, cade-
 batque populus; quum vero sol medium coe-
 lum conscendisset, tum vtique aureas pater
 70 attollebat lances; imposuitque duo fata lon-
 gum - somnium - adferentis mortis, Troumque
 equitum et Achiuorum aere - loricatorum sus-
 tinuitque medias prehensas: inclinata est autem
 fatalis dies Achiuorum. Vtique Achiuorum fa-

ta in terra alma confidebant; Troum vero,
ad coelum latum sublata - erant.

75 Ipse autem ex Ida magnum tonabat, ardens-
que misit fulgur in exercitum Achiuorum: illi
autem conspicati obstupuerunt, et omnes pal-
lidus timor cepit. Tum vero nec Idomeneus

ausus est manere, nec Agamemnon, neque duo
30. Aiaces manserunt, famuli Martis. Nestor au-
tem solus mansit Gerenius, custos Achiuorum,
minime volens, sed equus debilitatus erat; quem
perculserat sagitta nobilis Alexander, Helenae
vir pulchrae - comas, summo in vertice, ubi
scilicet primi crines equorum cranio innascun-

85 tur; maxime autem lethale est. Dolore itaque
correptus erigebatur, sagitta enim ad cerebrum
penetrarat; conturbabatque equos, volutans
se circa ferrum. Porro dum senex equi huius
lora abscindebat gladio insurgens; interim He-
ctoris veloces equi venerunt per turbam - in-
90 sequentium, audacem aurigam ferentes Hecto-
rem; atque tum senex vitam perdidisset, nisi
illico animaduertisset pugna strenuus Diomedes.
Horrendum autem clamavit, adhortans Vlysssem:

„Nobilissime Laërtiade, sollertia - pollens
Vlysse, quo fugis, tergo obuerso, ignauus vel-
95 uti, in turba? *Caue*, ne quis tibi fugienti ter-
go hastam infigat. Quin mane, ut a fene pro-
pellamus trucem virum.“

Sic dixit. At non exaudiuit patiens nobilis
Vlysses; verum raptim - praeteriit cauas ad
naues Achiuorum. Tydides autem, solus licet
100 existens, primis - pugnatoribus mixtus est. Ste-

titque ante equos Nèleidae senis, et ipsum
compellans verbis alatis allocutus est:

„O senex; certe valde iam te iuvenes pre-
munt bellatores. Tua utique vis soluta est,
granisque te senecta persequitur; debilis au-
105 tem tibi famulus, sègnesque tibi equi. Verum
age, meos currus conscende, ut videas, quales
Troii equi, periti per - campum rapide valde
huc et illuc insequi et fugere: quos nuper ab
Aenea cepi artifice fugandi - *hostes*. Istos qui-
dem *tuos* famuli *tuus et meus*, curent: hos vero
110 nos Troianos in equum - domitores diriga-
mus, ut et Hector sciat, an et mea hasta in-
faniat in manibus.“

Sic dixit; neque non obsecutus est Gerenius
eques Nestor. Nestoreas quidem postea equas
famuli curabant fortes Sthenelusque et Eury-
115 medon virtutis - amans: hi autem ambo Dio-
medis currum conscenderunt. Nestor autem
in manus sumpsit habenas miro - artificio - factas;
perculsitque scutica equas, celeriterque Hecto-
rem prope fuerunt. Hunc porro recta irruen-
tem telo - petiit Tydei - filius; et ab eo qui-
120 dem aberravit; sed aurigam famulum, filium
magnanimi Thebaei Eniopeum, equorum ha-
benas tenentem, percussit pectus iuxta mammam;
decidit autem de curru, retrocesseruntque eius
equi veloces: eius autem ibi soluta est anima-
que roburque. Hectorem vero grauis dolor
125 operuit animum propter - aurigam; hunc qui-
dem dein fuit, tametsi dolens sodalis *gratia*,
iacere; ipse autem aurigam quaerebat audacem.

Neque sane diu equi indigebant rectore; statim enim inuenit Iphiti filium Archeptolemum audacem, quem tunc equos pedibus veloces conscendere fecit, deditque ei habenas in manus.

130 Tum vero ingens - clades fuisset, et exitialia facinora edita fuissent; quin et conclusi - fuissent - vt - in - stabulo *Troiani* in Ilium, ceu agni: nisi cito animaduertisset pater hominumque deumque. Tonans autem grauiter, emisit candens fulmen, et ante equos Diomedis in-
135 iecit in terram. Terribilis autem flamma exorta est sulphuris ardentis; et equi territi consternabantur sub curru; Nestoris autem e manibus fugerunt habenae miro - artificio - factae; timuitque ille animo, Diomedemque allocutus est:

„Tydide, age iam in fugam dirige solidos -
140 vngulis equos. An non sentis, quod tibi a Ioue non sequitur victoria? Nunc quidem enim huic Saturnius Iupiter gloriam praebet hodie; postea rursus etiam nobis, si voluerit, dabit; homo autem nequaquam Iouis consilium impedierit, ne quidem fortissimus; quoniam *ille* longe potentissimus est.“

145 Huic autem respondit deinde pugnae strenuus Diomedes: „Profecto haec omnia, senex, recte dixisti. Sed *ille* grauis dolor *mihi* cor et animum iniecit: Hector enim aliquando dicet, inter Troianos concionans, Tydides a me
150 fugatus se - recepit - ad naves. Sic aliquando gloriabitur; tunc mihi dehiscat laeta terra.“

Hom. Il. Vol. III.

M

Huic autem respondit deinde Gerenius eques Nestor: „Hei mihi, Tydei fili bellicose, quale *verbum* dixisti! Etsi enim te Hector ignavum et imbellem dixerit, attamen non cre-
 155 dent Troiani et Dardanidae, et Troianorum vxores magnanimorum clypeatorum, quarum in puluere deiecisti iuvenes maritos.“

Sic locutus in fugam vertit solidos - vngulis equos, retro in turbam *fugientium*; in eos autem Troianique et Hector *cum* - clamore
 160 ingenti tela luctuosa fundebant. Tum vero altum inclamavit ingens pugnam - expedite - ciens Hector:

„Tydide, prae *caeteris* quidem te honorabant Danaï pernice - equites sedequē, carnisque, et plenis poculis; nunc vero te ignominia - afficiant; mulieris vtique similis es. Abi - in - malam - rem, timida puella; quoniam
 165 minime, cedente me, turres nostras conscendes, neque mulieres abduces in nauibus: prius tibi fatum dabo.“

Sic dixit. Tydides autem bifariam anxie - cogitauit, equosque conuertere, et contra pugnare. Ter quidem cogitauit mente et animo;
 170 ter vero ab Idaeis montibus intonuit prouidus Iupiter, signum dans Troianis, pugnae alternantem victoriam. Hector autem Troianos hortabatur, alte vociferans:

„Troiani, et Lycii, et Dardani cominus pugnantes, viri estote, amici, et mementote strenuae fortitudinis. Sentio vtique, quod mihi
 175 lubens annuit Saturnius victoriam et magnam

gloriam, at Danaïs exitium. Stulti, qui scilicet
 hos muros struxerunt infirmos, contemnen-
 dos, qui non robur meum arcebunt: equi ve-
 ro facile fossam transilient, quam *illi* - foderunt.

180 Verum quando iam naues ad cauas peruenero,
 memoria aliqua tum ignis ardentis esto, vt
 igne naues incendam, interficiam autem et ipsos
 Argiuos apud naues, attonitos in fumo. “

Sic fatus, equos adhortatus est, dixitque:
 185 „Xantheque, et tu Podarge, et Aethon, Lam-
 peque generose, nunc mihi curam rependite,
 qua permagna Andromache, filia magnanimi
 Eetionis, vobis prioribus *ante alios* gratum
 triticum apposuit, vino etiam immisto ad bi-
 190 bendum, quandocunque animus iuberet, quam
 mihi, qui ei iuuenis maritus gloriior esse. Ve-
 rum insequimini et festinate; vt capiamus cly-
 peum Nestoreum, cuius nunc fama ad coelum
 peruenit, totum aureum esse, manubriaque et
 ipsum; atque ab humeris Diomedis equum -
 195 domitoris, affabre - factum thoracem, quem
 Vulcanus elaborauit fabricans. Si haec vtique
 ceperimus, sperauerim equidem Achiuos hac -
 ipsa - nocte naues conscensuros veloces. “

Sic dixit glorians; indignata autem est vene-
 randa Iuno; et commouit se in solio, treme-
 200 fecitque magnum Olympum; et Neptunum,
 magnum deum, coram allocuta est:

„Eheu, Terrae - quassator, late - potens,
 nonne tibi quidem pereuntium Danaorum mi-
 serescit in praecordiis animus? Qui tamen tibi
 Helicenque et Aegae dona ferunt multaque et

205 *elegantia*; tu itaque *ipſis cupias victoriã*. Si-
quidem enim *velim*us, quotquot *Danaïſ fauto-*
res - ſumus, *Troianos repellere*, et *coërcere*
late - ſonantem Iouem: illic ſane tunc *trista-*
retur ſedens ſolus in Ida.“

Hanc autem valde indignatus allocutus eſt
rex Neptunus: „Iuno in dicendo - *aũdax*,
210 *qualem hunc ſermonem dixiſti*? Non equidem
ego *velim* cum Ioue Saturnio *pugnare* nos
alios, quoniam *longe potentiſſimus eſt*.“

Sic hi quidem talia inter ſe inuicem loque-
bantur. *Graecis* autem quod *ſpatii iam inde*
ex nauibus a muro ſoſſa incluiſit, repletum
215 *erat pariter equisque et viris ſcutatiſ coactiſ -*
in - anguſtum; cogeſbat vero *veloci par Marti*
Hector Priamides, quando ei Iupiter hoc, *ut pu-*
gna ſuperior eſſet, dedit. Et ſane concremaſ-
ſet igne ardenti *naueſ aequaleſ*, niſi in prae-
cordia poſuiſſet Agamemnoni *veneranda Iuno*,
*ipſi per - ſe ſtudioſe - agent*i, ocyus *incitare Achi-*
220 *vos*. Perrexit itaque *ire ad tentoriaque et na-*
veſ Achiuorum, *purpuream magnam pallam*
tenens manu robuſta. Stetit autem in *Vlyſſiſ*
ingenti naue nigra, quae in medio erat, *ut -*
vox - exaudiri - poſſet in vtramque partem, et
225 *ad Aiaciſ tentorium Telamonii*, et *ad Achil-*
liſ; qui *duo vtiſque ad extrema naueſ aequaleſ*
ſubduxerant, *virtute freti et robore manuũ*.
Vociferatuſ autem eſt alta - voce, *Danaoſ incla-*
mans:

„*Proh pudor*, *Argiuĩ*, *turpia probra*, *forma-*
tantum admirabileſ! Quo abierunt *gloriatio-*

nes, cum profitebamur nos esse fortissimos;
 230 quas olim in Lemno vana - iactantes proferebat,
 comedentes carnes multas bouum cornuto-
 rum, bibentesque crateras coronatos vino:
scilicet Troianorum aduersus centenosque duce-
 nosque, quemque *vestrum* staturum in pu-
 gna? nunc autem ne vni quidem aequales sumus
 235 Hectori, qui mox naues incendet igne ardenti.
 Iupiter pater, anne vllum adhuc praepotentium
 regum tali clade afflixisti, et eum magna glo-
 ria priuasti? Et tamen nego *me* vnquam tuum
vllum perpulcrum altare naue multis - transtris -
 instructa praeteruisse, quum huc malo - fato ve-
 240 nirem; sed in omnibus bouum adipem et fe-
 mora combulli, cupiens Troiam bene - muni-
 tam excindere. At, Iupiter, hoc saltem mihi
 perfice votum; nos ipsos saltem permitte ef-
 fugere et euadere, neque sic a Troianis sinas
 interimi Achiuos."

245 Sic dixit. Huius autem *deorum* pater miser-
 tus est lacrymantis; annuitque ei exercitum
 saluum fore, neque periturum. Statim vero
 aquilam misit certissimum - augurium - facientem
 ex volucris, hinnulum tenentem vnguibus,
 sobolem cernae velocis; iuxta autem Iouis al-
 250 tare perpulcrum deiecit hinnulum, vbi Pa-
 nomphaeo Ioui sacrificabant Achiui.

Hi autem postquam viderunt, quod a Ioue
 venisset aus; alacrius in Troianos irrumpebant,
 recordabanturque pugnae. Tum nemo prior
 ex Danais, multi licet essent, gloriatus est,

255 Tydidem ante, agitasse veloces equos, extra-
 que fossam egisse, et contra pugnasse; sed lon-
 ge primus *ille* Troianorum interemit virum arma-
 tum, Phradmonis filium Agelaum: is quidem
 in - fugam verterat equos; ei autem conuer-
 so, dorso hastam infixit, humeros inter, per-
 260 que pectora adegit; decidit autem de curru,
 sonitumque dederunt arma super ipso. Post
 hunc autem Atridae, Agamemnon et Menelaus;
 postque hos, Aiaces, strenuam induti fortitudi-
 nem; postque hos Idomeneus, et armiger Ido-
 265 menei Meriones, par Marti homicidae; post-
 que hos Eurypylus, Euaemonis praeclarus filius.
 Teucer autem nonus venit, resiliens arcus ter-
 dens; stetitque sub Aiakis scuto Telamonii. Ibi
 Ajax quidem *ei* submouebat scutum; at iste heros
 circumspiciens, posteaquam aliquem iaculatus in
 270 turba vulnerasset, ille quidem (*qui vulneratus*
erat) ibi delapsus animam amittebat, ipse ve-
 ro (*Teucer*) retro se - recipiens, puer tanquam
 ad matrem, summittebat se sub Aiace; ille
 vero eum scuto tegebat splendido. Tum, quem
 primum Troianorum interfecit Teucer eximius?
 Orsilochum quidem primum, et Ormenum et
 275 Ophellestem Daetoremque, Chromiumque, et
 deo - parem Lycophontem, et Polyaemonis
 filium Hamopaonem, et Melanippum, omnes
 alium super - alium deiecit in terram aliam.
 Eum autem conspiciens, laetatus est rex virorum
 Agamemnon, arcu e forti Troianorum per-
 280 dentem phalangas: stetit autem ad eum pro-
 fectus, et ipsum allocutus est:

„Teucer, carum caput, Telamonis fili, princeps populorum, iaculare sic; siquod forte lumen Danaïs fias, patrique tuo Telamoni, qui te educavit parvulum existentem, et te, spurius licet esses, *uxore superinducta natus*, stu-
 285 diose - aluit sua in domo: hunc, etiam si procul ab sit, in gloriam euehe. Tibi autem ego edico, ut et perfectum erit: Si mihi dederit Iupiter Aegiochus et Minerva Ilii euertere bene - aedificatam urbem, primo tibi post me
 290 praemium - honorarium in manu ponam, vel tripodem, vel duos equos cum ipsis curribus, vel mulierem, quae tecum eundem lectum conscendat.“

Hunc autem respondens allocutus est Teucer eximius: „Atrida illustrissime, cur me prope-
 rantem et ipsum incitas? neque enim, quan-
 295 tum in me certe est, cesso; sed ex quo Ilium versus repulimus ipsos, ex eo utique sagittis exceptos viros interficio. Octo sane iam emili longos hamos - habentes sagittas, omnes autem in corpore fixae sunt bellicosorum iuuenum; hunc vero nequeo percutere canem rabidum.“

300 Dixit, et aliam sagittam a nervo misit. Hectorem contra, ferire autem ipsum cupiebat animus: et ab eo quidem aberravit; sed eximium Gorgythionem, filium fortem Priami, ad pectus ferit sagitta: quem utique, ex Aesyma
 305 ducta peperit mater, pukra Castianira, corpore similis deabus. Papauer autem sicuti, in alteram - partem caput inflexit, quod in horto fructu sit grauatum, humoreque verno; sic

ille in - alteram - partem inclinavit caput callide
gravatum. Teucer vero aliam sagittam a ner-
310 *vo misit Hectorem contra, percutere autem*
ipsum cupiebat animus. At ille etiam tunc ab-
erravit; avertit enim Apollo; sed Archeptole-
maum, audacem Hectoris aurigam, ruentem
ad pugnam, percussit in pectore iuxta mammam,
decidit autem de curru, retrocesseruntque eius
315 *equi veloces: ipsas vero ibi soluta est anima-*
que roburque. Hectori autem gravis dolor
oppressit mentem ob aurigam. Hunc tamen
demum reliquit, tristis liest sui sodalis gratia;
Cabryonem autem iussit fratrem, prope existen-
tem, equorum habenas capere. Hic porro
320 *non immorigerus - fuit, ut audiuit, Ipse autem*
de curru humi defiliit collacente, horribiliter
vociferans; et saxum prehendit manu; perre-
xitque recta in Teucrum, ac ferire ipsum ani-
mus iuhebat. Ille quidem pharetra exemerat
amaram sagittam, posueratque ad nervum; il-
lum vero pugnam - expedire, ciens Hector
325 *retro ducentem nervum, ad humerum, qua-*
parte iunctura dirimit cervicemque pectus-
que, maxime autem lethalis locus est, ea uti-
que parte in se tendentem sagittam percussit la-
pide aspero. Rupit autem ei nervum. Obtor-
puit vero manus ad iuncturam; consistitque
in genua lapsus, arcusque ei excidit de manu.
330 *Ajax autem non neglexit fratrem collapsum,*
sed accurrens protexit, et ei scutum praetendit.
Hunc quidem postea subeuntes duo chari focii,
Mecisteus, Echii filius, et nobilis Alastor, na-

ves ad canas portarunt grauitèr gementem.

335 Rursus autem Troianis Olympius animos excitavit; illique recta ad fossam profundam repulerunt Achiuos. Hector autem inter primos ibat, prae ferocia oculos - truces - circumferens.

Vt vero, cum aliquis canis aprum syluestrem, vel leonem, apprehendat a tergo, pedibus 340
bus velocibus fretus, coxasque clunesque, conuertentemque se obseruat: sic Hector insequeretur comantes Achiuos, semper occidens postremum *quemque*; hi vero fugiebant. At postquam perque vallos et fossam transierant fugientes, multique domiti erant Troianorum 345
sub manibus: hi quidem iam apud naues continebantur manentes, inuicemque hortantes, et omnibus diis manus attollentes, alta - voce precabantur unusquisque. Hector vero undique - circum - agebat pulcras - iubas - habentes equos, Gorgonis oculos habens et 350
homines perdentis Martis. Hos autem conspicata, miserta est dea candida - vlnis Iuno, statimque Mineruam verbis alatis allocuta est:

„Eheu! Aegiochi Iouis filia, nonne iam nos pereuntes Danaos curabimus, extremo saltem *in eorum casu?* qui iam utique malo fato expleto 355
perierint viri vnus impetu: quippe furit non amplius tolerabiliter Hector Priamides, et sane mala multa fecit.“

Hanc autem vicissim allocuta est dea caelis - oculis Minerva: „Atqui omnino hic quidem ferociam animamque perdidisset, manibus Ar-

360 giuorum confectus in patria terra: sed pater
 ille meus mente furit non sana, durus, sem-
 per iniquus, mei animi - impetus impeditor.
 Nec quicquam horum recordatur, quod ei saepe
 filium *Herculem* confectum *viribus* faruavi
 sub Eurysthei laboribus. Certe is quidem fle-
 365 bat ad coelum; sed me Iupiter ei auxiliatu-
 ram de coelo demisit. At si ego haec sciuif-
 sem mente prudenti, cum eum ad orcum va-
 lidas - portas - habentem misit, ex Erebo du-
 cturum canem horrendi Plutonis: non utique
 370 effugisset Stygis aquae profunda fluenta. Nunc
 autem me quidem odit, Thetidis vero perfecit
 consilia, quae ei genua osculata est, et pre-
 hendit manu barbam, supplicans, ut honora-
 ret Achillem urbium euersorem. Erit tamen,
 cum iterum dilectam Mineruam dicat. Quin
 tu quidem nunc nobis iunge solidos - ungulis -
 375 equos, dum ego, ingressa Iouis domum Ae-
 giochi, armis ad bellum instruar, ut videam
 an nos *conspiciens* Priami filius pugnam - expe-
 dite - ciens Hector gauisurus sit, quum appa-
 rebimus per belli semitas. Certe aliquis et
 380 Troianorum saturabit canes et alites pingue-
 dine et carnibus, stratus ad naues Achiuorum."

Sic dixit: neque non obsecuta est dea can-
 dida - vlnas Iuno. Ac quidem discurrens au-
 ro - phaleratos instruebat equos Iuno, vene-
 randa dea, filia magni Saturni. Minerva au-
 385 tem, filia Iouis Aegiochi, peplum quidem la-
 xatum - defluere - siuit tenue patris super pau-
 mento, varium, quod utique ipsa fecerat et

elaborarat manibus: ipsa verò lorìcam induta
 Iouis nubes - cogentis, armis ad bellum ar-
 mabatur lacrymosum. In currum autem fulgi-
 390 dum pedibus conscendit, sumsitque hastam gra-
 vem, magnam, validam, qua domat ordines vi-
 rorum heroum, quibuscunque irascitur prae-
 potenti - patre nata. Iuno porro scutica ve-
 lociter virgebat equos. Sponte - sua autem
 portae crepuerunt coeli, quas custodiebant Ho-
 rae, quibus commissum est magnum coelum
 395 Olympusque, vt et remoueant densam nu-
 bem, et admoueant. Hac vtique *via*, per
 eas, stimulo - parentes dirigebant equos. Iu-
 piter autem pater ab Ida vt vidit, iratus est gra-
 viter, Irimque excitauit aureas - alas haben-
 tem, nunciaturam:

„Vade age, Iri velox, retro verte, neque
 400 *eas* sine aduersus *me* venire; non enim com-
 mode congrediemur in praelium. Sic enim
 edico, quod et perfectum erit: claudos -
 reddam quidem ipsis sub curribus veloces equos;
 ipsasque de curru deiiciam, et currus confrin-
 405 gam; nec decem vertentibus annis vulne-
 ra perfecte - sanare - poterunt, *per* quae attin-
 gat *eas* fulmen. Vt intelligat Minerva, quan-
 do cum suo patre pugnauerit. Iunoni autem
 non tantopere succenseo, neque irascor; sem-
 per enim mihi solet interrumpere, quicquid in
 animum - induxero.“

Sic dixit. Festinabat autem Iris cursu - pro-
 410 cellas - aequans, nunciatura; iuitque ex Idae-
 is montibus, ad magnum Olympum. Primis

autem in portis multas - conualles - habentis
Olympi occurrens detinuit eas, Iouisque ipsis
exposuit sermonem:

„Quo tenditis? cur vobis in praecordiis fu-
rit animus? Non finit Saturnius auxilium -
415 ferre Argiuis. Sic enim minatus est Saturni
filius, si quidem perficiet, claudos - redditu-
rum quidem vobis sub curribus veloces equos,
vosque ipsas de curru deiecturum, et currus
confracturum. Neque decem vertentibus annis
vulnera perfecte - sanabimini, *per* quae contigerit
420 vos fulmen. Vt scias, Minerva, quando cum
tuo patre pugnaveris. Iunoni autem non tan-
topere succenset, neque irascitur; semper enim
illa ei solet interrumpere, quicquid in - ani-
mum - induxerit. Sed tu, o teterrima, o ca-
nis inuerecunda; si reuera audebis, Iouem
contra, ingentem hastam - attollere.“

425 Ac quidem sic locuta, abiit pedibus velox
Iris. Tum Minervam Iuno allocuta est:

„Eheu, Aegiochi Iouis filia, non amplius ego
nobis auctor sum, Iouem contra, mortalium cau-
sa, pugnare; quorum alius quidem intereat,
430 alius autem viuat, . . . ut cuique fors - ferat: ille
vero, quae sua sunt cogitans animo, . . . Troianis-
que et Danais adiudicet, ut aequum est.“

Sic fata, retro vertit solidos - vngulis equos.
His porro Horae quidem soluerunt pulcros - iu-
bis equos; et eos quidem alligarunt ad am-
435 brosia praesepeia: currum autem inclinarunt
ad parietes collucentes. Ipsae autem (*Iuno et*
Minerva) aureis in sellis - recubitoriis sederunt

mixtim *cum* aliis diis, suo moestae corde. Iupiter autem pater ab - Ida pulcras - rotas - habentem currum et equos ad Olympum egit, deorumque peruenit ad sedes. Huius autem et equos quidem soluit inclytus terrae - quassator (*Neptunus*;) currumque ad receptaculum posuit, linteo circumdato; ipse autem aureum in thronum late - sonans Iupiter confedit, eique sub pedibus magnus concutiebatur Olympus. At solae a Ioue seorsum Mineruaque et Iuno sedebant, nec omnino ipsum alloquebantur, neque interrogabant; sed ille cognovit sua in mente, dixitque:

„Cur ita moestae estis, Mineruaque et Iuno? Non sane diu laborastis pugna in gloriosa ad perdendos Troianos, quorum odium acerbum cepistis. Omnino, quae *sunt* meae vires et manus inuictae, non me conuerterint quotquot dii sunt in Olympo. Vobis autem prius tremor cepit pulcros artus, quam pugnamque videretis, pugnaeque magna lacinora. Sic enim edico, quod et euenturum fuisset: haud sane in vestris curribus, percussae fulmine, amplius in Olympum redissetis, ubi immortalium sedes est.“

Sic dixit; at compressis - labris - gemebant Mineruaque et Iuno. Propinquae hae utique sedebant, malaque Troianis cogitabant. Ac Minerua quidem tacita erat, neque quicquam dixit, irata Ioui patri; ira quippe ipsam atrox tenebat; Iuno vero non continuit in pectore iram, sed allocuta est:

autem in portis multas - conualles - h
 Olympi occurrens detinuit *eas*, Iouis
 exposuit sermonem:

„Quo tenditis? cur vobis in praec
 rit animus? Non sunt Saturnius
 415 ferre Argivus. Sic enim minatus
 filius, si quidem perficiet, claudo
 rum. quidem vobis sub curribus ve
 vosque ipsas de curru deiecturum
 confracturum. Neque decem ve
 vulnera perfecte - sanabimini, *per*
 420 vos fulmen. Vt scias, Minera

tuo patre pugnaueris. Iunoni
 topere succenset, neque irascita
 illa ei solet interrumpere,
 mum - induxerit. Sed tu,

nis inuerecunda; si reuera
 contra, ingentem hastam - a

425 Ac quidem sic locuta,

Iris. Tum Mineruam In

„Eheu, Aegiochi Ioui

nobis auctor sum, Ioueni

sa, pugnare; quorum

430 alius autem viuat, . . .

vero, quae sua sunt co

que et Danais adiudic

Sic fata, retro ve

His porro Horae qu

bis equos; et

435 brosia praesepia:

ad parietes colluc

Minerua) aureis

nil respondit candida

to in Oceanum splen-

trahens noctem nigram

Ac Troianis quidem in-

Iouis grata, exoptatiff-

ambrosa.

habuit illustris

flu-

dis

nem

arus;

cu-

is aerea,

hac ille

ni, et Socii;

is et omnibus

ad Jlium vento-

enit, quae nunc

t naues in littore

em obsequamur no-

struamus; atque pul-

ite ex curribus, ipsis-

ex vrbe autem duci-

es propere, vinumque

emque ex domibus; insu-

colligite, vt per - totam

auroram mane genitam, ac-

multos, splendorque ad coelum

e forte etiam per noctem coman-

fugere aggrediantur super lata

Ne saltem sine aerumna naues

quieti; sed *faciamus* vt quis eo-

s etiam domi curet, percussus vel

vel hasta acuta, dum nauem prope-

ascendit: vt quis horreat etiam alius

equum - domitoribus inferre lamenta-

„Grauissime Saturnie, quale verbum dixisti?
 Bene et nos scimus, quod tibi potentia vinci
 nescia; attamen Danaos lugemus bellicosos,
 465 qui iam sane malo fato expleto perierint; at
 certe bello quidem abstinebimus, si tu iubes:
 consilium vero Argiuis suggeremus, quod proderit,
 vt ne omnes pereant, irato te.“

Hanc autem respondens allocutus est nubes -
 470 cogens Iupiter: „Crastino - mane etiam magis,
 praepotentem Saturnium videbis, si vis, magnos -
 oculos - habens veneranda Iuno, perdentem
 Argiuorum ingentem exercitum bellicorum.
 Non enim prius a bello cessabit fortis Hector,
 quam excitatus sit ad naues velox -
 475 pedibus Pelides, die illo, quando hi quidem
 ad puppes pugnaturi sint conflictu in confertissimo,
 de Patroclō occiso. Sic enim fatale est.
 Tui vero ego non rationem - habeo iratae,
 neque si vltimos fines adieris terrae et
 480 maris, vbi Iapetusque Saturnusque sedentes,
 neque splendore supra - gradientis solis oblectantur,
 neque ventis; profundus autem tartarus circum;
 ne quidem si illuc (*inquam*) perueneris errabunda,
 tui ego iratae rationem - habeo; quoniam non te impudentius aliud.“

Sic dixit. Ei autem nihil respondit candida
 485 vlnis Iuno. Occidit vero in Oceanum splendidum
 lumen solis, trahens noctem nigram super almam
 terram. Ac Troianis quidem inuitis occidit lux;
 sed Achiuis grata, exoptatissima, superuenit nox tenebrosa.

Troianorum vero concionem habuit illustris
 490 Hector, seorsum a nauibus quum duxisset, flu-
 vium ad vorticofum, in puro; vbi vtique ca-
 daucribus vacuum apparebat solum. Ex equis
 vero cum descendissent in terram, orationem
 audiebant, quam Hector dicebat, Ioui carus;
 in manu autem hastam tenebat vndecim - cu-
 495 bitorum; praenitebat vero hastae cuspis aerea,
 circumque aureus ambibat annulus; hac ille
 nixus, verba alata allocutus est:

„Audite me, Troiani, et Dardani, et Socii;
 modo credidi, nauibusque perditis et omnibus
 Achiuis, retro *me* rediturum ad Ilium vento-
 500 sam: sed prius caligo superuenit, quae nunc
 seruauit maxime Arginos et naues in littore
 maris. Verum nunc quidem obsequamur no-
 cti nigrae, coenasque instruamus; atque pul-
 cris - iubis equos soluite ex curribus, ipsis-
 505 que apponite pabulum; ex vrbe autem duci-
 te boues et pingues oues propere, vinumque
 suaue afferte, panemque ex domibus; insu-
 perque ligna multa colligite, vt per - totam
 noctem, vsque ad auroram mane genitam, ac-
 cendamus ignes multos, splendorque ad coelum
 510 perueniat: ne forte etiam per noctem coman-
 tes Achii fugere aggrediantur super lata
 dorsa maris. Ne saltem sine aerumna naues
 ascendant quieti; sed *faciamus* vt quis eo-
 rum vulnus etiam domi curet, percussus vel
 515 sagitta, vel hasta acuta, dum nauem prope-
 re - conscendit: vt quis horreat etiam alius
 Troianis equum - domitoribus inferre lamenta-

bile bellum. Praecones autem per urbem Io-
 vi cari iubeant, pueros pubescentes, et tem-
 poribus canos senes excubias agere circum
 520 urbem, a diis aedificatis in turribus; sequioris
 autem sexus feminae in suis aedibus quaeque
 ignem magnam accendant; custodiamque aliqua
 certa sit: ne manus hostium per insidias in-
 grediatar urbem, copiis absentibus. Sic esto,
 Troiani magnanimi, ut dico. Ac sermo, qui
 525 quidem nunc utilissimus, dictus esto; qui au-
 tem mane *utilis sit*, Troianos inter equum-
 domitores dicam. *Vtique* vota facio sperans,
 Iouique caeterisque diis, expulsum *me* hinc
 canes funestis - fatis - adductos, quos fata
 adduxerunt nigris in nauibus. Verum enim
 530 vero per noctem custodiamus nos ipsos: ma-
 ne autem sub auroram armis armati, naues
 ad causas excitemus acrem martem. Videbo,
 utrumne me Tydei filius fortis Diomedes a
 nauibus ad mare repellat, an ego illum ae-
 re cum - occidero, spolia cruenta auferam.
 535 Cras suam virtutem perspectam - dabit, si meam
 hastam sustinuerit irruentem; sed in primis
 puto iacebit vulneratus, multique circa ipsum
 socii, sole orto cras. Vtinam enim ego ita
 sim immortalis et expers - senectutis *per dies*
 540 omnes, et honorer sicut honoratur Minerua
 et Apollo: ut iam dies hic malum feret Ar-
 ginis.

Sic Hector concionatus est; Troiani autem
 acclamabant. Illique equos quidem solvebant
 iugo sudantes, ligabantque capistris apud cur-

545 rus suos unusquisque; ex vrbe autem adduce-
bant boues et pingues oues propere; vinum-
que suaue afferebant, panemque ex domibus;
et insuper ligna multa colligebant. Nidorem
autem ex campo venti ferebant *ad* coelum vsque.

Ipsi vero, multum elati, ad pugnae locum
550 sedebant per - totam - noctem; ignesque eis ar-
debant multi. Sicut autem quando in coelo
stellae lucidam circa lunam apparent per deco-
rae, quando utique est sine vento aether; ap-
parentque omnes speculae, et cacumina summa,
et saltus: coelitus autem aperitur immensus ae-
555 ther, et omnia conspiciuntur astra; gaudetque
porro animo pastor: *ita* tot, inter naues et
Xanthi fluente, Troianorum, accendentium,
ignes apparebant Ilium ante. Mille utique in
campo ignes ardebant; ad singulos autem se-
debant quinquaginta *viri*, *ad* lumen ignis arden-
560 tis. Equi vero hordeum album comedentes et
auenas, stantes apud currus, pulcro - seden-
tem - in - solio - aurore[m] expectabant.

I L I A D I S

LIBER IX.

Ita quidem Troiani custodias agebant; at Achinos
diuinitus - immissa agebat Fuga, Metus frigidi
solia. Luctu vero intolerando sauciati erant
omnes fortissimi. Sicut autem venti duo pon-
5 tum commouent piscosum, Boreas et Zephy-
rus; qui utique e Thracia spirant, aduenien-
tes repentino; simulque et unda nigra in acer-
vum attollitur, multamque extra mare algam fun-
dunt: sic scindebatur animus in pectoribus
Achinorum. Atrides autem dolore magno fau-

10 ciatus cor, obibat, praecōnes canoros iubens,
nominatim ad concionem vocare virum vnum-
quemque, minime autem clamare; ipseque in-
ter primos laborabat. Sedebant tum in con-
cione tristes. Agamemnon autem surrexit la-
15 crymas - fundens; ceu fons aquis niger, qui
utique ab excelsa petra nigram fundit aquam;
sic ille grauiter suspirans verba Argiuis fecit:

„O amici, Argiuorum ductores, et princi-
pes, Iupiter me valde Saturnius detrimento
irretiuit graui; infestus, qui antea quidem mi-
20 hi promisit et annuit, Ilio exciso bene - mu-
nito redditurum; nunc vero malam fraudem
struxit, et me iubet inglorium Argos redire,

postquam multum perdidit populum. Ita scilicet Ioui videtur praepotenti placitum, qui iam
 25 multarum urbium demolitus est vertices, atque adhuc demolietur, huius enim potentia est maxima. Verum agite, ut ego dixerō, pareamus omnes; fugiamus cum nauibus dilectam in patriam terram; non enim iam Troiam capiemus latas - vias - habentem.“

Sic dixit: illi vero omnes taciti facti sunt filii
 30 lentio. Diu autem muti erant tristes filii Achiuorum; tandem vero inter eos locutus est pugna - strenuus Diomedes: „Atrida, tibi primum aduersabor inconsulte loquenti, quae fas est, o rex, in concione: tu vero ne irascaris. De fortitudine quidem mihi antea conuicium -
 35 fecisti inter Danaos, dicens *me* esse imbellem et fortitudinis - expertem; haec autem omnia sciunt Argiuorum et iuuenes et senes. Tibi vero ex - duobus - alterum dedit Saturni filius versuti: sceptro quidem tibi dedit honorari supra omnes; virtutem autem non dedit,
 40 quod utique imperium est maximum. Bone vir, itane plane credis filios Achiuorum imbellesque esse et fortitudinis - expertes, ut dicis? Utique, si tibi ipsi animus properat ad redeundum, abi; patet tibi via, nauesque tibi prope mare sunt, quae te secutae sunt a Mycenis valde multae; at alii manebunt comantes
 45 Achiui, donec Troiam euerterimus. Quod si et ipsi volunt, fugiant cum nauibus dilectam in patriam terram: nos vero, ego Sthenelus-

que, pugnabimus; donec excidium Ilii inuenerimus; fauente enim Deo venimus."

50 Sic dixit: Atque omnes acclamarunt filii Achiuorum, orationem admirati Diomedis equum domitoris. Inter eos autem surgens locutus est eques Nestor:

„Tydide, eximie quidem in pugna fortis es, et consilio inter omnes aequales es optimus.

55 Nemo tibi hanc sententiam vituperauerit, quotquot *sunt* Achiui, neque contra dixerit; sed non ad finem peruenisti consiliorum. Vtique iuuenis es, meus vero etiam filius esse posses minimus natus; et tamen prudentia loqueris Ar-

60 giuorum regibus, quoniam recte dixisti. Verum age; ego, qui te senior gloriore esse, eloquar, et omnia persequar; neque aliquis mihi sermonem improbauerit, ne quidem rex Agamemnon. Sine tribu, sine lege, sine lare est *habendus* ille, quisquis bellum amat intesti-

65 num, horrendum. Verum enim vero nunc quidem pareamus nocti nigrae, coenasque instruamus; custodes autem quique incubent ad fossam, quam fodimus murum extra. Iuuepi- bus quidem haec praecipio: at deinde, Atrida, tu quidem incipias; tu enim supremus es.

70 Praebe conuiuium senibus: decet te, nequaquam est indecorum. Plena *sunt* tibi vino tentoria, quod naues Achiuorum quotidianae ex Thracia per latum pontum aduehant. Omnis tibi adest ad excipiendum apparatus, multisque imperas. Multis autem congregatis, illi obsequa-

75 ris, qui optimum consilium dederit: valde

enim opus est omnibus Graecis consilio bono et prudenti; quoniam hostes prope naues accendunt ignes multos. Quis in his laetetur? Nox autem haec vel disperdet exercitum, vel servabit."

Sic dixit; illi vero eum libenter et audierunt
80 et obsecuti sunt. Ac custodes cum armis pro-
pere - exierunt, nempe Nestoris filius, Thra-
symedes, pastor populorum, et Ascalaphus et
Ialmenus, filii Martis, Merionesque, Apha-
reusque, Deïpyrusque, et Creontis filius Lyco-
85 medes nobilis. Septem erant daces custodum,
centeni vero cum singulis iuvenes ordine -
ibant, longas hastas manibus tenentes; atque
in medio fossae et muri sedebant profecti; ibi
ignem accenderunt, apposueruntque coenam unus-
quisque.

Atrides autem procures frequentes duxit Achi-
90 vorum in tentorium; ipsisque apposuit gra-
tum - animo conuiuium. Hi autem ad cibos
paratos appositos manus extenderunt. Ac post-
quam potus et cibi desiderium exemissent, il-
lis senex omnium - primus texere coepit consi-
lium Nestor, cuius et antea optimum apparu-
95 erat consilium; qui ipsis cordatus concionatus
est et dixit:

„Atrida gloriosissime, rex virorum, Agame-
mnon, in te quidem finiam, a teque inci-
piam; quoniam multorum populorum es rex,
et tibi Iupiter in - manus - dedit sceptrum-
100 que, et iura; ut ipsis consulas. Ideo te oportet
supra omnes et dicere sententiam, et audire;

perficere etiam et alterius *consilium*, quum aliquem animus iusserit dicere in bonum; penes te autem erit quicquid optimum - visum - fuerit. At ego dicam, ut mihi videtur esse optimum. Non enim quis sententiam alius meliorem hac
 105 excogitauerit, qualem ego sentio, et olim, et etiam nunc, ex eo tempore, quando, generose, Brisei filiam puellam irati Achillis iusti a tentorio auferens: nequaquam secundum nostram quidem sententiam: valde enim tibi ego multis disuadebam; tu autem tuo magno animo
 110 cedens, virum fortissimum, quem etiam immortales honorarunt, contumelia affecisti; ereptum enim habes praemium; verum etiam et nunc deliberemus, quomodo ipsum placantes flectamus donisque placidis, verbisque blandis.“

Hunc autem rursus allocutus est rex virorum Agamemnon: „O senex, nequiquam mentitus mea errata enumerasti; peccaui, neque ipse nego; multarum nempe instar copiarum est vir, quem Iupiter ex - animo dilexerit, sicut nunc hunc honorauit, domuitque populum Achiuorum. Verum quoniam peccaui, animo
 120 laeue obsecutus, iterum volo placare, dareque ingentia dona. Vobis autem coram omnibus inclyta dona nominabo, septem igni - nunquam - admotos tripodas, decemque auri talenta, splendidosque lebetas viginti, duodecimque equos validos, in - cursu victores, qui
 125 praemia pedibus reportarunt. Non sane pauper esset vir, cui tot contigerint, neque inops valde - pretiosi auri, quot mihi attule-

runt praemia solidi - vngulis equi. Dabo item
 septem mulieres forma - praestantes, operum
 scientes, Lesbias; quas, quando Lesbum be-
 130 ne - habitatam cepit ipse, delegi, quae pul-
 critudine vincebant genus mulierum: has qui-
 dem ei dabo; interque eas erit, quam tunc abs-
 tuli filiam Brisei; et magnum iusiurandum
 addam, nunquam eius cubile ascendisse, vel
 cum ea rem habuisse, qua mos hominum est,
 135 virorum et mulierum. Haec quidem statim
 omnia aderunt; si vero insuper urbem magnam
 Priami dii dederint euertere, naues abunde
 auro et aere *congesto* impleat, ingressus, quan-
 do diuidemus praedam Achiui. Troianas por-
 140 ro mulieres viginti ipse deligat, quae post Ar-
 ginam Helenam pulcerrimae sint. Quod si *vn-*
quam Argos redierimus Achaicum, vber agri;
tum vero gener mihi sit; honorabo autem ipsum
 aequaliter Orestii, qui mihi vnicus nutritur, re-
 rum - copia in magna. Tres autem mihi sunt
 145 filiae in domo bene - constructa, Chrysothe-
 mis, et Laodice, et Iphianassa: harum, quam
 velit, dilectam sine - sponsalibus donis ducat
 ad domum Pelei; ego vero dotalia - dona dabo
 multa valde, quot adhuc nemo suae dedit filiae.
 Septem porro ei dabo bene - habitatas vrbes,
 150 Cardamylum, Enopenque, et Hiran herbosam,
 Pherasque inclytas, et Antheam profunda - ha-
 bentem - prata, pulcramque Aepeam, et Pe-
 dasum vitiferam; omnes autem prope mare
 sunt, ultimae Pythum *versus* arenosam; viri-
 que eas incolunt pecudibus et bobus abundantes,

155 qui ipsum donis, deum tanquam, honorabunt,
 et eius sub sceptro opulenta soluent tributa;
 haec utique ei praestabo, si cessauerit ab ira.
 Exorari - se - sinat: Pluto *solus* implacabilis et
 inexorabilis *est*; quare et hominibus *est* deo-
 160 rum odiosissimus omnium: atque etiam mihi
 cedat, quatenus maior imperio sum, et qua-
 tenus natu maior gloriior esse. “

Huic autem respondit deinde Gerenius eques
 Nestor: „Atrida gloriosissime, rex virorum,
 Agamemnon, dona quidem neutiquam asper-
 165 nanda das Achilli regi; sed agite, delectos
 excitemus, qui celerrime eant ad tentorium
 Pelidae Achillis. Quin age, hos ego legam;
 ii autem pareant. Phoenix quidem primum,
 Ioui dilectus, sit - dux, ac deinceps *eat* Ajax
 170 magnus, et nobilis Vlysses: praeconum autem
 Hodiusque et Eurybates simul sequantur. Fer-
 te autem ad manus - *lauandas* aquam, et lin-
 guis - *fanere* iubete, ut Ioui Saturnio suppli-
 camus, si forte misereatur. “

Sic dixit; his autem omnibus gratam senten-
 tiam dixit. Illico praecones quidem aquam
 175 in manus fuderunt, iuvenes autem crateras
 coronauerunt vino, distribueruntque inde omni-
 bus, auspicantes poculis. At postquam libas-
 sent, bibissentque, quantum voluit animus; pro-
 perabant ex tentorio Agamemnonis Atridae.
 Illis autem multa mandata dedit Gerenius eque-
 180 ster Nestor, oculos in vnumquemque vertens,
 Vlyssi autem maxime, ut eniteretur, ut flecte-
 rent eximium Pelidem. Hi autem iuerunt iux-

ta litus multum strepentis maris, permulta
 vota facientes terram - cingenti Neptuno, vt
 facile flecterent magnum animum Aeacidæ.
 185 Myrmidonum vero ad tentoriaque et naues per-
 venerunt; illamque inuenerunt animum ob-
 lectantem cithara arguta, pulcra, affabre - fa-
 cta, (superne autem argenteum iugum erat,)
 quam ceperat e spoliis, vrbe Eetionis euerfa:
 hac is animum oblectabat, canebatque vtique
 190 praeclara - facinora virorum. Patroclus autem
 ei solus e regione sedebat tacitus, expectans
 Aeaci filium, quando desmeret canere. Hi
 vero progressi sunt vterius, praeibat autem no-
 bilis Vlysses; steteruntque ante ipsum: attoni-
 tus autem exiliit Achilles, ipsa cum cithara,
 195 relicta sede, in qua sedebat. Eodem modo et
 Patroclus, postquam vidit viros, surrexit; eos
 autem dextra prehendens compellauit, pedibus
 velox Achilles:

„Saluete, fane amici viri venistis; certe ali-
 qua magna necessitas urget. Qui mihi, quam-
 vis irato, Achiuorum gratissimi estis.“

Sic fatus, vterius duxit nobilis Achilles;
 200 et sedere fecit in sellis recubitoriis, tapetibusque
 purpureis: statim autem Patroclum allocutus
 est, qui prope aderat:

„Maiorem iam craterem, Menoetii fili, ap-
 pone, meraciusque misce, poculumque para
 vnicuique; hi enim carissimi viri meo sunt
 sub tecto.“

205 Sic dixit; Patroclus autem dilecto obsecutus
 est socio. At ipse vas - carnarium magnum

- apposuit in ignis splendore, et in *illa*: tergum
 posuit ouis et pinguis caprae, iniécit etiam
 porci saginati tergum abundans pinguedine. Ei
 autem tenebat *carnes* Automedon, secabatque
 210 nobilis Achilles; atque eas quidem scite in -
 minuta - diuidebat, et verubus transfigebat.
 Ignem autem Menoetii filius accendebat magnum,
 deo - similis vir. Ac postquam ignis deflagra-
 set, et flamma elanguisset, prunis stratis, *is*
 verua desuper extendit: insperlitque sale sa-
 215 cro, in fulcra eleuans. Ac postquam assauisset,
 et in mensas - coquinarias fudisset, Patroclus
 quidem panem acceptum distribuit in mensa,
 pulcris in canistris; sed carnes distribuit Achilles.
 Ipse autem e - regione sedit Vlyssis diuini, *ad*
 parietem alterum; diis autem sacrificare iussit
 220 Patroclum, suum socium: *is* vero in ignem iecit
 primitias. Hi itaque ad cibos paratos apposi-
 tos manus extenderunt. Ac postquam potus
 et cibi desiderium exemissent, innuit Ajax Phoe-
 nici; animaduertit autem diuinus Vlysses, im-
 pletoque vino poculo, propinauit Achilli:
 225 „Salue, Achille; epularum quidem aequa-
 lium non indigentes *sumus*, tum in tentorio
 Agamemnonis Atridae, tum etiam hic nunc:
 adsunt enim animo - grata multa ad epulan-
 dum: atqui non *iam* conuiuii amabilis apparatus
 sunt - curae: sed valde magnam cladem, Io-
 230 vis - alumne, inspicientes, timemus; in dubio
 vtique, vtrum seruaturi simus an perdituri na-
 ves bonis - transtris - instructas, ni tu indueris
 fortitudinem. Prope enim naues et murum ca-

stra posuerunt Troiani superbi et e - longin-
quo - vocati focii, accensis ignibus multis per
235 exercitum; neque amplius aiunt prohiberi se
posse, quin in naues nigras inuadant. Iupiter
autem ipsis Saturnius fausta signa ostendens
fulgurat; Hector vero valde fortitudine oculos -
truces circumferens, furit terribiliter, fretus
Ioue, nec quicquam veretur homines, neque
240 deos: ingens enim ipsum rabies subiit. Precatur
autem, vt citissime appareat aurora diuina;
affirmat enim nauiam se abscissurum summa ro-
stra, ipsasque incensurum pernicioso igne; at-
que Achiuos interfecturum ad ipsas, attonitos
in fumo. Haec grauiter timeo in mente, ne
245 ei minas perficiant dii; nobisque iam fatale sit
perire in Troia, longe ab Argo equis - apto.
Verum surge, si in animo tibi est, quamuis sero,
filios Achiuorum afflictos defendere a Troia-
noram impetu. Ipsi sane tibi postea dolor erit,
250 neque vilo modo acceptae iam cladis est re-
medium inuenire: sed longe ante considera, vt
Danaïs arceas funestum diem. O amice, pro-
fecto tibi pater praecipiebat Peleus die illo,
cum te ex Phthia Agamemnoni misit: Fili mi,
255 fortitudinem quidem Mineruaeque et Iuno da-
bunt, si voluerint; tu vero ingentes animos
contine in pectoribus; humanitas enim melior:
define autem a contentione noxia, vt te magis
honorent Argiuorum et iuuenes et senes. Sic
praecipiebat senex; tu vero obliuisceris. Atqui
260 vel etiam nunc cessa, mitteque iram tristem.
Tibi vero Agamemnon digna dona dat, si

desieris ab ira. Quod si *vis*, tu quidem me
audi, egoque tibi recensebo, quot tibi in ten-
toriiis promiserit dona Agamemnon: septem -
igni - nunquam - admotos tripodas, decemque
265 auri talenta, splendidosque lebetas viginti,
duodecimque equos validos, in cursu - victo-
res, qui praemia pedibus reportarunt. Non
lane pauper esset vir, cui tot contigerint, ne-
que inops valde - pretiosi auri, quot Agame-
270 mnonis equi praemia pedibus reportarunt. Da-
bit item septem mulieres forma - praestantes,
operum scientes, Lesbias; quas, quando Les-
bum bene habitata cepisti ipse, delegit, quae
tunc pulcritudine vincebant genus mulierum.
Has quidem tibi dabit, interque *eas* erit, quam
tunc abstulit filiam Brisei: et insuper magnum
275 iusiurandum addet, nunquam *eius* cubile
ascendisse, vel cum ea rem habuisse, qua mos
est, rex, et virorum et mulieram. Haec qui-
dem statim omnia aderunt; si vero porro vr-
bem magnam Priami dii dederint euertere, na-
280 ves abunde auro et aere *congesto* impleas in-
gressus, quando diuidemus praedam Achivi.
Troianas porro mulieres viginti ipse deligas,
quae post Argiuam Helenam pulcerrimae fuerint.
Quod si *unquam* Argos redierimus Achaicam,
vber agri, tum vero gener ei sis; honorabit
285 autem te aequaliter Orestis, qui ei vnicus nu-
trititur rerum - copia in magna. Tres autem
ei sunt filiae in domo bene constructa, Chry-
sothemis, et Laodice, et Iphianassa: harum,
quam velis, dilectam sine - sponsalibus donis

ducas ad domum Pelei: ille autem dotalia -
 290 dona dabit multa valde, quot ante hac nemo
 suae dedit filiae. Septem porro tibi dabit be-
 ne - habitatas vbes, Cardamylen, Enopen-
 que, et Hiran herbosam, Pherasque inclytas,
 et Antheam profunda - habentem prata, pul-
 295 cramque Aepeam, et Pedasum vitiferam: omnes
 autem prope mare *sunt*, extimae ad Pylum are-
 nosam: viri autem eas incolunt pecudibus et
 bobus abundantes, qui te donis, deum tan-
 quam, honorabant, et tibi sub sceptro opu-
 lenta soluent tributa: haec utique tibi prae-
 300 stabit, si desieris ab ira. Quod si tibi Atrides
 quidem iniustus est ex - animo admodum, ipse
 et eius dona; et tu alios tamen vniverfos - Achiv-
 vos afflictos miserare in castris, qui te, deum
 velut, honorabunt; certe enim apud ipsos
 valde magnam gloriam tuleris. Nunc enim
 Hectorem interfeceris, quum utique valde tibi
 305 prope veneris, rabiem habens perniciosam:
 quippe neminem putat similem sibi esse Da-
 naerum, quos huc naues vexerunt.

Hunc autem respondens allocutus est pedibus
 velox Achilles: „Nobilissime Laërtæ fili, soler-
 tia pollens Vlysses, oportet sane sententiam
 310 meam aperte dicere, quemadmodum sentio-
 que, et quemadmodum euenturum erit. Vt -
 ne mihi obstrepatis assidentes aliunde alius! Ini-
 micus enim mihi ille aequae ac inferni portae,
 qui aliud quidem occultat in animo, aliud vero
 dicit. Sed ego dicam, ut mihi videtur esse
 315 optimum: neque mihi Atrai filium Agamemno-

- nem perfuncturum puto, nec alios Danaos:
 quippe *mihi* haud *unquam* gratia fuit tributa,
 quod pugnavi hostibus cum viris assidue semper.
Vtique aequa pars datur cessanti, ac si acriter
 quis pugnet: inque eodem honore tum igna-
 320 vus, tum fortis. Occumbit aequae et iners vir,
 et qui multum laboravit. Nec quidquam mihi
 prae *aliis* ex re fuit, quod pertulerim mala ani-
 mo, semper meam animam obiectans *periculis*
 pugnae. Sicut autem avis implumibus pullis
 affert escam, postquam ceperit; male autem
 325 ei est ipsi: sic et ego multas quidem infom-
 nes noctes duxi, dies autem cruentos exegi
 pugnans, cum viris praelians, vxorum gratia
 [*Atridarum*] ipsorum. Duodecim vtique clas-
 se vrbes vastavi hominum, pedester vero vn-
 330 decim aio per Troicum - agrum glebosum: his
 ex omnibus supellectilem multam et pretiosam
 abstuli, et omnia ferens Agamemnoni dabam
 Atrei filio: is vero remanens apud naues veloces,
 accipiens, pauca diuidebat, pleraque autem reti-
 nebat; alia vero optimatibus dabat munera,
 335 et regibus. Et istis quidem ea firma manent;
 a me vero solo Achiuorum abstulit; habetque
 vxorem *meam* animo - gratam: cui condor-
 miens oblectetur. Quid autem oportet bella-
 re cum Troianis Argiuos? Quid vero exerci-
 tum adduxit huc congregatum Atrei filius?
 340 An non Helenae causa pulchrae - comis? An
 soli diligunt vxores *suas* articulata voce loquen-
 tium hominum Atridae? Vtique quisquis vir
 bonus et prudens, suam ipsius amat et curat:

vt et ego hanc ex animo amabam; captiuam
 licet existentem. Nunc autem, postquam e ma-
 345 nibus praemium eripuit et me fraudauit, ne
 me tentet probe - gnarum, neque enim mihi
 persuadebit. Verum, o Vlysses, tecum et aliis
 regibus cogitet, *quomodo* a nauibus propel-
 lat hostilem ignem. Sane quidem iam permul-
 ta fecit sine me, ac scilicet murum aedifica-
 350 vit, et duxit fossam prope ipsam latam, ma-
 gnam; inque *ea* valles defixit; sed ne sic qui-
 dem potest vim Hectoris homicidae sustinere.
 Dum autem ego inter Achiuos pugnabam, non
 voluit pugnam procul a moenibus ciere Hector,
 sed quantum ad Scaeiasque portas et sagum pro-
 355 grediebatur: ibi olim *me* solum *semel* mansit,
 vix autem meum effugit impetum. Nunc vero,
 quoniam nolo pugnare cum Hectore nobili:
 cras, sacris Ioui factis et omnibus diis, onera-
 tas bene naues postquam in mare deduxero,
 videbis, si volueris, et si tibi haec curae fuerint,
 360 bene mane Hellespontum super piscosum nauig-
 antes naues meas, inque *ipsis* viros remigan-
 di cupidos; si autem prosperam - navigatio-
 nem dederit inclytus Neptunus, die sane ter-
 tio Phthiam glebosam peruenero. Sunt autem
 mihi permulta, quae reliqui, huc malo - fato -
 365 veniens; aliud vero hinc aurum et aes ru-
 brum, et feminas eleganter cinctas, splendi-
 dumque ferrum abducam, quae quidem sor-
 titus sum. Praemium autem mihi, qui dedit,
 ipse per iniuriam abstulit rex Agamemnon
 370 Atres filius. Ei omnia referto, vt mando, pa-

iam: ut et alii indignantur Achiui, si quem
 Danaorum adhuc sperat se fraudaturum, sem-
 per impudentia instructus; neque sane mihi
 ausit, proterue audax licet sit, faciem intueri;
 neque omnino cum eo consilia communicabo,
 375 neque factum *vllum*. Nam iam me decepit
 et offendit, neque adhuc rursus fallet verbis;
 satis autem ei *sit*. Verum quietus pereat:
 nam ei mentem ademit prouidus Iupiter. In-
 visa autem mihi eius dona, aestimoque eum ni-
 hili. Neque si mihi deciesque et vicies tot da-
 380 ret, quot et ei nunc sunt, et si alicunde alia
 accederent; nec quot Orchomenon adueniunt,
 nec quot Thebas Aegyptias, ubi plurimae in
 domibus opes reconditae iacent; quae et cen-
 tum habent portas, duceni autem per vnamquam-
 que viri egrediuntur cum equis et curribus:
 385 neque si mihi tot daret, quot *sunt* arenaeque
 pulvisque: ne sic quidem iam animum meum
 flexerit Agamemnon, antequam totius mihi
poenas persoluat acerbae contumeliae. Filiam
 autem non ducam Agamemnonis Atrei filii, ne
 quidem si cum aurea Venere pulcritudine cœtet,
 390 *manusque* operibus Mineruae oculis - caesiae
 par - sit, ne sic quidem eam ducam; ipse ve-
 ro Achinorum alium eligat, qui ei conueniat,
 et qui maior - imperio sit. Si enim porro me
 seruarint dii, et domum venero, Peleus tum
 395 mihi deinceps uxorem desponsabit ipse. Multae
certe Achiuae sunt in Hellade Phthiaque, filiae
 principum, qui utique vrbes tuentur: harum
 quam voluero, dilectam faciam uxorem. Illic

autem mihi plurimum appetit animus generosus,
 400 ducta legitima vxore, apta coniuge, possessio-
 nibus frui, quas senex acquisiuit Peleus. Non
 enim mihi vitae aequiparandum, ne quidem
 quantas *opes* aiunt Ilium possedisse, bene ha-
 bitatam urbem, antehac tempore pacis, prius-
 quam aduenissent filii Achiuorum; nec quan-
 tas lapideum limen iaculatoris intus continet
 405 Phoebi Apollinis, Pytho in laxosa. Praedan-
 do enim parabiles quidem bouesque et pingues
 oues, parabiles autem tripodesque, et equo-
 rum flaua capita: hominis vero anima vt red-
 eat, neque parabilis, neque *paratu* prensabi-
 lis, postquam semel transiuerit septum dentium.
 410 Mater enim me dicit dea, Thetis argenteos -
 pedes - habens, duplicia fata ferre mortis ad
 finem: Siquidem hic manens Troianorum vr-
 bem circa pugnauro, periit quidem mihi
 reditus, sed gloria immortalis erit; sin autem
 domum reuersus fuero, dilectam in patriam ter-
 415 ram: periit mihi gloria bona, diuturnum vero
 mihi aeuum erit, neque me celeriter finis
 mortis deprehenderit. Quin et aliis itidem ego
 suaferim, domum nauigare: quia iam non asse-
 quemini excidium Ilii excelsae: valde enim
 420 ipsam late sonans Iupiter manu sua protegit,
 et animo confirmato - sunt copiae. Sed vos
 quidem profecti principibus Achiuorum nun-
 tium renuntiate, hoc enim munus est legatorum;
 vt aliud excogitent mentibus consilium melius,
 quod ipsis nauesque seruet, et populum Achiuo-
 425 rum nauibus in cauis: quoniam non ipsis hoc
Hom. Il. Vol. III.

expeditum est, quod nunc excogitarunt, me iram sumente. Phoenix autem hic apud nos manens cubet; ut me in nauibus dilectam in patriam sequatur cras, si voluerit: vi autem neutiquam eum abducam.“

430 Sic dixit. Illi autem omnes obmutuerant silentio sermonem admirati: admodum enim vehementer recusauerat. Tandem vero inter eos locutus est senex equum agitator Phoenix, lacrymas cum suspiriis - effundens; valde enim timebat de nauibus Achiuorum:

„Si quidem iam reditum animo, illustris
435 Achilles, cogitas, neque omnino defendere a nauibus velocibus ignem vis pestiferum; quoniam ira incidit in animum: quomodo tandem a te, care fili, hic relinquer solus? tecum vero me misit senex equum - agitator Peleus die illo, quando te ex Phthia Agamemnoni misit puerum, nondum peritum omnibus - aequae - grauis belli, neque concionum, ubi et viri eminentes sunt. Propterea me misit, ut docerem te ista omnia, verborumque orator ut esses, actorque rerum. Quare deinceps a te, dilecte fili, nolim relinqui; ne quidem si mihi promitteret deus ipse, senectute abrasa, facturum me iuuenem pubescentem: qualis eram, cum primum liqui Helladem pulcris - mulieribus - abundantem, fugiens iurgia patris Amyntoris Ormeni filii, qui mihi de pellice irascebatur pul-
445 cra - comas, quam ipse diligebat, et ignominia - afficiebat uxorem, matrem meam: haec autem semper me supplex - orabat *præhensis* genibus, ut

pellici prius - miscerer, vt *adeo* odio haberet senem.
 Huic parui, et feci. Pater autem meus, statim sen-
 tiens, multa imprecatus est, horrendasque in-
 455 vocabat Diras, ne vnquam genibus suis impo-
 neretur dilectus filius ex me genitus; dii au-
 tem ratas - fecerunt imprecationes, Iupiterque
 inferans, et horrenda Proserpina. Tunc mihi
 non amplius omnino sustinuit in praecordiis ani-
 460 mus, patre irato, in domo versari. Certe
 quidem multum familiares et cognati circum-
 stantes ibi orantes retinebant me in aedibus;
 multasque pingues oues et flexipedes cornibus -
 caernis boues ingulabant; multi quoque sues
 florentes pinguedine affandi extendebantur per
 465 flammam Vulcani; multum etiam ex doliis vi-
 num bibebatur senis. Per nouem autem me
 circa ipsam noctes dormiebant; *atque* hi qui-
 dem per vices custodias habebant; neque vnquam
 extinguebatur ignis, alter quidem in porticu
 470 bene - munitae aulae, alter autem in vestibulo,
 ante thalami fores. Sed quando tandem
 decima mihi aduenit nox tenebrosa, tunc ego
 thalami foribus solerter - iunctis effraetis ex-
 iui, et transiui septam aulae facile, latens cu-
 stodesque viros, famulasque mulieres. Fugi
 475 deinde procul, per Helladem spatiosam; Phthi-
 amque perueni glebosam, matrem ouium, ad
 Peleum regem: is autem me lubens suscepit, et
 me dilexit, vt pater suum filium dilexerit vni-
 cum, extrema - aetate - natum, amplius in pos-
 sessionibus; et me diuitem fecit, multamque
 480 mihi dedit populum. Incolebam autem extre-

mam - oram Phthiae, Dolopibus imperans: et
 te tantum feci, *ad tantum aetatis educaui*, o
 diis - par Achille, ex animo diligens, quippe
 non volebas cum alio neque ad conuiuium
 ire, neque in aedibus *tuis* cibum - sumere,
 485 ante quam te meis ego genibus impositum opso-
 nioque satiassem secato - antea, et vinum admo-
 vens. Saepe *utique* mihi rigasti in pectore
 vestem, vino ex ore eiecto infantia diffusi.
 Ita tui causa permulta passus sum, et multa labo-
 ravi; haec cogitans, quod mihi nequaquam
 490 dii prolem perficiebant ex me *ipso*; sed te
 filium, diis par Achille, adoptabam, ut a me
 aliquando indignum fatum propulsares. Verum,
 Achille, doma animum magnum; neque te oportet
 immisericordem animum habere. Flecti
 utique solent et dii ipsi, quorum tamen et ma-
 495 ior virtus, honorque, potentiaque. Ac qui-
 dem hos sacrificiis et votis placidis, libamine-
 que, nidoreque, auertunt *ab ira* homines sup-
 plicantes, cum quis transgressus fuerit et pecca-
 rit. Etenim Preces sunt Iouis filiae magni,
 claudaeque, rugosaeque, strabaeque oculis:
 500 quae etiam a tergo Noxam curant sequentes:
 (*sequuntur sollicite*) Noxa vero robustaque
 est, et pedibus - integra; ideo omnes longe
 praecurrit, antenertitque omnem per terram,
 laedens homines: hae vero medentur postmodo.
 Quisquis quidem reuerebitur filias Iouis, propius
 505 accedentes: hunc valde iuuant, et exaudiunt
 precantem; qui vero renuerit, et obstinate
 recusauerit: precantur tum quidem hae Io-

vem Saturnium adeuntes, eum ut Noxa simul
 sequatur, quo laesus poenas - luat. Sed,
 510 Achille, fac et tu Iouis filias sequi honorem,
 qui et aliorum utique flectit mentes fortium.
 Si quidem enim minime dona ferret, et alia in
 futurum nominaret Atrides, sed semper perti-
 naciter iratus esset, non equidem te ira ab-
 iecta hortarer Argiuis auxiliari, quantumvis
 515 indigentibus: nunc vero simul in praesenti
 multa dat, aliaque in posterum pollicetur; vi-
 ros etiam, qui supplicarent, *ad te* misit praestan-
 tissimos, electos per exercitum Achaicum, qui-
 que tibi ipsi amicissimi Argiuorum: horum ne
 tu orationem asperneris, neque pedes; (iter
frustreris). At prius, haud reprehendendum, te
 520 ira-exaruisse. Sic et priscorum audiimus laudes
 virorum heroum; quando aliquem vehemens
 ira occupasset, donisque placabiles erant; ex-
 orabilesque verbis. Memini hoc factum ego
 vetus, nequiquam recens, quale esset; inter
 525 vos autem narrabo omnes amicos. Curetes
 pugnant et Aetoli fortiter - praelium - sustinen-
 tes, circa urbem Calydonem, et se mutuo in-
 terficiebant; Aetoli quidem, defendentes Ca-
 lydonem^o amoenam; Curetes autem, vastare
 ardentes Marte. Etenim his malum aureo -
 530 folio - sedens Diana excitavit irata; quod si-
 bi non sacra post - fruges - comportatas in fe-
 cundo - loco agri Oeneus fecisset. Alii utique
 dii epulati - erant hecatombas; soli vero non
 sacra fecit Iouis filiae maghi, siue oblitus
 est, siue non aduertit; deuius - erat certe mul-

tum animi. Illa itaque irata, Iouis genus, fa-
 535 gittis - gaudens, immisit syluestrem aprum, Fe-
 rum; candidis dentibus; qui damna multa
 petrauit, frequentans Oenei agrum; multas
 vtique ille alias super - alias humi prostrauit ar-
 bores altas cum ipsis radicibus, et ipsis flori-
 bus pomorum. Hunc autem filius Oenei oc-
 540 cidit Meleager, multis ex vrbibus venatoribus
 viris congregatis, et canibus; non enim domi-
 tus fuisset paucis hominibus; tantus erat, mul-
 tosque adeo rogum ascendere fecit tristem. Illa
 vero (*Diana*) circa ipsum excitauit magnum tu-
 multum et bellum, pro suis capite et pelle
 545 hirsuta, Curetesque inter et Aetolos magnani-
 mos. Quamdiu igitur Meleager bellicosus pu-
 gnabat, tamdiu vtique Curetibus male erat;
 neque poterant moenia extra manere, multi
 quamuis essent. At quando iam Meleagrum
 550 subiit ira, quae et aliorum inflat in pectori-
 bus mentem, probe licet sapientium; (nempe
 ille, matri suae Althaeae iratus corde, iacebat
 apud legitimam vxorem, pulcram Cleopatram,
 filiam Marpissae, pedibus - elegantis Eueni filiae,
 Idaeque, qui fortissimus inter terrestres fuit viros,
 555 eorum qui tunc erant; vtique contra regem sum-
 sit arcum Phoebum Apollinem, pedibus - elegan-
 tis gratia nymphae; illam autem (*Cleopa-
 tram*) tunc in aedibus pater et veneranda mater
 Alcyonen vocabant cognomine, quod ipsius
 560 mater, Alcyonis luctuosae fatum habens, fle-
 bat, quando ipsam longe - iaculans rapuit Phoe-
 bus Apollo. Huic (*Cleopatrae*) is (*Meleager*)

accubabat, iram tristem coquens, propter di-
 ras matris iratus, quae utique diis multum do-
 lens supplicabat, fraternae caedis *causa*: mul-
 tum autem et Terram aliam manibus verberabat,
 565 inuocans Plutonium et horrendam Proserpinam,
 in - genua confidens, (rigabantur autem lacry-
 mis sinus) ut filio darent mortem; hanc au-
 tem per - tenebras - vagans Erinnyes exaudi-
 vit ex Erebo, implacabile cor habens.) Horum
 (*Aetolorum*) vero - tum confestim ad portas tu-
 570 multus et strepitus excitabatur, turribus per-
 cussis; illam autem supplices orabant senes Ae-
 tolorum, mittebantque deorum sacerdotes lectis-
 simos, ut - exiret et propulsaret *hostes*, pol-
 liciti magnum donum: ubi *scilicet* pinguis-
 simus erat ager Calydonis amoenae, ibi eum
 575 iusserunt praedium perpulcrum eligere, quin-
 quaginta iugerum: dimidium quidem, vitiferi so-
 li; dimidium autem, non consiti arabilis agri
 separatum - accipere. Multum item eum obse-
 crabat senex - equum - agitator Oeneus, limi-
 ne conscenso altum - tectum - habentis thalami,
 quatiens conglutinatos asseres, suppliciter - orans
 580 filium; multum etiam eum sorores et vene-
 randa mater orabant; ille autem magis recu-
 sabat; multum et focii, qui ei carissimi et ami-
 cissimi erant omnium: sed ne sic *quidem* eius
 animum in pectore flectebant, antequam iam
 thalamus frequenter percuteretur, ipsique turres
 585 conscenderent Curetes, et incenderent magnam
 urbem. Tum vero demum Meleagrum elegan-
 ter - cincta vxor orabat lugens, et ei recen-

fuit omnia mala, quaecunque hominibus contingunt, quorum vrbs capta - fuerit: viros quidem occidunt, urbem autem ignis in - cines - redigit; liberosque alii abducunt, et profunde - succinctas mulieres. Huius autem *tum* motus est animus audientis saeva facta; perrexitque ire, corporeque anima induit collucencia. Sic ille quidem *ab* Aetolis propulsauit malum diem, obsecutus suo animo: ei autem
 595 non deinceps dona perfoluerunt multaque et pulcra; malum tamen depulit etiam sic. Atqui tu ne mihi ista cogites in animo, neque te deus istuc vertat, amice; peius autem esset nauibus *demum* incensis te ferre auxilium; sed *nunc* accepta conditione donorum veni: aequae enim
 600 te ac deum honorabunt Achiui. Quod si *tandem* sine donis pugnam viros - perdentem inieris, non tum aequae in honore eris, bellum quamuis propulsaueris.“

Hunc autem respondens allocutus est pedibus velox Achilles: „Phoenix, pater, senex, Iouis alumne, minime mihi hoc opus est honore: puto enim *me* honoratum fore Iouis voluntate,
 605 qui *honor* me consequetur apud naues recuruas, dum spiritus in pectore maneat, et mihi mea genua moueantur. Aliud autem tibi dicam, tu vero in animo reconde tuo: ne mihi turba animum, flens et moerens, Atridae heroi gratificans; neutiquam te conuenit istum amare,
 610 vt ne mihi odio sis *te nunc* amanti; decet te mecum cum laedere, qui me laedat: aequaliter mecum regna, et dimidium sortire honoris.

Isti autem renuntiabunt; tu vero hic cubato remanens lecto in molli; simul autem atque aurora illuxerit, consultabimus; vtrum redeamus ad nostra, an maneamus.“

Dixit, et Patroclo ille superciliis annuit tacite, Phoenici vt sterneret densum lectum, vt citissime e tentorio de reditu cogitarent. Inter hos autem Ajax deo - par Telamonijs verba fecit:

620 „Nobilissime Laërtæ fili, solertia - pollens Vlyse, abeamus; non enim mihi videtur sermonis *nostri* exitus hac quidem via effici; renuntiare autem citissime oportet responsum Danais, etiamli non laetum sit, qui utique
625 nunc sedent expectantes; at Achilles truncem in pectoribus reposuit superbum animum, durus, neque rationem - habet amicitiae sodalium illius, qua eum apud naues honorabamus supra caeteros; immisericors; atqui aliquis etiam pro fratris caede pretium, vel pro suo filio accipit occiso; et is quidem *qui interfecerit*, in
630 *sua* ciuitate manet ibi, multis perfolutis; et alterius sedatur cor et animus generosus, pretio accepto: tibi vero, o *Achille*, implacabilemque durumque animum in pectore dii posuerunt, gratia puellae vnus; nunc vero tibi septem praebeamus eximie praestantissimas, aliaque multa praeter has. Tu vero propitium indue *tibi* animum: reuerere etiam *tuam* domum: sub tecto enim tuo sumus ex coetu Danaorum, studemusque tibi supra alios carissimique esse et amicissimi *omnium*, quotquot sunt Achiui.“

Hunc autem respondens allocutus est pedibus
 640 velox Achilles: „Ajax nobilissime, Telamonie,
 princeps populorum, omnia fere mihi ex ani-
 mo vilus es dixisse: sed mihi tumet cor ira,
 quoties illius recordor, qui me inhonorum
 inter Argivos fecit Atrei filius, tanquam a'i-
 645 quem contentibilem inquilinum. Sed vos abi-
 te, et nuntium renuntiate: non enim ante de
 pugna cogitabo sanguinolenta, quam filius
 Priami bellicosi, Hector nobilis, Myrmidonum
 ad tentoriaque et naues venerit, caedens Ar-
 650 givos, incendatque igne naues. Circa vero
 meum tentorium et nauem nigram Hectorem,
 quantumvis ardentem, a pugna destitutum puto.“

Sic dixit. Illi vero unusquisque, accepto
 poculo duplice - rotundo, libatione facta, ad
 naues redierunt; praeibat autem Vlysses. Pa-
 655 troclus vero focius et ancillis imperavit, Phoe-
 nici sternere densum *stragulis* lectum quam ce-
 lerrime: illae autem obediens strauerunt le-
 ctum, ut imperavit, pellesque ouillas, stragu-
 lamque - tinctam, linique subtilem florem; ibi
 senex cubuit, et auroram diuinam expectabat.
 Porro Achilles dormiit in recessu tentorii bene
 660 compacti; huic autem accubuit mulier, quam
 e Lesbo duxerat, Phorbantis filia, Diomede
 pulcra genas. Patroclus autem ex - altera par-
 te cubuit: iuxta item et ipsum Iphis elegan-
 ter - cincta, quam ei dederat nobilis Achilles,
 Scyron cum - cepisset altam, Enyei urbem.

665 Illi vero postquam ad tentoria Atrei filii ve-
 nissent, eos quidem aureis poculis filii Achi-

vorum excipiebant aliunde alius allurgentes,
interrogabantque; primus autem interrogavit
rex virorum Agamemnon:

„Dic age mihi, laudatissime Vlysses, ingens
670 gloria Achiuorum; vtrumne vult a nauibus
propulsare hostilem ignem, an recusavit, ira-
que adhuc tenet superbum animum?“

Hunc autem allocutus est laboriosus nobilis
Vlysses: „Atrida gloriosissime, rex virorum,
Agamemnon, ille quidem non vult restringere
675 iram, sed adhuc magis impletur ira; te autem
aspernatur et tua dona. Ipsum te consultare
vna cum Argiis iūbet, quomodo nauesque
serues et exercitum Achiuorum; ipse vero mi-
natus est, simul atque aurora illuxerit, naues
bonis - transtris - instructas in mare deducturum
680 vtrinque - remis - actas; atque etiam aliis di-
xit se suadere, domum ut nauigent: quia iam
non (*inquit*) assequemini excidium Ilii excel-
sae: valde enim ipsam late - sonans Iupiter ma-
nu sua protegit, et animo - confirmato sunt co-
piae. Sic dixit. Adfunt *autem* et hi, ut haec
685 dicant, qui me secuti sunt, Ajax et praecones
duo, prudentes ambo. Phoenix vero illic se-
nex cubavit: sic enim *ille* iussit, ut se in na-
vibus dilectam in patriam sequatur cras, si
voluerit; vi autem neutiquam eum abducat.“

Sic dixit. Illi autem omnes obmutuerunt si-
690 lentio, sermonem admirati; admodum enim
aspere dixerat. Diu autem muti erant tristes
filii Achiuorum; tandem vero inter eos locu-
tus est pugna strenuus Diomedes:

„Atrida, gloriosissime, rex virorum, Agamemnon, vtinam non grasses eximium Pelei filium, 695 infinita dona dans: is vtique insolens est etiam alioqui, nunc vero eum multo magis in insolentiam coniecisti. Sed illum quidem missum - faciamus, siue abeat, siue maneat; tunc vero rursus pugnabit, quando ipsum animus in 700 pectoribus iusserit, et deus incitauerit. Sed agite, sicut ego dixero, obsequamur omnes: nunc quidem cubitum ite, refecti vestrum cor cibo et vino; hoc enim, robur est et vis; at postquam illuxerit pulchra rosea - digitos aurora, ocyus ante naues siste copiasque - pedestres et 705 equestres adhortans; quin et ipse inter primos pugna.“

Sic dixit. Omnes autem assensu sunt reges, orationem admirati Diomedis equum - domitoris; et tunc porro libatione - facta iuerunt ad suum tentorium vnusquisque. Ibi cubuerunt, et somni donum ceperunt.

I L I A D I S

LIBER X.

Caeteri quidem ad naues principes vainerorum
Achiorum dormiebant per totam noctem,
molli domiti somno: at non Atrei filium Aga-
memnonem, palliorem populorum, somnus te-
5 nebat dulcis, multa animo volentem. Vt ve-
ro, cum fulgurat maritus Iunonis pulcræ - co-
mas, parans vel multum imbrem immensum,
vel grandinem, vel nives, quando nix alba -
reddit arua, vel alicubi pugnae magnam aciem
amaræ; sic crebro in pectoribus suspirabat
10 Agamemnon, imo ex corde; tremebant autem
ei præcordia intus. Nempe, quoties in cam-
pum Troianum aspiceret, mirabatur ignes
multos, qui ardebant ante Ilium, tibiæque
fistularumque sonum, tumultumque hominum;
verum quoties in nauesque aspiceret et exercitum
15 Achiorum, multos ex capite radicitus velle-
bat capillos superne esistenti Ioui; valde au-
tem gemebat generosum cor. Illa vero ei in
animo optima visa est sententia, Nestorem pri-
mum Nelei filium adire virorum, si quod cum eo
20 consilium bonum struere posset, quod mala de-
pulsurum ab omnibus Danaïs esset. Erectus

igitur induit circa pectora tunicam, pedibus-
 quē sub nitidis ligauit pulcros calceos: dein-
 de autem sanguine infectam circumdedit *sibi*
 pellem leonis sului, magni, talarem: sumsit-
 25 que hastam. Eodem autem modo Menelaum
 tenebat tremor; neque enim illi somnus in
 palpebris infidebat, ne quid paterentur *infortu-*
nii Argiui, qui vtique sui gratia longum per
 mare venerant ad Troiam, bellum audax mo-
 lientes. Pelle pardi quidem primum tergum
 30 latum textit varia; tum galeam capiti sublatam
 imposuit aeream; hastamque cepit manu robusta;
 perrexit autem ire excitatum suum fratrem, qui
 summum cunctos in Argiuos imperium habe-
 bat, deusque veluti honorabatur a populo.
 Hunc autem inuenit circum humeros ponentem
 35 arma pulcra, naus ad puppim: huic autem
 gratus fuit veniens. Hunc prior allocutus est
 pugna - strenuus Menelaus: „Quid ita, vene-
 rande frater, arma induis? an aliquem sociorum
 hortari - vis, qui Troianos exploret? at perquam
 vehementer timeo, ne nullus tibi promittat
 40 hoc officium, vt hostes speculetur solus acce-
 dens noctem per placidam; admodum aliquis
 audax - animo fuerit.“

Hunc autem respondens allocutus est rex
 Agamemnon: „Opus - est consilio mihi et
 tibi, Iouis alumne o Menelaë, prudenti,
 45 quod eximat - periculo et seruet Argiuos et
 naues: quandoquidem Iouis mutatus est animus.
 Hectoreis sane magis animum adiecit sacris;
 nondum enim vidi, nec audiui, qui diceret,

virum vnum tot ardua vno die molitum esse,
 quot Hector fecit Ioui carus in filios Achiuorum,
 50 talis cum sit, neque deae filius dilectus, neque
 dei. Res utique gessit, quas puto curae - fo-
 re Argiuis diu et *in* longum *tempus*; tot enim
 mala struxit Achiuis. Sed i nunc, Aiacem et
 Idomeneum voca, cito currens ad naues; ego
 55 vero ad Nestorem nobilem vado, et hortabor
 ut surgat: si velit ire ad custodum sacrum
 agmen, et consilium dare. Illum enim potissi-
 mum audient; eius enim filius praestitit custodi-
 bus, et Idomenei armiger Meriones: his enim
 commissimus maxime.

60 „Huic autem respondit deinde pugna - stre-
 nuus Menelaus: Quomodo igitur mihi verbis
 mandas, et iubes? ibine *ut* maneam cum il-
 lis, praestolans donec veneris; an recurram
 ad te, quum diligenter illis mandauero?“

Nunc autem rursus allocutus est rex virorum
 65 Agamemnon: „Ibi mane, ne forte aberremus
 alter ab altero euntes; multae enim per ca-
 stra sunt viae. Clama autem, qua iueris, et vi-
 gilare iube, a - patre et stirpe sua compel-
 lans virum quemque, omnes honorifice - no-
 70 minans; neque superbias animo; quin et nos
 etiam ipsi laboremus: ita nimirum nobis Iupi-
 ter nascentibus iniecit calamitatem grauem.“

Sic fatus, dimisit fratrem, postquam diligen-
 ter mandauerat. Atque ipse perrexit proinde
 ire ad Nestorem, pastorem popularum. Hunc
 autem inuenit apud tentorium et nauem nigram,
 75 lecto in molli; iuxta autem arma varia iacebant,

scutum, et duae hastae, splendidaque galea;
 prope quoque balteus iacebat, artificio - vario fa-
 ctus, quo senex cingebatur, quando ad pu-
 gniam viros - perdentem armaretur, copias
 ducens; quoniam nondum indulgebat senectuti
 80 tristi. Erectus autem in cubitum, capiteque
 leuato, Atridem allocutus est, et interrogabat
 verbis:

„Quisnam ita propter naues per castra vadis
 solus, noctem per tenebrosam, quando dor-
 miunt mortales caeteri? Num aliquem custo-
 85 dum quaerens, an aliquem sodalium? Loquere,
 neque tacitus ad me accede; quid tibi opus est?“

Huic autem respondit deinde rex virorum
 Agamemnon: „O Nestor Nelei fili, ingens
 gloria Achiuorum, agnosces Atrai filium Aga-
 memnonem, quem supra omnes Iupiter con-
 90 iecit in labores perpetuo, quoad spiritus in
 pectore maneat, et mihi mea genua moueantur.
 Erro ita, quoniam non mihi in oculis dulcis so-
 mnus infidet, sed curae est bellum et clades
 Achiuorum. Vehementer enim de Danaïs ti-
 meo, neque mihi cor firmum, sed mentis -
 95 sum - attonitae; cor autem mihi extra pecto-
 ra subfilit, tremunt vero subtus pulcra membra.
 Enimuero siquid agere - cogitas, (nam neque te
 sane somnus capit,) age ad custodes descenda-
 mus, ut videamus, ne illi labore defessi, et
 somno *domiti*, obdormiant, et excubiarum
 100 prorsus oblitī sint. Hostes autem prope sedent,
 neque scimus, an forte etiam per noctis - op-
 portunitatem in - animo - habeant pugnare.“

Huic autem respondit deinde Gerenius eque-
 ster Nestor: „Atrei fili, gloriosissime, rex vi-
 rorum Agamemnon, non sane Hectori omnia
 105 cogitata prouidus Iupiter perficiet, quae for-
 tasse nunc sperat; sed ipsum credo curis labo-
 raturum et pluribus, si modo Achilles ab ira
 graui conuerterit suum cor. Te vero libenter
 sequar ego; insuper et excitemus alios, et
 110 Tydei filium, hasta - inclytum, et Vlyssē, et
 Aiacem *Oilei* velocem, et Phylei fortem filium.
 Quin si quis et hos adiens vocaret, deoque -
 parem Aiacem *Telamonis filium*, et Idomeneum
 regem; horum enim naues absunt longissime,
 neque valde prope. At carum licet existentem
 115 et venerandum Menelaum obiurgabo, etiamsi
 mihi succenseas, neque celabo; quoniam ita
 dormit, tibi que soli permittit operam enixe - na-
 vare: nunc debuerat apud omnes principes
 eniti suppliciter orans; necessitas enim vrget
 non iam tolerabilis.“

Hunc autem rursus allocutus est rex virorum
 120 Agamemnon: „O senex, alias quidem te *eum*
 etiam accusare iubeo; saepe enim cessat, nec
 vult vires - exferere, (non vtique pigritiae ce-
 dens, neque insipientiae mentis; sed me re-
 spiciens, et expectans dum ego incipiam;)
 nunc autem me prior multo surrexit, et mihi ad-
 125 stitit; *atque* eum quidem ego praemisi, voca-
 tum quos tu quaeris. Verum eamus: illos vti-
 que inueniemus ante portas inter custodes;
 ibi enim eos monui, vt congregarentur.“

Huic autem respondit deinde Gerenius eque-
 ster Nestor: „Ita nemo ei succensebit, neque
 130 non obsequetur Argiuorum, quando aliquem
 hortetur et incitet.“

Sic locutus, induit circa pectus tunicam,
 pedibusque sub nitidis ligauit pulcros calceos,
 circum autem laenam fibula - connexuit puni-
 ceam, duplicem, amplam; crispa autem super
 135 eam florescebat lanugo. Sumsit dein validam
 hastam praefixam acuto aere, perrexitque ire
 ad naues Achiuorum aere - loricatorum pri-
 mum; deinde Vlysses, Ioui consilio parem, e
 somno excitauit Gerenius equester Nestor vo-
 ciferans. Illi autem continuo ad animum accel-
 140 sit vox; exiuitque e tentorio, et ipsos sermo-
 ne allocutus est:

„Cur sic prope naues per castra soli erratis,
 noctem per dulcem? *quid est* quod iam necessi-
 tas adeo vrgeat?“

Huic autem respondit deinde Gerenius eque-
 ster Nestor: „Nobilissime Laërtae fili, solertia
 145 pollens Vlysse, ne indigneris: tantus enim do-
 lor oppressit Achiuos. Sed sequere, vt et
 alium excitemus, quemcunque conuenit con-
 silia agitare, vel fugiendi, vel pugnandi.“

Sic dixit; in tentorium vero reuersus consilio
 abundans Vlysses, varium circa humeros scu-
 150 tum posuit, secutusque est eos. Iuerunt porro
 ad Tydei filium, Diomedem; eumque inuenerunt
 extra pro tentorio cum armis; circumque focii
 dormiebant; sub capitibus autem habebant cly-
 peos; hastae vero ipsis erectae in cuspide -

posteriore fixae erant; longeque aes splende-
bat, velut fulgur patris Iouis; caeterum ipse he-
155 ros dormiebat; substrataque erat pellis bouis
agrestis; at sub capite tapes extensus erat splen-
didus. Hunc iuxta stans excitauit Gerenius
eques Nestor, calce pedis mouens, vrsitque,
obiurgauitque aperte:

„Surge, Tydei fili, cur per - totam - noctem
160 somnum suauem carpis? Non audis, vt Tro-
iani in tumulto campi sedent prope naues, ex-
iguum autem iam spatium distinet?“

Sic dixit: ille vero e somno valde celeriter
exiit, et ipsum compellans verbis alatis allo-
cutus est:

„Molestus nimium es, senex; tu quidem a
165 labore nunquam cessas. An non et alii sunt
iuniores filii Achiuorum, qui vtique vnum-
quemque excitent regum, quaquauerfum ob-
euntes? tu vero nulla - arte - a - labore - reuoca-
bilis es, senex.“

Hunc autem rursus allocutus est Gerenius
eques Nestor: „Sane haec omnia, amice, re-
170 cte dixisti: sunt quidem mihi filii eximii, sunt
et copiae etiam multae, quarum aliquis voca-
re posset: verum valde magna necessitas op-
pressit Achiuos; nunc enim sane *res* omnibus
in nouaculae sita est acie, vtrum valde triste
175 exitium *futurum sit* Achiuis, an vita. - Verum
i nunc, Aiace*m* *Oilei* velocem, et Phylei filium,
Megetem, excita; tu enim es iunior; si mei
misereris.“

Sic dixit. Is vero circum humeros induit pellem leonis fului, magni, talarem; cepitque hastam, perrexitque ire; illosque illinc excitatos duxit heros.

180 Quum vero iam ad custodes congregatos peruenissent: neque itidem dormientes custodum duces inuenerunt; sed vigilanter cum armis sedebant omnes. Sicut nimirum canes circum oues difficilem - custodiam - agunt in caula, 185 feram audientes ferocem, quae per syluam veniat de montibus; multus autem strepitus super eam virorum *est* atque canum, atque ipsis somnus periit: sic horum suavis somnus a palpebris perierat, noctem excubias - agentibus tristem; ad campum enim semper conuersi erant, siquando Troianos audirent inuadentes. 190 Hos autem senex gaudius est, conspiciatus, confirmauitque oratione; et ipsos compellans, verbis alatis allocutus est:

„Ita nunc, cari filii, excubias - agite, neque quenquam somnus capiat; ne gaudium hiamus hostibus.“

Sic locutus, fossam transiit; atque simul se- 195 quebantur Argiuorum reges, quotquot vocati - erant ad consilium. Cum his autem Meriones, et Nestoris clarus filius, iuerunt: ipsi enim *eos* vocabant, vt simul consultarent. Fossam itaque transgressi depressam, confederunt in puro, vbi vtique cadaueribus vacuum appare- 200 bat spatium occisorum: vnde rursus conuersus fuerat impetuofus Hector, postquam multos - perdidisset Argiuos, cum tandem nox obtegeret.

Ibi confidentes, sermones inuicem habebant.
His autem loqui coepit Gerenius eques Nestor:

„O amici, an non iam aliquis vir confusus
205 erit suo ipsius animo audaci, ut ad Troianos
magnanimos eat? si quem forte hostium ca-
piat in extremis - castris - errantem, vel ali-
quem forte etiam sermonem inter Troianos au-
diat, quae utique consultant inter se: utrum
in - animo habeant istuc manere apud naues
210 procul, an ad urbem retro reuersuri sint,
quandoquidem domuerunt scilicet Achiuos.
Haec omnia *fortasse* audiat, et rursum ad nos
redeat incolumis; magna certe ei sub coelo
gloria esset vniuersos apud homines; et ei
praemium erit egregium. Quotquot enim na-
215 vibus imperant principes, horum omnium ei
singuli ouem dabunt nigram, feminam, agnum-
vbere alentem: cui quidem possessio nulla similis;
semperque in conuiujs et epulis aderit.“

Sic dixit: illi vero omnes obmutuerunt silen-
tio. Inter hos autem et locutus est pugna
strenuus Diomedes:

220 „Nestor, me mouet cor et animus genero-
sus virorum hostium ingredi castra, prope ex-
istentia, Troianorum; sed si quis me vir simul
sequatur et alius, magis (*maior*) fiducia, et
plus audaciae erit. Duobus quippe simul eun-
tibus, etiam alter ante alterum animaduertit,
225 quomodo commodum sit: solus vero *vnus*, et-
iam si animaduernerit, tamen ei tardiorque ani-
mus, debiliusque consilium.“

Sic dixit. Ac quidem volebant Diomedem multi sequi; volebant Aiaces duo, famuli Martis; volebat Meriones; valde autem volebat Nestoris filius; volebat et Atrides, hasta-inclytus Menelaus; volebat et fortis Vlysses penetrare in castra Troianorum; semper enim ei in praecordiis animus audebat. Inter hos autem et locutus est rex virorum Agamemnon:

„Tydei fili, Diomedes, meo carissime animo, cum quidem sane socium eliges, quem volueris, eorum qui adsunt fortissimum, quandoquidem prompti sunt multi. Neque tu reueritus tuo animo, fortiolem quidem relinquant, tuque adeo deteriolem comitem eligas, pudori cedens, ad genus respiciens; ne quidem si imperio, maior sit.“

Sic dixit; timuit videlicet de flauo Menelao. Inter eos autem rursus locutus est pugna strenuus Diomedes:

„Si quidem reuera socium iubetis me ipsum eligere, quomodo tunc Vlysses ego diuini obliuiscar, cuius eximie quidem propensum cor, et animus fortis est in omnibus laboribus; amatque ipsum Pallas Minerva? Eo certe comitante, etiam ex igne ardenti ambo redierimus; quoniam est admodum peritus consilii.“

Hunc autem vicissim allocutus est laboriosus nobilis Vlysses: „Tydei fili, neque me admoudum lauda, neque quicquam vitupera; scientes enim haec inter Argiuos loqueris. Sed eamus; valde enim nox praecipitat, propeque aurora; stellae utique multum processerunt; praeteriitque

maior noctis portio duarum partium, tertia autem adhuc pars reliqua est.“

Sic locuti, armis horrendis induerunt *se*.

- 255 Tydei filio quidem dedit bellator - strenuus Thra-
fymedes enssem ancipitem; (suus quippe apud
naues relictus erat,) et scutum; circumque ei
galeam capiti imposuit taurinam, et clavis
carentem, et crista, quae *catactyx* vocatur;
tuetur autem caput pubescentium iuuenum.
- 260 Meriones porro Vlyssi dedit arcum, atque pha-
retram, et enssem, circumque ei galeam capi-
ti imposuit ex pelle factam; multis autem in-
tus coriis illigata erat firmiter; extrinsecus au-
tem candidi dentes albos - dentes - habentis
apri frequentes muniebant hinc atque illinc,
- 265 bene et scite; in media autem pileus *lana com-
pacta* aptatus erat: hanc *galeam* quondam
ex Eleone Amyntoris, Hormeni filii, ademe-
rat Autolycus, solidam domum quum perfregis-
set; in Scandia autem dedit Cytherio Amphid-
damanti; Amphidamas vero Molo dedit hospi-
tale - munus vt esset; hic autem Merioni de-
dit suo filio gestandam; ac tunc Vlyssis textit
caput circumposita. Hi itaque, postquam ar-
mis horrendis induerant *se*, perrexerunt ire;
reliquerunt vero illic omnes optimates. His
- 275 porro dextram misit ardeolam prope viam Pal-
las Minerua; ii tamen eam non viderunt oculis
noctem propter tenebrosam, sed clangentem au-
diderunt. Gauisus est autem de aue Vlysses, et
precatus est Mineruam:

„Audi me, Aegiochi Iouis filia, quae mihi
semper in omnibus laboribus adstas, neque te
280 lateo, quum moueo me; nunc rursus maxime
me dilige, Minerua; da autem rursus ad na-
ves nos gloria - onustos reuerti, patrato ma-
gno facinore, quod quidem Troianis angori fue-
rit.“

Secundus deinde precatus est pugna strenuus
Diomedes: „Audi nunc et me, Iouis filia, in-
285 domita; comitare me, sicut quum patrem co-
mitabaris Tydeum nobilem ad Thebas, quan-
do utique pro Achiuis legatus iuit; nempe ad
Asopum reliquerat aere - loricos Achiuos; at
ipse placidam orationem ferebat Cadmeis il-
luc; sed rediens valde ardua edidit facinora,
290 te fauente, magna dea, quando ei beneuola ad-
stares. Sic nuno mihi lubens adsta, et me ser-
ua. Tibi vero dein ego sacrificabo iuuentam
anniculam, lata - fronte, indomitam, quam
nondum sub iugum duxit vir: hanc tibi ego
sacrificabo, auro cornibus, circumfuso.“

295 Sic dixerunt precantes; eosque audiuit Pallas
Minerua. Hi autem postquam precati sunt Io-
vis filiam magni, perrexerunt ire, veluti leo-
nes duo, per noctem nigram, per caedes, per
cadauera, perque arma, et atrum cruorem.

Nec vero Troianos fortes fuit Hector
300 dormire, sed conuocauit omnes optimates,
quot erant Troianorum ductores, atque princi-
pes: his ille conuocatis, solers struebat consi-
lium;

„Ecquis mihi hoc opus pollicitus perfecerit,
 praemium ob magnum? merces, utique ei suffi-
 305 ciens exit; dabo enim currumque, duosque
 arduos ceruicibus equos, qui quidem praestan-
 tissimi fuerint veloces apud naues Achiuorum:
 quicumque ausus fuerit, (sibi etiam ipsi gloriam
 reportauerit) naues veloces prope accedere,
 et cognoscere, utrum custodiantur naues ve-
 310 loces, sicut antea; an iam manibus sub no-
 stris domiti, de fuga consilium - agitent inter
 se, neque velint noctu excubias - agere, la-
 bore fatigati graui.“

Sic dixit. Illi vero omnes obmutuerunt si-
 lentio. Erat autem quidam, inter Troianos
 315 Dolon, Eumedis filius, praeconis diuini, di-
 ves - auri, diues - aeris; qui specie quidem
 erat turpis, sed pedibus - velox; atque is so-
 lus erat inter quinque sorores; qui utique
 tunc Troianisque et Hectori dixit adstans:

„Hector, me impellit cor et animus fortis
 320 ad naues veloces prope accedere, atque cogno-
 scere. Verum age, mihi sceptrum attolle; et
 mihi iura; certe equosque, et currus varios
 aere, daturum, qui ferunt eximium Pelei fi-
 lium; tibi autem ego non vanus speculator
 ero, neque *tuam de me* frustrabor opinionem.
 325 Eousque enim in castra penetrabo, donec vene-
 ro ad nauem Agamemnoniam, vbi fortasse
 erunt principes consilia agitantes vel fugiendi,
 vel pugnandi.“

Sic dixit. Ille vero in manibus sceptrum po-
 sult, et ei iurauit: „Sciat nunc Iupiter ipse,

330 altitonans maritus Iunonis, non sane istis equis
vir vehetur alius Troianorum; sed te asseuero
perpetuo iis gauisurum.“

Sic dixit, et sane periurium furauit; eum ta-
men incitauit. Protinus vero ille circa hume-
ros posuit curuos arcus: induitque exterius
335 pellem cani lupi, capitique imposuit viuerrae -
pelle - munitam galeam; cepitque acutum iacu-
lum; perrexitque ire ad naues ab exercitu;
neque tamen erat venturus a nauibus retro,
vt Hectori nuncium referret. Quum autem
iam equorumque et virorum reliquerat coetum,
ibat per viam acer. Hunc autem animaduertit
340 accedentem nobilis Vlysses, Diomedemque al-
locutus est:

„Iste sane, o Diomedes, a castris venit vir,
haud scio an nauibus explorator nostris; an
aliquod spoliaturus cadauerum mortuorum. Ve-
rum sinamus ipsum primum praeterire nos per
345 campum paululum; deinde vero ipsum inse-
quentes capiamus celeriter: sin nos praeuer-
terit pedibus, semper ipsum naues versus a
castris compelle hasta impetens, ne forte vr-
bem versus effugiat.“

Sic itaque loquuti, extra viam inter cadauera
350 reclinati sunt: ille vero celeriter praetercurrit
imprudencia. Sed cum iam abesset, quantum
sulci sunt mularum; (hae enim bobus prae-
stantiores sunt ad trahendum in nouali alto
compactile aratrum:) illi quidem accurrebant;
355 hic vero constitit strepitu audito; putabat enim
animo, qui se reuocarent, socios ex Troianis,

venire rursus Hectore iubente. Sed quando iam aberant hastae - iactum, vel etiam minus, sensit viros hostiles, velociaeque genua movit, ut fugeret; illi autem confestim ad insequendum in-
 360 currerunt. Ac veluti quum asperis dentibus duo canes, periti venationis, aut hinnulum, aut leporem, vrgent constanter semper locum per syluosum; ille autem praecurrit clamans: sic hunc Tydei filius, atque vrbium - vastator Vlysses, a suis cum interclusissent, persequen-
 365 bantur constanter semper. Sed quando iam mox esset appropinquaturus custodibus fugiens ad naues, iam tum robur iniecit Minerua Tydei filio; ut ne quis Achiuorum aere - loricatorum prior gloriaretur vulnerasse, ipse vero secundus veniret; hasta itaque impetens allocutus est *eum* fortis Diomedes:

370 „Vel mane, vel te hasta assequar; neque te puto diu mea a manu effugiturum certam mortem.“

Dixit, et hastam emisit; volens autem aberravit ab homine; dexterumque supra humerum bene - politae - hastae cuspis in terra fixa est; ille autem constitit, trepidavitque, crepitans dentibus (stridor utique per os fiebat dentium,) pallidus prae timore: ii vero anhelantes affecuti sunt. Manibusque prehenderant; ille autem lacrymans dixit:

„Vivum *me* capite, at ego *me* redimam: est enim *mihi* intus aesque, aurumque, et artificio multo - elaboratum ferrum: ex his vobis
 380 donabit pater infinita - dona - ob - liberationem,

si me viuum *esse* audiuerit apud naues Achivorum.“

Hunc autem respondens allocutus est confilio - abundans Vlysses: „Confide, neque omnino tibi mors obuerfetur animo; sed age, 385 mihi hoc dic, et vere narra: Quonam sic ad naues a castris vadis solus, noctem per tenebrōsam, quando dormiunt mortales caeteri? an aliquod spoliaturus cadauerum mortuorum? an te Hector praemisit ipeculatum singula naues ad cauas? an te ipsum animus impulit?“

390 Huic autem respondit deinde Dolon, subtileque tremebant membra: „Multo me *meo* cum damno, praeter voluntatem, induxit Hector; qui mihi Pelidae praeclari solidos - vngulis equos daturum annuit, et currus varios aere; iussit autem me euntem, celerem per 395 noctem nigram, ad hostes prope accedere, et cognoscere, vtrumne custodiantur naues veloces, sicut antea; an iam manibus nostris domiti, *de* fuga consilium agitetis inter vos, neque velitis noctu excubias agere, labore fatigati graui.“

400 Hunc autem subridens allocutus est consiliis abundans Vlysses: „Sane tibi magna dona appetebat animus, equos Aeacidae bellicosi; at qui hi difficiles *sunt* viris mortalibus domitu, et equitatu, alii vtique, quam Achilli, quem 405 immortalis peperit mater. Verum age mihi hoc dic, et vera narra: Vbi nunc huc profectus reliquisti Hectorem, pastorem populorum? vbi vero ei arma iacent Martia? vbi vero ei equi?

quomodo item aliorum Troum excubiaeque et
contubernia? quaeque consultant inter se,
410 narra; vtrumne in animo habeant illic mane-
re secus naues procul, an ad urbem redituri
sint, quandoquidem domuerunt scilicet Achiuos.“

Hunc autem rursus allocutus est Dolon, Eu-
medis filius: „Atqui ego tibi haec valde vere
narrabo; Hector quidem cum iis, qui confi-
415 liarii sunt, consilia agit, diuini ad sepulcrum
Jli, seorsum a strepitu; excubias vero quas
quaeris, heros, nullae certae seruant castra,
neque custodiunt. Quotquot enim Troiano-
rum ignis sunt foci, ii, quibus necesse, hi
vtique vigilant, excubiasque agere hortantur
420 inter - se: at contra e - multis - locis - con-
vocati focii dormiunt; Troianis enim permit-
tunt custodias; non enim ipsis liberi prope
sedent, neque vxores.“

Hunc autem respondens allocutus est confi-
liis - abundans Vlysses: „At enim quomodo
nunc, Troianis - permisti equum - dormitoribus
425 dormiunt, an seorsum? expone mihi, vt sciam.“

Huic autem respondit deinde Dolon, Eune-
dis filius: „Ego vero tibi etiam haec valde
vere narrabo: Ad mare quidem Cares et Paeo-
nes curuis - arcubus - armati, et Leleges, et
430 Caucones, nobilesque Pelasgi; ad Thymbram
vero obtinent Lycii, Mysique feroces, et Phry-
ges equum - dormitores, et Maeones bellatores -
curules. Sed cur me haec percontamini sin-
gula? Si enim iam cupitis Troianorum penè-
trare in castra, Thraces hi seorsum sunt noui-

435 aduenae, extremi omnium; inter ipsos autem
 Rhesus rex, filius Eionei; cuius equidem pul-
 cerrimos equos vidi, atque maximos; candi-
 diores *utique sunt* niue, cursu autem ventis pa-
 res; currus vero ei auroque et argento scite
 elaboratus est; arma autem aurea, suspicien-
 440 da, mirabile visu, venit habens: quae quidem
 neutiquam mortalibus conuenit viris ferre, sed
 immortalibus diis. At me nunc quidem naui-
 bus admouete velocibus, aut me ligatum re-
 linquite hic rigido in vinculo, donec redieri-
 445 tis, et experti fueritis de me, vtrum secun-
 dum veritatem dixerim vobis, an etiam secus.

Illum autem torue intuens allocutus est for-
 tis Diomedes: „Ne, quaeso, mihi effugium,
 Dolon, meditare animo, bona quamuis nun-
 tiaſti, quum veniſſi manus in noſtras; ſi enim
 te nunc pretio - accepto - liberauerimus, aut di-
 450 miſerimus, certe et poſthac venies celeres ad
 naues Achiuorum, aut ſpeculaturus, aut aper-
 te pugnans: ſin autem meis manibus domitus
 vitam amiſeris, non amplius poſthac tu nocu-
 mentum vnquam eris Argiuis.

Dixit, et ille quidem eum erat mento manu
 455 crassa prehenſo ſupplex precaturus: is autem
 ceruicem mediam percuffit, enſe inſurgens, et
 ambos incidit neruos: loquentiſque adeo il-
 lius caput pulueribus miſtum eſt. Eius autem
 viuerrae - pelle - munitam galeam a capite detra-
 xerunt, et pellem - lupinam, et arcus reſilien-
 460 tes, et haſtam longam: et haec quidem Mi-
 neruae praedatrici nobilis Vlyſſes in altum

sustulit manu, et precans verbum dixit: „Gau-
de, dea, hisce; te enim primam in Olympo
omnium immortalium inuocabimus; sed et insu-
per deduc nos ad Thracum virorum equos-
que et contubernia.“

465 Sic dixit, et *ista* a se in altum sublata po-
suit super myricam; conspicuumque signum ap-
posuit, conuellens arundines, myricaеque la-
te-frondentes ramos; ne laterent eos red-
euntes, celerem per noctem nigram. Ipsi au-
tem progressi sunt ulterius, perque arma, et
470 atrum cruorem: statimque ad Thracum viro-
rum ordines peruenerunt euntes. Illi autem
dormiebant labore fatigati, armaque illis pul-
era iuxta ipsos humi iacebant, scite et compositae
triplici ordine; et ad eorum singulos biuges
equi. Rhesus autem in medio dormiebat; iux-
475 taque ipsum veloces equi, ex orbili-ad-
currum-fixo extremo, loris ligati erant. Hunc
autem Vlysses prior conspiciatus, Diomedem
ostendit:

„Is tibi, Diomedes, vir; si vero tibi equi,
quos nobis significauit Dolon, quem occidimus
nos. Verum age, profer validum robur: ne-
480 que omnino te oportet stare otiose cum ar-
mis; sed solue equos: aut tu viros occide,
eruntque curae mihi equi.“

Sic dixit. Illi autem inspirauit robur caesia-
oculis Minerua: interficiebatque circumqua-
que, horumque gemitus ortus est foedus ense
485 percussorum, rubescebatque sanguine terra. Vel-
uti autem leo pecudibus incustoditis superueniens,

capris, vel ouibus, mala machinans irruit: sic
quidem Thracas viros inuadebat Tydei filius,
donec duodecim interfecisset. At abundans -
consiliis Vlysses, quemcunque Tydides ense
490 percussisset adstans, hunc Vlysses pone prehen-
sum pede extrahebat, haec cogitans animo,
vt pulcri iubis equi facile transirent, neque
tremere animo supra cadauera gradientes;
insueti erant enim adhuc eorum. Sed quando
495 iam regem affecutus esset Tydei filius, hunc
decimum - tertium dulci anima priuauit, suspi-
rantem: malum enim somnium capiti adstitit
illa nocte, Oenidae filius, per consilium Miner-
vae. Interea autem fortis Vlysses soluebat so-
lidos - vngulis equos; colligauitque loris, et
500 eduxit e turba arcu percutiens, quia non
scuticam splendidam varia ex sella - *currus*
memor - fuerat manibus sumere: sibilauit au-
tem dein, significans Diomedem nobili. At is
anxie *secum* cogitabat manens, quid audacius pa-
traret; an ipse currum prehensum, vbi varia
505 arma iacebant, temone extraheret, exporta-
retue in altum sublatum; an adhuc plurimum
Thracum animam eriperet. Dum ille haec vol-
uebat mente, interim Minerva prope adstans
allocuta est Diomedem nobilem:

„Reditus iam memento, magnanimi Tydei
510 fili, naues ad cauas, ne et fugatus - abeas;
ne forte quis etiam Troianos excitet deus alius.“

Sic dixit: Ille vero sensit deae vocem locu-
tae; confestimque equos conscendit; verbera-

bat autem Vlyſſes arcu; hique volabant celes ad naues Achiuorum.

- 515 Neque vero caecam speculationem habebat argenteum - arcum - gerens Apollo. Vt vidit Mineruam Tydei filium comitantem, ei irascens Troianorum ingressus est ingentem exercitum; excitauitque Thracum consiliarium Hippocentem, Rhesi consobrinum fortem. Hic
520 vero e somno exiliens, vt vidit locum vacuum, vbi steterunt veloces equi, virosque palpitantes inter foedas strages, tum vero euulauitque, carumque inclamauit sodalem. Troum autem clangorque et immensus ortus est tumultus concursantium simul; spectabantque admira-
525 bundi ardua facinora, quibus viri patratis redierant cauas ad naues.

Illi vero cum eo peruenissent, vbi speculatorem Hectoris occiderant; tunc Vlyſſes quidem cohibuit, loui carus, veloces equos; Tydides vero in terram defiliens, spolia cruenta in manibus Vlyſſi posuit, conscenditque equos,
530 tumque percussit equos, ii autem non inuiti volabant naues ad cauas: illac enim ire gratum erat animo. Nestor autem primus sonitum audiit, dixitque:

„O amici, Argiuorum ductores et principes, mentiar, an verum dicam? iubet autem me animus:
535 equorum me pedibus - velocium circum sonitus aures ferit. Vtinam sane Vlyſſesque et fortissimus Diomedes huc protinus a Troianis agant solidos - vngulis equos. Sed grauitur ti-

Hom. Il. Vol. III.

Q

meo mente, ne quid *mali* passi sint Argiuorum illi fortissimi a Troianorum turba.“

540 Nondum totus dictus erat sermo, quum advenērunt ipsi. Et illi quidem descenderunt in terram; hi vero gaudii dextris salutabant, verbisque blandis. Primus autem interrogabat Gerenius equester Nestor:

„Dic age mihi, o laudatissime Vlysse, ingens
545 gloria Achiuorum, quomodo hos equos ceperitis: penetrantesne in castra Troianorum? an aliquis illos praebuit deus obuius? *utique* perquam radiis similes *sunt* solis. Semper equidem Troianis intersum *pugna*; neque villo modo aio manere *me* apud naues, senex licet
550 sim bellator: attamen nondum tales equos vidi, neque animaduerti; sed aliquem vobis putato dedisse deum obuium factum: ambos enim vos diligit nubes - cogens Iupiter, filiaque Aegiochi Iouis, caesia - oculis Minerva.“

Hunc autem respondens allocutus est confiliis - abundans Vlysses: „O Nestor Nelei fili, ingens gloria Achiuorum; facile deus quidem volens etiam meliores, quam *sunt* hi, equos donauerit, quoniam multo potentiores sunt *dii*. Equi autem hi, senex, nuper - aduenerunt, de quibus quaeris, Threicii: nempe ipsorum regem strenuus Diomedes occidit, iuxtaque socios duodecim omnes principes; decimum tertium *autem* speculatorem interfecimus prope naues, quem scilicet, vt explorator exercitus esset nostri, Hector miserat et alii Troiani illustres.“

Sic fatus fossam transcendere fecit solidos -
 565 vngulis equos, gaudio exultans; vnaque cae-
 teri ibant gaudentes Achiui. Quum autem ad
 Tydidæ tentorium bene - structum peruenissent,
 equos quidem alligarunt scite - sēctis lorīs
 praeſepe ad equinum; vbi videlicet Diomedis
 equi stabant veloces - pedibus, dulce triticum
 570 edentes. Nauis autem in puppi spolia cruenta
 Dolonis posuit Vlyſſes, dum sacrum parare
 possent Mineruæ. Ipsi interea sudorem mul-
 tum abluebant mari, ingressi; cruraque, et
 ceruicem, circumque femora. Verum, post-
 575 quam ipsis vnda maris sudorem multum ab-
 luisse a corpore, et recreati essent suo corde,
 in solia - balneatoria ingressi bene - polita, lau-
 runt. Quum autem lauissent, et vixissent se
 pingui oleo, ientaculo assidebant; e cratere
 vero, Mineruæ, pleno haustum libabant dul-
 ce vinum.

I L I A D I S

LIBER XI.

Aurora autem e lectis, a pulcro Tithono,
furgebat, vt immortalibus lucem ferret atque
mortalibus: Iupiter vero Discordiam misit ce-
leres ad naues Achiuorum luctuosam, belli
5 signum in manibus gestantem. Stetit autem *ea*
in Vlyssis ingenti naui nigra, quae in medio
erat; vt vox exaudiri posset in vtramque partem,
et ad Aiakis tentoria Telamonii, et ad Achil-
lis: qui *duo* vtique ad extremas partes naues ae-
quales subduxerant, virtute freti et robore
10 manuum. Illic stans clamauit dea altumque
horrendumque, intentissima - voce Achiuis,
magnumque robur immisit cuique in cor, vt
indefinenter bellarent et pugnarent. His au-
tem statim bellum dulcius factum est, quam red-
ire in nauibus cauis dilectam in patriam ter-
15 ram. Atrides porro clamauit, et accingi iussit
Argiuos; ipse quoque induit splendidum aes.
Ocreas quidem primum circa tibias posuit pul-
cras, argenteis fibulis apte - iunctas; tum de-
20 inde thoracem circa pectora induebat, quem
olim ei Cinyras dedit, hospitale munus vt esset.
Audiebatur enim ad - Cyprum - vsque magna fa-
ma, quod Achiui ad Troiam nauibus nauiga-

turi essent: quamobrem ei hunc dedit, gratificans regi. Ac huius quidem decem virgae,
25 erant nigri cyani, duodecim autem auri, et viginti stanni: caerulci item dracones surgebant ad collum tres, ab vtraque parte iridibus similes, quas utique Saturnius in nube fixit, signum articulate - loquentibus hominibus. Circa humeros dein iecit enssem; in eo vero clau-
30 vi aurei collucebant; at circum vagina erat argentea, aureis loris apta. Sustulit autem, totum - hominem - operiens, varium scutum, validum, pulcrum, circum quod orbes decem aerei erant; inque eo circuli erant viginti, ex stanno
35 candidi, et in mediis erat vnus ex nigro cyano. In eo autem Gorgon trux oculis circumducta erat horrendum aspiciens, et circum Terrorque, et Fuga. Ex eo autem argenteum lorum erat; et in eo caeruleus sinuabatur draco, ca-
40 pitaque ei erant tria circumflectentia, vna ceruice enata. Capiti vero clavis - vtrimque - ornatam galeam imposuit, quatuor - conos - habentem, fetis - equinis - comantem; horrendum autem crista desuper nutabat. Sumsit dein validas hastas duas, munitas aere, acutas; longe autem aes ab ipsis ad coelum vsque
45 splendebat; insuperque sonitum ediderunt Minerva-
vague et Iuno, honorantes regem diuitis - auro Mycenes. Aurigae tum porro suo praecipiebat vnusquisque equos bene ex ordine tenere illic ad fossam; ipsi vero pedites, cum
50 armis, armati alacres - ruebant; immensus vero clamor ortus est inde a mane. Priores au-

tem steterunt cum curruum agitatoribus ad fossam instructi; hi tamen paululum post sequebantur; inter eos autem tumultum concitavit perniciosum Saturnius, et ex alto demisit rores
 55 sanguine madidos ex aethere, quod esset multa fortia capita Orco missurus.

Troes vero ex altera parte *aciem instruebant* super tumulo campi, Hectoremque circa magnum, et eximium Polydamantem, Aeneamque, qui inter Troianos, deus veluti, honorabatur a populo; tresque Antenoridas,
 60 Polyhum, et Agenora nobilem, iuuenemque Acamantem, similem immortalibus. Hector vero inter primos ferebat clypeum undique aequalem, Qualis autem ex nubibus apparet exitialis stella, *modo* collucens, modo autem iterum subit nubes opacas: sic Hector modo
 65 quidem inter primos apparebat, modo autem inter extremos, imperans, Totus vero aere splendebat, veluti fulgur patris Iouis Aegiochi.

Quemadmodum autem messorum oppositi invicem segetem *recto fulco* metunt, viri locupletis per aruum, tritici, vel hordei; manipuli vero crebri cadunt; sic Troiani et Achiui in se invicem insilientes caedebant; neutrique recordabantur perniciosae fugae: aequalia autem in pugna capita ferebant; ipsi vero, lupi veluti, ruebant: Discordia utique gaudebat luctuosa aspiciens; sola enim deorum aderat puni-
 75 gnantibus; at alii non ipsis aderant dii, sed quieti suis in aedibus sedebant; ubi singulis domus pulchrae aedificatae erant, per iuga Olym-

pi. Omnes autem accusabant atras nubes - co-
gentem Saturnium, eo quod Troianis volebat
80 victoriam praebere. Eorum quidem utique
nullam - habebat - rationem pater: sed, secedens,
ab aliis seorsum sedebat, gloria exultans; in-
spiciens Troianorumque urbem et naues Achiu-
rum, aerisque fulgorem, interimentesque, in-
tereuntesque.

Ac quamdiu quidem tempus matutinum erat
85 et crescebat sacra dies, tamdiu valde utrosque
tela attingebant, cadebatque populus. Quo
tempore vero lignator apparat prandium mon-
tis in saltibus, postquam satiauit manus cae-
dendo arbores altas, satiasque eius cepit ani-
mum, cibique dulcis circum praecordia desi-
90 derium incessit: tunc sua virtute Danaï per-
fregerunt phalanges, adhortantes socios per
ordines. Agamemnon vero primus exiit; in-
terfecitque virum Bianorem, pastorem populor-
um, ipsum, deinde vero et socium Oileum
agitatorem - equorum. Nempe hic ab equis de-
95 siliens, aduersus stetit; hunc autem recta ir-
ruentem in fronte acuta hasta percussit, ne-
que galea hastam ei morata est aere - grauis,
sed per ipsam penetrauit et os, cerebrumque
intus totum foedatum est; domuitque ipsum ir-
ruentem. Et hos quidem reliquit illic rex vi-
100 rorum Agamemnon pectora formosa - nuda-
tos, quum exutas - abstulisset tunicas; ipse ve-
ro iuit Isumque et Antiphum interfecturus, fi-
lios duos Priami, nothum et legitimum, ambos

in vno curru stantes: nothus quidem aurigaba-
 tur, Antiphus autem pugnabat inclytus; quos
 105 olim Achilles Idæ in iugis ligauit teneris vi-
 minibus, pascentes apud oues nactus, et libe-
 rauit pretio. Iam vero Atrides late imperans
 Agamemnon *hærum* alterum quidem supra
 mammam ad pectus percussit hasta; Antiphum
 autem ad aurem feriit ense, deiecitque a cur-
 110 ru. Festinans vero iis detrahebat arma pulcra,
 agnoscens: etenim ipsos antea apud naues celeres
 viderat, quando eos ex Ida duxerat pedibus velox
 Achilles. Sicut autem leo ceruæ velocis par-
 vulos hinnulos, facile confringit, correptos va-
 115 lidis dentibus, veniens ad lustrum, teneram-
 que ipsis animam aufert; illa vero, quamuis
 addit valde prope, non potest ipsis opitulari;
 illam enim ipsam tremor vehemens subit; con-
 festimque fugit per querceta densa et syluam
 festinans, sudans, violentæ feræ propter impe-
 120 tum: sic illis nemo potuit arcere perniciem
 ex Troianis, sed et ipsi ab Argiis pellebantur.
 Porro Agamemnon Pisandrumque et Hippolo-
 chum fortem, filios Antimachi bellicosi, qui
 potissimum, auro ab Alexandro accepto, splen-
 125 didis *scilicet* donis, non sinebat Troianos He-
 lenam reddere flauo Menelao; huius utique
 duos filios cepit rex Agamemnon, in vno cur-
 ru stantes, simulque agebant veloces equos:
 nam iis ex manibus fugerant habenæ artificio-
 factæ, atque eo turbati sunt: itaque *in eos*
 130 contra ruit, ceu leo, Atrides. Ii vero a cur-
 ru supplices orabant:

„Viuos - cape, Atrēi fili, tuque digna acci-
 pe. pretia - liberationis: multae vtique in An-
 timachi aedibus opes reconditae - iacent, aes-
 que, aurumque, varioque - artificio elaboratum
 ferrum: ex his tibi donauerit pater infinita
 136 dona, si nos viuos audierit apud naues Achi-
 vorum.“

Sic hi flentes allocuti sunt regem blandis
 verbis; non blandam vero vocem audiuerunt:

„Si ergo Antimachi bellicosi filii estis, qui
 quondam in Troianorum concione Menelaum iu-
 140 bebat, legatum profectum cum diuino Vlyse,
 illic interficere, neque dimittere rursus ad Achi-
 vos: nunc certe patris indignam luetis in-
 iuriam.“

Dixit, et Pisandrum quidem ab equis deie-
 cit humi, hasta percussum ad pectus; atque
 145 ille supinus solo allisus est. Hippolochus autem
 defiliit, quem porro humi interfecit, manibus
 gladio abscissis, et ceruice amputata; morta-
 riumque tanquam, proiecit voluendum per tur-
 bam. Atque hos quidem reliquit; ipse vero,
 vbi plurimae turbabantur phalanges, illuc ir-
 ruebat. Simulque alii bene - ocreati Achiui.
 150 Pedites quidem pedites interficiebant, fugientes
 necessitate, equites vero equites, (sub ipsis
 autem excitatus est puluis e campo, quem ex-
 citabant graue - strepentes pedes equorum,) ae-
 re caedentes. At rex Agamemnon sem-
 per caedendo insequabatur, Argiuos adhortans.
 155 Vt vero cum ignis vastans in incaeduum inciderit
 syluam, et quoquouerfus contorquens ventus

differt, rami autem cum stirpibus cadunt impulsi ignis impetu: sic sub Atrida Agamemnone cadebant capita Troianorum fugientium,
 160 multique arduis - ceruicibus equi vacuos currus cum strepitu - rapiebant per aciei ordines, aurigas desiderantes eximios: illi vero in terra iacebant, vulturibus longe gratiores, quam voribus.

Hectorem vero extra tela subduxit Iupiter, extraque puluerem, extraque caedem, extra-
 165 que sanguinem, extraque tumultum; Atrei filius autem insequabatur, vehementer Danaos adhortans. Troës autem ad Ili sepulcrum veteris Dardani filii, medium per - campum iuxta caprificum ruebant, cupidi urbis *adeundae*: at clamans sequebatur usque Atrei filius, cruore autem puluerulento foedabatur manus inuictas.
 170 Quum autem iam ad Scaëasque portas et fagum venissent: ibi tandem consisterunt, et alii alios expectabant. Alii vero adhuc per - medium campum fugiebant, boues tanquam, quas leo territas - fugauit, aggressus nocte intempesta, omnes; vni autem *alicui*
 175 apparet certum exitium: huius nempe ceruicem frangit, corripiens *eam* validis dentibus primum; deinde etiam et sanguinem et viscera omnia haurit: sic hos Atrei filius insequabatur rex Agamemnon, semper occidens postremum; illi autem fugiebant. Multi vero proni-
 180 que et supini excidebant curribus, Atrei filii sub manibus: supra modum enim ante alios hasta furebat, At, cum iam forte esset ad urbem

altumque murum pernenturus, tum vero pater hominumque deumque Idae in cacuminibus resedit abundantis - scatebris, de caelo
 185 delapsus; tenebatque fulgur in manibus; Iri
 autem excitauit aureas - alas habentem, nuntiaturam:

„Vade age, Iri velox, hoc Hectori verbum
 dic: Quamdiu quidem videat Agamemnonem,
 pastorem populorum, furibunde ruentem
 inter primos pugnatores, perdentem ordines
 virorum, tamdiu *ipse quidem* pedem referat,
 190 caeteras autem copias hortetur pugnare cum
 hostibus per asperum praelium. Sed postquam
iste vel hasta percussus, vel ictus sagitta, in
 currum saliet, tunc ei robur immittam ut cae-
 dat *Achivos*, donec ad naues bonis - transtris -
 instructas peruenerit, occideritque sol, et te-
 nebrae sacrae superuenerint.“

195 Sic dixit. Nec non obsecuta est pedibus -
 ventosa velox Iris; descendit autem de Idaeis
 montibus Ilium versus sacram; inuenitque fi-
 lium Priami bellicosi Hectorem nobilem, stan-
 tem inque equis et curribus bene - compactis;
 prope vero adstans allocuta est pedibus velox Iris:

200 „Hector, fili Priami, Ioui consilio par,
 Iupiter me pater misit tibi, ut haec loquerer:
 Quamdiu quidem videas Agamemnonem, pasto-
 rem populorum, furibunde - ruentem inter
 primos - pugnatores, perdentem ordines virorum,
 tamdiu cede pugna, caeteras autem copias hor-
 205 tare pugnare cum hostibus per asperum prae-
 lium. Sed, postquam *iste*, vel hasta percussus,

vel ictus sagitta, in currum saliet, tunc tibi
victoriam dabit vt caedas *Achuios*, donec ad
naues bonis transtris - instructas perueneris,
occideritque sol, et tenebrae sacrae superuene-
rint.

210 Illa quidem sic locuta abiit pedibus velox
Iris; Hector autem de curribus cum armis de-
siliit in terram, vibransque acutas hastas per
exercitum ibat quoquouersum, concitans ad
pugnandum; suscitauitque praelium graue. Illi
vero conuersi sunt *a fuga*, et aduersi steterunt

215 *Achiuis*. Argiui etiam ex altera parte corrobo-
rarunt phalanges; restitutumque est praelium;
steteruntque aduersi. Agamemnon autem primus
irruit; cupiit enim longe pugnare ante omnes.

Dicite nunc mihi, Musae, coelestes domos
tenentes, quisnam tum primum Agamemnoni
220 obuius venerit, seu ipsorum Troianorum, seu
inclytorum lociprum. Iphidamas Antenoris fi-
lius, fortisque, magnusque, qui fuit educatus
Thracia glebosa, matre ouium; Cisseus hunc
educauit domi paruulum existentem auus-ma-
ternus, qui genuit Theano genis - pulcram.

225 At postquam pubertatis gloriosae peruenit ad
mensuram, illic eum detinuit; deditque ipse
lilium suam. Vt autem duxerat, ex *ipso sta-
tim* thalamo audito Achiuorum *aduentu* venit
cum duodecim nauibus recuruis, quae eum se-
quebantur. Has quidem deinde in Percope re-
230 liquit naues aequales; at ipse pedestri - itine-
re profectus, ad Ilium venerat. Qui vtique
nunc Atrei filio Agamemnoni obuius venit.

Quum autem iam prope erant alter in alterum
 vadentes, Atrei quidem filius aberravit, eius-
 que auersa est hasta. Iphidamas autem ad 20-
 235 nam, thoracem subter, *eum* percussit; et ipse
 valde - conmixtus - inpressit, robusta manu fretus;
 neque perforavit balteum omni - artificio - va-
 rium, sed longe ante argento occurrens, plum-
 bum tanquam, retusa est cuspis. Et hanc qui-
 dem manu prehensam late - dominans Agame-
 mnon trahebat ad se, exasperatus, veluti
 240 leo; et ex manu *eius* euulsit; eique ense per-
 cussit cervicem, soluitque membra. Sic is qui-
 dem illic lapsus dormiuit aereum somnum, mi-
 serandus, procul a legitima vxore, ciuibus auxi-
 lians, quam - virginem - duxerat, cuius non-
 245 dum usum habuerat, multa autem dederat: pri-
 mum centum boues dedit, deinde autem mille pro-
 misit capras simul et boues, quae ei multae - ad-
 modum pascebantur. Tum sane Atrei filius Aga-
 memnon *eum* interfectum - spoliauit; abiitque
 ferens per turbam Achiuorum arma pulcra.

Hunc autem vt vidit Coon, clarus inter ho-
 mines, maior - natu Antenoris filius, vehe-
 250 mens eum dolor oculos cooperuit, ob fratrem
 prostratum; stetit itaque a latere cum hasta,
 latens Agamemnona nobilem, percussitque ei
 brachium medium, cubitum infra, in contra-
 riam vero partem perrupit splendidae hastae cu-
 spis. Cohorruit vero tum rex virorum Agame-
 255 mnon; at ne sic quidem cessauit a pugna, at-
 que praelio; sed irruit in Coonem, tenens
 ventis - auctam et firmatam hastam. Ille qui-

dem Iphidamantem fratrem et eodem - patre - natum trahebat pede festinans, et inclamabat quosque fortissimos; illum autem trahentem
 260 per turbam, sub clypeo vmbone - munito, vulneravit (*Agamemnon*) hastili acrato, soluitque membra; eiusque super Iphidamante caput abscidit astans. Ita illic Antenoris filii sub Atrei filio rege fato expleto, descenderunt in domum Orci. Sed hic aliorum obibat ordines
 265 virorum, hastaque, enseque, magnisque saxi, quamdiu ei sanguis adhuc calidus exiliebat e vulnere: at, postquam vulnus quidem siccatum est, cessavitque sanguis, acuti dolores subierunt robur Atrei filii. Vt vero cum parturientem tenet telum *doloris* acutum mulierem,
 270 acerbum, quod immittunt partuum praefides Jli-thyiae, Iunonis filiae, amarorum dolorum arbitrae: sic acuti dolores subierunt robur Atrei filii. In currum igitur insiliit, et aurigae praecepit naues ad cauas currum - agere; cruciatur
 275 enim corde. Clamavit autem intentissima - voce Danaïs vociferans:

„O amici, Argiuorum ductores, et principes, vos quidem nunc a nauibus arcete pontum - transeuntibus praelium graue; quoniam non me prouidus Iupiter permisit cum Troianis per - totam - diem pugnare.“

280 Sic dixit: Auriga autem flagellabat iubis - pulcros equos naues versus cauas; ii autem non inuiti volabant; spumabantque pectoribus; aspergebanturquè subtus puluere, laborantem regem a praelio seorsum ferentes. He-

ctor vero, vt vidit Agamemnonem abeuntem,
285 Troianosque et Lycios hortabatur, alte voci-
ferans:

„Troiani, et Lycii, et Dardani cominus -
pugnantes, viri estote, amici, et memantote
impetuosae fortitudinis, Abiit vir ille fortissi-
mus, mihique magnam gloriam dedit Iupiter
Saturnius: sed recta impellite solidos - vngulis
290 equos in fortes Danaos, vt ampliorem gloriam
referatis.“

Sic locutus, concitauit robur et animum cu-
iusque. Vt vero cum aliquis venator canes
candidis - dentibus instiget in syluestrem suam
aprum, vel leonem: sic in Achiuos instigabat
295 Troianos magnanimos Hector Priamides, homi-
num - perniciiei par Marti; ipse autem inter
primos, magnos animos habens, gradiebatur,
irruebatque in praelium, desuper - flanti similis
procellae, quae vtique desiliens ferrugineum
pontum concitat.

Tunc quem primum, quem vero vltimum in-
300 terfecit Hector Priamides, quando ei Iupiter
gloriam dedit? Assaeum quidem primum, et
Autonoum, et Opitem, et Dolopem Clyti fi-
lium, et Opheltium, et Agelaum, Aesymnum-
que, Orumque, et Hipponoum fortiter - prae-
lium - sustinentem: hos quidem ille principes
305 Danaorum interfecit; at deinde plebem: vel-
vti quum Zephyrus nubes agitet velocis Noti
ingenti vortice - imbrifero verberans; creber
autem tumidus fluctus voluitur, in altum vero
spuma spargitur venti multiusago statu: sic

vtique crebra capita ab Hectore necabantur ple-
 310 bis. Tum vero exitium fuisset, et ineluctabi-
 le - malum afferentia facinora edita fuissent, et
 sane ad naues pulsi essent fugientes Achiui, ni-
 si Tydei filium Diomedem hortatus fuisset
 Vlysses:

„Tydei fili, quid passi obliuiscimur impe-
 tuosae fortitudinis? Verum age, huc *adsis*,
 315 amice; prope me sta: certe enim probrum erit
 si naues ceperit pugnam - expedite - ciens Hector.“

Eum autem respondens allocutus est fortis
 Diomedes: Certe ego manebo et sustinebo;
 sed parum nostri erit vsus; quoniam nubes -
 cogens Iupiter Troianis vtique mauult dare
 victoriam, quam nobis.“

Dixit, et Thymbraeum quidem ab equis de-
 320 iecit in terram, hasta percussum mammam si-
 nistram; Vlysses vero deo - parem famulum
 Molionem regis. Atque hos quidem deinde
 missos - fecerunt, quando a pugna cessare - fece-
 rant; ipsi autem per turbam euntes turbabant,
 325 sicut quando apri duo in canes venaticos ma-
 gnanimi irruunt: sic hi perdebant Troianos
 cum - impetu conuersi a fuga; atque Achiui
 laete a fugiendo Hectorem nobilem respirabant.
 Tunc *iidem* ceperunt currumque et viros, plebis
 fortissimos, filios duos Meropis Percossi, qui
 330 supra omnes norat vaticinandi - artes, neque
 suos filios sinebat proficisci ad bellum viros
 perdens: illi vero ei neutiquam paruerunt:
 fata enim ducebant nigrae mortis. Hos qui-
 dem Tydei filius hasta - inclytus Diomedes,

anima et vita priuatos, inclytis armis spoliavit:
 335 Hippodamum vero Vlysses et Hyperochum interfecit. Tunc illis aequatam pugnam intendit Saturnius, ex Ida despiciens; hi vero sese invicem occidebant. Ac quidem Tydei filius

Agastrophum vulneravit hasta Paeonis filium

340 heroem, ad coxam; non enim ei equi prope erant ad effugiendum; deuius utique valde fuerat animi; hos enim famulus seorsum tenebat; ipse autem pedes ruebat per primos - pugnatōres, donec suam perdidit animam. Hector vero illico animaduertit per ordines, concitusque

ferebatur in ipsos cum clangore; simulque

345 Troianorum sequebantur phalanges. Illum autem conspiciatus cohorrui pugna strenuus Diomedes, statimque Vlyssē allocutus est prope stantem:

„In nos perniciēs voluitur, furibundus Hector: verum age quaeso stemus, et arceamus sustinentes.“

Dixit, et vibratam emisit praelongam hastam,
 350 et percussit; neque aberrauit colligans in caput summam iuxta galeam; excussum autem est ab aere aes, neque peruenit ad cutem pulcrā: prohibuit enim galea triplex oblonga, quam ei dedit Phoebus Apollo. Hector vero velociter procul recurrit, recepitque se in turbam;
 355 constititque in genua lapsus, et sustentauit se manu robusta in terra; oculos vero nigra nox cooperuit, dum vero Tydei filius ad petendam hastam ibat, quam emiserat, longe per primos - pugnatōres, ubi ei defixa fuerat in ter-

ram: interea Hector rediit ad se, et, rursus
 360 in currum infiliens, egit in turbam, et euitavit mortem nigram. Hasta autem irruens allocutus est fortis Diomedes:

„Vtique nunc effugisti mortem, canis; certe tibi prope venit malum; iam *autem* denuo te eripuit Phoebus Apollo, cui soles vota facere,
 365 cum profisceris in stridorem iaculorum; at tandem *sane* te conficiam, quum in posterum occurrero, si forte aliquis et mihi deorum adiutor est. Nunc interim alios perfequar, quemcunque deprehendere potuero.“ Dixit, et Paeonis filium hasta inclytum interfectum - spoliabat.

At Alexander, Helenae maritus comas - pul-
 370 cras, in Tydei filium arcus tendebat pastorem populorum, columnae acclinis, viri - defuncti ad sepulcrum, Ili Dardanidae, prisca senis honorati. Ille quidem thoracem Agastrophis fortis detrahebat a pectore ornatu multum - vario insignem, clypeumque ab humeris,
 375 et cassidem grauem: hic vero arcus cornu traxit, et percussit, (nec ei irritum telum effugit manu,) plantam dextri pedis; penitus vero sagitta in terram defixa est. Hic autem valde suauiter ridens, ex insidiis exiit, et glorians verbum dixit:

380 „Vulneratus es, nec irritum telum effugit; utinam tibi, imum in ile iaculatus, vitam eripuisssem! sic enim Troiani respirassent a *belli* calamitate, qui vtique te horrent, leonem velut balantes caprae.“

Hunc autem non expauefactus allocutus est
 385 fortis Diomedes: „Sagittarie, conuitiator, co-
 ma in *cincinnos flexa* conspicue, puellarum -
 speculator - callide: si quidem aperte contra
 cum armis congredieris: non utique tibi pro-
 futurus esset arcus et crebrae sagittae. Nunc
 vero, postquam me perstrinxisti plantam pedis,
 gloriaris inaniter. Pro nihilo habeo; perinde
 ac si me mulier percussisset, aut puer insipiens.
 390 Leue enim *est* telum viri imbellis, nullius pretii.
 Certe aliter a me, etiam si vel paululum attige-
 rit, acutum telum exit, et *virum exanimem*
 statim reddit; ac illius vxoris quidem ambae
 laceratae sunt genae, liberique orbi; ipse au-
 tem sanguine terram rubefaciens, putrescit;
 395 alites vero circum plures *sunt*, quam mulieres.“

Sic dixit: Hunc autem Vlysses hasta inclytus
 prope veniens stetit ante; is vero a tergo
 confidens, telum velox ex pede traxit; dolor
 autem per corpus venit grauis. In currum ita-
 400 que conscendit, et aurigae praecepit! naues
 versus cauas agere *currum*: dolebat enim corde.
 Solus autem relictus est Vlysses hasta - inclytus,
 neque quisquam apud ipsum Argiuorum ma-
 nebat, quoniam timor ceperat omnes. Inge-
 miscens itaque dixit ad suum magnum animum:

„Hei mihi! ego, quid mihi eueniet? ingens
 405 quidem malum, si fugero, multitudinem me-
 tuens; illud autem peius, si interceptus fuero
 solus: caeteros quippe Danaos in fugam vertit
 Saturnius. Sed cur mihi haec meus diserit
 animus? noui enim, quod ignoui quidem re-

cedunt a pugna; qui vero strenuus est in
 410 praelio, hunc omnino oportet stare constanter,
 siue feriat, siue feriat alium. “

Dum is haec versabat in mente et in animo,
 interim Troum ordines superuenerunt clypeatorum;
 concluseruntque in medio, intra se pestem collocantes. Vt vero cum in aprum vndi-
 415 que canes florentesque - aetate iuvenes incitate
 feruntur, ille vero prodit alto ex fruticeto, acuens
 album dentem in incuruis malis; vndique autem in eum
 impetum faciunt; stridorque dentium suboritur: ii
 autem sustinent protinus, horrendum licet existentem:
 sic sane tum vndique in Vlysem, Ioui carum, incitate
 420 te - ferebantur Troiani; ille vero primum
 quidem egregium Deiopitem vulneravit super
 humerum, insiliens acuta hasta; deinde vero
 Thoonem et Ennomum interfecit; Chersidamantemque
 deinceps, ab equis desipientem, hasta, ad umbilicum,
 sed clypeo umbone - munito,
 425 vulneravit; ille vero, in puluere delapsus,
 apprehendit terram palma. Atque hos quidem missos
 - fecit; Hippasi vero filium Charopem vulneravit
 hasta, germanum - fratrem generosi Soci. Huic autem
 auxiliaturus Socus venit, par - deo vir; stetitque,
 valde prope cum accessisset, et eum sermone allocutus est:

430 „O Vlyse clarissime, dolorum insatiabilis, atque
 laboris, hodie vel duobus gloriabere super Hippasi
 filiis, talibus viris interfectis, et armis spoliatis;
 vel tu mea hasta percussus animam perdes. “

Sic locutus, percussit in clypeo vndique ae-
 435 quali: per clypeum quidem penetrauit luci-
 dum rapida hasta, et per thoracem affabre -
 factum infixam est; omnemque a costis cutem
 abstulit; neque tamen fuit Pallas Minerua
 lubere viscera viri. Sensit autem Vlysses, quod
 440 sibi nequaquam telum lethale venerat; retro-
 que cedens Socum sermone allocutus est:

„Vah! miser, certe omnino iam te assequi-
 tur graue exitium, tu quidem me cessare feci-
 sti, ne cum Troianis *amplius* pugnem; tibi
 vero ego hic aio caedem et mortem nigram
 445 die hoc fore; meaque hasta domitum, gloriam
 mihi daturum, animam Plutoni equis - insigni.“

Dixit; et ille quidem in - fugam retro con-
 verso gradu abibat; ei autem conuerso, tergo
 hastam infixit humerorum in medio, perque
 pectora traiecit. Fragorem autem edidit ca-
 dens; insultauitque illi nobilis Vlysses:

450 „O Soce, Hippasi filii bellicosi equum - do-
 mitoris, occupauit te terminus mortis depre-
 hensum, nec effugisti. Vah! miser, non qui-
 dem tibi pater et veneranda mater oculos
 compriment mortuo videlicet, sed alites cru-
 da - vorantes te diripient, circum alis crebris
 455 verberatum: sed ubi ego mortuus fuero, ius-
 ta - facient mihi generosi Achiui.“

Sic fatus, Soci bellicosi validam hastam
 eque cute sua traxit, et clypeo umbone - muni-
 to; sanguis autem ei extracta hasta erumpe-
 bat, angebatque illi animum. Troiani vero
 magnanimi postquam viderant sanguinem Vlyssis,

460 cohortantes se per turbam in ipsum omnes iue-
runt. Verum is retrocedebat, - inclamabatque
socios. Ter quidem tum clamauit, quantum
caput capiebat viri; ter autem audiuit claman-
tem bellicosus Menelaus; confestimque Aia-
cem allocutus est prope stantem:

465 „Ajax nobilissime, Telamonie, princeps po-
pulorum, circa me Vlyssis magnanimi venit
clamor, ei similis, ac si eum violenter - vrge-
rent solum stantem Troiani interclusum in
acri pugna. Quare eamus per turbam; opitu-
470 lari enim melius. Timeo, ne quid patiatur
mali inter Troianos solus relictus, strenuus
cum sit, magnum autem desiderium Danaos
subeat.“

Sic fatus, ipse quidem praeibat, ille vero
vna sequebatur par - deo vir. Inuenerunt de-
inde Vlysses, Ioui carum; circa vero ipsum
Troiani simul ibant, sicut perquam - auidi - cae-
475 dis thoës in montibus circa ceruum cornutum
vulneratum, quem utique vulnerarit vir sagit-
ta a neruo *missa*; ac illum quidem euadit pedibus
fugiens, quamdiu sanguis tepidus, et genua mo-
ventur: sed postquam hunc domuerit velox
sagitta, cruda - vorantes eum thoës in mon-
480 tibus dilaniando - vorant, in nemore umbro-
so; leonem autem adducit fortuna exitialem:
tunc thoës quidem diffugiunt, atque ille eo ve-
scitur: sic tunc circa Vlysses bellicosum ver-
sutum Troiani confluxerunt multique et for-
tes: sed ille heros ruens sua hasta propulsabat

485 crudelem diem. Ajax vero prope accessit, fe-
 rens scutum, velut turrim; stetitque iuxta;
 Troiani autem perterrefacti diffugerunt alio alius.
 Atque hunc quidem Menelaus Mauortius eduxit
 e turba manu tenens, donec famulus prope
 egisset equos. Ajax autem Troianis insiliens
 490 interfecit Doryelum Priami filium, nothum;
 deinde vero Pandoeum vulneravit; vulneravit
 et Lylandrum, et Pyraeum, et Pylartem. Ut
 vero cum inundans flumen in campum decurrit
 torrens de montibus, virgente Iovis imbre,
 495 multasque quereus aridas, multasque larices se-
 cum - rapit, multumque limum in mare proicit:
 Et insequabatur turbans per campum tunc illu-
 stris Ajax, concidens equosque et viros. Nec-
 dum Hector audierat; quippe pugnae in lini-
 stra - parte praeliabatur totius, ripas iuxta flu-
 500 vii Scamandri; ubi maxime virorum cadebant
 capita, clamorque immensus exortus erat, Ne-
 fforemque circa magnum, et Mauortium Idome-
 neum. Hector utique inter hos versabatur, ar-
 dua patrans hasaque, curulique virtute; inue-
 numque vastabat phalanges. Necdum tamen
 505 cessissent de loco nobiles Achiui, nisi Alexan-
 der, Helenae maritus comas - pulchrae, cessa-
 re - fecisset a strenue pugnando Machaonem pa-
 storem populorum, sagitta tres - hamos - ha-
 bente percussum ad dextrum humerum. De
 hoc nempe pertimuerunt robur spirantes Achiui,
 ne forte eum, pugna inclinata, interficerent.
 510 Statim autem Idomeneus allocutus est Nestorem
 nobilem:

„O Nestor Nelei fili, magna gloria Achivorum,
 age, tuos currus conscende, iuxtaque
 Machaon ascendat, adque naues celerrime di-
 riges solidos - vngulis equos: medicus enim
 515 vir multis aequiparandus aliis, sagittisque ex-
 cidendis, mitibusque pharmacis inspergendis.“

Sic dixit; neque non - obsecutus est Geronius eques Nestor. Statim autem suos currus conscendit; iuxtaque Machaon ascendit, Aesculapii filius eximii medici. Scutica autem verberabat equos; hi vero non inuiti volant
 520 naues versus cauas; eo enim ire gratum erat animo.

Cabriones interea Troianos turbatos animadvertit, iuxta Hectorem in - curru - sedens, et ipsum verbis affatus est:

„Hector, nos quidem hic versamur inter Danaos, in extremitate pugnae horrifonae: at
 525 sane caeteri Troiani turbantur promiscue
 equique et ipsi. Ajax scilicet turbat eos Telamonius; bene utique ipsum noui; latum enim circa humeros gerit sentum. Sed et nos illuc equosque et currum dirigamus, vbi maxime equites peditesque, pernicioso certamine strenue
 530 conferto, mutuo - se occidunt; clamor autem immensus exortus est.“

Sic fatus; verberauit iubis - pulcros equos scutica arguta; illi autem verbera sentientes, velociter agebant celerem currum inter Troianos et Achivos, calcantes cadaueraque et scuta;
 535 sanguine autem axis subtus totus foedabatur, et ambitus qui erant circa sellam-currus, quos

vtique ab equinis vngulis guttae aspergebant,
 atque a canthis; ille autem cupiebat ingredi tur-
 bam virorum, perrumpereque, insiliens; tu-
 multumque immisit malum Danaïs, parumque
 540 cessabat ab hasta. Ac quidem aliorum obibat
 ordines virorum, hastaque, enseque, magnis-
 que faxis; Aiakis autem vitabat pugnam Tela-
 monii.

Iupiter vero pater Aiaki in - alto - sedens
 metum incussit. Stetit vero *Ai*ax attonitus,
 in - tergumque reiecit scutum septem - bubulis -
 545 pellibus - munitum; pauefactusque recedebat,
 circumspiciens in turba, ferae similis, subin-
 de - se conuertens, lente genua alternans. Vt
 vero ferus dum leonem boum a stabulo abigunt
 canesque et viri rustici, qui vtique ipsum non
 550 sinunt boum pinguedinem eripere, totam -
 noctem vigilantes; ille autem carniū cupidus
 recta - irruit; sed nihil proficit: frequentia enim
 iacula aduersa volant audacibus a manibus,
 incensaeque faeces, quas nempe horrens recedit,
 incitatus licet; mane autem seorsum discedit
 555 moesto animo: sic *Ai*ax tum a Troianis tristis
 corde abiit admodum inuitus; valde enim ti-
 mebat nauibus Achiuorum. Vt vero cum as-
 nus in aruum ingressus praecualet pueris tar-
 dus, in quo vtique multi baculi circum fracti
 sunt, tondetque ingressus altam segetem; pue-
 560 ri vero verberant baculis; at vis infirma est
 ipsorum; vixque expellunt, *nec nisi* postquam
 saturatus sit pabulo: sic tunc dein *Ai*acem
 magnam Telamonium filium Troiani magna-

nimi et e - longinquo - vocati locii, percu-
 tientes hastilibus medium scutum, continenter se-
 565 quebantur. Aiax vero, nunc quidem recorda-
 batur impetuosae fortitudinis, retro conuersus,
 et cohibebat phalanges Troianorum equum -
 domitorum; nunc vero vertebat - se ad fugam;
 omnibus autem se opposuit, ne celeres ad naues
 irent. Ipse vero Troianorum et Achiuorum
 570 furebat in medio stans; at iacula audacibus a
 manibus, alia quidem in scuto magno figeban-
 tur, impetu - acta aduersus, multa vero et in
 medio spatio, antequam corpus candidum attin-
 gerent, in terra stabant, cupientia corpore se
 saturare.

Hunc autem vt vidit Euaemonis praeclarus
 575 filius, Eurypylus, crebris oppressum iaculis:
 stetit iuxta eum profectus, et iaculatus est hasta
 splendida, et percussit Phausii filium Apisaon-
 nem, pastorem populorum, hepar subter prae-
 cordia; continuoque genua soluit. Eurypylus
 autem infiliit et auferebat arma ab humeris.
 580 Hunc autem vt animaduertit Alexander diuina -
 forma - praeditus arma auferentem Apisaonis,
 statim arcum adduxit in Eurypylum, et ei
 percussit femur sagitta dextrum; fracta est au-
 tem arundo, et graui - dolore - affecit femur;
 retroque sociorum ad agmen recedebat, mortem
 585 euitans, vociferatusque est alta - voce Da-
 naos inclamans:

„O amici, Argiuorum ductores, et princi-
 pes, consistite conuersi, et arcete saeuum diem
 ab Aiace, qui telis obruitur; nec ipsum opinor

eufurum ex pugna horrifona: fed omnino contra confiftite, circum Aiacem magnum Telamonium filium.“

Sic dixit Eurypylus vulneratus; illi autem iuxta ipfum propinqui conftiterunt, fcuta humeris inclinantes, hafas eleuantes. His autem obuius iit Ajax; ftetitque conuerfus, vt venit
595 ad agmen fociorum. Sic hi quidem pugnant, inftar ignis ardentis.

Neftozem vero e praelio ferebant Neleïae equae . fudantes; ducebantque Machaonem, paflorem populorum. Hunc autem profpiciens agnouit pedibus - celer nobilis Achilles: ftabat enim in extrema ingenti naui, intuens laborem grauem, fugamque lacrymofam: ftatim vero focium fuum Patroclum allocutus eft, clamans e naui. Ille autem ex tentorio vt - audiuit, prodiit par Marti; mali autem ei fuit principium. Hunc prior allocutus eft Menoetii fortis filius:

605 „Cur me vocas, Achille; quid autem tibi opus eft me? Hunc autem respondens allocutus eft pedibus velox Achilles:

„Nobilis Menoetii fidi, meo cariffime animo, nunc puto ad genua mea futuros Achivos fupplicantes; neceffitas enim vrget non
610 iam *amplius* tolerabilis. Sed i nunc, Patrocle, Ioui care, Neftozem interroga, quemnam hunc ducat vulneratum e praelio; certe quidem a tergo Machaoni omnia fimilis - videtur Afclepii filio, fed non afpexi vultum hominis:

equi enim me praeteriorunt, ulterius - properantes."

615 Sic dixit; Patroclus vero dilecto obsecutus est socio. Perrexit itaque currere, praeterque tentoria et naues Achiuorum.

Illi interea cum iam ad tentorium Nelei filii peruenissent, ipsi quidem descenderunt in terram alnam; equas autem Eurymedon famulus soluit senis e curru; ipsi vero se - reficiebant a calore sudorem exsiccando a tunicis, stantes ad ventum in littore maris; ac deinde in tentorium profecti, in sellis - recubitoriis sederunt. Iis autem parabat potionem - miscellaneam comas - pulcra Hecamede, quam abduxit a Tenedo senex, quando eam diripuit

625 Achilles, filiam Arfinoi magnanimi; quam ei Achiui electam - dederunt, quoniam consilio praestabat omnibus. Haec eis primum quidem apposuit mensam pulcram, pedes cyaneos - habentem, politam; ac super eam aeream lancem; et in ea cepam, potioni - aptum opsonium,

630 atque mel recens, iuxtaque farinae sacrae fructum; iuxta etiam poculum perpulcrum, quod domo attulerat senex, aureis clavis distinctum; ansae autem eius quatuor erant; binaeque columbae circum singulas aureae pascebantur; duoque infra fundi erant.

635 Alias quidem senex non sine labore submovisset a mensa, plenum existens: Nestor vero senex sine - labore tollebat. In hoc utique ipsis miscuit mulier, similis deabus, vino Pramnio, insuper autem caprinum rasis caseum radula ae-

640 rea, superque farinas albas insperfit, ac bibere iussit, postquam apparauerat potionem miscellaneam. Illi autem, postquam bibentes exemerant peraridam sitim, sermonibus delectabantur inter se colloquentes.

Patroclus vero foribus adstitit, par - deo vir: hunc autem conspiciens senex, a sede surrexit
645 splendida, introque duxit manu prebensum, et confidere iussit. Patroclus autem contra remuebat, dixitque sermonem:

„Non sedendi - tempus est, senex Iouis - alumne, neque enim mihi persuadebis. Verendus est, stomachosus est, qui me misit sciscitatum, quemnam hunc ducas vulneratum; quin
650 et ipse agnosco; video nempe Machaonem, pastorem populorum. Nunc igitur rem dicturus, nuncius redeo Achilli: bene vero tu nosti, senex Iouis - alumne, qualis ille difficilis vir; cito vel infontem culpauerit.“

Huic autem respondit deinde Gerenius aques
655 Nestor: Cur vero sic Achilles miseratur filios Achiuorum, qui iam telis vulnerati sunt? neque sane nouit luctus quantum excitatum sit per exercitum; fortissimi enim in nauibus iacent, eminus cominusque vulnerati. Percussus est quidem sagitta Tydei filius fortis Diomedes;
660 vulneratus est etiam Vlysses hasta - indytus, et Agamemnon; percussus item Eurypylus ad femur sagitta: hunc etiam alterum ego modo absum e praelio, sagitta a neruo percussum: at Achilles, strenuus cum sit, Danaorum nul-
665 lam curam gerit, neque miseretur. An expe-

ctat, donec iam naues veloces prope mare, Argiuis, *frustra* resistentibus, igne hostili comburantur, ipsique interficiamur alii super alios? non enim mea vis est, qualis antea fuit in agilibus membris. Vtinam sic pubescerem, roburque
670 mihi firmum esset, sicut quando inter Eleos et nos certamen ortum est, de boum - abactione, quando ego interfeci Itymoneum, fortem Hyperochi filium, (qui in Elide habitabat,) pignora abigens; ille vero vim - propulsans a suis bobus, percussus est inter primos mea a manu iaculo; conciditque copiaeque vndique - trepidae - aufugerunt agrestes. Praedam igitur ex campo coëgimus valde multam, quinquaginta boum armenta, totidem greges ouium, tot suum greges, tot greges magnos caprarum,
680 equasque flauas centum et quinquaginta, omnes feminas; multis etiam pulli suberant. Et haec quidem abegimus Pylum Neleum intra, nocturni in urbem; laetatus est autem animo Neleus, quod mihi contigerant multa iuueni ad bellum profecto. Praecones autem canore -
685 edixerunt, simul ac aurora apparuit, illos adesse, quibus debitum deberetur in Elide ampla. Congregati itaque Pyliorum principes viri dividebant; (multis enim Epei debitum debebant: quandoquidem nos, pauci *numero*, malis - fracti in Pylo eramus. Veniens enim afflixerat
690 vis Herculeas, superioribus annis; interfecti autem fuerant, quotquot optimi. Duodecim enim Nelei eximii filii eramus, quorum solus relictus sum; reliqui autem omnes perierunt.

Ob haec animo - elati Epei aere - loricati, nos
 695 insultantes, iniqua moliti erant.) Senex autem
 sibi armentumque boum et gregem magnum
 ouium exemit, electis trecentis, atque pasto-
 ribus, (nam et ipsi debitum magnum debeba-
 tur in Elide ampla, quatuor *scilicet* in cursu -
 victores equi cum ipsis curribus, qui ierant
 ad praemia *reportanda*; de tripode enim erant
 700 cursu - certaturi; eos autem illic rex virorum
 Augeas detinuit; aurigamque dimisit tristem,
 equorum *caussa*. *Ob* haec senex dicta iratus
 atque facta, exemit *sibi* admodum multa,) re-
 liqua autem populo dedit diuidenda, ne quis
 705 ab eo fraudatus abiret aequali *portione*. Nos
 quidem haec singula administrabamus, perque vr-
 bem faciebamus sacra diis. Illi vero tertio
 die omnes venerunt simul ipsique multi et so-
 lidi vngulis equi, cum vniuersis copiis; cum-
 que ipsis Moliones *duo* arma induerant, pue-
 ri adhuc existentes, nondum perquam periti im-
 710 petuosae - in - pugna fortitudinis. Est autem
 quaedam nomine Thryoessa vrbs, arduo loco si-
 ta, procul ad Alpheum, extrema Pyli arenosi:
 hanc oblidebant, euertere cupidi. Sed cum
 totum campum transissent, nobis utique Minerva
 nuncia venit currens ab Olympo, ut arma-
 715 remur, nocturna, nec inuitum per Pylum po-
 pulum congregauit, sed valde incitados - cu-
 piditate pugnandi; neque me Neleus sinebat
 armari; abscondit autem mihi equos; nondum
 enim omnino me existimabat peritum esse belli-
 carum rerum. Veruntamen et sic inter equi-

720 tes insignis eram nostros, pedes licet, quan-
 doquidem sic *me* duxit ad pugnam Minerua.
 Est autem quidam fluuius Minyeius in mare *se*
 proficiens, prope Arenam, vbi expectabamus
 auroram pulcram equites Pyliorum; affuebant-
 que *interea* agmina peditum. Inde cum vni-
 725 versis copiis et armis, thoracibus induti, me-
 ridiani peruenimus ad sacrum fluentum Alphei.
 Ibi Ioui cum fecissemus praepotenti sacra opima,
 taurumque Alpheo, taurum et Neptuno *sacri-*
ficissemus, ac Mineruae oculos - caesiae bo-
 vem indomitam: coenam deinde sumimus per
 730 exercitum turmatim, et dormiuimus in armis
 suis quisque circum fluenta fluuii. At magna-
 nimi Epei circumstabant iam, urbem vastare
 cupidi; sed ipsis ante apparuit magnum opus
 Martis. Quum enim sol lucidus eminuit supra
 735 terram, congressi sumus pugna, Iouique sup-
 plicantes et Mineruae. At, quando iam Py-
 liorum et Epeorum *commissum* erat certamen,
 primus ego occidi virum, abstulique solidos-vn-
 gulis equos, Mulium bellatorem; gener vero
 is erat Augeae, maximamque natu filiam ha-
 740 bebat flauam Agameden, quae tot pharmaca
 norat, quot alit lata terra. Hunc quidem ego
 accedentem percussi aerata hasta; proleptus-
 que est in puluere; ego vero in currum insiliens,
 steti inter primos - pugnatore. Sed magnanimi
 Epei territi - fugerunt alio alius, vt viderunt
 745 virum lapsum, ductorem equitum, qui fortis-
 simus erat in praeliando. At ego irrui, atrae
 procellae par; quinquagintaque cepi currus,

duoque in vnoquoque viri mordicus prehen-
 derunt solum, mea hasta domiti. Et sane
 Actoris filios Moliones iuvenes interfecissem,
 750 nisi ipsos pater late - dominans Neptunus ex
 pugna ereptos seruasset, tectos caligine multa.
 Tum Iupiter Pyliis magnam victoriam dedit.
 Tantisper enim insecuti sumus per stratum clypeis
 campum, interficientesque ipsos, armaque pul-
 755 cra colligentes, donec ad Buprasium tritici -
 ferax egimus equos, petramque Oleniam et
 Alefium, ubi Colone vocatur: vnde rursum
 auertit copias Minerua. Ibi virum interfectum
 extremum reliqui; atque Achiui retro a Bu-
 prasio Pylum - versus agebant veloces equos.
 760 Omnes autem gratias agebant, ex diis Ioui, Ne-
 storique ex hominibus. Talis fui, si quando
 eram, inter viros: sed Achilles solus virtute
 sua fruetur; certe ipsum credo multum post
 doliturum, ubi exercitus perierit. O amice,
 765 sane quidem tibi Menoetius sic praecepit die
 illo, quo te ex Phthia ad Agamemnonem misit:
 (nos autem intus stantes, ego et nobilis Vlysses,
 omnia sane in aedibus audiebamus, sicut prae-
 ciebat. Pelei scilicet venimus domos habitan-
 tibus commodas, copias cogentes per Achaei-
 770 dem seracem; ibique tum heroem Menoetium
 inuenimus intus, atque te, iuxta et Achillem;
 senex autem equum - agitator Peleus pinguia
 femora adolebat bouis, Ioui gaudenti - fulmine,
 aulae in septo, tenebatque aureum poculum,
 775 libans nigrum vinum super ardentia sacra. Vos
 quidem bouis apparabatis carnes, nos vero tum

stabamus in vestibulo; attonitus autem exiliit Achilles, introque duxit manu prehēnsos, atque confidere iussit, dapesque - hospitales abvnde apposuit, quas hospitibus fas est. Ac
 780 postquam saturati fuimus cibo et potu, ordiebar ego sermonem, hortans vos simul sequi; vos autem omnino volēbatis; hi vero ambo multa praeceperunt. Peleus quidem suo filio senex praecepit Achilli, semper fortissime se gerere, et virtute superiorem esse aliis: tibi vero itidem sic praecepit Menoetius, Actoris filius.)
 785 *Fili mi, genere quidem superior est Achilles, maior natu vero tu es; viribus autem ille multo praestantior: sed bene da prudens consilium, et admone, et ei praecipe; ille autem obsequetur in bonum sane.* Sic praecepit senex, tu vero obliuisceris. Verumtamen vel nunc
 790 haec dicas Achilli bēllicoso, si forte obsequetur. Quis vero scit, an ei, fauente deo, animum commoueas admonitum; bona vtique admonitio est amici. Si vero aliquod mentibus suis vaticinium euitat, et aliquod ei a Ioue dixit veneranda mater, *quo minus ipse eat*; saltem te mittat; simul autem caeterae copiae sequantur Myrmidonum: si forte quid luminis Danais fias: et tibi arma pulcra det ad praelium gerenda; si forte, te illum ob - similitudinem - credentes, abstineant pugna - Troiani, respirentque Ma-
 800 vortii filii Achiuorum *afflicti iam*: exigua sane respiratio in bello; *profuerit*: facile vero integri defessos viros praelio - *aggressi* repellatis ad urbem, a nauibus et tentoriis. “

Sic dixit; eique animum in pectoribus com-
mouit: perrexit itaque currere iuxta naues ad
805 Aeaci filium Achillem. Sed, cum iam e re-
gione nauium Vlyssis diuini peruenisset cur-
rens Patroclus, vbi eis forumque et ius - dicen-
di - locus erat; vbi etiam eis deorum consti-
tuta erant altaria; illic ei Eurypylus percul-
sus occurrit, generosus Euaemonis filius, fe-
810 more sagitta, claudicans e pugna, humidus-
que defluebat sudor ex humeris et capite:
eque vulnere graui sanguis niger scaturiebat:
mens tamen firma erat. Hunc autem intuitus,
miseratus est Menoetii fortis filius; et dolens,
verbis alatis *eum* allocutus est:

815 „Ah miseri, Danaorum ductores et princi-
pes, siccine eratis procul ab amicis et patria
terra satiaturi in Troia veloces canes alba
pinguedine! Sed age mihi hoc dic, Iouis -
alumne Eurypyle heros: Adhucne omnino sus-
820 tinebunt immanem Hectorem Achiui, an iam
conficientur ab ipso hasta domiti?“

Huic autem Eurypylus prudens respondit:
„Nullum - amplius, nobilissime Patrocle, praesi-
dium Achiuis erit; sed in naues nigras se re-
cipient. Illi enim iam omnes, quotquot ante
825 erant fortissimi, in nauibus iacent eminus co-
minusque vulnerati manibus Troianorum; ho-
rum vero robur augefcit perpetuo. At me
quidem tu serua, ducens ad nauem nigram; fe-
moreque exscinde sagittam; ab eoque sanguinem
nigrum ablue aqua tepida; et lenia medica-
830 menta insperge, salubria, quae te aiunt ab

Achille doctum esse, quem Chiron docuit, iussissimus Centaurorum. Medici enim, Podalirius et Machaon, hunc quidem in tentoriis puto vulnus habentem, indigentem et ipsum
835 eximii medici, iacere; alter autem in campo, Troianorum sustinet acrem Martem.“

Hunc autem vicissim allocutus est Menoetii fortis filius: „Quo *euadent* hae res? quid agemus Eurypyle heros? Vado, ut Achilli bellicoso nuncium referam, quem Nestor mandavit Gerenius, custos Achiuorum. Attamen ne
840 sic quidem te dimittam afflictum.“

Dixit, et in sinu susceptum ferebat pastorem populorum in tentorium, famulus autem ut vidit, substravit pelles bubulas; ibi illo porrecto, e femore excidit cultro acutum telum peramarum; ab ipso autem sanguinem atrum
845 abluit aqua tepida; et radicem immisit amaram, manibus contritam, dolores adimentem, quae ei cunctos sedauit dolores; vulnus quidem siccatum est, cessauitque sanguis.

I L I A D I S

LIBER XII.

Sic quidem in tentoriis *Patroclus* *Menoetii* fortis filius curabat *Eurypylum* vulneratum; verum pugnabant *Argiui* et *Troiani* cateruatim-misti, neque iam erat fossa amplius prohibitura Danaorum, et murus supra latus, quem fecerant ad defendendas naues; circum autem fossam duxerant; neque diis dederant inclytas hecatombas; vt sibi nauesque veloces et praedam multam intus continens teneretur; Diis contra inuitis structus erat immortalibus; quo circa etiam nequaquam longum tempus interger mansit. Quamdiu quidem *Hector* viuus erat, et irascebatur *Achilles*, et *Priami* regis non-euersa vrbs erat, tamdiu vtique et magnus murus *Achiuorum* integer fuit. At postquam *Troianorum* quidem mortui sunt, quotquot fortissimi, multique *Argiuorum*, partim quidem e viuis sublati sunt, partim autem superstites, et euersa est *Priami* vrbs decimo anno, *Argiuique* in nauibus dilectam in patriam redierunt; tum tandem inierunt - consilium *Nep-
tunus* et *Apollo* murum abolere, fluuiorum vi immissa, quotquot ab *Idaeis* montibus in mare profluunt, *Rhefusque*, *Heptaporusque*,

Carefusque, Rhodiusque, Granicusque, et Aesepus, diuinusque Scamander, et Simois, ubi multa scuta et galeae procubuerant in arenis, et semideorum genus virorum: horum omnium
 25 eodem ostia conuertit Phoebus Apollo, perque nouem dies in murum immisit eorum cursum; pluebat interim Iupiter continuo, ut citius mari - submersa moenia redderet; ipse autem Neptunus tenens manibus tridentem, praeibat; omniaque fundamenta vndis amouit stipitum et lapidum, quae iecerant laborantes
 30 Achiui; planaue fecit iuxta rapidum Hellespontum, rursusque littus magnum arenis cooperuit, muro abolito, fluuios autem vertit, ut redirent in suum *quisque* alueum, qua ante demittebant pulcre - fluentem aquam.

Sic sane erant in posterum Neptunus et
 35 Apollo facturi; tum vero circa pugna clamorque exarsit murum bene structum; sonitumque - reddebant compages turrium percussae. Argiui vero Iouis flagello domiti, naues ad cauas conclusi tenebantur, Hectorem timentes, violentum - artificem - fugandi *hostes*;
 40 quippe, sicut antea, pugnabat par turbini. Ut vero, quando interque canes et viros venatores, aper, siue leo versatur, prae robore truces - oculos - voluens; illi vero quadratis - agminibus quum se - ipsos instruxerunt, ad
 45 versi stant, et iaculantur crebra spicula de manibus; eius autem nunquam generosum cor pauet, neque fugam - capellit; fortitudo vero ipsum occidit; crebroque se conuertit, ordi-

nes virorum tentans; quaque fecerit impe-
 tum, ibi cedunt ordines virorum: sic Hector
 50 turbam obiens se motabat, socios fossam ad-
 hortans transcendere; neque *tamen* ei equi au-
 debant, pedibus - veloces; valde autem hinnie-
 bant in summo labio stantes: absterrebat enim
 fossa lata; neque transilire in promptu erat,
 neque transitu *erat* facilis: praecipitia enim
 55 declivia circum totam stabant vtrinque, de-
 super autem vallis acutis munita erat, quos
 defixerant filii Achiuorum densos et magnos,
adversus hostes munimentum. Illuc non sane
 facile equus volubilem currum trahens intras-
 set; pedites vero apimo - incitato - cupiebant,
 60 si perficere possent. Tum vero Polydamas au-
 daci Hectori dixit astans:

„Hectorque, et alii Troianorum duces, at-
 que sociorum, temere per fossam impellimus
 veloces equos: ea quippe admodum difficilis
 transitu; valli enim in illa acuti stant, et ad
 65 ipsos murus Achiuorum. Illuc nullo modo li-
 cet descendere, neque pugnare, equitibus; an-
 gustiae enim *sunt*, vbi eos sauciatum iri puto.
 Quod si iam omnino animo - inimico *Graecos*
 perdit Iupiter altitonans, Troianisque vult
 auxiliari: sane equidem vellem vel extemplo
 70 hoc effectum, inglorios perire procul - ab Ar-
 gis hic Achiuos. Sin vero conuersi fuerint, et
 repulerint *nos* a nauibus, et fossae impegeri-
 mus profundae: non deinceps puto ne nun-
 cium quidem reuersurum retro ad urbem, *ela-*
psum, iterum - ad - pugnam - conuersis ab

75 Achiuis. Verum agite, sicut ego dixero, obsequamur omnes: equos quidem famuli contineant prope fossam, ipsi vero, pedibus, armis induti, Hectorem omnes sequamur conferti; at Achiui non sustinebunt, liquidem ipsis exitii fines impendent."

80 Sic dixit Polydamas: placebatque Hectori consilium tutum. Statim itaque de curribus cum armis defiliit in terram; ac ne caeteri quidem Troiani in equis conuenerunt, sed defilierunt cum impetu, ut viderunt Hectorem nobilem. Aurigae quidem deinde suo praecepit

85 quisque, ut equos bene ex ordine coercerent illic ad fossam: ipsi vero in - ordines - digesti, se ipsos instruantes, in quinque - agmina distributi, simul duces sequebantur. Alii quidem cum Hectore iuerunt et eximio Polydamante, qui plurimi et fortissimi erant, cupiebantque maxime muro rupto cauas ad naues pugnare; et ipsos Cebriones tertius sequebatur; apud currus autem alium, Cebrione deteriore, reliquit Hector. Aliis vero Paris praefuit, et Alcathous, et Agenor. Tertiis autem Helenus et Deiphobus diuina - forma - prae-

95 ditus, filii duo Priami; tertiusque erat Asius heros, Asius Hyrtaci filius, quem ab - Arisba vexerant equi rutili, magni, fluuio a Selleente. At quartorum ductor erat strenuus filius Anchisae Aeneas; cumque eo duo Antenoris
100 filii, Archilochusque Acamasque, pugnae periti omnigenae. Sarpedon vero dux - erat inclytorum seciorum; assumpsitque Glaucum, et

Mauortium Asteropaeum: hi enim ei visi sunt
 eximie esse fortissimi caeterorum, post se ip-
 sum scilicet; ipse vero antecellebat etiam omnes.

105 Hi igitur, postquam se firme - aptassent affabre -
 factis boum - tergoribus, iuerunt recta in Da-
 naos animosi, neque amplius putabant susten-
 tueros, sed in nauibus nigris casuros.

Tum caeteri Troiani, et longe - vocati socil,
 110 consilio Polydamantis inculpati paruerunt. At
 non Hyrtaci filius voluit - Asius princeps virorum
 illic relinquere equos et aurigam famulum; sed
 vna - cum ipsis processit ad naues veloces, de-
 mens; neque enim erat, malo fato euitato,
 115 equis et curribus exultans a nauibus retro re-
 versurus ad Ilium ventosam: prius enim eum
 fatum infauitum oppressit, ex hasta Idomenei
 praeclari Deucalionis filii. Irruit enim nauium
 ad sinistram - partem, qua Achiui ex campo
 120 redibant cum equis et curribus; hac equos-
 que et currum egit, neque in portis inuenit
 occlusas ianuas, et longum vectem *oppeffulatum*;
 sed apertas tenebant viri, si quem sociorum e
 bello fugientem saluum reciperent ad naues;
 hac utique recta animo - elato equos dirigebat;
 125 et *sui* simul sequebantur acutum clamantes.
 Putabant enim non amplius Achiuos sustentu-
 ros esse, sed in naues nigras se recepturos.
 Dementes: in portis quippe duos viros inuene-
 runt fortissimos, filios animosos Lapitharum
 bellicosorum; alterum quidem, Pirithoi filium
 130 strenuum Polypoetem, alterum vero, Leon-
 teum, hominum - perniciem parem Marti. Hi

scilicet ante portas altas stabant, vt quando
 quercus in montibus procerae, quae quidem
 ventum sustinent et pluuiam dies omnes, ra-
 135 dicibus magnis late - porrectis haerentes: sic
 vtique hi manibus freti atque viribus, mane-
 bant aduenientem magnum Asium, neque fugie-
 bant. Illi vero recta ad murum bene - stru-
 ctum, tergora - bouum arida in altum eleuan-
 tes, ibant magno cum fremitu, Asium circa
 140 regem, et Iamenum, et Orestem, Asique fi-
 lium Acamantem, Thoonemque, Oenomaum-
 que. Atque hi (*Polypoetes et Leonteus*) ad-
 hue quidem bene - ocreatos Achiuos horta-
 bantur, intus stantes, pugnare pro nauibus;
 postquam vero in murum ruentes animaduerte-
 runt Troianos, Danaorumque ortus est cla-
 145 morque fugaque; Tum tandem hi duo erum-
 pentes, portas ante pugnabant, agrestibus apris
 similes, qui in montibus virorum atque ca-
 num excipiunt tumultum aduenientem, obli-
 quoque impetu - ruentes; circa se frangunt syl-
 vam, ad radices vsque exscindentes, subtus-
 150 que stridor dentium oritur, donec aliquis ia-
 culatus vitam eis eripuerit: sic horum resona-
 bat aes in pectoribus lucidum, hinc illinc per-
 cussorum; valde enim fortiter praeliabantur, co-
 piis superne freti, atque propriis viribus. Illi
 quippe faxis - missilibus, bene - aedificatis a tur-
 155 ribus iaculabantur, propugnando sibi que ipsis
 et tentoriis, nauibusque velocibus. Nives au-
 tem vt cadunt in terram, quas ventus vehe-
 - menter - flans, nubes opacas agitans, crebras

e - sublimi effundit in terram almam; sic horum e manibus tela fluebant, tam Achiuorum, 160 quam etiam ex Troianorum; galeae autem circum raucum sonabant percussae ingentibus - saxis et clypei umbronibus - muniti. Tum vero ingemuitque et sua percussit femora. Alius Hyrtaci filius, et indignatus dixit:

„Iupiter pater, igitur iam et tu fallax factus 165 es omnino. Non enim ego putabam heroes Achiuos sustenturos nostrum robur et manus inuictas: at illi, ut vespae in medio maculae, aut apes, nidos faciunt viam ad asperam, neque relinquunt concauam domum, sed manentes 170 viros venatores, pugnant pro natis: sic illi nolunt a portis, *tantum* duo licet sint, recedere, antequam vel interficiantur, vel capiantur.“

Sic dixit, neque Iouis flexit mentem haec dicens. Hectori enim eius animus volebat 175 *huius diei* gloriam praebere. Alii interim circa alias pugnam pugnant portas. Difficile vero me haec, deum tanquam, omnia proloqui; undique enim circa murum excitatus est immane - ardens ignis lapideum; Argiui autem, moesti licet, necessitate pro nauibus pugnant; 180 dii vero tristes - erant animo omnes, quotquot Danais in praelio sauebant.

Commiserunt autem Lapithae pugnam et praelium. Tum utique Pirithoi filius, fortis Polypoetes, hasta percussit Damafum per galeam aereis - munitam - malis; neque aerea 185 galea prohibuit; sed penitus cuspis aerea per-

rupit os; cerebrumque intus totum foedatum
 est; domuitque ipsum ruentem. Deinde vero
 Pylonem et Ormenum interfecit. Filium item
 Antimachi Leonteus, ramus Martis, Hippoma-
 190 chum percussit hasta, ad balteum feriens, de-
 inde autem, ex vagina extracto ense acuto, An-
 tiphatem quidem primum, impetu facto per tur-
 bam, percussit cominus; atque is supinus solo
 allisus est; tum dein Menonem, et Iamenum,
 et Orestem, omnes alium - super - alium ad-
 mouit terrae almae.

195 Dum ii hos interfectos - spoliabant armis co-
 ruscis: interea Polydamantem et Hectorem
 iuuenes sequebantur, qui plurimi et fortissimi
 erant, ardebantque maxime murumque per-
 rumpere, et incendere igne naues. Hi tamen
 adhuc anxie - deliberabant, stantes ad fossam:
 200 augurium enim ipsis superuenit transire cupienti-
 bus, aquila altiuolans, ad sinistram copias di-
 videns, cruentatum serpentem gestans vngu-
 bus immanem, viuum, adhuc palpitantem;
 necdum is oblitus erat pugnae; percussit enim
 rostro ipsam, tenentem se, ad pectus, prope col-
 205 lum, contortus retro; illa autem a se demisit
 in terram, affectus dolore, mediumque deie-
 cit in agmen; ipsaque clangens auolauit flati-
 bus venti. Troiani vero cohorrerunt, vt vi-
 derunt maculosum serpentem iacentem in me-
 210 diis, lous portentum Aegiochi. Ac tum qui-
 dem Polydamas audacem Hectorem allocutus est
 adstans:

„Hector, semper quidem fere me increpas in
 concionibus, *quanquam* recte monentem; yti
 quidem nequaquam par est, ciuis qui sit, prae-
 ter *rectum* dicere, neque in concilio, neque
 vnquam in bello, sed tuam potentiam semper
 215 augere. Nunc autem rursus proloquar, vt mi-
 hi videntur esse optima. Ne eamus cum Da-
 nais pugnaturi de nauibus; sic enim euentu-
 rum puto, si quidem vere Troianis hoc au-
 gurium aduenit transire cupientibus, aquila
 220 altiuolans, ad sinistram copias diuidens, cru-
 entatum serpentem portans vnguibus immanem,
 viuum; citoque dimisit, antequam ad caros nidos
 peruenisset, neque effecit portans vt daret pul-
 lis suis: sic nos, etiam si portas et murum
 Achiuorum perruperimus robore magno, ces-
 225 serintque Achiui, non fauste a nauibus reuer-
 temur per easdem vias; multos enim Troia-
 norum relinquemus, quos quidem Achiui ae-
 re interfecerint pugnantes pro nauibus. Ita
 certe interpretabitur augur, qui vere animo
 peritus sit prodigiorum, et ei paruerint populi.“
 230 Hunc autem torue intuitus allocutus est pu-
 gnam - expedite - ciens Hector: „Polydama,
 tu quidem non iam mihi grata haec dicis; no-
 sti et aliam sententiam meliorem hac excogitare.
 Sin autem reuera iam hanc serio dicis: vtique
 235 tibi iam dii mentem ademerunt ipsi, qui iu-
 bes Iouis quidem altitonantis obliuisci consi-
 liorum, quae mihi ipse promisit et annuit. Tu
 vero *me* alitibus alas - expandentibus iubes pa-
 rere; quos minime moror, neque curo, siue

ad dextram vadant, ad auroramque solemque,
 240 siue ad sinistram isti, ad occasum obscurum.
 Nos vero magni Iouis pareamus consilio, qui
 omnibus mortalibus et immortalibus imperat.
 Vnum augurium est optimum, pugnare pro pa-
 245 tria. Cur tu times pugnam et praelium? Et-
 si enim alii circum - occidamur omnes. naues
 ad Argiuorum: tibi tamen non timor est pereun-
 di; non enim tibi est cor impetus - hostium -
 manens, neque pugnax. Si vero tu a pugna
 abstinebis, vel aliquem alium dehortatione -
 250 deceptum verbis auertes a praelio: statim mea
 hasta percussus animam amittes."

Ita fatus praecessit; hi autem vna sequeban-
 tur, clamore immenso; insuperque Iupiter
 gaudens - fulmine excitauit ab Idaeis monti-
 bus venti procellam, quae recta naues - ver-
 255 sus puluerem ferēbat, atque Achiuorum mol-
 liebat animum, Troianis vero et Hectori gloriam
 dabat: huius utique prodigiis confisi atque ro-
 bore suo, perfringere magnum murum Achi-
 vorum tentabant. Pinnas quidem turrium con-
 uellebant, et demoliebantur propugnacula, cre-
 pidinesque prominentes vectibus - labefactabant,
 260 quas Achiui primas in terra posuerant, ut
 essent stabilimina turrium. Has illi conuelle-
 bant, sperabantque murum Achiuorum se per-
 rupturos. Nondum tamen Danai cedebant de
 loco; sed illi scutis bubulis praemunientes
 propugnacula, feriebant ex ipsis hostes murum
 subeuntes.

265 Ambo interea Aiaces hortantes in turribus
 quaquauerfum itabant, robur excitantes Achiuo-
 rum: alium *scilicet* blandis, alium duris verbis
 increpabant, quemcumque omnino pugnam -re-
 mittentem vidissent:

„O amici, Arginorum quique eximius, qui-
 270 que mediocris, quique deterior; quandoqui-
 dem non omnes similes viri in bello; nunc
 est res agenda omnibus. Et verò ipsi hoc ni-
 mirum cognoscitis. Ne quis retro vertatur ad
 naues, *Hectori* minitanti auscultans: sed vlti-
 275 rius procedite, et invicem hortamini; si forte
 Iupiter det Olympius fulgurator, pugnam cum
 repulerimus, hostes ad urbem persequi.“

Sic illi ante alios clamantes, pugnam excita-
 bant Achiuorum. Horum autem, sicut floccu-
 li nivis cadunt crebri die hiberno, quando
 280 orsus est prouidus Iupiter ningere hominibus,
 ostentans sua tela; Iopitis vero ventis fundit
 constanter, donec operuerit celsorum mon-
 tium vertex et cacumina summa, et campos
 florentes, et hominum pingua culta; et super
 maris cani funduntur portubusque et littoribus,
 285 fluctus autem eos aduentans prohibet; alia vero
 omnia operiuntur desuper, quum ingruat Io-
 vis imber: sic horum vtrinque lapides volita-
 bant crebri, hi quidem in Troianos, illi au-
 tem a Troianis in Achiuos iaculantibus: mu-
 rum autem supra totum strepitus ortus est.
 290 Haudquaquam tamen tunc Troiani et illustris
 Hector muri perrupissent portas et longum
 vectem, nisi filium suum Sarpedonem proui-

- dus Iupiter excitasset in Argiuos, leonem vel-
 vti in boues cornibus - camuros. Statim vero
 clypeum quidem ante *se* ferebat vndique aequa-
 295 le, pulcrum, aeneum, lamina - ductili - te-
 ctum: quam faber ductili - artificio - fecerat,
 intus vero pelles - bubulas consuerat spissas,
 aureis virgis perpetuis circa orbem: hoc vti-
 que ille ante - *se* obiecto, duas hastas vibrans
 perrexit ire, sicut leo in - montibus - nutritus,
 300 qui indigus diu fuerit carniū, iubet autem
 ipsum animus magnus, oves tentaturum, et-
 iam ad bene - munitam caulam ire; etsi enim
 inuenerit illic pastores viros cum canibus et
 hastis custodiam - agentes circa oves, haud
 tamen re - non - tentata sustinet a stabulo pelli;
 305 sed is aut rapuit insiliens, aut et ipse vulne-
 ratus est inter primos veloci ex manu iaculo:
 sic tunc diuinum Sarpedonem animus impulit
 murum inuadere, perque rumpere propugnacula.
 Statim autem Glaucum allocutus est, filium Hip-
 polochi:
 310 „Glauce, curiam nos honoribus affecti su-
 mus - maxime, sedeque, carnibusque, et ple-
 nis poculis, in Lycia, omnes autem, deos tan-
 quam, *nos* aspiciunt, et agri - portionem pos-
 sidemus magnam Xanthi ad ripas, amoenam,
 315 vitifero solo et frugifero? Quamobrem nunc
 oportet, Lycios inter primos, stare, et pugnae
 ardenti interesse; vt aliquis sic dicat Lycio-
 rum bene - armatorum: Nequaquam inglorii
 inter Lycios summum locum tenent nostri
 320 reges, eduntque pingues oves, vinumque ex-

imium, dulce: verum utique et robur *is* est
 praestans, quandoquidem Lycios inter primos
 pugnant. O amice, si quidem enim, bello
 hoc evitato, perpetuo porro essemus exper-
 tesque senii immortalesque futuri: nec ipse
 325 quidem inter primos pugnarem, neque te
 mitterem pugnam in gloriosam. Nunc vero,
 (nihilominus quippe fata instant mortis pluri-
 ma, quae non licet effugere hominem, neque
 euitare,) eamus; vel alicui victoriam dabi-
 mus, vel aliquis nobis."

Sic dixit; neque Glaucus auersus est, ne-
 330 que non - obsecutus est. Hi itaque recta
 ibant Lyciorum magnam gentem ducentes.
 Hos autem conspiciens cohorrui filius Petei
 Menestheus; huius enim iam ad turrim ibant,
 malum ferentes. Circumspexit autem per
 agmen Achiuorum, si quem videre - posset
 ductorum, qui sibi malum a sociis arceret;
 335 animaduertit autem Aiaces duos praelii infatig-
 abiles stantes, Teucrumque modo tentorio
 profectum prope; sed nullo - modo ei lice-
 bat, si clamaret, exaudiri: tantus enim stre-
 pitus erat, sonitusque ad caelum perueniebat,
 percussorum scutorumque et fetis - equinis - co-
 340 mantium galearum, et portarum; omnes
 enim erant occlusae; *hostes*que ad ipsas stan-
 tes nitebantur vi perrumpendo ingredi. Sta-
 tim itaque ad Aiacem misit praeconem Thooten:

„I, nobilis Thoote, currens Aiaces voca,
 ambos quidem potius: hoc enim longe optimum

Hom. Il. Vol. III.

T

345 omnium esset; nam mox hic fiet grauis cae-
des; huc enim magna - mole - feruntur Ly-
ciorum ductores, qui et antea magno impe-
tu irruere - solent in acribus pugnis; si vero
ipsis etiam illic labor et certamen ortum est, at
350 saltem solus veniat Telamonius fortis Ajax, et
eum Teucer simul sequatur, arcuum peritus.“

Sic dixit; neque ei praeco non - obsecutus
est, ut audiuit; perrexit autem currere prae-
ter murum Achiuorum aere - loricatorum, ste-
titque iuxta Aiaces profectus, statimque allocu-
tus - est.

„Aiaces, Argiuorum ductores aere - loricato-
355 rum, efflagitat vos Pêtei, Iouis - alumni, cha-
rus filius illuc ire, ut laboris vel paululum
participes sitis: ambo quidem potius: hoc enim
longe optimum omnium esset, nam mox ibi
fiet grauis caedes; illuc enim magna - mole-
feruntur Lyciorum ductores, qui et antea
360 magno impetu irruere - solent in acribus pu-
gnis; si vero et hic etiam bellum et certamen
ortum est, at saltem solus veniat Telamonius
fortis Ajax, et eum Teucer simul sequatur,
arcuum peritus.“

Sic dixit; neque non - obsecutus est magnus
365 Telamonius Ajax. Statim Oilei filium verbis
alatis allocutus est:

„Ajax, vos quidem hic, tu et fortis Lyco-
medes, stantes, Danaos excitate ad fortiter
pugnandum; ego vero illuc ibo, et interere
pugnae; protinus autem reuertar, postquam
bene ipsis auxiliatus fuero.“

- 370 Sic utique fatus abiit Telamonius Ajax; et
cum eo Teucer ibat frater et eodem - patre -
natus; vna cum istis vero Pandion Teucris fe-
rebat curuos arcus. Quando Menesthei magna-
nimi ad turrim venerunt, murum intra eun-
375 tes, laborantibus utique superuenerunt; quip-
pe ad pinnas ascendebant, obscuro turbini simi-
les, fortes Lyciorum ductores atque principes.
Congressi sunt autem ad pugnandam ex-
adverso, ortusque est clamor. Ajax vero pri-
mus Telamonius vitum interfecit Sarpedonis
380 socium, Epiclem magnanimum, saxo aspero
percutsum, quod murum intra iacebat ma-
gnum ad pinnam summum; neque id facile
manibus ambabus fustulisset vir, ne aetate qui-
dem maxime florens, quales nunc homines sunt:
ille vero ex alto innisit sublatum; perrupit-
que quatuor - conos - habentem galeam, ossa-
385 que confregit omnia simul capitis; is autem
vrinatori similis, decidit ab excelsa turri,
liquitque ossa anima. Teucer vero Glaucum,
fortem filium Hippolochi, sagitta, irruentem
percutsit ex muro alto, qua vidit nudatum
390 brachium, cessareque fecit a pugna. Retro
itaque a muro defiliit latens, ut ne quis Achi-
vorum vulneratum videret, et insultaret ver-
bis. Sarpedoni autem dolor fuit, propter
Glaucum abeuntem, protinus ut animaduer-
tit, attamen non oblitus est pugnae; sed is
Thestoris filium Alcmaonem hasta assequutus
395 vulneravit, extraxitque hastam; ille autem se-
cutus hastam, cecidit pronus, circaque ipsum

sonitum - dedere arma varia aere. Sarpedon
 vero pinnam prehensam manibus robustis tra-
 hebat; illa autem secuta est tota prorsus; et
 desuper murus nudatus est, multisque fecit
 400 viam. Illum vero Ajax et Tencer simul - asse-
 cuti, hic quidem sagitta feruit lorum circa
 pectora splendidum clypei ingentis; Iupiter
 tamen fata arcuit a filio suo, ne navium ad
 puppes interficeretur. Ajax autem clypeum
 405 percussit infiliens; atque penitus transiit ha-
 sta, aspereque - repulit ipsum ardentem. Cef-
 sit itaque paululum a propugnaculo, neque is
 tamen in - totum recessit, quoniam ei ani-
 mus sperabat gloriam reportare. Adhortatus
 est autem diuinos conuersus Lycios:

„O Lycii, quid ita remittitis impetuofam
 410 fortitudinem? Difficile autem mihi est, etiamsi
 fortissimus sim, soli, cum *murum* perrupe-
 rim, facere ad naues aditum: sed vna - se-
 quimini; multorum vtique opus melius.“

Sic dixit; illi autem regis reueriti adhorta-
 tionem, validius incubuerunt consilia - feren-
 415 tem circa regem. Argiui autem ex - altera -
 parte corroborabant phalanges murum intra,
 magna quippe ipsis obtulit se res agenda.
 Neque enim fortissimi Lycii Danaorum poterant
 muro rupto facere ad naues viam; neque
 420 vnquam bellatores Danai Lycios poterant a
 muro retro repellere, postquam primum acces-
 serant; sed sicut de finibus duo viri conten-
 dunt, mensuras in manibus tenentes, com-
 muni in afuo, qui vtique exiguo in loco li-

tigant de suo iure: sic quidem hos distine-
 425 bant pinnae; iique super ipsis *obtinendis* cae-
 debant alii - aliorum circa pectora bubula - pel-
 le - factos clypeos rotundos, parmasque le-
 ves. Multi autem vulnerabantur corpus fae-
 vo aere, partim, cui verso terga nudarentur
 pugnantium, multi partim pemitus per clypeum
 430 ipsum. Vbique vero turres et pinnae san-
 guine virorum perfusae erant vtrunque a Tro-
 ianis et Achiuis. Sed ne sic quidem pote-
 rant in fugam vertere Achiuos; Ied se ita
 habebant, vt lances mulier lanificio - victum -
 quaeritans proba, quae stateram tenens et
 435 lanam, vtrunque appendit exaequans, vt
 liberis tenuem mercedem ferat: sic quidem
 horum aequaliter pugna intendebatur bellumque;
 vsque dum tandem Iupiter gloriam superiorem
 Hectori dedit Priamidae, qui primus irrupit
 murum Achiuorum, clamauitque intentissima-
 voce Troianis vociferans:

440 „Ingruite, equum domitores Tröes, per-
 rumpiteque murum Argiuorum, et nauibus
 immittite immane - ardentem ignem.“

Sic dixit incitans; illi autem auribus omnes au-
 diuerunt, rectaque irruerunt in murum fre-
 quentes; iique deinde pinnas ascendebant,
 445 acutas hastas tenentes. Hector vero correptum
 lapidem ferebat, qui portas stabat ante extre-
 mus; crassus, et desuper acutus erat; quem ne
 duo quidem viri ex populo fortissimi facile
 in plaustrum a solo mouere possent, quales
 nunc homines sunt; ille vero ipsum facile vi-

450 brabat etiam solus; hunc *scilicet* ei leuem
 reddiderat Saturni filius versuti. Sicut autem
 quando opilio facile portat vellas arietis, ma-
 nu prehensum altera, exiguumque ipsum pon-
 dus urget: sic Hector recta in fores ferebat
 lapidem sublatum, quae portam muniebant
 455 valde spissae coagmentatas, biforem, altam:
 duo autem intus vectes firmabant inuicem -
 transuersi, vna vero clavis accommodata - erat.
 Stetit vero valde prope accedens et adnexus per-
 cussit mediam, firmiter diuarcatis - cruribus -
 stans, ne ei imbellis telum esset, rupitque
 ambos cardines; cecidit autem lapis intro
 460 magno pondere, immane vero circa portae cre-
 puerunt, neque vectes sustinuerunt, fores
 vero disruptae sunt alio alia lapidis ex impe-
 tu. Insiliit autem illustris Hector, nocti ve-
 loci similis aspectu; fulgebatque aere terri-
 bili, quo indutus erat circa corpus; duas au-
 465 tem manibus hastas tenebat; haud quis illum
 inhibere - potuisset occurrens, praeter deos,
 quando insiliit in portas; igne vero oculi arde-
 bant. Hortabatur autem Troianos conuersus
 ad agmen, murum transcendere; illi autem
 hortanti paruerunt, protinusque alii quidem
 470 murum transcenderunt, alii vero per ipsas af-
 fabre - factas infundebantur portas, Danaï au-
 tem diffugerunt naues ad cauas; tumultusque
 vehemens consecutus est.

I L I A D I S

LIBER XIII.

Jupiter vero postquam Troasque et Hectorem
nauib; admouerat, eos quidem reliquit ad
illas, laboremque ut ferrent et aerumnas. in-
definenter; ipse autem retro vertit oculos ful-
gidos seorsum, equestrium Thracum intuens
5 terram, Myforumque cominus - pugnantium,
et illustrium Hippomolgorum, lacte - victi-
tantium longaeuorumque, iustissimorum homi-
num; ad Troiam autem non omnino amplius
vertebat oculos fulgidos: non enim ille im-
mortalium quemquam existimabat suo in animo
venire, et vel Troianis auxiliari, vel, Danaïs.

10 Neque vero caecam - speculationem agebat
rex Neptunus; etenim hic spectans sedebat
bellumque pugnamque alte super summum
verticem Sami syluosae Threïciae: inde enim
conspiciebatur tota quidem Ida, conspicieba-
15 tur et Priami urbs, et naues Achiuorum. Il-
lic *utique* is e mari sedebat egressus, miseraba-
tur autem Achiuos a Troianis domitos, Ioui-
que grauiter succensebat. Protinus itaque de
monte descendit praerupto, rapide pedibus
progressus: tremebant autem montes alti et syl-

va, pedibus sub immortalibus Neptuni inceden-
 20 tis. Ter quidem protendit gressum, quarto au-
 tem *passu* peruenit ad locum destinatum, Ae-
 gas: illic scilicet ei inclytae aedes in imo mari,
 aureae, coruscantes, aedificatae sunt, incorrup-
 tae semper. Illuc cum venisset, sub curru
 iunxit aripedes equos, celeriter - volantes,
 25 aureis iubis comantes, aurum autem ipse
 induit circum corpus; accepitque scuticam au-
 ream, scite - factam, suumque conscendit cur-
 rum; coepitque invehī super vndas; exulta-
 bant autem cete sub ipso vndique e latebris,
 neque non - agnouerunt regem; cum laetitia
 etiam mare huc - illuc - diductum - cedebat.
 30 Hi itaque volabant celeriter admodum, neque
 subtus madefcebat aereus axis. Hunc autem
 ad Achiuorum naues agiles ferebant equi.

Est autem quaedam specus ampla alti in pro-
 fundo maris, inter Tenedum et Imbrum aspe-
 ram: illic equos stabulare - fecit Neptunus
 35 terrae quassator, solutos curribus, iuxtaque
 diuinum posuit pabulum vt ederent; circa-
 que pedes pedicas iecit aureas, infrangibiles,
 insolubiles, vt firmiter illic manerent redi-
 turum regem; is autem ad exercitum abiit Achi-
 vorum.

Troiani vero flammae pares conferti, siue
 40 procellae, Hectorem Priamiden inexplēto ar-
 dore sequebantur, magnum - frementes, cla-
 mantesque; sperabant autem naues Achiuorum
 capturos se, occisurosque ad ipsas omnes Achi-
 vos. Sed Neptunus terram - cingens, terrae -

quassator, Argivos excitabat, profundo e ma-
 45 ri egressus, cum se - assimilasset Calchanti
 corpore et indefessa voca. Aiaces primos al-

locutus est, promptos - animis etiam per se:
 „Aiaces, vos quidem seruabitis populum
 Achiuorum, fortitudinis memores, nequa-
 quam autem dirae fugae. Alibi enim equi-
 50 dem non timeo manus audaces Troianorum,
 qui magnam murum transcenderunt turba; sus-
 tinebunt enim omnes, bene - ocreati Achini;
 hac vero *parte* sane grauissime timeo, nequid
 incommodi accipiamus, qua hic rabiosus,
 flammae par, ducit - copias Hector, qui
 55 Iouis iactat praepotentis filium *se* esse. At
 vobis sic deorum aliquis in mentibus ponat, vt
 et ipsi stetis fortiter, et hortemini alios: ita
 enim, ardentem licet, repuleritis a nauibz
 velocibus, etiam si eum Iupiter ipse excitet.“

Dixit; et scepro, terram - cingens Neptu-
 60 nus, ambos feriens, impleuit robore forti,
 membraque fecit leuia, pedes et manus superne.
 Ipse autem, vt accipiter alis - pernix se sustu-
 lit, ad volandum, qui e praerupta petra
 excelsa leuatus properauerit per planitiem in-
 65 sequi auem alius - generis: sic ab his facto-
 impetu - abiit Neptunus terrae - quassator. Ex-
 iplis duobus autem sensit prius Oilei *filius* ve-
 lox Ajax, statimque Aiacem allocutus est Te-
 lamonium filium:

„Ajax, quoniam aliquis nobis deorum, qui
 Olympum habitant. vati assimilatus iubet ad
 70 naues pugnare; (neque enim hic Calchas est,

vates augur; . . . vestigia quippe retro pedum et
 tibiarum . . . facile cognoui abeuntis: facile uti-
 que dignoscuntur (dii): . . . continuo etiam mihi
 ipsi animus in pectore meo . . . magis excitatus
 75 est ad pugnandum atque praeliandum; pu-
 gnamque appetunt - gessientes subitus pedes, et
 manus superne."

Hunc autem respondens, allocutus est Te-
 lamonius Ajax: . . . „Sic nunc et mihi circa ha-
 stam manus audaces . . . gessiant, et mihi ani-
 mus erectus est; . . . subitusque pedibus . . . sentio
 me . . . impulsus ambobus; . . . animo vero incitato
 80 cupio vel solus . . . cum Hectore Priamide in-
 expletum ardenti pugnare."

Sic hi quidem talia inter se dicebant,
 pugnae studio laeti, quod ipsis deus immise-
 rat animo. . . . Interim autem postremos Neptu-
 nus excitabat Achiuos, . . . qui ad naues velo-
 85 ces reficiebant suam animam: . . . quorum uti-
 que simul grauique labore, *defessa*, membra so-
 luta erant, . . . simulque ipsis dolor in animo
 oriebatur, aspicientibus . . . Troianos, qui ma-
 gnū murum transcenderant cum tumultu.
 Hos illi scilicet insipientes, sub superciliis la-
 crymas fundebant; . . . non enim putabant se
 90 effugituros perniciem. Sed Neptunus facile
 interuentu - suo fortes conceitauit phalangas.
Atque ad Teucrum *quidem* primum et Leitum
 venit hortans, . . . Peneleumque heroem, Tho-
 antemque, Deïpyrumque, . . . Merionemque, et
 Antilochum, . . . peritos pugnae; . . . hos ille inci-
 tans, . . . verbis alatis allocutus est:

95 „*Proh*, pudor, Argini, iuvenes adolescentes!
 Vobis ego pugnantibus confido salvas fore
 naues nostras; si vero vos pugnam detrec-
 tabitis grauem, iam nunc certe illuxit dies,
 quo Troianis succumbemus. O dii, profec-
 100 to ingens portentum hoc oculis video, in-
 dignum, quod nunquam ego euenturum puta-
 bam, Troianos ad nostras accedere naues;
 qui prius fugacibus cervis similes erant,
 quae per syluam, thorum, pardaliumque, lu-
 porumque escae sunt, temere errantes, im-
 105 helles, neque natae ad pugnam: sic Tro-
 iani antehac robur et manus Achiuorum ma-
 nere molebant ex aduerso ne paululum qui-
 dem: nunc vero procul ab urbe cauas ad
 naues pugnant, imperatoris ignauia, iner-
 tiaque militum, qui cum illo confendentes,
 110 propugnare nolunt naues veloces, sed cae-
 duntur ad ipsas. Veruntamen etiam si omni-
 no reuera in culpa est heros Atrides, la-
 te - dominans Agamemnon, eo quod con-
 tumelia - affecerit pedibus - celerem Pelei filium;
 nobis tamen nullo - modo licet intermittere
 115 pugnam; sed placemus ocyus; faciles utique
 ad placandum mentes honorum; vos autem
 nequaquam honeste remittitis strenuam forti-
 tudinem, omnes fortissimi cum sitis in
 exercitu; neque vero ego virum obiurga-
 verim, qui pugnam detrectet, quum im-
 120 bellis sit; at vobis succenseo ex animo. O
 molles, mox sane aliquod malum admittetis gra-
 vius hac ignauia! Sed in mentibus reponi-

te singuli pudorem, *hominumque* reprehensionem; certe enim ingens certamen ortum est. Hector nempe ad naues praelio - strenuus pugnat, fortis; perfregitque portas, et longum vectem.

- 125 Sic sane adhortans Neptunus concitavit Achinos. Circum autem Aiaces duos stabant phalanges firmæ, quas ne Mars quidem vituperasset, si internuisset, neque Minerva populorum - concitatrix: quippe præstantissimi *viri* delecti Troianosque et Hectorem
 130 nobilem manebant, consipantes hastam hastæ, scutum scuto densissimis ordinibus: clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir; seque - inuicem - attingebant festis - equinis - comantes galeæ splendentibus conis nutantium; adeo denfi stabant inter se. Hastæ autem crispabantur audacibus a
 135 manibus concussæ; hi quippe *in hostes* recta tendebant, ardebantque pugnare. Troiani autem prius - in - eos - impetum - fecerunt conferti; praeibatque Hector contra alacer - ruens; lapis - cursu - perniciosus sicuti a petra, quem de vertice - montis fluuius torrens impulerit, abruptis immenso imbree
 140 asperæ retinaculis petrae, alteque subsiliens volat, resonatque sub ipso sylva; hic autem cursu - perpetuo currit magna vi, donec peruenerit in planitiem; tum vero nequaquam voluitur, cursu licet incitatus: sic Hector, hactenus quidem minabatur, usque ad mare facile se peruenturum ad tentoria et

145 naues Achiuorum, interficientem eos: verum, quando iam in densas incidisset phalanges, stetit prope - admodum obnitens; ex aduerso autem filii Achiuorum, percutientes ensibusque et hastis vtrique - acutis, repulerunt eum a se: ille vero cedens, asper - pulsatus est, vociferatusque est alta - voce Troianos inclamans:

150 „Troiani, et Lycii, et Dardani cominus pugnantes, perstate! haudquaquam diu me sustinebunt Achii, licet valde addensatis - ordine quadrato agminibus seiplos instruxerint. Sed, puto, cedent hastae *meae ope*. si reuera me incitavit deorum potentissimus, altitotans maritus Iunonis.“

155 Sic fatus, excitauit robur et animum vnus cuiusque. Deiphobus porro inter hos elato animo incedebat Priamides, praeque se tenebat clypeum vndique aequale, leui passu progrediens, et clypeo - tectus procedens. Meriones autem in eum collimans - direxit hastam fulgentem; et percussit, neque aberravit, clypeum vndique aequale, taurinum; id vero haudquaquam traiecit, sed multo prius in extremo fracta est longa hasta. Deiphobus autem scutum taurinum tenuit - *procul* a se, timuit enim animo hastam Merionis
165 bellicosi; at heros Meriones retro sociorum in agmen recessit; et iratus est grauiter *propter* vtrumque, victoriamque *amissam*, et hastam, quam fregerat. Perrexit itaque ire praeterque tentoria et naues Achiuorum, al-

laturus hastam longam, quae sibi in tentoris
reliqua erat. Caeteri vero pugnabant, cla-
morque immensus exortus est.

- 170 Ac Teucer quidem primus Telamonius virum
interfecit Imbrium armis - acerrimum, divi-
tis - equorum Mentoris filium; habitabat au-
tem is Pedaeum, antequam venissent filii Achi-
vorum, filiamque Priami notham vxorem
habebat Medesicasten; at postquam Danao-
rum naues venissent vtrinque - remis - actae,
175 rursus ad Ilium venit, exercebatque inter Tro-
ianos; habitabat autem apud Priamum: is-
que eam honorabat aequè ac filios. Hunc
vtrique filius Telamonis sub aurem hasta longa
vulneravit, euulsiſſique hastam; is autem ceci-
dit, fraxinus tanquam, quæ montis in ver-
180 ticè procul conspicui, aère recisa, tenera
terrae folia *procumbendo* admovit: sic ce-
cidit; circumque ipsum sonitum - dederunt ar-
ma varia aère. Teucer itaque accutrit, cu-
piens arma exuere; Hector vero in accur-
rentem iaculatus est hasta fulgenti. Sed ille
quidem ex aduerso conspicatus euitavit aeream
185 hastam paululum; hic autem Amphimachum,
Cteati filium, ex Actore nati, venientem in
pugnam ad pectus percussit hasta; frago-
rem vero edidit cadens, et sonitum - dedere
arma super ipsum. Hector itaque accurrit,
ut galeam temporibus aptam capite deripe-
190 ret magnanimi Amphimachi; Ajax autem
in accurrentem iaculatus est hasta splendenti
Hectorem; sed nusquam corpus penetrauit, to-

tus quippe aere horrendo tectus erat; ille
 tamen scūti umbōnem percussit, repulitque
 eum vi magna. Is autem cedebat retro a
 cadaueribus ambobus; istaque *ad se* extraxe-
 195 runt Achini. Amphimachum quidem Stichius,
 nobilisque Menestheus, principes Athenien-
 sium, portauerunt ad exercitum Achiuorum;
 Imbrium vero Aiaces, studiosi impetuosae pa-
 gnae: ut duo capram leones, a canibus
 ferratis - dentibus ereptam, ferunt per vir-
 200 gulta densa, alte supra terram in malis te-
 nentes: sic utique hunc (*Imbrium*) alte te-
 nentes duo Aiaces bellatores, arma detra-
 xerunt; caput autem molli a ceruice am-
 putauit Oilei filius, iratus Amphimachi *causa*;
 misitque illud instar - globi rotatum per tur-
 205 bam; Hectori vero ante pedes cecidit in
 pulueribus.

Ac tum quidem ex animo Neptunus iratus
 erat, nepotis *caussa* (*Amphimachi*) caesi
 in graui pugna. Perrexit itaque ire praeter-
 que tentoria et naues Achiuorum, incitatu-
 rus Danaos, Troianisque clades moliebatur.
 210 Idomeneus autem illi hasta - inclytus occurrit,
 rediens a focio, qui ei nuper e praelio ve-
 nerat, ad poplitem vulneratus acuto aere.
 Hunc quidem focii absportauerant; ille autem,
 medicis quum mandata - dedisset, redibat
 ex tentorio; adhuc enim pugnae cupiebat
 215 particeps - esse. Ipsum itaque allocutus est rex
 Neptunus, (assimilans - se voce, Andrae-
 monis filio Thoanti, qui per totam Pleuro-

nem et excelsam Calydonem, Aetolia imperabat, densque tanquam honorabatur a populo):

„Idomeneu, Cretum princeps, quo tantum dem minae abierunt, quas Troianis minabantur filii Achiuorum?“

Hunc autem vicissim Idomeneus, Cretum ductor, contra allocutus est: „O Thoa, nullus vir nunc in culpa, quantum equidem intelligo: omnes enim scimus praeliari: neque quenquam timor detinet exanimans, neque
225 quisquam pigritiae cedens, subterfugit pugnam perniciosam; sed ita videtur nimirum placitum esse praepotenti Saturnio, inglorios perire procul ab Argo hic Achiuos. At, Thoa; quandoquidem ante bellicosus fuisti, hortari - soles autem et alium, vbi remittentem
230 videris, ideo nec nunc quidem cessa ipse, hortareque virum quemque.“

Huic autem respondit deinde Neptunus quatiens - terram: „Idomeneu, ne iste vir amplius reuertatur a Troia, sed hic canibus ludibrium fiat, quicumque die hoc volens
235 remiserit pugnam. Sed age, armis huc sumtis veni; haec autem simul oportet maturare; si cui vsui esse queamus, etiam duo cum sumus. Vtilis - certe - in - vnum - collata virtus est virorum, etiam valde imbellium: nos autem et cum fortibus nouimus pugnare.“

Sic fatus, ille quidem rursus abiit deus in
240 pugnam virorum; Idomeneus autem, quando iam ad tentorium bene structum venisset, in-

duit arma pulcra circa corpus, sumsitque duo-
 hastilia; perrexitque ire fulguri similis, quod
 scilicet Saturnius manu acceptum miserit vi-
 bratum e corusco Olympo, ostendens signum
 hominibus; praeclari autem *sunt* eius radii:
 245 sic huius aes splendebat circa pectora curren-
 tis. Meriones autem ei, famulus bonus, oc-
 currit, *quum abesset* prope adhuc a ten-
 torio: nam hastam aeream ibat sumturus.
 Hunc itaque allocuta est vis Idomenei, (*allo-
 cutus est Idomeneus*):

„Merione, Moli fili, pedibus celer, ca-
 250 rissime sodalium, cur venisti, praelioque
 relicto et pugna? numquid vulneratus es, te-
 lique te affligit cuspis? an alicuius - rei nun-
 tius ad me venisti? neque *vero* omnino ipse
 desiderare in tentoriis cupio, sed pugnare.“

Hunc autem Meriones prudens vicissim al-
 255 locutus est: „Idomeneu, Cretum princeps ae-
 re - loricatorum, venio, si qua tibi hasta
 in tentoriis relicta est, sumturus; eam enim
 iam confregimus, quam prius habebam, cly-
 peo Deïphobi percusso ferocientis.“

Hunc autem Idomeneus, Cretum ductor,
 260 vicissim allocutus est: „Hastas quidem, si vo-
 lueris, et vnam et viginti inuenies, stantes
 in tentorio ad parietes collucentes, Troia-
 nas, quas a caesis, abstuli; non enim profiteor
 a viris hostibus longe stans pugnare; ideo
 mihi hastae sunt, et scuta umbronis - muni-
 265 ta, et galeae, et thoraces lucidum reni-
 dentes.“

Hunc autem Meriones prudens vicissim allocutus est: „*Quin* et mihi apud tentorium-
que et nauem nigram multa sunt spolia
Troianorum; sed non prope sunt, ut - sume-
re - possim; neque enim ne me *quidem* pu-
270 to oblitum esse fortitudinis; sed inter pri-
mos in pugna illustres - viros - reddente sto,
quando certamen exortum fuerit pugnae. Alium
fortasse aliquem magis Achiuorum aere - lo-
ricatorum lateo pugnans, te vero scire
ipsum puto.“

Hunc autem Idomeneus, Cretum ductor,
275 vicissim allocutus est: „*Noui* virtute qualis sis;
quid te oportet haec dicere? Si enim nunc
prope naues feligamur omnes fortissimi ad
insidias, (vbi maxime virtus dispicitur virorum;
vbi, quique timidus vir, quique fortis, facile
apparet: quippe ignavi mutatur *subinde* co-
280 lor alius ex alio; neque ei, immotus ut
sedeat, continetur in praecordiis animus, sed
alterne - flexis - genibus - confidit, et super
ambos pedes sedet; intusque ei cor valde
in pectoribus palpitat, mortem expectanti;
stridorque insuper oritur dentium; *viri* au-
tem fortis, neque mutatur color, neque admo-
285 dum tremit, postquam primum se - collo-
carit in insidiis virorum; optat autem quam-
citissime misceri in praelio graui:) ne ibi
quidem tuum animum et manus *quis* vitupera-
rit. Si quando enim seu eminus vulneratus
fueris in - pugna - laborans, seu cominus, non
in ceruicem *tibi* a tergo inciderit telum, nec

290 in dorsum, sed vel pectori, vel ventri occurrerit, vltcrius recta - ruentis, inter primorum - pugnatorum turbam. Sed age, ne amplius haec interloquamur, fatui tanquam, hic stantes, ne forte quis valde reprehendat; verum tu ad tentorium profectus sume validam hastam."

295 Sic dixit. Meriones autem, veloci par Marti, raptim e - tentorio sustulit aeream hastam; secutusque est Idomeneum valde pugnae cupidus. Qualis autem hominum - perniciēs Mars ad - pugnam accedit, ipsumque Terror, carus filius, simul validus et impaudus, comitatur, qui vtique terret pectoris - licet - constantis bellatorem; atque hi quidem e Thracia in Ephyros armantur, vel in Phlegyas magnanimos; neque quidem iidem exaudiunt vtrosque, alterutris autem gloriam dant: tales Merionesque, et Idomeneus, 305 ductores virorum, ibant ad pugnam, armati corusco aere. Hunc et Meriones prior verbo allocutus est:

„Deucalionis fili, qua - parte fert animus ingredi turbam? Num ad dextram totius exercitus, an per medios, an ad sinistram?

310 quoniam nusquam existimo adeo indigere certamine comantes Achiuos."

Hunc autem Idomeneus, Cretum duxor, vicissim allocutus est: „Naues quidem ad medias qui auxiliētur, sunt et alii, Aiacesque duo, Teucerque, qui praestantissimus Achiuorum arte - sagittandi, strenuus etiam

315 et in stataria pugna; qui illum satis fati-
gent, perquam - incitatum licet ad pugnam,
Hectorem Priami filium; etiamſi admodum for-
tis ſit. Arduum ſane ei erit, valde licet ar-
denti in praelium, illorum ſuperato robore
et manibus inuictis, naues incendere; modo
320 non ipſe Saturnius iniecerit ardentem tor-
rem nauibus velocibus. Homini autem non
ceſſerit magnus Telamonius Ajax, qui mor-
taliſque ſit, et edat Cereris fruges, aere-
que violabilis ſit, magnisque ſaxis; ne ipſi
quidem Achilli hoſtium - agmina - perrumpenti
325 ille ceſſerit, in ſtataria quidem pugna; pe-
dibus autem nequaquam poteſt contendere.
Nobis itaque huc ad ſiniſtram tende exerci-
tus, vt citiſſime videamus, an alicui glo-
riam praebituri ſimus, an quis nobis.“

Sic dixit. Meriones autem, veloci par Mar-
ti, coepit ire, donec perueniſſent ad exerci-
tum, qua eum iuſſerat. Hi autem, (hoſtes)
330 quum Idomeneum viderent, flammae ſimilem
fortitudine, ipſum et ſamulum cum armis
vario - artificio - factis: cohortantes per
turbam, in ipſum omnes irruebant; mani-
busque - vtrinque - conſertis, commiſſum - eſt
certamen ad puppes nauium. Vt vero cum
335 per ſtridulos ventos ingruunt procellae, die
illo quum plurimus puluis eſt in viis; qui
porro venti, vno loco pulueris magnam ſtare -
faciunt nebulam: ſic vtique his ſimul irruen-
tibus inita eſt pugna, ardebantque animo in-
vicem - ſe per turbam interficere acuto aere.

Horruit autem pugna mortalibus - exitiosa hastis
 340 longis, quas tenebant acutas; oculosque per-
 fringebat splendor aereus, galeis a lucenti-
 bus, thoracibusque recens - terfis, scutisque
 fulgentibus, congregientium in - vnum. Val-
 de utique audax - animo esset, qui tunc ga-
 vifus esset viso labore, neque animo - turba-
 retur.

345 Divisis ita *partibus* fauentes duo Saturni filii
 viribus - potentes, viris heroibus struebant
 dolores graues. Quippe Iupiter quidem Tro-
 ianis et Hectori volebat victoriam, glorio-
 sum - reddens Achillem pedibus velocem; ne-
 que *tamen* ille penitus volebat populum per-
 350 dere Achaicum, ad Ilium; sed Thetin ho-
 norabat, et filium *eius* magnanimum; Ar-
 giuorum vero Neptunus animos - excitabat in-
 teruentu *suo*. clam emerfus e cano mari;
 dolebat enim a Troianis *illos* domari, Io-
 vique vehementer iratus erat. Sane quidem
 vtriusque vnum *erat* genus, atque vnus ortus;
 355 sed Iupiter prior natus - fuerat, et plura no-
 verat. Quocirca etiam *Neptunus* palam qui-
 dem auxiliari cauebat, clam vero semper
 concitabat eos per exercitum, homini assimila-
 tus. Hi itaque certaminis vehementis et
 omnibus - aequae - grauis pugnae funem al-
 360 ternis variantes vtrisque intenderunt, infran-
 gibilemque, insolubilemque, qui multorum ge-
 nua soluit. Tum, semicanus licet, Danaos
 cohortans Idomeneus, Troianis infiliens fu-
 gam incussit; interfecit enim Othryoneum,

e Cabeso qui aderat; qui nuper belli ad
 365 famam venerat, petebatque Priami filiarum
 forma praestantissimam, Cassandram, indota-
 tam; pollicitus nempe fuerat magnam rem, a
 Troia *quantumvis* inuitos depulsurum *se* filios
 Achiuorum. Illi autem senex Priamus *eam*
 promiserat, et annuerat daturum esse; ille
 370 itaque pugnabat, promissis fretus. Idome-
 neus autem in illum collimabat hasta fulgenti,
 et percussit sublimi - gradu incedentem affec-
 tus; nec arcuit thorax aereus, quem gesta-
 bat; medio autem *is* in ventre fixit: fra-
 gorem vero edidit cadens. Is autem super eo
 gloriatus est, dixitque:

„Othryoneu, te sane supra mortales laudo
 375 omnes, si vtique vere omnia perficies, quae
 pollicitus es Dardanidae Priamo; is autem
 promisit filiam suam. Quin et tibi nos haec
 polliciti praestiterimus, dederimusque Atri-
 dae filiarum forma praestantissimam, ex Argis
 arcessitam, quam ducas; siquidem nobiscum
 380 Ilii expugnaueris bene - habitatam urbem. Sed
 sequere, vt ad naues in - colloquium - venia-
 mus pontum - transeuntes de nuptiis: quip-
 pe nequaquam foceri illiberales sumus.“

Sic fatus, pede traxit per acre praelium
 heros Idomeneus. Huic autem Asius venit vin-
 385 dex, pedes, ante equos; hos tamen anhe-
 lantes in hameros *eius* assidue tenebat au-
 riga famulus; ille vero cupiebat animo Ido-
 meneum percutere. At is illum prior percussit

hasta *ad* ingulum sub mento, penitusque
 hastam adegit. Cecidit igitur, sicut quando
 390 aliqua quercus cecidit, vel populus - alba, vel
 pinus alta, quam scilicet in montibus fabri
 exciderunt securibus recens - exacutis, nauale -
 lignum ut - sit: sic ille ante equos et cur-
 rum iacebat porrectus, dentibus frendens,
 puluere manibus - prehensio sanguinolento. De-
 fectus vero est eius auriga mente, quam ante
 395 habebat; neque is ausus est, hostium - ma-
 nus ut - effugeret, retro equos vertere.
 Eum itaque Antilochus bellicosus hasta me-
 dium transfodit affecutus; neque arcuit thorax
 aereus, quem gerebat; medio autem in ventre
 fixit. Atque hic quidem anhelans affabre -
 400 facto excidit curru; equos autem Antilo-
 chus, magnanimi Nestoris filius, abegit a
 Troianis ad bene - ocreatos Achiuos. Deï-
 phobus vero admodum prope venit Idomeneum,
 propter - Asium dolens, et iaculatus est hasta
 fulgenti. At ille quidem ex - aduerso con-
 405 spicatus euitauit aeream hastam, Idomeneus;
 occultatus est enim sub clypeo vndique aequali,
 quem ipse coriis bouum et corusco aere tor-
 natum gerebat, duobus manubriis aptatum;
 sub hoc se totum collegit, superuolauitque ae-
 rea hasta: aridum tamen ei clypeus in -
 410 transcursu - stringente resonuit hasta; ne-
 que irritam sane robusta manu emisit *Deïpho-*
bus, sed percussit Hippasi filium Hypseno-
 rem, pastorem populorum, *ad* hepar sub
 praecordiis, confestimque is genua soluit. Deï-

phobus igitur valde super eum gloriatus est,
alte clamans:

„Non utique inultus iacet Afus: sed ipsum
415 puto, ad Orcum licet euntem validas - por-
tas habentem, durum, gauisurum esse ani-
mo; quoniam ei dedi comitem, *qui deducat.*“

Sic dixit. Argivis autem dolor datus est, eo
gloriantem; Antilocho autem maxime, belli-
coso animum commovit; non tamen, do-
420 lens licet, suum neglexit socium, sed accur-
rens protexit, et ei scutum praetendit; hunc
quidem deinde subeuntes duo cari socii, Me-
cisteus, Echiï filius, et nobilis Alastor, na-
ves ad cauas portabant, graviter gementes.
Idomeneus autem non remittebat de animo
425 magno; sed cupiebat assidue vel aliquem
Troianorum tenebrosa nocte tegere, vel ipse
fragorem edere - cadens, dum depelleret exi-
tium Achiivis. Tunc Aesyetæ Iouis - alumni
earum filium heroem Alcathoum; (gener au-
tem erat Anchisæ: maximamque - natu du-
430 xerat filiarum Hippodamiam, quam ex cor-
de dilexit pater et veneranda mater in do-
mo; supra totum enim aequalium - coetum
eminebat pulcritudine, et operum peritia,
atque prudentia; quare et ipsam duxerat
vir nobilissimus in Troia ampla:) hunc tunc
435 sub Idomeneo Neptunus prostravit, caligi-
ne - offusa oculis lucidis, praepediitque *quasi*
vinculo pulcra membra. Neque enim retro
fugere poterat, neque declinare; sed tan-
quam columnam, vel arborem alto - vertice -

comantem, sine - motu stantem, pectus me-
dium vulneravit hasta heros Idomeneus, in-
440 tereiditque ei loriceam aeream, quae ei an-
te a corpore arcebat. perniciem, ac tunc
quidem aridum quid resonuit, fissa ab hasta;
fragoremque - ille - edidit cadens, hasta vero
in corde fixa erat, quod quidem ipsi pal-
pitans, etiam extremum - ferrum quassabat ha-
stae; tum vero deinde remisit impetum *suum*
445 valida hasta. Idomeneus ergo valde super eo
gloriatuſ est, alte clamans:

„Deïphobe, numquid iam *tibi* recte - iu-
dicamus, repensum esse, tres pro vno oc-
cisi ut sint, quando tu gloriaris inaniter? O
bone, quin et ipse aduersus stato mihi, ut
450 videas, qualis Iouis soboles huc venerim; qui
primus Minoem genuit, Cretae custodem,
Minos vero genuit filium eximium Deucalionem,
Deucalion autem me genuit, multis
viris regem, Creta in lata; nunc vero huc
me naues aduexerunt, tibiſque perniciem, et
patri, et caeteris Troianis.“

455 Sic dixit. Deïphobus autem bifariam delibe-
rauit, vtrumne aliquem alicubi Troianorum
sibi adiutorem - assumeret magnanimatorum, re-
gressus; an experiretur etiam solus. Sic au-
tem ei cogitanti, visum est vtilius esse, ire ad
Aeneam. Eum vero postremum inuenit agminis
460 stantem; iugiter enim is Priamo succensebat no-
bili, quod se, strenuum *licet* existentem in-
ter viros, nequaquam honorabat. Prope itaque
stans *Deïphobus*, verbis alatis allocutus est:

„Aenea, Troianorum princeps, nunc te
omnino oportet sororis - marito auxiliari,
465 si quid te affinis - cura tangit. Quin seque-
re; Alcatoo auxilium feramus, qui te olim
sororis maritus existens nutriuit, in aedibus,
paruulum: hunc vero Idomeneus hasta -
inclytus interfecit.“

Sic dixit: *Aeneae* vero animum in pecto-
ribus commouit; iuit autem aduersus Ido-
470 meneum, valde pugnae cupidus. At non
Idomeneum fuga cepit, puerulum veluti; sed
mansit, ut quum quis aper in montibus robo-
re fretus, qui expectat tumultum aduenien-
tem magnum virorum loco in deserto, hor-
retque dorso superne; oculi vero ei igne
475 lucent; ac dentes acuit, repellere cupiens
canes, atque etiam viros. Sic manebat Ido-
meneus hasta - inclytus, (neque retrocessit,) *Aeneam*
invadentem pugna celerem; inclama-
bat autem socios, *Ascalaphumque* intuens,
Aphareumque, *Deipyrumque*, *Merionemque*,
480 et *Antilochum*, peritos pugnae; hos hic
adhortans verbis alatis allocutus est:

„Adeste, amici, et mihi iam - soli succur-
rite: timeo enim valde *Aeneam* incurren-
tem pedibus velocem, qui me aggreditur;
qui perquam validus est in pugna, ad viros
interficiendos, sed et obtinet iuventae flo-
485 rem, quod utique robur est maximum. Si
enim eadem - aetate essemus, hoc cum animo,
statim vel is referret magnam gloriam, vel ego
referrem.“

Sic dixit. Hi autem omnes, vnum mentibus animum habentes, propinqui con-
 stiterunt, scuta humeris acclinantes. Aeneas
 autem ex - altera - parte hortabatur suos socios,
 490 Deiphobumque, Parinque intuens, et Ageno-
 rem nobilem, qui secum duces Troianorum
 erant; ac deinde copiae sequebantur, ut
 post arietem sequuntur pecudes potum -
 ductae a pastu; laetatur autem mente pastor:
 495 sic Aeneae animus in pectore laetatus est, ut
 vidit copiarum agmen sequens se - ipsum. Hi
 itaque de Alcatoo cominus in - pugnam -
 ruerunt longis hastilibus; circa pectora ve-
 ro aes horrendum resonabat, petentium per-
 turbam, se inuicem. Duo autem viri belli-
 500 cossi, egregii prae caeteris, Aeneasque, et
 Idomeneus, pares Marti, cupiebant alter
 alterius vulnerare corpus saeuo aere. Aeneas
 autem primus iaculatus est in Idomeneum;
 at is quidem ex - aduerso conspicatus, euita-
 vit aeream hastam, culpisque Aeneae vi-
 505 brans in terram abiit; quippe incassum ro-
 busta e manu exilierat. Idomeneus autem
 Oenomaum percussit, ventrem in medium; ru-
 pitque thoracis cauitatem, intestina autem aes
 penetrans - hausit; ille vero in puluere lapsus,
 prehendit terram palma. Idomeneus autem
 510 mortuo quidem praelongam hastam euulsi-
 t; at non itidem alia potuit arma pulcra hu-
 meris detrahare; vrgebatur enim telis. Non
 enim iam firmi artus pedum erant, quum -
 impetum faceret; neque ut irruere, posset

ad *repetendam* suam hastam, nec ut *alterius*
 euitaret. Ideoque in stataria - pugna quidem
 515 arcebat saeuum diem, ad fugam vero *capef-*
sendam non iam facile *eum* pedes ferebant ex
 pugna. In hunc igitur lento - gradu abeun-
 tem iaculatus est hasta fulgenti Deïphobus:
 quippe ei infensus erat odio perpetuo semper;
 sed ille et tunc aberrauit; Ascalaphum autem
 percussit hasta, filium Martis; perque hu-
 520 merum rapida hasta penetrauit; hic autem
 in puluere lapsus, prehendit terram palma.

Necdum adhuc quidquam audiuerat clamo-
 sus impetuofus Mars, filium suum cecidisse
 in acri praelio; sed ille quidem summo in
 Olympo sub aureis nubibus sedebat, Iouis
 525 consiliis coercitus *ibi*, ubi caeteri immorta-
 les dii erant prohibiti a pugna. Hi autem
 circa Ascalaphum cominus in - pugnam - rue-
 bant. Ac Deïphobus quidem ab Ascalapho
 callidem lucidam rapuit; Meriones vero ve-
 loci par Marti hasta ei brachium ferit in-
 530 filiens, e manuque oblonga galea humi
 resonuit lapsa. Meriones autem denuo infi-
 liens, vultur tanquam, retraxit ex imo
 brachio validam hastam, retroque sociorum
 ad agmen cessit. Deïphobum autem Polites,
 germanus - frater, medium manibus circumple-
 535 xus eduxit e praelio horrifono, donec per-
 venit ad equos veloces, qui ei post pug-
 nam et praelium stabant, aurigamque et
 currum ornatu - varium habentes: qui il-

lum quidem ad urbem portabant grauitèr ge-
 mentem, laborantem; sanguis vero ex re-
 540 cens - vulnerata fluebat manu. At caeteri
 pugnant, clamorque immensus exortus est.

Aeneas porro in Aphareum Caletoridem ir-
 ruens, ad iugulum ferit, contra se ver-
 sum, acuta hasta; inclinatum est autem in
 alteram - partem caput, clypeusque appensus
 lequebatur, et galea; circaque eum mors
 545 fusa est exitialis. Antilochus autem Thoo-

nem, terga - vertentem obseruans, vulnera-
 vit impetu - facto; venamque totam abscidit,
 quae per dorsum currens penitus, ad cerui-
 cem peruenit; hanc totam abscidit; ille au-
 tem supinus in puluere decedit, ambas ma-
 550 nus dilectis sociis extendens. Antilochus au-

tem infiliit, et detrahebat arma ab humeris,
 circumspectans: Troiani autem circumstantes
 aliunde alius telis seriebant scutum latum,
 pulcrum; neque poterant intro perfringe-
 re tenerum corpus saeuo aere, Antilochi;

555 vndique enim Neptunus, quatiens terram, Ne-
 storis filium tuebatur; etiam inter multa tela.
 Non enim vnquam *Antilochus* seorsum ab ho-
 stibus erat, sed inter ipsos versabatur: nec
 ei hasta cessauit, sed admodum assidue quas-
 lata vertebatur; parabatque mente sua, aut
 in aliquem eminus - iaculari, aut cominus ir-

560 ruere. Sed non latuit Adamantem *haec* ani-
 mo - meditans in turba Asii filium, qui ei
 percussit scutum medium acuto aere, comi-
 nus impetu - facto: comminuit autem eius cu-

spidem caeruleis - crinibus Neptunus, vitam *Antilochi ei eriplendam* negans. Et *dimidium* quidem illic mansit, tanquam fudes
 565 *praeacuta* igne - praeusta, in scuto Antilochi; *dimidiumque* iacebat super terra; retro itaque sociorum ad agmen cessit *Adamas*, mortem euitans; Meriones autem abeuntem insecutus percussit hasta pudendaque inter et umbilicum, ubi maxime est Martis -
 570 plaga grauis miseris mortalibus; illic ei hastam infixit: is autem secutus (*decidens*) circa hastam palpitabat; velut quum bos, quem utique in montibus bubulci viri vinculis - contortis inuitum vi ligatum ducunt; sic iste vulneratus palpitabat paullisper quidem, haud admodum diu; donec ei ex corpore hastam
 575 euulsit prope accedens heros Meriones; ei vero tenebrae oculos texerunt.

Deïpyrum autem Helenus gladio cominus percussit tempus Thracio, magno, galeamque perruptam abscidit; atque haec quidem excussa, in terram decidit; et quidam Achivorum pugnantium inter pedes deuolutam
 580 sustulit; ei vero oculos tenebrosa nox cooperuit. Atriden autem dolor cepit, pugna strenuum Menelaum: prodiit ergo minitans Heleno heroi regi, acutam hastam vibrans; hic vero arcus cornu adduxit. Ambo autem simul concurrebant; alter quidem hasta
 585 acuta cupiebat iaculari; alter vero, a nervo, sagitta. Ac Priami quidem filius deinde ad pectus percussit sagitta thoracis cauam -

partem, refiliit autem acerba sagitta. Vt videlicet cum a lato ventilabro magnam per aream
590 saliant fabae nigrae, vel cicera, flatu a stridulo et ventilatoris impetu: sic a thorace Menelai gloria - sublimis multum reiecta, longe volauit acerba sagitta. Atrides autem manum, in praelio strenuus Menelaus, eam percussit, quae tenebat arcum politum; inque
595 arcu, e - regione per manum infixam est aerea hasta. Retro autem sociorum in agmen cessit *Helenus*, mortem euitans, manu suspensa; tractimque - vna - ferebatur fraxinea hasta; et hanc quidem e manu traxit magnanimus Agenor, ipsamque *manum* colligauit scite -
600 circumuoluta ouis lana, funda *scilicet*, quam ei minister tenebat pastori populorum. Pisander autem recta in Menelaum gloria - sublimem ibat: eum quippe ducebat fatum funestum, mortis ad finem, a te, Menelae, ut sterneretur in graui pugna. Hi ergo quando iam prope erant, inter se concurrentes,
605 Atrides quidem aberrauit, ipsique auersa est hasta; Pisander vero scutum Menelai gloria - sublimis percussit, neque penitus potuit aes adigere; prohibuit enim scutum latum, fractaque est in extrema - parte hasta; hic tamen mente sua gauisus est, et sperabat victo-
610 riam. Atrides autem extracto ense argenteis - clauis - distincto, infiliiit in Pisandrum; ille autem sub scuto defumfit pulcrum securim ex - aere - scite factam, oleaginum insertum habentem manubrium, longum, bene - po-

litum; vno autem tempore alter alterum affectus est. Vtique hic quidem (*Pisander*) galeae conum percussit equinis - setis densae
 615 summam sub cristam ipsam: ille vero accedentem, in fronte, naso super extremo; crepueruntque ossa; atque ei oculi ad pedes sanguinolenti humi deciderunt in pulvere; incuruatusque est concidens; ille autem calcem in pectore ponens, armaque interfecto exuit, et glorians verbum dixit:

620 „Relinquetis ita demum naues Danaorum rei - equestris - peritorum, Troiani foedifragi, grauis infatiabiles pugnae. Alio quidem flagitioque et probro non carentes *estis*, quo me violastis, improbae tanes; neque quidquam animo Iouis altitonantis grauem veriti estis
 625 iram, hospitalis; qui aliquando vobis euertet urbem altam: qui meam quam - virginem - duxi vxorem et opes multas nulla - iniuria lacesciti abduxistis, cum hospitio - accepti - fueratis ab ipsa: nunc vero in naues cupitis pontum - transeuntes ignem perniciosum
 630 iacere, occidereque heroas Achiuos. Sed aliquando coërcebimini, impetuosus licet, a pugna. Iupiter pater, sane te aiunt sapientia superare caeteros *omnes* homines atque deos; a te tamen haec omnia proficiscuntur: cum ita nempe viris gratificeris iniuriosis Troianis, quorum animus semper vi - iniusta gaudens,
 635 neque possunt pugna satiari omnibus - aequae - grauis belli. Omnium quidem rerum fatietas est, et somni, et amoris, cantusque

dulcis, et egregiae saltationis: quarum rerum quidem quis etiam magis appetit desiderium explere quam belli; Troiani vero pugnae infatigabiles sunt."

640 Sic locutus, arma quidem a corpore sanguinolenta detracta, focis dedit Menelaus insignis: ipse vero iterum reuersus primis pugnatoribus immixtus est. Tunc ei filius infiliit Pylaemenis regis Harpalion, qui quidem patrem dilectum secutus erat, ut pugna-

645 ret ad Troiam; sed non rediit in patriam terram. Qui tunc quidem Atridae medium scutum feriit hasta cominus, neque penitus potuit aes adigere; retro igitur sociorum in agmen cessit, mortem euitans; quoquouersus circumspiciens, ne quis sibi corpus aere

650 attingeret. Meriones autem in abeuntem misit aeratam sagittam; et percussit clunem ad dextrum: at sagitta e regione iuxta vesicam sub osse penetrauit. Subsidens igitur ibidem, carorum inter manus sociorum, ani-

655 mam efflans, tanquam vermis, super terra iacebat extensus; sanguis autem niger effluebat, rigabatque terram. Atque hunc quidem Paphlagones magnanimi circum occupabantur; in currum vero collocatum ducebant ad Ilium sacram dolentes; interque ipsos pater ibat, lacrymas fundens: ultio autem nulla filii contigit mortui.

660 Ob hunc autem interfectum Paris valde animo iratus est; hospes enim ei erat, multos inter Paphlagones. Propter hunc igitur

Hom. Il. Vol. III.

X

is iratus emisit aëratam sagittam. - Erat autem
 quidam Euchenor, Polyïdi vatis filius, di-
 vesque, fortisque, Corinthi domos habitans,
 665 qui plane admonitus de fato suo exitiali, naui
 tamen vectus venit. Saepe enim dixerat senex
 bonus Polyïdus, eum aut morbo graui in-
 teriturum suis in aedibus; aut inter Achi-
 vorum naues a Troianis occubiturum; ideo
 simul grauemque mulotam euitabat Achivorum,
 670 morbumque tetrum, vt ne pateretur dolores
 animo. Hunc percussit *Pàris* sub maxilla et
 aure; protinus autem animus abiit a mem-
 bris; horrendaque ipsum caligo occupauit.

Sic hi quidem pugnant, instar ignis ar-
 dentis. Hector autem non audierat Ioui di-
 675 lectus, neque quid norat, quod sibi nauium
 ad sinistram caedebantur copiae ab Argiis;
 propemodum autem etiam victoria Achivorum
 fuisset; talis enim Neptunus terram quatiens
 impellebat Argiuos, insuperque et robore ipse
 auxiliabatur; sed perstabat *Hector*, vbi pri-
 680 mum portas et murum insilierat, perruptis
 Danaorum densis ordinibus scutatorum; vbi
 erant Aiacisque naues et Protefilai, litus
 ad maris cani subductae; ac supra murus ae-
 dificatus erat humillimus. Ibi maxime acer-
 685 rimi erant in pugna ipsique viri et equi. Il-
 lic autem Boeoti, et Iacones longis vestibus
 induti, Locri, et Phthii, et illustres Epeï,
 acriter irruentem, a nauibus arcebant; neque
 tamen poterant repellere a se, flammae
 similem Hectorem nobilem. Atque Athenien-

sium quidem selecti - *stabant* prima - in - acie;
 690 iis autem praeerat filius Petei, Menestheus;
 vnaque sequebantur Phidasque, Stichiusque,
 Biasque fortis: at Epeis praeerat Phylei
 filius, Meges, Amphionque, Draciusque. An-
 te Phthios autem, Medonque, bellicosusque Po-
 darcēs, (ac quidem nothus filius Oilei di-
 695 vini erat Medon, Aiakis frater; et habita-
 bat in Phylace, terra procul a patria, vi-
 ro interfecto, fratre nouercae Eriopidis,
 quam habebat Oileus; at *Podarcēs*, Iphi-
 cli filius, e Phylace nati, *erat*;) hi quidem
 700 ante Phthios magnanimos armati, naves de-
 fendentes, vna - cum Boeotis pugnant.

Ajax vero haud omnino, Oilei velox filius,
 assistebat ab Aiace Telamonio, ne paululum
 quidem; sed sicut in nouali duo - boues
 nigri compactile aratrum, parem animum ha-
 705 bentes, trahunt; circaque ipsorum ima cor-
 nua multus erumpit sudor; atque hos qui-
 dem iugum solum politum distinet, vaden-
 tes per sulcum, proscinditque (*aratrum*) fundum
 terrae: sic isti (*Aiaces*) coniuncti prope -
 admodum stabant inter se. Sed Telamonium
 710 quidem multique et strenui viri sequeban-
 tur socii, qui ei scutum *vicibus* excipiebant,
 quando ipsi defatigatioque et sudor genua oc-
 cupasset; et non Oilei filium, magnanimum
 Locri sequebantur: non enim ipsis in sta-
 taria pugna constabat suus animus; non enim
 habebant galeas aereas equinis - setis - densas,
 715 neque habebant clypeos pulcro - orbiculatos,

et fraxineas hastas: sed arcubus et scite -
 torta ouis lana, ad Ilium simul secuti sunt,
 freti; quibus deinceps crebro iacientes, Tro-
 ianorum rumpebant phalanges. At tunc illi
 (*Aiaces*) quidem ante, cum armis vario - ar-
 720 tificio factis, pugnabant contra Troianosque
 et Hectorem aere armatum: hi autem (*Lo-
 cri*) a tergo iacientes, latebant; neque omni-
 no pugnae Troiani *amplius* recordabantur;
 conturbabant enim eos sagittae.

Tum sane magna - clade - accepta, a na-
 vibus et tentoriis Troiani recessissent ad
 725 Ilium ventosam; nisi Polydamas audacem
 Hectorem allocutus esset adstans:

„Hector, a te impetrare - nescis, vt *alio-
 rum* monitis obsequaris. Quoniam tibi de-
 dit deus bellica re, ideo et consilio vis pe-
 ritus esse supra caeteros. At nequaquam simul
 730 omnia poteris ipse - solus consequi: alii enim
 tribuit deus rem bellicam *vt excellat in ea*,
 alii autem artem - saltandi, alii citharam et can-
 tum; alii vero in pectus indidit mentem la-
 te - sonans Iupiter prudentem; cuius qui-
 dem, multi - fructum - percipiunt homines;
 quin et vrbes seruat; praecipue autem ipse, *qui*
 735 *habet, eius utilitatem* nouit. Sed ego di-
 cam, vt mihi videtur esse optimum. Vadi-
 que enim te circum corona belli flagrat; Tro-
 iani autem magnanimi, postquam trans murum
 iuerunt, alii quidem subducunt - se cum ar-
 mis, alii vero praeliantur pauciores contra -
 740 plures; dissipati circa - naues. Quin tu, re-

trocedens voca huc omnes proceres; deinde vero de summa - rerum inire - poterimus consilium; vtrumne in naues multa - trans- tra - habentes irruamus, si quidem velit deus largiri victoriam; an vero iam deinceps a nauibus abearius illaesi. Certe enim equidem
 745 timeo, ne hesternum rependant Achiui debitum; quoniam apud naues vir insatiabilis pugnae manet, quem non amplius omnino a pugna cessaturum puto."

Sic dixit Polydamas. Placuit autem Hectori consilium tutum; continuo igitur e curru
 750 cum armis defiliit in terram, et eum edita - voce verbis velocibus allocutus est:

„Polydama, tu quidem hic retine omnes fortissimos; at ego illuc ibo, et occurram praelio; protinus autem reuertar, postquam diligenter illis mandata - dedero."

Dixit; et impetu - facto - abiit, monti ni-
 755 voso similis, inclamans, perque Troianos volabat, et per socios. Hi autem ad Panthoi filium fortitudinis amantem Polydamantem omnes ocyus - accurrebant, simulac Hectoris audierunt vocem. At Hector Deiphobumque, vimque Heleni regis, Asique filium Adaman-
 760 tem, et Asium Hyrtaci filium, itabat per primos - pugnatore quaerens, sicubi inuenire - posset. Hos autem inuenit non iam prorsus illaesos, neque inextinctos; sed hi quidem iam, navium ad puppes Achiuorum, sub manibus Argiuorum iacebant animabus deperditis; alii autem in muro erant eminus comi-

765 nusque vulnerati. Verum statim inuenit pugnae ad sinistram lacrymosae nobilem Alexandrum, Helenae maritum pulchrae - comas, animos - addentem focis, et incitantem ad pugnam; prope autem stans, eum allocutus est probrosis verbis:

„Infauste - Pari, forma praestantissime, mu-
770 lierose, deceptor, ubi tibi Deïphobusque, visque Heleni regis, Asique filius, Adamas, atque Asius Hyrtaci filius? ubi vero et Othryoneus? nunc periit tota a culmine Ilios alta; nunc te certa *manet* grauis perniciēs.“

Illum autem vicissim allocutus est Alexander
775 diuina - forma - praeditus: „Hector, quoniam tibi animus *est* insontem culpae, *equidem reponam tibi, me male obiurgari.* Alias fortasse magis cessare a praelio potuerim, *non autem nunc;* cum neque me prorsus imbellem genuerit mater; ex quo enim apud naues pugnam suscitasti sociorum, ex eo hic
780 permanentes congregimur cum Danaïs indefinenter; focii autem caesi sunt *ii*, quos tu requiris. Duo - soli Deïphobusque, visque Heleni regis, abierunt, longis laucii hastis, ambo manum; caedem autem arcebat Saturnius. Nunc vero duc, quo te cor animus-
785 que iubeat: nos enim paratissimis - animis sequemur, neque omnino puto virtutem te desideraturum, quantum quidem *is nobis* virium fuerit: ultra vires autem non licet, quantumvis cupido, pugnare.“

Sic fatus, flexit fratris animum heros.
 Perrexerunt autem ira, vbi maxime pugna et
 790 praelium erat; *vbi erat* Cebrionesque, et
 eximius Polydamas, Phalces, Orthaeusque,
 et diuinus Polyphoetes, Palmysque, Asca-
 niusque, Morysque, filii Hipotionis; qui
 ex Ascania glebosa venerant suis - vicibus die
 praecedenti; tunc vero Iupiter eos impulit ad
 795 pugnam. Hi autem ibant, vehementium ven-
 torum similes turbini, qui ex tonitru patris
 Iouis ingruit in campum, immanique cum
 tumultu mari miscetur, *insurguntque* multi
 fluctus aestuantes multo - strepitu - resonantis
 maris, tumidi, spuma - albescentes, ante
 800 quidem alii, ac deinceps alii: sic Troiani,
 ante quidem alii stipati, post etiam alii, ae-
 re coruscantes cum ducibus sequebantur; Hec-
 tor vero praeibat, hominum - perniciiei par
 Marti Priami filius, et ante se tenebat scu-
 tum vadique aequale, pellibus densum;
 multum autem super - inductum - erat aea;
 805 circumque eius tempora fulgens quassabatur cas-
 sis. Quoquoerlum vero circum phalanges
 tentabat pedem - inferens, si quo - modo
 sibi cederent sub clypeo - progredienti; sed
 non conturbabat animum in pectoribus Achi-
 vorum. Ajax autem primus prouocauit, ma-
 gnis - passibus gradiens:
 810 „O bone, propius - accede; cur territas -
 ita Argiuos? nequaquam pugnae imperiti
 sumus, sed Iouis flagello pernicioso domiti
 sumus Achii. Sane quidem tibi animus spe-

rat direpturum te esse naues; in - promptu
autem manus ad repellendum sunt et nobis.

- 815 Ac sane longe ante bene - habitata vrbs vestra
manibus nostris captaque excisaque erit. Tibi
vero ipsi aio *tempus* instare, quando fugiens
supplicabis Ioui patri et aliis immortalibus,
velociores accipitribus vt sint *tui* iubis - pul-
820 cris - comantes equi, qui te ad vrhem fe-
rant, puluerem - excitantes per campum."

Sic ei locuto superuolauit dextra auis,
aquila altiuolans; acclamauit autem populus Achi-
vorum, confirmatus augurio. At respondit ta-
men illustris Hector:

- „Ajax blatero, ingens - et - hebes, quid
825 dixisti? Vtinam enim ego ita sane Iouis
filius Aegiochi essem dies omnes, pepe-
rissetque me veneranda Iuno, honorarer au-
tem sicut honoratur Minerva et Apollo: vt
iam dies haec malum fert Argiuis omnibus
prorsus; tuque inter illos occideris, si ausus
830 fueris manere meam hastam longam, quae
tibi corpus tenerum lacerabit: ac Troiano-
rum saturabis canes et alites pinguedine et
carnibus, prostratus ad naues Achiuorum."

- Sic utique locutus praeibat; illi vero simul
sequebantur clamore cum immenso, accla-
835 mabant autem et copiae a - tergo. Sed et
Argiui ex - altera - parte acclamabant, neque
obliuiscabantur fortitudinis, sed manebant
Troum inuadentes fortissimos. Clamor autem
vtrorumque peruenit - ad aethorem, et Iouis
lucidas - domos.

I L I A D I S

LIBER XIV.

Nestorem autem non fugit clamor, bibentem licet; sed Aesculapii filium verbis alatis allocutus est: „Vide, nobilis Machaon, quomodo euenient hae res; *Salito* - maior sane ad naues clamor florentium aetate iuuenum,
5 Verum tu quidem nunc hibe sedens rubrum vinum, dum calida lauacra comas pulcra Hecamede calefaciat, et abluat tabum sanguinolentum; at ego consensa actutum cognoscam specula.“

Sic fatus, scutum sumit affabre - factum
10 filii sui, iacens in tentorio, Thrasymedia equum - domitoris, aere collucens; ille autem habebat clypeum patris sui. Sumit porro et validam hastam, praefixam acuto aere; stetitque extra tentorium; protinusque inspexit rem indignam, hos quidem turbatos, illos
15 vero turbantes a - tergo, Troianos ferocientes: dirutus autem erat murus Achiuorum. Ut vero quum nigrescit pelagus magnum vnda tacita, praesentiens stridorum ventorum celeres motus nullo - effectus, neque videli-

cet prouoluitur in - hanc - vel - illam - partem,
 antequam aliquis certus descenderit a Ioue ven-
 20 tus: sic senex *secum* agitabat, distractus ani-
 mo bifariam: vtrum in agmen iret Danao-
 rum equitum - velocium, an ad Atrei filium
 Agamemnonem, pastorem populorum. Sic au-
 tem ei cogitanti visum est vtilius esse, pro-
 ficisci ad Atridem. Illi interim alii alios inter-
 25 ficiebant, pugnantes; resonabat autem eis
 circa corpus aes solidum, dum ferirentur
 ensibusque et hastis vtrinque - acutis.

Nestori autem obuiam - facti - sunt Iouis -
 alumni reges a nauibus ascendentes, quot-
 quot vulnerati fuerant aere, Tydei filius,
 30 Vlyssesque, et Atrei filius, Agamemnon. Lon-
 ge enim seorsum a pugna subductae erant na-
 ves *ipsorum*. litore in maris cani; nam pri-
 mas in planitiem traxerant, et murum ad
 puppes aedificarant. Haud enim, quamuis
 latum esset, potuit omnes litus naues ca-
 35 pere; arctabantur autem copiae. Ideo alias -
 ante - alias more scalarum subduxerant, et im-
 plerant totius littoris fauces longas, quan-
 tum complectebantur promontoria. Itaque hi
 cupientes - videre tumultum et pugnam, ha-
 sta nixi ibant conferti; tristabatur autem ipsis
 animus in pectoribus. *Iis* vero obuiam - fac-
 40 tus - est senex Nestor, perterrefecitque ani-
 mum in pectoribus Achiuorum: quem et
 voce - edita allocutus est rex Agamemnon:

„O Nestor Nelei fili, magna gloria Achi-
 vorum, cur relicto praelio viros - perdente

huc venis? Metuo utique, ne iam mihi per-
 45 ficiat verbum impetuosus Hector, ut quon-
 dam minatus est inter Troianos concionans,
 non prius *se* a nauibus ad Ilium rediturum es-
 se, quam igne naues incendisset, interfe-
 cissetque et *nos* ipsos. Is utique sic concio-
 nabatur; illa *autem* sane nunc omnia perfici-
 untur. O dii immortales! certe igitur et
 50 ceteri bene ocreati Achiui in animo repo-
 nunt aduersus me iram, sicut Achilles; ne-
 que volunt pugnare ad puppes nauium.“

Huius autem respondit deinde Gerenius eques
 Nestor: Certe *iam* haec ipsa - re ita eueni-
 runt, nec sane alio - modo Iupiter altito-
 55 nans ipse *haec iam* moliri - possit. Murus
 enim iam corruit, cui confidebamus, inui-
 labile nauiumque et *nostrum* ipsorum munimen
 fore; hi autem ad naues veloces pugnam
 animo - obstinato sustinent indefinenter;
 neque iam amplius noueris, diligenter licet spe-
 culans, vtra ex - parte Achiui agitati tur-
 60 bentur; adeo promiscue caeduntur, clamor-
 que ad coelum it. Nos vero deliberemus,
 quomodo haec euentura sint, si quid con-
 silium proficiet. Pugnam vero non nos suadeo
 ingredi; nullo enim modo vulneratum licet
 pugnare.“

Hunc autem rursus allocutus est rex viro-
 65 rum Agamemnon: „Nestor, quoniam iam na-
 vium ad puppes pugnant, murus vero non
 profuit structus, neque quid lossa, qua sa-

cienda multum desudarunt Danaï, sperabantque
 animo inuiolabile nauiumque et *sui* ipso-
 rum munimentum fore; ita sane videtur
 70 Ioui praepotenti gratum fore, inglorios per-
 ire longe ab Argis hic Achiuos. Equidem
 noram enim, quando lubens Danaï auxiliaba-
 tur; scio autem nunc, quod illos (*Troia-*
nos) quidem aequae ac beatos deos gloria -
 insignit, nostros vero animos et manus quasi
 vinculo - ligauit. Verum agite, quemadmo-
 75 dum ego dixero, obsequamur omnes: naues,
 quaecunque primae subductae sunt prope mare,
 trahamus, omnesque deducamus in mare va-
 stum; in alto vero ancoris stabiliamus,
 donec venerit nox intempesta, si vel in ea
 abstineant a pugna Troiani; deinde vero
 80 deducere - poterimus naues omnes. Non
 enim reprehensione dignum est, fugere malum,
 ne per noctem quidem. *Melius fecerit*, qui
 fugiens effugerit malum, quam qui captus
 fuerit.

illum autem torue intuens allocutus est con-
 siliis abundans Vlysses: Atride, quale tibi
 verbum fugit ex septo dentium? Perдите,
 85 vtinam ignauo exercitui alii praeesses, non
 autem nobis imperares; quibus vtique Iupiter
 a iuuentute dedit etiam vsque ad senium con-
 ficere ardua bella, donec perierimus sin-
 guli. Siccine vero tibi - fert - animus Tro-
 ianorum urbem latas - vias - habentem de-
 relinquare, cuius gratia perpetimur - aerumnosi
 90 mala multa? Tace, ne quis alius vtique Achi-

vorum hunc audiat sermonem, quem haud-
 quaquam vir quidem in ore omnino habuerit,
 quicumque norit suo in animo sana loqui, sce-
 ptriferque fuerit, et ei paruerint copiae tan-
 95 tae, quantis tu inter Argivos imperas. Nunc
 autem tuam improbo omnino sententiam, quam
 dixisti: qui iubes, praelio iam - conferto et
 pugna, naues bonis - transtris - instructas
 in mare deducere, ut adhuc magis Troia-
 nis quidem, optata contingant, iam superiori-
 bus licet, in nos autem grauis perniciēs
 100 ingruat; non enim Achiui sustinebunt bel-
 lum, dum naues in mare deducuntur; sed
 respicient, cedentque pugna. Tunc sane
 tuum consilium nocebit, princeps populorum.

Huic autem respondit deinde rex virorum
 Agamemnon: „O Vlyse, valde quidem meum
 105 tetigisti animum increpatione graui; sed neu-
 tiquam ego inuitos iubeo naues bonis -
 transtris - instructas in mare deducere filios
 Achinorum. Nunc vero *utinam* sit, qui illo
 melius consilium dicat, vel iuuenis, vel
 senex: mihi autem lubenti fuerit.

Inter hos vero et locutus est pugna stre-
 110 nuus Diomedes: „Prope *adeſt* vir, non diu
 inquiremus; si quidem velitis obsequi. Et
 haud prae ira *sententiam eam* vituperetis unus-
 quisque, eo quod natu minimus sim inter
 vos. Patre tamen ex nobili et ego genere
 glorior esse Tydeo, quem Thebis ingesta
 115 terra cooperuit. Portheo enim tres filii egre-

gii procreati sunt, habitabant autem in Pleu-
rone et excelsa Calydone, Agrius, et Me-
las, tertius vero erat eques Oeneus, patris
mei pater; virtute autem praestabat inter illos.
At hic quidem ibidem vixit; pater vero meus
120 Argis habitavit, actus erroribus; ita enim
Iupiter voluit, et dii alii. Adrausti autem du-
xit *unam* e filiabus, habitabatque domum di-
vitem opum, abundeque ei erant arua tri-
tici et feracia, multique plantarum erant horti
seorsum; multa etiam ei pecora erant; ex-
125 celluit autem supra omnes Achivos hastae et
peritia. Haec vero comperta esse vobis probabile
fit, ut vere *euenerunt*. Ideo non me ge-
nere quidem ignavum et imbellem putantes,
sententiam spreveritis libere et prolatam, quam
quidem recte dixerō. Agite; eamus ad pu-
gnam, etsi vulnerati, necessitate: ibi deim-
130 de ipsi quidem propinqui et stemus praelio, ex-
tra tela, ne forte quis super vulnere vulnus
accipiat; caeteros vero adhortantes incitabi-
mus, qui iam pridem, animo gratificantes,
seorsum stant, nec pugnant.“

Sic dixit: Illi vero ei omnino quidem au-
scultabant, atque obsecuti sunt. Perrexerunt
itaque ire, praeibatque ipsis rex virorum Aga-
memnon.

135 Neque vero caecam et speculationem habuit
inclytus terrae et quassator (*Neptunus*) sed
ad ipsos accessit, seni viro similis; dexte-
ram autem prehendit manum Agamemnonis Atrei

filii, et eum edita - voce verbis alatis allo-
cutus est:

„Atrei fili, nunc utique Achillis malis - gau-
140 dens cor laetatur in pectoribus, caedem et
fugam Achiuorum adspicientis, quoniam non
ei inest mens *prudens*, ne exigua quidem.
Verum ille quidem sic pereat, deusque illum
ignominia - afficiat! Tibi vero nondum pror-
tus omnino dii beati irati sunt; sed adhuc
145 sane Troianorum duces atque principes la-
tum pulvere - implebunt campum; tuque vide-
bis ipsos fugientes ad urbem, a navibus et
tentoriis.“

Sic locutus, altum exclamavit, cursu - con-
citus per campum. Quantum utique novies -
mille exclamant, vel decies - mille viri in
150 pugna, certamen committentes Martis; tam-
tam ex pectoribus vocem rex quassator terrae
emisit; Achivis autem ingens robur immisit uni-
cuique in cor, ut indefinenter pugnarent et
praeliarentur.

Iuno autem inspexit, aurum - folium - ha-
bens, oculis; stans, ex Olympo a vertice;
155 statimque agnovit fatigentem quidem, pu-
gnam per gloriosam, fratrem - germanum
et leivum, gaudebatque animo. Iovem ve-
ro in fummo cacumine fontibus - irriguae Idae
sedentem vidit; odiosus autem ei erat animo.
Anxie igitur cogitavit deinde magnis - oculis
160 veneranda Iuno, quomodo deciperet Iovis
animum Aegiochi. Hoc autem ei in animo

optimum visum est consilium, ire ad Idam,
 postquam scite ornasset se ipsam, si forte
 illa cuperet iuxta - dormire amore propter
 eius pulcritudinem, illi autem somnum incun-
 165 dumque dulcemque funderet in palpebras
 atque praecordia prudentia. Perrexit igitur
 ire in thalamum, quem ei carus filius struxe-
 rat Vulcanus, solidas autem fores postibus
 aptauerat cum claue arcana: quem porro
 thalamum haud deus alius aperire poterat.
 Illuc haec ingressa, fores clausit fulgentes;
 170 atque ambrosia quidem primum a corpore ama-
 bili fordes omnes purgavit, vinxitque se pin-
 gui oleo, diuino, suavi, quod utique sibi
 odoriferum erat; cuius, si modo agigaretur
 in Iouis solida domo, etiam ad terramque
 175 et coelum peruenit halitus. Eo utique illa
 corpus pulcrum cum vnxisset, atque capillos
 pexuisset, manibus cincinnos composuit niten-
 tes, pulcros, diuinos, a capite *fluentes*
 immortali. Circum porro diuinum peplum
 induit, quod ei Minerua expoliuerat ela-
 borate - concinnatum, intexueratque artificii -
 180 plena multa, aureisque hoc fibulis ad pec-
 tus *suum* nectebat. Cinxit autem se zona,
 centum fimbriis concinnata; inaresque im-
 misit in scite - perforatas auriculas, tribus -
 gemmarum - oculis - insignes, elaboratas; gra-
 tiaque effulgebat multa. Calyptra porro de-
 185 super velauit se augustissima dearum, pulcra,
 recens - facta; candida autem erat, sol vel-
 uti. Pedibus demum sub nitidis ligauit pul-

eros calceos. Tum postquam omnem circum
corpus apposuerat ornatum, perrexit ire ex
thalamo; aduocatamque Venerem ab aliis
seorsum diis, verbis ita allocuta est:

190 „Nunquid mihi obsequi voles, dilecta filia,
in eo quod dixerō? an recusaueris; irata
ob id animo, quod ego Danais, tu autem
Troianis auxiliaris?“

Huic autem respondit dein Iouis filia Ve-
nus: „Iuno, veneranda dea, filia magni
195 Saturni, eloquere quod in animo habes:
perficere enim me animus iubet, si possum
ego quidem perficere, et si perfici potest.“

Hanc autem dolos - struens allocuta est ve-
neranda Iuno: „Da nunc mihi amabilitatem
et desiderium, quo utique tu omnes domas
200 immortales, atque mortales homines: vado
enim visura almae fines terrae, oceanumque,
deorum parentem, et matrem Tethyn; qui
me in suis aedibus magna - cum - cura nutrie-
runt et educarunt, excipientes a Rhea, quan-
do nempe Saturnum late sonans Iupiter ter-
205 ram subter deiecit et infructuosum mare; hos
vado visura, et ipsis acerbis lites dirimam: iam
enim diuturno tempore inter se abstinent cu-
bili et amore, quoniam ira eorum inuasit ani-
mum. Quod - si illos quidem, verbis per-
mouendo eorum animum, in lectum redu-
210 xero, ut - iungantur amore; semper sane
eis dilectaque et veneranda vocabor.“

Hanc autem rursus aHocuta est amans, - ri-
sum Venus: „Non licet, neque decet, tu -
quod - petiisti, reculare; Iouis enim poten-
tissimi in amplexibus dormis.“

Dixit, et a pectoribus soluit acu - pictum cin-
215 gulum, varium; in eo autem ei delinimen-
ta omnia inclusa erant. Ibi inerant quidem
amor, inerat desiderium, inerat et amantium -
colloquium, blandiloquentia scilicet, quae
furtim - surripit mentem etiam prudentium.
Hoc utique ei imposuit manibus, verbaque fe-
cit, dixitque:

„Accipe nunc hoc cingulum, tuoque recon-
220 de sinu, varium, in quo omnia inclusa
sunt; neque te puto re - infecta redituram,
quicquid mentibus tuis concupieris.“

Sic dixit. Subrpsit autem magnos - oculos -
habens veneranda Iuno; subridensque, dein-
de suo recondidit sinu. *Ac tum* quidem iussit
225 ad domum, Iouis filia, Venus; Iuno autem
festinans reliquit verticem Olympi, Pietiam-
que supergressa, et Emathiam amoenam, fe-
rebatur super equestrium Thracum montes niuo-
fos, summa cacumina; neque terram car-
pebat pedibus. Ex Atho autem ad pontum
230 descendit fluctuantem, Lemnumque peruenit,
in urbem diuini Thoantis, vbi Somnum
conuenit, fratrem Mortis, inque eius haesit
manu, verbaque fecit, dixitque:

„Somne, rex omniumque deborum omnium-
que hominum, si quidem vnquam - antea
235 meo verbo auscultasti, etiam nunc obse-

quere, ego autem tibi habeo gratias dies omnes.
 Sopite mihi Iouis sub palpebris oculos fulgentes,
 statim, postquam ego accubuerō in amore,
 dona autem tibi dabo, pulcrum solium, in-
 corruptum in - perpetuum, aureum; Vulca-
 nus nempe meus filius utroque - pede - clau-
 240 dus fabricabit elaboratum; sub pedibusque
 scabellum mittet, cui utique imponas niti-
 dos pedes, dum - contiuaris."

Hanc autem respondens allocutus - est sua-
 vis Somnus: „Juno, veneranda dea, filia
 magni Saturni, alium quidem ego deorum
 245 sempiternorum facile sopiuerim; etiam tor-
 rentis fluenta Oceani, qui quidem parens
 omnibus est: Iouem autem non ego Satur-
 nium prope adiero, neque sopiuero, quan-
 do non ipse quidem iusserit. Iam enim me
 250 et alias tuum sapere - fecit mandatum, die
 isto, quando ille magnanimus Iouis filius (*Her-
 cules*) nauigabat ex Ilio, Troianorum vrbe
 direpta. Tum ego sane demulsi Iouis men-
 tem aegidem tenentis, suavis circumfusist
 tu autem ei mala struebas animo, excitatis
 255 laeuorum ventorum in pontum flatibus; et
 eum deinde ad Con bene habitata de - cur-
 su - detulisti, seorsum ab amicis omnibus.
Iupiter autem expectatus indignabatur, pro-
 turbans per domum deos; me autem maxime
 omnium quaerebat, et me perditum ab ae-
 there inieciisset ponto, nisi Nox domitrix
 260 deorum seruasset et hominum, quam adiui
 fugiens; ille autem cohibuit - se, iratus licet;

verebatur enim, ne Nocti celeri ingrata - animo faceret. Iamque rursus hoc me iubes periculosissimum aliud perficere.

Hunc autem rursus allocuta est magnis oculis veneranda Iuno: „Somne, quid vero tu
265 haec in mentibus tuis cogitas? putasne ita Troianis fauere late - sonantem Iouem, sicut propter Herculem iratus est, filium suum? Quin ito *mecum*; ego autem tibi Gratiarum vnam iuniorum dabo ducendam, et tuam vocandam coniugem, Pasitheim, quam semper amas dies omnes.“

270 Sic dixit. Gaufus est autem Somnus, respondensque allocutus est: „Age, nunc mihi iura inuiolabilem Stygis aquam, manumque altera quidem tange terram aliam, altera vero mare marmoreum; ut nobis omnes testes sint inferi dii, Saturnum circa existentes;
275 omnino te mihi daturam - esse Gratiarum vnam iuniorum, Pasitheim, quam et ego amo dies omnes.“

Sic dixit. Neque non obsecuta est dea vlnas - candida Iuno; iurabat autem ut is iubebat, deosque nominabat omnes subterraneos, qui Titanes appellantur. Tum postquam iuraueratque, absolueratque iuramentum, ipsi *simul* ibant, Lemnique et Imbri vrbe relicta, caligine induti, celeriter conficientes iter. Ad Idam autem perueherunt fontibus irriguam, matrem ferarum, ad Lecton; vbi primam liquerunt mare. Hique super

285 terra ibant, summa autem sub pedibus quas-
 sabatur sylva; *atque* illic Somnus quidem
 mansit, antequam Iouis oculi viderent *eum*,
 abieté conscensa admodum - procera, quæ tunc
 in Ida altissima enata per aërem ad aethe-
 rem ibat: illic *is* sedit ramis dense - opér-
 290 tus abiegnis, aui argutæ similis, quam uti-
 que in montibus Chalcidem nominant dii,
 homines autem Cymindin,

Iuno autem celeriter conscendebat in Gar-
 garum summum Idæe excelsæ. Vidit autem
 eam nubes - cogens Iupiter; ut vero vidit,
 continuo illum amor prudentia præcordia coo-
 295 peruit, perinde - ac quando primum con-
 gressi sunt amore, cubili inito suis clam
 parentibus. Stetit autem ipsam ante, ver-
 baque fecit, dixitque:

„Iuno, quo ab Olympo huc venis? equi
 autem non adsumt et currus, quos conscendas.

300 Hunc autem dolos - struens allocuta est ve-
 neranda Iuno: „Eo visura almae fines ter-
 ræ, Oceanumque deorum parentem, et ma-
 trem Tethyn, qui me in suis aedibus magna -
 cum - cura nutrierunt et educarunt: hos va-
 305 do visura, et ipsis acerbæ lites dirimam. Iam
 enim diuturno tempore inter se abstinent cu-
 bili et amore: quoniam ira inuasit animum,
 Equi autem in radicibus fontibus - irriguæ Idæ
 stant, qui me ferent supra aridumque et hu-
 midum. Nunc vero tui gratia huc ab Olym-
 310 po ob hoc venio, ne forte mihi posthac

frascaris, si silentio abeam ad domum pro-
funde - fluentis Oceani."

Hanc autem respondens allocutus est nu-
bes - cogens Iupiter: „Iuno, illuc quidem
licet et posthac prolifici; nos autem age
315 amore congregiamur concumbentes. Non
enim unquam mihi sic deae amor, neque mu-
lieris, animum in pectoribus circumfusus
domuit; neque quando captus - fui amore
Ixioniae vxoeris, quae peperit Pirithoum,
diis consiliarium parem; neque quando Da-
320 naëa pedibus - elegantis Acrisii - filiae, quae
peperit Perseum, omnium clarissimum virorum;
neque quando Phoenicis - filiae per - celebris,
quae peperit mihi Minoemque et diis - parem
Rhadamanthyn; neque quando Semeles; ne-
que Alcmenes in Thebis; quarum haec qui-
325 dem Herculem fortissimum peperit filium; at
Bacchum Semele peperit, gaudium mortalibus;
neque quando Cereris, comas - pulchrae regi-
nae; nec quando Latonae gloriosae; neque
quando tui ipsius: vt tui nunc amore -
teneor, et me dulce desiderium capit."

Hunc autem dolos - struens allocuta est ve-
330 neranda Iuno: Importunissime Saturnie, qua-
le verbum dixisti? Si nunc in amore cupis
dormire Idae in verticibus; haec autem lo-
ca propatula - sunt omnia; quomodo esset,
si quis nos deorum sempiternorum dor-
mientes videret, diisque omnibus interueniens
335 indicaret! non equidem tuam ad domum redi-
rem, e cubili cum consurrexissem: indigna res

certe esset. Sed si reuera vis, et tibi hoc
gratum est animo; est tibi thalamus, quem
tibi dilectus filius fabricatus est Vulcanus,
340 solidasque fores postibus aptauit; illuc ea-
mus dormituri; quandoquidem tibi placet con-
cubitus."

Hanc autem respondens allocutus est nubes -
cogens Iupiter „Iuno; nec, tu deorum hoc
metues, nec quemquam hominum visurum
esse: talem tibi ego nubem circumfundam, au-
ream; neque nos per - eam - viderit ne. Sol
345 quidem, cuius et acutissimum est lumen ad in-
spiciendum."

Dixit, et vlnis complexus est Saturni filius
suam vxorem. His autem subter Tellus di-
vina summisit recentem herbam, lotumque
rosidum, et crocum, et hyacinthum den-
sum et mollem; qui a terra eos alte eleuabat.
350 Hoc in toro cubarunt, insuperque nubem sibi -
induerunt pulcram, auream; lucidique de-
cidebant rores.

Sic quidem quiete dormiebat pater in Gar-
garo summo, somno et amore domitus, tene-
batque in vlnis vxorem. Perrexit vero cur-
355 rere ad naues Achiuorum dulcis Somnus, nun-
tium allaturus terram - cingenti Neptuno. Pro-
pe autem stans, verbis alatis eum allocutus est:

„Alacris nunc Danais, Neptune, auxilia-
re, et ipsis gloriam praebe, parumper sal-
tem, dum adhuc dormit Iupiter: quoniam

360 ipsi ego mollem soporem circumfudi, luno
autem in amore *eum* decepit ut - dormiret."

Sic fatus, hic quidem abiit ad inclytas nationes hominum; Neptunum autem adhuc magis impulit ad auxiliandum Danais. Statim itaque is inter primos longe - profliens hortabatur:

„Argui, etiamne rursus concedimus Hec-
365 tori victoriam Priamidae, ut naves capiat, et gloriam referat? At is quidem sic existimat, et gloriatur, quia Achilles navibus in cauis manet iratus corde; illius tamen non magnum desiderium erit, si quidem ceteri nos *fortiter* incitemur ad defendendum
370 inuicem. Sed agite, sicut ego dixero, obsequamur omnes: clypeos, quotquot optimi *sunt* in exercitu et maximi, nos induiti, capitaque fulgentibus galeis tecti, manibusque longissimas hastas tenentes, eamus: ac ego quidem praeibo; nec omnino opinor
375 Hectorem Priamidem mansurum, admodum licet anima - incitatum. Quicumque autem vir strenuus *est*, gestatque paruum scutum humero; imbelliori viro det, ipse vero scutum maius subeat."

Sic dixit. Hi autem ei maxime ausculta-
runt, atque obsecuti sunt. Atque hos *qui-*
dem ipsi reges instruebant, vulnerati licet,
380 Tydides, Ulyssesque, et Atrides Agamemnon;
obeuntes autem *copias* omnes, martia arma commutabant; fortia quidem fortis indue-

hat, deteriora autem imbelliori dabant. Tum
postquam induerant sibi circum corpus coruscum
aes, perrexerunt ire; praeibat vero eis

385 Neptunus quassator - terrae, horrendum en-
sem longum habens in manu robusta, simi-
lem fulguri: ei autem non fas est congregari
in pugna perniciosa, sed metus eius reprimat
viros.

Troiana vero ex - altera parte instruebat
illustris Hector. Tum vero grauissimum cer-

390 tamen pugnae intenderunt caeruleus - cri-
nes Neptunus, et illustris Hector; hic qui-
dem Troianis, ille vero Achiuis auxilians.
Exundauit autem mare ad tentoriaque nauesque
Argiuorum; hi autem congregiebantur ingenti-
cum clamore. Neque maris unda tantum.

395 boat ad terram, ex ponto impulsus flatu.
Boreae graui, montis in saltibus, quando
concitus - exardescit crematurus syluam; ne-
que ignis tantus adfremit crepitus ardentis,
neque ventus tantum in quercubus alte - co-
mantibus insonat, qui maxime rapidum fre-

400 mit saeuens: quantus quidem Troianorum
et Achiuorum erat clamor, horrende voci-
ferantium, quando in se inuicem ruerent.

In Aiacem vero primus iaculatus est illustris
Hector hasta; quippe conuersus erat recta
in ipsum; neque aberrauit; sed eum percus-
sit, qua duo baltei circa pectora extensi erant,

405 alter quidem scuti, alter vero ensis argenteis -
clauis distincti; atque hi quidem ei tutati

sunt tenerum corpus. Iratus est autem Hector,
 quod sibi telum velox irritum euolasset e manu;
 retroque sociorum in agmen cessit, mortem
 euitans. Hunc quidem deinde abeuntem ma-
 410 gnus Telamonius Ajax faxo, quae sane mul-
 ta, velocium retinacula navium, ad pedes
 pugnantium passim - iacebant; horum uno sub-
 lato, in pectus percussit super scuti - or-
 bem, prope collum; turbinis autem instar,
 concitum milit, rotatumque est illud circumcir-
 ca. Vt vero quum violento - ictu patris lo-
 415 vis procidit quercus radicitus, teter autem
 sulfuris oritur odor ex ea; isque nullius
 amplius est animi, qui viderit prope adlians;
 durum quippe Iouis magni fulmen: sic ce-
 cidit Hectoris celeriter humi robur in puluere;
 manu autem demisit hastam, insuperque scutum
 420 secutum est, et galea; circaque ipsum so-
 nitum - dedere arma varia aere. Tum ve-
 ro magno cum clamore accurrebant filii Achi-
 vorum, sperantes trahere ad se; iaculaban-
 turque crebra spicula; at nemo potuit pa-
 storem populorum nec cominus, nec emi-
 nus - ferire: prius enim circumdederunt eum
 425 fortissimi, Polydamasque, et Aeneas, et no-
 bilis Agenor, Sarpedonque princeps Lycio-
 rum, et Glaucus eximius; caeterorumque
 nullus ipsum neglexit, sed ante clypeos pro-
 be orbiculatos tenebant ipsum; eumque socii
 manibus sublatum asportabant ex pugna, donec
 430 peruenit ad equos veloces, qui ei post
 pugnam et praelium stabant, atrigamque et

currum varium habentes; qui porro eum
urbem versus portabant grauitè gementem.

Sed quando iam ad vadum peruenerunt
pulcre - fluentis fluminis Xanthi vorticosi, quem

435 immortalis genuit Iupiter: ibi illum e cur-
ru admoouerunt terrae, eique aquam affude-
runt; ille itaque spiritum - recepit, et suspexit
oculis; sedensque in genua, nigrum san-
guinem euomuit; iterum vero retro lapsus
est in terram, eique oculos nox obtexit
nigra; ictus enim adhuc animum domabat.

440 Argiui autem, ut viderunt Hectorem seor-
sum abeuntem, alacrius in Troianos ir-
ruerunt, memineruntque pugnae. Tunc lon-
ge primus Oilei filius velox Ajax Satnium
vulnerauit, cum hasta insiliens acuta, Eno-
pia filium; quem nymphea peperit Naïs eximia

445 Enopi armenta - pascenti ad ripas Satnioen-
tis. Hunc quidem Oilei filius hasta - incly-
tus, prope accedens, vulnerauit ad ile; ita-
que cecidit - resupinus; super eo vero Tro-
iani et Danaï commiserunt acrem pugnam. Ad
eum vero Polydamas hastam - vibrans accessit

450 ultor Panthoi filius; percussitque Prothoenorem
dextrum in humerum, filium Areityci; per
humerum autem valida hasta penetrauit. Hic
itaque in puluere lapsus prehendit terram pal-
ma. Polydamas autem vehementer super -
eum - gloriatus - est, alta - voce clamans:

„Non equidem puto magnanimi filii Pan-
455 thoi manu e robusta vasum exiisse telum,
sed id aliquis Argiuorum recepit corpore; et

ipsum puto. ei *baculo* innitentem, descen-
surum domum Plutonis intra.“

Sic dixit. Argivus autem dolor exortus est,
eo gloriante; Aiaci autem maxime bellicoso
460 animum commouit Telamonis filio; hunc
enim *Prothoënor* cecidit proxime; statim
igitur in *Polydamantem* abeuntem iaculatus est
hasta fulgenti. Polydamas autem ipse qui-
dem euitavit mortem nigram, in obliquum
absiliens; excepit autem *ictum* Antenoris filius
Archilochus; huic enim dii destinaverunt per-
465 niciem. Hunc percussit, capitisque et cer-
vicis in commissura, extremam *ad* vertebra-
m; ambosque discidit nervos; Iulius autem mul-
to prius caput, osque, naresque solo allap-
sa sunt, quam tibiæ et genua cadentis. Ajax
itaque vicissim inclamavit eximio Polydamanti:

470 „Perpende, Polydama, et mihi verum dic;
annon hic vir pro Prothoënore *vicissim* occi-
di dignus; Non quidem mihi ignavius vi-
detur, neque ex ignavis; sed frater Ante-
noris equorum - domitoris, vel filius; ipsi
enim genere proxime similis - videbatur *mihi*.“

475 Sic dixit, bene cognoscens. Troianos autem
dolor cepit animo. Tunc Acamas Proma-
chum Boeotium vulneravit hasta, fratrem
suum circumcundo - protegens; Promachus enim
hunc trahebat pedibus. Super *eum* itaque
Acamas vehementer gloriabatur, alte clamans:

„Argivi, sagittarii - infauti, minarum infa-
480 tiabiles, haud sane solis laborque erit et

luctus nobis, sed aliquando sic occidemini
et vos. Videte, ut vobis Promachus domi-
tus dormit hasta mea; ut nequaquam fratris
vltio diu insoluta sit. Quare et quivis optet
485 vir fratrem in aedibus caedis vindicem
sibi - relinqui."

Sic dixit. Argivis autem dolor obortus est,
eo gloriante; Peneleo autem maxime, bel-
licoso animum commovit; ruit itaque in Aca-
mantem. Ille vero non sustinuit impetum Pe-
nelei regis. *Peneleus* autem vulneravit Ilionem,
490 filium Phorbantis diuitis - pecorum, quem ma-
xime Mercurius Troianorum diligebat, et
possessiones ei dederat; ex hoc autem mater
vnicum peperit Ilioneum; quem tunc sub
supercilio vulneravit *Peneleus* ad oculi radices,
excussitque pupillam; hasta vero per oculum
495 penitus, et per occipitium transiit. Hic ita-
que *in terram* desedit, manibus porrectis am-
batus; Peneleus autem, stricto ense acuto,
cervicem mediam feriit; deturbavit humi, ipsa
cum casside, caput. Adhuc vero valida hasta
erat in oculo; *Peneleus* autem dixit, *capite -*
500 *tanquam* - papaveris - capite sublato, de-
nuntiauitque Troianis, et glorians verba fecit:
„Renuntiate mihi, Troiani, illustris Ilionei
patri caro et matri, ut - lugeant in aedibus.
Idque merito: neque enim *magis* Promachi
vixor Alegenoris filii, viro caro reuerſo,
se - laeto - vultu - offeret, quando demum
505 ex Troia cum navibus reuerterimus filii Achi-
vorum."

Sic dixit. Illos autem omnes pallidus timor cepit; circumspectabatque unusquisque, qua effugere - posset grauem perniciem.

Dicite nunc mihi, Musae, coelestes domos tenentes, quisnam primus Achiuorum cruenta §10 spolia sustulerit; postquam inclinauit pugnam iaclytus Neptunus.

Aiax quidem primus Telamonius Hyrtium percussit Gyrtii filium, Mylorum ductorem magnanimorum: Phalcem autem Antilochus, et Mermerum, interfectos - spoliavit; Meriones autem Morymque et Hippotionem interfecit; §15 Teucer vero Prothoonemque peremit, et Periphetem; Atreique filius, *Menelaus*, deinde Hyperenorem, pastorem populorum, vulnerauit ad ile; intestina autem aes penitus - hausit dilacerans; animaque per inflictum vulnus erupit exacta; illum autem tenebrae §20 oculos texerunt. Plurimos vero Aiax interfecit, Oilei velox filius: non enim ei quisquam par ad insequendum pedibus erat viros fugientes, quando utique Iupiter fugam immiserat.

I L I A D I S

LIBER XV

At postquam vallosque et fossam transcendē-
rant fugientes, multique domiti erant Da-
naorum manibus, Troiani quidem iam ad
currus repressa - *fuga* manebant, pallidi
prae metu, exterriti. Experfectus vero est Iu-
piter Idæ in verticibus, ex aureum - solium -
habentis - Iunonis *amplexu*; stetitque rap-
tim - exsurgens, viditque Troianos et Achiuos,
Troianos quidem turbatos, turbantes autem
eos a tergo Argiuos; interque hos Neptū-
num regem. Hectorem vero in campo vidit
ro iacentem; circumque socii fedebant; is au-
tem graui angebatur anhelitu, mente - et - vi-
ribus defectus, sanguinem vomens; eum
quippe non imbecillimus vulnerauit Achiuorum.
Hunc autem intuitus, misertus est pater homi-
numque deūmque; ac terribili - modo tor-
vum intuens, Iunonem verbo allocutus est:

„Certo - certius mali - artifex, o fraudu-
15. lenta, tuus dolus, Iuno, Hectorem nobi-
lem cessare - fecit a pugna, fugauitque eius-
dem copias. Hand equidem scio, annon

rursus machinationum perniciosarum prima
fructum sis perceptura, et te verberibus cae-
dam. An non meministi, quando pepen-
disti ab - alto, a pedibus autem incudes -
suspenfas demisti duas, circum manus autem
20 vinculum missi aureum, infrangibile? tu au-
tem in aethere et nubibus pependisti; moe-
rore - afficiebantur autem dii per excelsum
Olympum; soluere tamen non poterant cir-
cumstantes; quemcunque autem prehenderem,
proiiciebam correptum de limine *coeli*, donec
perueniret in terram vix - spirans; me ve-
25 ro ne sic quidem ira missum - faciebat ve-
hemens ob dolorem Herculis diuini; quem
tu cum Borea vento inductis procellis, mi-
sisti per infructuosum pontum, mala machinans,
et eum deinde ad Con bene habitata de-
cursu - detulisti. *Ac* eum quidem ego inde
30 liberaui, et reduxi iterum Argos equis -
aptum, multis licet malis - exercitum. Haec
tibi rursus - in - memoriam - reducam, vt de-
listas a fallaciis; vt scias, an tibi profuerit
congressusque et cubile, quo congressa me-
cum es, veniens seorsum - a diis, et me de-
cepisti."

Sic dixit: Cohorruit autem magnis - oculis
35 veneranda Iuno, et eum compellans verbis
alatis allocuta est:

„Sciat nunc hoc Terra et Coelum latum
superne, et subterlabens Stygia aqua, quod
vtique maximum iuramentum, grauissimum-

que est beatis diis; tuumque sacrum caput,
 40 et noster torus ipsorum nuptialis, quem quidem non ego vquam temere iurarim. Non meo hortatu Neptunus terrae - quassator cladem - infert Troianis et Hectori, *Argiuis* autem auxiliatur; sed nimirum ipsum *suus* animus incitat iubetque; afflictos autem ad naues videns
 45 miseratus est Achiuos. Atquin et ei ego consuluerim, eo ire, quo quidem tu, *o Iupiter*, atras - nubes - cogens, imperaueris."

Sic dixit. Subrisit autem pater hominumque deumque, et eam respondens verbis alatis allocutus est:

„Si quidem tu iam deinceps, magnis - oculis
 50 veneranda Iuno, idem mecum sentiens inter immortales federis: *tum* eodem sane Neptunus, etiam si maxime velit aliter, confestim et *suam* conuerterit mentem, ad tuam et meam voluntatem. Quin, si iam quidem ex - animo et vere loqueris, vade nunc ad coetus deorum,
 55 et huc vocatos - iube Irimque accedere, et Apollinem inclytum - arcu; vt illa quidem ad exercitum Achiuorum aere - loricatum eat, et dicat Neptuno regi, vt, relictis pugna, suas ad aedes redeat; Hectorem vero excitet
 60 ad pugnam Phoebus Apollo, iterumque inspi-ret robur, obliuiscique - faciat dolorum, qui nunc ei premunt praecordia, Achiuos autem iterum auertat, imbelli fuga immissa; fugientes autem, in naues multa - transtra - habentes incidant Pelidae Achillis. Is vero excitabit
 65 suum amicum Patroclum, illumque interficiet

Hom. Il. Vol. III.

Z

hasta illustris Hector Ilium ante; multos vbi-
 ille - peremerit iuuenes cum alios, tum filium
 meum Sarpedonem nobilem. Ob Patroclum
 autem iratus interficiet Hectorem nobilis Achilles.
 Ex eo deinceps tempore vt - iterum - in - fugam-
 70 auertantur - Troiani a nauibus, semper ego
 efficiam perpetuo; vsque - dum Achiui Ilium
 excelsum ceperint, Mineruae consiliis. Prius
 autem neque ego cessabo ab ira, neque quem-
 piam aliorum immortalium Danais auxiliari hic
 sinam, quam Pelidae expletum fuerit deside-
 75 rium; sicut ei promissi primum, meoque an-
 nui capite die illo, quando mihi dea Thetis
 tetigit genna, supplicans, vt honorarem Achil-
 lem vrbium - vastatorem. "

Sic dixit. Neque non - obsecuta - est dea vl-
 nas - candida Iuno. Discessit itaque ab Idaeis
 80 montibus, vt iret ad excelsum Olympum. Sic-
 ut vero cum cogitatione mouet se mens viri,
 qui per multas terras profectus, praecordiis
 in prudentibus secum - cogitat, „huc iuerim,
 vel illuc,“ animoque - versat multa: sic cele-
 riter viam - carpens peruolauit veneranda Iuno;
 peruenitque in excelsum Olympum. Congregatis
 85 autem superuenit immortalibus diis, Iouis in
 domo. Illi vero conspicati, omnes celeriter-
 adfurrexerunt, et excipiebant poculis. Atque
 haec alios quidem omisit, a Themide vero ge-
 nas - pulcra accepit poculum; prima enim
 illa obuia venit currens, et eam compellans
 verbis alatis allocuta est:

90 „Iuno, cur venisti; metu utique percussae
 similis - videris? Sane valde scilicet te territavit
 Saturni filius, qui tibi maritus.“

Huic autem respondit deinde dea vlnas - can-
 dida Iuno: „Ne me, dea Themis, haec inter-
 roga; scis et ipsa, qualis illius animus tru-
 95 culentus et durus. At tu quidem praesidis inter
 deos, in aedibus, conuiuio aequali; haec au-
 tem et inter omnes audies immortales, qualia
 Iupiter mala opera denunciaret; neque omnino
 puto omnibus vna animum gauisurum, neque
 mortalibus, neque diis; etiamsi aliquis vsque
 nunc conuiuetur hilaris.“

100 Ac quidem sic locuta confedit veneranda Iu-
 no. Molestae autem ferebant per domum Iouis,
 dii. Illa vero risit labiis *tenus*, non autem
 frons super supercilia nigra exhilarata est; in-
 ter omnes autem, indignata locuta est:

„Dementes, qui Ioui irascimur insipientes;
 105 quique adhuc ipsam cupimus compescere, propius
 accedentes, vel suasu, vel vi! is vero e - lon-
 ginguo - sedens nostri rationem - non habet,
 neque mouetur; ait enim inter immortales deos
 viribusque potentiaque eximie *se* esse praestantif-
 simum. Quare tolerate, quodcunque vobis
 110 malum immittat unicuique; iam enim nunc
 opinor Marti utique damnum illatum esse: filius
 enim ei interiit in pugna, carissimus hominum,
 Alcalaphus, quem ait suum esse impetuofus Mars.“

Sic dixit. Mars autem robusta feriebat - sibi
 femora manibus prunis; lugens autem allocu-
 tus est:

115 „Ne nunc mihi succenseatis, coelestes domos incolentes, quod - viciſci - velim caedem filii, profectus ad naues Achivorum, etiam ſi mihi ſit fatale, Iouis percuſſum fulmine iacere, vna - cum mortuis, in ſanguine et puluere.“

Sic dixit: et equos iuſſit Terroremque Hor-
120 roremque iungere: ipſe autem arma indu-
bat collucentia. Tum ſane quaedam maiorque
et grauior alia a Ioue in immortales ira et in-
dignatio exorta fuiſſet: niſi Minerva, cunctis
metuens diis, proſiluiffet extra veſtibulum, li-
125 quiffetque ſolium vbi ſedebat. Atque Martiſ
quidem a capite galeam demſit, et ſcutum hu-
meris; haſtamque ſepoſuit - erectam, robuſta
e manu raptam, aeream; ipſa vero verbis
hiſce corripuit impetuoſum Martem:

„Furioſe, vecors, periſti! an vero tibi fru-
ſtra aures ad audiendum ſunt, mensque etiam
130 periit et pudor? Non audis, quae dicit dea
vlnas - candida Iuno? quae iam nunc a Ioue
Olympio venit. An vis ipſe quidem, perpeſſus
mala multa, reuerti - ad Olympum, dolens
vtique, neceſſitate; atque etiam caeteris ma-
135 lum magnum omnibus creare? Continuo enim
Troianos quidem magnanimos et Achiuos lin-
quet Iupiter, ad nos autem veniet turbas - exci-
taturus in Olympum; corripiet autem alium-
poſt - alium, quique in culpa ſit, quique etiam
non. Quare te nunc iubeo miſſam - facere iram
de filio tuo. Iam enim aliquis, eo et vi et
140 manibus fortior, vel interfectus eſt, vel etiam
poſthac interficietur. Difficile quippe eſt. om-

nium hominum liberare a morte progeniemque partumque.“

Sic locuta, collocavit in solio impetuofum Martem. Iuno autem Apollinem vocavit domum extra, Irimque, quae diis internuntia est im-
145 mortalibus; et eos compellans, verbis alatis allocuta est:

„Iupiter vos in Idam iubet venire quam celerime; ac postquam veneritis, Iouisque vultum aspexeritis, facite, quicquid ille hortatus fuerit et iusserit.“

Ac quidem sic locuta, retro cessit veneranda
150 Iuno, confeditque in solio; ii vero properantes volabant, Idamque peruenerunt fontibus irriguam, matrem ferarum. Inuenerunt autem longe speculantem Saturnium in Gargaro summo sedentem, circumque ipsum odorata nubes circumfusa erat. Hi autem ut coram venerunt Io,
155 ve nubes - cogente, steterunt; neque iis visus iratus est animo, quoniam sibi celeriter verbis suae vxoris parauerant. Irim autem priorem verbis alatis allocutus est:

„Vade, age, Iri velox, Neptuno regi omnia haec nuntia, neque falsa - nuntia sis:
160 relictis illum iube pugna atque praelio, ire ad coetus deorum, vel in mare vastum. Si vero meis non verbis parebit, sed aspernabitur: perpendat deinde mente et animo, ne me nequaquam, fortis ut ut sit, inuadentem valeat
165 sustinere; quoniam eo profiteor viribus multo praestantiorem me esse, et natu maiorem; il-

lius autem non veretur cor aequalem mihi se-
profiteri, quem metuunt etiam caeteri.“

Sic dixit; neque non - obsecuta est alis - ven-
tosis velox Iris. Descendit autem ab Idaeis
170 montibus Ilium versus sacram. Vt vero cum ex
nubibus volat nix, aut grando gelida, *acta*
impetu ferenitatem - inducentis Boreae: sic fe-
stinanter viam - carpens peruolauit velox Iris,
prope autem stans allocuta est inclytum Ne-
ptunum:

„Nuntium quendam tibi, Neptune crines-
175 caerulee, veni huc ferens a Ioue aegidem - te-
nente. Relicta te iubet pugna atque praelio
ire vel ad coetus deorum, vel in mare vastum.
Si vero eius non verbis parebis, sed aspernaberis:
minatus est et ipsum - se ex - aduerso pugnatu-
180 rum huc venturum; te autem vitare iubet *suas*
manus: quia, *quam tu sis*, ait viribus multo se
praestantiorem esse, et natu maiorem: tuum
autem non veretur cor aequalem te ei profi-
teri, quem metuunt etiam caeteri.“

Hanc autem valde indignatus allocutus est
185 inclytus Neptunus: „Eheu; certe, potens licet,
superbe locutus est, si me, pari honore prae-
ditum, vi inuitum coërcebit. Tres enim ex
Saturno sumus fratres, quos peperit Rhea, Iu-
piter et ego, tertius autem Pluto inferis impe-
rans; trifariam autem omnia diuisa - sunt,
vnusquisque vero *suam* fortitus est dignitatem.
190 Meae sane sortis erat, canum mare habitare per-
petuo, motis - sortibus; Plutoni autem sorte-
obuenere tenebrae caliginosae; Ioui vero obue-

nit coelum latum, in aethere et nubibus; terra autem etiamnum communis *est* omnium, et excelsus Olympus. Quare sane nequaquam Iouis
 195 degam ex voluntate; sed quietus, potens licet, maneat *sua* tertia in portione. Manibus vero nequid me omnino, ignaum veluti, territet. Filias enim et filios satius esset terrificis verbis incessere, quos genuit ipse; qui et imperitanti auscultabunt, etiam necessitate.“

200 Huic autem respondit deinde pedibus - ventos aequans velox Iris: „Itane vero a te, Neptune crines caerulee, hunc fero Ioui sermonem durumque asperumque? an quid mutabis? Flexibiles sane mentes prudentium. Nosti, quod maioribus - natu Erinnyes semper affeculae sunt.“

205 Hanc autem vicissim allocutus est Neptunus terrae - quassator: „Iri dea, valde hoc verbum recte dixisti: bonum et illud est, quando nuntius vtilia norit. Sed hic grauis dolor cor et animum *meum* occupat, cum parem - forte
 210 et pari destinatum fato obiurgare vult iracundis verbis. At sane nunc quidem, indignatus licet, cedam; aliud vero tibi dicam, et minabor illud animo: si quidem inuitis me et Minerva praedatrice, Iunone, Mercurioque, et
 215 Vulcano rege, Jlio excello parcet, neque volet euertere, dareque magnam victoriam Argiis: sciat hoc, nobis insanabilem iram fore.“

Sic fatus, liquit exercitum Achaicum Neptunus, subiitque pontum profectus; desiderabant

220 vero *eum* heroes Achiui. Et tunc Apollinem
allocutus est nubes - cogens Iupiter:

„Vade nunc, dilecte Phoebe, ad Hectorem
aere - armatum: iam enim terram - cingens
terrae - quassator abiit in mare vastum, eui-
tans iram grauem nostram; nam omnino alio-
225 qui pugnam audiissent et alii, etiam qui inferi
sunt dii, Saturnum circa qui sunt. Sed hoc
et mihi multo satius, et illi ipsi est, quod
ante veritus cessit manus meas: quippe haud
sine - sudore perfecta - fuisset - res. Sed tu qui-
230 dem manibus accipe Aegidem simbriatam, qua
admodum incussa terreas heroes Achiuos. Tibi
vero ipsi curae sit, o *Apollo* e - longinquo - fe-
riens, illustris Hector; tantisper enim ei exci-
ta robur magnum, dum Achiui fugientes ad
nauesque et Hellespontum peruenerint. Exinde
vero ipse ego consultabo opereque verbisque,
235 vt et vicissim Achiui respirent a labore.“

Sic dixit: Neque sane patri non - obsequutus
est Apollo; descendit vero ab Idaeis montibus,
accipitri similis celeri, columbarum - occifori,
qui celerrimus volucrum; inuenit filium Pria-
240 mi bellicosi Hectorem nobilem sedentem; ne-
que *enim* amplius iacebat; modo autem colle-
gerat animum, circum se agnoscens socios;
anhelitus vero et sudor cessarat, quando ipsum
reficiebat Iouis voluntas aegidem tenentis. Pro-
pe autem stans allocutus est longe - iaculans
Apollo:

„Hector, fili Priami, curram tu seorsum ab
 245 aliis sedes viribus - defectus? nunquid aliquis
 te dolor inuasit?

Hunc autem languidus allocutus est pugnam-
 expedite - ciens Hector: „Quisnam vero tu es,
 optime deorum, qui me interrogas coram?
 Non nosti, quod me nauium ad puppes Achiuo-
 rum, suos socios perdentem, pugna strenuus
 250 percussit Ajax saxo in pectus, cessareque me
 fecit ab animosa fortitudine? Et sane ego pu-
 tabam me mortuos et domum Plutonis die
 hoc visurum; quippe caram expirabam animam.“

Hunc autem vicissim allocutus est tex e - lon-
 ginq - feriens Apollo: „Confide nunc, talem
 255 tibi adiutorem Saturnius ex Ida misit, adstare
 tibi et auxiliari, Phoebum Apollinem aureo-
 gladio - conspicuum; qui te etiam antea tueri-
 soleo, simul ipsumque et excelsam urbem. Sed
 age, nunc aurigas exhortare numerosos, na-
 260 ves ad cauas ut agant veloces equos: at ego
 ante iens, equis viam omnem complanabo,
 et vertam - in - fugam heroes Achiuos.“

Sic locutus, inspirauit robur magnum pastori
 populorum. Vt vero cum stabulatus equus,
 hordeo - passus ad praesepe, vinculo rupto
 currit per campum terram - pedibus - pulsans,
 265 consuetus lauari in pulcre - fluenti fluuio, su-
 perbiens; alte vero caput fert, circumque iubae
 humeros motantur; ipse autem pulcritudine-
 corporis fretus, facile ipsum genua ferunt ad
 loca - consueta et pascua equarum: sic Hector
 270 celeriter pedes et genua mouebat, eoncitans

aurigas, postquam dei audiuit vocem. Sicuti vero vel in ceruum cornutum, vel syluestrem capram, incitate - feruntur canesque et viri rustici: atque hunc quidem excelsa petra et dense - umbrosa sylva seruat, neque enim ipsis
 275 *eum*prehendere in - fatis erat; horum autem clamore - *excitatus* apparet leo maxillis - terribilibus ad viam, statimque omnes auertit, ardentem licet persequentes: sic Danaï, hactenus quidem, cateruatim perpetuo sequebantur, ferientes ensibusque et hastis vtrique - acutis; sed, postquam viderunt Hectorem obeuntem ordines virorum, metu - perculsi - sunt, omnibusque ad pedes decidit animus. Iis autem dein concionatus est Thoas, Andraemonis filius, Aetolorum longe praestantissimus, peritus quidem iaculo - *pugnandi*, strenuusque etiam in stataria *pugna*; concione vero ipsum pauci Achiuorum vincebant, quando iuuenes contenderent oratione;
 285 qui *utique* inter illos prudens concionatus est et dixit:

„O dii, profecto ingens miraculum hoc oculis video: cum ita iam de integro surrexit, morte euitata, Hector; atqui ipsum omnino sperabat animus cuiusque, manibus sub Aiacis
 290 mortuum esse Telamonis filii; sed aliquis rursus deorum liberauit et seruauit Hectorem; qui profecto multorum Danaorum genua soluit; quemadmodum et nunc itidem - fore puto; non enim sine Ioue altitonante primus - inter - pugnatore fiat, adeo animo - incitatus. Sed agite, sicut ego dixero, pareamus omnes:

295 multitudinem quidem ad naues iubeamus redire;
 ipsi vero, quotquot fortissimos in exercitu profi-
 temur nos esse, stemus; si qua primum arcere
 poterimus, occurrentes hastis cum eleuatis;
 hunc autem puto, ardentem licet, animo ve-
 rituram Danaorum ingredi multitudinem. “

300 Sic dixit. Illique ei maxime quidem auscul-
 tarunt et paruerunt. Itaque Ajax et Idomeneus
 rex, Teucer, Merionesque, Megesque par
 Marti, ad pugnam copias instruebant, pro-
 ceribus conuocatis, Hectorem et Troianos con-

305 tra; sed retro multitudo - *imbecillior* ad na-
 ves Achiuorum redibant. Troiani vero priores
 in - eos - impetum - fecerunt conferti: praeibat
 autem Hector passibus - magnis gradiens; an-
 teibatque ipsum Phoebus Apollo, indutus hu-
 meros nube, tenebatque aegidem impetuo-
 se - versatilem, horrendam, vndique - hirtam,

310 insignem, quam faber Vulcanus Ioui dederat
 gestandam, ad fugandos - in - pugna viros;
 hanc ille in manibus tenens, praeibat copiis.
 Argiui vero, impetum - sustinuerunt conferti;
 excitatus est autem clamor acutus vtrunque; a
 nervis vero sagittae exiliebant; multaque ha-

315 stilia fortibus e manibus, alia quidem in cor-
 pore figebantur bellicoforum iuuenum; multa
 vero et in - medio, antequam corpus pulcrum
 attingerent, in terra stabant - *fixa*; cupientia
 corpore se saturare. *Ac* quamdiu quidem ae-

320 gidem manibus tenebat immotam Phoebus Apollo,
 tamdiu valde vtrosque tela attingebant, cade-
 bantque copiae; sed postquam in - vultum re-

cta - intuens. Dansorum equitum - pernicipite
aegidem concussit, ipseque insuper clamavit vo-
 ce admodum ingenti, tum illis animos in pe-
 ctoribus debilitavit, oblique sunt strenuae for-
 titudinis. Sicuti autem vel boum armentum,
 vel gregem magnum ovium ferae duae tur-
 325 bant, nigra in nocte intempesta, aduentu re-
 pentino, custode non praesente: sic fugati
 sunt Achiui imbelles; iis enim Apollo immisit
 terrorem, Troianis autem et Hectori gloriam de-
 dit. Tum vero vir interfecit virum, dispersa
 acie, Hector quidem Stichiumque et Arcesi-
 330 laum occidit; hunc quidem, Boeotorum du-
 ctorem aere - loricarum; illum vero, Mene-
 sthei magnanimi fidum socium. Aeneas autem
 Medontem et Iasum interfecit; ac quidem no-
 thus filius Oilei diuini erat Medon, Aiakis
 335 frater; habitabat autem in Phylace terra,
 procul a patria, virum cum occidisset fratrem
 nouercae Eriopidis, quam habebat Oileus; Ia-
 sus vero, dux quidem Atheniensium erat, filius
 autem Spheii vocabatur Bucoli filii. Mecisteum
 autem occidit Polydamas, Echiumque Polites
 340 prima in acie, Cloniumque interemit nobilis Age-
 nor. Deiochum porro Paris percussit extre-
 mum in humerum a - tergo, fugientem inter
 propugnatores; penitus autem aes adegit.

Dum autem hi illos spoliabant armis, inte-
 rim Achiui in fossam et palos delapsi profun-
 345 dam, huc et illuc fugiebant, introibantque
 murum, necessitate - *adacti*. Hector autem
 Troianos hortabatur, altum clamans, in na-

ves vt irruerent, omitterentque spolia sanguinolenta:

„Quem autem, *inquirebat*, ego seorsum a nauibus alibi animaduero, ibi ei mortem
350 moliar, neque sane eum fratresque sororesque rogi participem - facient mortuum, sed canes eum distrahent ante urbem nostram.“

Sic fatus, scutica super - humeros feriens - impulit equos, adhortans Troianos per ordines; illi vero, cum ipso omnes - minaciter clamantes, dirigebant trahentes - currum equos,
355 clamore immenso; ante autem Phoebus Apollo facile oras fossae profundae pedibus prouens in medium deiecit; muniuitque - tanquam - ponte - facto viam longam et latam, quam - longe hastae iactus pertingit, cum vir roboris
360 *sui* periculum - faciens iaculatur. Hac *via* illi effundebant se turmatim; ante vero *ibat* Apollo, aegidem habens pretiosam; diruebat autem murum Achiuorum facile admodum, vt cum quis arenam puer prope mare; qui postquam fecerit ludicra - puerilia animo infantis, deinceps iterum destruit pedibus et manibus lusitans. Ita
365 ta, arcitenens Phoebe, multum laborem et aerumnam *operosam* confudisti Argiuorum, ipsisque trepidam - fugam immisisti. *Atque* hoc modo illi quidem ad naues compellebantur, *tandem* se sistentes; inuicemque adhortantes, et omnibus diis manus attollentes, alta - voce
370 vota faciebant vnusquisque. Nestor autem maxime, Gerenius, custos Achiuorum, precabatur, manus porrigens coelum versus stellatum:

„Iupiter pater, si vnquam aliquis tibi in Argo tritici - ferace, vel bouis, vel ouis pingua femora comburens, precatus est vt rediret, 375 tu autem promissisti et annuisti: horum memento; et arce, Olympie, saeuum diem; neque sic a Troianis linas profligi Achiuos.“

Sic dixit orans: grande autem intonuit prouidus Iupiter, preces exaudiens Neleïdae feminis. Troiani autem, vt intelligere - sibi - videbantur Iouis voluntatem aegidem tenentis, 380 acrius in Argiuos irruebant, recordabanturque pugnae. Veluti autem magna vnda maris vasti navis supra latera *in eam* transcendit, quando vrget vis venti; haec enim maxime vndas auget: sic Troiani magno *cum* clamore per murum scandebant. 385 Equos autem vbi immisissent, intro ad puppes pugnant, hastis vtrinque acutis cominus; hi quidem ex curribus, illi vero e nauibus ex - alto nigris, quas conscenderant, longis cum contis, qui sibi in nauibus iacebant ad - nauale - praelium - apti, compacti, os induti aere.

390 Patroclus autem, quamdiu quidem Achiuique Troianique murum circa pugnant, veloces extra naues, tamdiu ipse in tentorio virtutem - amantis Eurypyli sedebatque, et hunc oblectabat sermonibus; inque vulnere graui pharmaca, medelas spargebat atrorum dolorum: 395 sed postquam murum impetu - cum - magno - ingressos aduertit Troianos, ac Danaorum ortus est clamorque fugaque, eiulauit vtique deinde, et

sua percussit femora manibus pronis; lugens-
que, verbum dixit:

„Eurypyle, non amplius tecum possum, in-
400 digente licet, hic manere; sane enim magnum
certamen ortum est: sed te quidem famulus
oblectet; at ego festinabo ad Achillem, ut
impellam *eum* ad pugnam. Quis autem scit,
si forte ei, fauente deo, animum moueam ad-
monitu *meo*? Bona utique admonitio est amici.“

405 *Atque* hunc quidem sic locutum, pedes fere-
bant. At Achiui Troianos ingruentes sustine-
bant constanter; nec tamen poterant, paucio-
res *illos* licet, repellere a nauibus; neque iti-
dem Troiani Danaorum valebant phalangibus
pertuptis, tentoriis se adiouere neque nauibus.

410 Sed sicuti amussis lignum nauale dirigit fabri
in manibus periti, qui totam bene callet ar-
tem praeceptis Mineruae: sic quidem horum
aequaliter pugna intendebatur praeliumque. *At-*
que alii quidem circa alias pugnam pugnabant na-
415 ves; Hector vero contra Aiacem incessit gloria-
sublimem. Hi itaque circa vnam nauem capie-
bant *bellicum* - laborem, neque poterant ne-
que hic illum vi - abigere, et incendere igni na-
ves, neque ille hunc repellere, postquam
prope - admorat deus. Tunc filium Clytii Ca-

420 letorem illustris Ajax ignem in nauem feren-
tem, ad pectus percussit hasta; fragorem vero
edidit cadens, torrisque ei excidit manu. - He-
ctor autem, ut aduertit consobrinum oculis *suis*
in puluere procubuisse, nauem ante nigram,

Troianosque et Lycios adhortatus est; altum clamans:

425 „Troiani, et Lycii, et Dardani cominus pugnantes, ne qua iam recedatis a pugna in angustia hac: sed filium Clytii seruate, ne ei Achiui arma detrahant in certamine ad naues humi delapso.“

Sic fatus, in Aiace*m* iaculatus est hasta ful-
430 genti; ab eo quidem aberrauit; ac deinde Lycophronem, Mastoris filium, Aiace*s* famulum, Cytherium, qui cum illo habitabat, quoniam virum interfecerat Cytheris inclytis; hunc utique percussit caput super aurem acuta hasta, stantem prope Aiace*m*; illeque supinus
435 in puluere naui*s* a puppe humi decidit; solutaeque sunt ei membra. Ajax autem exhorruit, fratremque allocutus est:

„Teucer dulcissime, sane nobis interfectus est fidus socius Mastoris filius; quem nos, Cytheris huc profectum, aequae - ac caros
440 parentes honorabamus in aedibus; hunc autem Hector fortis occidit; ubinam iam tibi sagittae letiferae, et arcus, quem tibi dedit Phoebus Apollo?“

Sic dixit. Hic autem intellexit; currensque ei prope adstitit arcum tenens in manu resilientem, atque pharetram sagittiferam; perquam autem cito sagittas Troianis immittebat;
445 et percussit Clitum Pisenoris illustrem filium, Polydamantis socium, praeclari Panthoi filii, fraena manibus tenentem. Hic quidem pugnat inter currus; eo enim dirigebat, vbi multo

plurimae turbabantur phalanges, Hectori et
 450 Troianis gratificans; statim vero ei venit ma-
 lum, quod ab eo nemo arcuit, ardenti licet;
 ceruici enim eius a tergo luctuosa incidit sagitta.
 Decidit autem de curru, retrocesseruntque eius
 equi, vacuum currum succutientes - magno-
 cum - sonitu. Rex vero sensit citissime Poly-
 455 damas, et primus obuiam venit equis. *Atque*
 hos quidem ille Astynoo, Protiaonis filio, dedit;
 multisque *eum* hortabatur prope *se* vt teneret in
 conspectu equos; ipse autem rursus profectus
 primis - pugnatoribus mistus est. Teucer autem
 aliam sagittam in Hectorem aere - armatum de-
 promebat; et repressisset quidem *eum* a pugna
 460 prope naues Achiuorum, quandoquidem ei
 pugnanti fortissime sagitta - affecutus eripuisset ani-
 mam: sed non latuit Iouis prudentem men-
 tem, qui custodiebat Hectorem, Teucrum-
 que Telamonium gloria priuauit; qui *scilicet*
 ei, scite - tortum neruum in eximio arcu rupit,
 in *Hectorem* trahenti; detorquebatur autem ei
 465 alio sagitta aere - grauis, arcusque ei excidit
 manu. Teucer vero cohorrui, fratremque al-
 locutus est:

„Eheu, certe iam penitus pugnae consilia
 praecidit deus nostrae, qui mihi arcum excu-
 sit manu; neruum autem disruptit recens - tor-
 470 tum, quem ei illigaueram hodie - mane, vt
 sustineret crebro exilientes sagittas.“

Huic autem respondit deinde magnus Tela-
 monius Ajax: „O amice, quin *tu* arcum qui-
 dem sine, et crebras sagittas iacere; quoniam
Hom. Il. Vol. III. A a

confregit deus, Danaïs inuidens; sed manibus
 sumpta longa hasta, et scutum *ferens* humero,
 475 pugnaque *ipse* in Troianos, et caeteras excita
 copias: ne sine labore saltem, victores licet,
 capiant naues bonis - transtris - instructas; sed
 recordemur pugnae.“

Sic dixit. Ille vero arcum quidem in tento-
 riis reposuit; ac circum humeros scutum sibi-
 480 cepit quadruplex, capitique forti galeam scite-
 factam imposuit, equinis - setis - comantem;
 terribiliter autem *et* crista desuper nutabat; sum-
 sit autem *et* validam hastam, praefixam acuto
 aere; perrexitque ire, admodumque celeriter
 currens Aiaci adstitit. Hector autem, vt vidit
 485 Teucris inutiles - factas sagittas; Troianosque
 et Lycios adhortatus est, altum clamans:

„Troiani et Lycii, et Dardani cominus-
 pugnantes, viri estote, amici, recordamini-
 strenuae fortitudinis, naues ad cauas; iam
 enim vidi oculis viri primarii a Ioue inutiles-
 490 factas sagittas. Admodum vtique facilis - agnitu-
 Iouis hominibus est potentia, tum quibus glo-
 riam superiorem dederit, tum quos minuat,
 et nolit defendere: sicut nunc Argiuorum mi-
 nuit robur, nobisque auxiliatur. Sed pugnate
 495 ad naues conferti; qui autem vestrum vulne-
 ratus eminus vel cominus, mortem et fatum asse-
 cutus fuerit, moriatur; non ei indecorum *erit*
 pugnanti pro patria mori; at vxorque salua
erit, et filii in - posterum, et domus, et pa-
 trimonium integrum, quando Achiui redierint
 eum nauibus dilectam in patriam terram.“

500 Sic fatus, excitauit robur et animum vnus-
cuiusque. Ajax vero vicissim ex - altera - parte
hortatus est suos socios:

„ *Proh pudor, Argiui! nunc praestat, aut*
perire, aut viuere et auertere mala a nauibus.
An speratis, si naues ceperit pugnam - expedite
505 *ciens Hector, pedibus vos peruenturos esse in*
suam patriam terram singulos? Annon incitan-
tem auditis copias suas omnes Hectorem, qui
iam ad naues incendendas animo - fertur - inci-
tato? Non certe ad tripudium iubet ire, sed
ad pugnam. Nobis itaque nulla hac est sen-
510 *tentia, et nullum consilium melius, quam vt*
cominus conferamus manusque roburque. Me-
lius erit, aut perisse semel, aut vitam - seruasse;
quam per - longum - tempus paulatim - consumi in
graui pugna, ita inultos, apud naues, a
viris deterioribus.“

Sic fatus, incitauit robur et animum vnus-
515 cuiusque. Tunc Hector quidem interfecit Sche-
dium, Perimedis filium, ducem Phocensium;
Ajax autem interfecit Laodamantem, ducto-
rem peditum, Antenoris clarum filium; Poly-
damas autem Otum Cyllenium interemit, Phy-
lei filii, (*Megetis*) socium, magnanimorum du-
520 cem Epeorum: in *Polydamantem* vero *Meges*
irruit, simul - ac - hoc - vidisset; at in - obliquum
se declinauit *Polydamas*; et ab eo quidem
aberrauit *Meges*; non enim Apollo sinebat
Panthi filium inter primos pugnatores prosterni;
at *Meges* *Croesmi* pectus medium vulnerauit,
hasta; fragoremque is edidit cadens, *Meges-*

525 *que ei* ab humeris arma detrahebat. Interea
autem *Megeti* infiliit Dolops, hasta - pugnandi
peritus, Lampetides, quem Lampus genuit
praestantissimus virorum Laomedontis filius,
peritum strenuae pugnae. Hic *Dolops* tunc
Phylei filii (*Megetis*) medium scutum percussit
hasta, cominus impetu - facto; densus autem
530 tuitus est thorax, quem utique ferebat cavi-
tates - firmiter - coniunctas - habentem; quem quon-
dam Phyleus attulit ex Ephyre, fluuio a Sel-
leente: hospes enim ei dederat rex virorum
Euphetes, in pugnam ferendum, *aduersus*
hostes munimen: qui ei et tunc filii a corpo-
535 re defendit perniciem. *Dolopi* autem, *Meges*
galeae aereae equinis - fetis densae coni - basin
extremam percussit hasta acuta, - abruptique
equinum conum eius; *ita ut* totus - *contus* humi
deciderit in puluere, recens puniceo - colore
fulgens.

Dum *hoc modo* *Meges* cum *Dolope* pugna-
bat praestans, et adhuc sperabat victoriam,
540 interim *Megeti* Menelaus Mauortius venit adiu-
tor; stetitque *Dolopi* a - latere cum hasta, la-
tens; percussitque humerum à tergo; cuspis
vero pectus transegit rapido - impetu - acta,
ulterius tendens; is autem pronus prolapsus est.
Tum illi quidem irruerunt, aerea arma ab hu-
545 meris detracturi: Hector vero cognatos adhor-
tabatur omnes valde; primum autem Hicetao-
nis filium increpabat fortem Melanippum. Is
olim quidem flexipedes boues pascebat in Per-
eota, hostibus procul absentibus; sed, post-

quam Danaorum naues venerant vtrique - remis-
 550 actae, reuersus ad Ilium est, excelebatque
 inter Troianos; habitabatque iuxta Priamum;
 isque eum honorabat aequae ac filios. Hunc
 Hector iam increpabat, verbaque fecit, dixit-
 que:

„Itane vero, Melanippe, remisse - agemus?
 nec vel tibi mouetur - cura tuum cor, ob
 555 confobrinum occisum? nonne vides, ut Do-
 lopis circum arma hi occupentur? Sed sequere;
 non enim amplius licet eminus cum Argiuis
 pugnare, priusquam vel occiderimus eos, vel illi
 a culmine Ilium excelsum ceperint, interfece-
 rintque ciues.“

Sic fatus, ipse quidem praeibat; ille vero si-
 560 mul sequebatur, deo - par vir. Argiuos autem
 excitabat magnus Telamonius Aiax:

„O amici, viri estote, et pudorem habete
 in animo; et alius alium verecundantes - ob-
 seruate, per acres pugnas; verecundantium
 quippe virorum plures salui, quam occisi sunt;
 fugientium vero neque gloria exsurgit, nec ullum
 auxilium.“

565 Sic dixit. Illi vero etiam per se ad arcen-
 dum hostem prompto - erant - animo; mente
 autem reponebant dicta; muniebantque naues
 muro aeneo. In eos autem Iupiter Troianos
 excitabat. Antiochum autem impellebat pugna
 strenuus Menelaus:

„Antiloche, nemo te iunior est alius Achi-
 570 vorum, neque pedibus velocior, neque robu-
 stus, sicut tu, ad pugnandum; aggredere, si

qua aliquem Troum exiliens virum percutere-
pollis.“

- Sic fatus, ipse quidem rursus recessit, hunc
autem incitavit. Exiliit igitur *Antilochus* extra
primos - pugnatores, et iaculatus est hasta ful-
genti, circum se spectans; Troiani autem re-
575 cesserunt, viro iaculante; is vero non irritum
telum emisit, sed Hicetaonis filium animosum
Melanippum, euntem in pugnam percussit pe-
ctore ad papillam; fragorem vero edidit ca-
dens, et sonitum - dedere arma super ipso.
Antilochus autem irruit, canis tanquam, qui in
580 hinnulum vulneratum accurrit, quem e cubili
exilientem venator assequutus est iaculando,
soluitque membra: sic in te, Melanippe, ir-
ruit Antilochus bellicosus, arma detracturus.
Sed non latuit Hectorem nobilem, qui ei ob-
585 vius venit currens per praelium. Antilochus
autem non mansit, impiger licet bellator; sed
is fugit quidem, ferae quæ malum patrauit simi-
lis, quæ canem ubi - interfecerit, vel bubul-
cum circa boues, fugit, antequam multitudo
congregetur virorum; sic fugit Nestoris filius;
590 in eum vero Troianique et Hector, clamore
cum ingenti, tela luctuosa fundebant. Stetit
tamen conuersus, postquam venit ad agmen so-
ciorum. Troiani autem, leonibus similes cru-
da - vorantibus, in naues ruebant; Iouisque
perficiebant mandata; qui eis semper excita-
595 bat robur magnum, debilitabatque animos Ar-
giuorum, et gloriam auferebat; horum vero
excitabat - animos. Hectori enim eius ani-

mus volebat gloriam praebere Priami filio, ut
 nauibus recuruis immane - ardentem ignem in-
 iiceret indefessum; Thetidisque arduam supplica-
 tionem totam perficeret. Hoc enim expecta-
 600 bat prouidus Iupiter, nauis ardentis splendo-
 rem oculis ut - videret; ex illo enim tempore
 erat iterum - in - fugam a nauibus coniecturus
 Troianos, Danaisque gloriam praebiturus. Haec
 cogitans, naues in cauas suscitabat Hectorem
 605 Priami filium, perquam ardentem per se. Fu-
 rebat autem is, veluti cum Mars hastam - vi-
 brans, vel perniciosus ignis in montibus furit,
 profundae in densis - recessibus sylvae; spuma-
 que circum os oriebatur, eique oculi fulgebant
 toruis sub superciliis; circum autem callis hor-
 610 rendum tempora quassabatur pugnantis Hector-
 ris; ipse enim ei ab aethere erat auxiliator Iu-
 piter, qui eum plures inter viros solum hono-
 rabat, gloriaque - extollebat; brevis enim aevi
 erat futurus; iam enim ei admovebat fatalem
 615 diem Pallas Minerva sub Pelidae viribus. Et
 sane volebat *Hector* perrumpere ordines virorum,
 tentans, quacunq[ue] plurimam turbam videret,
 et arma optima: sed ne sic quidem poterat
 perrumpere, valde licet ardens; sustinebant
 enim quadratis - ordinibus conferti, veluti petra
 620 excelsa, magna, canum mare prope; quae
 sustinet stridorum ventorum vehementes incur-
 siones, vndasque ingentes, quae illiduntur in
 ipsam: sic Danai Troianos sustinebant firmiter,
 neque fugiebant. At *Hector* fulgens igne vn-
 digue, insiliit in turbam; irruit autem, veluti

- 625 cum vnda velocem in nauem illiferit impetuo-
 sa e nubibus - ventis - aucta, *nauis* autem tota
 spuma cooperta est, ventique vehemens flatus
 in velo fremit; trepidantque animo nautae ti-
 mentes; paruulo enim spatio a morte vehuntur:
 sic scindebatur animus in pectoribus Achiuorum.
- 630 At *Hector*, tanquam leo infestus bobus superue-
 niens, quae in irriguo - loco paludis magnae
 pascuntur innumerae, interque eas *sit* pastor
 haud recte gnarus cum fera pugnare, camu-
 ris - cornibus - bouis circa caedem; atque hic
- 635 quidem cum primis aut postremis bobus vsque
 simul - graditur, *leo* vero in medias irruens
 bouem vorat, caeteraeque omnes - territae - fu-
 giunt: sic tunc Achiui diuinitus in - fugam-
 coniecti - sunt ab Hectore et Ioue patre om-
 nes; *Hector* autem solum occidit Mycenaenum
 Periphetem, Coprei dilectum filium, qui *Co-*
- 640 *preus* Eurysthei regis nuntius ibat ad Hercu-
 lem: hoc *utique* genitus erat ex patre multo
 deteriore filius praestantior omnigenis virtuti-
 bus, et pedibus, (*velocitate cursus*) et pugnan-
 do; et prudentia *quoque* inter primos Myce-
 naeorum fuit: qui tunc Hectori gloriam supe-
- 645 riorem praebuit. Conuersus enim retro, in
 scuti extrema - ora offendit, quod ipse gesta-
 bat, talare munimentum aduersus - iacula: eo
 hic impeditus, cecidit supinus; cassis autem
 terribiliter circum sonuit circa tempora prolapsi.
Hector autem cito animaduertit, currensque ei
- 650 prope adstitit, pectorique hastam infixit, ca-
 rosque ipsum prope socios interfecit. Illi

autem non poterant, tristes licet ob socium,
 opitulari; ipsi enim valde timebant Hectorem
 nobilem; intra ordines autem recesserunt na-
 vium, circumque eos seplerunt extremae na-
 ves, quae propius a mari subductae erant; ho-
 655 *stes* autem certatim - insequiebantur. Argui
 igitur a nauibus quidem recesserunt prae ne-
 cessitate prioribus; illic autem ad tentoria
 manserunt conferti, nec dissipabantur per ca-
 stris: retinebat enim pudor et metus; perpe-
 tuo enim vociferantes - hortabantur inuicem.
 Nestor autem maxime, Gerenius, custos Achiuo-
 660 rum, obtestabatur per parentes supplicans viro
 cuique:

„O amici, viri estote, et cum pudore re-
 veremini in animo alios homines; et recorda-
 mini quisque filiorum, et vxorum, et posses-
 sionis, et parentum, si cui viuunt, et si cui
 665 mortui sunt. Hos per hic ego supplico, non
 praesentes, vt stetis fortiter; neque, *quaeso*,
 vertamini in fugam.“

Sic fatus, accendit robur et animum cuius-
 que. Illis autem, ab oculis nubem caliginis
 submouit Minerua diuinitus - immixtam; valde-
 670 que ipsis lux coorta est vtrinque, et ex parte
 nauium, et ex parte omnibus - aequae - grauis
 praehii. Hectorem autem conspexerunt pugna
 strennum, et socios, tum quotquot a tergo
 abstiterant, neque pugnabant, tum quotquot
 ad naues pugnam pugnabant veloces. Neque
 vero amplius Aiaci magnanimo placuit mente
 675 stare, vbi alii consistebant filii Achiuorum: sed

hic nauium tabulata obibat, magnis - passibus
 gradiens, versabatque contum magnum naua-
 lem in manibus, compactum clauis - ferreis,
 duorum - et - viginti - cubitorum. Vt vero,
 680 quum vir equis desultoriis - vti peritus, qui,
 postquam ex multis quatuor selegit equos, agi-
 tans ex campo magnam ad urbem incitat pu-
 blicam per viam, multique eum admirantes - spe-
 ctant viri et mulieres; ipse autem firmiter
 sine - lapsu assidue subsiliens, alias in alium
 685 alternat; illique *interim* volant; sic Ajax mul-
 ta velocium tabulata - excelsa - in - puppibus na-
 vium obibat, magnis - passibus gradiens; vox-
 que eius ad aethera perueniebat; semper enim
 terribiliter clamans Danaos hortabatur naues-
 que et tentoria defendere. At neque Hector
 manebat in Troianorum turba bene armatorum:
 690 sed sicut auium volucrum aquila fulua gentem
 inuadit, fluvium iuxta pascentium, anserum,
 vel gruum, vel cygnorum longa - colla - haben-
 tium: sic Hector impetu ferebatur - recta in
 nauem prora - caeruleam, prorsum prorum-
 695 pens; eumque Iupiter impellebat a tergo manu
 valde - magna, concitabatque populum vna - cum
 ipso. Iterum vero acris pugna ad naues com-
 missa est: dixisses certe indefessos et indefati-
 gables, inter - se occurrere in praelio: tanto
 cum impetu pugnabant. Ac pugnantibus hic
 700 erat animus: Achiui quidem non putabant se
 euasuros e clade, sed perituros; Troianis au-
 tem credebatur animus in pectoribus cuiusque,
 naues incensuros esse se, occisurosque heroas

Achiuos. *Atque* hi quidem his animis instabant sibi inuicem.

Hector autem puppim navis prehendit pontum transeuntis, pulcræ, velocis, quæ Protefilaum aduexerat ad Troiam, neque retro reduxit *eum* in patriam terram: huius utique pro naue Achiuique Troianique occidebant alii - alios cominus. Neque sane ii sagittarum impetus eminus expectabant, neque iaculorum; 710 sed cominus stantes, vnum animum habentes, acutis iam securibus et bipennibus pugnabant, et ensibus magnis, et hastis vtrinque - acutis. Multi vero gladii pulcri, migris - inditi - manubriis, capulis - magnis, alii quidem e manibus 715 in - terram cadebant, alii vero ab humeris virorum pugnantium; fluebatque sanguine terra nigra. Hector autem puppim - *navis* postquam prehenderat, non dimittebat, summam - puppis partem manibus tenens; Troianis vero inclamabat:

„Ferte ignem, simulque et ipsi conferti excitate pugnam. Nunc nobis omnium Iupiter 720 star diem dedit; vt naues capiamus, quæ huc diis inuitis profectæ, nobis clades multas intulerunt, ignavia seniorum; qui me, volentem pugnare ad puppes navium, ipsumque detinebant, inhibebantque exercitum. Verum, si tum laedebat mentes late - sonans Iupiter 725 nostras, nunc ipse impellit et iubet.“

Sic dixit. Illi autem inde acrius in Argiuos irruebant. Ajax autem non amplius sustinebat, obruebatur enim telis; sed recedebat paululum,

(veritus, *se* morituum esse,) ad transtrum septem - pedale; liquit vero tabulata naus undique
 730 aequalis. Ibi ille stabat obseruans; hastaque assidue Troianos arcebat a nauibus, quicumque ferret indefessum ignem; semperque horrendum clamans, Danaos hortabatur:

„O amici, heroës Danai, famuli Martis; viri estote, amici, recordaminiue strenuae fortitudinis. An aliquos putamus esse adiutores a tergo? aut aliquem murum firmiorem, qui viris perniciem arceat? Non quidem aliqua prope est vrbs turribus munita, qua defendamur, suis vicibus succedentem exercitum habentes: sed enim in Troianorum campo bene armatorum,
 740 matorum, ponto admoti, longe sedemus a patria terra; ideo in manibus salus, non in remissione pugnae.“

Dixit, et furens infectabatur hasta acuta, quicumque utique Troianorum canas ad naues ferretur cum igne ardenti, in gratiam Hectoris concitantis,
 745 ris concitantis, hunc Ajax vulnerabat, excipiens acuta hasta; duodecim adeo ante naues cominus feruit.

I L I A D I S

L I B E R XVI

Sic hi quidem de naui bonis - transtris - instructa pugnabant. Patroclus autem Achilli adstabat, pastori populorum, lacrymas calidas fundens, tanquam fons aquis - niger, qui vtique
5 ab excelsa petra nigram fundit aquam. Hunc autem intuens miseratus est pedibus - celer nobilis Achilles, et ipsum compellans verbis alatis allocutus est:

„Curnam lacrymaris, Patrocle, tanquam puella paruula? quae cum matre currens, eam
se - brachiis - suscipere flagitat, vestem apprehendens, et properantem detinet; lacrymabunda autem ipsam suspicit, vt *vlnis - se* - attollat: huic similis, Patrocle, rorantem lacrymam effundis. Anne aliquid Myrmidonibus nuntias, aut mihi ipsi? An aliquem nuntium ex Phthia audiuisti solus? Viuere sane adhuc
15 aiunt Menoetium, Actoris filium; viuit et Aeaci filius Peleus inter Myrmidonas; quorum vtique valde alterutro tristaremur mortuo. An vero tu Argiuorum gratia luges, quod ita pereunt naues ad canas, iniustitiam propter

suam? Eloquere; ne cela mente; ut sciamus
ambo.

26 Hunc autem grauitè - suspirans allocutus es,
Patrocle eques: „O Achille, Pelei fili, multo
fortissime Achiuorum, ne indigneris: tam-
grauis enim dolor oppressit Achiuos. Illi enim
iam omnes, quicunque ante verant fortissimi,
in nauibus iacent eminus cominusque vulnerati.

25 Eminus quidem lauciatus est Tydei filius, fortis
Diomedes; cominus vero Vlysses hasta - incly-
tus, atque Agamemnon: vulneratus etiam est
Eurypylus in femore sagitta. Atque hos qui-
dem medici multis - medicamentis - vtentes curan-
do - occupati sunt, vulnera sanantes: tu vero

30 inexorabilis es, Achille. Ne me *unquam* talis
vtique ceperit ira, qualem tu seruas, in - ma-
lum - fortis! Quisnam a te alius iuuabitur post-
hac, si non Argiis *nunc* indignam perniciem
propullaueris? Immaifericors! non vtique tibi
pater erat curru-pugnator Peleus, nec Thetis

35 mater; caeruleum autem te peperit mare, ex-
cellaeque petrae; quoniam tibi mens est saeua.
Quod si aliquod mentibus tuis vaticinium vereris,
et aliquod tibi a Ione dixit veneranda mater:
at me saltem mitte cito, simul caeteras copias
praebe Myrmidonum, si forte lux, *salus*,

40 Danais sim. Da autem mihi humeris tua arma
ut induam; si forte, me ob - similitudinem-
esse te credentes, abstineant a pugna Troiani,
respirentque Mauortii filii Achiuorum afflicti
iam: exigua autem respiratio in bello *contingat*.

45 Facile vero integri defessos viros praelio repu-
lerimus ad urbem, a naubus et tentoriis.“

Sic dixit supplicans, valde demens; certe
enim erat sibi ipsi mortemque malam, et fa-
tum rogaturus. Illum autem grauiter gemens
allocutus est pedibus velox Achilles:

„Hei mihi, nobilissime Patrocle, quid dixi-
50 sti! Neque vaticinium vllum vereor, quod au-
diuerim; neque quidquam mihi a Ioue dixit
veneranda mater; sed hic grauis dolor cor et
animum occupat, quando aequalem quis vo-
luerit priuare - *portione - sua*, et praemium
55 rursus auferre *is*, qui potentia antecellit. Gna-
vis dolor hic mihi est: postquam perpeffus sum
aerumnas animo, puellam, quam quidem mihi
praemium *pro illis aerumnis* elegerant filii Achi-
vorum, hastaque mea paraueram, vrbe be-
ne - munita euerfa: hanc rursus e manibus
eripuit rex Agamemnon Atrei filius, tanquam
60 ab aliquo honorum - exsorte inquilino. Sed
haec quidem ante - acta - esse sinamus. Neque
sane fas erat perpetuo iratum esse animo.
Vtique statueram equidem, non prius iram
me cohibiturum, quam cum iam ad naues
meas peruenisset clamorque, pugnaque. Tu
tamen humeris quidem mea inclyta arma indue,
65 et dux esto Myrmidonibus bellicosis ad pugnam;
liquidem nigra Troianorum nubes circumdedit
naues praeualide; at littore maris conclusi
sunt, loci paruam deinceps portionem habentes,
Argiui; Troianorum autem ciuitas tota ingruit,
70 fiducia plena. Non enim meae galeae vident

frontem prope splendentis. Cito certe fugientes fossas - campestris impleuissent cadaueribus, si in me rex Agamemnon aequo animo fuisset; nunc vero exercitum occlusum - oppugnant. Non enim Tydei filii Diomedis in ma-
75 nibus furit hasta, a Danais mortem ut - arce-
re - possit; neque dum Atrei filii vocem audiui clamantis, inimico ex capite; sed Hectoris homicidae vox, Troianis adhortantis, resonat; illi autem cum clamore totum campum ob-
80 nent praelio vincentes Achiuos. Sed et sic, Patrocle, a nauibus pestem propulsans irruere strepue; ne iam igne ardenti naues incendant, dulcemque reditum praecidant. Pareto autem, sicut tibi ego sermonis summam in animo reposuero: quo mihi honorem magnum
85 et gloriam referas ab omnibus Danais; et illi perpulcram puellam abductam reddant, insuperque splendida dona praebeant. A nauibus ubi - hostem - repuleris, reuertere. Quod si tibi dederit gloriam consequi altitonans maritus Iunonis: ne tu sine me sis - cupidus pugnandi
90 cum Troianis bellicosus; inhonoratiorem quippe me reddes. Neue exultans praelio et pugna, Troianos occidens, ad Ilium vsque tuos milites ducas: nequis ab Olympo deorum sempiternorum *aduersus te* descendat; valde hos utique
95 diligit longe - iaculans Apollo. Sed reuertaris, postquam salutem nauibus dederis, illosque sine per campum praelio - certare. Vtinam enim, Iupiterque pater, et Minerva, et Apollo, neu quis Troianorum mortem effugiat, quam

multi sunt, neue quis Argiuorum; nobis vero
 100 duobus effugere perniciem *contingat*: vt soli
 Troiae sacra moenia diruamus.,,

Sic hi quidem talia inter se loquebantur.
 Ajax vero non amplius permanebat; obruebatur
 enim telis; domabat eum *nempe* Iouisque con-
 filium et Troiani feroces, iaculantes: terribi-
 105 lem autem circa tempora fulgens galea per-
 cussa sonitum edebat: percutiebatur quippe affi-
 due ad clauos - callidis affabre - factos; ille
 vero sinistro humero delassabatur, firmiter vs-
 que tenendo scutum versatile; neque - tamen po-
 terant vndique illum loco - mouere, vrgentes
 telis; iugiter autem graui tenebatur anhelitu;
 110 eique sudor vndique ex membris multus de-
 fluebat, neque omnino poterat respirare; ex-
 omni - parte enim malo opprimebatur.

Dicite nunc mihi, Musae, coelestes domos
 tenentes, quomodo primo ignis inciderit na-
 vibus Achiuorum.

Hector Aiakis hastam fraxineam prope ad-
 115 stans percussit ense magno, cuspidis ad com-
 missuram cum - ligno retro; penitusque am-
 putauit. *Ac tum* quidem Telamonius Ajax
 vibrabat frustra in manu mutilum hastile; procul
 autem ab ipso cuspis aerea humi resonuit ca-
 dens. Agnouit vero Ajax animo egregio, ex-
 120 horruitque acta deorum; quod penitus belli
 consilia praecidat Iupiter altitonans, Troianis-
 que *tum* destinet victoriam; recessit itaque
 extra tela. Illi vero iniecerunt indefessum ignem
 naui veloci; per hanc autem statim inextinguibilis

diffusa est flamma. Sic quidem puppim ignis
 125 circum - dedit. At Achilles femora percutiens,
 Patroclum allocutus est:

„Propera, nobilissime Patrocle, eques, vi-
 deo vti que apud naues, ignis hostilis impetum:
 ne iam naues capiant, et non posthac facultas
 fugiendi sit; induere arma ocyus, ego autem
 copias congregabo.“

130 Sic dixit. Patroclus autem armabat se coru-
 sco aere. Ocreas quidem primum circa tibias
 posuit pulcras, argenteis fibulis apte - iunctas;
 deinde thoracem circa pectora induebat, va-
 rium, stellatum, pedibus - velocis Aeacidæ;
 135 circa humeros autem suspendit ensē argenteis-
 clavis - distinctum, aereum, ac deinde scutum
 magnumque solidumque; capiti vero forti ga-
 leam affabre - factam imposuit, setis - equinis-
 comantem; horrendumque crista deliuper nutabat.
 Sumisit porro validas hastas, quae eius manibus
 140 quadrabant: hastam vero non sumisit vnicam
 eximii Aeaci filii, grauem, magnam, validam;
 quam quidem non potuit alius Achiuorum vi-
 brare; sed ipsam solus norat vibrare Achilles;
 Peliacam fraxinum, quam patri eius dederat Chi-
 ron Pelii ex vertice *caesam*, caedem futuram
 145 heroibus. Equos autem Automedontem con-
 festim iungere iussit: quem, post Achillem ho-
 stium - agmina - perrumpentem, honorabat maxi-
 me; fidelissimus enim ei erat in pugna, ad
 expectandum hortatum: *ad excipienda iussa A-*
chillis. Itaque Automedon iunxit sub iugum velo-
 ces equos, Xanthum et Badium, qui cursu - ven-

150 tis - aequo volabant; hos peperit Zephyro
 vento Harpyia Podarge, pascens in prato
 iuxta fluentum Oceani. Loro autem exteriore
 eximium Pedasum iunxit, quem quondam
 Eëtionis capta vrbe abduxit Achilles; qui
 equus licet mortalis, simul - ibat cum equis im-
 155 mortalibus. Myrmidones autem obiens arma-
 bat Achilles, omnes per tentoria cum armis;
 illi vero, lupi tanquam carniuori, quibus in
 praecordiis immensum robur est, qui ceruum
 cornutum magnum in montibus interfectum
 laniantes - vorant; omnibusque maxilla sanguine
 160 fit rubra; tumque gregatim vadunt, e fonte
 aquis - nigro hausturi linguis tenuibus nigram
 aquam summam, eructantes glutitum sangui-
 nem; animus vero pectoribus intrepidus inest,
 distenditurque venter: tales Myrmidonum du-
 165 ctiores, atque principes, circum strenuum fa-
 mulum velocis filii Aeaci magnis - ibant - ani-
 mis. Inter eos autem Mauortius stabat Achilles,
 adhortationibus - vrgens equosque et viros cly-
 peatos.

Quinquaginta erant naues veloces, quibus
 Achilles ad Troiam copias - duxerat Ioui ca-
 170 rus; in singulis autem quinquaginta erant viri
 ad transtra focii. Quinque autem duces fece-
 rat, quibus confusus erat, vt ii praeessent;
 ipse vero summam tenens - potestatem imperabat.
 Vnius quidem agminis dux - erat Menesthius va-
 rio - thorace - ornatus, filius Sperchii, a Ioue-
 175 fluentis fluiui; quem peperit Pelei filia, pul-
 cra Polydora, reuera Sperchio indefessio,

mulier deo concubitu - mista; sed, nomine-
 ens, Boro, Perieris filio, qui palam *eam*
 vxorem - duxerat, datis immensis *donis* sponsali-
 bus. *Agminis* autem secundi Eudorus Mauor-
 180 tius dux - erat clam - susceptus, quem peperit
 choreis - ducendis - inclyta Polymela, Phylan-
 tis filia: hanc *nempe* potens Argicida adama-
 vit, oculis conspicatus, inter tripudiantes - cum-
 cantu, in choro Dianae aureo - arcu - insignis,
 tumultuum - venaticorum - amantis; statim vero
 in superiora - domus ascendens, concubuit *cum*
 185 *ea* clam Mercurius pacificus; peperitque *haec*
 ei illustrem filium Eudorum, egregium et cur-
 sus - celeritate, et pugna. Porro, postquam
 hunc partuum praefes Ilithyia eduxerat in-
 lucem, et solis *ille* vidit iubar, illam quidem
 190 Echelei fortis vis Actoris filii duxit domum,
 quum dedisset innumera dona sponsalia; hanc
 autem senex Phylas magna - cum - cura nutriuit
 et educauit, vehementi - amore - prosequens
 tanquam suus *ipsius* filius foret. Tertiæ autem
agminis Pisander Mauortius dux - erat Mae-
 mali filius, qui inter omnes excellebat Myrmido-
 195 nes, hasta pugnando, post Pelei filii socium.
 Quarto autem praeerat senex equum - agitator
 Phoenix. Quinto demum Alcimedon, Laërcei
 filius eximius. Tum postquam omnes cum du-
 cibz Achilles collocauerat bene ordinatos,
 acria vtique mandata dedit:
 200 „Myrmidones, ne quis mihi minarum obli-
 viscatur, quas in nauibus velocibus minaba-
 mini Troianis, toto tempore iræ; et me ac-

culabatis vnusquisque, *hoc modo*: Dure, Pe-
 lei fili, bili certe te nutriuit mater; immitis,
 205 qui apud naues tenes inuitos socios: domum
 saltem cum nauibus reuertamur pontum transeun-
 tibus, retro; siquidem tibi adeo perniciofa ira
 incidit animo. Haec mihi, congregati, fre-
 quenter dicebatis; nunc vero apparet praelii-
 committendi magnum opus, cuius antea quidem
 cupidi - eratis; ibi aliquis, forte pectus habens,
 contra Troianos pugnet."

210 Sic fatus, excitauit robur et animum vnus-
 cuiusque. Magis itaque cateruae addensatae
 sunt, vt regem audierunt. Vt vero, quando
 parietem vir coagmentet apto - iunctis lapidibus
 domus altae, impetus ventorum vitans; sic
 arcte - iunctae - erant galeaeque et clypei umbo-
 215 nibus - muniti; clypeus nempe clypeum fulcie-
 bat, galea galeam, virum vir; seque - inui-
 cem - contingebant setis - equinis - comantes ga-
 leae splendentibus conis nutantium: adeo
 denso stabant inter - se. Omnes autem ante,
 duo viri armabantur, Patroclusque et Auto-
 220 medon, vnum animum habentes, in - prima-
 acie Myrmidonum pugnare. Sed Achilles per-
 rexit ire in tentorium; arcaeque operculum ape-
 ruit pulchrae, affabre - factae, quam ei Thetis
 pedes - argentea. imposuit naui vehendam,
 quum bene - impleisset tunicis, chlaenisque
 225 ventum - arcentibus, villosisque tapetibus. Inibi
 autem ei poculum erat elaborate - factum; neque
 quis alius neque virorum bibebat ex eo nigrum
 vinum, neque cui libabat deorum, nisi Ioui

patri. Hoc utique tunc ex arca sumtum pur-
gavit sulphure primum, postea autem lauit
230 aquae puro liquore; lauitque ipse sibi manus,
hausitque nigrum vinum. Precabatur deinde
stans medio in septo, libauitque vinum, cae-
lum suspiciens; Iouemque non latuit fulmine-
gaudentem:

„Iupiter rex, Dodonae, Pelasgice, procul
habitans, Dodonae praesidens hyberno - fri-
235 gore - infestae; circum autem Selli tui habi-
tant vates, pedibus - illotis, humi cubantes;
certe quidem iam olim meum sermonem exaudisti
precantis, honorasti quidem me, valdeque
laesisti populum Achiuorum: itaque adhuc
etiam nunc mihi hoc perfice votum. Ipse qui-
240 dem enim ego manebo nauium in coetu; sed
socium mitto, multis cum Myrmidonibus, ad-
pugnam: cum hoc vna victoriam praemitte, la-
te - sonans Iupiter. Confirma autem ei cor in
praecordiis; ut et Hector intelligat, num,
etiam solus - cum - sit, sciat pugnare noster
famulus; an ei tunc tantum manus inuictae
245 infaniant, quando ego iero ad pugnam Martis.
Ac postquam a nauibus praelium clamoremque
repulerit, incolumis mihi postea veloces ad
naues redeat, armisque cum omnibus, et co-
minus - pugnantibus sociis.“

Sic dixit precans: hunc autem audiuit Iupi-
250 ter; eique alterum quidem dedit pater, alte-
rum vero abnuitt. A nauibus quidem ei repe-
lere praeliumque pugnamque dedit; saluum
autem Patroclum abnuitt e pugna reuerti. At-

que hic quidem, vbi ita libaratque et supplicauerat Ioui patri, rursus tentorium ingressus est, poculumque reposuit in arca. Stetit autem egressus pro tentorio; adhuc enim voluit animo spectare Troianorum et Achiuorum pugnam grauem.

Illi vero cum Patroclo magnanimo armati ordine ibant, donec in Troianos magnis cum animis irruerunt. Protinus autem vespis similes effundebantur in via habitantibus, quas pueri irritant de more, assidue vexantes, in via domicilia habentes, insipientes; commune autem malum multis faciunt; has porro si aliquis praeteriens homo viator mouerit insciens, ipsae continuo animosum cor habentes, vltro quaeque prouolat, et defendit suos fetus. Harum tunc Myrmidones cor et animum habentes, ex nauibus fundebantur; clamor autem immensus ortus est. Patroclus vero socios hortabatur altum clamans:

„Myrmidones, focii Pelidae Achillis, viri estote, amici; recordaminique strenuae fortitudinis; vt Pelei filium honoremus, qui longe fortissimus est Argiuorum apud naues, et cominus pugnantes famuli; cognoscat autem et Atrei filius, late dominans Agamemnon, suam noxam, quod fortissimum Achiuorum nihil honorauit.“

Sic fatus, excitauit robur et animum vniuscuiusque. Irruerunt itaque in Troianos conferti; circum autem naues terribiliter resonarunt, clamantibus ab Achiuis. Troiani autem, vt

viderunt Menoetii fortem filium, ipsum, et
 280 famulum, cum armis coruscantes: omnibus
 commotus est animus, inclinataeque sunt phalan-
 ges, existimantes apud naues velocem Pelei
 filium iram quidem abiectisse, in gratiam vero
 rediisse. Circumspectabat igitur vnusquisque,
 qua effugere - posset grauem perniciem.

Patroclus autem primus iaculatus est hasta
 285 fulgenti, recta in medium, vbi plurimi tu-
 multuabantur, naus ad puppim magnanimi
 Protefilai, et percussit Pyraechmen, qui Pae-
 onas equestres - bellatores duxit ex Amydone,
 ab Axio late fluente; hunc percussit dextrum
 290 humerum; is autem supinus in puluere con-
 cidit edito - gemitu; loci autem circa ipsum in-
 fugam - coniecti - sunt Paeones. Patroclus
 enim terrorem immiserat omnibus, ductore
 occiso, qui praestantissimus erat in pugna. A
 nauibus igitur eos repulit, extinxitque ardentem
 ignem. Semiusta autem naus relicta est illic.

295 In fugam vero versi sunt Troiani, immani
 cum tumultu; Danaï autem effundebantur na-
 ves per cauas; tumultusque vehemens factus est.
 Vt vero, cum a summo vertice montis magni
 dimouerit densam nubem fulgurator Iupiter,
 continuoque apparent omnes speculae et cacu-
 300 mina prominentia, et saltus, coelitusque ada-
 peritur immensa aethra: sic Danaï, a nauibus
 quidem depulso hostili igne, paululum respi-
 rarunt; pugnae tamen non erat cessatio. Non-
 dum enim prorsus Troiani bellicosis ab Achinis
 versis vbique - tergis fugabantur nigris a nauibus;

- 305 sed adhuc resistebant, atque a nauibus recedebant necessitate. Tum vero vir interfecit virum, diffusa - late pugna, ducum. Primus utique Menoetii - fortis filius statim auersi Areilyci percussit femur hasta acuta, penitus.
- 310 que aes transegit; fregit autem os hasta; is vero, pronus in terram decidit. Item Menelaus Mauortius vulneravit Thoantem, pectore nudatum iuxta scutum; soluitque membra. Phylei filius autem Amphiclum irrudentem observans, prior affecutus percussit extremum crus, ubi crassissima fura hominis est; circumque hastae cuspide nervi discissi sunt; eum vero tenebrae oculos cooperuerunt. Nestoris autem filii, alter quidem vulneravit Atymnium acuta hasta, Antilochus, perque iste traiecit aeream hastam; cecidit igitur ille ante *Antilochi* pedes. Maris
- 320 autem cominus hasta in Antilochum irruebat, ob fratrem iratus, stans ante cadaver. Eum vero deo - par Thrasymedes prior est affecutus, antequam is *Antilochum* vulneraret; nec aberravit, sed vulneravit eum ad humerum protinus; extremum autem brachium hastae cuspis amputavit a musculis et os penitus abscidit.
- 325 Fragorem igitur edidit cadens, et caligo ei oculos cooperuit. Sic illi quidem duo duobus a fratribus domiti iuerunt ad Erebum, Sarpedonis fortes focii, filii iaculatores Amisodari; qui Chimaeram nutriti insuperabilem, multis perniciem hominibus.
- 330 Ajax vero Cleobulum Orilei filius impetufacto viuum cepit, impeditum in turba; sed

ei ibi - statim soluit robur, percutiens ense
 ceruicem capulum - magnum - habente. Totus
 autem incaluit ensis sanguine; at illi oculos
 occupauit purpurea mors, et fatum violentum.

335 Penelens autem Lyconque concurrerunt; ha-
 stis enim aberrarant a se inuicem, et incassum
 iaculati erant ambo; hi igitur rursus ensibus
 concurrerunt. Tunc Lycon quidem letis
 equinis - cristatae galeae conum percussit, et iux-
 ta capulum ensis fractus est; at ei sub aure
 340 ceruicem percussit Peneleus, totusque immer-
 sus est ensis; retinebat autem sola cutis;
 pendebatque ab ea caput; solutaque sunt eius
 membra.

Meriones autem Acamantem, assecutus pedi-
 bus velocibus, percussit, currum conscenden-
 tem, ad dextrum humerum; ceciditque is ex
 curru, oculisque offusa est caligo.

345 Idomeneus autem Erymantem in os saeno
 aere percussit; atque in aduersum hasta aerea
 pertransiit subtus sub cerebro; diffiditque ossa
 alba; excussi vero sunt dentes; impletique
 sunt ei ambo sanguine oculi; quem et per os
 350 quoque et per nares efflauit aperto - ore;
 mortis autem nigra eum nubes obtexit. At-
 que hi quidem ductores Danaorum, interfece-
 runt virum singuli.

Vt vero lupi agnis vehementi - impetu - ir-
 ruunt, vel hoedis, exitiabiles, e gregibus
 surripientes, qui in montibus pastoris stultitia
 355 dispersi sunt; hi autem conspicati, statim dis-
 cerpunt imbellem animum habentes: sic Danaï

Troianis vehementi - impetu - irruebant; illi autem fugae horrifonae meminerunt, oblitique sunt strenuae fortitudinis.

Ajax vero ille magnus semper in Hectorem aere - armatum cupiebat iaculari; is autem
 360 scientia bellandi, clypeo taurino coopertus latos humeros, obleruabat sagittarumque stridorem, et sonitum iaculorum. *Ac* certe quidem iam videbat pugnae alio - inclinatham victoriam; sed et sic manebat, seruabatque caros socios.

Vt vero quando ab Olympo nubes vadit in
 365 coelis, aetherem post serenum, cum Iupiter nimbos - procellosos inducit; sic horum, a nauibus *fugientium*, factus est clamorque fugaque; neque sine foeda - clade *fossam* transibant rursus: Hectorem autem equi efferebant veloces cum armis; deseruitque is populum Troianum; quos inuitos profunda fossa coërcebat.
 370 Multi vero in fossa trahentes - currum veloces equi, fractos ad summum temonem liquerunt currus regum. Patroclus autem insequabatur, vehementer Danaos adhortans, Troianis mala cogitans. Hi autem clamoreque fugaque omnes implebant vias, postquam dissipati sunt; in
 375 altum autem procella *pulueris* spargebatur sub nubes; perniciterque currebant solidi - vngulis equi retro ad urbem, a nauibus et tentoriis. Patroclus vero, qua plurimum turbatae videbat copias, ea utique dirigebat *equos*, minaciter clamans; sub axibus autem viri cadebant pro ni de curribus, currusque cum - fragore - euer-

380 tebantur. E regione autem fossam transfilerunt
veloces equi, immortales, quos Peleo dñi dede-
rant praeclara dona, prorsum pergere - cupien-
tes; in Hectorem autem instigabat *eum* animus;
cupiebat enim ferire: illum vero extulerunt velo-
ces equi.

Vt vero a nimbo - procelloso tota nigra obru-
385 ta - grauatur terra tempore autumnali, cum
rapidissimum fundit imbrem Iupiter; quando
utique hominibus iratus saeuit, qui vi in foro
peruersa exercent iudicia, iustitiamque expel-
lunt, deorum ultionem nihil verentes; horum-
que omnia quidem flumini inundant fluentes,
390 multasque montium - deusaitates tunc abscindunt
torrentes, et in mare purpureum valde stre-
punt fluentes ex montibus in praeceps; cor-
rumpunturque opera hominum: sic equae
Troianae valde ingemiscebant currentes. Pa-
troclus autem, postquam primas intercidisset pha-
395 langas, rursus ad naues coërcitos - egit re-
trorsum, neque ad urbem linebat cupientes
ascendere, sed inter naues et fluvium et moe-
nia sublimia occidebat rapido - insequens, mul-
torumque exigebat ultionem. Tunc quidem
400 Pronouum primum percussit hasta fulgenti, pe-
ctore nudatum iuxta clypeum; soluitque membra;
fragorem vero is edidit cadens. *Patroclus* au-
tem Thectorem, Enopis filium, iterum impe-
tu - facto, (qui quidem eleganter - polita in sella
sedebat contractus; percussus enim erat animo,
ex manibusque habenae defluerant; *Patro-*
405 *clus* autem *eum*) percussit cominus malam

dextram, perque eius transegit dentes; traxit
autem *eum* hasta leuatum super orbile - ad - sel-
lam - currus fixum; veluti cum vir scopulo in
prominenti sedens, sacrum piscem ex ponto
foras lino et splendido aere: sic *hunc* traxit
410 e curru hiantem *Patroclus* hasta fulgenti; inque
os *demum* proiecit; lapsumque ipsum liquit ani-
ma. Tum deinde *Eryalum* irruentem percussit
Patroclus saxo, medio in capite; illudque in
duas - partes totam diffisum est in casside va-
lida; is itaque pronus in terram decidit;
415 ipsumque mors circumfusa est exitialis. Ac post-
ea *Erymantem*, et *Amphoterum*, et *Epaltem*,
Tlepolemumque *Damastoris* filium, *Echiamque*,
Pyremque, *Ipheumque*, *Euippumque*, et *Ar-
geae* filium, *Polymelum*, omnes alium - super-
alium deiecit in terram aliam.

Sarpedon autem, postquam vidit discinctos
420 socios manibus *Patrocli*, *Menoetii* filii, do-
mitos, adhortatus est eximios increpans *Ly-
cios*:

„*Proh pudor*, o *Lycii*, que fugitis? nunc
strenui estote; occurram enim huic viro, ut
intelligam, quisnam iste victor - grassetur; uti-
425 que iam malis multis affecit *Troianos*; quippe
multorumque et fortium genna soluit.“

Dixit, et de curru cum armis desiluit in ter-
ram. *Patroclus* vero altera - ex parte, ut vidit,
desiluit de curru. Hi autem, sicut vultures
duo, vnguibus - aduncis, rostris - curuis, pe-
tra super excelsa ingentem clangorem - edentes
430 pugnant: sic ei, clamantes, alter in alterum

irruerunt. Hos autem intuitus, misertus est
Saturni filius versuti, Iunonemque allocutus
est sororem vxoremque :

„Hei mihi, cum mihi Sarpedonem, carissimum hominum, in fatiis *sit* a Patroclo Menoetii filio domari. Bifariam autem animus mihi fertur, in praecordiis versanti, vtrumne ipsum viuum pugna e lacrymosa ponam abreptum Lyciae in opulento populo, an iam sub manibus Menoetii filii necandum - dabo.“

Huic autem respondit deinde magnis - oculis
440 veneranda Iuno: „Importunissime Saturnie, quale verbum dixisti? Virumne mortalem, iam - olim destinatum fate, nunc vis a morte tristi liberare? fac; at non tibi omnes assentimur dii caeteri. Aliud autem tibi dicam,
445 tu vero animo, reconde tuo; si viuum dimiseris Sarpedonem suam ad domum, perpende, ne quis posthac deorum velit et alius abducendum - curare suum carum filium ex aspero praelio. Multi enim circum urbem magnam Priami pugnant filii immortalium, quibus
450 iram grauem iniicies. Sed, si *hic* tibi dilectus est, tuumque *vicem eius* miseratur cor, eum quidem finito in aspera pugna manibus sub Patrocli, Menoetii filii, domari; at postquam iam eum reliquerit anima et vita, mitte
455 eum vt Mors ferat, et suavis Somnus, donec Lyciae latae ad populum peruenerint; ibi ei exequias - facient fratresque, amicique, cum tumuloque, cippoque: hic enim honor est mortuorum.“

Sic dixit; neque non - obsecutus - est pa-
 ter hominumque deumque; cruentas autem
 460 guttas demisit in terram, filium dilectum ho-
 norans, quem ei Patroclus erat iterenturus
 in Troia glebosa, procul a patria.

Hi autem cum iam prope erant alter - in -
 alterum irruentes, tum Patroclus quidem in-
 clytum Thrasytelum, qui strenuus famulus
 465 Sarpedonis erat regis, hunc (*inquam*) percussit
 inum ad ventrem; soluitque membra. Sarpe-
 don vero a *Patroclo* quidem aberravit hasta ful-
 genti, secundus impetum faciens; at Pedasum
 vulneravit equum hasta dextrum *in* humerum;
 is autem genuit animam expirans; deceditque
 470 in pulvere eiulans, auolavitque anima. Duo
 autem *reliqui equi* disultabant; crepuitque iu-
 gum, habenaque ipsis confundebantur, quo-
 niam iacebat equus - exterioris lori in pulvere.
Ac huius - rei quidem Automedon hasta - incly-
 tus inuenit finem; educto *nempe* longo ense
 robusto a femore, insurgens abscidit equum *istum*
 475 funalem; neque segniter - egit. Itaque *bini equi*
iterum apte - compositi - stabant, inque habenis
 directi erant; *Patroclus* vero *et Sarpedon*
 rursus congressi - sunt pugna in exitiosa.

Tum Sarpedon quidem aberravit hasta ful-
 genti, Patroclique supra humerum sinistrum
 abiit cuspis hastae, neque percussit ipsum;
 480 posterior autem irruit aere Patroclus; huius
 autem non irritum telum effugit manu, sed
 percussit, vbi vtique praecordia complectuntur
 densum cor. Cecidit autem, sicut quando ali-

quæ quercus cadit, vel populus, vel pinus
alta, quam in montibus fabri exciderunt se-
curibus recens - exacutis, nauale - lignum vt sit:
485 sic ille ante equos et currum iacebat porrectus,
dentibus - frendens, puluere manibus - prehensio
sanguinolento. Veluti taurum interficit leo
armento superueniens, fuluum, magnanimum
inter flexipedes boues, peritque is gemens sub
490 maxillis leonis; sic a Patroclo Lyciorum du-
ctor clypeatorum interfectus indignante - ani-
ma - gemebat, carumque nomine vocabat
socium:

„Glauce carissime, bellator inter viros, nunc
te admodum oportet pugnacemque esse,
et audacem bellatorem. Nunc tibi cordi - sit
495 pugna graui, si praelio - impiger es. Primum
quidem adhortare Lyciorum ductores viros,
quaquauersum obiens, pro Sarpedone vt prae-
lientur; quin deinceps et ipse super me pu-
gnes aere. Tibi enim ego etiam posthac pudor
et opprobrium ero dies omnes perpetuo, si
500 quidem mihi Achiui arma detraxerint, in hoc
ad naues certamine interfecto. Verum, apelle
pugnam strenue, adhortareque copias omnes.“

Sic ipsum locutum finis mortis textit, oculos,
naresque; Patroclus autem, calce pectori-
bus impresso, e corpore traxit hastam, prae-
505 cordiaque ipsam *adhaerentia* sequebantur;
eiusque simul animamque et hastae enulsit cus-
pidem. Myrmidones autem illic detinuerunt
eius equos anhelantes, cupientes fugere, post-
quam reliquerant currus dominorum *suorum*.

Glauco vero grauis dolor ortus est vocem *amici* audienti: commotum autem est ei cor, quod
 510 non posset opem ferre. Manu autem prehens-
 dens eum stringebat *sibi* brachium; affligebat
 enim eum grauitur vulnus, quod iam ei Teu-
 cer irruenti inflixerat sagitta, e muro excelfo
 malum a focis propulsans. Precans autem di-
 xit longe - iaculanti Apollini:

„Exaudi, rex, qui alicubi Lyciae in opulen-
 515 to populo es, vel in Troia: potes autem tu
 vndecunque auscultare viro dolenti, sicut
 nunc me dolor inuadit. Vulnus enim habeo
 hoc graue, vndique autem mihi manus acutis
 doloribus transfixa est, neque mihi sanguis sic-
 cari potest; grauatur autem mihi humerus per
 520 ipsum; hastam autem non possum sustinere fir-
 miter, neque pugnare congressus cum hosti-
 bus. Vir autem fortissimus periit, Sarpedon,
 Iouis filius; ille vero ne suo quidem filio opem -
 fert. Sed tu saltem mihi, rex, huic graui vul-
 neri medere; fopi autem dolores, praebeque
 525 vires; vt socios adhortans Lycios excitem ad
 pugnandum; ipseque de cadauere mortuo pu-
 gnem.“

Sic dixit precans; hunc autem exaudiuit
 Phoebus Apollo; statim sedauit dolores, et a
 vulnere graui sanguinem atrum siccauit, forti-
 530 tudinemque immisit animo. Glaucus autem
 agnouit sua mente, laetatusque est, quod se
 cito exaudiuerat magnus deus precatum. Pri-
 mum quidem excitauit Lyciorum dactores viros,
 quaquauerlum obiens, vt super Sarpedone praec-

liarentur. Deinde vero Troas arcessitum ibat,
 535 magnis - passibus gradiens, Polydamantem ad
 Panthoi filium et Agenorem nobilem; arcessi-
 tum etiam iuit Aeneamque et Hectorem aere -
 armatum, prope autem stans verbis alatis allo-
 cutus est:

„Hector, nunc iam omnino oblitus es socio-
 rum, qui te propter, procul ab amicis, et pa-
 540 tria terra, animam deperdunt; tu vero non
 vis malum propulsare. Iacet Sarpedon, Lycio-
 rum ductor clypeatorum, qui Lyciam tueba-
 tur iusque dicendo et virtute sua: hunc uti-
 que sub Patroclo domuit hasta aereus Mars.
 545 Sed, amici, adeste, indignaminique animo, ne
 arma abstulerint, indignisque modis acceperint
 mortuum Myrmidones, de Danaïs irati; quot-
 quot perierunt, quos apud naues veloces inter-
 fecimus hastis.“

Sic dixit. Troianos vero prorsus occupavit
 dolor intolerabilis, cedere - nescius; quippe
 550 ipsis columnen vrbis erat, alienigena licet;
 multae enim illum copiae sequebantur, inter
 quas ipse fortissimus erat in pugna. Ibant au-
 tem recta in Danaos ardentes; praeibatque ipsis
 Hector, iratus de Sarpedone. At Achinos
 concitabat *ad certamen* Menoetii filii, Patrocli,
 555 animosum cor; Aiaces primos allocutus est,
 animis - incitatos etiam per se:

„Aiaces, iam vobis hostes propulsare cordi
 sit, . . . quales quidem antea eratis inter viros, vel
 et fortiores. Iacet vir, qui primus infiliit in
 muram Achiuorum, Sarpedon; sed *experia-*

mur an ipsum contumelia - afficere potuerimus
 560 *ab Achiuis* abstractum, armaque ab humeris
 auferre, et aliquem sociorum ab eo nos propul-
 santium prosternere saeuo aere. “

Sic dixit. Hi vero etiam per - se *hostes* ar-
 cere promptis - erant - animis. Postquam au-
 tem vtrunque firmarant phalangas, Troiani et
 565 Lycii, et Myrmidones et Achiui; concurre-
 runt super cadauere mortuo pugnaturi, hor-
 rendum clamantes; ingenti autem fragore sonue-
 runt arma virorum. Iupiter vero noctem per-
 niciosam extendit super aspera pugna, vt dile-
 cto de filio pugnae perniciosus labor esset.
 Mouerunt autem loco priores Troiani nigros -
 570 oculis Achiuos: percussus enim erat nequa-
 quam ignauissimus vir inter Myrmidones, fi-
 lius Agaclei magnanimi, nobilis Epigeus, qui
 in Budio bene - habitato imperabat antea;
 sed tunc strenuum consobrinum cum occidisset,
 ad Peleum venit - supplex, et ad Thetin argen-
 575 teis - pedibus - decoram: hi autem vna cum
 Achille hostium - agmina - perrumpente miserunt
 comitem Ilium ad generosis - equis - fecun-
 dam, vt aduersus Troianos pugnaret. Hunc
 quidem tunc manum - iniciens cadaueri per-
 cussit illustris Hector saxo caput; illud vero
 in - duas partes totum diffissum est in casside
 580 valida; is itaque pronus super cadauere deci-
 dit, ipsumque mors circumfusa est exitialis. Pa-
 troclo autem dolor ortus est de interfecto socio;
 recta vero prorupit per primos pugnatores, acci-
 pitri similis veloci, qui fugatos - persequitur

graculosque, sturnosque : sic recta - in Lycios
 585 Patrocle currus moderator, ruiſti et Troianos;
 iratus nempe eras corde, de ſocio. Et percuſ-
 ſit Sthenelaum, Ithaemenis dilectum filium,
 cervicem ſaxo, abruptitque eius tendines. Ceſ-
 ſerunt autem retro et primi pugnatōres et illu-
 ſtris Hector. Quantus autem iaculi iactus
 590 longi eſt, quod quidem vir emiſerit connixus
 vel in certamine - ludi, vel etiam in pugna,
 hoſtes propter animam - perdentes: tantum
 receſſerunt Troiani; locoque moverunt eos A-
 chivi.

Glaucus autem primus, Lyciorum ductor
 clypeatorum, converſus eſt, interfecitque Ba-
 595 thyclem magnanimum, Chalconis dilectum fi-
 lium, qui in Hellade domos habitans, opibus-
 que diuitiſque excellebat inter Myrmidones.
 Hunc quidem Glaucus, pectore medio, vulnera-
 vit haſta, converſus. repente, quando ipſum
 iam - aſſequabatur inſequens; fragorem vero
 is edidit cadens. Vehemens autem dolor cepit
 600 Achivos, quod - ita ceciderat ſtrenuus vir;
 admodum vero Troiani gaudiſi ſunt, ſteterunt-
 que circa ipſum progreſſi frequentes; neque ſane
 Achivi fortitudinis obliſi ſunt, ſed vires recta
 ferebant in eos.

Tum vero Meriones Troianorum interfecit
 virum armis - acrem. Laogonum, audacem fi-
 605 lium Onetoris, qui Iovis ſacerdos Idaei erat,
 deusque veluti, honorabatur a populo; hunc
 percuſſit ſub mala et aure; conſeſtim vero anima
 abiit e membris; horrendaeque illum tenebrae

occuparunt. Aeneas autem in Merionem hastam aeream misit; sperabat enim se stricturum *esse cum* sub clypei - tegmine progredientem: sed ille quidem ex aduerso conspicatus euitauit aeream hastam; in anteriorem enim partem proclinauit, a tergo autem hasta longa solo infixam est, superaque pars posterior quassabatur hastae; tum deinde remisit impetum rapide - actum aes; cuspis adeo Aeneae vibrans
 615 in terram abiit; quippe incassum robusta e manu exilierat. Aeneas autem animo iratus est, dixitque:

„Merione, cito certe te, saltatorem quantumuis *egregium*, hasta mea compescuisset in perpetuum, si quidem te percussissem.“

Illum vero Meriones hasta - inclytus vicissim
 620 affatus est: „Aenea, arduum *est*, te, fortis licet sis, omnium hominum extinguere robur, quicumque te contra venerit propullaturus; mortalis certe et tu es. Si et ego te percussero affecutus medium acuto aere, statim, strenuus licet sis et manibus fretus, gloriam mihi
 625 dederis, animam autem Plutoni equis - insigni.“

Sic dixit: Hunc autem obiurgauit Menoetii fortis filius: „Merione, cur tu haec, strenuus licet, concionaris? O amice, neutiquam Troiani contumeliosis verbis a cadauere cedent,
 630 antequam aliquem terra tenebit: in manibus enim summa pugnae, verborum autem *summa* in concilio; quapropter haudquaquam oportet verba multiplicare, sed pugnare.“

Sic fatus, hic quidem praeibat, ille vero vna
 sequebatur deo - par vir. Horum autem vel-
 uti ligna - caedentium virorum fragor exoritur
 635 montis in saltibus, longeque exauditur: sic
 horum excitabatur strepitus a terra late - paten-
 te, aëreque, corioque, boumque - tergoribus,
 scite - compositis, percussorum, enlibusque et
 hastis vtrinque acutis. Neque iam vel solers
 vir Sarpedonem nobilem agnosset; quippe te-
 640 lis et sanguine et puluere a vertice obuolutus
 erat usque ad pedes imos. Illi vero assidue
 circa mortuum pugnabant, ut quum muscae in
 stabulo murmurant lacte - plenas ad mulctras,
 tempore in verno, quando lac vasa rigat: sic
 utique ii circa mortuum versabantur.

645 Nec vnquam Iupiter vertebat ab aspera pu-
 gna oculos fulgentes, sed in ipsos usque aspicie-
 bat, et consultabat animo multa admodum de
 caede Patrocli, anxie-deliberans, an iam et il-
 lum in aspera pugna, illic super deo - parem
 650 Sarpedonem illustis Hector aere caederet, de-
 que humeris arma auferret; an adhuc etiam
 pluribus *aliis seruato Patroclo* augeret laborem
grauem pugna continuata. Sic autem ei co-
 gitanti, visum est satius esse, ut strenuus fa-
 mulus Pelei filii, Achillis, retro Troianos He-
 655 ctorem et aereis - armis - acrem repelleret
 ad urbem, multorumque animam eriperet. He-
 ctori autem primo imbellem animum immisit;
 curruque is consensu in - fugam vertit - se, hor-
 tatusque est caeteros Troianos fugere; agno-
 vit enim Iouis sacras lances. Tum vero ne

fortes quidem Lycii sustinuerunt, sed in-
 660 versi - sunt omnes. regem enim viderunt vul-
 neratum pectore, iacentem in cadauerum acer-
 vo: multi enim super ipsum deciderant, quan-
 do certamen - asperum intendebat Saturnius.
 Illi vero ab humeris Sarpedonis arma abstule-
 runt, aerea, ooruscantia, quae quidem cauas
 665 ad naues dedit ferenda locius Menoetii fortis
 filius. Et tunc Apollinem allocutus est nubes-
 cogens Iupiter:

„Eia age nunc, dilecte Phoebe, atro sangui-
 ne purga profectus e telorum - aceruo *sub-*
latum Sarpedonem, et ipsum deinde, procul
 670 illinc efferens, laua fluminis fluentis, vnge-
 que ambrosia, immortalibusque vestibus induito.
 Deducendum autem eum da deductoribus veloci-
 bus qui ferant, Somno et Morti gemellis, qui
 quidem eum celeriter ponent Lyciae latae in
 opulento populo; ibi ei exequias - facient
 675 fratresque familiaresque, tumuloque cippoque:
 hic enim honor est mortuorum.“

Sic dixit. Neque patri non - fuit - dicto -
 audiens Apollo; descendit autem ab Idaeis
 montibus ad pugnam - grauem, statimque e
 telorum - aceruo Sarpedonem nobilem sublatum,
 procul inde efferens, lauit fluminis fluentis,
 680 vnxitque ambrosia, immortalibusque vestibus in-
 duit; deducendum autem eum dedit deducto-
 ribus velocibus qui ferrent, Somno et Morti
 gemellis: qui quidem eum celeriter - depofue-
 runt in Lyciae latae opulento populo.

Patroclus autem equos et Automedontem ex-
 685 hortatus, Troianos et Lycios insequabatur,
 et valde *mente* captus est, demens. quod si
 mandatum Pelidae observasset, certe effugisset
 fatum exitiale atrae mortis. Sed semper Iouis
 validius consilium, quam hominum; qui et
 fortem virum in - fugam vertit, et aufert victo-
 690 riam facile, interdum autem ipse excitat ad
 pugnandum; qui ei et tunc animum in pe-
 ctoribus extimulavit. Tum quem primum,
 quem et postremum interfecisti, Patrocle,
 quando iam te dii ad mortem vocarunt? Adre-
 stum quidem primum, et Autonoum, et Eche-
 695 clum, et Perimum Megadem, et Epistorem,
 et Melanippum; deinde vero Elafum, et Mu-
 lium, atque Pylartem; hos interfecit; caeteri
 autem in - fugam - *se vertendi* memores fuere
 quisque. Tum certe altam - portis Troiam ce-
 pissent filii Achiuorum, Patrocli sub manibus;
 supra - modum enim ante alios hasta furebat;
 700 nisi Apollo Phoebus bene - structa super turri
 stetisset, illi exitialia cogitans, Troianisque auxi-
 lians. Ter quidem in cubitum scandebat muri
 excelsi Patroclus, ter autem ipsam - aspere -
 exceptum deturbavit Apollo, manibus immor-
 705 talibus fulgentem clypeum feriens; sed quan-
 do iam quarto irruebat deo par, minaciter
 tum vero increpitans allocutus est longe - iacu-
 lans Apollo:

„Recede, nobilissime Patrocle; neque enim
 fatum tua sub hasta urbem vastatum iri Troia-

norum magnanimatorum, neque sub Achille, qui tamen te multo fortior.“

710 Sic dixit. Patroclus autem recessit longe retro, iram deuitans, longe - iaculantis Apollinis.

Hector vero in Scaeis portis tenebat solidos - vngulis equos; secum enim ambigebat, num pugnaret in turbam iterum actis equis, an copias ad murum clamore - imperaret congrega-
715 ri. Haec quidem ei cogitanti adstitit Phoebus Apollo, viro cum - se - affimulasset iuuenique, fortique, Asio, qui auunculus erat Hectoris equum - domitoris, frater - germanus Hecubae, filiusque Dymantis, qui Phrygiam
720 habitabat fluenta ad Sangarii; huic se cum affimulasset, allocutus est Phoebus Apollo:

„Hector, cur a pugna cessas? neque enim omnino te decet. Vtinam quanto deterior sum, tanto te fortior essem; tum profecto statim tuo - malo a pugna recessisses. Sed age; in Patroclum impellito validos - vngulis equos,
725 si qua ipsum interficere potueris, dederitque tibi gloriam Apollo.“

Sic fatus, rursus quidem abiit deus per pugnam virorum: Cebrionem vero iussit bellicosum illustis Hector equos ad praelium verberantem - agere. At Apollo ingressus est medium - agmen profectus; perturbationemque Ar-
730 giuis immisit exitialem, Troianisque et Hectori gloriam praebeuit. Hector autem caeteros quidem Danaos omittebat, neque occidebat; sed ille in Patroclum dirigebat validos - vngulis

equos. Patroclus autem ex - altera - parte ab
 equis defiliit in terram, sinistra hastam tenens,
 735 alteraque arripuit saxum candidum, asperum,
 quod eius manus capiebat; misit vero conni-
 xus, neque diu aberat a viro, neque frustra -
 misit telum; percussit enim Hectoris aurigam
 Cebrionem, nothum filium illustris Priami,
 equorum habenas tenentem, in frontem acuto
 740 lapide; ambo autem supercilia confregit lapis,
 neque eius resistit os; oculi autem humi ce-
 siderunt in pulverem ipsius ante pedes; ipse
 vero, vrinatori similis, decidit ab affabre -
 facto curru; liquitque ossa anima. Illum autem
 aspere - deridens allocutus es, Patrocle eques:

745 „Papae, profecto perquam agilis vir, quum -
 ita facile vrinatur; sicubi sane et ponto in
 piscoso esset, multos satiare posset vir hic,
 ostrea quaerens, naue defiliens, etsi tempe-
 stuosus esset: adeo nunc in campo e curru
 750 facile vrinatur. Profecto et inter Troianos
 vrinatores vtique sunt!“

Sic locutus, Cebrionem heroem inuasit, im-
 petum leonis habens, qui stabula vastans, vul-
 neratur ad pectus, suaque ipsum perdit virtus:
 sic in Cebrionem, Patrocle, insilisti ardens.
 755 Hector vero ex - altera - parte ab equis defiliit
 in terram. Hi duo de Cebrione, leones tan-
 quam, pugnabant; qui in montis verticibus
 de interemta cerua, ambo esurientes, magnis
 animis pugnant: sic de Cebrione duo artifi-
 760 ces pugnae, Patroclusque Menoëtii filius et
 illustris Hector cupiebant alter alterius inci-

dere corpus saevo aere, Hector quidem capite postquamprehendit, non dimittebat; Patroclus autem ex - altera parte tenebat pede; etiam caeteri Troiani et Danai committebant acre praelium.

765 Vt vero Eurusque Notusque certant inter se montis in saltibus, profundam concutere syluam, fagumque, fraxinumque, corticosamque cornum, quae altera alteri affligunt extensos - in - longum ramos sono immenso, fragor autem ex-

770 *oritur* inter frangendum: sic Troiani et Achiui mutuis assultibus caedebant, neutri vero meminerant perniciosae fugae. Multae autem Cebrionem circa acutae hastae defixae sunt, sagittaeque alatae a nervis salientes; multa et
775 laxa ingentia clypeos contudere pugnantium circa ipsum; is autem in vortice pulueris iacebat ingens ingenti - spatio, oblitus aurigationis.

Quamdiu quidem sol medium coelum ascende-
debat, tandiu valde utrosque tela attingebant;
cadebatque populus. Cum vero sol transibat
780 ad occasum: et tum quidem praeter fatum Achiui superiores erant. Cebrionem quidem e telorum aceruo heroem extraxerunt, Troianorum e tumultu, et humeris arma ademerunt. Patroclus vero Troianis infesto animo irruit. Ter quidem deinde irruit, veloci par Marti,
785 horrendum clamans; ter autem novenos viros interfecit. Sed cum iam quartum impetum - faceret, deo par, tum vero tibi, Patrocle, manifestus - imminebat vitae finis; occurrebat

enim tibi Phoebus in aspera pugna terribilis.
 Hic quidem illum euntem per turbam non vidit;
 790 caligine enim multa tectus obuius - veniebat;
 stetit autem a - tergo, percussitque interscapilium,
 latosque humeros, manu prona; vertigine au-
 tem correpti - sunt ei oculi; eius vero a ca-
 pite quidem galeam deiecit Phoebus Apollo;
 voluta autem tinnitum dabat pedibus sub equo-
 795 rum oblonga galea; foedataeque sunt iubae
 sanguine et pulueribus; antea quidem fas vtique
 non erat, fetis - equinis comantem cassidem
 foedari pulueribus; sed viri diuini caput, ve-
 nustumque frontem tuebatur Achillis; tum ve-
 800 ro Iupiter Hectori dedit suo capite ferendam;
 prope enim ei erat exitium. Tota vero ei in
 manibus fracta est praelonga hasta, grauis, ma-
 gna, valida, aere - praemunita; et ab humeris
 clypeus cum loro in humum cecidit talaris;
 soluit porro ei thoracem rex, Iouis filius, Apol-
 805 lo. Illi vero stupor animum occupauit, soluta-
 que sunt pulcra membra. Stetit itaque attoni-
 tus; a - tergo autem interscapilium acuta hasta
 humeros inter ex - propinquo percussit Dardanus
 vir, Panthoi filius, Euphorbus, qui supra ae-
 quales ornatus erat hastaque aurigandique -
 810 peritia, pedibusque velocibus: etenim iam
 olim viros viginti deturbauerat de curribus,
 cum primum venit curru - vectus, discens prae-
 liari. Qui tibi primus immisit telum, Patrocle
 eques, neque domuit. Is quidem retro recur-
 rit, immistusque est turbae, e corpore abre-
 815 pta hasta fraxinea; neque sustinuit Patroclum,

- nudum licet, in pugna. Patroclus autem, dei
 plaga et hasta percussus, retro sociorum in ag-
 men recedebat, mortem euitans. Hector vero,
 vt vidit Patroclum magnanimum retro cedentem,
 820 vulneratum acuto aere, prope eum venit per
 ordines, cominusque percussit hasta inum ad
 ile; penitusque aes adegit; fragorem vero is
 edidit cadens, magnoque affecit dolore populum
 Achiuorum. Vt autem cum aprum viribus -
 ingentem leo vrget pugna, hique montis in
 825 verticibus magnis animis decertant, fonte de
 exiguo; volunt quippe bibere ambo; multum
 autem anhelantem *aprum* leo domat vi: sic
 multos occidenti Menoetii forti filio Hector
 Priami filius cominus hasta animum abstulit,
 et super eum glorians verba alata dixit:
 830 „Patrocle, credidisti vtique urbem te vasta-
 turum nostram, Troianasque mulieres, libero
 die erepto, abducturum esse in nauibus dile-
 ctam in patriam terram. Demens! pro his
 enim Hectoris veloces equi pedibus conten-
 835 dunt pugnatum; hasta vero ipse inter Troia-
 nos bellicosos excello, qui ab ipsis arceo diem
 seruilem; te autem hic vultures comedent. In-
 felix, neque tibi fortis *licet*, auxilio fuit Achil-
 les, qui nimirum tibi admodum multis rema-
 nens mandauit proficiscenti, ne mihi ante re-
 840 vertere, Patrocle currus moderator, naues ad
 cauas, quam Hectoris homicidae sanguinolentam
 lorica circa pectora discideris. Sic ni-
 mirum te allocutus est, tibi que animum vecordi
 persuasit.“

Illum vero languens allocutus es, Patrocle
 currus moderator: „Iam nunc, Hector, ma-
 845 gnis - verbis gloriator; tibi enim dedit victo-
 riam Iupiter Saturnius et Apollo, qui me proflig-
 arunt facile; ipsi enim ab humeris arma de-
 traxerunt. Tales vero *qualis tu es*, etiam si
 mihi viginti occurrissent, omnes hic periissent,
 mea hasta domiti. Sed me fatum perniciosum
 850 et Latonae interfecit filius, eque mortalibus
 Euphorbus; tu vero me tertius interfectum -
 spoliās. Aliud autem tibi dicam, tu vero in
 animo reconde tuo: Haud sane ne tu quidem
 ipse diu in - vita progredieris, sed tibi iam
 prope adstat mors et fatum violentum, mani-
 bus casuro Achillis eximii Aeacidae.“

855 Sic illum quidem locutum finis mortis obte-
 xit. Anima autem e membris volans ad or-
 cum descendit, suam sortem lugens, relicto
 robore - virili et iuuenta. Hunc et mortuum
 allocutus est illustris Hector:

„Patrocle, cur mihi vaticinaris graue exi-
 860 tium? Quis vero scit, an Achilles Thetidis
 filius comas - pulcrae, prior mea hasta per-
 cussus animam perdiderit?“

Sic sane locutus hastam aeream e vulnere
 traxit, calce impresso; illum vero supinum repulit
 ab hasta. Statim autem cum hasta in Autome-
 865 dontem ibat, deo parem famulum velocis
 Aeacidae; cupiebat enim percutere; illum ve-
 ro extulerunt veloces equi immortales, quos
 Peleo dii dederant, splendida dona.

I L I A D I S

LIBER XVII.

Neque latuit Atrei filium, bellicosum Menelaum, Patroclus a Troianis occisus in praelio; processit autem per primos - pugnatore armatus corusco aere, ipsumque circumiens protegebat, tanquam aliqua circum vitulum mater, tum primum enixa, querula, non ante experta partum: ita circa Patroclum ibat flavus Menelaus; praetendit autem, ipsi hastamque et clypeum vndique aequale, illum interficere paratus, quicumque sibi aduersum veniret. Neque vero Panthoi filius hasta praestans neglexit Patroclum prostratum eximium; prope autem ipsum stetit, et allocutus est bellicosum Menelaum:

„Atride Menelae, Iouis - alumne, dux populorum, recede, et linque mortuum, finitoque spolia cruenta; Non enim quisquam prior Troianorum inclytorumque sociorum Patroclum percussit hasta in aspera pugna; quare me sine gloriam magnam inter Troianos reportare, ne te percutiam, dulcemque animam eripiam.“

Illum vero grauiter indignans allocutus est
 laus Menelaus: „Iupiter pater, haud sane de-
 20 corum superbe gloriari. Nec vero pantherae
 tanti spiritus, neque leonis, neque suis apri
 infelli, (cuius tamen maximus animus in pec-
 toribus supra - modum robore truculentus - ef-
 fertur) quantam Panthoi filii hastae - peritia -
 insignes ferociam - spirant. Atqui neque vis
 25 Hyperenorae equum - domitoris suae iuuen-
 tutis fructum - percepit, cum me probris - in-
 cessit, et me *agredientem* sustinuit, et me
 dicebat inter Danaos ignauissimum bellatorem
 esse; neque ipsum autumo pedibus suis reuersum,
 oblectasse vxoremque dilectam, venerandosque
 parentes. Sic certe et tuum ego soluam robur,
 30 si me contra steteris. Sed te ego recedentem
 hortor in turbam abire; neque aduersus con-
 sistas mihi, antequam aliquod malum passus
 fueris; factum vero et stultus agnouit. “

Sic dixit; illi vero non persuasit; sed vicissim
 affatus est: „Nunc ergo iam, Menelae Iouis -
 35 alumne, omnino certe ultionem - dabis fratri
 meo, quem interfecisti; et iactabundus praedi-
 cas; viduasti autem vxorem in conclauis tha-
 lami recentis. immensumque parentibus lu-
 ctum et moerorem fecisti. Iplis equidem mi-
 seris luctus finis fierem, si quidem ego caput-
 40 que tuum et arma reportata Panthoo in ma-
 nus dederam et Phrontidi nobili. Sed non qui-
 dem iam diutius intentatus labor erit, neque
 certaminis - expers, neque virtutis, neque ter-
 roris. “

Sic fatus, feriit clypeum vndique aequale;
 neque tamen perrupit aes, recurvata autem est
 45 ei cuspis scuto in valido. Secundus vero im-
 petum - fecit aere Atrei filius Menelaus, pre-
 catus Iovem patrem. Pedem autem retrahen-
 tis gulam ineam percussit, et ipse connixus -
 imprimebat, robusta manu fretus; e - regione
 50 autem mollem per cervicem abiit cuspis. Fra-
 gorem vero edidit cadens, sonitumque dedere
 arma super ipsum. Sanguine ei rigabantur co-
 mae, Gratiis similes, cincinnique, qui auro-
 que et argento constricti erant. Qualem vero
 55 nutrit plantam vir late frondentem oliuae lo-
 co in solitario, ubi abunde scaturit aqua, pul-
 cram, germinantem, quam flatus motant omnium
 ventorum, et pullulat ea flore albo; veniens
 autem repente ventus cum turbine multo, fos-
 saque evertit, et extendit sapor terram: ta-
 lem Panthoi filium hastae - peritia - insignem
 60 Euphorbum Atrei filius Menelaus, postquam
 interfecerat, armis spoliabat. Vt vero quando
 quis leo in - montibus - nutritus, robore fretus,
 pascentis armenti bouem rapuerit, quae optima,
 huius autem cervicem frangit, correptam validis
 dentibus, primum, deinde vero sanguinemque
 65 et viscera omnia haurit dilaniens; circum au-
 tem hunc canesque virique pastores crebro
 admodum clamant e longinquo, neque animus
 fert contra ire; valde enim pallidus timor oc-
 cupat: sic horum nemini animus in pectori-
 bus audebat contra ire Menelaum gloria - sub-
 70 limem. Tunc quidem facile abstulisset inclyta

Hom. Il. Vol. III.

D d

arma Panthoi filii Atrei filius: nisi ipsi inuisset Phoebus Apollo, qui in eum Hectorem incitauit veloci parem Marti, viro se - cum - allimulasset Ciconum ductori Mentae; et ipsum edita - voce verbis alatis allocutus est:

75 „Hector, nunc tu quidem sic curris, quos - non - assequeris persequens equos Aeacidæ bellicosi: illi vero difficiles viris quidem mortalibus ad domandum et regendum, alii saltem, quam Achilli, quem immortalis peperit mater. Interim autem tibi Menelaus, Mauortius
80 Atrei filius, Patroclum protegens, Troianorum fortissimum occidit Panthoi filium Euphorbum, finemque imposuit impetuosæ fortitudini.“

Sic fatus, rursus quidem abiit deus per - pugnam virorum; Hectori vero grauis dolor circumtexit mentem profundam. Circumspectabat autem deinde per ordines; statim vero animad-
85 vertit hunc quidem auferentem inclyta arma, illum autem in terra iacentem; fluebat vero sanguis per inflictum vulnus. Processit autem per primos - pugnatōres, armatus corusco aere, acutum clamans, flammæ similis Vulcani inextinguibili; neque filium latuit Atrei acutum vo-
90 ciferans, ingemiscens vero et dixit ad suum magnum animum:

„Hei mihi! si quidem dereliquero arma pulcra, Patroclumque, qui iacet meum propter hic honorem; vereor, ne quis mihi Danaorum succenseat, qui viderit: si vero cum He-
95 ctore solus et Troianis pugnem prae - verecundia - fugae, metuo ne qua me circumue-

niant vnum multi; Troianos enim huc omnes adducit pugnam expedite - ciens Hector. Sed cur mihi haec meus secum - dislerit animus? Quandocunque homo vult aduersus deum cum viro pugnare, quem deus honorat, statim in
 100 eum magna clades deuoluitur. Ideo mihi nemo Danaorum succensebit, qui viderit Hectori cedentem, quoniam deo - iubente pugnat. Sicubi vel Aiacem praelio strenuum audire - potuero, ambo; tum reuersi reminisceremur pugnae, etiam aduersus deum; si quo modo eri-
 105 pere poterimus mortuum in gratiam Pelidae Achillia; inter mala sane melius esset."

Dum is haec versabat in mente et in animo: interea Troum ordines superuenerunt: praeibat autem Hector. Hic vero retrocessit, reliquitque mortuum subinde - se - conuertens; ut
 110 leo bene - iubatus, quem canesque et viri e stabulo abigunt contis et clamore; eius autem in praecordiis forte cor cohorrescit, inuitusque is abit a caula: sic a Patroclo discessit flavus Menelaus. Constitit autem conuersus, post-
 115 quam venit ad agmen sociorum, circumspicendo quaerens Aiacem magnum Telamonium filium; hunc autem perquam celeriter aduertit pugnae ad laeuam totius, confirmantem socios, et concitantem ad pugnam; diuinitus enim iis terrorem immiserat Phoebus Apollo; perrexit autem currere, et statim adsians verbum dixit:

120 „Ajax, huc, amice, de Patroclo mortuo
pugnaturi festinemus, si forte cadauer saltem

D d 2

Achilli referre possumus : nudum; arma enim habet expedite pugnam - ciens Hector.“

Sic dixit; Aiaci vero bellicoso animum commouit; processitque *ille* per primos - pugna-
 125 tores, simulque flauus Menelaus. Hector quidem Patroclum, postquam inclytis armis exuerat, trahebat, ut ab humeris caput absunderet acuto aere, et cadauer Troianis raptatum canibus daret; Ajax autem prope venit, gestans scutum, tanquam turrin. Hector vero retro in
 130 turbam abiens recedebat sociorum; - in currum autem concito - nisu - ascendit; deditque ille arma pulcra Troianis ferenda ad urbem, magna gloria ut - essent ipsi. Ajax vero Menoetii filio scuto lato obtento, constitit, tanquam leo circumeundo - defensans suos natos, cui scy-
 135 mnios ducenti occurrerint in sylua viri venatores, hic autem prae robore truces - oculos voluit, totumque supercilium deorsum trahit, oculos tegens: sic Ajax Patroclum herodem circumiens - protegebat. Atrei filius autem ex altera - parte, bellicosus Menelaus, stabat magni luctum in pectore augens.

140 Glaucus vero, Hippolochi filius, Lyciorum ductor virorum, Hectorem torue intuitus gravi obiurgauit sermone:

„Hector, forma praestantissime, a bellica sane virtute longe abes: certe te sine causa fama bona tenet, fugax cum - sis. Considera nunc, quomodo ciuitatem et urbem seruare -
 145 possis solus cum populis, qui in Ilio nati sunt. Non enim quisquam Lyciorum saltem pugnatu-

rus cum Danaïs ibit pro vrbe; quoniam nulla
 vtique gratia fuit pugnare hostibus cum viris
 indefinenter vsque. Quomodo tu deteriore
 150 virum seruaueris in turba, improbe; dum Sar-
 pedonem simul hospitem et socium reliquisti
 Argiis capturam et praedam fieri, qui magno
 commodo fuit vrbiq; et ipsi tibi, viuus;
 nunc vero non ab eo arcere canes sustinuisti?
 Itaque nunc si quis mihi Lyciorum obsequetur
 155 virorum, *suadeo*, domum ire; Troiae vero
 manifesta - aderit grauis perniciēs. Si enim
 nunc Troianis vis animosa inesset intrepida,
 qualis viros subit, qui pro patria aduersus ho-
 stes laborem et certamen suscipiunt: statim
 160 Patroclum traheremus in Ilium. Quod si ille
 ad urbem magnam Priami regis ascendisset
 mortuus, et ipsum traxissemus e pugna: illico
 certe Argini Sarpedonis arma pulcra hoc pre-
 tio redderent, et ipsum duceremus in Ilium.
 Eius enim famulus interfectus est viri, qui longe
 165 fortissimus Argiuorum apud naues, et comi-
 nus - pugnantes famuli. Sed tu Aiace[m] ma-
 gnanimum non sustinuisti stare contra, oculos
 intuitus hostium in pugna, neque ex - aduer-
 so pugnare; te nempe fortior est.

Hunc autem torue intuitus allocutus est ex-
 170 pedite pugnam - ciens Hector: „Glaucē, quid
 tu, talis cum sis, superbe locutus es? O ami-
 ce, putabam equidem te prudentia superare
 caeteros eos, quotquot Lyciam glebosam ha-
 bitant: nunc vero tuam reprehendo omnino
 mentem, dum ita dixisti; qui me ais Aiace[m]

175 ingentem non sustinuisse. Nequaquam ego
 horrui pugnam, neque strepitum equorum; sed
 semper lous validius consilium aegidem tenentis;
 qui et fortem virum in - fugam - vertit, et au-
 fert victoriam facile; alias et ipse excitat ad
 pugnam. Sed age hue adsis, amice, prope me
 180 sta, et adspice opus: num tota die ignavus
 ero, vt dicis; an aliquem etiam Danaorum,
 bellica licet virtute promptissimum, reprimam a
 defensione Patrocli mortui.“

Sic locutus, Troianos hortabatur altum cla-
 mans: „Troiani, et Lycii, et Dardani - co-
 185 minus - pugnantes, viri estote, amici, recor-
 daminique impetuosae fortitudinis; dum ego
 Achillis eximii arma induam, pulcra, quibus
 Patroclum fortem spoliaui interfectum.“

Sic quidem locutus abiit pugnam - expedi-
 te - ciens Hector ardenti e praelio; currens
 190 autem affecutus est socios cito admodum, nec-
 dum longo - interuallo; pedibus velocibus inse-
 quutus; qui ad urbem portabant inclyta arma
 Pelidae. Stans vero seorsum a praelio lacry-
 moso, arma mutabat; ille quidem sua dedit,
 ferenda ad Ilium sacram, Troianis bellicosis,
 195 ipse vero immortalia arma induebat Pelidae
 Achillis, quae eius dii coelites patri caro de-
 derant; is autem suo filio praebuit iam senex;
 sed non filius in armis patris ad - senectutem -
 peruenit.

Illum vero vt seorsum vidit nubes - cogens
 200 Iupiter armis Pelei filii armari diuini; quas-
 sans utique caput ad suum locutus est animus:

„Ah miser, haudquaquam tibi mors in animo est, quae iam te prope est; tu vero immortalia arma induis viri fortissimi, quem tremunt et alii. Huius iam socium interfecisti
 205 mitemque, fortemque; arma autem contumeliose a capiteque et humeris abstulisti. Veruntamen tibi nunc saltem ingentem victoriam dabo, eius compensationem, quod tibi haudquaquam, e pugna reuerso, excipiet Andromache inclyta arma Pelei filii.“

Dixit, et nigris superciliis annuit Saturnius.
 210 Hectori autem apta erant ad corpus; subiit vero eum Mars horrendus bellicus; impletaque sunt ei membra intus vigoris et roboris. Ad inclytos autem socios iuit magno clamore. *Achilli* vero similis - videbatur ipsis omnibus;
 215 armis resplendens magnanimi Pelei filii. Hor-tabatur autem vnumquemque obiens verbis, *Mesthlemque*, *Glaucumque*, *Medontemque*, *Thersilochumque*, *Asteropaeumque*, *Disenoremque*, *Hippothoumque*, *Phorcynque*, *Chromiumque*, et *Ennomum* augurem. Hos ille incitans, verbis alatis allocutus est:

220 „Audite, innumerae copiae circumcirca habitantium sociorum: Non enim ego multitudinem quaerens, neque egens ea, huc e vestris vrbibus exciui quemque; sed vt mihi Troianorum vxores et infantes liberos prom-tis - animis defenderetis bellicosus ab *Achiuis*:
 225 haec in - animo - habens, donis - praebeendis exhaurio et commeatu ciues, vestrumque cuiusque animum recreo. Idcirco aliquis nunc

recta conuersus, aut pereat, aut saluus sit:
 hoc enim belli commercium. Quicumque vero
 230 Patroclum, mortuum licet, tamen Troianos
 ad equum - domitores pertraxerit, cesseritque ei
 Ajax; illi dimidium exuiiarum tribuam, di-
 midium vero ipse habebo ego; gloria autem
 ei erit, quanta vel mihi.“

Sic dixit. Illi vero recta in Danaos magna -
 mole ferebantur, hastis eleuatis; admodum
 235 autem ipsis sperabat animus mortuum ab Aia-
 ce abstrahere Telamonio. Stulti; certe multis
 super ipso animam abstulit. Et tunc Ajax allo-
 cutus est pugna sisenuum Menelaum:

„O amice, o Menelae, Iouis - alumne, haud
 iam nos spero vel ipsos redituros e praelio.
 240 Haudquaquam tantum de cadauere timeo Patro-
 cli, qui mox utique Troianorum saturabit ca-
 nes atque alites, quantum meo capiti metuo,
 ne quid *grauius* patiatur, et tuo; praelii enim
 nubes omnia contegit, Hector; nobis vero
 245 manifestus - imminet grauis interitus. Sed age,
 fortillimos Danaorum voca, si quis audierit.“

Sic dixit; neque non - obsecutus - est pugna
 strenuus Menelaus; vociferatus autem est alta
 voce Danaos inclamans:

„O amici, Argiuorum ductores, atque prin-
 cipes, qui iuxta Atrai filios Agamemnonem et
 250 Menelaum, publice - praebitum - *vinum* bi-
 bunt, et imperant singuli copiis; a Ioue au-
 temhonor et gloria sequitur. Difficile vero
 mihi est dispicere unumquemque ducum: tan-
 tum enim certamen pugnae ardet. Sed aliquis

255 sponte veniat, indigneturque animo, Patro-
clum Troianis canibus ludibrium fieri.“

Sic dixit: confestim autem exaudiit Oilei *filius*
velox Ajax; primusque obuius venit, currens
per praelium. Hunc vero post Idomeneus et
armiger Idomenei Meriones, par Marti homi-
260 cidæ. Caeterorum vero quisnam sua mente
nomina dicere posset, quotquot iam postea
pugnam instaurarunt Achiuorum? Troiani ve-
ro priores *in eos* impetum fecerunt conferti;
praeibat autem Hector. Vt autem cum in ostiis
a Ioue fluentis fluvii fremit ingens fluctus ad-
265 versus *eius* fluentum, circumque extrema lit-
tora clamant, eructato mari extra: tantus vti-
que Troianorum clamor ortus est. At Achiui
stabant circum Menoetii filium, unum animum
habentes, septi scutis aeratis. Illis autem
circum splendoras galeas Saturnius caliginem mul-
270 tam circumfudit; neque enim Menoetii filium
oderat vel antea, dum, viuis famulus erat
Acaci filii; odiosum autem habebat utique, il-
lum hostium canibus praedam fieri Troianis;
ideoque eum ut defenderent excitavit socios.
Mouerunt autem loco priores Troiani nigris -
275 oculis Achiuos. Mortuo vero hi derelicto tre-
pidi - fugerunt; neminem tamen eorum Tro-
iani magnanimi interfecerunt hastis, cupidi licet,
sed cadauer trahebant; haud diu vero ab illo ne-
que Achiui abfuturi erant: admodum enim il-
los celeriter conuertit Ajax, qui superabat qui-
280 dem forma, superabat et factis caeteros Da-
naos, post eximium Pelei filium. Recta autem

perrupit per primos pugnatores, sui similis vi
 apro, qui in montibus canes florentesque - aeta-
 te, iuvenes facile dissipat, se subito - impetu
 conuertens per fruticeta: sic filius Telamonis
 285 praeclari illustris Aiax, facile aggressus Troum
 dissipauit phalangas, quae Patroclum circum-
 dederant, sperabantque maxime urbem ad
 suam trahere, et gloriam reportare. Illum
 quidem, Lethi Pelasgi illustris filius, Hippo-
 290 thous pede trahebat per acrem pugnam, liga-
 tum loro ad malleolum circa tendines, He-
 ctori et Troianis gratificans; repente autem ipsi
 venit malum, quod ab eo nemo arcuit cupien-
 tium licet. Illum utique filius Telamonis, im-
 petu - facto per turbam, percussit cominus,
 295 galeam per aeneis - munitam - malis; scissa
 est autem equinis - fetis - densa galea transfixa
 hastae cuspide, percussa hastaque magna et
 manu robusta; cerebrum vero, per conum
 galeae profiliebat ex vulnere, cruentum; eius
 autem ibidem solutum est robur; e manibus ve-
 ro Patrocli pedem magnanimi remisit in ter-
 300 ram cadere; prope autem ipsum cecidit cer-
 nuus super mortuum, longe a Larissa glebo-
 sa; neque parentibus nutritia caris reddidit;
 brevis autem ei aetas fuit, Aiakis magnanimi
 hasta domito. Hector vero in Aiacem iacula-
 305 tus est hasta fulgenti: sed is quidem ex - ad-
 verso conspicatus euitauit aeream hastam pau-
 lulum; ille autem Schedium, magnanimum Iphi-
 ti filium, Phocensium longe fortissimum, qui
 in inclyto Panopeo domos habitabat, multis

viris imperans; hunc percussit sub iugulum
 310 medium; penitus autem extrema cuspis aerea
 prope summum humerum exiit; fragorem vero
 edidit cadens, sonitumque - dedere arma super
 ipso. Ajax autem Phorcynem bellicosum,
 Phaenopis filium, Hippothoum defendentem,
 medium ad ventrem percussit; rupitque tho-
 315 racis cauitatem, intestina autem aes pene-
 trans - hausit; ille vero in puluerem lapsus, pre-
 hendit terram palma. Cesserunt autem retro
 primique pugnatores et illustris Hector. Argi-
 vi autem altum clamarunt, traxeruntque mortuos
 Phorcynque, Hippothoumque; soluebantque ar-
 ma ab humeris.

Tum vero prorsus Troiani, bellicosus acti ab
 320 Achivis, in Ilium ascendissent, ignavia sua
 victi; Argivi autem victoriam retulissent, et-
 iam praeter Iouis fatum, fortitudine et robo-
 re proprio: verum ipse Apollo Aeneam insti-
 gavit, corpore Periphanti similis, praeconem
 325 Epyti filio, qui ei apud patrem senem prae-
 conem - agens consenuerat, beneuolis mentem
 consiliis instructus; huic se - cum - assimulasset,
 ipsum allocutus est Iouis filius Apollo:

„Aenea, quo pacto, etiam inuito deo, ser-
 vare possitis Ilium excelsam? ut iam vidi vi-
 ros alios fortitudineque roboreque confisos,
 330 virtuteque, multitudineque sua, et immotas -
 pauore copias habentes (*id fecisse?*) nobis
 vero Iupiter quidem potius annuit, quam Da-
 nais, victoriam: sed ipsi fugitis - territi admo-
 dum, neque pugnatis.“

Sic dixit; Aeneas autem longè iaculantem Apollinem agnouit coram intuitus; magna autem voce Hectorem allocutus est clamans:

335 „Hectorque, et caeteri Troianorum ductores atque sociorum, dedecus quidem nunc hoc *est*, nos bellicosus *actos* ab Achiuis in Ilium adscendere per ignauiam victos. Verum enim et iam aliquis ait deorum, mihi prope adstans, Iouem summum consiliarium in pugna auxiliato-

340 rem esse: ideo recta in Danaos eamus, neque illi quieti Patroclum nauibus admouerint mortuum.“

Sic dixit; et multo ante primos pugnatores - profiliens, stetit. Illi vero conuersi sunt, et aduersi steterunt Achiuis. Tum verò Aeneas

345 Leocritum vulnerauit hasta, filium Arisbantis, Lycomedis fortem socium. Hunc autem lapsum miseratus est bellicosus Lycomedes, stetitque admodum prope cum - accesserat, et iaculatus est hasta fulgenti, et percussit Hippasi filium Apisaonem, pastorem populorum, hepar

350 subter praecordia; statimque genua soluit: qui utique a Paeonia glebosa venerat, et post Astero-
paeum fortissime res gerebat in pugna. Hunc autem lapsum miseratus est Mauortius Asteropaeus, rectaque prorupit et hic promptus cum Danais pugnare: sed haudquaquam iam pote-

535 rat; scutis enim obsepti erant undique, qui stabant circa Patroclum, hastasque praetendebant. Aiax enim valde omnes obibat, multis adhortans; nec quenquam vel retro - a mortuo cedere sinebat, nec quenquam procurrere ad - pugnando-

dum Achiuos ante alios, sed strenue ipsum circumeuntes - defendere, cominusque pugnare.

360 Sic Ajax praecipiebat ingens; sanguine autem terra rigabatur purpureo; illi vero alii - super - alios cadebant mortui simul Troianorum, et animosorum sociorum, et Danaorum: neque enim vel hi sine sanguine pugnabant; pauciores tamen multo peribant; recordabantur enim
365 perpetuo a se mutuo per turbam arcere periculum graue.

Sic hi quidem pugnabant instar ignis; neque prorsus dixisses aut solem omnino saluum esse, aut lunam: caligine enim occupabantur in praelio, quotquot fortissimi stabant circa Menoeti filium mortuum.

370 Alii vero Troianique et bene ocreati Achiui, liberi pugnabant sub aëre - sereno: expansus autem erat splendor solis acutus, nubesque non exsurgebat a toto campo, neque montibus; interquiescentes autem pugnabant, sua - inuicem euitantes tela luctuosa,
375 longe disliti; hi vero in medio dolores patiebantur caligine et pugna; affligebanturque saeuo aere, quotquot fortissimi erant.

Duo vero nondum viri audierant, viri gloriosi, Thrasymedes, Antilochusque, de Patroclo mortuo eximio, sed adhuc putabant
380 vivum in primo tumultu cum Troianis pugnare. Hi autem intuentes caedem et trepidationem sociorum, seorsum pugnabant, quoniam sic iusserat Nestor, hortatibus - impellens ad pugnam nigris a nauib. His autem per - totum diem contentionis magnum certamen ortum erat

385 grauis; defatigatione autem et sudore indefinenter assidue genuaque, tibiaeque, pedesque subtus vniuscuiusque, manusque, oculique, foedabantur pugnantium, circa strenuum famulum pedibus - velocis filii Aeaci. Vt vero

390 cum vir tauri bouis magni pellem populis deriderit distendendam, ebriam pinguedine, acceptam autem hi seorsum - dispositi extendunt in orbem, statimque humor exiit, subitque adeps, multis trahentibus, tenditur autem tota undique:

395 sic hi huc et illuc cadauer paruo in spatio trahabant vtrique; admodum enim ipsis sperabat animus, Troianis quidem, trahere ad Ilium, at Achiuis, naues ad cauas; de ipso autem tumultus ortus erat atrox, neque omnino Mars copiarum - concitator, neque Minerva hunc conspiciata vituperasset, ne quidem si maxime ipsam ira cepisset: talem Iupiter super Patroclo virorumque et equorum die illo intendit exitialem laborem.

Nec dum quicquam sciebat Patroclum mortuum nobilis Achilles: longe enim seorsum - a nauibus pugnantibus, muro sub Troianorum: quare illum nunquam existimabat
405 animo mortuum esse; sed viuum, ubi accessisset ad portas, reuersurum: neque enim hoc credebat omnino, euerfurum urbem sine se, sed neque secum. Saepe enim hoc ex matre didicerat, seorsum audiens, quae ei referebat
410 Iouis magni sententiam. Tum tamen non ei dixerat malum tantum, quantum acciderat,

mater, quod scilicet ei multo carissimus periisset familiaris.

Illi vero assidue circa mortuum acutas hastas tenentes, indefinenter concurrebant, et alii alios interficiebant. Sic autem aliquis dicebat Achiuorum aere - loricatorum :

415 „O amici, non sane nobis honestum est redire naues ad cauas, sed hic terra nigra omnibus dehiscat; hoc prorsus - nobis continuo multo satius esset, quam si hunc Troianis permittamus equum - domitoribus urbem ad suam trahere, et gloriam referre.“

420 Sic autem aliquis Troianorum magnanimorum dicebat: „O amici, etiam si fatale sit, iuxta virum hunc domari omnes simul, nunquam aliquis recedat a pugna.“

Sic utique aliquis dicebat, animosque excitabat locii. Sic hi quidem pugnabant; ferreus 425 autem strepitus aereum ad coelum ibat, per aërem infructuosum (*vastum*).

Equi autem filii Aeaci, a pugna seorsum stantes, flebant, ut primum senserunt aurigam in puluere prostratum Hectoris vi homicidae, et 430 Antomedon quidem, Dioris fortis filius, saepe et scutica arguta vrgebat verberans, saepe et blandis *verbis* alloquebatur, saepe et minis: illi vero neque retro ad naues latum versus Hellespontum volebant ire, neque in pugnam ad Achiuos; sed veluti cippus manet firmiter, 435 qui super tumulo viri stat mortui, aut mulieris; sic manebant immote perpulcro currui iuncti, solo admotis capitibus; lacrymae au-

tem illis calidae de palpebris in - terram fluebant, plorantibus, aurigae desiderio; florida-
 440 que foedabatur iuba, circulo profusa iuxta iugum ambobus. Florantes autem illos conspiciatus, miseratus est Saturnius, motoque capite, ad suum dixit animum:

„Ah miseri, cur vos dedimus. Peleo regi mortali, vos autem estis senii expertes, immortalesque! An ut aerumnosos inter homines dolores haberetis? Non enim quicquam alicubi est calamitosius homine omnium, quotquot super terram spirantque et mouentur. At non sane vobis tamen et curru artificiose - facto Hector Priamides vehetur; haud enim permittam.
 450 Annon satis, quod et arma habet, et gloriatur temere? Vobis autem in genua mittam robur et in animum, ut et Automedontem saluum euehatis e pugna naues ad cauas. Adhuc enim istis, (*Troianis*) gloriam praebebo, ut caedem - edant, vsque - dum ad naues bonis -
 455 transtris - instructas peruenerint, occideritque sol, et tenebrae sacrae superuenerint.“

Sic locutus, equis inspirauit robur validum. Illi vero a iubis puluere in - solum excusso, velociter ferebant citum currum inter Troianes et Achiuos. His autem vectus Automedon pu-
 460 gnabat, dolens licet de socio, curru ruens, tanquam vultur in anseres. Facile enim et refugiebat e Troianorum tumultu, facile et iruebat confertam per turbam persequens. Sed non interficiebat viros, cum impetum fumebat ad persequendum; haudquaquam enim licuit,

465 solus cum esset sacra in sella, hasta impetum -
facere, et inhibere veloces equos. Tandem
vero illum socius vir vidit oculis Alcimedon,
filius Laërcei Aemonis filii; stetit autem post
currum, et Automedontem allocutus est:

„Automedon, quisnam tibi deorum inutile
470 consilium pectori indidit, et abstulit mentem
sanam, quod ita in Troianos pugnas prima
in turba solus; tibi vero socius occisus est;
arma autem Hector ipse gerens humeris exful-
tat filii Aeaci?“

Illum vero Automedon allocutus est, Dioris
475 filius: „Alcimedon, quisnam tibi Archiuorum
alius similis, equorum immortalium qui teneat
domituranque animosque, nisi Patroclus, diis
artifex par, dum viueret? nunc vero mors et
fatum occupat. Quin tu scuticam et habenas
480 miro - artificio - factas accipe, ego vero de
equis decedam, vt pugnem.“

Sic dixit. Alcimedon autem celerem - praelio
carrum vt - conscendit, statim scuticam et
habeas cepit manibus; Automedon vero de-
filiit. Animaduertit autem illustris Hector, sta-
timque Aeneam allocutus est prope adstantem:

485 „Aenea, Troianorum princeps aere - lorica-
torum, equos hos animaduerti velocis filii
Aeaci in pugnam progressos, cum aurigis im-
bellibus: ideo sperauerim me capturum, si
modo tu animo tuc velis; neque enim irruen-
490 tes vtique nos sustinuerint contra stantes pu-
gnare Marte.“

Hom. Il. Vol. III.

E c

Sic dixit: neque non — obsecutus est fortis
 filius Anchisae. Hi autem recta ibant, tergori-
 bus boum tecti humeros, aridis, solidis; mul-
 tiplex vero super inductum erat aes. Cum his
 autem Chromiusque, et Aretus diuina — forma —
 495 praeditus, ibant ambo; admodum vero iis
 sperabat animus ipsosque interficere, abigere-
 que arduos — ceruicibus equos; stulti, neque
 enim erant sine — sanguine utique reuersuri re-
 tro ab Automedonte; ille autem, precatus Iouem
 patrem, fortitudine et robore repletus est
 500 praecordia circumfusa — caligine; statim vero
 Alcimedontem affatus est fidum socium:

„Alcimedon, ne iam a me longe tene equos,
 sed proxime inspirantes in tergum: haud enim
 ego Hectorem Priami filium a robore tempera-
 turum puto, antequam Achillis pulcre iuba-
 505 tos conscenderit equos, nobis interfectis, fu-
 gaueritque ordines virorum Argiuorum, vel
 ipse inter primos captus fuerit.“

Sic fatus, Aiaces vocauit, et Menelaum:
 „Aiaces, Argiuorum ductores, et Menelae,
 mortui quidem curam committite iis, quotquot
 510 fortissimi, ut eum circumeuntes defendant, et
 propulsent ordines virorum; a nobis vero vi-
 vis propullate crudelem diem. Hac enim in-
 gruunt pugnam per lacrymosam Hector Aene-
 asque, qui Troianorum sunt fortissimi. Sed
 haec quidem deorum in genibus posita sunt;
 515 iaculabor enim et ego: haec autem Ioui omnia
 curae erunt.“

Dixit, et vibratam emisit praelongam hastam,
et intorsit Areti in clypeum vndique aequalem;
is vero non hastam inhibuit, penitus autem trans-
iit aes, immumque in ventrem per balteum
520 traiecit. Vt vero cum acutam tenens securim
inuenis vir, ictu incusso post cornua bouis
agrestis, neruum perscindit totum; hic autem
saltu dato cadit: sic utique et ille saltu dato
cecidit supinus; ei autem hasta in visceribus
525 perquam acuta vibrata soluit membra. Hector
vero in Automedontem iaculatus est hasta ful-
genti: sed is quidem ex aduerso conspicatus
euitauit aeream hastam; in anteriorem enim
partem proclinauit; a tergo vero hasta longa
solò infixæ est, supraque pars posterior quassaba-
tur hastæ; tum vero deinde remisit impetum
530 suum valida hasta. Et omnino tunc ensibus
cominus concurrissent, si non ipsos Aiaces di-
remissent ardentes, qui adueniebant per tur-
bam, socio vocante; hos aurem subueriti ces-
serunt rursus retro Hector, Aeneasque, atque
535 Chromius diuina - forma - præditus; Are-
tum vero ibidem dereliquerunt, vulneratum cor-
de, iacentem; Automedon autem, veloci par
Marti, armisque spoliauit, et gloriâns verbum
dixit:

„Profecto iam paululum saltem de Menoe-
tiade mortuo cor dolore leuauî, deteriorem
licet interfecerim.“

540 Sic fatus, in currum sumtas exuias cruen-
tas posuit, ipseque - conscendebat, pedes et

E e 2

manus superne sanguinolentus, tanquam leo
taurum depastus.

Rursus autem super Patroclo intendebatur
aspera pugna, grauis, lacrymosa: excitabat
545 nempe certamen Minerua, e - coelo delapsa;
miserat enim late - sonans Iupiter vt concita-
ret Danaos; iam enim animus conuersus erat
eius. Veluti cum purpuream irin mortalibus
extendit Iupiter coelitus, quae portendat vel
pugnam vel etiam tempestatem frigidam; quae
550 continuo ab operibus homines cessare - facit
super - terram, pecudesque contristat: sic
haec, caerulea nube quum contexerat se, in-
gressa est Achiuorum gentem, excitabatque virum
quemque. Primum vero Atrei, filium incitans
allocuta est, sortem Menelaum, hic enim eam
555 prope erat, postquam - semet - assimulauerat
Phoenici corpore et indefessa voce:

„Tibi certe iam, Menelae, pudor et oppro-
brium erit, si quidem Achillis illustis fidum
socium muro sub Troianorum veloces canes
discerpsierint; sed capesse pugnam strenue,
adhortareque aciem omnem.“

560 Hanc autem vicissim affatus est pugna stre-
nuus Menelaus: „Phoenix, pater, senex olim
nate, vtinam Minerua daret robur mihi, te-
lorumque auerteret impetum: ita equidem vel-
lem adesse et auxilium ferre Patroclo; graui-
ter enim mihi mortuus desiderio - percussit ani-
565 mum. Sed Hector ignis horrendam habet vim,
neque cessat. aere caedem - edere; ei enim
Iupiter gloriam praebet.“

Sic dixit. Gauisa est autem oculos - caesia
 Minerua, quod se ante deos precatus esset
 omnes; vim autem humeris et genibus indi-
 570 dit, et ei muscae audaciam pectoribus im-
 misit, quae licet abacta crebro a corpore hu-
 mane, appetit mordere, dulcisque illi sanguis
 hominis est: tali eum audacia repleuit prae-
 cordia circumfusa - caligine. Accessit vero ad
 575 Patrochum, et iaculatus est hasta fulgenti. Erat
 autem in Troianis Podes, filius Eetionis, di-
 vesque, fortisque; maxime vero eum honorabat
 Hector inter populares; sibi enim sodalis erat
 carus conuiua: hunc ad balteum percussit fla-
 580 que aes adegit; fragorem vero edidit cadens;
 at Atrides Menelaus mortuum a Troianis sub-
 trahebat ad agmen sociorum. Hectorem au-
 tem prope stans hortans - excitabat Apollo,
 Phaenop! Asii filio, similis, qui illi omnium
 hospitum carissimus erat, in Abydo aedes ha-
 585 bitans; huic sese cum allimulasset, ipsum affa-
 tus est longe - iaculans Apollo:

„Hector, quis omnino te amplius alius Achi-
 vorum formidauerit? Quando ita nunc Me-
 nelaum territus fugis, qui tamen antehac mol-
 lis bellator, nunc vero abiit solus sublatum au-
 ferens mortuum e Troianis; tuum autem in-
 590 terfecit fidum socium, strenuum, inter pri-
 mos - pugnatores, Podem, filium Eetionis.“

Sic dixit. Illum vero doloris nubes obtexit
 nigra; processit autem per primos - pugnato-
 res armatus corusco aere. Tum vero Satur-

nus sumsit aegidem fimbriatam, splendentem,
 595 Idamque nubibus cooperuit, fulguribusque
 emissis, admodum grande intonuit; eamque con-
 cussit; victoriam autem Troianis dedit, in-
 que - fugam - vertit Achiuos.

Primus Penelaus Boeotius fuit dux fugae:
 percussus enim fuerat in humerum hasta, cum
 facie in - hostem - esset vsque versa, sum-
 mum leuiter; perstrinxit nempe ei ad os vsque
 600 cuspis Polydamantis; is enim percusserat prope
 accedens. Leïtum deinde Hector cominus per-
 cussit in manum ad carpum, filium Alectryo-
 nis magnanimi; cessare autem fecit a pugna;
 trepidusque is fugit circumspectans; haud enim
 amplius sperabat animo hastam tenentem ma-
 605 nu se pugnaturum cum Troianis. Hectorem
 vero Idomeneus in Leïtum irruentem . percul-
 sit thoracem ad pectus iuxta papillam; ad
 cuspidis autem iuncturam fracta est longa hasta;
 et clamauerunt Troiani. Hic autem in Idome-
 neum iaculatus est Deucali filium in curru stan-
 610 tem; ab eo quidem paululum aberrauit; cae-
 terum hic Merionis armigerumque aurigamque,
 Coeranum, qui e Lycto bene - habitata comita-
 batur eum: (pedes enim primo, relictis navi-
 bus vtrunque - remis - actis, venerat, et omnino
 Troianis magnam victoriam praebuisset: nisi
 Coeranus confestim celeres adduxisset equos;
 615 et huic quidem salus venit, arcuitque laeuum
 diem; ipse autem perdidit animam Hectoris
 vi homicidae.) Hunc percussit sub malam et
 aurem; dentes autem excussit hasta extrema,

linguamque perfcidit mediam. Cecidit autem
 620 e curru, habenasque effudit in terram; et il-
 las Meriones cepit manibus suis inclinans se
 a solo, et Idomeneum allocutus est:

„Vrge nunc scutica equos, vsque dum velo-
 ces ad naues perueneris; sentis enim et ipse,
 quod non amplius victoria est Achiuorum.“

Sic dixit. Idomeneus autem scutica impelle-
 625 bat pulcros iubis equos naues versus cauas;
 iam enim timor inciderat animo. Neque latuit
 Aiace magnanimum et Menelaum Iupiter,
 quum iam Troianis dabat alternantem victoriam;
 hisce autem sermonem orsus est magnus Telamo-
 nius Ajax:

„Eheu, iam quidem, etiam qui admodum
 630 stultus est, senserit, quod Troianis pater Iupi-
 ter gloriam praebet. Illorum enim omnium
 tela assequuntur, quicumque emittat, seu im-
 bellis, seu strenuus; Iupiter nempe omnino om-
 nia dirigit; nobis vero inuicissimum omnibus irri-
 ta cadunt in terram. Sed agite, per nos ta-
 635 men excogitemus consilium optimum, quo
 pacto et mortuum extrahamus, et ipsi gaudio
 dilectis sociis simus reuerfi; qui huc utique
 respicientes tristantur, neque iam putant Hec-
 toris homicidae robur et manus inuictas sus-
 tenturos nos, sed in nauibus nigris irruituros
 640 esse. Vtinam vero esset socius, qui nuntiaret
 citissime Pelidae; non enim illum opinor ne
 audiisse quidem tristem nuntium, quod sibi
 carus periit socius. Atqui nondum possum
 conspiciari talem inter Achiuos: caligine enim

645 occupati sunt simul ipsique et equi. Iupiter
 pater, quin tu libera a caligine filios Achiuorum,
 facque serenitatem, daque oculis videre; in
 luce vero vel perde; quandoquidem tibi pla-
 cuit ita."

Sic dixit. Eum autem pater miseratus est la-
 crymantem; statim autem caliginem quidem
 650 dissipavit, et amovit nebulam; sol vero afful-
 sit, aciesque tota illustrata est. Et tunc Aiax
 allocutus est pugna strenuum Menelaum:

„Circumspice nunc, Menelae Iouis - alumne,
 si quo modo videre possis viuum adhuc Anti-
 lochum, magnanimum Nestoris filium; hor-
 tare vero, ut Achilli bellicoso ocyus profectus
 655 nuntiet, quod quidem ei multo carissimus perit
 familiaris."

Sic dixit; neque non - obsecutus - est pugna
 strenuus Menelaus. Perrexit autem ire, tan-
 quam leo a caula, qui postquam fatigatus uti-
 que fuerit canesque virosque laceffens, qui
 660 ipsum non sinunt boum adipem exfugere; to-
 tam - noctem vigilantes; ille autem carniū cu-
 pidus, recta - irruit, sed nihil proficit: crebra
 enim iacula aduersa volant audacibus a mani-
 bus, incensaeque faces: quas quidem hor-
 rens - recedit incitatus licet; mane autem se-
 665 orsum discedit moesto animo: sic a Patroclo
 pugna strenuus Menelaus abibat perquam in-
 vitus: admodum enim timebat, ne ipsum Achiui
 graui prae metu praedam hostibus relinquerent.
 Multis autem Merionique et Aiacibus manda-
 bat:

„Aiaces, Argiuorum ductores, Merioneque,
 670 nunc aliquis mansuetudinis Patrocli miseri re-
 cordetur; omnibus enim norat mitis esse dum
 viueret; nunc vero mors et fatum occupat. “

Sic fatus abiit flauus Menelaus, quaquauersum
 circumspectans, veluti aquila, quam aiunt
 675 acutissime cernere inter aërias volucres; quam
 licet in alto pedibus velox non latet lepus, ar-
 busto sub late - comanti iacens; sed in ipsum ea
 impetum facit, eique celeriter rapto eximit ani-
 mam. Sic tunc tibi, Menelae Iouis - alumne,
 680 oculi lucidi quaquauersum versabantur, mul-
 torum per agmen sociorum, sicubi Nestoris
 filium adhuc viuentem videre posses. Illum
 vero citissime animaduertit, pugnae ad sinistram
 totius, confirmantem socios, et concitantem
 ad pugnandum; prope vero adstans allocutus
 est flauus Menelaus:

685 „Antiloche, eia age huc ades, Iouis - alum-
 ne, vt audias tristem rem - nuntiandam, quae
 non debuit euenire. Iam quidem te quoque
 ipsum opinor inspicientem sentire, quod cla-
 dem deus Danais aduoluit, victoria autem
 Troianorum; occisus est nempe fortissimus Achi-
 690 vorum Patroclus, magnumque desiderium Da-
 nais contigit. Sed tu cito Achilli, currens ad
 naues Achiuorum, nuntia, si quo modo ce-
 lerissime cadauer ad nauem integrum - auferre po-
 tuerit nudum; arma enim habet pugnam -
 expedite - ciens Hector.

Sic dixit. Antilochus autem horrore - cor-
 695 reptus est, sermone audito; diu vero eum in-

opia vocis tenuit; eique oculi lacrymis impleti sunt, liquidaque ei haesit vox. Sed ne sic quidem Menelai mandatum neglexit. Perrexerit autem currere, armaque eximio dedit socio Laodoco, qui eum prope flectebat solidos - vngulis equos. Hunc quidem, lacrymas - fundentem pedes ferebant e praelio, Pelei filio Achilli tristem nuntium nuntiaturum.

Neque sane tibi, Menelae Iouis - alumne, voluit animus laborantibus sociis auxiliari, unde discesserat Antilochus, magnum autem desiderium Pylis factum erat; sed ille his *ut auxiliaretur* Thrasymedem nobilem excitauit; ipse vero rursus ad Patroclum heroem profectus est; constitit autem, ut ad Aiaces venit, et statim allocutus est:

„Illum quidem iam ad naues misi celeres ut - eat ad Achillem pedibus velocem; neque tam men illum puto nunc venturum, vehementer licet iratum Hectori nobili; nullo enim modo inermis cum - Troianis pugnaverit; nos autem etiam per - nos excogitemus consilium optimum, quo - pacto et mortuum extrahamus, et ipsi Troianorum e pugna mortem et fatum effugiamus.“

715 Huic autem respondit deinde ingens Telamonius Ajax: „Omnia recte dixisti, admodum - inclyte o Menelae; sed tu quidem, et Meriones, subeuntes valde cito, mortuum sublatum ferte e praelio; a - tergo autem nos pugnamus cum Troianisque et Hectore nobili, parrem animum habentes, cognomines, qui et antea

sustinebamus acrem Martem prope inuicem manentes. “

Sic dixit. Illi vero mortuum a terra vlnis -
 sustulerunt alte admodum strenue; acclamauit
 autem exercitus retro Troianus, vt viderunt
 725 cadauer tollentes Achiuos; recta vero irrue-
 runt, canibus similes, qui in aprum percus-
 sum, impetum - faciunt ante iuuenes venatores;
 aliquantisper etenim currunt, dilacerare cupidi;
 sed, cum iam in illos conuertitur, robore fretus,
 continuo retroceduntque, diffugiuntque trepidi
 730 alio alius: sic Troiáni, aliquantisper quidem
 cateruatim assidue sequebantur, ferientes ensi-
 busque et hastis vtrinque acutis; at vbi iam
 Aiaces conuersi contra ipsos constitissent, eo-
 rum vtique mutabatur color; neque quis sustine-
 bat impetu in - aduersum facto, de mortuo
 pugnare.

735 Sic hi vtique alacres cadauer efferebant ex
 praelio naues versus cauas; pugna vero glisce-
 bat ipsis atrox, velut ignis, qui ingruens, vr-
 bem hominum concitatus ex - improviso in-
 cendit, pereuntque aedes in flamma magna;
 740 eamque fremebunda agitat vis venti: Sic qui-
 dem hos equorumque et viro-um bellicosorum
 horrifonus tumultus insequabatur abeuntes. Illi
 vero tanquam muli, validum robur induti, tra-
 hunt ex monte per asperam viam, vel trabem,
 vel lignum ingens nauale, in ipsis vero et ani-
 745 mus affigitur simul laboreque et sudore magno-
 pere - contendentibus: sic illi alacres cadauer
 ferebant; at a tergo Aiaces arcebant Troia-

nos, sicut agger arcet aquam syluofus campum per totum porrectus; qui vel rapidorum
750 fluminum violentos cursus reprimat, et continuo omnibus fluxum in campum dirigit repellens, haudquaquam enim eum vi perumpunt fluentes: sic usque Aiaces aciem reprimebant retro Troianorum; illi tamen simul sequebantur, duoque in iis maxime, Aeneasque Anchisae filius, et illustris Hector. Vt vero sicut
755 sturnorum nubes aufugit, vel graculorum, acutum vociferantium, cum vident ingruentem circum, qui paruis caedem infert auibus: sic utique acti vi Aeneaeque et Hectoris filii Achivorum acutum vociferantes abibant, obliuiscanturque pugnae. Multa vero arma pulcra ceciderunt inque circumque fossam, fugientium Danaorum; pugnae autem non erat cessatio.

I L I A D I S

LIBER XVIII.

Sic illi quidem pugnabant instar ignis ardentis;
Antilochus vero Achilli pedibus celer nuntius venit.
Illum autem inuenit ante naues puppibus
excellas, ea cogitantem animo, quae iam per-
5 acta erant. Ingemiscens autem dicebat ad
suum magnum animum:

„Hei mihi, quid est, quod rursus comantes
Achivi, ad naues fugati - aguntur, turbati
per campum? *Metuo*, ne iam mihi perfecerint
dii tristes sollicitudines animo, vt olim mihi
10 mater narrauit, et mihi dixit, Myrmidonum
fortissimum, adhuc viuente me, manibus cae-
sum Troianorum deserturum esse lucem solis.
Certe omnino iam mortuus est Menoetii fortis
filius, miserandus! certe iusseram eum, repul-
so - hostili igne, ad naues redire, neque cum
Hectore magno - animo pugnare.“

15 Dum is haec versabat in mente et in animo,
interea ad eum prope accessit illustris Nestoris
filius, lacrymas calidas fundens, dixitque
nuntium grauem:

„Hei mihi, Pelei fili bellicosi, profecto per-
quam tristem audies rem nuntiatam, quae

20 non debuit euenire. Iacet Patroclus; de ca-
dauere autem iam pugnant nudo; arma enim
habet pugnam - expedite - ciens Hector.

Sic dixit. Illum vero doloris nubes obtexit
nigra. Ambabus autem manibus sublatos cine-
res fudit super caput, venustamque deturpa-
25 bat faciem; diuinaeque tunicae niger vndi-
que - adhaesit cinis. Ipse vero in puluere in-
gens ingenti - spatio porrectus iacebat, suis-
que manibus comam deturpabat scindens. An-
cillae autem, quas Achilles in - praeda - ceperat,
Patroclusque, animo tristatae altum eiulabant,
30 et foras procurrebant circa Achillem bellico-
sum; manibus vero omnes pectora plange-
bant, resolutaque sunt membra cuiusque. An-
tilochus autem ex altera - parte lugebat, lacry-
mas fundens, manus tenens Achillis; hic vero
suspirabat generoso corde; timebat enim *An-*
35 *tilochus*, ne iugulum discinderet ferro. Hor-
rendum vero eiulabat *Achilles*: audiuit autem
veneranda mater, sedens in fundo maris, apud
patrem senem; tum protinus vlulauit. Deae
autem circa ipsam congregabantur omnes, quot-
quot in fundo maris *Nereides* erant. Illic qui-
dem erat *Glaucēque*, *Thaliaque*, *Cymodoceque*,
40 *Nesaea*, *Spioque*, *Thoaque*, *Haliaque* magnis -
oculis decora, *Cymothoëque*, et *Actaea*, et
Limnorea, et *Melita*, et *Iaera*, et *Amphithoë*,
et *Agae*, *Dotoque*, *Protoque*, *Pherusaque*,
Dynameneque, *Dexameneque*, et *Amphinome*,
45 et *Callianira*, *Doris*, et *Panope*, et *inclyta*
Galathea, *Nemertesque*, et *Apleudes*, et *Cal-*

lianassa: illic erat et Clymene, Ianiraque, et
 Ianassa, Maera, et Orithyia, et comas - pul-
 cra Amatheia; aliaeque, quae in fundo maris
 50 Nereïdes erant. Istitis vero splendidus impleba-
 tur specus: hae autem simul omnes pectora
 plangebant; Thetis vero exorsa est luctum:

„Audite, sorores Nereïdes, ut bene omnes
 sciatis audientes, quanti meo insint dolores ani-
 mo. Hei mihi miserae, hei mihi infelicitate -
 55 fortissimum enixae, quae postquam pepereram
 filium eximiumque fortemque, praestantissi-
 mum heroum, isque succreuerat plantae similis;
 hunc quidem ego educatum, tanquam plantam in
 fecundo - loco agri, nauibus mihi recuruis ad
 Ilium, contra Troianos pugnaturum; hunc
 60 autem non receptura sum rursus domum re-
 versum, intra aedes Peleïas. Sed et quamdiu
 mihi viuit et videt lumen solis, tristatur, ne-
 que quod ei possum auxiliari profecta. Sed
 proficiscar, ut visamque dilectum filium, et au-
 diam, quinam ipsum inuaserit luctus, seorsum
 a pugna manentem.“

65 Sic locuta reliquit specum; illae vero cum
 ipsa lacrymabundae ibant; circum ipsas autem
 vnda maris scindebatur. Hae autem ubi iam
 ad Troiam glebosam venerant, littus conscen-
 derunt ordine, ubi frequentes Myrmidonum
 subductae - erant naues velocem circum Achil-
 70 lem. Huic autem grauitate - suspiranti adstitit
 veneranda mater, acuto autem edito - ululatu
 caput prehendit filii sui; et lugens, verbis
 alatis allocuta est:

„Fili, quid fles? quisnam tuam mentem in-
vasit dolor? Eloquere, ne cela. Illa quidem
75 iam tibi perfecta sunt a Ioue, vt iam antea
precatus - es, manibus sublati, omnes ad
puppes cogi filios Achiuorum, tui indigentes,
patique indignas res.“

Illam autem grauitur - suspirans allocutus est
pedibus velox Achilles: „Mater mea, haec qui-
80 dem mihi Olympius perfecit; sed quae mihi
ex his voluptas, dum carus periit amicus, Pa-
troclus? Quem ego supra omnes honorabam ami-
cos aequae ac meum caput, hunc perdidit; ar-
ma vero Hector, postquam - trucidauerat,
exiit ingentia, mirabilia visu, pulcra; quae
quidem Peleo dii dederunt, splendida dona,
85 die illo, quando te mortalis viri collocarunt in
thoro. Vtinam tu quidem ibidem inter immor-
tales marinas habitasses, Peleusque mortalem
duxisset vxorem! Nunc vero *mortali nupsisti*,
vt et tibi luctus in animo immensus esset de
90 filio interfecto; quem non recipies rursus do-
mum reuersum; neque enim me animus iubet
viuere, neque hominibus interesse, nisi Hector
primus mea hasta percussus animam perdidit,
Patroclumque ob - interfectum - poenas Menoe-
tii filium dederit.“

Illum vero vicissim affata est Thetis lacry-
95 mas fundens: „Cito - moriturus certe mihi,
fili, es, cum ita dicis; illico enim tibi deinde
post Hectorem fatum imminet.“

Illam vero grauitur ingemiscens allocutus est
pedibus velox Achilles: „Illico moriar; cum

in fati non fuit me amico dum - interficere-
 tur auxiliari. Ille quidem valde procul a patria
 100 interit; me vero desideravit, malum qui propul-
 sare. Nunc autem, quoniam non revertar
 utique caram in patriam terram, neque vl-
 lam Patroclo attuli salutem, neque sociis cae-
 teris, qui iam multi domiti sunt ab Hectore no-
 bili: sed sedeo apud naues inutile pondus ter-
 105 rae, talis cum sim qualis nullus Achiuorum
 aere - loricatorum in pugna; concione etfi
 meliores sunt et alii. Vtinam contentio a diis,
 et ab hominibus pereat; et Ira, quae impellit
 etiam admodum - prudentem saevire; quae-
 110 que multo dulcior melle stillante hominum in
 pectoribus augefcit, tanquam fumus: adeo
 me nunc irasci - fecit rex virorum Agamemnon.
 Sed haec quidem ante - acta - esse sinamus, do-
 lentes licet, animo in pectore domito necessi-
 tate. Nunc vero ibo, vt cari capitis perditio-
 115 rem inueniam Hectorem; mortem autem ego
 tunc accipiam, quandocunque deaem Iupiter
 voluerit euentum adducere, atque immortales dii
 caeteri. Neque enim ne vis quidem Herculis
 effugit mortem, qui tamen carissimus erat
 Ioui Saturnio regi; sed eum fatum domuit et
 120 grauis ira Iunonis. Ita et ego, si iam mihi si-
 mile fatum est, iacebo, vbi mortuus fuero;
 nunc autem gloriam bonam auferam; et ali-
 quam Troadum et Dardanidum profundos - si-
 nus - habentium, ambabus manibus genis a
 teneris lacrymas abstergentem crebro suspirare
 125 cogam. Sentiant autem, quod iamdiu ego a
Hom. Il. Vol. III. F f

pugna cessant. Neque me prohibe a praelio,
diligens licet; neque enim mihi persuadebis.“

Huic autem respondit deinde dea Thetis pe-
des - argentea: „Sane iam hoc, fili, verum;
non malum est, laborantibus focis arcere gra-
130 vem perniciem: sed tibi arma pulcra inter
Troianos detinentur, aerea, coruscantia; illa
quidem pugnam - expedite - ciens Hector ipse
ferens humeris exsultat: neque tamen ipsum puto
diu exsultaturum esse, caedes enim prope eum.
Sed tu quidem neutiquam ingrediere pugnam
135 Martis, antequam me huc profectam oculis
videris. Mane enim reuertar, simul ac sol
ortus erit, arma pulcra ferens a Vulcano
rege.“

Sic fata, retro se vertit a filio suo, et
conuersa; inter marinas sorores dixit:

140 „Vos quidem nunc subite maris latum sinum,
visurae senemque marinum et aedes patris, et
ei omnia dicite; ego vero ad excellum Olym-
pum vado ad Vulcanum arte- fabрили - clarum,
si velit filio meo dare inclyta arma collu-
centia.“

145 Sic dixit. Illae autem undam maris statim
subierunt. Ad Olympum vero dea Thetis pe-
des - argentea abiit, vt dilecto filio inclyta
arma afferret. Illam quidem ad Olympum pe-
des ferebant.

At Achiui immenso cum fremitu acti vi
150 Hectoris homicidae fugientes, ad nauesque et
Hellespontum venerant. Nec tamen Patroclum
bene - ocreati Achiui extra tela extraxerant

mortuum, famulum Achillis; rursus enim iam
 illum assecuti fuerant peditesque et currus,
 Hectorque, Priami filius, flammae similis vi.
 155 Ter quidem illum retro pedibusprehendit illu-
 stris Hector, abstrahere cupiens, magnaue -
 voce Troianos inclamabat: ter autem duo Aia-
 ces, impetuofam induti fortitudinem, a mor-
 tuo vi - repulerunt; ille vero, *Hector*, constan-
 ter robore fretus, interdum impetum - facie-
 160 bat per tumultum, interdum vero consistebat
 alta - voce clamitans; retro autem non cedebat
 omnino. Vt vero a corpore haudquaquam leo-
 nem fuluum possunt pastores in agro - per-
 noctantes valde esurientem sumimouere: sic
 vtique non poterant duo Aiaces armis acres
 165 Hectorem Priamidem a mortuo abstertere. Et
 iam prorsus abstraxissetque, et immensam retulif-
 set gloriam, nisi Pelei filio pedibus - ventosa
 velox Iris nuntia venisset currens ab Olympo
 vt - prodiret - in pugnam, clam loue, aliis-
 que diis; miserat enim eam Iuno; prope au-
 tem stans verbis alatis allocuta est:
 170 „Surge, Pelei fili, omnium terribilissime vi-
 rorum: Pátroclo auxiliare; cuius gratia certa-
 men graue stat ante naues; illi vero se - in-
 vicem perdunt, hi quidem, pugnantes cada-
 vere pro mortuo; vt autem trahant ad Jlium
 175 ventosam Troiani recta - irruunt; maxime ve-
 ro illustris Hector, abstrahere cupit; caput-
 que ipsum animus iubet infigere palo, abscis-
 sum tenera a ceruice. Sed surge, nec amplius
 iaceto; pudorque tuum animum tangat, Pa-

180 trochum Troianis canibus ludibrium fieri; tibi
contumelia, si quid cadauer indigne - acceptum
venerit.“

• Huic autem respondit deinde pedibus - celer
nobilis Achilles: „Iri dea, quisnam te deo-
rum mihi nuntiam misit?“

Illum vero vicissim allocuta est pedibus ven-
tosa velox Iris: „Iuno me misit, Iouis glo-
185 riola coniux; neque scit Saturnius in - alto -
sedens, neque quis alius immortalium, qui
Olympum valde niuofum habitant.“

Hanc autem respondens allocutus est pedibus
celer Achilles: „Et quomodo ire possum ad
pugnam? habent enim arma isti; mater autem
190 me cara prius vetuit armari, quam ipsam re-
versam oculis viderem; pellicita enim est, a
Vulcano allaturam se arma pulcra. Alterius
autem non vilius scio, cuius inclyta arma indue-
re possim, nisi Aiacis utique scutum Telamo-
nii; sed et ipse hic, spero, inter primos ver-
195 satur, hasta caedem - edens Patrocli gratia
mortui.“

Illum vero vicissim allocuta - est pedibus -
ventosa velox Iris: „Bene quidem et nos sci-
mus, quod inclyta arma detinentur; sed sic
ad fossam profectus, Troianis da - te - in - con-
spectum, si forte te veriti abstinuerint pugna
200 Troiani, respirauerintque Mauortii filii Achino-
rum afflicti iam; exigua autem et respiratio a
praelio.“

Illa quidem sic locuta abiit pedibus velox Iris.
At Achilles surrexit Ioui carus; Minerva vero

humeris validis circumposuit aegidem fimbriatam;
 205 caput autem ei nube cinctum - ornauit augustif-
 sima dearum aurea, eque ipsa accendit flam-
 mam collucentem. Vt vero cum fumus adscen-
 dens ex vrbe ad aetherem assurgit longe ex
 insula, quam hostes oppugnant, qui, toto
 210 die, horrendo decernunt Marte vrbe *procur-*
rentes ex sua; vt vero sol occiderit, continuo
 et faces - in - speculis ardent densae, inque al-
 tum splendor emicat, finitimi vt - videant;
 si forte cum nauibus Martis propulsores venire
 velint: sic ab Achillis capite splendor ad aethe-
 215 rem perueniebat. Stetit autem ad fossam pro-
 fectus extra murum, nec tamen Achivis se mis-
 cebat: matris enim prudens reuerebatur praecep-
 tum. Ibi stans clamauit; seorsum autem Pallas
 Minerua vociferata est; et inter Troianos im-
 mensum excitauit tumultum. Vt vero cum ad-
 modum - luculenta vox *fit*, quando clangit tuba
 220 urbem eingentes hostes per exitiales: sic tunc
 admodum - luculenta vox erat Aeacidarum. Ibi
 vero vt audiuerunt vocem aeream Aeacidarum,
 omnibus commotus - est animus; pulcri autem
 iubis equi retro currus vertebant; praesagia
 225 bant enim clades animo. Aurigae autem per-
 cussi sunt, vbi viderunt indefessum ignem hor-
 rendum super caput magnanimi Pelidae ar-
 dentem: illum nempe accendebat dea oculis -
 caesia Minerua. Ter quidem super fossam
 magna - voce clamauit nobilis Achilles; ter
 230 vero turbati sunt Troiani inclytique focii. Ibi-
 dem autem etiam tunc perierunt duodecim viri

fortissimi impediti et confixi suis curribus et
 hastis: at Achiui alacriter Patroclum extra
 tela extractum, deposuerunt in lecto; cari au-
 tem circumstabant focii lugentes; atque eos
 235 pedibus - velox sequebatur Achilles, lacrymas
 calidas fundens, postquam adspexit fidum socium
 iacentem in feretro, laceratum acuto aere:
 quem quidem miserat cum equis et curribus
 in praelium, neque rursus recepit reuersum.

Solem autem indefessum oculis - magnis dé-
 240 cora veneranda Iuno misit ad Oceani fluentia
 inuitum redire. Sol quidem occidit, finemque
 fecerunt nobiles Achiui certaminis asperi et
 omnibus - aequae - grauis pugnae. Troiani
 vero ex - altera - parte ex aspero praelio vt
 excefferant, soluerunt a curribus veloces equos.

245 Ad concionem autem congregabantur, antequam
 coenam curarent. Erectis autem stantibus con-
 cio habita est, neque quis sustinuit sedere;
 omnes enim tenebat tremor, eo quod Achilles
 in - conspectum - se - dederat; diu enim pugna
 abstinuerat tristi. Illis autem Polydamas pru-

250 dens coepit concionari Panthoi filius; hic
 enim solus videbat futura et praeterita; Hecto-
 ri autem erat sodalis, eademque nocte nati erant;
 sed hic quidem verbis, ille vero hasta multum su-
 perabat. Qui inter eos sapiens concionatus
 est et dixit:

„In - vtramque - partem diligenter delibe-
 255 rate amici; hortor enim ego in - urbem nunc
 ire, neque expectare auroram pulcram in
 campo prope naues; procul enim a muro sumus.

Quamdiu quidem hic vir Agamemnoni irasceba-
 tur nobili, tamadiu minus - graues in - pugna
 erant Achiui. Gaudebam enim ego quoque ve-
 260 loces iuxta naves pernoctans, sperans nos na-
 ves vtrique capturos vtrique - remis - actas.
 Nunc vero grauitur timeo velocem Pelei filium;
 qualis illius animus violentus, non volet ma-
 nere in campo, in - quo Troiani et Achiui
 in medio vtrique viri Martis communem - expe-
 265 riuntur; sed de vrbeque pugnabit, atque vxor-
 ribus. Itaque eamus ad urbem, obsequimini
 mihi, sic enim erit. Nunc quidem nox absti-
 nere - fecit velocem Pelei filium, dulcis; si
 autem nos offenderit hic manentes: cras pro-
 gressus cum armis, probe tunc aliquis illum
 270 agnoscet: libenter enim peruenerit ad Ilium sa-
 cram, quicumque effugerit; multos vero canes
 et vultures comedent Troianorum. Utinam
 scire mihi omnino inauditum tale quid sit! Si
 vero meis verbis obsecuti fuerimus, tristes licet:
 per - noctem quidem in foro robur reficiemus;
 275 urbem autem turres. excelsaeque portae, ta-
 bulaeque ad has aptatae longae, bene - poli-
 tae, coagmentatae; tutabuntur; mane autem
 sub aurora armis instructi stabimus super tur-
 ribus; huic autem grauius fuerit, si voluerit,
 profectus a nauibus, circa murum nobiscum pug-
 280 nare. Retro iterum ibit ad naues, postquam
 arduos ceruicibus equos vario cursu satiarit sub
 urbem vagans. Intus vero nec ipsum sua mag-
 nanimitas irruere sinet, nec vnquam vastabit;
 prius ipsum canes veloces edent.

Illum vero totus intuitus allocutus - est pug-
 285 nam - expedite - ciens Hector: Polydama,
 tu quidem non amplius mihi grata haec dicis,
 qui hortaris in urbem nos cogi reuerfos. An
 nondum satiati - estis clausi - manendo intra tur-
 res? Antea enim Priami urbem articulate - lo-
 quentes homines omnes praedicabant diui-
 290 tem - auri, diuitem - aeris; nunc vero iam
 perierunt ex aedibus - pretiosae - res - reconditae
 pulchrae; multae autem iam in Phrygiam et
 Maeoniam amabilem opes venum - anectae
 abiire, postquam magnus iratus fuit Iupiter.
 Nunc vero cum mihi dedit Saturni filius versuti
 gloriam retulisse apud naues, marique conclu-
 295 sisse Achiuos, stulte, ne iam haec consilia
 ostende inter ciues; non enim quis Troiano-
 rum obtemperabit; neque enim finam. Sed
 agite, sicut ego dixero, pareamus omnes. Nunc
 quidem coenam sumite per exercitum turmatim,
 et excubiarum mementote, et vigilate quisque;
 300 Troam vero quicumque de - opibus *periclitanti-*
bus admodum sollicitus est, collectas - in -
 vnum copias det publice - abstinentas, quo-
 rum aliquem melius est, *illis* frui, quam Achi-
 vos. Mane vero sub aurora armis instructi,
 305 naues iuxta cauas excitemus acre praelium. Sin
 reuera apud naues surrexit - ad - certamen no-
 bilis Achilles, grauius, si voluerit, ei erit;
 non illum ego sane fugiam e pugna horrido-
 ra, sed omnino contra stabo, seu referat ma-
 gnā victoriam, seu referam. Communis Mars,
 et occiforem saepe occidit.

310 Sic Hector concionatus est; Troiani autem
acclamarunt; vecordes; eorum enim mentes
eripuerat Pallas Minerva; Hectori enim assensi
sunt pernicioſa conſilia danti, Polydamanti
vero nullus, qui bonum protulerat conſilium.
Coenam deinde ſuſerunt per exercitum. At

315 Achivi tota - nocte Patroclum edebant - ge-
mitus lugentes. Illis autem Pelei filius den-
ſum - ſuſpiriis exorſus eſt luctum, manibus
homicidis impoſitis pectori ſodalis, crebros ad-
modum edens - gemitus. Sicut leo hene - bar-
batus, cui nempe catulos venaticus ſurripuerit

320 vir ſylua ex denſa; ille vero triſtatur ſero cum
aduemerit; multas autem continuo conualles
obit, viri veſtigia indagans, ſicubi inneniat;
perquam enim acris ira corripit: ſic is graui-
ter - ſuſpirans dixit inter Myrmidones:

„Papae! irritum proſus verbum eſſendi die
325 illo, bono - animo - eſſe - iubens heroem
Menoetium in aedibus! Dicebam enim ei in
Opuntem inclytum filium reducturum, Ilium
vbi euaſſerit, nactusque fuerit praedae portio-
nem. Sed non Iupiter hominibus cogitata
omnia perficit; ambos enim ſato - ratum eſt

330 eandem terram rubefacturos hic in Troia;
neque enim me reuerſum excipiet in aedibus
ſenex equum agitator Peleus, neque Thetis
mater, ſed hic terra tenebit. Nunc vero quan-
doquidem, Patrocle, te poſterior ſubeo terram,
non tibi ante iuſta - faciam, quam Hectoria huc

335 attulero arma et caput magnanimi tui inter-
ſectoris. Duodecim autem ante rogam corui-

ces, - abscindam ... Troianorum praeclaris filiis, de te interfecto iratus. Interea vero mihi apud naues recuruas iacebis sic; circumque te Troianae et Dardanides profundos - sinus -
 340 habentes plorabunt, noctesque et dies lacrymas - fundentes: quas ipsi acquisiuimus, vique hastaque longa, opulentas euastantes civitates articulate - loquentium - hominum. “

Sic fatus, socios iussit nobilis Achilles igne circumdare positum tripodem magnum, vt celer-
 345 rime a Patroclo abluerent tabum cruentum. Illi vero aptum - ad - lauacra tripodem statuerunt in ignem ardentem; aquam autem infuderunt, subtusque ligna accenderunt allata. Ventrem quidem tripodis ignis amhibat, calefiebatque aqua; vt vero feruefacta est aqua in
 350 sonoro aere, tum statim laueruntque, et vn-
 xerunt pingui oleo; vulnera autem reple-
 runt vnguento nouenni; in lectis vero posi-
 tum, tenui linteo texerunt ad pedes a capite;
 desuper autem, palla candida. Tota - nocte
 quidem deinde pedibus - celerem circa Achillem
 355 Myrmidones Patroclum gemitus - edebant, lu-
 gentes.

Iupiter autem Iunonem allocutus est sororem,
 coniugemque:

„Et perfecisti opus tandem, magnis - oculis -
 decora veneranda Iuno, excitato scilicet Achille
 pedibus celeri; te nimirum ex ipsa nati sunt
 comantes Achiui,“

360 Ei vero respondit deinde magnis - oculis -
 decora veneranda Iuno: „Saeuissime Saturnie,

qualem orationem habuisti? Vel iam aliquis
 homo homini *talìa* perfecerit, qui tamen mor-
 talisque est, neque tot consilia nouit: quo-
 modo ergo ego, quae aio dearum me esse prae-
 365 stantissimam, vtrumque, genereque, et quod
 tua vxor vocor, tu vero omnibus immortalibus
 imperas, non debui Troianis ira - accen-
 sa mala machinata - esse? Sic illi quidem ta-
 lia inter se loquebantur.

Vulcani autem peruenit ad domum Thetis
 370 pedes - argentea immortalem, fulgentem, in-
 signem inter immortales, aeream, quam qui-
 dem ipse fecerat Claudus. Illum vero inuenit
 sudantem, versantem se circa folles, studiose -
 agentem; tripodas enim viginti omnes fabricaba-
 tur, qui - starent ad parietem bene fundatae
 375 domus. Aureas autem ipsis rotas unicuique
 fundo subdiderat, vt ei sponte - sua diuinum
 ingrederentur confessum, ac rursus domum re-
 dirent, mirabile visu. Illi autem in tantum qui-
 dem perfecti erant, aures vero nondum arti-
 ficiosae additae - erant, quas quidem apparabat;
 380 cudebatque clauos. Dum is haec conficiebat
 peritis praecordiis, interea ad eum prope ac-
 cessit dea Thetis pedes - argentea. Illam au-
 tem vidit progressa Charis vittis elegantibus ni-
 tida pulcra, quam vxorem duxerat inclytus
 Vulcanus; inque eius haesit manu, verbaque
 385 fecit, dixitque: „Quam - ob - rem, Theti si-
 nuoso - peplo - induta, venis ad nostram do-
 mum, verandaque dilectaque? antea quidem

nequaquam saepe - veniebas. Sed sequere ulterius; ut tibi hospitales - epulas apponam."

Sic locuta, ulterius ducebat angustissima deorum; hanc quidem deinde sedere - fecit in
390 sede argenteis - clavis - distincta, pulcra, vario - artificio - facta; scabellum vero pedibus suberat: vocavit autem Vulcanum inclytum - artificem, dixitque sermonem:

„Vulcane, prodi huc, Thetis aliqua utique in re tui indiget.“ Hic vero respondit deinde inclytus Vulcanus:

„Profecto mihi omnino colendaque et veneranda dea intus, quae me servavit, quando
395 me dolor occupavit prolapsus longe, matris meae propter consilium impudentis, quae me volebat occultasse, claudus cum essem; tum sane passus forem dolorem animo, nisi me Eurynomeque, Thetisque excepisset sinu; Euryno-
400 me, filia refluvi Oceani. Has apud per novennium fabricavi artificiosa multa, fibulasque, tortilesque armillas, fistulasque, et torques, in specu concaua; circum autem fluentum Oceani spuma murmurans fluebat immensum; neque quis alius norat neque deorum, neque mortalium
405 hominum, sed Thetisque et Eurynome aderant, quae me servarunt. Haec nunc nostram ad domum venit; ideo me admodum decet omnia Thetidi comas - pulchrae praemia - vitae servatae soluere. Sed tu quidem nunc ei apponito epulas - hospitales lautas, dum ego folles reponam, instrumentaque omnia.“

410 Dixit, et ab incudis - stipite vastus ardens
deus surrexit claudicans; subtus autem tibiae
 multo molimine - ferebantur imbecillae. Fol-
 les quidem sepofuit ab igne, instrumentaque
 omnia arcam in argenteam collecta - colloca-
 vit, quibus opus - faciebat; spongia autem
 415 vndiquaque ora et ambas manus absterfit, cer-
 vicemque validam et pectus hirsutum; induit
 vero tunicam; accepitque sceptrum crassum; et
 exiit foras claudicans; ancillae vero vali-
 dis - ibant - pallibus sustentantes regem, au-
 reae, viris adolescentulis similes. Quibus
 quidem mens inest in praecordiis, inest et vox,
 420 et vis, ab immortalibus autem diis opera doctae -
 sunt. Hae quidem, a latere regis sedulo -
 ibant; ille vero aegre - gradiens, prope, vbi
 Thetis, in throno confedit fulgido, inque eius
 haesit manu, verbaque fecit, dixitque:

„Quam - ob - rem, Theti sinuoso - induta -
 425 peplo, venis nostram ad domum, veneranda-
 que, dilecta? Antea quidem haudquaquam
 saepe veniebas. Eloquere, quod habes - in
 animo; perficere autem me animus iubet, si
 possum utique perficere, et si perfici potest.“

Huic autem respondit deinde Thetis lacry-
 mas - defundens: „Vulcane, an omnino iam
 430 vlla, quotquot deae sunt in Olympo, tot
 mente sua pertulit moerores graues, quot mi-
 hi prae omnibus Saturnius Iupiter dolores dedit?
 Vnam quidem me ex aliis marinis homini coniun-
 gem - subiecit, Aeaci filio Peleo, et sustinui
 hominis amplexum, admodum inuita; is qui-

- 435 dem iam senio graui iacet in aedibus cōnfectus; alios vero mihi nunc *dolores dedit Iupiter*. Filium postquam mihi dedit vt parerem enutrireque, praestantissimum heroum, is autem succreuerat plantae similis; eum quidem ego educatum, tanquam plantam in - secundo - loco agri, nauibus misi recuruis ad Ilium,
- 440 contra Troianos pugnaturum: hunc autem non recipiam rursus domum reuersum, in aedes Peleās. Sed et, quamdiu mihi viuit et videt lumen solis, tristatur, neque quid ei possum auxiliari profecta. Puellam quam quidem ei praemium - electum - dederant filii Achiuorum,
- 445 hanc rursus e manibus abstulit rex Agamemnon. Is sane huius gratia moerens, praecordiis tabescebat: at Achiuos Troiani ad puppes actos - concluderunt, neque foras sinebant exire; hunc autem precati - sunt primores Argiuorum; et multa inclyta dona recensita - pollice-
- 450 bantur. Ibi ipse quidem deinceps abnuit exitium arcere; sed ille Patroclum suis armis induit, misitque eum in pugnam, multasque vna copias praebuit. Toto vero die pugnarunt ad Scaeas portas; et omnino eo ipso die v-
- 455 bem expugnassent, nisi Apollo, magnam cladem cum - iam - fecerat, Menoetii fortem filium occidisset inter primos pugnatores, et Hectori gloriam dedisset. Huius gratia nunc ad tua genua accedo, si volueris filio meo breui - morituro dare clypeum et galeam, et
- 460 pulcras ocreas fibulis apte - iunctas, et thoracem; quicquid enim ei erat *armorum*, perdidit

fidus fodalis, a Troianis domitus; hic vero iacet - super terram animo dolens. "

Huic vero respondit deinde inclytus Vulcanus: „Bono - sis animo, ne tibi haec menti tuae solitudini - sint. Vtinam enim ipsum a
465 morte horrifona sic possem seorsum abscondere, quando eum fatum graue adierit, vt ei arma pulcra aderunt, qualia quilibet certe hominum multorum admirabitur, qui quidem viderit. "

Sic locutus, illam quidem reliquit illic, abiitque ad folles; illos autem recta contra ignem
470 vertit, iussitque operari. Folles autem in fornacibus viginti omnes spirabant, omnigenum facilem - inflatu spiritum emittentes; nunc quidem opus vrgenti, vt inferuissent, nunc vero contra, quemadmodum Vulcanusque vellet et opus perfici posset. Aes autem in igne posuit
475 indomitum, stannumque, et aurum pretiosum, et argentum; deinde vero posuit in stipite magnam incudem; sumpsitque manu malleum grauem, alteraque sumpsit forcipem.

Fecit autem primum Scutum magnumque solidumque, vndiquaque artificio - vario exornans, orbemque extimum circumdedit fulgidum,
480 triplicem, candentem, et ab eo *nexuit* argenteum lorum. Quinque autem ipsius erant scuti plcae; et in eo fecit artificiosa multa peritis praecordiis.

In eo quidem terram finxit et coelum, finxit et mare, solemque indefessum, lunamque plenam,
485 nam, Finxit et sidera omnia, quibus coelum

redimitum - ornatur, Pleiadesque, Hyadesque,
 roburque Orionis, Vrsamque, quam et Plau-
 strum vulgo vocant, quae ibidem vertitur, et
 Orionem obseruat; sola autem exfors est lana-
 crorum Oceani.

490 Fecit in eo et duas vrbes articulate - loquen-
 tium hominum pulcras: in vna quidem nup-
 tiaeque erant, conuiuiaque - solennia; spon-
 sas autem ex thalamis, taedis sublucentibus,
 ducebant per urbem, crebroque hymenaeus exci-
 tabatur; adolescentes autem saltatores in or-

495 bem - agebant se, interque eos tibiae citha-
 raeque sonum edebant; mulieres vero stantes
 admirabantur in vestibulis vnaquaeque. Homi-
 nes autem in foro erant frequentes; ibi nempe
 contentio orta erat: duo enim viri contende-
 bant gratia mulctae, propter virum interfec-
 tum; alter quidem affirmabat, omnia reddidisse,
 500 populo declarans; alter vero negabat, quicquam
 accepisse. Ambo itaque cupiebant testibus -

datis litem ad exitum perducere. Cives autem
 vtrisque acclamabant, hinc - inde fautores;
 praecones vero populum sedabant; at seniores
 sedebant super politos lapides, sacro in circulo.

505 Sceptra vero praeconum in manibus habebant
 vocibus - aërem - replentium, et cum his de-
 inde exurgebant, et alternatim causam dicebant.
 Iacebant autem in medio duo auri talenta, ei
 danda qui inter hos causam rectissime egisset.

Alteram vero urbem duo exercitus obsidebant
 510 copiarum, armis fulgentes; bifariam autem ip-
 sis placebat consilium, aut euertere, aut in -

duas - partes omnia diuidere, opes *scilicet*,
 quantas oppidum amoenum intus continet. Illi
 vero, *oppidani* nondum parebant, ad insidias au-
 tem clam se - armabant, murum quidem con-
 515 ingesque dilectae et parui liberi custodiebant
 supra-stantes, interque eos viri, quos tenebat se-
 nectus. Ipsi vero profecti sunt; praeibat autem
 iis Mars et Pallas - Minerua, ambo aurei,
 aureasque vestes induti erant, pulcri et magni,
 cum armis, sicut dii scilicet, vtrinque perin-
 520 signes; populi autem humiliores erant. Ii au-
 tem cum iam eo peruenerant, vbi illis videbatur
 insidiari, apud fluuium, vbi et aquatio erat
 omni pecori, ibi hi confederunt, tecti corusco
 aere; his vero deinde seorsum duo speculato-
 res sedebant a copiis, obseruantes, siquando
 525 oues viderent et camuros boues. Illi vero *qui*
obsidebant, statim progrediebantur, duoque vna
 sequebantur pastores, oblectantes - se fistulis;
 insidias enim neutiquam praefenserant. Ii qui-
 dem *in insidiis sedentes* his prospectis incurre-
 runt, et continuo praedantes abducebant boum
 armenta et greges pulcros candidarum ouium,
 530 interficiebant autem insuper pastores. Illi vero
obsidentes vt audierunt magnum tumultum apud
 boues, pro concione sedentes, confestim equos
 conscendentes pedes - in - altum - attollentes in-
 secuti sunt; moxque peruenerunt. Consisten-
 tes vero pugnabant pugnam fluuii propter ripas,
 535 feriebantque inuicem se aeratis hastis. Inter
 eos autem Discordia, et Tumultus versabantur,
 et exitiale Fatum, alium viarum tenens re-

cens - vulneratum, alium illaesum; alium interfectum per praelium trahebat pedibus. Vestem autem habebat circum humeros admodum - cruentatam sanguine humano; versabantur vero, tanquam viui homines, atque pugnabant,
 540 cadaueraque suorum - inuicem trahebant interemta.

Posuit in eo et nauale molle, pingue aruum, latum, tertiatum: multi autem aratores in ipso iuga conuertentes agebant huc et illuc. Hi autem quoties reuersi peruenirent ad finem arui,
 545 iis tunc in manus poculum praedulcis vini dabat vir obiens; illi autem conuertebant se ad suos quisque sulcos, cupidi noualis profundi ad terminum perueniendi. Ipsum autem novale nigricabat a - tergo, versoque - aratris simile - erat, aureum licet esset; hoc sane ingens miraculum effectum erat.

550 Posuit in eo et separatum agrum profundae segetis; in quo operarii metebant, acutas falces in manibus tenentes; manipuli autem alii recta serie densi cadebant in - terram, alios vero manipulorum - ligatores vinculis constringebant. Tres autem manipulorum - ligatores sequentes instabant; at pone pueri manipulos - colligentes in vlnis ferentes, usque porrigebant. Rex vero inter hos silentio sceptrum tenens stabat apud fulcum laetus corde. Praecones autem seorsum sub quercu conuiuium apparabant; bouem nempe mactatum magnum
 560 hinc - inde curabant; mulieresque coenam operariis, albas farinas multas immiscebant.

Fecit in eo et vult admodum grauatam vineam, pulcram, auream; nigrique per eam racemi erant; stabatque innixa - palis - ex - ordine argenteis; circum autem fecit cyaneam

565 fossam, circum et septum duxit stanni; vna autem sola semita erat ad eam, qua ibant baiuli, quando vindemiarent vineam. Virgunculae autem et adolescentuli, teneris animis, textilibus in qualis portabant praedulcem fructum.

570 His vero in mediis puer cithara arguta suauiter personabat; chordaque eleganter succinebat tenella voce: hi autem ferientes - terram simul cum cantuque sibiloque, pedibus tripudiantes sequebantur.

In eo et armentum fecit boum capita - alte - ferentium; boues autem ex auro effectae

573 erant, stannoque, cumque mugitu e stabulo ruebant ad - pascua praeter fluium resonantem, admodum rapidum, cannis - abundantem. Aurei autem pastores vna ibant cum bobus quatuor, nouemque illos canes pedibus celeres sequebantur. Terribiles vero leones duo inter

580 primas boues taurum graues - gemitus - edentem tenebant; isque, alte mugiens trahebatur, eumque canes recepturi - sequebantur et iuvenes.

Illi quidem discerpta bouis magni pelle, viscera et nigrum sanguinem hauriebant; pastores vero frustra insequabantur, veloces

585 canes hortatibus incitantes. Illi enim mordere quidem recusant leones, stantes autem admodum prope latrabant, et euitabant.

Fecit in eo et pascuum inclytus Vulcanus,
amoeno in saltu, magnum ouium candidarum,
stabulaque, tuguriaque, tectaue ouilia.

- 590 In eo et chorum vario - effinxit - artificio
inclytus Vulcanus, ei similem, qualem olim in
Cnossio lata Daedalus concinnauit comas -
pulchrae Ariadnae. Ibi quidem adolescentes et
virgines formosae tripudiabant, alter alterius
595 ad carpum manus tenentes; horum autem il-
lae quidem tenues linteas - vestes habebant; illi
vero tunicas induti erant bene - textas, leni-
ter nitentes oleo. Et hae quidem pulcras co-
ronas gerebant, illi vero gladios habebant au-
reos pendentes ab argenteis balteis. Hi vero
quandoque quidem *in orbem* discurrebant doctis
600 pedibus leuiter admodum, veluti cum aliquis
rotam aptatam manibus sedens figulus tenta-
verit, si currat; quandoque autem rursus dis-
currebant per ordines inuicem. Multa vero
pulcram choream circumstabat turba oblectan-
tes - se. Duo autem saltantes - in - caput inter
605 ipsos cantum exordientes agebant - se per
medios.

Posuit in eo et fluiui magnum robur Ocea-
ni, orbem propter extremum scuti affabre
facti.

- At postquam fabricatus erat Scutum magnam-
que solidumque, fecit ei Thoracem fulgentio-
610 rem ignis splendore: fecit ei et Cassidem va-
lidam, temporibus quadrantem, pulcram, mul-

to - exornatam - artificio; aureamque Criftam
superimpofuit; fecit ei et Ocreas e ductili
flanno.

At, poftquam omnia arma elaborarat inclytus
Vulcanus, coram matre Achillis pofuit sub-
615 lata. Illa vero, accipiter tanquam, defiliit ab
Olympo niufo, arma corufcantia a Vulcano
ferens.

I L I A D I S

L I B E R X I X.

Aurora quidem croceo - peplo - induta ab Oceani fluentis exoriebatur, vt immortalibus lucem ferret et mortalibus: illa vero ad naves peruenit a deo dona ferens. Inuenit autem
5 Patroclo circumfufum fuum carum filium, eulantem acute; multi autem circum ipfum - focii lamentabantur; inter hos vero adftitit anguftiffima dearum, inque eius haefit manu, verbaque fecit, dixitque:

„Fili mi, hunc quidem linamus, dolentes licet,
iacere, quandoquidem primum deorum
10 confilio interfectus eft: tu vero a Vulcano alata inclyta arma accipe, pulcra admodum, qualia nondum quisquam vir humeris geltauit.“

Sic fane locuta dea arma depofuit ante Achillem; illa vero fonitum - edidere facta - artificiofe omnia. Myrmidones vero omnes cepit tremor, neque quis fultinuit contra adfpicere, fed territi - diffugerunt. At Achilles - vt vidit, ftatim ipfum magis fubiit ira; intus autem ei oculi terribiliter fub palpebris, tanquam flamma, micuerunt. Oblectabatur autem in manibus tenens dei fplendida dona. At, poft-

quam mente sua delectatus erat artificiosa adspiciens, continuo matrem suam verbis alatis allocutus est:

„Mater mea, haec quidem arma deus dedit, qualia par est. opera esse immortalium, neque mortalem virum perfecisse; nunc vero ego quidem me armabo; sed perquam grauiter timeo, 25 ne mihi interea Menoetii fortem filium muscae fubeuntes per aere - inflicta vulnera vermes intus generent, deturpentque cadauer; (vita nempe adempta est;) inque corpore omnia putrescant.“

Ei autem respondit deinde dea Thetis pedes - argentea: „Fili, ne tibi haec in animo 30 tuo sint - curae; ab hoc quidem ego conabor arcere improba examina muscas, quae sane viros pugna - interfectos comedunt. Etsi enim iaceat vel integrum in annum: vsque ei erit corpus incorruptum, aut etiam melius. Quin tu, ad concionem vocatis heroibus Achiuis, 35 ira renuntiata Agamemnoni, pastori populorum, continuo prorsus ad pugnam armator, indueque fortitudinem.“

Sic quidem fata, animum audentissimum immisit; Patroclo vero ambrosiam et nectar rubrum instillauit per nares, vt ei corpus incorruptum esset.

40 Ibat autem praeter litus maris nobilis Achilles, horrendum vociferans, excitabatque heroas Achiuos; et quicumque etiam antea nauium in coetu solebant manere, quique gubernatores, et tenebant clauos nauium, et

promi - condi apud naues erant, cibi dispensa-
 45 tores; et hi tunc sane ad concionem ibant,
 quod Achilles in conspectum - se - dederat;
 diu enim pugna abstinuerat tristi. At duo
 claudicantes ibant Martis famuli, Tydidesque
 bellicosus, et nobilis Vlysses, hastae inniten-
 50 tes; adhuc enim habebant vulnera grauia; in
 prima autem concione confederunt profecti. At
 vltimus venit Rex virorum Agamemnon, vul-
 nus habens: etenim illum in aspera pugna vul-
 nerauerat Coon Antenorides aerata hasta. Ve-
 rum postquam omnes congregati sunt Achiui,
 55 inter eos exurgens locutus est pedibus celer
 Achilles:

„Atride, sane aliquantum hoc vtrique vti-
 lius erat tibi et mihi (haec non euenisse); quan-
 do nos quidem dolentes corde, animum - ro-
 dente contentione exarsimus, gratia puellae.
 Hanc debebat in nauibus occidere Diana sagitta,
 60 die illo, quo ego cepi Lyrnessum populatus!
 Tum sane non tot Achiui mordicus prehendissent
 immensum solum, hostium manibus - strati,
 me iram - fouente. Hectori quidem et Tro-
 ianis hoc vtilius; at Achiuos diu meae et
 65 tuae contentionis memores - fore puto. Sed
 ea quidem ante - acta - esse sinemus, dolentes
 licet, animo in pectoribus nostro domito ne-
 cessitate. Nunc vero ego sane impono - finem
 irae, neque omnino me par est pertinaciter
 vsque irasci. Sed age ocyus hortatibus - con-
 70 cita ad praelium comantes Achiuos, vt adhuc
 etiam Troum periculum - faciam q̄buius profec-

rus, num velint apud naues pernoctare. Sed aliquem puto libenter ipsorum genu flexurum esse, qui quidem effugerit ardenti e praelio *fugatus* ab hasta nostra.“

Sic dixit: Laetati autem sunt bene - ocreati
75 Achiui, irae cum renuntiasset magnanimus Pelides.

Inter hos autem locutus est et rex virorum Agamemnon, ex - eo ipso - loco, a sede, neque in medios prodiens stabat:

„O amici, heroës Danai, famuli Martis, stantem quidem decet vos audire, neque conuenit
80 nit interpellare: molestum enim est, *interpellari*, peritus licet quis sit. Virorum autem in

magno tumultu quomodo quis audire possit, vel dicere? Impeditur autem, canorus licet concionator. Ad Pelidem quidem ego orationem - dirigam: sed vos caeteri intelligite, Argiui, sermonemque diligenter cognoscite quisque.

85 Saepe iam mihi hunc Achiui sermonem dixerunt, et mihi conuitiari - soliti - sunt; ego autem non in - causa sum, sed Iupiter, et Fatum, et per - tenebras - vagans Erinny, qui mihi in concione menti iniecerunt saeuam noxam, die illo
90 lo, quo Achillis praemium ipse abstuli. Sed

quid faciam? numen omnia perficit: veneranda *nempe* Iouis filia Ate, [*Noxa*], quae omnes noxa - afficit, perniciofa: huius quidem molles pedes; non enim ad solum appropinquat, enimvero illa per virorum capita incedit, laedens homines; *alium igitur quoque*, non modo

95 nos, *malo illa irrequiuit*. Etenim iam olim lo-

ven laesit, quem tamen potentissimum hominum et deorum dicunt esse; sed sane etiam hunc Iuno, femina licet, dolis decepit, die illo, quo erat vim Herculeam Alcmena paritura
 100 pulcris - cincta muris in Thebe. Ille sane glorians dixerat inter omnes deos: “

„Auscultate mihi, omnesque dii, omnesque deae, ut dicam, quae me animus in pectore iubet: Hodie virum in - lucem partuum - doloris - praefes JIithyia edet, qui omnibus finitimis imperabit, eorum hominum, ex genere
 105 qui et sanguine meo sunt.“

Hunc vero dolos - meditans allocuta est veneranda Iuno: „Falles, neque posthaec effectum sermoni impones. Eia autem age, nunc mihi iura, Olympie, firmum iusiurandum, re-
 110 vera eum omnibus finitimis imperaturum, quis die hoc ceciderit intra pedes mulieris eorum hominum, qui tui ex sanguine sunt generis.“

„Sic dixit. Iupiter autem neutiquam fraudem sensit, sed iuravit magnum iuramentum; deinde vero magnum malum - accepit. Iuno enim impetu - facto reliquit verticem Olympi,
 115 statimque peruenit Argos Achaicum, ubi utique norat generosam vxorem Stheneli Persei filii. Ea vero gestabat - vtero - carum filium, septimo ineunte mense; eduxit autem Iuno in - lucem, nondum licet assecutum iustum - mensium - numerum; Alcmenae vero inhibuit partum; re-
 120 prellitque JIithyias; ipsa autem renunciatura factum, Iouem Saturnium allocuta est: “

„Iupiter pater, rutilum fulmen iaculans, rem
quandam tibi in mentem ponam: Iamiam vir
natus est nobilis, qui Argivis imperabit, Eu-
rystheus, Stheneli filius Perseidae, tuum ge-
nus; non ei indignum est imperare Argivis.“

125 „Sic dixit. Eum vero dolor acutus in men-
te feriit profunda. Illico autem corripuit Aten
capite nitentibus - capillis - ornato, iratus
animo suo, et iuravit firmum iuramentum,
nunquam in Olympumque et coelum stellatum
redituram Aten, quae omnibus noxam - infert.“

130 „Sic fatus, proiecit a coelo stellato ma-
nu circumrotatam; statim autem peruenit ea ad
opera hominum. Huius opera semper ingemif-
cebat is, quando suum carum filium videret,
opus indignum sustinentem, sub Eurysthei labo-
ribus.“

„Sic et ego, quando nempe ingens pugnam -
135 expedite - ciens Hector Argivos perdebat ad
puppis navium, non poteram obliuisci noxae,
qua semel laesus fueram. At postquam noxam -
accepi, et meam mentem eripuit Iupiter, iterum
volo placare, dareque infinita dona. At exsur-

140 ge ad pugnam et caeteras excita copias. Do-
na autem ego ipse omnia praebebo, quaecunque
tibi profectus hesternus in tentoriis promisit
nobilis Vlysses. Sin vis, expecta, festinans li-
cet ad certamen; dona autem tibi ministri,
mea ex naue sumta, ferent, ut videas, quod
tibi animum - placantia dabo.“

145 Hunc autem respondens allocutus est pedi-
bus velox Achilles: „Atride gloriosissime, rex

virorum, Agamemnon, dona quidem si vis
 praebere, ut aequum est, vel retinere, in tua
 potestate est; nunc vero recordemur praelii sta-
 tim prorsus; non enim decet verbis - tempus -
 150 terere hic manentes, neque moras - trahere.
 Adhuc enim magnum opus infectum: ut ali-
 quis utique rursus Achillem inter primos videat
 hasta aerea Troianorum perdentem phalanga.
 Sic vero et aliquis vestrum memor cum viro
 pugnet. “

Hunc autem respondens allocutus est abun-
 155 dans - consiliis Vlysses: „Ne tamen sic, stre-
 nuus licet sis, deo - similis Achille, ieiunos
 impelle ad Ilium filios Achiuorum cum Troia-
 nis pugnatuos: quia non in exiguum tempus
 erit certamen, postquam primum congressae -
 fuerint phalanges virorum, deusque inspiraue-
 160 rit animos utrisque. Sed velci iube velocibus
 in nauibus Achiuos cibo et vino; hoc enim,
 robur est et vis. Neque enim vir totum diem
 usque ad solem occidentem expers cibi pote-
 rit contra *hostem* pugnare. Tametsi etenim
 165 animo utique prompto - sit ad pugnandum: ta-
 men sensim membra grauantur, et incessunt
 sitisque et fames, debilitantur genua eunti. Qui
 vero vir, vini satur et cibi, cum viris hosti-
 bus totam diem pugnat: audens omnino ei
 animus in praecordiis, neque quicquam membra
 170 prius defatigantur, quam omnes recedant a
 pugna. Sed age, populum quidem dimitte, et
 ientaculum iube instrui; dona autem rex viro-
 rum Agamemnon ferat in mediam concionem,

vt omnes Achiui oculis videant, tuque animo
175 tuo laeteris. iuret autem tibi iusiurandum, inter
Argiuos surgens, nunquam huius cubile
ascendisse *se*, vel congressum esse, qua mos
est, rex, et virorum et mulierum. Quin et tibi
ipsi animus in praecordiis placidus sit. Ac de-
180 inde te conuiuio in tentoriis recreet, lauto,
vt ne quid quod pro satisfactione postulari
potest, desit. Atride, tu vero deinde aequior
et in alium eris; haudquaquam enim indigne
ferendum, regem virum placare, quando quis
prior iniuria accepta indignetur.“

Illum vero vicissim allocutus est rex virorum,
185 Agamemnon: „Gaudeo tuo, Laërtiade, hoc ser-
mone audito: recte enim et ordine omnia ob-
iisti et enumerasti. Haec sane ego volo iurare,
iubetque me animus, neque peierabo, per de-
um; sed Achilles maneat hic eousque saltem,
190 festinans licet ad certamen; manete et alii
omnes congregati, donec dona e tentoriis ve-
nerint, et foedera fida ferierimus. Tibi vero
ipsi hoc ego praecipio, et iniungo, o *Vlysses*,
delectis iuuenibus primoribus vniuersorum - Achi-
vorum, dona mea a naue afferto, quot Achilli
195 heri polliciti - sumus nos daturos esse, adducito-
que mulieres. Talthybius autem mihi ocyus
per castra lata Achiuorum aprum quaesitum -
apparet mactandum Iouique, Solique.“

Hunc autem respondens allocutus est pedi-
bus velox Achilles: „Atride, gloriosissime, rex
200 virorum, Agamemnon, alio quidem tempore
potius debetis haec procurare, quando aliqua

cessatio a pugna postea fuerit, et martius ar-
 dor non tantus sit in praecordiis meis; nunc
 vero illi quidem iacent confossi, quos domuit
 Hector Priami filius, quando ei Iupiter victoriam
 205 praebuit; vos autem ad cibum *Achiuos* con-
 vocate; ego sane omnino nunc quidem horta-
 rer pugnam - inire filios *Achiuorum* ieiunos,
 impios; ubi vero sol occiderit, parare ma-
 gnā coenam, postquam vlti essemus contume-
 liam. Ante vero nequaquam mihi quidem me-
 210 um per guttur demittetur nec potus, neque
 cibus, sodale mortuo, qui mihi in tentorio
 confossus acuto aere iacet, in vestibulum
pedibus conuersis; circum autem socii lu-
 gent. Ideo mihi neutiquam in mente haec curae
 sunt, sed caedesque, et sanguis, et grauis ge-
 mitus virorum. “

215 Illū vero respondens allocutus est abun-
 dans - consiliis *Vlysses*: „O Achille, *Pelei* fili,
 longe fortissime *Achiuorum*, praestantior es
 me et fortior non parum quidem hasta; ego
 vero te prudentia utique superauero multum;
 220 prior etenim natus sum, et plura cognoui: ita-
 que tibi acquiescat animus verbis meis. Statim
 prorsus pugnae sit satietas hominibus; cuius
 plurimam quidem stipulam in terram aes fudit;
 messis autem est perexigua, quando inclinet lan-
 ces Iupiter, qui hominum arbiter pugnae est.
 225 Ventre vero haudquaquam licet mortuum lugere
Achiuos. Admodum enim multi et crebri die-
 bus omnibus cadunt; quando igitur quis re-
 spirare poterit a dolore? sed oportet eum qui-

dem sepelire, quicumque mortuus sit, patientem animum habentes, per diem vnam deflendo;
 230 quotquot vero pugnae horrendae superfuerint, meminisse potus et cibi, vt adhuc acrius magis viris cum hostibus pugnemus indefinenter vsque, induti corpus aere indomito. Neque quis alia
 235 copiarum cohortatione expectata subsistat; illa enim cohortatio male ei cedit, quicumque relictus fuerit apud naues Argiuorum; sed omnes simul *castris* - egressi in Troianos equum - domitores excitemus acre praelium. “

Dixit, et Nestoris filios sibi comites delegit gloria sublimis, Phylei filium quidem Megetem,
 240 Thoantemque, Merionemque, et Creontis filium Lycomedem, et Melanippum. Perrexerunt autem ire ad tentorium Agamemnonis Atridae. Statim deinde simul verbum fuit, et perfectum est opus. Septem quidem e tentorio tripodes ferebant, quos ei pollicitus erat, splendidos-
 245 que lebetes viginti, duodecimque equos. Eduxerunt confestim et mulieres forma - egregias, operum scientes, septem; at octauam, Brisis filiam - genas - pulcram. Auri autem appensa Vlysses decem omnia talenta, praeibat *ferens*; simulque alii dona ferebant iuuenes Achiuorum. Et ea quidem in media concione posuerunt. At
 250 Agamemnon surrexit; Talthybius autem, deo similis voce, aprum tenens manibus, adstabat pastori populorum. Atrei filius autem, extracto manibus cultro, qui ei iuxta ensis magnam vaginam semper pendebat, apri setis pro primis
 255 tiis abscissis, Ioui manibus sublati, precabatur.

li vero omnes ibidem sedebant tacite Argi-
vi, vt par erat, auscultantes regi. Conceptis
autem precibus dixit, suspiciens in coelum la-
tum:

„Testis - sit nunc Iupiter primum, deorum
summus et optimus, Terraque, et Sol, et Fu-
260 riae, quae sub terram homines puniunt, qui-
us inque periurium iuravit: Nequaquam ego
puellae Brisiae filiae manum intuli, neque con-
cubitus causa indigens *ipsa*, neque alicuius alte-
rius *rei*: sed mansit intacta in tentoriis meis.
Si vero quid horum periurium *est*, mihi dii
265 aerumnas dent: multas admodum, quot dant
ei, qui in eos peccavit iurando.“

Dixit, et iugulum apri abscidit saevo aere:
hunc quidem Talhybius cani maris in magnum
aequor proiecit circumrotatum, escam pisci-
bus. At Achilles assurgens inter Argivos bel-
licosos locutus est:

270 „Iupiter pater, magnas calamitates omnino
mortalibus inferis; neque enim vnquam ani-
mum in praecordiis meis Atrides commouisset
prorsus, neque puellam vtique abduxisset, me
inuito, mala - struens; at nimirum Iupiter vo-
275 luit Achivis mortem multis contingere. Nunc
vero abite ad ientaculum, vt committamus prae-
lium.“

Sic dixit. Soluitque concionem celerem.
Illi quidem dispergebantur suam ad naudem quis-
que: dona vero Myrmidones magnanimi pro-
curabant. Iuerunt autem ad naudem ferentes
280 Achillis diuini; et ea quidem in tentoriis po-

fuerunt, collocaueruntque - in - sedibus mulie-
 res; equos vero ad armentum egerunt famuli
 praeclari. Tum vero Brisis filia similis aureae
 Veneri, vt vidit Patroclum laceratum acuto
 aere, ipsi circumfusa, stridulum edebat - vlu-
 285 latum, manibusque laniabat pectoraque, et
 teneram ceruicem, atque pulcra ora. Dixit au-
 tem flens mulier, similis deabus:

„Patrocle, mihi miserae carissime animo,
 viuum quidem te reliqui ego, e tentorio abiens,
 nunc vero te mortuum inuenio, princeps popu-
 290 lorum reuerfa. Vt me excipit malum e malo
 semper! Virum quidem, cui collocarant me
 pater et veneranda mater, vidi ante urbem
 confossum acuto aere; tresque fratres, quos
 mihi eadem peperit mater, coniunctissimos, qui
 295 omnes exitialem diem obierunt; haudquaquam
 tamen me sinebas, quando virum meum velox
 Achilles interfecit, euertitque urbem diuini
 Mynetis, flere; sed me dicebas Achillis diuini
 puellarem vxorem te facturum esse abducturum-
 que in nauibus in Phthiam, instructurumque
 300 epulas - nuptiales inter Myrmidonas. Ideo te
 indefinenter fleo mortuum, animo semper man-
 suetum.“

Sic dixit flens: adgemebant autem feminae,
 de Patroclo, specie; de suis autem *reuera* ipsa-
 rum malis singulae. Ipsum vero circum *Achil-*
lem seniores Achiuorum congregabantur, pre-
 cantes, vt ientaculum sumeret. Is vero recusabat
 gemebundus:

Hom. Il. Vol. III.

H h

305 „Obsecro, siquis omnino mihi carorum obsequatur sociorum, ne me ante cibo iubete, neque potu, satiare meum animum; dolor enim me grauis inuadit; ad occidentem autem solem expectabo, et durabo *sine cibo* prorsus.“

310 Sic fatus, alios quidem dimisit reges; duo autem Atridae manebant et nobilis Vlysses, Nestor, Idomeneusque, senexque equum - agitator Phoenix, oblectantes assidue tristem; neque quicquam animo oblectabatur, antequam praelii aciem subiret sanguinolenti. Recordatus vero crebros ex - imo - pectore - trahebat - gemitus, dixitque:

315 „Certe mihi olim et tu, infelix, carissime sodalium, ipse in tentorio lautum ientaculum apponebas propere et diligenter, quando festinarent Achiui Troianis equum - domitoribus inferre lacrymosum Martem. Nunc vero

320 tu quidem iaces confossus; sed meum cor expers potus et cibi, *ex iis*, quae in domo sunt, tui desiderio. Neque enim quicquam peius aliud paterer, ne quidem si vel patrem mortuum audirem, qui fortasse nunc in Phthia molles lacrymas effundit, desiderio talis filii; ipse ve-

325 ro alienigeno in populo propter inuisam Helenam contra Troianos bellum - gero; vel, *si mortuum audirem*, illum, qui in Scyro mihi nutritur carus filius, si quidem adhuc viuit, Neoptolemus diuina - forma - praeditus. - Nam antea quidem mihi animus in praecordiis sperabat, solum me moriturum esse, longe ab Ar-

330 go apto - equis, hic in Troia; te vero ad

Phthiam rediturum - esse, vt mihi filium ve-
 loci cum naue nigra e - Scyro educeres, et
 ei ostenderes singula, possessionem meam, fer-
 vosque, et altum - tectum - habentem magnam
 domum. Nunc enim Peleum vtique puto vel
 335 prorsus interiisse, vel aegre adhuc viuentem
 tristari, lenioque inuiso, et de me expectan-
 tem semper tristem nuntium, quando inter-
 sectum audiat. “

Sic dixit flens; adgemebant autem primores,
 recordati quae quisque in aedibus reliquerant.
 340 Lugentes vero hos intuitus; miseratus est Satur-
 nius. Confestimque Mineruam verbis alatis al-
 locutus est:

„Filia mea, iam prorsus deleris virum bo-
 num. An vtique tibi haud iam omnino in ani-
 mo curae est Achilles? En ille ante naues pup-
 345 pibus - excelsas, sedet plorans sodalem ca-
 rum; alii vero iam abierunt ad ientaculum; is
 autem ieiunus et impastus est. Quin abi, ei
 neectarque et ambrosiam amabilem instilla in
 pectus, vt ne ipsum fames occupet. “

Sic locutus, impulit antea paratam - animo
 350 Mineruam: Illa vero, harpae similis alas - pa-
 tulae, vocem argutae, e coelo defiliit, per
 aetherem. At Achiui iam - tum armabantur
 per castra; illa vero Achilli nectar in pectora
 et ambrosiam amabilem instillauit, vt ne eum
 355 fames peracerba genua occuparet. Ipsa vero
 ad patris praepotentis solidam domum abiit;
 illi autem seorsum a nauibus fundebantur veloci-
 bus. Vt vero, cum densae niues a Ioue deuo-

lant, gelidae impetu - actae serenitatem - inducentis Boreae: sic tunc crebrae galeae, lucidum renidentes, e naubus ferebantur, et clypei vmbonibus - muniti, thoracesque concauis - firmi, et fraxineae hastae. Fulgor autem ad - coelum - vsque ascendebat, renidebatque omnis circum terra aeris praefulgure: strepitusque ciebatur sub pedibus virorum. In
 365 mediis vero armabatur nobilis Achilles; cui et dentes quidem frendebant, oculique splendebant, velut ignis flamma; eique cor penitus subiit dolor intolerabilis. Ille quidem Troianis irascens, induit dona dei, quae ei Vulcanus elaborauerat fabricans. Ocreas quidem primum
 370 circa tibias posuit pulcras, argenteis fibulis apte - iunctas; tum postea, thoracem circa pectora induebat; circum humeros autem posuit ensen argenteis - clavis - distinctum, aereum: deinde autem scutum magnumque, solidumque, sumsit; eius autem in longinquum fulgor
 375 ibat tanquam lunae. Vt vero, cum e ponto flamma nautis relucet ardentis ignis, is autem ardet in altum in montibus, loco in solitario; eos vero inuitos procellae ponto super piscosofeorsum ab amicis ferunt: sic ab Achillis scuto
 380 splendor ad aethera ibat pulcro, affabre - facto. Galeam vero sublatam in altum capiti imposuit validam; haec autem stella tanquam, refulgebat setis - equinis - comans galea; quassabantur autem comae aureae, quas Vulcanus fuderat conum circum densas. Experiebatur
 385 autem seipsum in armis nobilis Achilles, an

sibi apta - essent, et faciles - in - iis - moueren-
 tur pulcri artus: ei vero tanquam alae erant,
 attollebantque pastorem populorum. E theca
 vero paternam extraxit hastam, grauem, mag-
 nam, validam; quam quidem non poterat alius
 Achiuorum vibrare, sed ipsam solus norat vi-
 390 brare Achilles, Peliadem fraxinum, quam pa-
 tri eius reciderat Chiron Pelii ex vertice, cae-
 dis - auctorem futuram heroibus. Equos au-
 tem Automedonque et Alcimus adornantes iun-
 gebant, pulcra - autem lora - iugalia circumpo-
 sita erant; frenosque maxillis immiserunt, ha-
 395 benasque extenderunt retro glutino - com-
 pactam ad sellam; scuticam autem splendidam
 manu capiens habilem, in currum infiliit Au-
 tomedon; retro vero ad - pugnam - paratus
 conscendebat Achilles, armis collucens, tan-
 quam fulgidus sol. Terribiliter autem equis
 imperitabat patris sui:

400 „Xantheque, et Balie, inclyta soboles Po-
 darges, alio iam modo deliberate saluum - re-
 ferre aurigam retro Danaorum in agmen, vbi
 satiati - fuerimus pugna; neque, vt Patro-
 clum, relinquite illic mortuum.“

Hunc autem sub iugo allocutus est pedibus
 405 celer equus Xanthus; statim enim inclinauit ca-
 put; totaque iuba, circulo profusa iuxta iu-
 gum, ad terram peruenit; vocalem vero red-
 didit dea vlnas - candida Iuno:

„Et certe te etiam nunc saltem saluum refe-
 remus, fortis Achille: sed tibi prope dies
 410 exitialis, neque quicquam nos in culpa, sed

deusque magnus et fatum violentum. Neque
 enim nostra tarditateque segnitieque Troiani
 ab humeris Patrocli arma detraxerunt; sed
 deorum fortissimus, quem comas - pulcra peperit
 Latona, interfecit inter primos - pugnatores,
 415 et Hectori gloriam dedit; nos vero vel flatum
 Zephyri cursu aequaremus, quem tamen velo-
 cissimum dicunt esse; quin et tibi ipsi fatale
 est, a deoque et viro vi domari."

Sic sane locuti Erinnyes inhibuerunt vocem.
 Hunc autem valde indignatus allocutus est pedi-
 bus velox Achilles:

420 „Xanthe, quid mihi mortem vaticinaris? ne-
 que quid te oportet *hoc facere*. Bene iam
 noui et ipse, quod mihi fatum hic perire, pro-
 cul a dilecto patre et matre; attamen non
 cessabo, antequam Troës abunde satiauerint - se
 pugna."

Dixit, et inter primos clamans dirigebat so-
 lidos - vngulis equos.

I L I A D I S

LIBER XX.

Sic hi quidem apud naues recuruas armabantur
circum te, Pelei fili, pugnae insatiabilem Achiui.
Troiani vero ex - altera - parte in loco - edi-
tiore campi. Iupiter autem Themidem iussit
5 deos ad - concionem vocare vertice ab Olym-
pi multas - conualles - habentis; illa autem qua-
quauerfum incedens iussit Iouis ad domum ire.
Neque quis igitur fluuiorum aberat, praeter
Oceanum, neque Nympharum, quae nemora
pulcra habitant, et fontes fluuiorum, et prata
10 herbosa. Cum venerant autem ad domum Io-
vis nubes - cogentis, politis sedilibus - colum-
nis - distinctis confederunt, quae Ioui patri
Vulcanus fecerat peritis praecordiis. Sic hi
quidem in aedibus congregabantur. Neque Nep-
tunus non - paruit deae, sed e mari venit ad
15 illos. Sedit autem in mediis, Iouisque exqui-
rebat consilium:

„Cur rursus, rutili - fulminis - missor, deos
ad consilium vocasti? Num quid de Troianis
et Achiuis deliberas? Horum enim iam proxi-
me est vt pugna praeliumque ardeat.“

Hunc autem respondens allocutus est nubes - cogens Iupiter: „Nosti, Neptune, meum in praecordiis consilium, quorum gratia congregavi: Curae - sunt mihi, pereuntes licet; sed ego sane manebo in cacumine Olympi sedens, ibi spectans mentem oblectabo; at iam vos caeteri abite, ut perveniatis ad Troianos et
 25 Achivos; utrisque vero auxilium ferre, prout animus fert cuiusque. Si enim Achilles solus contra Troianos pugnet, ne paulisper quidem sustinebunt velocem Pelidem. Etenim ipsum etiam antea territi - fugiebant tantum aspicientes: nunc vero, quum iam et animo
 30 ob - socium irascitur graviter, vereor, ne et murum praeter fatum euertat.“

Sic dixit Saturnius, certamenque pertinacissimum excitavit. Perrexerunt autem ire ad pugnam dii, discordibus animis. Iuno quidem ad stationem navium et Pallas Minerva, atque Neptunus terram - cingens, et utilitatum - auctor
 35 Mercurius, qui mente prudenti ornatus erat; Vulcanus item cum his ibat, virtute incitata fremens; claudicans; subtus autem tibiae multo molimine - ferebantur imbecillae. Ad Troianos vero Mars pugnam - expedite - ciens; cumque ipso Phoebus intonsus, et Diana sagittis - gaudens, Latonaque, Xanthusque, amansque - risum Venus. Quamdiu quidem seorsum dii a mortalibus erant viris, tamdiu Achivi sane magnopere se - efferebant, quod Achilles in - conspectum - se - dederat, diu enim pugna abstinuerat tristi: Troianos vero

45 tremor grauis subiit membra cuique, timētes,
quod videbant pedibus - velocem Pelei filium
armis splendentem, hominum - pernicipi parem
Marti. Sed postquam ad turbam Olympii ve-
nerant virorum, orta - est Eris, pollens, po-
puli concitatrix; exclamabat vero Minerua stans
interdum quidem ad fossam manu - factam, extra-
50 murum, interdum super littoribus resonis al-
tum vociferabatur; clamabat et Mars ex - alia -
parte, obscuro turbini similis, acute a summa
vrbe Troianos adhortans; interdum propter
Simöentem currens super Callicólone. Sic istos
55 vtrosque beati dii excitantes commiserunt, in-
terque eos contentionem irrumpere fecerunt gra-
uem. Horrendum autem intonuit pater homi-
numque deūmque ex alto; at subtus Neptu-
nus concussit terram immensam, montiumque
excelsos vertices. Omnes autem concutiebantur
60 radices riguae fontibus Idae, et vertices, Tro-
ianorumque vrbs, et naues Achiuorum. Timuit
vero subtus rex inferorum Pluto, territusque
folio exiliit, et exclamauit, *veritus*; ne ei su-
perne terram rescinderet Neptunus quassator -
terrae, domusque mortalibus et immortalibus
65 panderentur visu - terribiles, situ - sentae,
quas horrent dii ipsi: tantus vtique sonitus
oriebatur, diis certamine congressis. Nempe
contra Neptunum quidem regem stabat Apol-
lo Phoebus, ferens sagittas pennatas; contra
70 Martem vero dea caesia - oculis Minerua; Iu-
nonem autem contra stabat aureo - arcu - insig-
nis tumultuum - venaticorum - amans, Diana

sagittis gaudens, soror Longe - iaculantis; Latonam autem contra stabat potens, vtilitatum - auctor Mercurius: contra autem et Vulcanum magnus fluuius vorticibus - profundus, quem Xanthum vocant dii, homines vero Scamandrum.

75 Sic quidem dii contra deos ibant. At Achilles Hectorem contra maxime cupiebat penetrare per turbam Priami filium; huius enim potissimum animus iubebat sanguine satiare Martem, inuictum bellatorem. Aeneam autem
80 recta copiarum - concitator mouit Apollo contra Pelei filium, immisitque ei animum fortem; filio autem Priami, Lycaoni, assimilauit - se voce. Huic se cum - assimilasset, eum allocutus est Iouis filius Apollo:

„Aenea, Troianorum princeps, vbi tibi minae, quas Troianorum ducibus promissisti con-
85 viuans, Pelei filium Achillem contra pugnare?“

Illum vero Aeneas respondens allocutus est:
„Priami fili, cur me haec licet inuitum iubes, contra Pelei filium supra - modum animosum - pugnare? Non enim sane iam primum pedi-
90 bus - velocem contra Achillem stetero, sed dudum me et alias hasta fugauit, ex Ida, quando boues inuasit nostras; euertitque Lyrnessum et Pedasum: sed me Iupiter seruauit, qui mihi excitauit robur velociaeque genua. Certe omnino domitus fuisset sub manibus Achillis et
95 Mineruae, quae ante eum vadens dabat victoriam, atque hortabatur hasta aerea Leleges et

Troianos interficere. Ideo non potest contra Achillem vir *mortalis* pugnare: semper enim adest vnus saltem deorum, qui perniciem auertat. Tum alias ipfius vtique recta telum volat, neque
 100 definit, antequam corpus humanum transaderit. Si vero deus ipse aequalem traheret lancem victoriae, non me valde facile vince-
 ret, ne quidem si totus - aereus gloriatur esse."

Hunc autem rursus allocutus est rex, Iouis filius, Apollo: „Heros, quin et tu deos sem-
 105 piternos precare; nam te aiunt Iouis filia Venerere fatum esse; ille autem inferiore ex dea est; illa etenim ex Ioue est; haec vero ex marino fene. Sed recta infer aes indomitum, neque te omnino laeuis verbis auertat et minis."

110 Sic fatus, inspirauit animum magnum pastori populorum. Processit autem per primos - pugnatore, armatus corusco aere. Nec latuit Anchisae filius candidam - vlnas Iunonem, contra Pelei filium vadens, per turmas virorum. Illa autem in - vnum vocatos inter deos verbum

115 dixit: „Considerate iam vos, Neptune, et Minerva in mentibus vestris, quomodo se - habitura - sint hae res. Aeneas ille iuit, armatus corusco aere contra Pelei filium: impulit nempe Phoebus Apollo. Sed agite, nos tamen eum

120 auertamus retro illinc; aut aliquis vtique etiam nostrum Achilli adstet, detque robur magnum, neque quid animo egeat; vt sciat, ipsum diligere potentissimos immortalium; hi vero inanes, qui hactenus vtique Troianis defendere -

125 conantur praelium et caedem. Omnes autem
 de caelo descendimus interfuturi huic pugnae;
 vt ne quid inter Troianos patiatur hodie: in-
 posterum vero ea patietur, quaecunque ei Parca
 nascenti neuit lino, quando ipsum peperit mater.
 Si vero Achilles non haec deorum didicerit ex
 130 voce, timebit vtique, quando quis contra de-
 us venerit in praelio: terribiles nempe dii,
 quum apparent manifesti.“

Huic autem respondit deinde Neptunus ter-
 rae - quassator: „Iuno, ne saeui temere: ne-
 que enim omnino te decet. Non ego sane ve-
 135 lim deos ad certamen committere nos alios,
 quoniam multo fortiores sumus. Sed nos qui-
 dem iam confideamus profecti ex via in spe-
 culam; praelium vero mortalibus curae - erit.
 Sin Mars incipiat pugnam, aut Phoebus Apollo,
 vel Achillem inhibeant, et non sinant pugnare:
 140 tum confestim et nobis e vestigio certamen orie-
 tur conflictus; perquam autem celeriter de-
 creto eos praelio puto redituros ad Olympum,
 deorum ad coetum caeterorum, nostrarum vir-
 tute manuum necessitate violenter domitos.“

Sic quidem locutus praeibat Caeruleus - cri-
 145 nes ad murum aggere - factum Herculis diui-
 ni, altum, quem quidem ei Troiani et Pallas
 Minerua condidere, vt Cetum fugiens evita-
 ret, quando *illud* ipsum persequens - egerat
 a littore ad - planitiem. Illic Neptunus quidem
 150 confedit et dii caeteri, nesciamque scindi nu-
 bem humeris circumdederunt. Ii vero ex - al-
 tera - parte sedebant in iugis Callicolones, cir-

cum te, arcitenens Phoebe, et Martem vrbium -
 vastatorem. Sic hi quidem vtrique sedebant
 consultantes confilia; incipere autem grauem
 155 pugnam pigrabantur vtrique; Iupiter autem,
 sedens alte, infligabat.

Illis vero totus impletus erat campus, et ful-
 gebat aere virorum et equorum; resonabatque
 tremens terra pedibus concurrentium simul.
 Duo autem viri longe fortissimi in medium
 vtrorumque congregiebantur, ardentes in pug-
 160 nam, Aeneasque Anchisae filius, et nobilis
 Achilles. Aeneas autem primum minabundus
 processit nutans casside valida, clypeumque
 cum - impetu - versatile praetendebat pecto-
 ri, vibrabatque aeream hastam. Pelei filius ve-
 ro ex - altera - parte contra ruebat, leo veluti
 165 exitialis, quem viri interficere animis - ardent,
 congregati, totus pagus; is vero, primum quidem
 contemnens, incedit; sed quando quis prae-
 lio - impigrorum iuuenum hasta ferierit, con-
 torquetque se hians, circumque spuma dentes
 oritur, inque ei corde gemit generosus animus;
 170 cauda vero lateraque et femora vtrique ver-
 berat, seque ipsum excitat ad pugnam; tor-
 vumque - contuens fertur furore; si quem occi-
 dere - possit virorum, vel ipse perit prima in
 turba: sic Achillem incitabat robur et animus
 175 magnus contra ire magnanimum Aeneam.
 Illi vero quando iam prope erant alter in alte-
 rum vadentes, hunc prior allocutus est pedi-
 bus - valens nobilis Achilles:

„Aenea, cur tu, tantum agminum spatium
 permensus, constitisti? an te utique animus
 180 mecum pugnare iubet, sperantem Troianis te
 imperaturum equum - domitoribus dignitate,
 qua Priamus? Sed, si me interfeceris, non ti-
 bi propterea Priamus eam tanquam praemium in
 manus ponet: sunt enim ei filii; ipse autem
 grauis *vir*, neque mente - leuis. An vero tibi
 Troiani nemus tribuerunt, egregium prae aliis,
 185 amoenum et vitiferum, et arabile, quod colas,
 si me interfeceris? difficulter autem te spero hoc
 facturum. Iam enim te, autumo, et alias ha-
 sta fugavi. An non recordaris, quando te a
 bobus, solus cum - esses, agitaui de Idaeis
 190 montibus velocibus pedibus celeriter? tunc
 vero nequaquam te conuertebas fugiens; inde
 autem in Lyrnessum enasisti: verum ego hanc
 euerti, aggressus cum Minerua et Ioue patre;
 captiuas autem mulieres, libero die erepto ab-
 195 duxi; at te Iupiter seruauit et dii caeteri. Sed
 non nunc te seruaturos puto, ut in animum
 inducis: verum te ego sane regressum hortor
 in multitudinem ire, neque aduersus stes mihi,
 antequam quid mali passus fueris; iam factum ve-
 ro et stultus sentit.“

200 Huic vero Aeneas respondit, dixitque: „Pe-
 lide, ne iam me verbis, puerulum tanquam,
 speres te territurum; facile enim possum et ipse,
 et conuitia, et opprobria, proloqui. Scimus
 autem alter - alterius genus, scimus et parentes;
 iam - olim - dicta audientes verba mortalium ho-
 205 minum: visu vero certe neque tu meos nosti.

neque ego tuos. Aiunt te quidem Pelei eximii prolem esse, matre vero ex Thetide, comas - pulcra marina nympha: at ego me filium magnanimo Anchisa profiteor prognatum
 210 esse, mater autem mihi est Venus. Horum iam nunc alterutri saltem carum filium plorabunt hodie; non enim puto verbis omnino puerilibus sic diremtos, a pugna redituros esse. Quod si vis et haec doceri, vt bene scias nostrum genus, (multi autem ipsum homines norunt;)
 215 Dardanum quidem primum genuit nubes - cogens Iupiter; condidit autem is Dardaniam, quippe nondum Ilios sacra in campo aedificata erat, vrbs articulate - loquentium hominum; sed adhuc radices habitabant irriguae - fontibus Idae, Dardanus vero genuit filium Erichthonium re-
 220 gem, qui tum opulentissimus erat mortalium hominum: huius ter mille equae per palustria pascebantur feminae, pullis exultantes teneris: harum *aliquas* et ipse Boreas adamauit pascentium, equoque se - cum - assimulasset concu-
 225 buit cyaneis - iubis - ornato: illae verò grauidae factae pepererunt duodecim equulas; illae autem quandocunque saltu - lasciuirent super alma terra, summum super spicarum fructum currebant, neque frangebant; at quum saltu - lasciuirent super latis dorsis maris, in superficie super collisos - fluctus salis cani currebant.
 230 Troem autem Erichthonius genuit Troianis regem; ex Troë vero tres filii eximii geniti sunt, Iliusque, Assaracusque, et *forma* - deo - par Ganymedes, qui sane pulcerrimus erat morta-

lium hominum; quem et rapuerunt - in -
 235 coelum dii, Ioui vt pocillator - esset, pulcri-
 tudinem ob ipsius, vt immortalibus interesset.
 At Ius genuit filium eximium Laomedontem;
 Laomedon autem Tithonum genuit, Priamumque,
 Lampumque, Clytiumque, Hicetaonemque, ra-
 mum Martis: Assaracus vero Capyn: is autem
 240 Anchisem genuit filium; et me Anchises; Pri-
 amus vero genuit Hectorem nobilem. Ex hoc
 quidem genereque et sanguine profiteor esse me.
 At Iupiter virtutem viris augetque minuitque,
 prout voluerit; ille enim potentissimus omnium.
 Sed age ne amplius haec disseramus, pueruli
 245 tanquam, stantes in media acie praelii. Li-
 cet enim ambobus opprobria proloqui multa
 admodum: ne nauis quidem centiremis onus fer-
 ret. Volubilis enim lingua est hominum, multi-
 que infunt sermones, omnigeni; verborum
 250 autem latus campus hinc atque inde. Quale-
 cunque dixeris verbum, tale et audieris. Sed
 quid iurgis et rixis nobis opus est altercari
 inter nos, tanquam mulieres, quae iratae per
 contentionem animum - rodentem probra iac-
 tant altera - in - alteram mediam in viam pro-
 255 deuntes, multa veraque et non: ira nempe et
 ista iubet. A virtute vero non me verbis auer-
 tes animosum, priusquam aere pugnes contra.
 Quin age, ocyus experiamur alter - alterum
 aeratis hastis.

Dixit, utique, et in terribile scutum intorfit
 260 aeream hastam, visu - horrendum; ingensque
 scutum mugit hastae cuspide. Pelei filius vero

scutum quidem a se procul manu robusta te-
 nuit percussus; credebat enim praelongam hastam
 facile penetraturam esse magnanimi Aeneae:
 imprudens, neque enim cogitabat in mente et in
 265 animo, quod non facile deorum inclyta dona
 a viris mortalibus laeduntur, neque eis cedunt.
 Neque tunc Aeneae bellicosi rapida hasta per-
 rupit scutum; aurum enim inhibuit, donum dei:
 sed duas quidem transiit per laminas *super in-*
 270 *ductas scuto*; tres vero supererant: quinque
 enim laminas superinduxerat Vulcanus, duas
 aereas, duasque interiores stanni, vnam vero,
 auream; qua demum detenta est aerea hasta.
 Secundus vero Achilles emisit praelongam hastam,
 et percussit Aeneae ad clypeum vndique aequa-
 275 lem, oram ad summam, ubi tenuissimum cur-
 rebat aes; tenuissimum etiam inductum erat
 corium bouis; penitus autem Peliaca prorupit
 fraxinus; crepuit vero clypeus ex eius ictu.
 Aeneas autem corpore - contracto - subleuit, et
 a se procul scutum sustulit territus; hasta au-
 280 tem supra dorsum in terra stetit *ulterius* -
 pergendi - cupida; utrosque autem diruperat or-
 bes clypei ingentis; is vero evitata hasta lon-
 ga, constitit (trepidatio autem cum dolore ei
 offusa - est immensa oculis) percussus, quod
 prope se fixum erat telum. Verum Achilles
 animo - concitatissimo irruit, stricto ense acuto,
 285 terribilem edens - clamorem. At saxum sumisit
 manu Aeneas, vastum pondus, quod ne duo
 quidem viri ferrent, quales nunc homines sunt;
 is vero ipsum facile agitabat et solus. Tum

certe Aeneas quidem irruentem percussisset saxo,
 vel galeam, vel scutum, quod ab eo defendisset
 290 tristem mortem: illum vero Pelei filius comi-
 nus ense anima priuasset: nisi celeriter ani-
 maduertisset Neptunus quassator - terrae; sta-
 tim autem inter immortales deos verbum dixit:

„O dii, certe mihi dolor de magnanimo
 Aenea, qui cito a Pelei filio domitus ad or-
 295 cum descendet, permotus verbis Apollinis lon-
 ge - iaculantis, demens: neque enim is ab eo
 omnino propulsabit triste exitium. Sed cur
 nunc hic infans mala patitur, immerito ob de-
 bitos - aliis dolores? grata autem semper mu-
 nera diis exhibet, qui coelum latum habitant.
 300 Sed agite, nos ipsi eum e morte subducamus,
 ne forte et Saturnius irascatur, si Achilles
 hunc interimat. Fatale vero ei est effugere, ut
 ne sine - prole genus et prorsus - extinctum per-
 reat Dardani, quem Saturnius prae omnibus
 305 dilexit liberis, qui ex se nati sunt, mulieribus-
 que mortalibus. Dudum enim Priami genus
 odit Saturnius. Nunc vero utique Aeneae vis
 Troianis imperabit, et filii filiorum, qui in-
 posterum nati fuerint.“

Huic autem respondit deinde bubulis -
 310 oculis - decora veneranda Iuno: „Terrae
 quassator, ipse tu mente tua consule de Aenea,
 utrum eum e periculo extrahas, an relin-
 quas a Pelei filio Achille domandum, optimus licet
 sit. Nam sane nos multa iurauimus iuramenta
 315 omnes inter deos, ego et Pallas Minerva, nun-
 quam a Troianis nos depulsuras - ope - allata

malum diem, ne quidem eum Troia exitiali
igne tota cremabitur incensa, incenderint au-
tem Mauortii filii Achiuorum. “

Vt vero hoc audiuit Neptunus quassator ter-
rae, perrexit ire perque pugnam et per stri-
320 dorem hastarum, peruenitque, vbi Aeneas, at-
que inclytus erat Achilles. Confestim huic qui-
dem deinde ob oculos fudit caliginem, Pelei
filio *nempe* Achilli; ipseque hastam aere - foli-
do - praefixam clypeo extraxit magnanimi
Aeneae; et eam quidem ante pedes Achillis
325 posuit; Aeneam vero vi - impulsam - egit a
terra in - altum sublata; multos autem or-
dines heroum, multos et equorum Aeneas su-
perarat saltu, dei a manu impetu - sumto: per-
venit vero ad extremam - partem impetuosi prae-
lii; ibi autem Caucones ad pugnam armaban-
330 tur. Eum vero admodum prope accessit Nep-
tunus quassator terrae, et ipsum edita - voce
verbis alatis allocutus est:

„Aenea, quis te sic deorum praecordia - lae-
sum instigat contra Achillem praeliari et pug-
nare, qui te simul fortior, et carior immorta-
335 libus? Sed recede, quandocunque obuius -
fueris - factus illi, ne et praeter fatum domum
Orci peruenias. At postquam Achilles mortem
et fatum assecutus fuerit, audacter deinceps
inter primos pugna: non enim aliquis te alius
Achiuorum interficiet. “

340 Sic fatus, reliquit illic, postquam praecepe-
rat omnia. Tunc confestim Achillis ab oculis
disperfit caliginem densam; is vero continuo

clare vidit oculis. Ingemiscens autem dixit ad suum magnum animum:

„Papae, certe magnum miraculum hoc oculis video. 345 Hasta quidem haec iacet in terra, neque omnino virum video, in quem immisi, interficere cupiens. Certe et Aeneas igitur carus immortalibus diis erat; sed ipsum putabam frustra sic gloriari. Valeat: non ei animus me 350 amplius experiri erit, qui et nunc fugit lumbens ex morte, Sed agedum, Danaos bellicos adhortatus, alios Troianos aggrediar obvius profectus.“

Dixit, et ordines accessit, adhortabaturque virum quemque: „Ne amplius nunc a Troianis 355 nis procul state, nobiles Achiui, sed age, vir contra virum eat, animoque praesenti capeſſat pugnam. Difficile autem mihi est, etiam fortis licet sim, tot homines inſequi, et cum omnibus pugnare. Neque enim vel Mars, qui tamen deus immortalis, neque Minerua, tantae aciei perſequens - obire - poſſit aduerſos - ordines, et impigre - agere. 360 Sed quantum quidem ego valeo manibusque, pedibusque, et animo, me iam nego contentionem - remiſſurum ne minimum quidem; Sed omnino per ordines ibo penitus, neque quenquam puto Troûm gaviſurum eſſe, qui prope haſtam venerit.“

Sic dixit incitans. Troianos vero illuſtris 365 Hector hortabatur increpitans, affirmabatque ſe iturum contra Achillem:

„Troiani magnanimi, ne timete Pelei filium. Et ſane ego verbis vel cum immortalibus pugna-

re - possem, hasta vero *pugnare cum iis* ar-
duum; longe enim potentiōres sunt. Neque
Achilles omnibus finem sermonibus imponet,
370 sed aliud quidem perficiet, aliud vero in - me-
dio - conatu imperfectum - relinquet. Illi au-
tem ego obuius ibo, etiam si igni manuum - vi
similis sit, si, *inquam*, igni manuum - vi simi-
lis sit, animoque rutilo ferro.“

Sic dixit incitans. Aduersi vero hastas tolle-
bant Troēs; eorumque in - vnum congressa
375 est vis, ortusque est clamor. Et tunc quidem
Hectorem allocutus est adstans Phoebus Apollo:
„Hector, ne iam omnino cum Achille con-
grediaris - ante - aciem, sed in agmineque et
ex turba excipe, ne qua te vel missili - feriat,
vel cominus ense percutiat.“

Sic dixit; Hector vero rursus immergit - se in
380 agmen densum virorum, percutsus, vt audiuit
dei vocem locuti. At Achilles in Troianos in-
filiit, praecordia indutus robur, horrende vo-
ciferans. Primum autem interfecit Iphitionem
strenuum, Otryntei filium, magnarum ductorem
copiarum, quem nympa peperit Naïs Otryn-
385 teo vrbium - euerfori, Tmolo sub niuoso, Hy-
dae in opulenta ciuitate. Hunc quidem recta
animose irruentem percussit hasta nobilis Achil-
les, medio capite; illud vero in duas - partes
totum diffissum est: fragorem autem edidit ca-
dens; super *eum* vero gloriabatur Achilles:

„Iaces, Otryntei fili, omnium terribilissime
390 virorum! Hic tibi mors; genus autem tibi est
ad lacum Gygaeum, vbi tibi ager paternus

est, Hyllum ad piscosum, et Hermum vorticofum.“

Sic dixit super *eum* glorians; illum autem caligo oculos obtexit. Hunc quidem Achiuorum
 395 equi canthis - rotarum lacerarunt prima in acie: ille vero post hunc Demoleontem, strenuum propulso-
 rem pugnae, Antenoris filium, percussit ad tempus per galeam aeneis - munitam - malis. Nec sane aerea galea prohibuit, sed per ipsam
 400 os; cerebrum vero intus totum quassatum est; domuit vero illum ardentem. Hippodamantem autem deinde a curru desilientem, ante se fugientem, in dorso percussit hasta; et is animum exhalabat et mugiebat, ut cum taurus mugit
 405 vi tractus Heliconium - circum regem, adolefcentibus trahentibus; gaudet autem his Neptunus: sic utique huius mugientis reliquit ossa animus ferox. At ille iuxta cum hasta in deo -
 parem Polydorum Priami filium. Eum vero neutiquam pater fuerat pugnare, quod sibi in-
 410 ter omnes minimus erat natus, et sibi carissimus erat, pedibusque omnes vincebat: tum vero iuuenili - stultitia, pedum virtutem ostentans, ruebat per primos - pugnatores, donec suam perdidit animam. Hunc percussit medium iaculo pedibus - valens nobilis Achilles, terga
 415 praetercurrentis, ubi baltei annuli aurei constringebant, et duplex occurrebat thorax; in aduersam vero partem perrupit ad umbilicum hastae culpis. In - genua autem procidit eiulatu edito; nubesque ipsum obtexit nigra, ad se

vero collegit intestina manibus inclinatus. Hec-
 420 tor vero vt vidit fratrem Polydorum, viscera
 manibus tenentem, aduolutum terrae: conti-
 nuo eius oculis offusa est caligo, neque amplius
 sustinuit diu procul versari, sed obuius venit
 Achilli, acutam hastam vibrans, flammae simi-
 lis. At Achilles vt vidit, vt exiliit, et iacta-
 bundus verbum dixit:

425 „Prope vir, qui meum quidem maxime exa-
 sperauit animum, qui mihi sodalem interfecit
 carissimum; neque sane diutius alter alterum
 trepidi - fugiamus per aciei semitas.“

Dixit, et torue intuitus allocutus est Hecto-
 rem nobilem: „Propius accede, vt ocyus ad
 mortis metas peruenias.“

430 Illum vero interritus allocutus est pugnam -
 expedite - ciens Hector: „Pelei fili, ne iam
 me verbis quidem, puerulum tanquam, speres
 te perterrefacturum; facile enim possum et ip-
 se et conuicia, et opprobria proloqui. Scio
 autem, quod tu quidem strenuus, ego vero te
 435 multo inferior. Sed haec quidem deorum in
 genibus posita sunt, an tibi, inferior licet sim,
 animum exemero, hasta percusso; nam et me-
 um telum acutum cuspide.“

Dixit vtique, et vibratam emisit hastam; et
 eam quidem Minerua flatu ab Achille retro
 440 auertit glorioso, leniter admodum afflatam;
 illa autem rediit ad Hectorem nobilem, ipsius-
 que ante pedes cecidit. Verum Achilles ani-
 mo - paratissimo irruit, occidere cupiens, hor-
 rendum vociferans: illum vero eripuit Apollo

facile admodum, vtpote deus, operuitque caligi-
 445 ne multa. Ter quidem deinde irruit pedibus
 valens nobilis Achilles hasta aerea, terque ca-
 liginem percussit profundam: sed quando iam
 quarto irruebat, deo par, minaciter tum vero
 increpitans verbis alatis allocutus est:

„Rursus nunc effugisti mortem, canis; certe
 450 tibi prope venerat malum; nunc te eripuit
 Phoebus Apollo, cui scilicet vota facis, cum
 proficisceris in stridorem iaculorum. At certe
 te conficiam omnino et posthac obuius - factus,
 si forte aliquis et mihi deorum adiutor est.
 Nunc vero alios Troianorum persequar, quem-
 cunque deprehendere potuero.“

Sic locutus, Dryopem percussit ad cervicem
 mediam iaculo; cecidit autem is ei ante pe-
 des. Ille autem hunc quidem reliquit; De-
 muchum vero Philetoris filium strenuumque mag-
 numque ad genu hasta percussum detinuit;
 huic quidem deinde, feriens ense magno, ex-
 460 mit animam. Porro ille Laogonum et Darda-
 num, filios Biantis, ambos cum - impetu -
 adortus ex curru depulit in terram, alterum
 hasta percussum - eminus, alterum vero cominus
 ense. Troëm etiam Alastoris filium: hic qui-
 dem obuius venerat, genibus, si quo modo
 sibi parceret, prehensis, et viuum dimitteret,
 465 neque interficeret, aequalem - aetatem miseratus:
 demens, neque hoc sciebat, quod non persuasu-
 rus erat! Haudquaquam enim Achilles ani-
 mo - mitis vir erat, neque lenis, sed valde fe-
 rox. Hic quidem ceperat manibus genua, cu-

piens precari; ille autem ense percussit ad hepar;
 470 eius autem hepar excidit, et ater sanguis ex ip-
 so sinum impleuit, eumque tenebrae oculos
 contexere, anima cassum. *Achilles* vero Mu-
 lium percussit prope adstans hasta ad aurem;
 moxque per aurem iuit alteram cuspis aerea.
 475 Ille vero Agenoris filium Echeclum medium
 ad caput ense feriit capulum - magnum habente;
 totus autem incaluit ensis sanguine; hunc vero
 oculos occupauit purpurea mors et fatum vio-
 lentum. Deucalionem autem deinde, vbi con-
 nectuntur nerui cubiti, hac illum per manum
 480 transfixit. cuspis aerea; is vero illum expecta-
 vit manu grauatus, prae se videns mortem;
 ille autem gladio ceruice percussa, procul cum
 ipsa galea caput excussit; medulla vero verte-
 bris exiliit; hic autem in terra iacuit extensus.
 At ille perrexerat ire in eximium Pirei filium,
 485 Rhigmum, qui e Thracia glebosa venerat; hunc
 percussit medium telo, fixumque est in ventre
 aes; decidit autem e curru. Ille autem Arei-
 thoum famulum, retro equos conuertentem,
 in dorsum acuta hasta feriit, curruque detur-
 490 bauit: turbati sunt autem eius equi. Vt vero
 fertur - furens, per profundas conualles imma-
 ne - ardens ignis montis aridi; profunda au-
 tem crematur sylua, et quaquaueus agitan-
 ventus flammam contorquet: sic ille quaqua-
 versus furibundus ferebatur cum hasta, deo par,
 occidendos insequens; fluebat autem sanguine
 495 terra nigra. Vt vero cum quis iunxerit boues

mares latis -- frontibus, vt triturent hordenum
 album aequali in area, facile protinus com-
 minuuntur boum sub pedibus vehementer mu-
 gientium: sic ab Achille acti magnanimo so-
 lidi - vngulis equi calcabant simul cadauera-
 500 que et clypeos; sanguine autem axis: subtus
 totus foedatus erat, et ambitus qui *erant* circa
 fellam - currus, quos vtique ab equinis vngu-
 lis guttae aspergebant, atque a canthis; cupie-
 bat vero gloriam referre Pelei filius, cruore
 autem et sudore - puluerulento foedabatur ma-
 nus inuictas.

I L I A D I S

L I B E R X X I .

Sed, vbi iam ad meatum peruenerant pulcre -
fluentis fluuii Xanthi vorticosi, quem immor-
talis genuit Iupiter, ibi tum diuinos, hos qui-
dem campum versus inlequebatur ad urbem,
5 qua Achiui turbati fugerant, die superiori,
quando furebat illustris Hector; illac hi qui-
dem profundebantur trepida - fuga; caliginem
autem Iuno expandit ante densam, vt - inhi-
beret; dimidii vero (altera pars) in fluuium
voluebantur profunde - fluentem, vorticibus - ar-
genteum; incideruntque magno strepitu: so-
10 nitumque dedere alta fluentia, ripaeque cir-
cumcirca grauiter gemuere: illi vero *cum* clamo-
re innatabant huc et illuc, agitati per vorti-
ces. Vt vero cum exactae impetu ignis locu-
stae euolant vt fugiant ad - fluuium, ardet au-
tem indefessus ignis excitatus derepente; illae
15 vero metu - percussae - cadunt in aquam: sic
Achille fugante Xanthi vorticibus - profundi
implebatur fluentum resonans mixtim equisque et
viris. At ille nobilissimus (Achilles) hastam qui-
dem reliquit illic in ripis acclinatam myricis;
ipse autem insiliit, deo par, gladium solum

habens, exitialisque animo meditabatur facta,
 20 et feriebat quaquauerfum: eorum vero gemitus
 excitabatur foedus ense dum - caedebantur;
 rubescebatque sanguine aqua. Vt vero metu
 delphinis ingentis pisces alii fugientes implent
 recessus portus stationibus - tuti, formidantes;
 omnino enim deuorat, quemcunque ceperit:
 25 sic Troiani fluuii per impetuosum fluenta abde-
 bant - se - perculsi sub crepidinibus. Ille vero
 ut lassatus erat manus caedendo, viuos e fluuiio
 duodecim legit iuuenes, satisfactionem pro Pa-
 troclo Menoetii filio mortuo. Hos eduxit e flu-
 30 vio metu - stupentes, tanquam hinnulos; li-
 gavitque a tergo manus scite - sectis loris,
 quae ipsi ferebant innexa tortilibus - annulis tu-
 nica; tradiditque focis, deducendos cauas
 ad naues. At ipse iterum irruit, interficere cu-
 piens. Illic filio Priami obuius factus - est a
 35 Dardano oriundi, e fluuiio fugienti; Lycaoni;
 quem olim ipsemet abduxerat, captum ex pa-
 tris agro inuitum, nocturnus progressus; is
 vero caprifici acuto aere incidebat nouellos
 ramos, ut currus ambitus essent; ei autem im-
 40 prouisum malum superuenit nobilis Achilles. Et
 tunc quidem ipsum in Lemnum bene - habitatum
 vendidit, nauibus abductum; filius autem Ia-
 sonis pretium dedit. Illinc vero hospes ipsum
 redemit, multaque dedit, Imbrius Eetion, mi-
 sitque ad praeclaram Arisben; unde clam -
 45 arrepta - fuga, paternam venit in domum. Un-
 decim autem dies animum oblectabat cum suis
 amicis, reuersus ex Lemno; duodecima vero

ipsum rursus manibus Achillis deus iniecit,
 qui ipsum erat missurus ad Orcum, etiam no-
 lentem ire. Hunc autem ut aduertit pedibus -
 50 valens nobilis Achilles nudum sine galeaque
 et clypeo; neque habebat hastam; namque ea
 quidem omnia in terram abiecerat; conficiebat
 enim sudor fugientem e fluuio, delassatioque
 genua subtus domabat; indignatus utique dixit
 apud suum magnum animum:

„Papae, ingens sane miraculum hoc oculis
 55 video; iam nimirum Troiani magnanimi, quos
 interfeci, rursus resurgent ex infernis tenebris
 caliginosis; ut iam et hic reuersus est, post-
 quam effugit saeuum diem, Lemnum in sa-
 cram licet venundatus; neque ipsum tenuit
 Pontus sali cani, qui multos inuitos coërcet.
 60 Sed agedum et hastae cuspidem nostrae gusta-
 bit, ut videam in mente et edocear, an simi-
 liter et illinc reuersurus sit, an ipsum coërcitura
 terra alma, quae, et fortem licet, coërcet.“

Haec animo - versabat manens. Is vero pro-
 65 pe eum venit animo - consternatus, genua
 tangere cupiens; valde enim exoptabat animo
 effugere mortemque exitialem et satum nigrum.
 At quidem hastam longam sustulit nobilis Achil-
 les, percutere paratus; is autem currens subiit
 etprehendit genua pronus; hasta vero super
 70 dorsum in terra stetit, cupiens corpore satiari
 humano. Caeterum hic altera manu quidem
 prehenso supplicabat genibus; altera vero te-
 nebat hastam acutam, neque dimittebat; et
 eum supplicans verbis alatis allocutus est:

„Genua - amplexus te orō, Achille; tu au-
 75 tem me respice, meique miserere: loco tibi
 sum supplicis, Iouis - alumne, reuerendi. Apud
 te enim primum gustavi Cereris fruges, die
 illo, quando me cepisti bene - culto in agro,
 et me vendidisti, procul abductum a patrēque,
 amicisque, Lemnum in sacram; centum autem
 80 boum pretium tibi peperit: nunc vero redem-
 tus - fuero ter tantis datis; aurora autem mihi
 est haec duodecima, postquam in Ilium per-
 veni, multa perpeffus; nunc demum me tuis
 in manibus posuit fatum exitiale. Odio nimi-
 rum sum Ioui patri, qui me tibi rursus tradi-
 85 dit. Brevis autem aevi me mater peperit
 Laothoë, filia Altae senis, Altae, qui Lelegi-
 bus bellicosis imperat, Pedasum excessam obti-
 nens prope Satnioëntem. Huius autem habuit
 filiam Priamus, multas etiam et alias; ex-
 hac duo nati sumus; tu vero ambos obtruncaue-
 90 ris. Illum quidem primos inter pedites do-
 muisti, deo - parem Polydorum, postquam
 percussisti acuta hasta; nunc vero hic mihi
 malum erit; non enim puto tuas manus me
 effugiturum, postquam adduxit deus. Aliud au-
 tem tibi dicam, tu vero in mente reconde tua;
 95 ne me interface, non enim vterinus - frater Hec-
 toris sum, qui tibi sodalem interemit mitem-
 que, fortemque.“

Sic utique eum Priami allocutus est illustris
 filius, supplicans verbis; immitem autem vo-
 cem audiuit:

„Stulte, ne mihi pretia — redemptionis memo-
 100 ra, neque narra. Antequam enim Patroclus
 affecutus esset fatalem diem, interea aliquan-
 tum mihi parcere in animo gratum erat Tro-
 ianis; et multos viuos cepi, et vendidi; nunc
 vero non est, qui mortem effugiat, quemcunque
 vtique deus Ilium ante meas in manus conie-
 105 cerit, vniuersorum Troianorum, praecipue au-
 tem Priami filiorum. Sed, amice, morere et
 tu; cur lamentaris frustra? Occubuit et Patro-
 clus, qui tamen te multo praestantior. Nonne
 vides, qualis et ego, pulcerque, magnusque;
 quin et patre natus sum eximio, deaque me pe-
 110 perit mater: et mihi tamen vtique mors et
 fatum violentum aderit, seu aurora fuerit,
 seu crepusculum, seu meridies; quando quis et
 mihi aere animum auferet, siue is hasta per-
 cusserit, siue a neruo sagitta.“

Sic dixit; illius vero ibi soluta sunt genua et
 115 cor; hastam quidem dimisit, confeditque ma-
 nibus passis ambabus; Achilles vero stricto
 ense acuto percussit ad clauiculam prope cer-
 vicem; totus autem ei intro subiit ensis an-
 cepts: ille vero pronus in terra iacebat exten-
 sus; sanguisque ater effluebat, rigabatque terram.
 120 Illum vero Achilles in fluuium, prehensum pede,
 misit ferendum, et super eum glorians verba
 alata profatus est:

„Istic nunc iace inter pisces, qui tibi vulne-
 ris sanguinem delambent, securi; neque te
 mater impositum lectis desolebit, sed Scaman-

125 der feret vorticosus in maris latum sinum.
 Subfiliens quis per vndam, nigram horrescen-
 tem - superficiem subibit piscis, vt comedat
 Lycaonis albam pinguedinem. Pereatis, donec
 vrbe potiamur Ilii sacrae, vos quidem, fugien-
 130 tes, ego vero a - tergo contrucidans. Neque
 vobis ipse fluuius late - fluens vorticibus - argen-
 teus proderit, cui iam diu (antiquo ritu)
 multos sacrificatis tauros, viuosque in vortices
 demittitis solidos - vngulis equos. Sed et sic
 peribitis dira morte, vsque dum omnes lue-
 ritis Patrocli caedem, et interitum Achiuorum,
 135 quos ad naues veloces interfecistis, absente me. "

Sic vtique dixit. Fluuius autem iram - con-
 cepit penitus in corde; agitabatque animo,
 quomodo cessare faceret a labore bellico no-
 bilem Achillem, et a Troianis pestem auerteret.
 Interea autem Pelei filius, tenens praelongam ha-
 140 stam, Asteropaeo iniliit, interficere cupiens.
 Filio Pelegonis: illum autem Axius fluentis - la-
 tus genuit, et Periboea, Acestameni filiarum
 natu - maxima; cum hac enim congressus est
 Fluuius vorticibus - profundus. In hunc vti-
 que Achilles impetum fecit; hic autem aduersus
 145 e fluuio *prodiens* constitit tenens duas hastas;
 animum autem ei praecordiis indidit Xanthus;
 indignabatur enim de caesis - pugna - iuuenibus,
 quos Achilles ceciderat per fluentum, neque mi-
 feratus erat. Hi vero quando iam prope erant
 alter in alterum vadentes, illum prior allocu-
 tus est pedibus - valens nobilis Achilles:

150 „Quis, vnde es virorum, qui mihi ausus es
obuius venire? Infeliciū vtique filii meo ro-
bori occurrunt.“

Hunc vero Pelegonis allocutus est illustris li-
lius: „Pelei fili, magnanime, cur genus inter-
rogas? Sum ex Paeonia glebosa, longe sita,
155 Paeones viros ducens longis, - hastis - armatos;
haec autem mihi nunc aurora vndecima, post-
quam in Ilium veni. At mihi genus ex Axio
late fluente, Axio, qui pulcerrimam aquam
per terram fundit, qui genuit Pelegonem in-
160 clytū hastā; hunc me aiunt genuisse; nunc
vero pugnemus, illustris Achille.“

Sic dixit minitans. At sustulit nobilis Achil-
les Peliacam fraxinum; simulque hastis vtrin-
que heros Afteropaeus, ambidexter enim erat;
atque altera quidem hasta scutum percussit, ne-
165 que penitus perrupit scutum; aurum enim
prohibuit, dona dei: altera vero eum *ad* cu-
bitum strictim percussit manus dextrae; exiliit
autem sanguis ater; ipsa vero super eum ter-
rae infixā est, cupiens corpore satiare se. Se-
cundus vero Achilles hastam recta - volātem
170 in Afteropaeum immisit, occidere cupiens; et
ab hoc quidem aberrauit; at altam percussit ri-
pam, medio - tenuis autem impegit ripae fra-
xineam hastam. Pelei vero filius, ense acuto
extracto a femore, saliit in eum ardenti - ani-
175 mo; at ille fraxinum Achillis non poterat e
crepidine euellere manu robusta, ter quidem
ipsam concussit, extrahere cupiens; ter vero
deleruit vi; at quarto, parabat animo frange-

re incurvatam hastam fraxineam Aeacidae; sed
ante Achilles cominus ense animam abstulit;
180 ventrem enim ei percussit ad umbilicum; omnia
autem effusa sunt in terram intestina; et eum
continuo tenebrae oculos contexere, expiran-
tem. Achilles vero, in pectus irruens, arma-
que detraxit, et glorians verbum dixit:

„Iaceto sic: arduum tibi praepotentis Satur-
185 nii cum filiis contendere, e Fluvio licet ge-
nito. Dicebas tu quidem Fluuii genus te esse
late fluentis: at ego genus magni Iouis glo-
rior esse. Genuit me vir, multis imperans
Myrmidonibus, Peleus Aeacides; ipse vero
190 Aeacus ex Ioue erat; ideo potentior quidem
Iupiter Fluviis in mare fluentibus; potentius
itidem Iouis genus, quam Fluuii est. Etenim
tibi Fluuius utique adest magnus, si potest quid
prodesse; sed non licet cum Ioue Saturnio pug-
nare. Ideo, ne rex quidem Acheloius acqui-
195 parat se neque profunde - fluentis ingens vis
Oceani, ex quo tamen omnes fluuii, et omne
mare, et omnes fontes, et putei alti fluunt;
attamen et is metuit Iouis magni fulmen, hor-
rendumque tonitru, quando e coelo fragorem
dederit. “

200 Dixit utique, et e crepidine euulsit aeream
hastam; illum vero ibidem reliquit, postquam
caram animam abstulerat, iacentem in arenis;
alluebat autem ipsum nigra aqua. Illum qui-
dem anguillaeque et pisces circum - occupati
erant, pinguedinem comedentes renibus ob-
205 ductam carpendo. At ille perrexerat ire ad Paeo-

nes bellatores - equestres, qui utique iam iuxta fluuium in - fugam - conuersi - erant vorticolum, vt viderunt illum fortissimum in aspera pugna manibus Pelei filii et ense fortiter domitum. Tunc interfecit Therfilochumque, My-
 210 donemque, Astypylumque, Mnesumque, Thrasiumque, et Aenium, atque Ophelestem: et omnino adhuc plures interemisset Paeones velox Achilles, nisi iratus allocutus fuisset Fluuius vorticibus - profundus, viro se postquam assimularat, e profundo autem vocem edidit vortice:
 „O Achille, *aliis* quidem fortitudine superior es, superior et indigne factis, hominibus:
 215 semper enim tibi auxiliantur dii ipsi. Si tibi Troianos dedit Saturni filius omnes perdere, ex me saltem cum exegeris per campum, ardua patrato: referta enim iam sunt mihi cadaueribus amoena fluenta, neque prorsus aliquo pos-
 220 sum effundere undas in mare vastum, angustatus cadaueribus; tu autem interficis omnes penitus. Quin agedum et desiste; stupor me tenet, princeps populorum.“

Hunc autem respondens allocutus est pedibus celer Achilles: „Erunt haec, Scamander Iouis - alumne, vt tu iubes; Troianos tamen
 225 non ante desinam foedifragos interficere, quam concludero in urbem, et Hectorem periculum - fecero aduersus, an utique me domabit, an ego ipsam.“

Sic fatus, in Troianos irruit, deo - par. Et tunc Apollinem allocutus est Fluuius profundus - vorticibus:

„Proh, malum, argenteo - arcu - insignis,
 230 Iouis fili, non tu sane monita observaſti Sa-
 turnii, qui tibi multis *verbis* admodum manda-
 vit Troianis adesse et opem ferre, vsque
 dum veniret sol - vespertinus sero occidens,
 obumbraretque glebosa arua.“

Dixit, et Achilles quidem hasta - inclytus in-
 filiit medio, a crepidine ruens: ille vero con-
 235 citus - ingruit tumidis - fluctibus furens; om-
 nia autem commouit fluenta turbidus, impulit-
 que mortuos multos, qui per eum affatim
 erant, quos occiderat Achilles; hos eiecit fo-
 ras, mugiens, tanquam taurus, in terram; vi-
 vos autem seruauit in pulcris fluentis, occul-
 240 tans in vorticibus profundis ingentibus. Hor-
 renda vero circum Achillem turbida constitit vn-
 da, vrgebatque scuto incumbens fluctus, ne-
 que pedibus poterat se stabilire; at ille vlmum
 prehendit manibus feliciter - crescentem, in-
 gentem: ea autem radicitus procidens crepidi-
 nem totam diaiecit, repressitque pulcra fluenta
 245 ramis densis; iunxitque tanquam ponte illum
 ipsum intus tota prolapsa; ille vero e vora-
 gine profiliens festinauit per campum pedibus
 rapidis volare, perculsus. Necdum destitit
 magnus deus, sed surrexit ruiturus in illum
 in - summo - nigricans, vt eum cessare - faceret a
 250 pugna nobilem Achillem, Troianisque exi-
 tium auerteret. Pelei filius vero saltu - dato
 refugit, quantum est hastae iactus, aquilae im-
 petus habens, nigrae, venatricis, quae simul
 fortissimaque est et celerrima volucrum: huic

255 similis ruit; circa pectus autem aes horrendum
 resonabat; oblique vero ab illo declinans fugiebat,
 isque a - tergo fluens sequebatur magno sonitu. Vt vero cum vir aquilex a fonte
 aquis - nigro per plantas et hortos aquae ri-
 vum deducit, manibus ligonem tenens, et ca-
 260 nalis obices eiciens; et hac quidem profluente
 subtus calculi omnes agitantur, haec autem -
 cito - defluens immurmurât loco in declivi,
 praecurritque etiam ipsum ductorem: sic per-
 petuo Achillem assequebatur fluctus fluvii, ve-
 locem licet; dii enim potentiores sunt mortali-
 265 bus. Quoties vero conaretur pedibus - valens
 nobilis Achilles stare contra, et cognoscere,
 an ipsum omnes immortales in fugam - age-
 rent, qui coelum latum tenent: toties ipsi
 magnus fluctus a Ioue - fluentis fluvii allue-
 bat humeros desuper; is autem alte pedibus salie-
 270 bat, animo moestus; fluvius enim subtus ge-
 nua domabat rapidus, oblique fluens, pulve-
 remque subtrahebat pedibus. Pelei filius autem
 eiulavit, intuitus in coelum latum:

„Iupiter pater, vt nullus me deorum misera-
 bilem sustinet ex fluvio eripere; in posterum
 275 vero vel quidvis patiar. Alius autem nullus
 mihi tantum in culpa coelestium, quantum
 mea mater, quae me mendaciis lactavit; quae
 me dicebat Troianorum sub muro armatorum
 velocibus periturum esse Apollinis iaculis. Vti-
 nam me Hector occidisset, qui hic nutritus est
 280 fortissimus; tum fortem quidem occidisset, et
 ipse fortis occisum spoliasset; nunc autem me

ingloria - morte fatale - est corripī, concla-
sum in magno fluuio, tanquam seruum subul-
cum, quem torrens obrutum - perdit pluuio -
tempore transeuntem.“

Sic dixit: Hunc autem valde cito Neptunus
285 et Minerva steterunt prope accedentes, cor-
pore autem hominibus similes - facti erant;
manuque manum prehendentes, confirmarunt
verbis. Inter hos autem sermonem orsus est
Neptunus terrae quassator:

„Pelei fili, neque iam valde trepida, neque
turbare; tales enim tibi nos ex diis auxiliato-
290 res sumus, Ioue approbante, ego et Pallas
Minerva: quoniam haud tibi a fluuio vtique
domari fatale est; sed hic quidem cito desinet,
tu autem videbis ipse; at tibi prudens sugge-
remus consilium, si modo parneris, ne prius
abstineas manus ab omnibus - aequae - graui
295 pugna, quam in Ilii inclytos muros populum
concluseris Troianum, quicumque effugere po-
terit; tu vero Hectori anima erepta ad naues
redito; damus nempe tibi, gloriam referre.“

Hi sane sic loquuti ad immortales abierunt;
at ille iuit, (valde enim deorum impellebat *eum*
300 praeceptum,) in campum. Hic vero totus
inundabatur aqua effusa; multaque arma pul-
cra praelio - caesorum iuuenum fluitabant, et
cadauera, illius autem in altum genua exilliebant
aduersus cursum ruentis recta; neque enim tenuit
late fluens fluuius; magnum enim robur immise-
305 rat Minerva; neque Scamander remisit suam
vim, sed adhuc magis irascebatur Pelei filio,

tumefaciebatque vndam fluenti, in altum sublatus; Simoëntem vero hortabatur vociferans:

„Care frater; robur viri ambo saltem cohibeamus; mox enim urbem magnam Priami regis euertet; Troiani vero in pugna *eum* non manebunt. Sed auxilium affer celerrime, et imple fluenta aqua ex fontibus, omnesque concita riuos; atque erige magnam vndam, multamque turbam excita truncorum et lapidum, ut compescamus immanem virum, qui iamdudum victor grassatur, animoque agitat paria diis. Aio enim neque vim *illi* profuturam, neque omnino formam, neque illa arma pulcra, quae alicubi in imo fundo voraginis iacebunt sub limo tecta; quin et ipsum inuolam arenis, sabulo affatim circumfuso immenso; neque eius ossa poterunt Achiui colligere: tantam ei colluniam desuper obtendam; ibidem ei et sepulcrum erit, neque omnino ei opus erit humatione, dum ei exsequias faciant Achiui.“

Dixit, et ingruit in Achillem turbidus intumescens, murmurans spumaeque et sanguine et cadaueribus. Purpurea vero continuo vnda a Ioue fluentis fluminis stabat eleuata, occupabatque Pelei filium. Iuno autem alta clamauit, admodum timens Achilli, ne ipsum abriperet magnus fluuius vorticibus profundus; statimque Vulcanum allocuta est suum dilectum filium:

„Exsurge - ad certamen, Vulcane, mi fili: contra te enim stantem Xanthum vorticosum

in pugna coniecimus parem esse. Quin opem -
 fer citissime, et ostenta flammam multam; ego
 335 vero Zephyri et velocis Noti ibo e mari gra-
 vem excitatura procellam, quae Troianorum
 capita et arma comburat, incendium exitiale
 ferens: tu vero Xanthi praeter ripas arbores
 vre, ipsumque immitte igni; neque te omnino
 340 blandis verbis auertat, aut minis; neque ante
 cohibeas tuam vim, quam vbi lignum - dede-
 ro clamore; tunc compesce indefessum ignem."

Sic dixit; Vulcanus autem iaculabatur imma-
 ne - ardentem ignem. Primum quidem in
 campo ignis accendebatur, cremabatque mortuos
 multos, qui in eo affatim erant, quos interfece-
 345 rat Achilles; totus vero siccatus est campus,
 coërcitaque est limpida aqua. Vt vero, cum
 autumnalis Boreas recens - irrigatum - hortum
 statim exsiccauerit, gaudet vero, ipsum quisquis
 de - more - colit: sic exsiccatu est campus
 totus, atque mortuos exussit; at is in fluuium
 350 vertit flammam collucentem. Vrebantur vlmis-
 que et salices, atque myricae; vrebatur etiam
 lotusque, et vlua, atque cyperus, quae circum
 pulcra fluentia affatim fluuii nascebantur: la-
 borabant anguillaeque, et pisces, qui per vorti-
 ces, qui per pulcra fluentia vrinabantur huc
 355 illuc, spiritu laborantes varii - artificiiis Vulca-
 ni; vrebatur et vis Fluuii, verbaque fecit, di-
 xitque:

„Vulcane, nullus tibi certe deorum potest ad-
 versari; neque omnino ego tibi sic igne ar-
 denti pugnauero. Desine a certamine; Troia-

360 nos vero vel statim nobilis Achilles vrbe expellat: quid mihi cum contentione et auxilio?"

Dixit igne ardens; ebulliebant autem pulcra fluenta. Vt vero lebes feruet intus, dum vrgetur igne multo, adipem liquefaciens saginati porci, vndique eructans; subtus nempe ligna
365 sicca iacent: sic huius pulcra fluenta igne ardebant, bulliebatque aqua; nec poterat profluere, sed inhibebatur; infestabat autem vapor, per vim Vulcani multifidii. At ille Iunonem, multis supplicans, verbis alatis allocutus est:

„Iuno, cur tuus filius in meum fluentum furenter - incubuit, vt infestaret prae caeteris?
370 non sane tibi ego tantum in culpa sum, quantum caeteri omnes *dii*, quotquot Troianis auxiliatores. Sed certe quidem ego desistam, si tu iubes; desistat autem et hic; ego vero insuper et hoc iuro, nunquam a Troianis *mē* depulsum - ope - allata malum diem, ne quidem
375 cum Troia exitiali igne tota cremabitur incensa, incenderint autem Mauortii filii Achiuorum.“

Vt vero hoc audierat dea vlnas - candida Iuno, confestim Vulcanum allocuta est suum dilectum filium:

„Vulcane, abstine, fili inclyte; haud enim
380 par est immortalem deum ita mortalium gratia affligere.“

Sic dixit: Vulcanus autem extinxit immane - ardentem ignem; et refluas continuo vnda deiecit se in pulcros riuos. At postquam Xanthi

domita est vis, hi quidem postea quienerunt:
Iuno enim coërcuit irata licet.

385 Caeteris vero diis pugna incubuit grauis, importuna; in diuersa nempe iis in praecordiis animus ferebatur: concurrerunt autem ingenti tumultu, remugiitque lata tellus, circumque clangorem - reddidit magnum coelum. Audiuit autem Iupiter sedens in Olympo; risitque ei
390 suum cor laetitia, ut vidit deos certamine con-gredientes. Tum ii non amplius diu seorsum steterē: incepit enim Mars clypeorum - perforator, et primus in Mineruam irruit, aeream hastam tenens; et probrosa dixit verba:

„Cur vero iam, o impudentissima, deos ad
395 certamen committis, audacia immensa praedita? Magnus autem te animus exstimulauit. Annon recordaris, quando Tydei filium Diomedem impulisti, ut me percuteret? ipsaque fulgida hasta sumpta, recta - in me adegisti, corpusque pulcrum dilacerasti? Ideo te vicissim nunc puto luituram esse, quaecunque in me fecisti.“

400 Sic fatus, feriit aegidem simbriatam, horrendam, quam ne Iouis quidem domuerit fulmen; in hac eam Mars percussit caede - inquinatus hasta longa. Illa vero retro - cedens saxumprehendit manu robusta, iacens in cam-
405 po, nigrum, asperumque, magnumque, quod homines prisca posuerant, ut esset terminus arui: hoc percussit impetuosum Martem ad ceruicem, soluitque membra. Septem autem is occupavit iugera stratus, foedauitque puluere crines; armaque circum sonitum - dedere. Risit vero

Pallas Minerua, et super eum glorians verbis
alatis allocuta est:

410 „Stulte, ne adhuc quidem sensisti, quanto
fortior glorior ego esse, quod mihi vires op-
ponis? Sic sane tuae matris Furias luas, quae
tibi irata mala machinatur, quod Achiuos de-
seruisti, ac Troianis foedifragis auxiliaris.“

415 Sic quidem loquuta, auertit oculos lucidos;
hunc vero abduxit manu prehensum Iouis filia
Venus, crebro admodum suspirantem: aegre
autem is collegit animum. Hanc vero vt ad-
vertit dea vlnas - candida Iuno, statim Miner-
vam verbis alatis allocuta est:

420 „Proh mirum, Aegiochi Iouis filia indomita,
en rursus illa impudentissima abducit hominum -
perniciem Martem ardenti e praelio per tu-
multum; at insequere.“

Sic dixit. Minerua autem ibidem concito -
gradu - persequabatur, gaudebatque animo; et
impetu in eam facto, ad pectora manu robusta
425 eam percussit; eius autem ibidem soluta sunt
genua et carum cor. Isti itaque ambo iacebant
in terra alma; illa vero super eos glorians
verba alata dixit:

„Tales nunc omnes, quotquot Troianis au-
xiliatores sint, quando cum Argiuis pugnant
430 armatis, et aequae audaces et tolerantes, ac
Venus venit Marti auxiliatrix, meo robori oc-
currens! Tum prorsus iam olim nos destitisse-
mus pugna, Ilii euerfa bene - aedificata vrbe.“

Sic dixit. Subrifit autem dea vlnas - candi-
 435 da Iuno. At Apollinem allocutus est rex Ter-
 rae - quaffator:

„Phoebe, cur iam nos feorfum - ftamus?
 Neque enim par eft, cum coeperint alii. Hoc
 quidem turpe, fi fine - pugna redierimus in
 Olympum, Iouis ad aere - fundatam domum.
 Incipe; tu enim natu iunior. Non enim mihi
 440 quidem honeftum, quippe qui prior natus
 fum, et plura cognoui. Stulte, cum ita men-
 te - caffum cor habes! neque prorfus eorum fal-
 tem recordaris, quot iam paffi fumus mala
 Jlium circa, foli nos deorum, cum fuperbo
 Laomedonti a Ioue profecti operam locavi-
 445 mus in annum, mercede condicta; is autem
 praeciapiens mandata dabat? Ego quidem Tro-
 ianis urbem et muros aedificaui latosque et
 admodum pulcros, vt inexpugnabilis vrbs effet;
 Phoebè, tu vero flexipedes camuros boues palce-
 bas Idae in faltibus multas - conualles - ha-
 450 bentis fyluofae. Sed cum iam mercedis termi-
 num gratiffimae Horae attulerunt, tunc nos
 vi - fraudauit mercede tota Laomedon vio-
 lentus, minatusque dimifit. Tibi quidem is mi-
 nabatur pedes et manus defuper fe ligaturum,
 455 et venditurum infulas in longinquas; affirma-
 batque idem vtriusque fe abfciffurum aures aere.
 Nos vero continuo reuertebamur, irato animo,
 ob mercedem indignantes, quam pollicitus non
 perfoluit. Propter hoc iam nunc populis gra-
 tificaris? neque nobiscum tentas, vt Troiani

460 foedifragi pereant funditus male, cum filiis et
pudicis vxoribus? "

Illum vero vicissim allocutus est rex longe -
iaculans Apollo: „Neptune, haudquaquam
me prudentem dixeris esse, si iam tecum,
mortalium gratia, dimicem, miserorum, qui
465 foliis similes, interdum quidem admodum ve-
geti sunt, terrae fructu vescentes, interdum
vero contra pereunt exanimis. Sed citissime
desistamus a pugna; illi vero ipsi praelientur. "

Sic utique locutus retro se vertit; verebatur
470 enim cum patruo conferere manus. Hunc
autem soror vehementer obiurgauit, domina fe-
rarum Diana agrestis, et probrosa dixit verba:

„Fugis iam, Longe - iaculans? Neptunoque
victoriam totam concessisti? impuneque ei
gloriam dedisti? stulte, cur omnino arcum ge-
475 stas inutilem frustra? Non te nunc amplius
patris in aedibus audiam gloriantem, sicut
antea inter immortales deos, contra Neptu-
num aduersis - viribus te pugnaturum. "

Sic dixit; eam vero neutiquam allocutus est
longe - iaculans Apollo. Sed irata Iouis vene-
480 randa vxor, increpuit Sagittis - gaudentem
deam contumeliosis verbis:

„Quomodo vero tu nunc sustines, canis au-
dax, contra me stare? difficilis tibi ego, cui
vires opponas, sagittifera licet sis; te nempe
leonem inter mulieres Iupiter constituit, et
485 dedit interficere quamcunque velis. Certe sa-
tius est per montes feras interficere, agrestes-
que ceruas, quam cum valentioribus fortiter

pugnare. Sed si vis pugnae periculum - facere, *fac*; vt bene scias, quanto fortior sim, quando mihi vires opponis."

Dixit, et ambas ad carpura manus prehendit
 490 sinistra; dextra autem ab humeris detraxit sagittas
 iisque verberabat *eam* ad aures subridens huc
 illuc se versantem; veloces autem excidebant sagittae. Lacrymabunda vero deinde dea fugit,
 veluti columba, quae nempe metu accipitris
 495 cauam volat in petram, in latebram: (neque enim illi capi fatale erat:) sic illa lacrymabunda fugit, reliquitque illic pharetram. Latonam autem allocutus est internuntius Argicida:

„Latona, ego vero tecum haudquaquam
 pugnabo; arduum enim conflagrare cum vxoribus Iouis nubes - cogentis; sed promptissima
 500 inter immortales deos gloriator, te me vicisse aspera vi."

Sic vtique dixit. Latona vero collegit incurvos arcus et sagittas, quae ceciderant alio
 aliae in vertigine pulueris. Haec quidem sagittandi - instrumentis sumtis secuta est filiam
 505 suam. Illa vero ad Olympum peruenerat, Iouis ad aere - fundatam domum; lacrymabundaque patris infedit genibus filia, circumque diuinum peplum tremebat. Hanc vero ad se recepit pater Saturnius, et interrogauit, suauiter ridens:

„Quisnam tibi talia fecit, cara filia, coelestium
 510 temere; ac si quid flagitii patralesse palam?"

Illum vero vicissim allocuta est pulcre - coronata Tumultuum - venaticorum amans: „Tua me coniux male - excepit, pater, vlnas - candida Iuno, a qua immortalibus contentio et lis immittitur.“

Sic hi quidem talia inter se loquebantur.

515 At Apollo Phoebus subiit Jlium sacram; cura-
rae - erat enim ei murus bene - aedificatae vr-
bis, ne Danaï euerterent praeter fatum die
illo. At caeteri ad Olympum rediere dii sem-
piterni, alii quidem, irati, alii vero, admo-
520 dum gloria - exultantes; assederuntque patri
atras - nubes cogenti. At Achilles Troianos
simul ipsosque perdebat et solidos - vngulis
equos. Vt vero cum fumus adscendens ad coe-
lum latum peruenit, vrbe ardente; decoratâ
nempe eum ira excitat; omnibus autem affert
525 laborem, multisque mala immittit: sic Achilles
Troianis laborem et mala attulit.

Stabat autem senex Priamus sacra in turri,
animaduertitque Achillem ingentem: at sub illâ
Troiani facile turbabantur trepida - fuga, neque
vlla vis erat. Ille autem eiulatu edito a turri
530 descendit in terram, mandata - daturas ad
murum inclytis portarum custodibus:

„Apertas in manibus portas tenete, vsque
dum copiae venerint ad urbem trepida - fu-
ga. Certe enim Achilles prope hic est pertur-
bans; nunc existimo exitialia futura. Sed, post-
535 quam intra murum respirauerint conclusi, rur-
sus oblerate tabulas perite - aptatas: metuo
enim, ne exitialis vir in murum irrumpat.“

Sic dixit. Illi autem aperueruntque portas,
et retruſerunt obices; hae autem apertae pe-
pererunt ſalutem. At Apollo obuius exiliit,
540 a Troianis vt perniciem arceret. Ii autem
recta ad urbem et murum altum, ſiti aridi,
puluere - obſiti, ex campo fugiebant. Ille ve-
ro vehementer inſequabatur haſta; rabies nempo
ei cor continenter tenebat violenta, iraque -
percutus - cupiebat gloriā referre. Tum certe
altam - portis Troiam cepiſſent filii Achinorum,
545 niſi Apollo Phoebus Agenorem nobilem excitaſ-
ſet, virum, Antenoris filium, eximiumque,
fortemque. Eius quidem cordi audaciam immi-
ſit, eique ipſe adſtitit, vt mortis graues manus
arceret, fago-tectus: coopertus autem erat
550 caligine multa. At ille, vt aduertit Achillem
urbium vaſtatores, conſtitit; multaque ei cor
voluebat - aſtuans manenti; ingemiſcensque
dixit ad ſuum magnum animum:

„Hei mihi, ſiquidem metu violenti Achillis
555 fugero, qua et alii turbati fugantur: capiet
me etiam ſic, et imbellem obtruncabit. Si ve-
ro ego hos quidem turbari ſinam a Pelei filio
Achille, pedibusque a muro alio fugero per
campum Iliacum, donec peruenero Idaeque
560 ad ſaltus, ſenticetaque ingrediar; veſpertinus
autem deinde cum me lauero in fluuio, a ſu-
dore refrigeratus, ad Ilium reuerterer: — Sed
cur mihi haec meus ſecum - diſerit animus?
Ne me abeuntem ab urbe ad campum aduertat,
et me rapide - perſecutus conſequatur velocibus
565 pedibus? ita non amplius deinde licebit mor-

tem et fatum effugere. Valde enim fortis supra omnes est mortales. Si tamen ipsi ante urbem obuiam venero! — Etenim huic certe

vulnerabile corpus acuto aere, inestque vna anima, mortalemque ipsum dicunt homines
570 esse; atqui ei Saturnius Iupiter gloriam praebet.

Sic fatus, Achillem conuersus expectabat; intusque ei cor forte gestiebat praeliari atque pugnare. Veluti panthera prodit alto ex fruticeto virum venatorem contra, neque quicquam
575 quam animo percellitur; neque in fugam vertitur, latratu audito; etsi enim prior eam cominus percusserit, aut eminus, tamen vel hasta transfixa non desistit a strenua pugna, antequam vel cominus congrediatur, vel dometur: sic Antenoris filius praeclari, nobilis Agenor,
580 nolebat fugere, antequam periculum faceret Achilles; sed clypeum quidem sibi praetendit vndique aequalem, hasta autem in eum collimabat, et altum clamabat:

„Certe iam omnino sperabas apud animum, illustris Achille, die hoc urbem te euersurum
585 Troium glorioforum; stulte, certe adhuc multae exissent aerumnae propter eam; in ea enim multique et fortes viri sumus, qui utique propugnantes claris parentibus, vxoribusque, et liberis, Ilium tutemur: tu vero fatum hic consequeris, tam terribilis licet sis et audax belator.“

590 Dixit utique, et acutum telum graui manu emisit; et percussit tibiam sub genu, neque

aberrauit; circaque ipsam ocrea recens - elaborati stanni horrendum resonuit; aes tamen refiliit a percusso, neque penetrauit; dei enim
 595 prohibuere dona. Pelei filius vero impetum - fecit in Agenorem deo - parem secundus; at non fuit Apollo gloriam referre, sed ipsam eripuit, textitque caligine multa, quietumque ipsum e praelio misit vt - abiret.

At hic Pelei filium dolo auertit a *pugnanti*
 600 *tium* turba: ipsi enim longe - iaculans Agenori omnia cum se assimularat, stetit ante pedes; ille vero festinabat pedibus persequi. Dum ille hunc per campum persequiebatur tritici - feracem, conuersus praeter fluuium vorticibus - profundum Scamandrum, paruo interuallo praecurrentem; dolo etenim lactabat Apollo,
 605 vt semper speraret se assecuturum pedibus suis: interim caeteri Troiani fugati venerunt conferti laeti ad urbem; vrbs vero implebatur conclusis. Neque enim illi sustinebant urbem et murum extra expectare iam se - inuicem, et cognoscere
 610 re et quis effugisset, et quis occubisset in pugna; sed cupide infundebantur in urbem, quemcunque eorum pedes et genua incolumem - retulerant.

I L I A D I S

L I B E R XXII.

Sic hi quidem per urbem trepida fuga - dissipati, velut hinnuli, a sudore se refrigerabant, bibebantque, medebanturque siti, acclinati pulcris propugnaculis. At Achiui ad murum prope accedebant, scuta humeris inclinantes.

5 Hectorem vero ibi manere exitiale Fatum tanquam - compede, - vinctum - coëgit, Ilium ante, portasque Scaetas. At Pelei filium allocutus est Phoebus Apollo:

„Cur me, Pelei fili, pedibus velocibus persequeris, ipse mortalis cum sis, deum immortal-
10 lem? nec dum omnino me agnouisti, quod deus sum; tu autem indefinenter furis. Tibi nimirum nihil curae est contra Troas labor - bellicus, quos fugasti, qui iam in urbem conclusi sunt, tu vero huc deuertisti. Neque vero me interficies, quoniam haud mortalis sum.“

Hunc autem grauiter indignatus allocutus est
15 pedibus velox Achilles: „Laesisti me, longe - iaculans, deorum perniciosissime omnium, qui huc nunc auertisti a muro. Certe adhuc multi terram mordicus prehensissent, antequam in Ilium peruenissent. Nunc vero mihi quidem magnam

gloriam eripuisti, illosque seruaſti facile; non enim vltionem vllam veritus es in poſterum;
 20 *nam* profecto te vlciferer, ſi mihi facultas vtiſque adeſſet.“

Sic fatus, ad urbem magnis elatus animis abiit, ruens, velut equus certamine - victor, cum curru, qui celeriter currit magno niſu contendens per campum. Sic Achilles celeriter pedes et genua mouebat.

25 Hunc vero ſenex Priamus primus vidit oculis, collucentem tanquam ſtellam, ruentem per campum, quae ſcilicet autumnno oritur: perilluſtres autem eius radii lucent multa inter aſtra nocte intempeſta; quam canem Orionis vulgo vo-
 30 cant: ſplendidiffima quidem haec eſt, at exitiale ſignum eſt, atque emittit magnum aeſtum miſeris mortalibus: ſic huius aes ſplendebat circa pectora currentis. Eiulabat vero ſenex, caputque pulſabat manibus in altum ſublatis,
 35 magnoque edito eiulatu clamabat ſupplex orans dilectum filium. Is autem ante portas ſtabat, vehementer animis ardens cum Achille pugnare; eum itaque ſenex miſerabiliter allocutus eſt, manus extendens:

„Hector, ne mihi expecta, dilecte fili, virum hunc ſolus, ſine aliis; vt ne mox mor-
 40 tem aſſequaris, a Pelei filio domitus; longe enim viribus praefat. Crudelis, vtinam diis carus tantum eſſet, quantum mihi! cito proruſus eum canes et vultures vorarent iacentem; ſic certe mihi grauis ex praecordiis dolor abiret. Iſte me filiis multisque et ſtrenuis orbum fecit,

45 interficiens, et deportatos - vendens insulas in
 longinquas. Quin et nunc duos filios, Lycao-
 nem et Polydorum, non possum videre, Tro-
 ianis in urbem conclusis, quos mihi Laothoë
 peperit prae cellens mulieribus. At si quidem
 50 viuunt in castris, certe postmodum aereque
 auroque redimemus; est enim domi: multa
 enim dedit filiae senex fama - inclytus Altes.
 Si vero iam mortui sunt, et in Orci domo, do-
 lor meo animo et matri, qui genuimus. Po-
 55 pulo autem reliquo breuior dolor erit, modo
 non et tu moriaris, ab Achille domitus. Sed
 ingredi murum, mi fili, ut serues Troianos
 et Troianas, neque magnam gloriam praebeas
 Pelei filio, ipseque dilecta vita priueris. Prae-
 terea et mei infelicis adhuc mentis - compotis
 60 miserere, calamitosi, quem pater Saturnius in
 senectutis limine fortuna in acerba perdet,
 mala multa conspiciat, filiosque interemtus,
 raptatasque filias, et thalamos direptos, et in-
 fantes liberos allisos terrae, in graui caede,
 65 tractasque nurus perniciosiis manibus Achiuorum.
 Ipsum vero forsitan extremum me canes in pri-
 mis foribus cruda - vorantes raptabunt, post-
 quam aliquis acuto aere cominus vel eminus
 feriens ex artubus animam eripuerit, quos
 nutriui in aedibus, mensae affeclas ianitores,
 70 qui meo sanguine hausto, rabie acti animis, ia-
 cebunt in vestibulis. Iuueni autem omnino de-
 corum - est pugna caelo, lacerato acuto aere,
 iacere; omnia nempe honesta etiam mortuo quic-
 quid apparuerit: sed, quum iam canumque

75 caput, canamque barbam, pudendaque detur-
pent canes occisi senis, hoc utique miserrim-
um accidit miseris mortalibus. “

Dixit quidem senex, canosque capillos extra-
hebat manibus, vellens e capite; neque *ta-*
men Hectori animum flectebat. Mater vero
deinceps ex - alia parte lamentabatur lacrymas -
80 fundens sinum denudans, altera autem *manu*
mamillam exseruit, et illum lacrymas - fun-
dens verbis alatis allocuta est:

„Hector, fili mi, et haec reuerere, et mei
miserere ipsius, si vnquam tibi vagitus - se-
dantem mammam praebui, horum reminiscere,
85 care fili; arceque infestum virum moenia in-
gressus; neque prostes pugnator aduersus ipsum;
praeferox: si enim te interemerit, haudquaquam
te ego deslebo in lectis, carum germen,
quem peperit ipsa, neque vxor magnifice - do-
tata; seorsum autem te longe a nobis Argiuo-
rum apud naues canes veloces comedent. “

90 Sic hi lugentes alloquebantur dilectum filium,
multis supplicantes. Neque *tamen* Hectori ani-
mum flectebant; sed is expectabat Achillem
ingentem propius accedentem. Vt vero draco
ad lustrum ferus virum expectat, pastus mala
95 venena; subit autem et ipsum ira grauis, hor-
rendumque tuetur, conuoluens se circa latibu-
lum: sic Hector, inextinguibili praeditus ani-
morum - vi, non recedebat, turrim ad pro-
minentem fulgido clypeo - acclinato; indigna-
bundus vero dixit ad suum magnum animum:

„Hei mihi, si quidem portas et moenia in-
 100 gressus fuero, Polydamas me primus probris
 onerabit, qui me hortatus - est Troianos ad
 urbem ducere, nocte ista exitiali, quando fur-
 rexit - ad - certamen nobilis Achilles, at ego
 non parui; certe multo vtilius fuisset; nunc
 vero postquam perdidi populum damnoſa - per-
 105 tinacia mea, vereor Troianos et Troianas
 longa - peplorum - ſymata - trahentes, ne
 quando quis dicat deterior alius me: Hector
 ſuis viribus fretus perdidit copias. Sic dicent:
 mihi vero tunc multo ſatius eſſet, contra
 110 *pugnando*, aut Achille interfecto, redire, aut
 ab ipſo interfici glorioſe pro vrbe. Quod ſi
 clypeum quidem depoſuero vmbonibus munitum,
 et caſſidem validam, haſtaque ad murum accli-
 nata, ipſe proſectus Achilli eximio obuius ve-
 nero; et ei pollicear Helenam, et opes cum
 115 ipſa omnes proſus, quascunque Alexander
 cauſis in nauibus duxit ad Troiam, quae ſuit
 certaminis origo, daturum Atreo natis abdu-
 cendas, ſimulque ſeparatim Achillis alias diſ-
 tributurum; quascunque vrbs haec abditas - ha-
 bet; a Troianis vero deinde honorabile iuiſu-
 120 randum exigam, nihil occultaturos; ſed biſa-
 riam omnia diuiſuros, facultates quascunque
 vrbs amabilis intus continet: — Sed cur mihi
 haec meus ſecum - diſerit animus? *Vereor*,
 ne ei ego quidem ſupplicem proſectus; is autem
 mea non miſereatur, neque omnino me reue-
 125 reatur, interficiat vero me, inermem, temere,
 tanquam mulierem, poſtquam arma exuero.

Non sane prorsus nunc licet a quercu neque a
 petra cum hoc confabulari, ceu virgo iuue-
 nisque, virgo iuuenisque confabulantur inter
 se. Satius vero certamine congredi; quam ce-
 130 lerrime videamus, vtri Olympius gloriam
 praebiturns sit.

Haec animo - versabat manens. At prope
 ad eum accessit Achilles, par Marti galeam -
 quassanti bellatori, vibrans Peliacam hastam ad
 dextrum humerum terribilem; circum vero aes
 135 splendebat simile fulgori vel ignis ardentis,
 vel solis orientis. Hectorem vero, ut eum vi-
 dit, cepit tremor, neque amplius sustinuit illic
 manere, a tergo autem portas reliquit, abiitque
 perterritus. Pelei filius vero irruit, pedibus
 rapidis fretus; velati circus in montibus, ve-
 140 locissimus volucrum, facite impetum - dat in
 pauidam columbam: haec autem oblique fu-
 git; iste vero in - proximo acutum - edens -
 clangorem, crebros faciens impetus, insequi-
 tur, capereque illam animus iubet: sic utique
 ille ardens recta volabat; trepidus autem fugiebat
 Hector muro sub Troianorum, velociaque ge-
 145 nua mouebat. Hi vero praeter speculam et
 caprificum ventosam murum usque subter per
 viam - publicam rapido cursu - ferebantur; ad
 scaturigines autem peruenerunt pulcre - fluentes,
 ubi nempe fontes duo erumpunt Scamandri
 vorticosi. Alter quidem aqua calida fluit, cir-
 150 cumque fumus oritur ex ipso; velut ab igne
 ardenti; alter vero aestate profluit, similis
 grandini, vel niui frigidae, vel ex aqua con-

erctae glaciei. Illic autem ad ipsos labra - ad -
 lauandum lata prope sunt, pulcra, lapidea, vbi
 155 vestes speciosas lauabant Troianorum vxores,
 pulcraeque filiae, olim tempore pacis, prius-
 quam venissent filii Achiuorum. Hac vtique
 praetercurrerunt, *alter* fugiens, alterque a tergo
 persequens; ante quidem fortis fugiebat, per-
 sequebatur vero ipsum multo fortior rapide.
 Neque enim victimam, neque bubulam pellem
 160 adipisci - conabantur, qualia pedibus praemia
 sunt virorum: sed de anima *certantes* curre-
 bant Hectoris equum - domitoris. Vt vero
 cum assueti - vincere circa metas solidis - vngu-
 lis equi celeriter admodum currunt; magnum
 enim propositum est praemium, vel tripas,
 165 vel mulier, *in honorem* viri defuncti: sic hi
 ter Priami urbem gyro - circum - acti sunt ra-
 pidis pedibus; dii vero omnes spectabant. In-
 ter hos autem sermonem orsus est pater homi-
 numque deumque:

„Proh malum, profecto dilectum virum agi-
 tari circa murum oculis video; meum autem
 170 dolet cor *de* Hectore, qui mihi multa boum
 femora adolenit, Idae in verticibus multas con-
 valles - habentis; interdum etiam in vrbe
 summa: nunc vero eum nobilis Achilles vr-
 bem circa Priami pedibus velocibus insequitur.
 175 Sed agite, deliberate, dii, et consultate, an
 eum e morte saluum eripiemus, an eum iam
 sub Pelei filio Achille domabimus, bonum li-
 cet.“

Hunc vero allocuta est dea oculis - caesia Mi-
nerua: „O pater, rutili - fulminis - missor,
atras - nubes - cogens, quid dixisti? Virum
180 mortalem, iam olim destinatum fato, iam vis
a morte tristi liberare? Fac; at non tibi om-
nes assentiamur dii caeteri.“

Hanc autem respondens allocutus est nubes -
cogens Iupiter: „Bono esto animo, Tritonia,
dilecta filia: neutiquam animo serio loquor,
185 volo autem tibi mitis esse: fac, prout tibi ani-
mus est, neque quid cessa.“

Sic locutus, impulit antea paratam animo Mi-
neruam; descendit autem ea ab Olympi ver-
ticibus impetu - facto. Hectorem vero indefi-
nenter vrgens sequebatur celer Achilles. Vt
vero quum hinnulum ceruae in montibus canis
190 insequitur, excitatum e cubili, perque conual-
les et per fruticeta; eum autem, etiam si la-
teat metu percussus sub arbusto, tamen vesti-
gia - legens currit perpetuo, donec inueniat:
sic Hector non latebat pedibus - velocem Pelei
filium. Quoties vero impetum - fumeret ad
195 portas Dardanias recta ruere bene - aedifica-
tas versus turres, si quo modo ei desuper auxi-
liarentur telis: toties eum auertebat praeuer-
tens in campum; ipse autem prope urbem vo-
labat semper. Vt vero in somno non potest
200 fugientem consequi, neque alter alterum potest
effugere, neque alter consequi: sic hic illum
non poterat assequi pedibus, neque ille effugere.
Quo vero pacto Hector fata effugere iam nunc
potuisset mortis, nisi ei postremumque et vlti-

mum occurrisset Apollo prope, qui ei excita-
 205 vit robur velocitaeque genua! Copiis autem re-
 nuebat capite nobilis Achilles, neque sinebat
 mittere in Hectorem amara tela; ne quis glo-
 riam auferret percutiens, ipseque secundus veni-
 ret. Sed; quando iam quantum ad scaturigines
 peruenerant, tum vero aureas pater attollebat
 210 lances, imposuitque duo fata longum - som-
 num - adferentis mortis, hoc quidem, Achil-
 lis, illud vero, Hectoris equum - domitoris,
 sustinuitque medias prehenas: inclinata autem est
 Hectoris fatalis dies, descenditque ad orcum;
 reliquitque illum Phoebus Apollo. Ast ad Pe-
 lei filium accessit dea caesia - oculis Minerua,
 215 et prope stans verbis alatis allocuta est:

„Nunc demum nos utique spero, Ioui di-
 lecte, illustris Achille, relatuos magnam glo-
 riam Achiuis ad naues, Hectore caeso, pugnae
 infatiabilis licet sit; non ei nunc amplius certe
 220 licet nos effugere, ne quidem si perquam mul-
 tum laboret longe - iaculans Apollo, aduol-
 vens se pedibus patris Iouis Aegiochi. Sed tu
 quidem nunc sta et respira; huic vero ego tecum
 accedens persuadebo aduersis - viribus pugnare.“

Sic dixit Minerua; ille vero paruit gaudius-
 225 que est animo; stetit autem fraxineae hastae
 aere - praefixae innixus. Haec vero hunc qui-
 dem reliquit, assecutaque est Hectorem nobilem,
 Deiphobo cum se assimulasset corpore et indefessa
 voce. Prope autem stans verbis alatis allocu-
 ta est:

„Venerande frater, profecto admodum iam
230 te vrget celer Achilles, urbem circa Priami
pedibus velocibus persequens: sed age iam
stemus, et propulsemus manentes.“

Hanc autem vicissim allocutus est ingens pug-
nam - expedite ciens Hector: „Deïphobe,
profecto quidem mihi antea multo carissimus eras
fratrum, quos Hecuba atque Priamus genuit fi-
235 lios: nunc vero adhuc etiam magis habeo in
animo honorare, cum sustinuiſti mei gratia,
vt vidisti oculis, moenibus egredi, caeteri ve-
ro intus manent.“

Hunc autem rursus allocuta est dea caesia -
oculis Minerua: „Venerande frater, profecto
240 quidem multum pater et veneranda mater sup-
plicabant, deinceps genua - amplectentes, cir-
cum et sodales, vt illic manerem; (adde enim
metu tremunt omnes;) sed meus intus ani-
mus conficiebatur dolore graui. Nunc vero
aduerſi praesentibus - animis pugnemus, neque
iam hastarum sit parsimonia, (*hastis utamur*)
245 vt videamus an Achilles, nobis interfectis,
spolia sanguinolenta referat naues ad cauas,
an tua hasta dometur.“

Sic locuta, continuo astu praeiuit Minerua.
Illi vero cum iam prope erant alter in alterum
vadentes, hunc prior allocutus est ingens
pugnam - expedite - ciens Hector:

250 „Non te amplius, Pelei fili, fugiam, vt an-
tea; ter circa urbem magnam Priami fugi, nec
vnquam sustinui expectare te ingruentem;
nunc vero me animus impulit stare contra te:

interimam certe, vel interimar. Sed agedum

255 deos testes - faciamus; hi enim optimi testes
erunt et custodes pactorum: Non ego te im-
maniter deturpabo, si mihi Iupiter dederit vic-
toriam, tuamque animam abstulero; at post-
quam tibi detraxero pulcra arma, Achille, ca-
daver Achiviis reddam: sic et tu facito."

260 Illum vero torue intuitus allocutus est pedi-
bus - velox Achilles: „Hector, ne mihi, acer-
bissime, pacta memora. Vt non sunt leonibus
et hominibus foedera fida, neque lupi et agni
concordem animum habent, sed hostili animo
265 sunt perpetuo sibi - inuicem: sic non fas est
me et te amicitiam contrahere, neque prorsus
nobis foedera erunt, antequam utique alter
stratus sanguine satiarit Martem inuictum bel-
latorem. Omnigenae virtutis recordare; nunc
te admodum oportet hastaque acerrimum esse
270 et audacem bellatorem. Non tibi est amplius
effugium; statim enim te Pallas Minerua hasta
mea domat; nunc vero simul omnes lues do-
lores meorum sociorum, quos interfecisti hasta
furens."

Dixit quidem, et vibratam emisit praelongam
hastam; et hanc quidem ex aduerso conspica-
275 tus euitavit illustis Hector; subsedit enim
praeuidens, supernolauit autem aerea hasta,
terraeque infixata est; euellit vero eam Pallas Mi-
nerua, Achilique reddidit, latuitque Hecto-
rem, pastorem populorum. Hector vero allo-
cutus est eximium Pelæi filium:

„Aberrasti, nec dum utique, diis similis
 280 Achille, ex Ioue noras meum fatum; atqui
 dicebas utique; sed quidem loquax et subdolu-
 es verbis, ut te metuens animorum virtutisque
 obliuiscerer. Haud tamen mihi fugienti dorso
 hastam infiges, sed recta - ruenti animis -
 285 praesentibus per pectus adige, si tibi dedit
 deus. Nunc vicissim meam hastam euita aere-
 am; utinam iam tuo in corpore totam recipias.
 Tum certe leuius bellum Troianis esset, te
 interfecto: tu enim ipsis perniciēs maxima.“

Dixit, et vibratam emisit praelongam hastam,
 290 et percussit Pelidae medium scutum, neque aber-
 ravit; longe tamen excussa est scuto hasta.
 Iratus autem est Hector; quod sibi telum ve-
 lox irritum euolasset e manu; stetitque vul-
 tu - deiecto, neque enim aliam habebat fraxine-
 am hastam; Deiphobum vero vocabat albo -
 295 clypeo - insignem, alto clamore, poscebat
 eum hastam longam; is vero neutiquam illum
 prope erat. Hector autem sensit suo in animo,
 dixitque:

„Eheu, profecto omnino iam me dii ad
 mortem vocarunt: Deiphobum enim ego pu-
 tabam heroem adesse; sed ille quidem in mu-
 300 ro, me vero decepit Minerua. Nunc autem
 prope mihi mors exitialis, nec iam longe; ne-
 que effugium; certe enim olim hoc gratum erat
 Iouique, et Iouis filio longe - iaculanti; qui me
 antea quidem propenso animo e periculis eri-
 puerant; nunc vero me fatum assequitur. Haud
 305 tamen ignauiter saltem et inglorie periero, sed

magnifico aliquo facinore edito et posteris audiendo. “

Sic fatus, strinxit ensem acutum, qui ei
ad latus pendebat magnusque, validusque; im-
petum autem dedit conuersus, velut aquila alte-
volans, quae descendit in campum per nubes
310 obscuras, raptura vel agnam teneram, vel
pavidum leporem: sic Hector impetum dabat
vibrans ensem acutum. Irruit et Achilles, ira-
que sibi impleuit animum atroci; scutum vero
pectori praetendit pulcrum, artificiose factum;
315 galea autem nutabat fulgida, quatuor - co-
nos - habente; pulcraeque motabantur concussae
comae aureae, quas Vulcanus fuderat conum
circum densas. Qualis vero stella prôcedit in-
ter stellas nocte intempesta Hesperus, quae
pulcerrima in coelo posita est stella: sic a
cuspide *fulgor* emicabat peracuta, quam Achil-
320 les vibrabat dextera, struens malum Hectori
nobili, rimans - oculis corpus pulcrum, vbi
acciperet vulnus facillime. Huius autem, *quod*
ad caeteras quidem partes, tegebant corpus
aerea arma, pulcra, quibus Patrocli vim exue-
rat occisi; apparebat autem *ea pars*, qua cla-
325 viculae ab humeris ceruicem dirimunt, gut-
turis, vbi animae citissima pernicies: hac in
eum ardenti - animo - latus feriit hasta nobilis
Achilles; e regione autem teneram per cerui-
cem abiit cuspis; nec tamen arteriam fraxinus
abscidit aere grauis, vt aliquid ipsum alloque-
330 retur respondens verbis. Cecidit autem in pul-
vere; et super *eum* gloriatus est nobilis Achilles:

„Hector, at aliquando putabas, Patroclum
interfectum spolians, saluum *te* fore, me au-
tem nihil veritus es vltorem ablentem; stulte,
huius enim seorsum vltor longe - fortior na-
335 vibus in cauis ego post relictus eram, qui tibi
genua solui. Te quidem canes et alites lace-
rabunt turpiter, illi vero exsequias - facient
Achiui.“

Illum vero languens allocutus est pugnam -
expedite - ciens Hector: „Supplex - oro, per
animam, et genua, tuosque parentes, ne me
finas apud naues canes dilaniatum - vorare Achi-
340 vorum; sed tu quidem aesque abunde, au-
rumque accipe, dona, quae tibi dabunt pa-
ter et veneranda mater, corpus autem domum
meum reddito, vt rogi me Troiani et Troia-
norum vxores participem - faciant mortuum.“

Hunc autem torue intuitus allocutus est pe-
345 dibus velox Achilles: „Ne me, canis, *per* ge-
nua supplex - precare, neque *per* parentes.
Vtinam enim vlllo - pacto ipsum me furor et ani-
mus stimulet, crudas disecantem *tuas* car-
nes comedere, quandoquidem talia in me fe-
cisti: adeo non est, qui tuo vtique canes ca-
pite arceat; ne quidem si deciesque et vices
350 tanta dona appenderint huc adducentes, pro-
miserint etiam et alia; nec si te ipsum auro
compensare velit Dardanides Priamus; ne sic
quidem te vtique veneranda mater impositum
lectis deflebit, quem peperit ipsa; sed canes-
que et alites totum discerpent.“

355 Illum vero iam - moriens allocutus est pug-
nam expedite + ciens Hector: „,Profecto te
probe noscens praesens, neque sane eram per-
suasurus; certe enim tibi quidem ferreus intus
animus. Considera nunc, ne tibi aliqua deo-
rum irae causa sim die illo, quando te Paris
360 et Phoebus Apollo, strenuum licet, interiment
in Scaeis portis.“

Sic quidem ipsum locutum finis mortis coope-
ruit; anima vero ex artubus volans ad Orcum
descendit, suam sortem lugens, relicto vigore
et iuuenta. Hunc etiam mortuum allocutus
est nobilis Achilles:

365 „Tu morere: fatum vero ego tunc accipiam,
quandocunque Iupiter voluerit perficere, at-
que immortales dii caeteri.“

Dixit, et e mortuo euulsiit aeream hastam;
et hanc quidem seorsum posuit, ab humeris au-
tem arma detrahebat sanguinolenta. Caeteri
autem accurrentes circumfusi sunt filii Achiuorum,
370 qui et admirabundi - contemplati sunt habitum
corporis et speciem mirabilem Hectoris. Ne-
que ei quis sine - vulnere - inflicto adstitit.
Sic vero aliquis dicebat intuitus in proximum
alium:

„Papae, certe longe iam mollior tractatu
Hector, quam quando naues incendit igne ar-
denti.“

375 Sic quidem aliquis dicebat, et vulnerabat
adstans. Hunc autem ubi spoliarat pedibus va-
lens nobilis Achilles, stans inter Achiuos ver-
ba alata dixit:

Hom. Il. Vol. III.

M m

- „O amici, Argiuorum ductores, atque principes, postquam hunc virum vt necarem, dii
 380 dederunt, qui mala multa patrauit, quot non
 vniuersi caeteri: eia agite, circa urbem cum
 armis experiamur, vt cognoscamus Troiano-
 rum mentem, quamnam habeant: num deser-
 turi - sint urbem summam, hoc strato, an ma-
 nere ausing, etiam Hectore non iam existente.
- 335 Sed cur mihi haec meus secum disserit animus?
 Iacet ad naues mortuus indefletus, inhumatus,
 Patroclus; huius autem non obliuiscar, quoad
 ego viuus interero, et mihi mea genua moue-
 antur: quod si mortuorum obliuio subit in
- 390 Orco; tamen ego etiam illic dilecti memor
 ero sodalis. Nunc autem age canentes Pae-
 na, iuuenes Achiuorum, naues ad cauas re-
 deamus, et hunc ducamus: Retulimus magnam
 gloriam: interfecimus Hectorem nobilem, cui
 Troiani per urbem, velut deo, vota faciebant.“
- 395 Dixit, et in Hectorem nobilem indigna mo-
 liebatur opera: amborum retro pedum perfo-
 rauit tendines ad talum vsque a calce, bubu-
 laque innexuit lora, de curruque ligauit; ca-
 put vero trahi fuit; curruque conscenso, et
- 400 inclytis armis *in eum* eleuatis, scutica percul-
 sit equos, vt inirent - cursum; ii autem non in-
 viti volabant: ab illo vero oriebatur inter tra-
 hendum puluis; at circum comae cyaneae
terrae admouebantur, caputque totum in pul-
 vere iacebat, ante venustum; tunc vero Iupi-
 ter hostibus dederat deturpandum ipsius in
 patria terra.

405 Sic huius quidem puluere foedabatur caput
totum: tum vero mater euellebat comam, ni-
tidumque abiecit velum procul; eiulatumque
edidit admodum altum, filium intuita. Lameh-
tabatur miserabiliter et pater dilectus, circumque
populi eiulatuque tenebantur, et lamentis per
410 urbem. Huic autem (rerum adspectui) maxi-
me erat simile, ac si tota Ilios excelsa igni
cremaretur a culmine. Populi quidem senem
vix tenebant dolore - indignantem, egredi
cupientem portis Dardaniis. Omnes autem
415 supplex - orabat; prouolutus in luto, nomi-
natim compellans virum quemque:

„Abstinete, amici, et me solum finite, soli-
citi licet, egressum vrbe ire ad naues Achiuo-
rum. Supplicabo viro huic pernicioso, violen-
tia - effraeni, si forte aetatem reuereatur, at-
420 que misereatur senectutis; etenim et huic pa-
ter talis est Peleus, qui ipsum genuit et nu-
triuit, perniciem futurum Troianis; maxime
autem mihi prae omnibus dolores fecit: tot
enim mihi filios interemit aetate florentes; de
quibus omnibus non tantum lugeo, tristis licet,
425 quantum vno, de quo me dolor vehemens con-
ceptus deferet ad Orcum, Hectore. Vtinam
obiisset inter manus meas! sic enim satiati
fuissemus flentesque, lugentesque, materque,
quae eum peperit infelix, atque ego ipse.“

Sic dixit flens; adgembant autem ciues.

430 Inter Troades vero Hecuba densum - suspi-
riis exorla est luctum:

M m 2

„Fili, ego misera curnam viuo, grauiam passa,
 te mortuo? qui mihi noctesque et dies glo-
 ria per urbem eras, omnibusque emolumentum
 Troianisque et Troadibus per urbem, qui te de-
 435 um tanquam excipiebant. Certe enim ipsis
 admodum magna gloria eras viuis: nunc ve-
 ro mors et fatum occupat.“

Sic dixit flens. Vxor autem nondum aliquid
 audierat de Hectore; non enim ei aliquis cer-
 tus nuntius profectus nuntiarat, quod ei ma-
 440 ritus extra mansisset portas; sed illa telam
 texebat, in secessu domus altae, duplicem
 splendidam *vestem*, operaque picta varia spar-
 sim intexebat. Iusserat autem ancillas comis -
 pulcras per domum igne circumdare positum
 tripodem magnum, ut essent Hectori calida
 445 lauacra e pugna reuerso; demens, neque
 enim sciebat, quod ipsum admodum procul a la-
 vacris manibus Achillis domuerat oculis - cae-
 sia Minerua. Eiulatum autem exaudiit et la-
 menta a turri; eiusque continuo succussi sunt
 artus, inque terram ei excidit radius; ipsaque
 statim inter ancillas comis - pulcras locuta est:

450 „Adeste, duae me sequimini, ut videam,
 quaenam res *agantur*: Venerandae focrus vo-
 cem audiui, mihi que ipsi in pectoribus saliens
 vibratur cor sursum ad os, subtusque genua
 glaciata torpent; prope certe aliquod malum
 Priami filiis. Vinam vero procul ab aure sit
 455 mea dictum! sed perquam grauius timeo, ne
 iam mihi audacem Hectorem nobilis Achilles

solum interclusum ab vrbe, in campum agitet;
et iam eum cessare - faciat *ab* audacia exitiali,
quae ipsum tenebat: quippe nunquam in turba
manebat virorum; sed longe procurrebat, sua
animi vi nulli cedens.“

460 Sic locuta, per domum ruit, lymphatae si-
milis, vehementer palpitans corde; simul et an-
cillae ibant cum ipsa. At postquam ad turrim-
que et hominum peruenerat turbam, stetit
circumspiciens in muro, illumque aduertit rap-
tatum ante urbem; celeres autem eum equi

465 raptabant immaniter cauas ad naues Achiuorum.
Illam vero oculos obscura nox cooperuit; col-
lapsaque est retro, animamque efflauit. Pro-
cul vero a capite fudit redimicula admiranda,

470 vittas, reticulumque, atque textile crinale, ve-
lumque, quod ei dedit aurea Venus, die illo,
quo ipsam pugnam - expedite - ciens duxit Hector
ex domo Eetionis, postquam dederat infinita do-
na sponsalia. Circum vero ipsam gloresque et
fratrae frequentes stabant, quae ipsam inter
se tenebant prae - dolore - cupidam interitus.

475 Ea vero ut ad se rediit, et in praecordia anima
collecta est, crebris gemitibus plorans, inter
Troades dixit:

„Hector, ego infelix! eodem igitur nati su-
mus fato ambo, tu quidem in Troia Priami
in domo, ego autem Thebis, Hypoplaco syl-
480 vosa in domo Eetionis, qui me enutrit, par-
vula cum essem, infelix infelicem: utinam non
genuisset! Nunc vero tu quidem in Orci do-

mos, sub latebris terrae, abis, et me grauissi-
 mo in luctu relinquis viduam in aedibus. At
 485 filius adhuc infans prorsus est, quem genui-
 mus, tuque egoque calamitosi; neque tu huic
 eris, Hector, emolumento; quippe occubuiſti;
 neque tibi hic; nam, etsi bellum quidem effu-
 gerit lacrymosum Achiuorum, semper tamen
 ei labor et mala in posterum erunt: alii enim
 490 ei terminis - mutatis - adiment arua: dies
 enim pupillaris omnibus - aequalibus - destitutum
 puerum reddit; semper vero deiecto - est -
 vultu, lacrymisque madidae sunt genae; egens
 autem vadit puer ad patris sodales, alium
 quidem chlaena prensans, alium vero tunica;
 horum autem miserantium pocillum aliquis tantil-
 495 lum admouet, labraque quidem rigat, pala-
 tum vero non rigat. Hunc et *aliquis*, vtro-
 que - parente - viuo florens, e conuiuio extur-
 bat, manibus verberans, et probris infectans:
 abi in malam rem sic; non tuus utique pater
 conuiuatur nobiscum; lacrymabundus autem
 500 redit puer ad matrem viduam, Astyanax, qui
 ante quidem sui super genibus patris medul-
 lam tantum comedebat, et ouium pinguem adi-
 pem; at quando somnus occuparet, desisset-
 que pueriliter - lufitare, dormiebat in lectis,
 in vlnis nutricis, cubili in molli, deliciis
 505 repletus corde; nunc vero multa patietur,
 caro patre priuatus, Astyanax, quem Troës
 cognomine vocant: solus enim ipsis, o *Hector*,
 defendebas portas et muros altos. Nunc vero
 te quidem ad naues recuruas, procul a parenti-

bus, mobiles vermes edent, postquam canes
 510 se satiauerint, nudum; at tibi vestes in aedi-
 bus iacent, tenuesque et venustae, factae ma-
 nibus mulierum. Verum enimvero haec om-
 nia comburam igne ardenti, nihil tibi vti-
 que vltui *futura*, neque enim iacebis in ipsis;
 sed coram Troianis et Troadibus gloria *tibi*
 sunt. “

515 Sic dixit flens; adgemuerunt autem mu-
 lieres.

I, L I A D I S

LIBER XXIII.

Sic hi quidem ingemiscebant per urbem; at
Achiui postquam ad nauesque et Hellespon-
tum peruenerant, alii quidem dispersi - ibant
suam ad nauem quisque: Myrmidonas vero
5 non sinebat dispersos - abire Achilles, sed is
inter socios bellicosos dixit:

„Myrmidones, pernices - equites, mei cari
socii, ne iam a curribus soluamus solidos -
vngulis - equos, sed cum ipsis equis et curri-
bus propius accedentes, Patroclum desleamus:
10 hic enim honor est mortuorum. At postquam
tristi satiati - fuerimus luctu, equis solutis
coenabimus hic omnes.“

Sic dixit; illi autem lamentabantur frequen-
tes; praeibat vero Achilles. Hi itaque ter cir-
ca mortuum pulcre - iubatos egerunt equos
lugentes; interque ipsos Thetis luctus desiderium
15 excitauit. Rigabantur arenae, rigabantur. et
arma viroꝝ lacrymis; talem enim desidera-
bant artificem fugandi *hostes*. Illis autem Pe-
lei filius densum - suspiriis exorsus est luctum,
manibus homicidis impositis pectori sodalis:

„Salve mihi, o Patrocle, etiam in Orci aedi-
 20 bus: Omnia enim iam tibi perficiam, quae
 antea pollicitus sum, Hectorem huc tractum
 daturum canibus, crudum vt discerpant; duo-
 decim autem ante pyram ceruices abscissurum
 Troianorum claris filiis, de te interfecto ira-
 tus.“

Dixit quidem, et in Hectorem nobilem in-
 25 digna machinabatur facta, pronum ad fere-
 trum Menoetiadae extendens in puluere. Illi
 vero arma exuebant quisque aerea, coruscantia;
 soluebantque altisonos equos. Confede-
 runt autem iuxta nauem pedibus - velocis Aeaci
 nepotis frequentissimi; at is eis epulum fune-
 30 bre lautum praebebat. Multi quidem boues
 candidi humi - extendebantur vi ferri, inter iu-
 gulandum, multae etiam oues et balantes caprae;
 multi et albis dentibus fues, florentes pingue-
 dine, torrendi extendebantur per flammam
 Vulcani; vndique autem circum cadauer mul-
 35 tus fluebat sanguis. At regem quidem pedibus -
 celerem Pelei filium ad Agememnonem nobilem
 ducebant reges Achiuorum, aegre persuasum,
 de sodali iratum corde. Illi vero eum iam ad
 tentorium Agamemnonis venissent euntes, sta-
 40 tim is praeconibus canoris imperauit, igne
 circumdare positum tripodem magnum, si qua
 persuadere possent Pelei filio, vt ablueret ta-
 bum cruentum. At ille reculabat constanter,
 insuper et iuramentum iurauit:

„Non per Iouem, qui deorum Iummus et
 optimus, non fas est lauacra ad caput prope

45 accedere, antequam Patroclum imposuero
 igni, tumulumque aggesta - terra fecero, to-
 tonderoque comam; haud enim mihi posthac
 iterum sic inuadet dolor cor, quamdiu viuus
 interero. At tamen nunc inuiso pareamus
 epulo; mane vero iube - adhortans, rex viro-
 50 rum Agamemnon, lignaque comportent, ap-
 ponantque, vti par est mortuum habentem
 subire tenebras obscuras: vt hunc quidem com-
 burat indefessus ignis ocyus ab oculis, copiae-
 que ad munia reuertantur."

Sic dixit; illi autem ei maxime ausculta-
 runt,
 55 atque paruerunt: Sedulo vero coena parata
 singuli conuiuabantur; neque quicquam ani-
 mus indigebat epuli aequalis. Sed postquam
 potus et cibi desiderium exemerant, alii qui-
 dem decubitori iuerunt ad tentorium quisque:
 Pelei filius vero in littore multo - strepitu - re-
 60 sonantis maris iacebat grauiter - gemens mul-
 tos inter Myrmidonas, in loco puro, vbi fluc-
 tus littus alluebant: quando eum somnus ce-
 pit, soluens curas animi, suauis circumfusus:
 valde enim lassatus - erat pulcris membris,
 65 Hectorem persequendo ad Ilium ventosam. Su-
 peruenit vero anima Patrocli miseri, omnia
 ipsi magnitudineque et oculis pulcris similis,
 et voce; et tales corpori vestes induta erat.
 Constitit autem super capite, et eum sermone
 allocuta est: -

70 „Dormis, et mei oblitus es, Achille? Non
 quidem viuentem negligebas, sed mortuum ne-
 gligis: sepeli me quam citissime, portas Orci

ut intrem. Procul me arcent animae, simula-
 cra defunctorum, neque me omnino misceri
 trans flumen sinunt; sed temere erro circum
 75 portis - amplam Orci domum. Et mihi da
 tuam manum, obtestor: non enim amplius post-
 hac redibo ex Orco, postquam me ignis par-
 ticipem feceritis. Haudquaquam etenim viui
 dilectis seorsum a fociis, consilia sedentes con-
 sultabimus; sed me quidem Fatum absorbit
 inuisum, quod sortito obuenit etiam nascenti.
 80 Quin et tibi ipsi fatum, diis similis Achille,
 muro sub Troianorum nobilium perire. Aliud
 autem tibi dicam et mandabo, si obsequi velis:
 Ne mea a tuis seorsum condas ossa, Achille;
 sed, simul sicut nutriti fuimus in vestris aedibus,
 85 quando me tum paruulum Menoetius ex Opunte
 duxit ad vestram domum, homicidium propter
 triste, die illo, quando filium interfeci Am-
 phidamantis, imprudens, inuitus, de talis ira-
 tus; quum me exceptum in aedibus eques
 90 Peleus nutriuitque diligenter, et tuum famu-
 lum nominauit: sic et ossa nobis idem locu-
 lus contegat, aurea amphora, quam tibi dedit
 veneranda mater. " Illum vero respondens al-
 locutus est pedibus velox Achilles:

„Cur mihi, venerandum caput, huc venisti,
 95 et mihi haec singula mandas? Atqui ego tibi
 omnia diligenter perficiam, et obsequar, ut tu
 iubes. Sed me propius sta: paululum saltem
 complexi nos inuicem, tristi satiemur luctu. "

Sic fatus, captauit protensis manibus suis,
 100 neque prehendit; anima enim sub terram, tap-

quam fumus, abiit stridens. Attonitus autem
exsurrexit Achilles, manibusque complofit,
verbumque lugubre dixit:

„Papae! certe igitur aliqua est et in Orci
aedibus anima et simulacrum, sed praecordia
105 non insunt omnino; pernox enim mihi Patrocli
miseri anima supersitit ploransque, lugensque,
et mihi singula praecepit: similis autem erat mi-
rum - in - modum ipsi.“

Sic dixit; illis vero omnibus desiderium exci-
tauit luctus. Lugentibus autem illis apparuit
110 rosea - digitis Aurora circa mortuum miseran-
dum. At rex Agamemnon mulosque exciuit
et viros, qui conueherent ligna, undique a
tentoriis; et ad hoc vir strenuus exortus est
Meriones, famulus virtutem - amantis Idomenei.
Hi vero ibant aptas - materiae - caedendae secu-
115 res in manibus ferentes, funesque bene tor-
tos; muli autem praeibant ipsis. Multa vero
ardua, decliuias, accliuiaque, transuersaque, trans-
ierunt. Sed, cum iam ad saltus venerunt irri-
guae - fontibus Idae, protinus quidem quer-
cus alte - comantes longa - acie - munito aere
caedebant festinantes; eae vero magnum sonitum
120 edentes cadebant; eas quidem deinde diffin-
dentes Achiui, alligabant mulis, hique ter-
ram pedibus carpebant, cupientes peruenire -
ad campum, per senticeta densa. Omnes au-
tem lignatores stipites ferebant; sic enim iusserat
Meriones, famulus amantis virtutem Idomenei;
125 atque in littus deiecerunt ordine, ubi Achilles

designauerat Patroclo magnum sepulcrum, atque sibi ipsi.

At postquam vndique apposuerant immensam materiem, confidebant ibidem manentes conferti: at Achilles confectum Myrmidonibus
 130 bellicosus iussit aere cingi, iungereque sub curribus quemque equos; illi vero festini surrexerunt, et arma induerunt. Conscenderunt autem currus propugnatores, aurigaeque; ante quidem curribus - vecti, pone vero nubes sequebatur peditum, frequentissimi; in mediis
 135 autem ferebant Patroclum socii. Capillis vero totum mortuum tegebant, quos iniiciebant tondentes; pone autem caput manibus - ferebat nobilis Achilles moestus; sodalem enim exitium pompa - funebri - mittebat ad Orcum.

Illi vero quando ad locum peruenerunt, vbi ipsis indicauerat Achilles, deposuerunt; statimque
 140 que ei affatim accumularunt materiam. Tum porro aliud animo - designauit pedibus - valens nobilis Achilles: stans seorsum a pyra flauam abscidit comam, quam sane Sperchio fluuio alebat, florecentem; ingemiscens autem dixit conuersis - oculis in nigrum pontum:

„Sperchie, frustra tibi utique pater vouit Pe-
 145 leus, illuc me reuersum, dilectam in patriam terram, tibi que comam abscissurum, mactaturumque sacram hecatomben; quinquaginta insuper masculas ibidem oues sacrificaturum ad fontes, vbi tibi ager - sacer altareque odoratum. Sic vouit senex, tu vero ei votum non perfecisti.
 150 Nunc autem quoniam haudquaquam redibo di-

lectam in patriam terram, Patroclo heroi comam dabo secum ferendam.“

Sic fatus, in manibus comam dilecti sodalis posuit; his autem omnibus desiderium excitauit luctus. Et omnino lamentantibus occidisset la-
155 men solis, nisi Achilles statim Agamemnoni dixisset adstans:

„Atrei fili, (tibi enim maxime certe populus Achiuorum parebunt dictis,) luctu quidem licet etiam *alias* satiari. Nunc autem a pyra mitte, et coenam iube parare: haec vero cu-
160 rabimus, quibus maxime cura - iustorum pertinet mortui; duces vero nobiscum maneant.“

Vt vero hoc audiuit rex virorum Agamemnon, confestim populum quidem dimisit per naues aequales; funeratores autem ibidem manserunt, et accumularunt ligna. Struxerunt
165 vero pyram centum - pedum quaquauerfus; et in pyra summa cadauer posuerunt dolentes corde. Multas vero pingues oues et flexipedes camuros boues ante pyram excoriarunt et curarunt; at ex omnibus adipe sumta obtexit cadauer magnanimus Achilles ad pedes a capite, circumque excoriata corpora accumulabat;
170 imposuit et mellis et olei amphoras, ad fere-
trum acclinans; quatuor et arduos - ceruicibus equos festinanter iniecit pyrae, magnos ciens-gemitus. Nouem huic regi mensarii canes erant; horum etiam iniecit pyrae duos ob-
175 truncatos; duodecim et Troum magnanimorum filios strenuos, aere caedens; mala enim mente struebat opera. Immisit et ignis vim in-

victam, vt depalceret; eiulauitque deinde,
carumque nomine - ciebat sodalem:

„Salue mihi, o Patrocle, etiam in Orci do-
180 mo; omnia enim iam tibi perficio, quae an-
tea pollicitus sum. Duodecim quidem Troia-
norum magnanimorum filios strenuos, hos vna
tecum omnes ignis absumit; Hectorem autem
neutiquam dabo Priami filium igni vorandum,
sed canibus.“

Sic dixit minitans. Circa illum vero canes
185 non occupabantur: sed canes quidem arcebat
Iouis filia Venus dies et noctes; rosaceoque
vnxit oleo, diuino, vt ne ipsum laceraret
raptans; ei porro cyaneam nubem induxit
Phoebus Apollo a coelo vsque ad terram,
190 textitque locum totum, quantum obtinebat ca-
dauet, ne prius vis solis siccaret circum circa
corpus neruis, atque artubus.

Necdum pyra Patrocli ardebat mortui. Ibi
rurfus alia animo excogitauit pedibus - valens
nobilis Achilles: Stans - seorsum a pyra, duo-
195 bus vota fecit Ventis, Boreae et Zephyro; et
pollicitus est sacra pulcra; multis etiam libans
aureo poculo, supplicauit, vt venirent, quo
citissime igne comburerent cadauer, lignaque
propere arderent; velox autem Iris vota ex-
200 audiens internuntia venit ad Ventos. Illi qui-
dem Zephyri grauitet - spirantis frequentes in
domo conuiuium celebrabant; currens autem
Iris superstitit limine lapideo; illi vero vt vi-
derunt oculis, omnes propere surrexerunt,

vocabantque eam ad se quisque; haec vero
sedere quidem recusavit, dixit autem sermonem:

205 „Non est sedendi tempus: vado enim rursus
super Oceani fluentis, Aethiopum ad terram,
vbi sacrificant hecatombas immortalibus, vt
iam et ego particeps sim sacrificiorum; sed
Achilles Boream et Zephyrum sonorum veni-
210 re orat, et pollicetur sacra pulcra, vt pyram
suscitetis, vt ardeat, in qua iacet Patroclus,
quem omnes gemunt Achiui.“

Haec quidem sic loquuta abiit; illi vero ire-
properabant sonitu immenso, nubes vi-agen-
tes prae se. Confestim vero ad pontum vene-
215 runt flando; excitatus autem est fluctus flatus
vi sibilantis; Troiam vero ad glebosam peruene-
runt, rogoque incubuerunt, magnumque so-
nitum edidit immane - ardens ignis. Tota au-
tem nocte hi pyrae simul flammam iactabant,
flantes stridule. Tota - nocte autem velox Achil-
les auro ex cratere, tenens poculum rotun-
220 dum, vinum hauriens in humum fundebat, ri-
gabatque terram, animam vocans Patrocli mi-
seri. Vt vero pater sui filii lamentatur ossa
cremans desponsi, qui morte miseros dolore -
affecit parentes: sic Achilles sodalis lamenta-
225 batur ossa cremans, reptans propter pyram,
crebro ingemiscens. Quando vero Lucifer ve-
nit, luminis nuntius super terram, post quem
croceo - peplo - induta super mare spargitur
Aurora, tunc pyra elanguit, cessauitque flam-
ma. Venti autem rursus abierunt domum - vt -
230 redirent Thracium per pontum; hic vero

gemebat, tumidis fluctibus furens. At Pelides
 a pyra in - aliam - partem separatus, procu-
 buit fessus, dulcisque somnus ei cito superuenit.
 Illi vero (Achiui) circa Atrei filium frequentes
 congregabantur; quorum ipsum adeuntium tu-
 235 multus et strepitus excitauit. Resedit vero
 erectus, et ipsos sermone allocutus est:

„Atreique fili, et caeteri principes vniuerso-
 rum Achiuorum, primum quidem pyram extin-
 guite rubro vino totam, quantum occupauit
 ignis vis; at deinde ossa Patrocli Menoetii
 240 filii legamus, bene discernentes; cognitu - fa-
 cilia enim sunt; in media namque iacebat py-
 ra, alii vero seorsum in extrema - ora crema-
 bantur promiscue equique et viri; et ea qui-
 dem in aurea phiala et duplici adipe pona-
 mus, donec ipse ego inferorum domo condar;
 245 tumulum autem non admodum magnus ego fieri
 volo, sed mediocrem quendam; postmodum
 vero et hunc Achiui latumque altumque faci-
 te, qui quidem me posteriores in nauibus
 , multa - transtra - habentibus relinquemini.“

Sic dixit; illi vero obsecuti sunt pedibus -
 250 veloci Pelei filio. Primum quidem pyram ex-
 tinxerunt rubro vino, quantum flamma per-
 uaserat, profundusque corruit cinis. Flentes
 vero socii mitis ossa alba collegerunt in aure-
 am phialam, et duplicem adipem; in tentorio-
 255 que posita tenui linteo texerunt; in orbem au-
 tem designarunt tumulum, fundamentaque ieco-
 runt circa pyram; et statim affusam terram
 aggesserunt: aggesto vero tumulo, redierunt.

Hom. Il. Vol. III.

N n.

At Achilles ibidem populum detinuit, et sedere - fecit lato - ambitu spectatores; e navibus autem extulit praemia, lebetesque, tripodes-
 260 que, equosque, mulosque, boumque robusta capita, et foeminas eleganter cinctas, splendendumque ferrum. Aurigis quidem primum velocibus praeclara praemia posuit, mulierem abducendam, eximiam - forma, operum scientem, et tripodem ansatum, duarum et viginti - mensu-
 265 rarum, primo; secundo autem deinde equam posuit, sexennem, indomitam, foetum mulum vtero - gestantem; at tertio igni - nunquam - admotum deposuit lebetem, pulcrum, quatuor mensuras capientem, album etiamnum ita; quarto vero posuit duo auri talenta;
 270 quinto autem duplicem phialam ignem - non - expertam posuit. Surrexit vero, et verba inter Argiuos fecit:

„Atrei fili, et caeteri bene - ocreati Achini, aurigas haec praemia expectantia iacent in circo. Si quidem iam alterius gratia certaremus Achini,
 275 tum certe ego prima accepta ad tentorium ferrem. Scitis enim, quantum mei virtute superant equi; nam et immortales sunt, Neptunus autem dedit ipsos patri meo Peleo, is vero vicissim mihi tradidit. Sed certe quidem ego
 280 quiescam, et solidi - vngulis equi; talis enim vim eximiam amiserunt aurigae benigni, qui ipsis admodum saepe humidum oleum iubis superfundebat, quum lauisset aqua limpida; eum hi stantes lugent, soloque ipsis iuba-
 hae profusae sunt, ipsique stant dolentes corde.

285 *Vos vero caeteri accingimini per exercitum, quicunque Achiuorum equisque fidit et curribus bene -, compactis.*“

Sic dixit Pelei filius; celeres autem aurigae surrexerunt. Surrexit multo primus quidem rex yirorum Eumelus, Admeti dilectus filius, 290 qui aurigandi - peritia ornatus erat; post hunc autem Tydei filius surrexit fortis Diomedes, equosque Troios duxit sub iugum, quos quondam abstulit Aeneae; at ipsum e media morte eripuit Apollo; post hunc autem Atrei filius surrexit flauus Menelaus, nobilissimus, 295 subque iugum duxit veloces equos, Aethien Agamemnoniam, suumque Podargum: illam Agamemnoni dedit Anchisi filius Echepolus dona, vt ne ipsum sequeretur ad Ilium ventosam, sed ibidem deliciis - frueretur manens; magnas enim ei dederat Iupiter opes; habitabat autem hic in spatiosa Sicyone: hanc iste 300 sub iugum duxit admodum cursus cupidam. Antilochus autem quartus pulcris - comantes - iuvis instruxit equos Nestoris praeclarus filius magnanimi regis Nelei filii; Pylo autem nati ei equi pedibus veloces agebant currum. Pa- 305 ter vero ipsi prope adstans dixit, in bonum monens intelligentem etiam per se:

„Antiloche, certe quidem te, iuuenem licet, dilexerunt Iupiterque Neptunusque, et aurigandi - artes docuerunt omnigenas: ideo te docere nequaquam multum opus est. Nosti enim recte circa metas equos flectere; sed tibi 310 equi tardissimi cursu, ideoque puto damnosa

euentura; horum contra equi quidem sunt
 perniciores, nec tamen ipsi plura sciunt te
 ipso solerter - machinari. Sed agedum tu, di-
 lecte, consilium reconde animo omnigenum,
 315 ne quo te casu fugiant praemia. Arte sane fa-
 ber - lignarius longe praestantior, quam viribus:
 arte vero et gubernator in nigro ponto na-
 vem celerem dirigit iactatam ventis; arte et
 auriga superat aurigam. Sed qui equis et cur-
 320 ribus suis fretus est, imprudenter late flectit
 huc et illuc; equique vagantur per stadium,
 neque eos continet; qui vero peritus fuerit,
 agens deteriores equos, semper metam spec-
 tans, flectit prope, neque eum latet, quo
 325 pacto primum adducat bubulis loris: sed con-
 tinet perpetuo, et praecedentem obseruat. Me-
 tam autem tibi indicabo admodum cognitu - fa-
 cilem, neque te latebit: Stat lignum aridum,
 quantum vlna, supra terram, vel quercus, vel
 laricis, quod quidem non putrescit imbre; la-
 pides vero eius ex - vtraque parte positi sunt
 330 duo albi, in angustiis viae; planum autem cur-
 riculum equorum hinc inde. Seu alicuius mo-
 numentum hominis iam pridem defuncti, siue
 hoc meta fuit tempore priscorum hominum, et
 nunc pro termino esse voluit pedibus - valens
 nobilis Achilles: huic tu proxime admotos
 335 agito iuxta currum et equos; sed et ipse in-
 clinator eleganter - concinnata in sella pau-
 lulum ad sinistram eorum; et dextrum equum
 stimula minaci clamore - increpitans, concedeque
 ei habenas manibus; ad metam autem tibi

equus sinister admoueatur, ita vt tibi modio-
 340 lus vtique summum videatur strinxisse. rotae
 affabre - factae; in lapidem vero vites impingere,
 ne forte equosque vulneres, currusque confrin-
 gas; gaudium nempe aliis, opprobriumque ti-
 bi ipsi erit. Sed, dilecte, si sapias, cautus
 esto: si enim ad metam praeteruectus fueris
 345 vrgens, non erit, qui te assequatur perneciter
 infecutus, neque praetereat; ne quidem si a
 tergo Arionem diuinum ageret, Adrausti velo-
 cem equum, qui ex deo genere erat, aut illos
 Laomedontis, qui hic nutriti sunt eximii."

Sic locutus Nestor, Nelei filius, iterum in
 350 loco resedit, postquam suo filio vnus cuius-
 que - rei summam dixerat.

Meriones autem quintus pulcris comantes -
 iubis instruxit equos.

Ascenderunt vero in sellas, sortesque iniece-
 runt *galeae*: concutiebat Achilles, et fors
 exiliit Nestoris filii Antilochi; post hunc forti-
 355 tus est rex Eumelus; post illum autem Atrei
 filius, inclitus hasta Menelaus; post eum vero
 Meriones fortitus est agere; at postremus Ty-
 dei filius, longe fortissimus, fortitus est agere
 equos. Steterunt autem ordine; monstrauit-
 que metas Achilles, procul in plano campo;
 360 et iuxta speculatorem collocauit deo - parem
 Phoenicem, armigerum patris sui, vt memo-
 ri - animo - contemplaretur cursum, et verita-
 tem referret.

Illi vero simul omnes super equos scuticas
 sustulerunt, percusseruntque lorīs, exhortati-

que sunt verbis, magno - ardore. Ii tum
 365 ocyus percurrabant campum, procul a navi-
 bus, celeriter; sub pectoribus vero pulvis sta-
 bat excitatus, tanquam nubes, vel procella; in-
 baeque agitabantur flatibus venti; currus ve-
 ro interdum quidem terrae appropinquabant al-
 mae, interdum autem subsultabant sublimes;
 370 at aurigae stabant curru, palpitabatque ani-
 mus cuiusque victoriae cupidorum; et horta-
 batur suos quisque equos; ii vero volabant
 puluerem excitantes per campum. Sed quum
 iam extremum peragerent cursum veloces equi
 retro mare versus canum, tum demum virtus
 375 vtique cuiusque apparuit; statimque equis in-
 tendebatur cursus. Celeriter autem ita Phe-
 retis nepotis (*Eumeli*) pedibus - veloces ante -
 caeteros - efferebant *currum* equae; post eas
 autem ante - alios - efferebant *currum* Diomedis
 masculi equi Troii; neque ita multum aberant,
 sed admodum prope; semper enim *currum*
 380 ascensuris similes - erant. Flatu vero *Eumeli*
 dorsum, latique humeri, calefiebant: super ip-
 sum enim capitibus repositis volabant. Et cer-
 te vel praeuertisset, vel dubiam *victoriam* fecis-
 set; nisi Tydei filio iratus fuisset Phoebus
 Apollo, qui ei è manibus excussit scuticam
 385 splendidam. Eius vero ex oculis effusae - sunt
 lacrymae indignantis, quod illas quidem vide-
 ret iam etiam multo celerius euntes, sui vero
 diuinitus - affligerentur, sine stimulo currentes.
 Nec sane Mineruam fraude - laedens latuit Apol-
 lo Tydei filium, sed valde celeriter assecuta

390 est pastorem populorum, et reddidit ei scuti-
cam, vimque equis immisit; ipsa vero ad Ad-
meti filium indignata accessit, equinumque ei
fregit dea iugum; ei adeo equae vtrinque ex-
tra - viam currebant, temoque in terram deuo-
lutus est; ipse vero e sella iuxta rotam pro-
395 volutus est, cubitosque circumcirca - lacera-
tus - est, osque naresque; collisaeque est frons
ad supercilia; oculi autem ei lacrymis imple-
ti - sunt, liquidaque ei haesit vox. Tydei ve-
ro filius praeuertens dirigebat solidos - vngulis
equos, longe prae aliis emicans;¹ Minerua
400 enim equis immisit vim, et ei gloriam parauit.
Post illum autem Atrei filius agebat equos flauus
Menelaus. Antilochus vero equos adhortabatur
patris sui;

„Incumbite, et vos intendite quam - celerri-
me. Cum - illis quidem contendere haud iu-
405 beo Tydei filii equis bellicosus, quibus Miner-
va nunc praeiuit celeritatem, et ipsi gloriam
parauit: sed equos Atrei filii assequimini, ne-
que relinquimini, rapide; ne vobis dedecus
offundat Aethe, foemina cum - sit. Cur desi-
410 citis, praestantissimi? Sic enim denuntio, et
certe perfectum erit: Non *amplius* vobis cu-
ratio - benigna apud Nestorem pastorem populo-
rum erit, statim autem vos interficiet acuto
aere, si remissi referamus vilius praemium.
Sed insequimini, et festinate quam - citissime:
415 haec autem ego ipse machinabor, atque dispi-
ciam, angusta in via astu - praeterire; neque
me fallat.“

Sic dixit; illi vero, domini veriti minas,
 acrius cucurrerunt exiguo tempore; statimque
 deinde angustiam viae cauae vidit Antilochus
 420 bellicosus. Scissura erat terrae, qua hyemalis
 collecta aqua ruperat viae partem, profun-
 dumque fecerat locum totum: hac dirigebat
 Menelaus, rotarum - concursum vitans. Anti-
 lochus autem deflectens impellebat solidos - vn-
 gulis equos extra viam, parumperque auer-
 425 tens insequabatur. Atrei filius vero extimuit,
 et Antilocho inclamauit:

„Antiloche, temere equos - agis; sed conti-
 ne equos: angustia enim via; mox vero latio-
 re praeterages: ne - forte utrosque laedas,
 currui curru impacto.“

Sic dixit: Antilochus autem adhuc etiam
 430 multo magis agebat, stimulo adurgens, tan-
 quam non audienti similis. Quantus vero disci
 iactus de humero - vibrati est, quem iuue-
 nis emiserit vir, periculum - faciens iuuenilis -
 vigoris, tantum cursu - emicarunt; equae vero
 cesserunt retro Atrei filii; ipse enim sponte
 435 remisit agitare; ne - forte colliderentur in
 via solidi - vngulis equi, currusque euerterent
 eleganter - compactos; ipsi autem in pulueres
 deciderent, festino - cursu - contendentes de
 victoria. Hunc et obiurgans allocutus est fla-
 vus Menelaus:

„Antiloche, nemo te mortalium perniciosior
 440 alius. Pereas, neque enim te vere omnino di-
 cebamus sapere Achiui. Enimuero certe ne
 sic quidem sine iuramento auferes praemium.“

Sic locutus, equos exhortatus - est, dixitque:
 „Ne mihi inhibemini, neue stetis dolentes corde;
 445 ante istis pedes et genua lassabuntur, quam
 vobis; ambo enim priuati - sunt iuuentute.“

Sic dixit: illi vero, regis veriti hortatum,
 acrius cucurterunt, et statim ipsis proximi facti
 sunt.

Argiui vero in circo sedentes spectabant
 equos; illi autem volabant puluerem - excitantes
 450 per - campum. Primus vero Idomeneus, Cre-
 tum dux, viſos - agnouit equos: sedebat enim
 extra circum sublimis in specula: illum autem,
 procul licet - esset, equos - increpantem vt - au-
 diit, agnouit; et vidit equum notabilem prae-
 euntem, qui quidem caetero toto corpore spa-
 455 dix erat, at in fronte alba macula erat ro-
 tunda, tanquam luna. Surrexit autem, et ver-
 ba inter Argiuos dixit:

„O amici, Argiuorum ductores, atque prin-
 cipes; Solusne ego equos noscito, an et vos?
 460 Alii mihi videntur priores esse equi, alius et
 auriga videtur; illae vero alicubi forte laesae -
 sunt in campo, quae eousque utique praestantio-
 res erant. Profecto enim illas primum vidi
 metam circumflexisse; nunc vero nequaquam
 possum videre; vndique autem mihi oculi Trœi-
 465 cum per campum lustrant prospectanti. Aut
 aurigam fugerunt habenae, neque potuit bene
 continere circa metam; et non feliciter flexit:
 illic eum excidisse reor, currusque confregisse;
 ipsaeque extra viam - cucurrerunt, postquam fu-
 ror occupauit animum. Sed intuemini et vos

470 surgentes; non enim ego sane cernens - dignosco; videtur autem mihi esse vir Aetolus genere, interque Argiuos imperat, Tydei equum - domitoris filius, fortis Diomedes.“

Hunc autem probrosis - verbis obiurgavit Oilei *filius* velox Ajax: „Idomeneu, cur continuo garris? Illae vero procul equae pedes - in - altum - attollentes amplum per campum currunt. Neque minimus - natus es inter Argivos tantum, neque tibi acutissime ex capite prospiciunt oculi; sed semper verbis garris: nec tamen omnino te decet loquacem esse: 480 adsunt enim et praestantiores alii. Equae vero sunt priores, quae et antea, Eumeli, ipseque tenens lora vehitur.“

Hunc autem iratus Cretum dux contra allocutus est: „Ajax, rixa optime, maledice, inque caeteris omnibus inferior es Argiis, tibi 485 quippe mens est insolens; age vel tripode - deposito certemus, vel lebete; arbitrum autem Atrei filium Agamemnonem faciamus ambo, vtrae anteriores equae; ut sentias persoluens.“

Sic dixit. Surrexit vero protinus Oilei *filius* velox Ajax, iratus, asperis ut exciperet *eum* 490 verbis. Et omnino iam ulterius adhuc contentio progressa - esset vtrisque; si non Achilles ipse surrexisset, et dixisset:

„Ne amplius nunc asperis altercemini verbis, Ajax, Idomeneuque, malis; neque enim par est; quin et alii succenseretis, quicumque talia faceret. 495 Sed vos in circo sedentes spectate equos; ii autem cito ipsi festino - cursu - contendentes de

victoria huc venient; tum vero cognoscetis
 singuli equos Argiuorum, qui secundi, quique
 priores. “

Sic dixit: Tydei filius autem valde prope ve-
 500 nit vrgens. Scutica vero assidue feriebat super
 humeros; ei autem equi in altum tollebantur
 cito conficientes viam. Assidue vero aurigam
 pulueris guttae percutiebant: currus autem
 auro accurate elaborati stannoque pone equos
 505 veloces currebant; neque profunda fiebat can-
 thorum orbita retro in tenui puluere; hi nem-
 pe festinantes volabant. Stetit autem medio in
 circo, multusque exliebat sudor equorum,
 eque ceruicibus et a pectore in - terram. Ipse
 510 vero e sella in terram defiliit collucente, accli-
 nauitque scuticam ad iugum. Neque segnis erat
 fortis Sthenelus, sed propere accepit praemium;
 deditque abducendam fociiis magnanimis mulie-
 rem, et tripodem ansatum absportandum; ipse
 vero soluit equos.

Post eum autem Antilochus Neleï filius age-
 515 bat equos, dolis, haud quidem celeritate,
 praeueniens Menelaum; sed et sic Menelaus
 agebat prope veloces equos. Quantum vero a
 rota equus distat, qui quidem dominum tra-
 hit per campum nisu - contento cum curribus;
 huius quidem attingunt canthum pili extremi
 520 caudae, is autem prope admodum currit, neque
 prorsus magnum spatium in medio; per am-
 plum campum currente: tantum iam Mene-
 laus-eximio Antilocho posterior erat; quan-
 quam prius etiam ad disci - iactum relictus erat;

sed et ipsum statim affecutus est; augebatur enim
 525 vis valida equae Agamemnoniae iubis - pul-
 crae Aethes. Quod si adhuc ulterius fuisset
 cursus ambobus, eo certe eum praeterisset,
 neque dubiam *victoriam* reliquisset. Sed Me-
 rionēs, famulus strenuus Idomenei, posterior-
 530 erat inclyto Menelao hastae iactu. Tardissimi
 enim ei erant pulcri - iubis equi, minime -
 peritus erat et ipse agendi currum in certamine.
 Filius vero Admeti omnium ultimus venit, tra-
 hens currus pulcros, agens ante equos. Hunc
 autem ut vidit miseratus est pedibus - valens no-
 535 bilis Achilles; stans autem inter Argivos ver-
 ba alata dixit:

„Ultimus vir praestantissimus agit solidos -
 vngulis equos; sed agedum ei demus praemia,
 ut par est, secunda; at prima ferat Tydei
 filius.“

Sic dixit. Illi autem omnes comprobarunt,
 540 sicut iubebat: et ei sane dedisset equam,
 (comprobarunt enim Achivi;) si non Antilo-
 chus, magnanimi Nestoris filius, Pelidae Achilli
 iure respondisset surgens:

„O Achille, valde tibi irascar, si perfeceris
 hoc verbum; ablaturus enim es *mihi* praemium,
 545 his motus, quod ei laesi sunt currus et veloces
 equae, ipse peritus licet esset; sed debuit im-
 mortalibus vota facere, tum nequaquam vlti-
 mus omnium venisset *equos* vrgens. Si vero
 eius misereris, et tibi gratum est animo: est
 550 tibi in tentorio aurum multum, est et aes, et
 pecora, sunt et tibi ancillae, et solidi vngulis

equi: ex his ipsi postea sumtum date vel maius
praemium, siue etiam iam nunc, vt te collau-
dent, Achiui. Hanc vero ego non dabo; de
ipsa autem periculum - faciat virorum quicun-
que velit mecum manibus pugnare."

555 Sic dixit; subrisit autem pedibus - valens no-
bilis Achilles, delectatus Antilocho, quod sibi
dilectus erat sodalis, et eum respondens ver-
bis alatis allocutus est:

„Antiloche, si quidem iam me iubes e do-
mo aliud Eumelo dare, ego vero et hoc per-
560 ficiam: dabo ei thoracem, quem Asteropaeo
abstuli, aereum, quem circum ora fulgidi
flanni funditur: multo autem pretio ei aesti-
mandus erit."

Dixit, et Automedontem dilectum iussit sode-
lem ferre e tentorio. Is vero abiit, et ad
565 eum attulit; Eumelo autem in manibus posuit;
at is accepit gaudens.

Inter hos autem et Menelaus surrexit, animo
dolens, Antilocho immensum iratus; praeco
vero in manibus sceptrum posuit, filereque
iussit Argiuos. At is deinde inter eos dixit
par - deo vir:

570 „Antiloche, antehac prudens, quale fecisti?
Dedecorasti quidem meam virtutem, laesisti autem
mihi equos, tuis ante actis, qui multo infe-
riores erant. Sed agite, Argiuorum ductores,
et principes, in medium vtrisque diiudicate;
575 neque in gratiam: ne quando quis dicat Achi-
vorum aere loricatorum, Antilocho mendaciis
oppresso, Menelaus abiit equam ducens; nam

ei longe deteriores erant equi, ipse vero melior armisque, viribusque. Eia vero age ego

580 ipse diiudicabo, et me nullum puto alium increpaturum Danaorum: rectum enim erit *iudicium*: Antiloche, age huc ades, Iouis alumne, ut fas est, stans ante equos et currum, et flagellum manibus tenens argutum, quo antea agitabas, equos tangens, terram cingentem

585 Neptunum iurato, te non volentem quidem meum dolo currum impediuisse.“

Eum vero Antilochus prudens contra allocutus est: „Subsiste nunc; multo enim ego iunior sum te, rex Menelaë, tu autem natu maior et praestantior. Nosti, qualia iuvenis

590 errata sunt; velocior etenim mens, tenue autem consilium. Ideo tibi toleret cor (residat animus); equam vero tibi ipse dabo, quam accepi. Sed et, si e meis aliud maius postula-veris, promte omnino iam - statim dare mallem, quam tibi utique, Iouis - alumne, in dies

595 omnes animo excidere, et diis esse exosus.“

Dixit sane, et equam ducens magnanimi Nestoris filius in manus tradidit Menelai; huius autem animus recreatus est, velut circa spicas ros *recreat* segetis crescentis, quando horrescunt arua: sic et tibi, Menelaë, in praecordiis animus recreatus est; et ipsum edita voce verbis alatis allocutus est:

„Antiloche, nunc quidem tibi ego cedam ipse, iratus; quoniam non mente vagus, neque levis, eras antea, nunc vero mentem vici

605 cit iuventus. Satius autem *fucrit*, cauere,

praestantiores decipere. Non enim omnino me cito alius quisquam flexisset Achiuorum. Verum tu iam multa passus es, et multa fecisti, tuusque pater bonus, et frater, mei causa. Ideo tibi supplicanti obsequar; sed et equam G10 dabo, mea licet sit, vt sentiant et hi, quod meus nunquam animus superbus et immitis.“

Dixit utique, et Antilochi Noëmoni dedit socio equam abducendam; ipse vero deinde lebetem accepit collucentem. Meriones autem 615 sustulit duo auri talenta quartus, quo ordine egerat *currum*. Quintum vero relictum erat praemium, duplex phiala, quam Nestori dedit Achilles, Argiuorum per consellum ferens; et dixit adstans:

„Accipe nunc; et tibi hoc, senex, munus recondatur, Patrocli sepulturae monimentum vt 620 sit; non enim amplius illum videbis inter Argiuos. Do autem tibi hoc praemium gratis: neque enim caestibus omnino pugnabis, neque luctaberis, neque iaculorum - certamen inibis, neque pedibus cures: iam enim grauis senectus vrget.“

Sic fatus, in manibus posuit; ille vero accepit 625 pit gaudens, et ipsum edita voce verbis alatis allocutus est:

„Certe iam haec quidem omnia, fili, recte dixisti. Non enim amplius firma membra, amice, (neque) pedes, neque manus ab humeris vtrunque celeri impetu mouentur agiles. Vtinam sic pubescerem, roburque mihi firmum 630 esset, vt, quando regem Amarynceum sepelie-

runt Epeï in Buprasio, filique posuerunt regis praemia! Illic nullus mihi similis vir erat, neque Epeorum, neque ipsorum Pyliorum, neque Aetolorum magnanimorum. Caestu qui-
635 dem vici Clytomedem Enopis filium; Ancaeum vero lucta Pleuronium, qui in me surrexit; Iphiclum autem pedibus praetercurri, praestantem licet; hasta vero mittenda superavi Phyleumque, et Polydorum. Solis me equis praeteregerunt Actoris filii duo, numero superan-
640 tes, inuidentes mihi victoriam, quod nempe maxima illi *certamini* relictæ erant praemia. Hi vero erant sane gemini: alter quidem constanter equos - regebat, constanter equos - regebat, alter vero scutica incitabat. Sic olim eram, nunc vicissim iuniores obeant res eiusmodi:
645 me oportet senectæ tristi parere; tum vero excelebam inter heroes. Sed abi, et tuo sodali certaminibus iusta facito. Hoc autem ego lubens accipio, gaudetque mihi cor, quod ita mei semper memor es beneuoli, neque a te post habeor, in honore quo me par est honorari
650 inter Achiuos. Tibi autem dii pro his gratiam referant."

Sic dixit: Pelides vero ingentem per coetum Achiuorum abiit, postquam omnem laudationem audierat Nelei filii, atque ille pugnae - caestu decernentium duræ posuit praemia; mulam laborum - patientem ducens ligauit in circo
655 sexennem, indomitam, quæ difficillima domitu; at victo posuit poculum rotundum. Stetit autem, et verba inter Argiuos fecit:

„Atrei filii, et caeteri bene - ocreati Achiui,
viros duos de his iubemus, qui praestantissimi
660 *sunt*, pugnis alte elatis ferire: cui vero Apollo
dederit victoriam, agnouerintque omnes Achiui,
mulam laborum - patientem ducens ad tento-
rium eat; at victus poculum auferet rotun-
dum.“

Sic dixit: surrexit autem statim vir fortisque
665 magnusque, peritus caestus - pugnae, filius
Panopei Epëus: manu autemprehendit mu-
lam laborum - patientem, dixitque:

„Prope veniat, quicumque poculum auferet
rotundum, mulam autem non puto aliquem
abducturum alium Achiuorum, me caestibus
victo: profiteor enim *me* esse praestantissimum.
670 An non satis, quod in praelio inferior sum? ne-
que enim villo modo licet in omnibus rebus
peritum virum euadere. Sic enim denuntio,
quod et perfectum erit, penitus corpusque
disrumpam, ossaque confringam *eius*; necessa-
675 rii autem ei hic frequentes porro maneant, qui
ipsum efferent, mearum vi manuum domitum.“

Sic dixit: illi vero omnes obmutuerunt silen-
tio. Euryalus autem eum contra solus surrexit,
deo - par vir, Mecistei filius, Talai regis ne-
pos, qui quondam Thebas profectus est de-
680 functi tunc Oedipi ad ludos - funebres, et
ibi omnes vicit Cadmeos. Hunc quidem Ty-
dei filius hasta - inclytus *ad pugnam* adornabat,
confirmans verbis; multum enim ei cupiebat vic-
toriam; cingulum autem ei primum proiecit,
et deinde dedit lora scite - secta bouis agre-

685 stis. Hi autem, cum se accinxissent, prodierunt in medium circum; ex aduerso vero elevatis manibus robustis simul ambo continuo congressi sunt, ipsisque graues manus confertae sunt. Vehemens autem crepitus maxillarum ortus est, fluebatque sudor vndique ex membris.

690 Irruit vero nobilis Epëus, percussitque circumspectantem ad genam, neque iam is diutius stetit: eius enim succiderunt pulcra membra. Vt vero cum sub primo - impetu Boreae exiliit piscis littus versus algosum, nigerque continuo ipsum fluctus operit: sic percussus exiliit. At magna-

695 nimus Epëus manibus prehensum erexit; dilecti autem circumsteterunt focii, qui ipsum duxerunt per circum pedibus labantibus, cruorem crassum expuentem, caput iactantem in alteram - partem; mente autem alienatum inter se collocarunt ducentes; ipsique euntes absportarunt poculum rotundum.

700 Pelei filius vero statim alia tertia deposuit praemia, ostentans Danaïs, luctae durae; victori quidem, magnum tripodem igni - aptum, eum autem duodecim boum - pretio inter se aestimabant Achiui: viro autem victo mulie-

705 rem in medio posuit; multorum autem perita erat operum; aestimabantque ipsam quatuor boum - pretio. Stetit autem rectus, et verba inter Argiuos fecit:

„Surgite, qui et huius certaminis periculum facietis!“ Sic dixit. Surrexit vero ingens Telamonis filius Ajax; surrexit et Vlysses abundans - consiliis, dolis instructus; accincti au-

tem hi prodierunt in medium circum, com-
plexuque se inuicem corripuerunt manibus robu-
stis; vt, cum tigna - culminis, *mutuo sibi*
inferuntur, quae inclytus aptat faber, domus
altae, impetus ventorum auertens. Stridebant

715 autem dorſa, validis a manibus attracta forti-
ter; humidusque defluebat ſudor, denſaeque
vibices per lateraque et humeros ſanguine ru-
bentes extabant. Illi autem admodum vsque
victoriam cupiebant, tripodem ob affabre - fac-
tum. Neque Vlyſſes poterat ſupplantare, ſolo-
720 que affligere; neque Ajax poterat; valida enim
prohibebat vis Vlyſſis. Sed, cum iam taedio -
afficerentur bene - ocreati Achiui, tunc ipſum
allocutus eſt ingens Telamonius Ajax:

„Nobiliffime Laërtiade, ſolertia - pollens
Vlyſſe, aut me tolle, aut ego te; haec vero
Ioui omnia curae - erunt.“

725 Sic faſus, ſuſtulit. Doli autem non oblitus
eſt Vlyſſes; percuffit pone poplitis - flexum
aſſecutus, ſoluitque membra; deiecitque ſu-
pinum; in pectus quoque Vlyſſes decedit; ho-
mines autem admirabundi - ſpectabant, ſtupebant-
que. Secundus viciffim tollebat laborioſus no-
730 bilis Vlyſſes; mouit autem paululum a terra,
neque leuauit; genu vero inflexit; et in ter-
ram ceciderunt ambo prope inuicem, foeda-
banturque puluere. Et ſane iam tertio rurfus
ſurgentes luctati fuiſſent, niſi Achilles ipſe ſur-
rexiffet, et cohibuiſſet:

735 „Ne amplius lucta - obnitimini, neque con-
terimini malis: (plagis) victoria autem vtriſ-

que: praemiis vero aequalibus ablatis abite,
vt et alii certent Achiui. “

Sic dixit; illi autem ei maxime quidem ausculta-
runt, atque obsecuti sunt; et absterfo
puluere, induerunt vestes.

740 Pelei vero filius statim alia posuit velocitatis
praemia, argenteum craterem elaborate factum;
lex autem mensuras capiebat, et pulcritudine
excelebat omnem per terram multum, Sido-
nes enim ingeniosi scite elaborarant, Phoeni-
ces autem vexerant viri super nigrum pontum,
745 collocarantque in portubus, Thoantique dono
dederant: pro filio autem Priami Lycaone
pretium dedit Patroclo heroi Iasonis filius
Euneus. Et hunc Achilles posuit praemium,
de quo certaret in honorem sui locii, quicun-
750 que leuissimus pedibus velocibus esset; secun-
do autem bouem posuit magnum et pinguem
adipe; semitalentum vero auri ultimo posuit.
Surrexit autem, et verba inter Argiuos fecit:
„Surgite, qui et huius certaminis periculum fa-
cietis. “

Sic dixit. Surrexit autem statim Oilei filius
755 velox Ajax: surrexit et Vlysses abundans con-
siliis; deinde autem Nestoris filius Antilochus;
hic enim iuuenes pedibus omnes vincebat. Ste-
terunt autem ordine; ostenditque metas Achil-
les. Illis autem a carceribus extendebatur cur-
sus: tum vero celeriter emicuit Oiliades; con-
cito autem cursu sequebatur nobilis Vlysses
760 prope admodum, vt quum aliquis mulieris ele-
ganter et cinctae prope pectus est radius, quem

scite admodum manibus proiecit *huc illuc*,
 stamen extrahens ad licium, propeque tenet
 pectus; sic Vlysses currebat prope; atque a ter-
 go vestigia premebat *Aiacis* pedibus, ante-
 765 quam pulvis spargeretur circum; in eiusque
 caput fundebat halitum nobilis Vlysses vsque
 cito currens. Acclamabant vero omnes Achini
 victoriae cupido, magnoque adnitentem studio
 hortabantur. Sed quum iam extremum perage-
 rent cursum, confestim Vlysses precatus est
 Mineruam oculis - caesiam suo in animo:

770 „Exaudi, dea, propitia mihi auxiliatrix veni
 pedibus.“

Sic dixit precans: illum autem exaudiuit Pal-
 las Minerua; membraque reddidit leuia, pe-
 des, et manus superne. - Sed quum iamiam in-
 volaturi erant in praemium, tunc *Aiax* quidem
 775 lapsus est in cursu, (laesit enim Minerua,) vbi
 boui fuscum erat stercus interfectorum grauiter -
 mugientium, quos super *Patroclum* mactarat
 pedibus velox *Achilles*: stercore autem bubulo
 impletus est osque, naresque. Craterem vero
 sustulit laboriosus nobilis Vlysses, vt venit prae-
 780 currens; at bouem accepit illustris *Aiax*. Stetit
 autem cornu manibus tenens bouis agrestis,
 stercus exspuens, interque *Argiuos* dixit:

„Proh malum, certe mihi laesit dea pedes,
 quae et olim, mater tanquam, Vlyssi adstat,
 atque auxilio - est.“

Sic dixit; illi autem omnes super ipso suauiter
 785 ter riserunt. *Antilochus* vero extremum qui-

dem abstulit praemium, subridens, et verba
inter Argiuos fecit:

„Scientibus vobis dicam omnibus, amici,
quod adhuc etiam nunc immortales honorant
aetate - prouectiores homines: Ajax enim me
790 paulo natu - grandior est; iste vero *Vlysses*,
prioris seculi, priorumque hominum; crude
autem senectae ipsum dicunt esse: difficile vero
est. pedibus *cum eo* contendere Achillis, ex-
cepto Achille.“

Sic dixit: laudeque extulit pedibus - velocem
Pelei filium. Eum vero Achilles verbis allocu-
tus est:

795 „Antilöche, non quidem tibi inanis dicta
erit laus, sed tibi semitalentum ego auri ad-
dam.“

Sic fatus, in manibus posuit: is autem acce-
pit gaudens. At Pelei filius quidem praelon-
gam hastam deposuit in circo ferens, depo-
800 suit et clypeum et galeam, arma Sarpedonis,
quae ei Patroclus abstulerat: surrexit autem et
verba inter Argiuos fecit:

„Viros duos de his iubemus, qui fortissimi,
armis indutis, acuto aere sumto, alterum alte-
805 rius ante confessum facere periculum: vter
autem prior percusserit corpus pulcrum, atti-
geritque intus membra, perque arma et nigrum
sanguinem: huic quidem ego dabo hunc en-
sem argenteis - clavis - distinctum, pulcrum,
Thracium, quem quidem Asteropaeo abstuli;
810 arma autem vtrique communia haec ferant, et
eis conuiuium lautum apponam in tentorio.“

Sic dixit: Surrexit autem deinde ingens Te-
 lamonis filius Ajax, surrexit et Tydei filius
 fortis Diomedes. Illi vero postquam hinc inde
 seorsum a turba armati erant, in medium ambo
 815 congredebantur prompti pugnare, horrendo
 obtutu; stupor autem tenebat omnes Achiuos.
 Sed quum iam prope erant alter in alterum va-
 dentes, ter quidem irruerunt, terque cominus
 impetum - fecerunt. Tum vero Ajax quidem
 per clypeum vndique aequalem *Diomedem* per-
 cussit, neque ad corpus peruenit; tutabatur enim
 820 iatus thorax. At Tydei filius deinde, supra
 scutum magnum, vsque cervicem assequi cona-
 batur fulgidae hastae cuspide. Et tum quidem
 Aiaci metuentes Achiui, sine imposito iusse-
 runt praemia paria referre. At Tydei filio de-
 825 dit magnum ensen heros, cum vaginaque pro-
 ferens, et scite - secto balteo.

Caeterum Pelei filius posuit discum a forna-
 ce - rudem, quem prius quidem mittebat in-
 gens robur Eetionis; verum enimvero illum
 interfecerat pedibus - valens nobilis Achilles,
 eumque aduexerat in nauibus cum aliis facultati-
 830 bus, (rebus quas praedatus erat): surrexit au-
 tem et verba inter Argiuos fecit:

„Surgite, qui et huius certaminis pericu-
 lum - facietis: etsi ei etiam perquam longin-
 qui pingues agri *sunt*, habebit ipsum etiam
 quinque voluentes in annos opus habens *fer-*
 835 *ro*; nec vero ei omnino, indigens ferro, pa-
 stor, vel arator, ibit in urbem, sed *ipse* prae-
 bebitor.“

Sic dixit. Surrexit autem deinde bellator
 pertinax Polypoetes, surrexit et Leontei vali-
 dum robur deo - paris, surrexit et Ajax Tela-
 monis filius, et nobilis Epëus. Ordine autem
 steterunt: orbem veroprehendit nobilis Epeus,
 840 misitque rotatum; riserunt autem omnes Achiui.
 Secundus vero emisit Leonteus, furculus Martis;
 tertio vero proiecit ingens Telamonis filius Ajax
 manu e robusta, et iecit ultra signa omnia; sed
 quum iam orbem prehendit bellator - fortis Po-
 845 lypoetes, quantum quis proiicit pedum bubul-
 cus, id autem rotatum volat per boues ar-
 mentales, tantum per totum spatium iactu -
 superauit. Illi vero exclamarunt. Surgentes
 autem socii Polypoetae fortis naues ad cauas
 retulerunt regis praemium.

850 At ille sagittariis posuit spiculis - conficien-
 dis - aptum ferrum, deposuit quidem decem
 bipennes, decemque securiculas; malumque
 erexit naus proa - caeruleae procul in are-
 na; indeque pauidam columbam, tenui funi-
 855 culo ligauit pede, in quam iussit sagittari: qui
 quidem percusserit pauidam columbam, omnes
 sublatas bipennes ad tentorium ferat; qui ve-
 ro funiculum attigerit, ab aue aberrans, (in-
 ferior etenim is) ille ferat securiculas.

Sic dixit. Surrexit autem deinde vis Teucri
 860 regis; surrexit et Meriones, famulus strenuus
 Idomenei: fortes autem in galea aerea con-
 cussere sumtas. Teucer vero primus forte
 sortitus est; statim autem sagittam misit vi-
 valida, neque vouit regi agnorum primigenio-

rum sacrificaturum *se* inclytam hecatomben.
 865. Ab aue quidem aberravit; invidit enim ei hoc
 Apollo; sed is funiculum percussit ad pedem,
 quo ligata erat auis; prorsusque funiculum
 abscidit amara sagitta. Illa quidem deinde
 euolans fugit ad coelum; at demissus est funi-
 culus terram versus; et magnum - plausum - de-
 870 derunt Achiui. Festinans autem Meriones ex-
 traxit manu *Teuceri* arcum; et iam sagittam
 tenebat dudum, vt direxerat; statim autem vo-
 vit longe - iaculanti Apollini agnorum primi-
 geniorum sacrificaturum *se* inclytam hecatomben.
 Alte vero sub nubibus speculatus est pauidam
 875 columbam; hanc is in - gyrum - *se* - flecten-
 tem sub ala percussit mediam; penitus autem
 transiit telum; id quidem rursus in terram an-
 te Merionis fixum est pedem, at auis malo
 infidens navis prora - caeruleae, collum sus-
 pendit, simul et alae densae distensae - sunt;
 880 velox autem ex membris anima auolauit; longe-
 que ab illo *malo* decidit: populi vero admira-
 bundi - spectabant, stupebantque. Meriones
 ita bipennes decem omnes sustulit; Teucer
 vero securiculas portauit cauas ad naues.

At Pelei filius deposuit quidem praelongam
 885 hastam, deposuit et lebetem igni - nunquam -
 admotum bouis - pretio - aestimandum floribus -
 varium in circo ferens, et continuo iaculato-
 res viri surrexerunt. Surrexit quidem Atrei
 filius, late - dominans Agamemnon; surrexit
 et Meriones, famulus strenuus Idomenei. In-

ter eos autem ipse dixit pedibus - valens mobilis
Achilles :

890 „Atrei fili, scimus enim, quantum antecel-
lis omnibus, et quantum viribusque et iacula-
tionibus es praestantissimus: quare tu quidem
hoc praemium habens cauas ad naues vade;
at hastam Merioni heroi demus, si tu vtique
tuo animo velis; hortor quidem ego.“

895 Sic dixit; neque non obsecutus est rex vi-
rorum Agamemnon; deditque Achilles Me-
rioni hastam aeream: hic autem heros (Aga-
memnon) Talthybio praeconi dedit perpul-
crum praemium.

I L I A D I S

LIBER XXIV.

Solutus autem est spectatorum - confectus, populi-
que celeres ad naues quisque dispergebantur ituri. Illi quidem coenae curam - gerebant, seque somno dulci ut - satiarent; at Achilles flebat, cari sodalis memor, neque illum somnus
5 capiebat cuncta - domans, sed voluebatur huc et illuc Patrocli desiderans vigoremque et animum magnum; et quot peregerat cum ipso, et passus fuerat labores, virorumque praelia, periculososque fluctus emensus: haec recor-
10 dans, vberes lacrymas defundebat, interdum in latera iacens, interdum vero supinus, interdum autem pronus; et mox rectus exsurgens oberrabat moesto - animo, praeter littus maris; neque ipsum aurora apparens latebat super marique littoribusque; sed is, postquam iun-
15 xerat sub curribus veloces equos, Hectorem trahendum ligabat post currum; ter autem cum raptarat circa sepulcrum Menoetii filii mortui, rursus in tentorio quiescebat, illumque relinquebat in puluere extensum pronum. At eius Apollo omnem foedationem arcebat a
20 corpore, virum miserans etiam mortuum,

aegideque totum contegebat aurea, ut ne
ipsum laceraret raptans.

Sic ille quidem Hectorem nobilem indigne -
tractabat iratus. Eum autem miserabantur bea-
ti dii inspicientes, furtoque furripere horta-
25 bantur speculatorem Argicidam. Caeteris qui-
dem omnibus placuit, nequaquam tamen Iunoni,
neque Neptuno, neque oculis - caesia virgini;
sed perstabant, sicut ipsis primum iniusta - reddi-
ta est Ilios sacra, et Priamus, et populus,
Alexandri propter iniuriam; qui contumelio-
se - damnauit deas, quando eius ad tugurium
30 venerunt, eamque sententia - comprobauit,
quae ei praebuit libidinem damnosam. Sed
quando iam exinde duodecima orta erat aurora,
tum quidem inter immortales dixit Phoebus
Apollo:

„Crudeles estis, dii, noxii: nonne quondam
vobis Hector femora adoleuit bouum capra-
35 rumque lectarum? eum nunc non sustinuistis,
vel mortuum eripere, suaeque uxori videndum,
et matri, et filio suo, et patri Priamo, po-
puloque; qui eum celeriter igne comburerent,
et iusta perfoluerent; sed pernicioso Achilli,
40 dii, vultis fauere, cui neque mens est aequa,
neque animus flexibilis in praecordiis; sed,
leo tanquam, ferus est, qui magnisque viribus,
et feroci animo obsecutus, vadit ad pecudes
hominum, ut dapes accipiat: sic Achilles mi-
sericordiam quidem perdidit, neque ei pudor
45 est, qui viros valde laedit, atque iuuat. Ali-
quis enim utique etiam cariorum alium perdidit,

siue fratrem vterinum, siue etiam filium, et
tamen, postquam defleuit, statim luctum remittit;
patientem enim Fata animum indiderunt homini-

50 bus. Sed hic Hectorem nobilem, postquam
eum cara vita priuauit, a curru religans, cir-
cum sepulcrum sodalis dilecti trahit: haud ta-
men ei hoc honestum, neque vtile, *verendum*
ei est, ne, forti licet, succenseamus ei nos: in-
sensilem enim iam terram contumelia - afficit
furens. “

55 Hunc autem irata allocuta est vnas - can-
dida Iuno: „Sit sane et hoc tuum verbum, ar-
genteo - arcu - insignis, si quidem parem
Achilli et Hectori constituetis honorem. Hec-
tor quidem mortalisque, mulierisque fluxit mam-
mam: at Achilles est deae proles, quam ego
60 ipla nutriuique, et educaui, et viro dedi vxo-
rem Peleo, qui ex animo carus fuit immorta-
libus: omnes autem interfuistis, dii, nuptiis,
interque tu hos epulabaris, tenens citharam,
o malorum sodalis, semper perfide.”

Illam vero respondens allocutus est nubes -
65 cogens Iupiter: „Iuno, ne iam omnino irasca-
ris diis. Haud etenim honor idem erit: sed et
Hector carissimus erat diis hominum, qui in
Ilio sunt; sic enim mihi quidem: quia nun-
quam iucunda praetermittebat munera. Non
enim mihi vnquam ara caruit dape aequali,
70 libamineque, nidoreque: hunc enim sortiti sumus
honorem nos. Sed tamen furto quidem surri-
pere omittamus (neque vlllo modo licet clam
Achille) audacem Hectorem: certe enim ei assi-

due mater adest simul noctesque et dies.

75 Sed si quis vocet deorum Thetin ad me, vt
quoddam ei dicam prudens consilium, vt Achil-
les dona a Priamo accipiat, atque Hectorem
redemptum - reddat. "

Sic dixit. Surrexit autem Iris cursu - procel-
las - aequans nuntiatura. Inter itaque Sa-
mumque, et Imbrum asperam infiliiit nigro

80 ponto, ingemuitque mare. Ipsa autem glan-
dulae - plumbeae similis, in imum delapsa est,
quae, in agrestis bouis cornu, demissa descen-
dit cruda - vorantibus piscibus mortem ferens.
Inuenit autem in specu caua Thetin, circum au-
tem et aliae sedebant frequentes marinae deae,
85 ipsa vero in mediis flebat fatum sui filii exi-
mii, qui ei erat periturus in Troia glebosa,
longe a patria. Prope autem stans allocuta est
pedibus velox Iris.

„Surge, Theti, vocat Iupiter aeternis confi-
liis pollens.“ Huic autem respondit deinde
dea Thetis pedes - argentea:

90 „Curnam me ille iubet *venire* magnus deus?
vereor autem misceri immortalibus; habeo
enim dolores innumeros animo. Ibo tamen;
neque irritum verbum erit, quodcunque di-
xerit.“

Sic fata, velum accepit augustissima dearum
atrum, eoque nullum nigrius erat vestimentum.

95 Perrexit autem ire, pedibusque ventosa velox Iris
praeibat; et circum ipsas diducebatur vnda maris.
Littus vero vt conscenderant, in coelum se - pro-
riperunt. Inuenerunt autem late sonantem

Saturnium, circumque caeteri omnes sede-
 100 bant frequentes beati dii immortales, ipsa au-
 tem Ioui patri assedit, cessitque Minerva; Iu-
 no vero aureum pulcrum poculum in manu po-
 suit; et consolabatur verbis; Thetis autem
 reddidit, postquam bibisset. Inter hos vero
 sermonem orsus est pater hominumque deumque:

„Venisti ad Olympum, dea Theti, moesta
 105 licet, luctum non obliuiscendum habens in
 praecordiis; noui et ipse; sed et sic dicam,
 cuius te gratia huc vocaui: nouem - dies iam
 contentio inter immortales orta est Hectoris
 de cadauere, et Achille urbium - vastatore;
 furto autem surripere hortabantur speculatorem
 110 Argicidam; at ego hanc gloriam Achilli tri-
 buo, reuerentiam in te et amicitiam in poste-
 rum seruans: ocyus ad castra descende, et
 filio tuo praecipe, irasci ei dic deos, meque
 supra omnes immortales indignatum esse,
 115 quod animo furenti Hectorem detinet apud
 naues recuruas, neque redemptum - reddidit:
 si quo pacto meque vereatur, Hectoremque re-
 demtum - reddat. Caeterum ego ad Priamum
 magnanimum Irin mittam, vt redimat dilectum
 filium, profectus ad naues Achiuorum, dona-
 que Achilli ferat, quae animum placent.“

120 Sic dixit; neque non - obsecuta est dea The-
 tis pedes - argentea. Descendit vero ab Olym-
 pi verticibus impetu - facto, peruenitque ad
 tentorium sui filii, intusque illum inuenit cre-
 bros effundentem gemitus; dilecti autem circum
 ipsum socii propere curabant, et apparabant

125 prandium; illis vero ouis villosa magna in
tentorio mactata erat. Admodum autem pro-
pe ipsum confedit veneranda mater, manumque
ipsum demulsit, verbaque fecit, dixitque:

„Fili mi, quousque lugens et moerens
tuum edes cor, memor neque cibi omnino,
130 neque cubilis? bonum vero, mulieri in amore
misceri; non enim mihi diu viues, sed tibi iam
prope adest mors et fatum violentum. Sed
mihi ausculta ocyus; Iouis enim tibi nuntia sum;
135 irasce tibi ait deos, seque supra omnes im-
mortales indignatum esse, quod animo furenti
Hectorem detines apud naues recuruas, neque
redimi - passus es. Sed agendum redemptum -
redde, mortuique accipe pretia.“

Hanc vero respondens allocutus est pedibus -
velox Achilles: „Huc adsit, qui pretium fe-
140 rat, et cadauer absportet, si quidem serio ani-
mo Olympius ipse iubet.“

Sic hi quidem in nauium coetu materque et
filius multa inter se verba alata dicebant.
Irin autem impulit Saturnius ad Jlium sacram:

„Vade age, Iri velox, relicta sede Olympi,
145 nuntia Priamo magnanimo, ad Jlium, ut - re-
dimat carum filium, profectus ad naues Achiuo-
rum; donaque Achilli ferat, quae animum
placent, solus, neque quis alius vna Troiano-
rum eat vir. Praeco aliquis eum comitetur se-
150 nior, qui dirigat mulas et rhedam volubilem,
atque retro mortuum absportet ad urbem,
quem interfecit nobilis Achilles. Neque omni-
no ei mors obuerfetur animo, neque omnino

terror: talem enim ei ducem - viae dabimus.
 Argicidam, qui ducet, vsquedum ducendo
 155 prope Achillem constituerit. At postquam eum
 duxerit intra tentorium Achillis, neque ipse
 eum *Achilles* interficiet, aliosque omnes prohibe-
 bit: neque enim est imprudens, neque te-
 merarius, neque officii - negligens, sed per-
 quam humane supplici parceret viro.“

Sic dixit. Surrexit autem Iris cursu - pro-
 160 cellas - aequans nuntiatura, peruenitque in
 Priami domum; inuenit vero clamoremque, luc-
 tumque. Filii quidem, patrem circumfidentes
 in aula, lacrymis vestimenta perfundebant;
 ipse vero in mediis senex obuoluta chlaena
 tectus, circumque multus fimus *affusus* erat,
 165 capitique et ceruici senis, quem quidem voluta-
 tus affatim - iniecerat manibus suis. Filiae ve-
 ro per aedes, et nurus, lamentabantur, illo-
 rum recordantes, qui iam multique et strenui
 manibus sub Argiuorum iacebant, vita priuati.
 Stetit autem iuxta Priamum Iouis nuntia, atque
 170 allocuta est, summissa voce, (illum autem tre-
 mor occupabat artus:)

„Confide, Dardani soboles Priame, animo,
 neque omnino formida; non enim tibi ego
 malum vaticinatura huc venio, sed beneuolo
 animo; Iouis autem tibi nuntia sum, qui tui,
 procul licet sit, magnam curam habet, et mise-
 175 retur. Redimere te iubet Olympius Hectorem
 nobilem, donaque Achilli ferre, quae animum
Hom. Il. Vol. III. P p

placent, solum, neque quis alius vna Troia-
 norum eat vir. Praeco aliquis te comitetur
 senior, qui regat mulas et rhedam volubilem,
 180 atque retro mortuum absportet ad urbem,
 quem interfecit nobilis Achilles. Neque omni-
 no tibi mors obuerfetur animo, neque omnino
 terror: talis enim te dux - viae comitabitur
 Argicida, qui te ducet, vsquedum ducendo
 prope Achillem constituerit; at postquam du-
 185 xerit intra tentorium Achillis, neque hic ipse
 interficiet, aliosque omnes prohibebit: neque
 enim est imprudens, neque temerarius, neque
 officii - negligens; sed perquam humane sup-
 plici parcat viro. “

Illa quidem sic locuta abiit pedibus velox Iris.
 190 Sed is filios rhedam volubilem mulinam ap-
 parare iullit, arcamque ligare super ipsa; ipse
 autem in thalamum descendit odoratum, cedri-
 num, tecto - excello, qui pretiosa multa conti-
 nebat, introque vxorem Hecubam vocavit,
 dixitque:

„O bona, a Ioue mihi Olympia nuntia ve-
 195 nit, vt - redimerem dilectum filium, profectus
 ad naues Achiuorum, donaque Achilli ferrem,
 quae animum placent. Sed age mihi hoc dic,
 quid tibi in praecordiis videtur esse? Valde
 enim me ipsum quidem animus et mens iubet
 illuc ire, ad naues in castra lata Achivorum. “

200 Sic dixit; eiulauit autem vxor, et respondit
 verbis: „Hei mihi, quo iam tibi prudentia abiit,

qua antehac quidem celebrer eras per homi-
 nes exteros, atque quibus imperas? Quo
 pacto vis ad naues, Achiuorum ire solus, viri
 in conspectum, qui tibi multosque et fortes
 205 filios interfecit? ferreum certe tibi cor. Si
 enim te capiet et inspiciet oculis crudelis et
 infidus vir iste, non tui miserebitur, neque
 omnino te reuerebitur. Nunc vero desileamus
 seorsum sedentes in aedibus; huic autem sic
 210 olim Fatum violentum. nascenti neuit lino,
 quando eum peperit ipsa, pedibus - celereꝝ
 canes vt satiare, seorsum a parentibus, virum
 apud violentum; cuius ego medium hepar vtinam
 tenerem comedendum adhaerens: tunc re-
 pensa quae fecit essent filio meo; haud enim
 215 ipsum ignaue - se - gerentem occidit, sed
 pro Troianis et Troadibus profundos - sinus -
 habentibus stantem; neque fugae memorem,
 neque tergiuersationis.“

Eam vero rursus allocutus est senex Priamus
 diis - similis: „Ne me volentem ire retine,
 neque mihi ipsa aus in aedibus mala sis!
 220 neque enim mihi persuadebis. Nam si alius
 quidem me aliquis terrestrium iussisset, seu
 qui vates sunt, auspices, vel sacerdotes, men-
 dacium certe crederemus, et auerfaremur ma-
 gis: nunc vero, (ipse enim audiui deum, et
 adspexi coram,) ibo, et non irritus sermo
 225 erit. Si vero mihi fatum est mori apud na-
 ves Achiuorum aere - loricatorum: volo.
 Statim enim me interfecerit Achilles, vlnis

complexum meum filium, postquam luctus desiderium exemero. “

Dixit; et arcarum opercula pulcra aperuit.
Inde duodecim quidem perpulcros exemit peplos,
230 duodecimque simplices chlaenas, totidemque tapetes,
totidemque pallia pulcra, totidem ad haec tunicas. Auri etiam appensa extulit decem omnia talenta. Extulit et duos splendidos tripodes, quatuorque lebetas, extulit et poculum perpulcrum, quod ei Thraces dederant viri
235 in legationem profecto, magnum donum: nec tamen ei pepercit in aedibus senex; summe enim cupiebat animo redimere dilectum filium.

Interea ille Troianos quidem omnes a porticu arcebat, verbis contumeliosis increpans:

„Abite, perditii, probris - digni; non vique et vobis
240 domi inest luctus, quod me venistis moerore affecturi? An parui - penditis, quod mihi Saturnius Iupiter dolores dedit, filium ut perderem fortissimum? Sed sentietis et ipsi: faciliores enim multo Achiivis iam eritis,
245 illo mortuo, occisu. At ego certe, antequam direptamque urbem, vastatamque, oculis videro, desoendero in domum Orcli.“

Dixit, et Scipione persequens - abigebat viros; illi autem exhibant, vrgente sene. Is vero filios suos increpabat obiurgans, Helenumque,
250 Parinque, Agathonemque nobilem, Pammonemque, Antiphonumque, pugnaque strenuum

Politem, Deiphobumque, et Hippothoum, et
nobilem Dium. Nouem his senex increpans
mandabat:

„Festinate mihi, ignaui filii, probrosi; vti-
nam simul omnes pro Hectore veloces ad
255 naues interfecti fuissetis? hei mihi infelicissimo!
genui enim filios fortissimos Troia in lata,
quorum nullum aio reliquum esse: Mestorem-
que diuinum, et Troilum ex - curru - pugna-
cem, Hectoremque, qui deus erat inter viros,
neque videbatur viri vtique mortalis filius esse,
260 sed dei: hos quidem perdidit Mars, haec ve-
ro probra mera supersunt, mendaces, saltato-
resque, choreis praestantissimi, agnorum atque
hoedorum publici raptores. Non tandem mihi
rhedam apparaueritis celerrime, haecque om-
nia imposueritis, vt perficiamus iter?“

265 Sic dixit: hi vero patris veriti increpationem,
rhedam quidem extulerunt volubilem
mulinam, pulcram, recens compactam; ar-
camque ligarunt super ipsa, atque a paxillo
iugum detraxerunt mulinum, buxum, et vm-
270 bilico - ornatum, scite annulis aptatum, extu-
lerunt et lorum iugale vna cum iugo nouem - cu-
bitorum; et hoc quidem bene accommoda-
runt eleganter polito temoni, parte in extre-
ma, annulumque clauo - temonis superposuerunt;
ter vero vtrinque ligarunt ad vmbilicum; et de-
inde simplici serie alligarunt, subque angulo
275 flexum innexuerunt. Ex thalamo autem feren-

tes eleganter politam in rhedam, accumula-
 runt Hectorei capitū infinita pretia, iunxerunt-
 que mulos vngulis validos, iugales, quos olim
 Priamo Myfi dederant splendida dona; equos
 autem Priamo duxerunt sub iugum, quos senex
 280 ipse curans alebat politum ad praeſepe; hos
 quidem iungebant in aedibus altis praeco et
 Priamus, prudentia mentibus conſilia tenentes.
 Prope autem ipſos acceſſit Hecuba moeſto ani-
 mo, vinum tenens in manu ſuaue dextra,
 285 aureo in poculo, vt libatione - facta abirent;
 ſtetit vero ante equos, verbaque fecit, dixitque:

„Accipe, liba Ioui patri, et ſupplica, do-
 mum vt peruenias redux ex hoſtibus; ſiqui-
 dem te animus impellit ad naues, me qui-
 290 dem non volente. Sed ſupplica tu iam atras -
 nubes - cogenti Saturnio Idaeo, qui Troiam
 omnem deſpicit; pete autem alitem velocem
 nuntium, qui ipſi gratiſſimus alitum, et cuius
 robur eſt maximum, dextrum, vt eum ipſe
 295 oculis conſpicatus, eo fretus ad naues eas Da-
 naorum pernīcium rectorum equeſtrium. Quod
 ſi tibi non dabit ſuum nuntium late - ſonans Iu-
 piter, non ego omnino te tum impellens hor-
 tarer naues ad Argiuorum ire, admodum li-
 cet cupidum.“

Illam vero reſpondens allocutus eſt Priamus
 300 deo - ſimilis: „O vxor, haud ſane tibi hoc
 praecipienti negabo; bonum enim, Ioui ma-
 nus eleuare, ſi forte miſereatur.“

Dixit quidem, et ancillam dispenfatricem iussit senex manibus aquam infundere puram; adstitit vero, peluim ancilla gutturniumque
 305 simul manibus tēnens. At postquam se lauerat, poculum accepit suae vxoris; precabatur deinde stans medio in septo; libauitque vinum, coelum suspiciens, et edita voce dixit:

„Iupiter pater, qui inde ab Ida imperas, gloriosissime, maxime, da me ad Achillis *ten-*
 310 *torium* gratum venire, atque miserandum! mitte autem alitem velocem nuntium, qui tibi ipsi gratissimus alitum, et cuius robur est maximum, dextrum: ut eum ipse oculis conspicatus, eo fretus, ad naues eam Danaorum perniciem - currus agitatorum.“

Sic dixit precans. Eum vero exaudiit providus Iupiter, statimque aquilam misit certissimum - augurium facientem ex volucris, Morphnon, venatricem, quam et Percnon vocant; quanta autem excelsi ianua thalami est viri opulenti obserata, affabre - aptata: tantae huius vtrique erant alae. Visa autem est
 320 ipsis dextera ruens supra urbem; illi vero conspicati gauisi sunt, et omnibus in praecordiis animus laetitia - perfusus - est.

Festinans autem senex politum conscendit currum: egitque e vestibulo et porticu resonanti. Ante quidem muli trahebant quatuor -
 325 rotarum rhedam, quas Idaeus agebat prudens; sed pone equi, quos senex virgens flagello

hortabatur celeriter per urbem; amici autem
 simul omnes sequebantur, multum lugentes,
 tanquam ad mortem proficiscentem. Postquam
 vero ex urbe descenderant, ad campumque per-
 330 venerant, hi quidem retro ad Ilium redierunt,
 filii et generi; illi autem non latuerunt late-
 sonantem Iouem, in campum progressi. Conspi-
 catus vero *Iupiter* misertus est senis, et con-
 festim *Mercurium*, filium dilectum, coram allo-
 cutus est:

„*Mercuri*, (tibi enim prae aliis gratissimum
 335 est homini te comitem - adiungere, et exau-
 dis, quemcunque volueris;) vade age, et
Priamum cauas ad naues *Achiuorum* sic du-
 cito, vt neque aliquis videat, neque animaduer-
 tat aliorum Danaorum, antequam ad *Pelei* fi-
 lium peruenerit.“

Sic dixit: Neque non - obsecutus est inter-
 340 nuntius *Argicida*: Statim deinde sub pedibus
 ligauit pulcra talaria, ambrosia, aurea, quae
 ipsum ferebant et supra mare, et supra im-
 menfam terram, pariter cum flatibus venti; ce-
 pit et virgam, qua virorum oculos demulcet,
 quorum vult, alios vero et dormientes excitat;
 345 hanc manibus tenens volabat potens *Argicida*.
 Confestim autem *Troiamque* et *Hellespontum* per-
 venit; perrexit vero ire iuueni - regio similis,
 primum pubescenti, cuius venustissima iuuenta.
 Illi vero postquam praeter magnum sepulcrum *Ili*
 350 egerant, inhibuerunt mulasque et equos, vt

biberent in fluuio; iam enim et crepusculum
venerat super terram; at ex propinquo conspi-
catus animaduertit praeco Mercurium, et Pria-
mum allocutus est, dixitque:

„Confidera, Dardani progenies, prudentis
355 animi res est: virum video, cito autem nos
perditurum existimo. Sed agedum fugiamus in
equis; vel ipsum iam genibus prehensis ore-
mus, si forte misereatur.“

Sic dixit. Seni autem animus confusus est,
timuitque grauiter; rectae autem comae stete-
360 runt in flexilibus membris; stetitque attoni-
tus; ipse autem Mercurius prope veniens,
manu senis prehensa, interrogauit et allocutus
est:

„Quo, pater, sic equos et mulas dirigis
noctem per dulcem, quando dormiunt mortales
ceteri? Neque tu timuisti robur spirantes
365 Achiuos, qui tibi hostes et infensi prope sunt?
Quorum si quis te videret, celerem per noctem
nigram, tot opes vehentem, quae tunc tibi
mens esset? Neque ipse iuuenis es, senexque
te hic comitatur, virum vt arceas, quando
370 quis prior infestaret: sed ego nullo te afficiam
malo, imo et alium a te propulsauerim; caro
enim te patri comparo.“

Huic autem respondit deinde senex Priamus
deo - similis: „Sic sane haec utique sunt, di-
lecte fili, vt dicis: sed adhuc aliquis et me
375 deorum protegit manu, qui mihi talem milit

viae comitem obuium fieri, faustum, qualis
iam tu corpore et specie admirabilis, prudens-
que es animo, beatisque prognatus es paren-
tibus.“

Eum vero vicissim allocutus est internuntius
Argicida: „Nae iam haec omnia, senex, recte
380 dixisti; sed age mihi hoc dic et vere narra-
num aliquo mittis thesauros multos et pretiosos
viros ad alienigenas, ut saltem hi tibi salui ma-
neant? An iam omnes deseritis Ilium sacram
metu percussis? talis enim vir fortissimus ille per-
385 iit tuus filius; nec enim quidquam pugna in-
ferior - erat Achiuis.“

Huic autem respondit deinde senex Priamus
deo similis: „Quis vero tu es, optime, qui-
busque prognatus es parentibus, qui mihi
commode interitum infelicis filii memorasti?“

Illum vero vicissim allocutus est internuntius
390 Argicida: „Tentas me, senex, et interrogas
super Hectore nobili. Hunc quidem ego per-
quam saepe pugna in gloriosa oculis vidi, et
quando ad naues actos Argiuos interficiebat,
caedens acuto aere; nos vero stantes miraba-
395 mur; non enim Achilles sinebat pugnare, ira-
tus Atridae: huius enim ego famulus, eadem-
que aduexit naus affabre - facta; ex Myrmi-
donibus autem sum, pater vero mihi est Polyc-
tor; diues quidem is est, senexque iam, sicut
tu; sex autem ei filii sunt, egoque tibi septi-
400 mus sum: inter hos, facta sortitione, mihi

fors obtigit huic *Achillem* comitari; nunc vero veni in campum a nauibus; mane enim edent circa urbem pugnam nigris - oculis Achiui. Aegre - ferunt enim illi defidentes, neque possunt continere cupidos praelii reges Achiuorum.“

405 Huic autem respondit deinde senex Priamus deo - similis: „Si quidem famulus Pelidae Achillis es, agetum mihi omnem veritatem dic, an adhuc apud naues meus filius, an ipsum iam suis canibus membratim discissum obiecit Achilles?“

410 Illum vero vicissim allocutus est internuntius Argicida: „O senex, nondum hunc canes ederunt, neque alites; sed adhuc ille iacet Achillis apud nauem neglectum in tentorio; duodecimus autem ei dies iacenti, neque tamen omnino ei corpus putrescit, neque eum ver-
415 mes edunt, qui sane viros praelio - occisos comedunt. Certe quidem ipsum circa sepulcrum sui sodalis dilecti raptat immaniter, aurora quando pulcra apparet; nec tamen ipsum deturpat. Admirareris certe contemplans ipse cum accesseris, ut roscidus iacet, circum-
420 que sanguis ablutus est, neque vlla parte foedatus; vulnera autem omnia clausa sunt, quotquot inflicta fuerant; multi enim ipsi aes immergunt: adeo tibi curam gerunt beati dii filii tui, mortui licet; ipsis enim carus ex animo erat.“

Sic dixit; gauisus est autem senex, et respon-
 425 dit verbis: „O fili, certe bonum etiam, de-
 bita dona dare immortalibus: neque enim vn-
 quam meus filius, siquidem fuit, oblitus est in
 aedibus deorum, qui Olympum tenent; ideo
 illius recordati sunt etiam in ipso mortis fato.
 Sed agedum, hoc accipe a me pulcrum poculum,
 430 ipsumque me tutare, et deduc me, fauentibus
 utique diis, vsque dum in tentorium Pelei fi-
 lii peruenero.“

Illum vero vicissim allocutus est internuntius
 Argicida: „Tentas me, senex, iuniorem, nec
 tamen mihi persuadebis; qui me iubes tua do-
 435 na clam Achille accipere; eum quidem ego
 timeo, et vereor ex animo spoliare, ne mihi
 aliquod malum in - posterum *inde* fiat. Tibi
 vero viae - dux vel ad inclytum Argos proficisce-
 rer, sedulo in naui veloci, aut via - terrestri
 comitans; non sane aliquis tecum duce con-
 temto pugnauerit.“

440 Dixit, et saltu - dato Mercurius in currum
 et equos, statim scuticam et habenas prehen-
 dit manibus; inspirauit autem equis et mula-
 bus animos validos. Sed cum iam ad turre-
 que nauim et fossam peruenissent: (custodes
 tum vero primum circa coenam occupati erant;)
 445 iis somnum infudit internuntius Argicida om-
 nibus; statimque aperuit portas, et retrulit vec-
 tes, introque duxit Priamumque et splendida
 dona in rheda, sed quando iam ad tentorium

Pelei filii peruenerant excelsum, quod Myrmi-
 450 donec fecerant regi lignis abietis caelis, et
 desuper texerant, lanuginosum calamum ex
 prato demetendo: ◀circum autem ei magnum
 septum fecerant regi palis densis: ianuam au-
 tem tenebat vnus obex abiegnus, quem tres
 455 quidem obdebant Achiui, tres item referabant
 ingens claustrum forium, ex aliis; Achilles ve-
 ro obdebat etiam solus) tum quidem Mercu-
 rius vtilitatum - auctor aperuit seni, introque
 duxit inclyta dona pedibus - veloci Pelei filio,
 e curruque descendit in terram, dixitque:

460 „O senex, ego quidem deus immortalis ve-
 ni Mercurius; tibi enim me Iupiter vt - co-
 mitarer ducem - viae praebuit; sed ego qui-
 dem redibo, neque Achillis in conspectum
 veniam: indignum enim esset, immortalem
 465 deum sic mortales fouere palam. Tu vero in-
 gressus prehende genua Pelei filii, et eum per
 patrem et matrem comas - pulcram supplex -
 ora, et filium: vt ei animum commoueas.“

Sic quidem fatus abiit ad excelsum Olympum
 Mercurius; Priamus vero de curru desiliit in ter-
 470 ram, Idaeumque ibidem reliquit: isque ma-
 nebat continens equos mulasque: senex au-
 tem recta iuit per domum, vbi Achilles sede-
 bat, Ioui carus; intusque eum ipsum inuenit;
 socii vero seorsum sedebant. Ei autem duo soli
 heros Automedonque, et Alcimus furculus Mar-
 475 tis, ministrabant adstantes: modo autem desti-

terat a cibo, postquam ederat et biberat; adhuc etiam aderat mensa. Hos autem latuit ingressus Priamus magnus; prope vero flans, manibus Achillisprehendit genua, et osculatus est manus terribiles, homicidas, quae ei multos interfecerant filios. Vt vero cum virum malum magnum cepit, qui in patria homine interfecto, ad aliam peruenit ciuitatem, viri ad diuitis domum, stupor autem tenet adspicientes; sic Achilles obstupuit, conspicatus Priamum deo - similem, obstupuerunt et ceteri, alterque in alterum intuebatur. Hunc etiam supplicans Priamus verbis his allocutus est:

„Recordare patris tui, diis similis Achille, eiusdem aetatis, qua et ego, graui in senectutis limine. Et illum quidem fortasse vicini circumfidentes premunt, neque quis est, qui malum et perniciem arceat; et tamen ille quidem, te viuere audiens, gaudetque in animo, speratque dies omnes visurum dilectum filium, a Troia reuersum; sed ego, infelicissimus, genui filios fortissimos Troia in lata, eorumque neminem autumo relictum esse.

495 Quinquaginta mihi erant, quando venerunt filii Achiuorum; vnde viginti quidem vno ex vtero erant, ceteros autem mihi pepererunt in aedibus mulieres. Ex his plerorumque quidem impetuofus Mars genua soluit; qui vero mihi vnicus erat, tutabaturque urbem et ipsos,

500 hunc tu nuper interfecisti, pugnantem pro patria, Hectorem: huius nunc gratia venio ad

naues Achiuorum, redempturus a te, feroque
 infinita dona. Sed reuerere deos, Achille,
 meique ipsius miserere, recordatus tui patris:
 505 ego autem adhuc miserabilior; sustinui enim
 qualia nequaquam aliquis super terram mortalis
 alius, viri filiorum - interfectoris ad os manus
 admouere."

Sic dixit; ei autem de patre desiderium exci-
 tavit luctus, prehensaque manu, remouit a se
 leniter senem. Hi vero recordati, hic quidem
 510 Hectoris homicidae, flebat crebris lacrymis,
 ante pedes Achillis prouolutus; at Achilles
 flebat suum patrem, interdumque vicissim Pa-
 troclum; eorumque gemitus per aedes excitaba-
 tur. At postquam luctu satiatus est nobilis
 Achilles, et ei e praecordiis abiit desiderium,
 515 atque ex artubus, protinus e sede surrexit,
 senemque manu *prehensum* erexit, miseratus
 canumque caput, canumque mentum, et ip-
 sum edita - voce verbis alatis allocutus est:

„Ah miser, certe iam multa mala tolerasti
 tuo in animo. Quomodo sustinuisti ad naues
 520 Achiuorum venire solus, viri in conspectum,
 qui tibi multosque et strenuos filios interfeci?
 Ferreum certe tibi cor. Sed age iam confide
 in sede; dolores autem prorsus in animo resi-
 dere sinamus, dolentes licet: nullus enim pro-
 525 fectus est tristis luctus. Sic enim fato - tri-
 buunt dii miseris mortalibus, vt uiuant tristes;
 ipsi vero sine - curis sunt. Duo quippe dolia

iacent in Iouis limine donorum, quae dat,
alterum malorum; alterum vero, bonorum:
 cui quidem miscens dederit Iupiter fulmine -
 530 gaudens, interdum quidem in malum ille in-
 cidit, interdum et in bonum; cui vero ex ma-
 lis dederit, *eum* iniuriis obnoxium facit; et
 illum exitialis dira calamitas super terram almam
 exercet, vagaturque nec diis honoratus, ne-
 que mortalibus. Sic quidem et Peleo dii de-
 535 derunt illustria dona a natalibus: omnes enim
 inter homines *eminenter* ornatus erat opibus-
 que, diuitiisque, imperabat vero Myrmidonibus,
 et ei mortali licet deam fecerunt vxorem; sed
 et huic imposuit deus malum, quod ei nequa-
 quam filiorum in aedibus soboles nata - est
 540 regno - successurorum, sed vnum filium genuit
 immatura - morte - periturum: nec tamen nunc
 iam senem foueo: valde enim procul a patria
 sedeo in Troia, teque contristans, atque tuos li-
 beros. Et te, senex, olim quidem audimus
 opibus floruisse: quantas Lesbus supra Maca-
 545 ris sedes intus continet, et Phrygia desuper,
 et Hellespontus immensus: inter hos, te, se-
 nex, diuitiisque et filiis aiunt ornatum - excel-
 luisse; at, postquam tibi cladem hanc intule-
 runt coelites, affidue tibi circa urbem, prae-
 liaque caedesque virorum. Perfer *tamen*, nec
 550 perpetuo moere tuo in animo: nihil enim
 proficies, tristatus de filio tuo, neque ipsum
 resurgere facies, prius etiam malum aliud passus
 fueris. "

Ei vero respondit deinde senex, Priamus
 deo - similis: „Ne me dum in sede colloca,
 Iouis alumne, quamdiu Hector iacet in ten-
 555 toriis insepultus; sed citissime redemptum -
 redde, vt oculis videam: tu vero accipe dona
 multa, quae tibi afferimus: tu autem his fruaris
vinam, et peruenias tuam in patriam ter-
 ram, postquam me primum fuisti ipsum vi-
 vereque et aspicere lumen solis.“

Hunc autem torue intuitus allocutus est pe-
 560 dibus velox Achilles: „Ne amplius nunc me
 irrita senex; habeo enim in animo et ipse
 Hectorem tibi redemptum - reddere; a Ioue enim
 mihi nuntia venit mater, quae me peperit,
 filia marini senis: sed et te sentio, Priame,
 animo, neque me lates, quod deorum aliquis
 565 te duxit celeres ad naues Achiuorum: haud
 enimaufus esset *mortalis* vllus intrare, ne aetate
 quidem admodum florens in castra, neque
 enim custodes latuisset, neque obices facile
 referasset portarum nostrarum. Ideo nunc ne
 — mihi magis doloribus animum commoueas, ne
 te, senex, ne ipsum quidem in tentoriis *incolu-*
 570 *mam* sinam, quantumuis supplicem, Iouis au-
 tem violem mandata.“

Sic dixit; timuit autem senex, et paruit ser-
 moni. Pelei filius vero e domo; leo tan-
 quam, profiliit foras; non solus; eum nempe
 duo famuli comitabantur, heros Automedon-
 575 que et Alcimus, quos quidem maxime hono-
Hom. Il. Vol. III. Q q.

rabat Achilles ex focis, post Patroclum utique
mortuum; hi tunc a iugo soluerunt equos
mulasque, introque duxerunt praeconem vo-
calem senis, et in sedili collocarunt; elegan-
ter - polita autem de rheda detraxerunt Hec-
580 torei capitis infinita - pretia; at reliquerunt
duo pallia, textamque bene tunicam, ut ca-
daver coniectum redderet domum absportan-
dum. Ancillas autem euocatas lauare is iussit
circumque vngere, seorsum auferentes ut ne
Priamus videret filium: ne is quidem do-
585 lenti corde iram non contineret, filium con-
spicatus, Achilli autem commoueretur carum
cor, et ipsum interficeret, Iouisque violaret
mandata. Illud vero postquam ancillae laue-
rant et vnixerant oleo, circumque ipsum pal-
lium pulcrum iecerant, atque tunicam, ipse
590 illud Achilles lectis imposuit sublatum, simul-
que socii eleuarunt eleganter - politam in rhe-
dam. Ingemuit autem deinde, dilectumque
nomine ciebat sodalem:

„Ne mihi, Patrocle irascaris, si forte audi-
veris, in Orco licet, me Hectorem nobilem
redemptum - reddidisse patri eius; haud enim
595 mihi indecora dedit dona; tibi vero ego ex
his etiam impertiam, quantum par - est.“

Dixit, et in tentorium rediit nobilis Achil-
les, reseditque in sella affabre - facta, vnde
furrexerat, pariete ex aduerso, Priamumque al-
locutus est sermone:

„Filius quidem iam tibi redemptus est, senex,
 600 vt iussisti; iacet autem in lectis, et cum auro-
 ra apparente videbis ipse abducens; nunc ve-
 ro memores simus coenae. Nam et comas -
 pulcra Niobe memor - fuit cibi, cui tamen
 duodecim liberi in aedibus perierant, sex
 605 quidem filiae, sex autem filii pubescentes: hos
 quidem Apollo interfecit ab argenteo arcu,
 iratus Niobae, illas autem Diana sagittis gau-
 dens, quoniam Latonae se aequiparabat ge-
 nas - pulcrae; dixit *illam* duos peperisse, se
 vero peperisse multos; illi vero, duo *tantum*
 610 licet - essent, omnes perdiderunt. Et ii qui-
 dem nouem - dies iacebant in caede, neque
 quis erat, qui sepeliret; populos enim lapides
 fecerat Saturnius; eos autem decima die se-
 pelierunt dii coelites. Et haec quidem cibi
 memor fuit, postquam fatigata erat lacrymas fun-
 dens. Nunc vero alicubi in petris, in monti-
 615 bus desertis, in Sipylo, vbi aiunt dearum esse
 cubilia Nympharum, quae circa Acheloum
 choreas ducunt, illic, lapis licet sit, immisos
 a diis dolores concoquit. Sed age iam et nos
 curam - geramus, nobilis senex, cibi; deinde
 620 vero dilectum filium defleas, in Ilium vec-
 tum; multis autem lacrymis - prosequendus tibi
 erit.“

Dixit, et propere - surgens ouem candidam
 velox Achilles mactauit; focii vero excoria-
 runtque et curarunt scite et decore, minuta-
 tim dein secuerunt perite, et verubus transfixe-

runt, assaruntque accurate, detraxeruntque
 625 omnia. Automedon autem panem sumtum distribuit in mensa pulcris in canistris: at carnes distribuit Achilles; ii vero ad cibos paratos appositos manus porrigebant. At postquam potus et cibi amorem exemerant, Dardanides quidem Priamus admirabatur Achillem,
 630 quantus erat, qualisque: diis enim visu similis erat. At Dardani progeniem Priamum admirabatur Achilles, adspiciens vultusque egregios, et sermonem audiens. At postquam satiati sunt alter alterius adpectu, illum prior allocutus est senex Priamus deo - similis:

635 „Mitte nunc cubitum me quam primum, Iouis alumne, ut iam somno dulci oblectemur cubantes: nondum enim clausi sunt oculi sub palpebris meis, ex quo tuis sub manibus meus filius amisit animam: sed assidue ingemisco et dolores innumerabiles concoquo,
 640 aulae in septis volutatus in fimo. Nunc tandem etiam cibum gustavi, et nigricans vinum per guttur demisi: antea sane nequaquam gustaveram.“

Dixit; Achilles vero socios et ancillas iussit, lectos sub porticu ponere, et stragula pulchra
 645 purpurea iniicere, sternereque desuper tapetes, chlaenasque imponere villosas superne obducendas. Illae vero exierunt domo, facem in manibus tenentes, statimque strauerunt duos lectos festinantes. Hunc autem falso -

metu - ludens allocutus est pedibus velox Achilles:

650 „Extra quidem iam cuba, senex optime; ne
quis Achiuorum huc adueniat confiliarius, qui
mecum assidue confilia consultant assidentes,
vt mos est: horum si quis te viderit celerem
per noctem nigram, continuo diceret Aga-
655 memnoni pastori populorum, et forte dilatio
redemptionis cadaueris fieret. Verum age mihi
hoc dic, et accurate narra, quot diebus cu-
pis iusta - facere Hectori nobili, vt tamdiu
ipseque quiescam, et copias contineam.“

Illi autem respondit senex Priamus deo -
660 similis: „Siquidem iam me vis celebrare fu-
nus Hectori nobili, lic certe mihi faciens,
Achille, grata feceris. Scis enim, vt intra vr-
bem concludimur, longeque lignum deue-
hendum ex monte; admodum vero Troiani me-
tuunt. Nouem dies quidem ipsum in aedibus
665 hugeamus, decima autem sepeliamus, epule-
turque populus; vndecima autem tumultum
super ipso faciamus; duodecima vero pugna-
bimus, si quidem necesse erit.“

Eum autem rursus allocutus est pedibus va-
lens - nobilis Achilles: „Erunt tibi et haec,
670 senex Priame, vt tu iubes; inhibebo enim
tanto pugnam tempore, quanto iubes.“

Sic vtique locutus, ad carpum manum senis
prehendit dexteram, ne forte timeret in ani-

mo. Illi quidem in vestibulo domus illic dormierunt, praeco et Priamus, prudentia mentibus consilia tenentes: at Achilles dormiit in recessu tentorii bene compacti; ei autem Briseïs accubuit genas pulcra.

Alii quidem diique et mortales bellatores - equos curribus iunctos regentes dormiebant totam per noctem molli domiti somno; sed non Mercurium vtilitatum - auctorem somnus
680 cepit, versantem - animo, quomodo Priamum regem e nauium - coetu educeret, clam sacris portarum - custodibus. Stetit autem supra caput, et eum sermone allocutus est:

„O senex, non vtique tibi curae - est malum; cum ita adhuc dormis viros inter hostes, postquam te intactum - fuit Achilles.
685 Et nunc quidem dilectum filium redemisti, multaue dedisti: pro te autem viuo vel ter tot dederint dona filii qui sunt relictī, si Agamemnon rescierit de te Atrides, rescierintque omnes Achiui.“

Sic dixit; timuit autem senex, praeconemque
690 excitauit; iis autem Mercurius iunxit equos mulasque, citoque ipse egit per castra, neque vllus sensit.

Sed, cum iam ad meatum peruenissent pulcre - fluentis fluuii Xanthi vorticosi, quem immortalis genuit Iupiter, Mercurius quidem
695 tum abiit ad excelsum Olympum, Aurora au-

tem croceo - induta peplo spargebatur totam super terram; ii vero ad urbem agebant lamentisque gemituque equos, mulae vero cadaver ferebant; neque quis alius sensit prius virorum aut eleganter - cinctarum mulierum:
 700 sed Cassandra, similis aureae Veneri, Pergamo consensu dilectum patrem conspexit stantem in curtu, praeconemque vocalem; illum vero *Hectorem* super mulabus vidit iacentem in lectis; tum vero eiulavit, clamavitque totam per urbem:

„Visite, Troës, et Troades, Hectorem, pro-
 705 gressi, si quando et viuo e pugna reuerso gauisi estis: magnum enim gaudium vrbique erat, totique populo.“

Sic dixit; neque aliquis illic in vrbe relictus est vir, neque mulier; omnes enim intolerandus inuasit luctus; prope autem portas occurrerunt cadaver aduehenti. Primae super
 710 hoc vxorque dilecta et veneranda mater vellebant - crines ad rhedam volubilem ruentes, tangentes eius caput; flensque circumstabat turba. Et certe totum diem vsque ad solis occasum Hectorem lacrymas - fundentes delamen-
 715 tati - fuissent ante portas, si non e sella senex populum allocutus fuisset:

„Cedite mihi *via*, vt mulabus transeam; at deinde latiabitis vos fletu, postquam vexero domum.“

Sic dixit; hi autem diducti - sunt, et celerunt *via* rhedae. Illi vero postquam vexerant
 720 in inclytas aedes, eum quidem deinde torna-
 to in lecto posuerunt, iuxtaque collocarunt can-
 tores, qui naenias auspicarentur; qui quidem
 gemitibus mistum cantum lugubre canebant,
 adgемebantque mulieres. Illis autem Andro-
 mache vlnas - candida exorsa - est luctum,
 Hectoris homicidae caput inter manus tenens:
 725 „Mi vir, vita iuuenis excidisti, meque vi-
 duam deferis in aedibus; filius autem infans
 adeo, quem genuimus tuque egoque calami-
 tosi, neque ipsum puto ad pubertatem per-
 venturum; prius enim vrbs haec a culmine
 euertetur; vtique enim periisti custos, qui illam
 730 ipsam seruabas, tuebarisque vxores veneran-
 das, et infantes liberos: quae iam cito naui-
 bus auhentur cauis, et sane ego inter has;
 tu vero, fili, vel me ipsam comitaberis *illuc*,
 vbi certe indignis laboribus exerceberis, la-
 borans pro domino immiti; vel aliquis Achiuo-
 735 rum proiciet, manu correptum, a turri,
 tristem ad interitum, iratus; cui forte fra-
 trem interfecit Hector, aut patrem, vel et
 filium: perquam enim multi Achiuorum Hec-
 toris manibus mordicus prehenderunt immensum
 solum. Non enim mitis erat pater tuus in
 740 pugna tristi: ideo et illum ciues quidem lu-
 gent per urbem. Infandum autem parentibus
 luctum et moerorem attulisti, Hector, mihi
 vero praecipue relictis sunt dolores graues.

Non enim mihi moriens e lectis manus porrexisti;
neque aliquod mihi dixisti prudens dictum, cuius
745 vtique perpetuo recorderar noctesque et dies
lacrymas fundens.“

Sic dixit flens; adgembant autem mulieres.
Illis vero et Hecuba vehementem exorsa est
luctum:

„Hector, meo animo omnium longe carissi-
me filiorum, certe mihi etiam dum viueres,
750 carus eras diis. Illi enim tui curam gesserunt
etiam in ipso mortis fato; alios etenim filios
meos pedibus velox Achilles vendebat, quem-
cunque caperet, trans mare infructuosum, in
Samum, inque Imbrum, et Lemnum importuo-
sam: tibi vero postquam eripuit animam lon-
755 ga - acie - munito aere, saepe raptauit sui
circa sepulcrum socii, Patrocli, quem interfe-
ceras: excitauit tamen illum ne sic quidem;
nunc autem mihi roscidus et recens in aedibus
iaces, illi similis quem argenteo - arcu - insignis
Apollo suis mitibus telis superueniens inter-
fecit.“

760 Sic dixit flens, luctumque vehementem exci-
tauit. Illis vero deinde Helena tertia exorsa
est luctum:

„Hector, meo animo leuirum longe carissime
omnium; namque mihi maritus est Alexander
diuina - forma - praeditus, qui me duxit ad
765 Troiam; vtinam antea periissem! Iam enim
nunc mihi hic vigesimus annus est, ex quo

huc veni, et a mea decessi patria; nunquam
 tamen a te audiui malum dictum, neque igno-
 miniosum; verum si quis me etiam alius in
 aedibus increparet leuimum, vel glorum, vel
 770 fratriarum elegantibus - peplis - indutarum, vel
 focrus, (focer enim, pater tanquam, mitis sem-
 per;) tu contra illum verbis admonens cohi-
 bebas, tuaque humanitate et tuis lenibus ver-
 bis. Quocirca te simul fleo et me infelicem,
 dolens corde; non enim quisquam mihi iam
 775 alius in Troia lata benignus, neque amicus;
 sed omnes me abominantur.“

Sic dixit flens; adgemuit autem plebs immen-
 sa. Apud populum vero senex Priamus verba
 dixit:

„Conuehite nunc, Troiani, ligna ad urbem,
 neque quicquam animo timeatis Argiuorum
 780 densas insidias; nam Achilles dimittens me sic
 pollicitus - est nigris a nauibus, non prius se
 infestaturum, quam duodecima venisset Aurora.“

Sic dixit; illi vero sub rhedis boues mulos-
 que iunxerunt; statimque deinde ante urbem
 congregati sunt. Nouem dies quidem hi addu-
 785 cebant immensam materiam; at cum iam de-
 cima apparuit lucem - mortalibus - afferens Au-
 rora, tum vero extulerunt audacem Hectorem
 lacrymas fundentes; in pyra autem summa
 cadauer posuerunt, inieceruntque ignem.

Quando autem mane genita apparuit rosea -
 digitos Aurora, tum quidem circa pyram in-

790 clyti Hectoris congregatus est populus. Sed
postquam congregati sunt, frequentesque fuerunt,
primum quidem pyram extinxerunt, nigricante
vino totam, quantum occuparat ignis vis; at
deinde ossa alba legerunt fratres, sodalesque,
lugentes; vberes autem defundebantur lacrymae
795 per genas; et ea aureum in loculum posue-
runt excepta purpureis peplis oblecta molli-
bus; mox autem in cauam fossam posuerunt;
et superne densis lapidibus strauerunt magnis.
Cito vero tumulum aggrefferunt; circumque spe-
800 culatores sedebant quaquauerfus, ne prius in-
gruerent bene ocreati Achiui. Aggesso autem
tumulo, redierunt, et deinde frequentes con-
gregati, epulati sunt splendidum - epulum, aedi-
bus in Priami Iouis - alumni regis. Sic illi
vtique curauerunt funus Hectoris equum - do-
mitoris.

M

